54829

ACTA UNIVERSITATIS LITTERARUM REGIAE HUNGARICAE
FRANCISCO-JOSEPHINAE ANNORUM MCMXXII-XXIII—MCMXXVI-XXVII.

BESZÁMOLÓ

A SZEGEDI M. KIR. FERENC JÓZSEF-TUDOMÁNYEGYETEM 1922-23—1926-27. ÉVI MŰKÖDÉSÉRŐL.

KIADJA:

AZ EGYETEM RECTORI HIVATALA.

SZEGED, 1929.
SZEGED VÁROSI NYOMDA ÉS KÖNYVKIADÓ RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

Szeged Városi Nyomda és Könyvkiadó Rt. 29-1051

Előszó.

A Kolozsvárról elűzött és Szegeden új otthonra talált m. kir. Ferencz József-Tudományegyetem már a 70-es évek óta adott ki ***Beszédek*** *. . . vagy* ***Ünnepélyek*** *. . . címén évenként olyanféle beszámolókat, mint amilyen ez a jelenlegi. De Szegeden való letelepedésünk és berendezkedésünk ezernyi gondja miatt az 1921/22. tanév óta elmaradtak e beszámolók. Mivel azonban tartalmuk az Egyetem története szempontjából kétségtelenül igen fontos, azért Egyetemünk Tanácsa elrendelte, hogy az 1922/23.—1926/27. tanévek fontosabb eseményei és a reájuk vonatkozó fontosabb adatok pótlólag egy kötetben foglaltassanak össze, az ezután következők pedig, éppen úgy mint régebben is, ismét évenként adassanak ki. Felhasználtuk ezt az alkalmat arra is, hogy enemű kiadványainknak régebbi, nem egészen megfelelő címét, e most használtra változtassuk.*

Szeged, 1928. dec. 28.

I.

Rectori székfoglaló beszédek.

„Hiszek egy Istenben
Hiszek egy hazában
Hiszek egy isteni örök igazságban
Hiszek Magyarország feltámadásában! Amen.“

1.

Az élet.

Dr. *Veszprémy Dezső* Rector Magnificus székfoglaló beszéde az 1923. okt. 7.-én tartott tanév megnyitó közgyülésen.

Tekintetes Egyetemi Tanács!
Mélyen tisztelt vendégeink!
Méltóságos Prorector Úr!

Szívből köszönöm Neked, érdemes elődöm a rectori székben, azokat a szavakat, azokat a jó kívánságokat, melyeknek kíséretében a rectori méltóság jelvényét reám ruháztad, vállaimra tetted. Így, külsőségekben egy szép, lélekemelő ünnepély keretében a rectori hatalommal való felruházás főként csupán dísznek, nagy kitüntetésnek a látszatával bir. Való igaz, hogy az egyetemi tanári pálya folyamán a négy facultás részéről megnyilvánuló az a bizalom, amely az Egyetem egyik tanárát a Rectori székre tartja méltónak, nemcsak megtiszteltetésnek, hanem kitüntetésnek is olyan magas foka, olyan mértéke, amelyet elérni az egyetemi tanári állás koronája. Teljesen tudatában vagyok annak és nagyon átérzem, hogyha ennek a tisztségnek a viselése régebben is jelentett kötelességeket, mégis annak a dísze dominált inkább; most pedig Egyetemünk mai helyzetében, jelen viszonyai között a Rectori tisztség a kitüntetettség jellege mellett súlyos kötelességeket, óriási munkát is ró viselőjére. Én a magam

részéről ebben a nagy tisztességben és kitüntetésben, amely engem az által ért, hogy a Rectori méltóságot a 4 facultás kiküldötteinek egyhangú választása révén e tanévben elfoglalhatom, a sors kedvezéseképen az Alma Mater által adott gazdag jutalmat látom. Hiszen attól a pillanattól kezdve, hogy a középiskola padjait elhagytam és Egyetemünk kötelékébe léptem, orvostanhallgató koromtól — keresztül az ifjúság évein — semmi az Alma Matertől elszakítani nem tudott. Az iránta való szeretet, ragaszkodás késztetett, hogy kövessem a száműzetésbe is. És hogy követhessem, odahagytam könnyes szemmel búcsúzó élőket, oda felejthetetlen emlékű halottakat, elszakadtam hajlékaiktól, el sírjaiktól. És midőn az Alma Mater tagjainak egyhangú bizalma, hőn szeretett Egyetemünknek kormányzását erre az évre reám bízta, önkéntelenül is ennek a ragaszkodásomnak és iránta érzett szeretetemnek jutalmát látom. Ez pedig hálára kötelez, hálára azok iránt, akiknek magválasztásomat köszönöm, hálára ez intézmény iránt. A sors hozzám nagyon kegyes volt, amidőn a régi otthontól való elszakadás keserű perceiben facultásbeli Tanártársaim bizalma folytán kötelességek teljesítése elé állított, mindjárt megtelepedésünk legelső évében az Orvosi Kar Dékánjává választott, második évében ugyan e kar pródékánja voltam és ime a harmadik évében az Egyetem Rectori méltósága jutott osztályrészemül. Hálára késztet és kötelez még ama körülmény is, hogy a kezdet nehézségeiben a regenerációnak, megújulásnak, újraépítésnek hatalmas munkájából nekem is részt juttatott. Gyenge erőmmel, szerény tehetségemmel érzem, nagyon rá vagyok utalva az öregek bölcs tapasztalataira s az ifjak törhetetlen energiájára, a facultások megértő támogatására. Ha ezek segítenek, ha ezekre számíthatok ez év munkásságában, akkor az én gyenge erőm megsokszorozódik és merem remélni, hinni, hogy Egyetemünk a fejlődés útján haladni fog.

Mortui Vivos docent! Holtak tanítják az élőket! Én, akinek az orvosi tudományok szakmái közül külső látszat szerint a kórbonctan révén a holtak csendes birodalmában kell kutatásaimat végeznem, voltaképen lényegében az életet tanulmányozom. Szakmám az élettel, igaz, hogy főleg a kórosan megváltozott élettel oly szoros kapcsolatban van, hogy az u. n. gyakorlati orvostudományoknak legbiztosabb fundamentumát alkotja. És hogy e szakmának mily fontos része bizonyos élettünemények jelenségeivel foglalkozni, a legélesebben bizonyítja általában a szövetszaporodások, mint újraképződések, túltengéses szövetfejlődések, daganatképződés tana, amelyek a szervezet leghatalmasabb életmegnyilvánulásában, a szövetgyarapodásban, új sejtek keletkezésében, a sejtek oszlásában, tehát a legélénkebb élettevékenységben nyilvánulnak meg.

Ezek közül igazán csak nagy vonásokban a regeneratiókra, újraképződésekre befolyást gyakorló belső tényezőkre kívánnék ez alkalommal rámutatni.

Az újraképződésnek számos példája természetrajzi ismeretekből kifolyólag még nem szakemberek előtt is jól ismeretes. Régóta tudott dolog, hogy az ázalagok akkor is képesek teljesen újraképződni, ha testükből bármilyen kicsiny rész marad meg, ha ez a kis rész magot tartalmaz. Vagy, hogy gerinctelen hydrák is kicsiny megmaradt részletből teljes regeneratióra képesek. Minél magasabb szervezeteket tekintünk azonban az állatvilág rendjén, tapasztalati tényekből tudjuk, hogy az újraképződés mindig inkább és inkább korlátok közé szorúl, annak teljessége folyton szenved. Sőt bizonyos határok között is a regeneratióra való képesség csak abban az esetben érvényesűl oly szervezetnél pl. amelynek kifejlett állapotáig többféle fejlődési phasison kell keresztűlmennie, ha valamelyik még kezdetleges fejlődési phasisban pótolhatja bizonyos okból hiányzó

vagy elvesztett részleteit. (Nem egyszer ilyeneknél a regeneratió folyamán heteromorphosisok érvényesülnek.) Vagy pedig a szervezet ilyen része átalakul az embrionális élet egy bizonyos időszakának megfelelő állapotúvá és válik alkalmassá a regeneratiós folyamatok megindítására, amint erre még magasabb rendű szervezetekben, az embernél is találunk példát, amidőn az újraképződés céljára szövetféleségek csíraszövet jellegét öltik magukra, hogy az újraképződés feladatának meg tudjanak felelni. Az alacsonyrendűeknél egész szervezetek, magasabb rendűeknél legfőlebb testrészletek vagy egyes szervek és még magasabb rendűeknél csupán csak szövetek vagy sejtek újraképződése ismeretes akár közvetlen észlelés, akár kisérletes vizsgálatok által megállapított tényekként. De még ma sem tudjuk, nem ismerjük eléggé azokat az okokat, feltételeket, általában viszonyokat, amelyek magában a szervezetben a regeneratiót megindítják, a szöveteket, a sejteket újraképződésre késztetik, annak menetét irányítják, azt a szükséges mértékig vagy kóros értelemben azon is túl segítik, vagy annak határt szabnak, esetleg hátráltatják, gátolják, azt megtartják az ép élettani határok között, vagy annak túlhaladását nemhogy gátolnák, hanem még fokozzák. Ma tehát a kutatónak feladata nem is annyira az újraképződés formáinak és külső megjelenésének a megállapitásában áll, hanem azoknak a belső tényezőknek felderítésében, amelyek a regeneratiókra is a fentiek értelmében befolyással vannak. Természetesen ma már nem elégedhetünk meg a sejtek vagy szövetek regeneratiójának csupán morphologiailag kimutatható formáival, hanem számolni kell — ha szabad ezt a kifejezést használni, — functionalis regeneratiójával is. Értjük ez alatt a sejtek vagy szövetek szunnyadó, vagy valamely okból gátolt, esetleg teljesen felfüggesztett működésének megújulását is. Egészen bizonyosnak látszik az, hogy a regeneratiónak morphologiailag kimutatható, tanulmányoz-

ható jelenségére és általában annak minden phasisára igen nagy befolyást, talán irányitó hatást is gyakorol az újraképződő vagy képződött sejteknek, szöveteknek functiójában beálló regeneratió minősége is.

Mellőzve az egyes szervek, szövetek regeneratiójának részletezését, lássuk, melyek azok a tényezők, amelyek a regeneratiót irányítják, arra kedvező, vagy kedvezőtlen értelemben befolyást gyakorolnak. Ebből a szempontból is különbséget kell tennünk u. n. physiologicus „épélettani" megújulások és u. n. pathologiás vagy „kóros" megújulások között, amelyek azonban végjelentőségükben nem is kóros, hanem physiologicus viszonyok helyreállítását célozzák. A szöveteknek épélettani megújulása olyan alkotó elemeknek a pótlását jelenti, amelyek az élet fenntartása céljából szükséges életműködések következtében felhasználtattak, vagy tönkrementek. Tehát mindig normális határok között lefolyó megújulása sejteknek, szöveteknek, vagy a szerkezet épélettani szükségleteinek megfelelő időközökben történő felújulása azok functiójának. A lényege ennek mindig az, hogy az élet pillanatával kezdődik és szünet nélkül tart az élet megszűntéig mindama szövetféleségekben, amelyek felhasználódásnak vagy állandó változásnak vannak alávetve. Ilyenekre példa gyanánt felhozhatjuk a bőrt, annak képleteit, emésztő szervek hámját, stb. Egy részénél a szövetféleségeknek azonban az épélettani megújulás időben korlátozott, mint pl. az ivarmirigyekben. Bizonyos szövetféleségekben pedig legfeljebb functionális megújulások, de morphologiailag kimutathatók ezidőszerint egyáltalán nem ismeretesek, mint aminők pl. az idegrendszer bizonyos alkotóelemei, az u. n. dúcsejtek. Nem kerülhetjük el, hogy rá ne mutassunk itt arra a meglepő analógiára, amely abban nyilvánúl meg, hogy minél magasabb fokon áll az állatvilág rendjén valamely szervezet, annál korlátoltabb és tökéletlenebb a regeneratióra való képessége. Épen úgy egy

szervezeten belül minél magasabb rendű szövetféleséget repraesentál valamely alkotórész, annál kevésbbé képes még physiologicus regeneratióra is. Általánosságban az épélettani regeneratió mindig absolut korlátok között folyik le és mindig physiologicus állapotok egyensúlyban tartását szolgálja.

A kóros újraképződés meghatározása már nem ilyen egyszerű. Az a definitió, amely még Conheimtől ered, hogy a pathologiás regeneratió voltaképen nem egyéb mint valamely abnormis behatás (trauma, chemicus, thermicus stb. hatások) miatt elpusztult, tönkrement szövetnek a pótlása, sok olyan körülményt vesz figyelembe, amely a kóros újraképződéssel vele jár; nevezetesen ez a meghatározás csak az előidéző külső okokat mondja pathologiásoknak. De az élettanitól teljesen eltérő, attól lényegesen különböző, tehát pathologiás lesz a regeneratió lefolyásának módja, intensitása úgy alakilag, mint működésében. Pathologiás lesz maga az a végső eredmény, a kiképződött szövetféleség, amely az elpusztult szövet pótlására hivatott. Tehát a physiologicus regeneratiónál normalis ok gyanánt szereplő felhasználódással, kopással szemben a pathologiás regeneratiónál nemcsak az ettől eltérő ok, t. i. a kóros, erőszakos behatás adja a különbséget, hanem még más nagyon bonyolult folyamatok is. Ezek amiatt állanak elő, hogy vagy a külső ártalom tart hosszú ideig, esetleg mindegyre megújulva, vagy az ártalom miatt elpusztult részletek váltanak ki bizonyos ingereket, amelyek a szövetek újraképződését mint benső folyamatot kóros irányba terelik. Csak természetes, hogy ilyen körülmények között a folyamat nem illik bele a szűkebb értelemben vett regeneratiók fogalmába, mert ez csak részlete a meginduló és lezajló igen bonyolult jelenségeknek, amelyek összetevődnek reparatiókból, szövetszaporodásokból, lobos elváltozásokból stb., mindenesetre nagyon komplikált folyamatokból.

De akár egyszerű, akár összetett az a folyamat, mindig nagy törvényszerűséggel zajlik le.

Ez a törvényszerűség mindjárt abból a tételből következik, hogy „*omnis cellula e cellula eiusdem generis*“, másszóval, hogy valamely szövetféleség újraképződése csakis ugyanazon fajtájú szövetből történhetik. Hogy jól ismert példákra hivatkozzunk, hámszövet csak hámsejtekből, izom csak a megmaradt régiekből, új idegrostok csak az ép idegrostokból képződhetnek. A pathologiás regeneratiónál az az ártalom, amelynek következtében megindúl a regeneratió, mindig többé-kevésbbé deletär-hatással van a szövetekre. Nevezetesen tönkretesz sejteket vagy elemi szervezetbe csoportosult sejtcomplexumokat, de tönkreteheti csupán a sejteknek egyes részeit, vagy azoknak termékeit. Az előbbi esetben az újraképződés folyamata a környezetből indul ki, az ott még épen maradt sejtekből vagy sejtcsoportokból. A másik esetben a sejtmaradvány is birhat azzal a képességgel, hogy regenerálódjék, feltéve, hogy a sejtmag egészben és a protoplasmának bizonyos mennyisége, amely természetesen még functióképes is, épségben maradt.

Kóros-értelemben valamely szervrészletnek vagy akár szövetféleségnek is tiszta regenerátiója mint önálló és minden más folyamattól izolált folyamat az emberi szervezetben legfeljebb elméletben képzelhető el, de bebizonyítva nincs és ha talán elő is fordulna, a legnagyobb kivételek közé tartozik. Ennek a magyarázatát talán a következő elmélet adhatja meg: A szervezetben — természetesen ép élettani körülmények között — a szervek működéséből levezethető katabiotikus folyamat által bekövetkezett felhasználódást az úgynevezett physiologiás bioplastica pótolja. Miután azonban épélettanilag csupán egyes sejtek, vagy csak azoknak egyes részei használtatnak fel, az élettani bioplasticának a feladata is korlátolt és csupán egyes sejteknek, vagy azok egyes alkotó-

részeinek a restitutiójában fog állani; tehát a pótlási folyamat csak addig tart, amíg a sejtek elérik a működés, illetve felhasználódás előtti egyensúlyi állapotot.

A pathologiás regenerátió ellenben mindig olyan sejtburjánzást, vagy szövetszaporodást jelent, amelynél ha korlátoltan is, de szövetplus, többlet keletkezik. A physiologiással szemben tehát a lényeges különbség épen az, hogy az élettani, a bioplasticus képesség korlátolt, tehát plust jelentő szövetgyarapodás ott soha létre nem jön. Ezt megakadályozzák a korlátlan növekedést gátló tényezők, amelyek azonosak ugyanúgy a physiologiás, mint a pathologiás regeneratiónál, csakhogy az utóbbinál működésük felfüggesztetik, vagy megbéníttatik. Az újabb vizsgálatok mind jobban bizonyítják azt a nézetet, hogy a bioplastikus képességet kórosan fokozza a növekedést gátló tényezőknek valamely ártalmas behatás következtében való elmaradása. Ez a nézet eddig még többé-kevésbbé érthetetlen bioplasticus folyamat magyarázatát is lehetővé teszi. Nevezetesen részben tisztán mechanikus, részben vitalis növekedést, sejtszaporodást gátló energiák a szövetek közvetlen szomszédságában fejtik ki hatásukat. De ezeken kívül olyanoknak is kell szerepet tulajdonítanunk, amelyek nagyobb távolságból is képesek érvényesíteni hatásukat. Ezek nagy törvényszerűséggel korrelatív értelemben gyakorolnak befolyást és mindig a gátló hatású korrelatiókhoz tartoznak, mivelhogy egyiknek a jelenléte a másiknak a növekedését, respektive a sejtszaporodást gátolja. Hogy ilyen hatások egy szervezetben nagy távolságokra is érvényesülhetnek, azt a belső elválasztó mirígyek működésének ismeretéből tudjuk. E szervek működésének legkiválóbb kutatója, Biedl állapította meg, „hogy a szervezetnek minden szerve, minden szövete és végső sorban minden sejtje saját chemismusa és fajlagos kiválasztási termékei által az áramló vér közvetítésével a szervezet egy más részére egy bizonyos és

mindig azonos befolyást gyakorol". Ez az, amit hormon-hatásnak ismerünk és amely más szervnek vagy szövetnek nemcsak működésére, hanem növekedésére is vagy gátlólag, vagy serkentőleg hat. És így némely kóros növekedés, szövetgyarapodás jelenségeire, nem véve ki ez alól természetesen a pathologiás regeneratiót sem, az u. n. „gátló hormonok" elmaradása egyúttal a növekedést, sejtgyarapodást gátló hatás megszüntét is jelenti. Már most a pathológiás szövetszaporodásokra nézve, amelyekhez mint fentebb kifejtettük, a kóros újraképződés is hozzátartozik, sok, eddig ismeretlen jelenséget meg tudunk érteni. Így például, hogy valamely ártalmas hatás, amely voltaképen csak jelentéktelen mechanicus, vagy thermicus, vagy chemicus insultusból ered, a szöveteket oly módon befolyásolja, hogy azok a gátló hormonok iránt többé már nem fogékonyak, azok számára nem hozzáférhetők. Vagy az ártalom következtében olyan vegyi változások keletkeznek, és olyan anyagok lépnek fel, amelyek a gátló hormonokat megkötik, hatásukat ezzel megsemmisítik. További lehetőség az is, hogy az ártalom által valamely bizonyos szövetféleség termelte hormon elpusztul és e miatt más szervek által termelt, de a növekedést, sejtgyarapodást elősegítő hormon a hatását szabadon kifejtheti. Amíg a normalis katabioticus termékek bizonyos secretiók, vagy felszívódások által eltávolíttatnak, addig a pathologicus katabioticus ártalom, amely az újraképződést megelőzi és kiváltja, azon a helyen marad és mint idegen test vagy anyag a környezetre ártalmat gyakorol. Ez aztán további reaktiv elváltozásokat vált ki, úgy, hogy az ujonnan képződő sejtek nagymértékben megváltozott viszonyokat találnak maguk előtt, aminek következtében az újraképződés folyamata különböző irányban nagyon bonyolult módosítást szenved. Ezeknek alapján a kóros regeneratióknál tehát egy u. n. pathobioplasticus folyamat szerepét vehetjük fel.

Tekintetes Egyetemi Tanács!
Mélyen tisztelt Ünneplő Közönség!

Katabiotikus hatások teszik szükségessé a physiologiás regeneratiót, pathologicus insultusok okozta hiányok, szövetpusztulások váltják ki a pathologiás regeneratiót. Katasztrophák után, amelyek érik az államot, nemzetet, társadalmat, kell megindulnia az újraalkotásnak. Önkéntelenül is kínálkozik az az alkalom, hogy az élő szöveteknek azt a leghatalmasabb képességét, amely az újraképződésben nyílvánul meg, összehasonlítsuk azokkal a képességekkel, amelyek a nemzet, a társadalom és azoknak összes intézményeiben a pusztulás után a regeneratiót kell, hogy irányítsák és hogy rámutassunk azokra a tényezőkre, amelyekre nézve okulást, útmutatást nyertünk a természettől s amelyeket alkalmaznunk kell akkor, amidőn egy megcsonkított állam, megbomlott társadalom és azok fenntartotta intézmények reconstructióját sikeresen szolgálhatjuk. A természet törvényei — egész bizonyosan csak a természet törvényei — érvényesülnek itt is, még ha emberi befolyásokat és szándékokat, célokat látunk is érvényesülni. Miért?! Azért, mert a természet törvényei alatt álló tényezők működése csak természeti törvények szerint történhetik. Már pedig államnak, társadalomnak és ezek minden intézményének megalkotása, fenntartása, felforgatása, elpusztítása, emberek szellemi és testi működéséből folyik és mert ezek a szellemi és testi működések csak a természet törvényei szerint igazodnak, önként értetődik, hogy akár a fejlődés, akár a romlás útja is ugyanazoktól a tényezőktől függ, más szavakkal és egyszerűsítve: az agy és idegrendszernek már *ab ovo* bizonyos és meghatározott állapotától, faji berendezettségétől. Ennek eredménye olyan szellemi, esetleg testi működés, amely *erkölcsi* alapon álló alkotó munkára késztet. Vagy ellenkező irányban: egyfelől nem maga termelte energiák felhasználásával önös célok elérésében,

másfelől ugyanilyen célok szolgálatában, immoralis destruáló működésben nyer kielégítést. Természetesen a kettő között a fokozati különbségeknek egész sorával. Egy pár tanulság csupán az, melyre legyen szabad reámutatnom akkor, amidőn egybevetem azokat a tényezőket, amelyek az élőszervezetek és az államnak, társadalomnak és intézményeinek regeneratiójánál kell, hogy érvényesüljenek.

Mindjárt legelsőként, nemcsak mint legnagyobbszerűt, hanem mint egyik legfontosabbat azt kell kiemelnünk, hogy az élő szervezetek regeneratiójánál minden egyes tényező a legfontosabbtól le a leglényegtelenebbig, nem a maga restauratiójának a szolgálatában áll, hanem minden energiáját az egyetemes, az egész szervezet fönntartására, életképességének helyreállítására biztosítja és az egész egyetemének érdekét szolgálja. Ez kell, hogy legyen az államot, a társadalmat alkotó és bárminő működésre hivatott erőknek, vagy egyéneknek a feladata is. A másik, hogy regeneratio munka nélkül absolut lehetetlenség. És pedig a legteljesebb, legenergikusabb tevékenységre van szükség, becsületes kitartó munkára, úgy, amint ezt a szervezetben látjuk, félmunka, egyéni önzéssel párosult ténykedés, ha látszólag a köz javát szolgálná is, csak értéktelen és a müködés szempontjából tökéletlen pótlása lehet csupán a réginek.

Tagadhatatlan, hogy a szervezet regeneratiójánál is vannak károsan, hátrányosan, vagy épen gátló módon ható tényezők. S mit látunk a szervezet újraképződésénél ilyen körülmények között? Azt, hogy a szervezet ezeknek a tényezőknek működését nemcsak más útra terelni igyekszik, hanem a szükséghez képest megakadályozza, azokat az elemeket, legyenek azok sejtek, vagy bacteriumok, parasiták, a regeneratió folyamatától elzárja, kiküszöböli, vagy akár el is pusztítja. Természetesen csak akkor, ha *vitalis energiája* meg van, ha az u. n. *bioplasticus képességek* teljes mértékben érvényesülhetnek.

További tanulság a regeneratiós folyamatoknál az, hogy a szervezetnek még megmaradt fajilag egységes része az, amelyből a regeneratió megindul, amely azt irányítja és hogy legenergikusabban végzik a tulajdonképeni újraépítés munkáját a régi sejtekből, régi szövetféleségekből sarjadt fiatal sejtek.

Végül harmonikusan kell érvényesülni az újraalkotásoknál úgy a távolból ható tényezőknek, miként a szervezetben a hormonoknak azokkal, amelyek a regeneratiót lokalisan indítják meg, vagy teljesítik.

Ezeknek meg kell nyilvánúlniok abban, hogy segítsék az összes olyan tényezőket, amelyek az újraképződést szolgálják és távoltartsák, kiküszöböljék vagy megsemmisítsék azokat, amelyek az újraképződést hátráltatják, vagy meggátolják.

És most mindezt vonatkoztatva Egyetemünkre, mint olyan intézményre, amelynek regeneratiója, újraalkotása már megindúlt, hogy a fejlődés útján haladhasson, éppen úgy szüksége van a távolból ható energiák munkájára, államnak, városnak, társadalomnak a segítségére, mint a helyi tényezők energiájára, a tanárok és a tanuló ifjúság együttes, harmonikus működésére. Ennek hatalmasnak, önzetlennek, *minden egyéni érdeket kikapcsolónak* kell lenni, mert hogy megint a szervezet feladatával hasonlítsuk össze, nem épélettani működés folytán állandó elhasználásból, kopásból eredő hiányok egyszerű pótlásáról van szó, hanem katasztrophák által elpusztított, vagy működésre képtelenné tett részek újraépítéséről és magasztos nagy feladatok teljesítésére alkalmassá tételéről, amelyek egyaránt szolgálják az Egyetemes szervezetnek, valamint egyes részeinek érdekeit; nevezetesen szolgálják a nemzetnek, a társadalomnak, e nemes városnak és a magyar ifjúságnak érdekeit.

Egyetemünk újjáépítésében mint távolból ható tényezőnek, kötelessége a kormányhatalomnak gondoskodni

mindazokról a szükségletekről, amelyek az egyetem fönntartását, fejlesztését célozzák, megadják az egyetemnek vitalis kapacitását. S bár szerencséseknek valljuk magunkat, hogy a sors épen e város falai közé vezérelt minket, nem hallgathatjuk el, hogy az állandóság jellegének biztosítása érdekében kötelességei vannak e társadalomnak és e nemes város közönségének is.

Szeged sz. kir. városa minden hálára érdemes készséggel megadta ugyan a lehetőséget arra, hogy az egyetem regeneratióján munkálkodó tényezők a reájuk váró, de még csak ezután megvalósítandó feladatok teljesítésére csoportosulhassanak, elhelyezkedhessenek, de biztosítania kell azt is, hogy ez az intézmény feladata magaslatán álló és nemcsak a réginek tökéletlen pótlását jelentő, hanem működésében a nemzetre, a város társadalmára való hatásában a régivel teljesen egyenlőértékű, vagy azt túlszárnyaló intézménnyé fejlődjék. Kötelessége a tanártestületnek, mint helyi tényezőnek, mint a legsajátosabb helyi, tehát az egyetemhez kötött tényezőnek odahatni, hogy tudományos munkásságához, a tanításhoz szükséges alapokat, feltételeket az egyetem székhelyén találja meg és biztosítsa. És kötelessége az ifjúságnak, a regeneratió munkájában a többiekkel egyenlőrangú tényezőnek, az Alma Mater iránti szeretet, törhetetlen ragaszkodás, a becsületes, komoly, szorgalmas tanulás.

S legutóljára hagytam a legfontosabbat, annak a tételnek jelentőségét, amelyet kifejez az, hogy: „*Omnis cellula e cellula eiusdem generis.*“ Ez a törvény, ez alól kivétel nincs! Ez azt jelenti, hogy a magyar nemzet, vagy mondhatom úgy is, a magyar faj minden alkotásának egyenként és összességében: az egész országnak regeneratiója érdekeinek *őszinte, becsületes és önzetlen istápolása csak azoktól várható és csak azoknak lehet és kell is, hogy feladata legyen, akik a magyar nemzet húsából való hús és véréből való vér!* Ter-

mészeti törvények áthágása mindig végzetes következésekkel szokott járni. Ezt a tételt büntetlenül mellőzni a nemzetek életében sem lehet. Példát erre bőven nyújt a történelem a múltban úgy, mint a jelenben. Ez mindig a nemzeten bosszulta meg magát a múltban és fogja megbosszúlni magát a jövőben is. Ennek a természeti törvénynek semmibevevése döntött nemzeteket gyakran katasztrophalis romlásba és volt a magyar nemzetnek is sokszor végzete.

És e mai ünnepélyen utolsó szóm legyen a Tied, Egyetemünk Ifjúsága! Kerüljétek a megtévesztő jelszavak után való indulást. Dolgozzatok csendben, zajtalanúl, de magyar becsületettel, magyar erényekkel, kemény elszántsággal, semmiféle erő és hatalom által a kitűzött nemes céloktól el nem tántorítva. Ez Egyetem ifjúságának pedig célja, vágya csak egy lehet: *a mi régi szép Egyetemünk!* A magyar ifjúság egyetemének pedig: *a mi régi szép Magyarországunk!*

„A magyar nemzetnek volt sok és nagy vétke
S büntetéseit már átszenvedte ő
De erénye is volt és jutalmat érte még nem nyert
Jutalma lesz a jövő."

Jutalma Ti vagytok magyar ifjúság, mert Ti vagytok a magyar jövő. Hogy hozzátok fűzött reményeink valóra válnak, ez szent meggyőződésem s ebben a tudatban az 1923/24. tanévet megnyitottnak nyilvánitom, és mai ünnepélyes közgyűlésünket bezárom.

2.

Dr. Veszprémy Dezső emlékezete.

Dr. *Reinbold Béla* Rector Magnificus székfoglaló beszéde az 1924. május 28.-án tartott évzáró közgyűlésen.

Tekintetes Egyetemi Közgyülés!
Igen tisztelt Vendégeink!

Egyetemünk alapitásának 52-ik évfordulóján, az egyetemi tanév záró ünnepén, szokatlan időben, szomorú

előzmények után foglalom el ezt a széket, melyet az egyetemnek erre a tanévre választott Rectora üresen hagyott. Lehetetlen a legmélyebb megindultság nélkül gondolnunk arra, hogy egy munkakedvének és munkaerejének teljességében egyetemünk élén álló férfinak színültig becsületes, nemes magyar gondolkozással és érzéssel telt életét törte derékon ketté a kérlelhetetlen halál. Lehetetlen mély megindultság nélkül gondolnunk arra, hogy a végzetnek kérlelhetetlen akarattal haladó lépéseivel szemben mily tehetetlenül állottak betegágya mellett hozzátartozói, barátai, tanártársai imádságaikkal, gondos ápolásukkal és egyesített tudásukkal. Lehetetlen itt, ebben az órában meg nem emlékeznünk arról, hogy elveszített Rectorunkat és kitünő tanártársunkat egész multja, iskolája és ezekből kialakult lelkülete a legszorosabb kapcsolattal fűzte a mi egyetemünkhöz. — Ifju Barátaim, Magyar Ifjuság! Ha sajgó szívvel érezzük a veszteséget mi, az elhunytnak tanártársai, az Önök fájdalma sem lehet csekélyebb, mert nem kisebb a veszteségük. Hiszen érezhették azt az atyai meleg szeretetet, a melylyel Önöket a szigorúság hideg leplébe burkolózva keblére ölelte. Érezhették magyar szivének forró lüktetését. Igyekezzenek emlékét megtisztelni azzal, hogy beváltsák a reményt, melyet ő a magyar ifjuság jövőjéhez fűzött, hogy méltók legyenek arra az elismerésre, melylyel minden érdemüket oly szívesen jutalmazta.

És most tekintetes Egyetemi Közgyülés, akadémiai szokásainknak megfelelően kérem, hogy elhunyt Rectorunk emlékének tiszteletére helyeikről egy percre felemelkedni szíveskedjenek.

Tekintetes Egyetemi Közgyűlés!

Egyetemi hagyományaink szerint a székét elfoglaló új rector a tanév megnyitó ünnepén egy szakmájába vágó értekezéssel szokott beköszönteni. Mai közgyűlésünknek tárgya más. Mielőtt azonban erre térnénk, méltóztassanak

nekem megengedni, hogy az előttünk befejezett értékes élet nehány tanúlságát levonjam.

A Veszprémy Dezső élete igazi példája volt az „Akadémiai pályafutás"-nak. Miután a kolozsvári református kollégiumban érettségit tett, atyja nyomdokait követve orvostanhallgatóként sorakozott egyetemünk zászlaja alá. Ez a lépése el is jegyezte őt egyetemünkkel mindhalálig, többé el sem vált tőle, legfennebb rövid időre, midőn ismereteinek fejlesztésére külföldre utazott.

Tanulmányi idejének első évei ugyanolyan feltünés nélküli csendes, de kitartó munkában teltek el, mint a mely egész életét jellemezte. Korán, már V. éves orvostanhallgató korában gyakornoki állást kapott Purjesz tanár belgyógyászati klinikáján, a következő évben orvosdoktorrá avattatott, az ezután következőben 1897-ben pedig tanársegéd lett ugyanazon tanszék mellett, amelyet most mély fájdalmunkra üresen hagyott.

Pályafutása nem a ragyogó üstökösé, mely sokszor csalóka fényével elkábít s aztán eltűnik. A csendes, kitartó munka embere volt. Céltudatosan, a feltünési vágynak minden árnyéka nélkül haladott a kitűzött irányban. Kész munkáiról sem sokat beszélt, ennél is kevesebbet azokról, amelyeket tervezett. Pedig az ilyenek sokszor mennyivel tündöklőbbek, mint azok, a melyek a kisérletek és vizsgálatok szitáján már áthaladtak.

A kitartó egyenletes munka azonban meghozta gyümölcsét. Értékes tudományos dolgozatainak hosszú sorában nem egyet találunk, mely alapvető fontosságú tényeket derít fel. Tudományos működése megszerezte számára a kartársaknak nagyrabecsülését, külföldön pedig dicsőséget hozott magyar nevének. Őt magát pedig fokozatosan emelte a gyakornoki állástól az egyetem élére.

Tudományos munkásságát — sajnos — erősen megzavarta a háború. Intézetének fiatalabb személyzete hadba vonult, munkája ellenben megszaporodott a

háborús anyaggal. Ennek a munkának elvégzésében is a tőle megszokott kötelességtudással vette ki részét. Jellemző, hogy saját maga számára készült feljegyzéseiben ezekben a szomorú években önmaga előtt is mentegetőzve írja, hogy ilyen körülmények között tudományos vizsgálatokra nem maradt idő.

Lelkének azt az igényét, mely őt önmaga előtt mintegy arra kötelezte, hogy minden évben megteremje a maga tudományos gyümölcsét, még kevésbé elégíthette ki a trianoni békének nevezett csapás után. Az egyetem épületeinek és felszerelésének elvesztése velünk együtt őt is teljesen kiszorította intézetéből. Mindnyájunk lelkét megrázta ez a veszteség és annak felháborító körülményei, de kevesen szenvedtek hatása alatt annyira, mint Veszprémy Dezső.

Laboratóriumából kiszorulva sem tudott megválni munkakörétől. Az első megrázkódtatás elmultával Kolozsvárt magánlaboratóriumot szervezett, melyben kórismei célt szolgáló vizsgálatokat végzett. Erre különben megélhetésének biztosítása céljából is szüksége volt. Jól ismert neve, megbízható eredményei csakhamar felvirágoztatták e kis munkahelyet, mely most már az anyagi célt is teljes mértékben szolgálni tudta. Hangsúlyozom ezt azért, hogy felfoghassuk jelentőségét annak az elhatározásnak, mely őt szülőinek hazájából Szegedre szólította. A múltnak és az akkori jelennek minden szála, öröme és bánata, a földnek minden röge, az élők élete és a megholtak sírhantja Erdélyhez fűzte őt — mint nem egyet közülünk. Egy volt, mi ideáljai közül onnan kiköltözött: az Egyetem. Ezt követte.

Szegedre érve az orvostudományi kar dékánsága és ezzel együtt a dékáni iroda megszervezésének teendői vártak reá. Nehéz feladat volt, de ő rectori székfoglalójában boldognak mondta magát, hogy e terhekkel cserélhette fel a honjavesztettség nyo-

masztó érzetét. Sok gondja között legtöbbet aggódott a magyar ifjúság sorsa fölött. Sajnálattal látta azt a bizonyos fegyelmetlenséget, mely az egyetemi polgárság körében a háborús viszonyok folytán kifejlődött; ezt veszedelmesnek találta a magyar ifjúság jövőjére és nem lankadó erélyel küzdött ellene. Sikerült is szeretetteljes szigorával az ifjúságot annyira visszaterelni a fegyelmezett akadémiai élet medrébe, hogy az utána következő dékánoknak már igen kevés panaszra volt okuk. — A következő évet — a dékánság teendői alól felszabadulván — intézetének megszervezésére fordíthatta. Ittlétünk hamadik évére pedig az egyetem Rectorává választatott. Az, ami ebben az évben történt, még közvetlenül szemünk előtt van. Még fülünkben csengenek székfoglalójának erélyes szavai, melyekből az egyetem és a magyar ifjúság iránti szeretete szinte harsogva kiáltott. Még látjuk, hogyan buzgólkodott azon, hogy egyetemünk alapjait az új otthonban megszilárdítsa, látjuk, hogyan mozgat meg mindent a felsőbb hatóságoknál, a városnál, magának az egyetemnek és a társadalomnak körében, hogy pilléreket találjon. Világosan felismeri a hiányokat. Erős meggyőződése az, hogy az intézetek elhelyezkedésének ideiglenes jellegében, az internátusok és mensa elégtelenségében, valamint — ezeknél nem kisebb mértékben — a tanárok nehéz lakásviszonyaiban és e hiányok következményeiben vannak azok a káros tényezők, melyek miatt egyetemünk alapjait még nem érezhetjük teljesen biztosaknak. Még látjuk, mily erélyesen törekedett arra, hogy intézeteink végleges és hivatásuknak megfelelő elhelyezése minél előbb megkezdessék, hogy internátusaink fejlesztessenek, hogy a tanárok számára lakások létesíttessenek és ezzel állandó itt tartózkodásuk biztosittassék. Kitartása és odaadó ügyszeretete ezen a téren is sikerekhez vezették, a gyümölcsök érését — sajnos — már nem láthatja meg. Jó harcosként a küzdőtéren, jóformán abban a pillanatban

terítette őt le a halálos betegség, mikor épen ezekben az ügyekben újabb fontos tárgyalásokra volt indulandó.

Tekintetes Egyetemi Közgyülés!

Nem akartam az elmondottakban sem életrajzot, sem nekrologot adni. Ez a tiszta és a maga becsületes egyszerűségében átlátszó élet azonban példákat nyújt nekünk. Nem lehetünk mi sem elég buzgók egyetemünk szeretetében és az érette való küzdelemben. Nem hangoztathatjuk elégszer és eléggé, hogy nem szabad megnyugodnunk abban és megelégednünk azzal, hogy Egyetemünk törvényhozási határozattal Szegedre helyeztetett át. Ennek az áthelyezésnek ugyanis csak az ad tartalmat, ha gondoskodás történik arról, hogy az átültetett tölgy ne sorvadjon el az új talajban, hanem abban gyökeret verve kiheverje a kényszerátültetés szenvedéseit és erőteljes új hajtásokat neveljen. Ha a növény valahol megtelepszik, gyökereivel nagy munkát végez. Félretaszítja a porszemeket és rögöket, míg közéjük furakodhatik; munkája annál keményebb, és a kifejlődő növény annál gyengébb, minél ridegebb a talaj. Szeged városa meleg szeretettel fogadta talajába ősi egyetemünknek idehelyezett megkínzott fáját. Ne hanyagoljuk el a talaj művelését, hogy továbbra is puha maradjon és szeretettel adjon helyet az előretörő új gyökereknek. Ne szűnjünk meg hangoztatni, szóval és tettel kimutatni a város és közönsége előtt, hogy ime: Tietek az árnyék, Tietek a termés, ne sajnáljátok, ha áldozni is kell a befogadott fáért.

Ne szűnjünk meg ébren tartani a kormányzat lelkiismeretét. Hiszen annak a törvényhozási határozatnak kötelező következményei vannak. És mi nem engedhetjük, hogy Egyetemünk kitett gyermek módjára sorvadjon el. Pedig ha nem fejlődik: már sorvad. Sorvad, ha alatta nem biztos a talaj, a biztonságról pedig csakis akkor beszélhetünk, ha lábunk alatt érezhetjük az első önálló egyetemi építkezések alapköveit.

És ha bárki is azt merné mondani, hogy sok ennek a hazának négy egyetem, válaszoljuk a meggyőződés erejével, hogy igen: tehernek talán sok a mai viszonyok között, talán nehezen is bírja az állam, de eszköznek a művelődés szempontjából Európában elfoglalt helyzetünk biztosítására és javítására bizonyára nem az.

Nem kell a szellemi proletárság növelésétől sem tartanunk. Az, hogy valamely országban, kik és mennyien lépnek egyetemi oktatást igénylő pályákra, igazán nem az egyetemek számától függ. Egészen más körülmények szabályozzák ezt, nagyobb időszakokban önműködően. Az pedig kétséget nem szenved, hogy több egyetem a hallgatóság arányosabb elosztását teszi lehetővé, módot nyújt egyes központok túlzsufoltságának megszüntetésére és ezzel az egyesek jobb kiképzését szolgálja. Derekabb, rátermettebb egyének kerülnek ki az egyetemekről, kik hazánk újraszervezésének erőteljesebb munkásai lehetnek.

Fiatal Barátaim! Egyetemi Polgárok! Önökhöz is szól a Veszprémy Dezső élete. Látják azt a tevékeny és áldozatkész szeretetet, mellyel Alma Materünkhöz ragaszkodik attól a pillanattól kezdve, melyben vele, mint I. éves orvostanhallgató, eljegyződött egész utolsó szívdobbanásáig. Hiszen szeretni sokféle módon lehet. Szerethetünk szenvedélyesen, vagy kevésbbé lángolón, szerethetünk önzetlenül, vagy csupán a magunk élvezetéért, mint ahogy a mezei virágot vagy az erdei madárdalt szeretjük. Veszprémy Dezsőnek egyetemünk iránti szeretetében a tevékenység és az áldozatkészség megkapó. Munkaerejét fenntartás nélkül állította az egyetemi élet szolgálatába és amidőn arra sor került, fenntartás nélkül tette kockára saját jólétét, hogy egyetemét kövesse egyelőre bizonytalan útján, hogy azt továbbra is szolgálja, ingadozásaiban támogassa, a bizonytalanságokon átsegítse.

Látják benne azt, ki magyar faját, magyar hazáját

Önökön át ugyanezzel a tevékeny szeretettel szereti. Látják a csendes, de kitartó és céltudatos munkást.

Ezekben kövessék őt, ezekben vegyék például elhunyt vezérük életét, mert ha ezt teszik, akkor a tudás bizonyosságával mondhatják el a magyar hiszekegy utolsó szavait: „Hiszek Magyarország feltámadásában".

3.

A klasszikus tanulmányok jelentősége a középiskolában.

Dr. *Csengery János* Rector Magnificus székfoglaló beszéde az 1924. okt. 11.-én tartott tanév-megnyitó közgyülésen.

Szabállyá szentesült gyakorlatunk azt kívánja az új rektortól, hogy beiktatása alkalmával egy tudományszakja körébe vágó kérdés felől tájékoztassa az egyetemi élet iránt érdeklődő művelt közönséget. A classica philologia tudománya olyan tágas mező, melyen ma is száz meg száz virág kínálkozik arra, hogy közelebbről megismerjük, színeit szemléljük, illatát élvezzük, mert azok a virágok ma sem hervadtak, színeik ma sem fakultak, illatuk ma is üde és bájoló. A választás bősége okozta habozásban oly tárgy vonta magára figyelmemet, mely ezen a téren ma talán a legaktuálisabbnak mondható. Hiszen csak most helyezte közoktatásügyi miniszterünk új alapokra középfokú oktatásunkat, mikor az eddigi két középiskolai tipus helyébe hármat állított s épen a nálunk új iskolafajnak, az úgynevezett reálgimnáziumnak szánta köztük a legnagyobb szerepet. A reálgimnázium pedig tudvalevőleg nem más, mint a régi humánus gimnázium, mely azonban ma már végképen mellőzni fogja a görög nyelvet és irodalmat s helyébe a németen kívül még egy modern európai nyelvet állít. Viszont a görögpótlós gimnázium megszüntetésével kisebb számban, de a humanióráknak annál intenzivebb művelésével visszaállítja a régi huma-

nisztikus gimnáziumot, s e kettő mellé sorakoztatja a nálunk mindeddig inkább csak tűrt, mint kedvelt reáliskolát, megadva — német példára — mindháromnak az egyenlő jogú képesítést az egyetem és műegyetem bármely szakán való továbbtanulásra.

Hallottunk dícsérő és hallottunk gáncsoló hangokat e nem kis jelentőségű reformra vonatkozólag s talán legfigyelemreméltóbbak azok a kifogások, melyek a reformnak meglepően gyors, átmenet és próba nélküli életbeléptetését jelezték aggasztónak. E kérdésben az egyetemek sem hallgathatnak, hiszen az általuk befogadott ifjúságot a középiskola szolgáltatja, melynek minél célszerűbb szervezete az egyetemi oktatásra nézve sem lehet közömbös. Egy bizonyos: a három iskolatípus felállításában céltudatos ráció mutatkozik, mely ellentétben a csak nemrég annyit hangoztatott *egységes* középiskolával (mely ma az élethivatások szerteágazásánál fogva a mai kor követelményeivel nem számoló *utópia* színében tűnik fel) s az egységes alapzaton két vagy több irányba ágazó típussal, a maga határain belül mindenik típust önállónak koncipiálja s az együtt tanulók egységes és egyöntetű képzését biztosítja. Be fog-e válni a nagy szerepre kijelölt új típus s méltónak fog-e bizonyulni arra, hogy középiskolatípusaink között a vezérszerepet játssza, azt a jövő fogja megmutatni. Én, elmaradott mohikán, még akkor is kételkedem benne, ha pillanatnyi sikerek látszólag igazolnák is kiváltságos pozicióját. Gondoljunk csak a leánygimnáziumok négyéves latin tanítására, melynek látszólagos, de annál kétesebb eredménye még a tanügy vezetőit is annyira elbájolta volt, hogy a fiúgimnáziumokban is életbe akarták léptetni.

De nem a három iskolatípus jogosultságának vagy célszerűségének kérdésével akarok én ma foglalkozni s egyelőre nem is azzal a kérdéssel, melyiknek adom az elsőséget. Ez úgyis ki fog tűnni az elmondandókból. Az

értékelés szempontjából azonban nem átallom hímezetlenül kijelenteni, hogy a reáliskolát sohasem tartottam a gimnáziummal egyenlő értékűnek s ezt a véleményemet nemcsak a magyar hagyományokból táplálkozó közfelfogás (a Treforttól megbélyegzett „febris gymnasialis"), hanem a reáliskola munkájának a megítélésére leghivatottabb fórum, a polytechnikum irányadó vezetői és tudósai is igazolják. Ha régebben egy Szily Kálmán, ma egy Zelovich Kornél úgy nyilatkozik, hogy a polytechnikum tudományszakain általában a gimnazistáké az elsőség a reálisták fölött s nekik külön e polytechnikumra előkészitő, tehát reáliskolára nincs szükségük, akkor nekünk humanistáknak, azt hiszem semmi okunk sincs arra, hogy fegyvereket szereljünk oly várnak a megvívására, mely önként kitárta kapuit előttünk.

De, ismétlem, nem iskolaügyi politikával kivánok ma foglalkozni, hanem egy szerintem sokkal lényegbevágóbb kérdéssel, olyannal, mely a reáliskolát csak negative, a másik két típust azonban pozitive is érdekli: a *klasszikus nyelvek és irodalmak tanításának jelentőségével.* Szükségesnek látszik ez ma különösen azért, mert vannak, akik épen azért elégedetlenek a humanisztikus és a reálgimnáziummal, mivel abban a görög-latin, ebben a latin még mindig igen nagy tért foglal el, holott szerintük a mai kor ezeknek részben vagy egészben való mellőzését kivánja, mivelhogy nem az iskolának, hanem az életnek tanulunk.

Mióta a természettudományok s általában a reáliák — nagyon helyesen — helyet követelnek maguknak a régibb humanisztikus gimnázium tárgyai közt s mióta a modern technika akkora tért foglal el a mai életben, azóta némelyek, kivált a gyakorlati tudás pártolói, részint a vélt túlterhelés, részint a humanióriáknak még mindig dominálo-volta miatt, rendszeres támadásokat kezdtek intézni ama tárgyak ellen, melyek a hasznosság, az

életrevalóság követelményeinek nem látszottak megfelelni. Kimondották, hogy nem érdemes nyolc, illetőleg négy esztendőn keresztül latin, illetőleg görög grammatikával vesződni, mert a kimutatható eredmény nincs arányban a rájuk fordított idővel és fáradsággal. Ezért sokkal helyesebb volna a reáliskola példája szerint modern idegen nyelvet tenni az elavult latin és görög helyébe, melynek az életbe kilépő ifjú sokkal több hasznát vehetné.

Az utilitáriusoknak ez a felfogása merően eltéveszti szem elől a kellő belátással konstruált középiskola, mondjuk: gimnázium célját és rendeltetését, s mikor a tudományok értékét gyakorlati hasznuk szerint állapítja meg, teljesen tudománytalan téren mozog. A gimnázium nem szakiskola. Szakiskolának a feladata, hogy bizonyos praktikus irányú hivatásra, életpályára — hiányos vagy egyoldalú műveltséggel kapcsolatban — befejezett kiképzést nyújtson. A gimnázium előkészitő iskola a felsőbb egyetemi, műegyetemi, akadémiai tanulmányokra s azt tekinti feladatának, hogy egyrészt az ifjút még az egyoldalúságtól sohasem ment életpálya megválasztása előtt a tudományok elemeivel megismertesse, gondolkodni és tanulni tanítsa, egyszóval átadja neki a nemzet ama kulturális értékeit, amelyek nélkül nemzeti műveltség el nem képzelhető; másrészt, hogy az ifjút emberré, hazafivá, ethikus jellemmé nevelje, éretté arra, hogy a nemzeti műveltség elemeinek s lényeges tartalmának birtokában, testileg-lelkileg kifejlesztve és megedzve hajlama és tehetsége szerint maga válassza meg azt az utat, amelyen haladva, mint kialakult individuum — egy bizonyos irányban legnagyobb hasznára lehet a nemzeti műveltség vagy tudományosság továbbfejlesztésének.

A gimnázium tehát, valamint a reáliskola is, nem képez sem kész geografust, sem kész historikust, nem chemikust, mathematikust vagy fizikust, ennélfogva nyelvészt vagy irodalomtudóst sem, mert mindezekbe a tudo-

mányokba csak bevezeti a tanulót, előkészítve arra, hogy azután valamely irányban képes legyen a behatóbb és önállóbb búvárkodásra. Így vagyunk az idegen nyelvek tanításával is. Az iskola nem avathatja be a tanulót valamely idegen nyelv ismeretébe annyira, hogy az azt a nyelvet szóban és írásban tökéletesen bírja; még pedig két okból nem. Az egyik az, hogy népes osztályokban tömegtanítás mellett, ez nem is lehetséges. Apró gyermekek otthon a különben tanulatlan, sőt műveletlen bonne mellett aránylag rövid idő alatt játszva elsajátítják a német, angol vagy francia nyelvet, s oly tökéletesen beszélik, mintha csak németek, angolok, franciák volnának. Miért? Mert az utánzásra legkészségesebb korban úgyszólván egész nap hallják és gyakorolják, sőt majmolják az illető nyelvet. A középiskolában ellenben alig napi egy órán keresztül hallja fülük az idegen szót, arra pedig, hogy hangos szóval is gyakorolják, 50—60 tanulós osztályban néha hetekig sincsen alkalom. De — s ez a második ok a nyomósb — a középiskola nem is vállalkozhatik arra, hogy az idegen nyelven való beszéd készségére megtanítsa növendékeit s a bonne-okkal vagy a Berlitz-iskolákkal versenyezzen, mert a sekélyes gyakorlati anyag következtében (v. ö. „Az anyának indóháza van". „A borjú négy lába beteg".) a szellemi színvonal leszállításával járna s ellentétben állana a középiskola nevelő és tanító, lélekképző munkájával. Elég nagy feladata a középiskolának már az is, hogy növendékeit logikus gondolkodásra s e gondolkodásnak megfelelően az anyanyelv kifogástalan használatára megtanítsa. Büszke lehet az az iskola, amelynek ez sikerül. Sajnos, e tekintetben nem utánozzuk a franciákat, akik a francia elokvenciára való tanítást a középiskola elsőrendű feladatának tekintik. Nem, nálunk az idegen nyelven való beszéd készségének fokában látják az iskola munkájának értékét, s nem gondolják meg, hogy a tanuló a legfényesebb eredmény esetén

sem szerezhet e téren annyi készséget, amennyinek a német, francia, angol gyerek minden iskola nélkül is birtokába jut.

Mivel a külföldet — sajnos — nem szoríthatjuk rá nyelvünk megtanulására és csak elvétve, leginkább a finnek között, akadnak olyanok, akik érdemes dolognak tekintik a magyar nyelv megtanulását, tagadhatatlan, hogy modern idegen nyelvek ismeretére szükségünk van. A középiskolai nyelvtanításban azonban a nyelvtudás nem cél, csak eszköz a műveltség értékeinek megszerzésére. Egy-egy nagyvárosi hôtel portása nem ritkán öt-hat nyelvet tökéletesen, talán kifogástalan eleganciával beszél, mégsem tekinthető eo ipso művelt embernek, mert az idegen nyelveket nem a műveltség nagyobb értékeinek megszerzésére, hanem a hivatásából folyó praktikus célokra használja. Hogy idegen nyelvek tanulásának van észképző ereje, azt nem tagadom, de csak akkor, ha a tanuló előtt tudatossá válik a különböző nyelvek kifejezésmódjában, a nyelvek logikájában való hasonlóság és eltérés. Ellenkező esetben az a veszedelem fenyegeti, hogy több nyelven beszél ugyan, de egyiken se helyesen, mivel a különböző idiomákat összevegyíti s utóvégre saját anyanyelvét beszéli a legrosszabbul.

Minden nyelvnek megvan a maga sajátos logikája s aki több nyelvet ismer, az logikusabban gondolkodik, mert egyes esetekben annak a nyelvnek a logikájával gondolkodik, amely az elvont gondolatnak leginkább megfelel, fogalmai pedig sokkal tisztábbak, mert genetikusan ismeri a szók fogalmi jelentését és értékét. Aki több nyelvet alaposan és tudatosan ismer (nem következés, hogy beszél is), az a maga anyanyelvét is öntudatosabban és így helyesebben használja. Emlékezhetünk arra a magyar államférfira, aki nem beszélt kifogástalan magyarsággal, mivel nem tudott eléggé — németül.

Ha tehát az idegen nyelv a középiskolában nem cél, hanem eszköz, a műveltségszerzés eszköze, természetes,

hogy a középiskolának ebből a szempontból kell megválasztani a tanítandó idegen nyelveket s azokat kell kiválasztani, melyeknek segítségével a legbecsesebb műveltségi anyagot tehetjük magunkévá. Nézzük csak Európa legműveltebb nemzeteit, a németet, az angolt, az olaszt, a franciát: egyik sem a másik nyelvének és műveltségének elsajátítását tekinti az iskola céljának, hanem visszamegy azokhoz a nyelvekhez, amelyek hordozói azoknak az irodalmaknak, amelyek az európai műveltségnek alapjait megvetették, a göröghöz és a latinhoz. Mindenki tudja, hogy a görög-római világ letűntével századokig tartó sötétség borult Európára s az antik tudomány és művészet renaissance-a nélkül nem jöttek volna létre az európai irodalmak. Épp ezért nem is lehet ezeket helyesen megérteni és méltatni a források ismerete nélkül. Minden igazi kultúra a multban gyökeredzik; mások által elért mai eredmények átvételéből, önállótlan és belátás nélküli másolásából csak balkáni kultúra keletkezhetik.

Istennek hála: valamint a magyarság Szent Istvánnal a nyugati kultúrához csatlakozott, úgy azóta nyelvünk és később irodalmunk is folytonosan érintkezett az antik szellemmel; a latinnal pedig annyira összeforrt, hogy Beöthy Zsolt bátran nyilváníthatta a latint nemzeti tantárgynak.

A latin nyelv hordozta kultúra azonban egyenesen az európai műveltség ősforrásának, a görögnek emanatiója s a tudományok és irodalmak renaissance-ának mindenütt és mindig a görög kultúra iránt felébredt lelkesedés volt a szülő anyja. A németeknél Goethét, nálunk Arany Jánost a görög szellem felszívása képesítette a legnagyobb művészi feladatok megoldására, a költészet felfrissítésére. Nem csoda: a görög szellemi fejlődés teremtette meg természetszerű egymásutánban a költészet és a próza minden műfaját, s aki a műfajok

eredetét és fejlődését nem ismeri, az hogy szólhat hozzá irodalmi és esztétikai kérdésekhez? Azt, ugyebár, senki se tagadja, hogy a középiskola által célba vett, úgynevezett „általános műveltségnek" elengedhetetlen kelléke az irodalmi műfajokban való tájékozottság? Nos, aki egyáltalában nem ismeri Homerost, a poeta „sovrano"-t (Dante), nem olvasta a görög tragikusokat, historikusokat, filozófusokat, itélkezhetik-e irodalmi dolgokban? Hiszen Homerosból vonták le az éposz törvényeit; a görög tragikusok ideális fenségét Shakespeare sem múlta felül; Thukydides, a peloponnesosi háború halhatatlanná tevője, ma is méltó bámulat tárgya, Platon, Aristoteles és társaik nélkül a filozófiának alfabetumáig sem lehet eljutni.

Szinte hallom a kritikai megjegyzést: „Ez mind szép, mind igaz, de mindezek a görög írók élvezhető módon magyarra is le vannak fordítva s így megismerhetők, holott a görögül tanuló a sok grammatizálás miatt alig jut el hozzájuk, s ha eljut is, csekély részt ismer meg belőlük s az iskola szószerinti, nehézkes fordításában azt sem élvezheti igazán." Valóban nyomósnak mondható argumentum, de csak látszólag az. Aki tudja, mily fontos minden művészetben a formálandó anyag s milyen nagy a különbség egy elefántcsont és egy ugyanazon tárgyat ábrázoló celluloid műdarab, vagy egy carrarai márványból faragott s egy gipszből öntött szobor között, az elhiszi nekem azt is, hogy az ókori klasszikus művek remekségének egyik biztosítéka és kiegészítője a klasszikus tömörségű és hangzású nyelv, melyet nem lehetetlen ugyan mai nyelven megközelíteni vagy utólérni, de csak az antik *etymon* bizonyos feláldozásával. Valamely görög-latin klasszikusnak magyar fordítása már nem görög vagy latin, hanem magyar irodalmi vagy költői mű, magyar gondolkodás szülte szók és kifejezések szövedéke; s bármily becses, az eredetit mégsem pótolhatja, mivelhogy az örök érvényü műnek csak ideig-óráig megfelelő

szurrogátuma, melyet 40—50 esztendő mulva valószinűleg újabbal kell felcserélni. Tudományos foglalkozás alapjául pedig csak az eredeti szöveg szolgálhat. Minden tanult ember mosolyogna az olyan szentírás-magyarázón, aki az eredeti héber és görög szöveg helyett valamelyik magyar bibliafordítás alapján akarna eldönteni vitás kérdéseket. Az igazi Shakespeare-t is csak az angolul tudó ismerheti meg. Nem habozom kimondani, hogy Homeros *egy* énekének vagy Sophokles *egy* drámájának eredetiben való elmélyedő olvasása becsesebb gazdagodást jelent a lélekre, mint az egyik homeroszi éposznak vagy Sophokles hét drámájának fordításban való, rendszerint futólagos átolvasása. Egyébiránt ügyefogyott filológus-tanárnak tartom azt, aki, ha Homeros egy-két énekét eredetiben elolvastatta, legalább fordításban az egészet meg nem ismerteti tanítványaival.

De nemcsak az irodalmi belátás megszerzése érdekében fontos a görög és római irodalom, hanem mindenkire, aki csak *tudománnyal* foglalkozik. Hiszen a hellenizmus korában születtek meg az egyes tudományok, s én nem tudok elképzelni tudós mathematikust, geografust, fizikust, akinek nincs meg a kulcs tudománya megalapítóinak műveihez. Hogy a tudományok azóta sokat haladtak, sőt az irodalom egyes ágai is túltesznek a klasszikus mintákon, az természetes. A világért sem akarjuk kicsinyelni a közép- és újkor nagy szellemeinek alkotásait: de épen ezeknek mélyebb megértése végett a régieket is ismernünk kell, ép úgy, mint ahogy ismernünk kell az emberiség multját, hogy jelenét megismerhessük. Ehhez járul, hogy a görög-latin irodalmi művek általában sokkal egyszerűbbek, kevésbbé komplikáltak s így az ifjú léleknek érthetőbbek. Nem könnyebb-e megértenie Homerost, mint Dantét vagy Voltaire-t, Sophoklest, mint Shakespeare-t, Horatiust, mint Goethét?

Ha abban a szerencsés helyzetben volnánk, amely-

ben a nagy nyugateurópai nemzetek, velük együtt mi is megelégedhetnénk a klasszikus nyelvekkel és irodalmakkal, mint műveltségünk alapvetőivel s modern idegen nyelvek tanulásának nyűgétől meg is szabadíthatnók az erre kevéssé alkalmas középiskolát, annyival inkább, mert a modern nyelvek és irodalmak tanulmánya a nemzeti érzés szempontjából korántsem veszélytelen, bármily sok haszna van különben. Mert minél jobban belémerülünk idegen istenek imádásába, annál inkább eltávolodunk a magunkétól. A tőlünk távol álló, befejezett, lezárt görög és római irodalom e tekintetben veszélytelennek bizonyult. Nem tántorít meg magyar érzésünkben, ha egy Leonidásért, Nagy Sándorért, Caesarért lelkesedünk, ellenben hatalmas mai nemzetek hőseiért, nagyjaiért való lelkesedés, hódolat könnyen megtántoríthatja a fejlődő lélek hazafiságát.

Helyzetünk azonban nem engedi, hogy nyelvileg elszigeteljük magunkat a művelt nyugattól. Ezért van szükségünk a németen kívül a francia, az olasz, az angol nyelvre, habár ez a magyar középiskolára nézve csaknem megbírhatatlan teher. Ennek a szükségletnek akar eleget tenni a mai reálgimnázium. Milyen sikerrel fogja e feladatát megoldani, azt a jövő mutatja meg. A legnagyobb nehézséget az a kettős cél fogja támasztani, melyet az új tanterv az idegen nyelvi oktatás számára kitűz. E kettős cél elseje t. i. az illető (német, francia, angol olasz) újabb irodalmi műveknek biztos nyelvtani ismereten alapuló megértése és ennek alapján tájékozottság az illető nemzet szellemi életének ismeretében; a második cél pedig: gyakorlottság az illető idegen nyelvnek írásbeli és szóbeli használatában.

Meg vagyok róla győződve, hogy ezt a kettős célt iskoláink mai állapota és berendezése mellett nem fogja elérni a középiskolák egyik tipusa sem, mert a két cél elérésének a módjai, a kétféle cél szolgálatában álló

módszerek jelentékenyen különböznek egymástól, egyik inkább hátráltatja, mint elősegíti a másikat. A tanításnak kettős, két különböző menetére és berendezésére lesz szükség, ha az iskola mindkét célt el akarja érni, de egyik célját sem fogja megközelíteni sem, ha az osztályok átlagos mai létszámát (50—60) legalább felére nem redukálják. Akkor talán lehet róla szó, a mai viszonyok közt semmi esetre, különösen ha a gyakorlati cél elérését kívánjuk, mert idegen beszédbeli ügyességre az illető nyelv folytonos hangos gyakorlása nélkül semmiesetre sem tehet szert a tanuló. Ilyen gyakorlás pedig népes osztályban lehetetlen.

Annyi bizonyos, hogy akár a mai abnormis, akár a kívánatos normális létszám-viszonyok közt kezdünk hozzá a mai idegen nyelvek tanításához, mindenkép nagy terhet rovunk az új iskolatipusra, s ez a teher könnyen maga után vonhatja a latinnyelvi tanítás gyengülését, ami a gimnázium egyik főerősségének megingását jelenti. A latin nyelv a görög nélkül úgyis csak hiányos, félszeg klasszicizmusra vezet. A római irodalomból általában már hiányzik a görögnek eredetisége, természetessége, üdesége. Mekkora különbség van pl. Homeros és Vergilius között! Arany János jól jellemezte ezt a különbséget, mikor azt mondta, hogy az Ilias hősei mind nagyok, de mind emberek; Vergilius már példányhőst akart teremteni, de az neki rosszul sikerült. Szerencsénkre Arany nem Vergiliusból, hanem Homerosból vonta le az epikus költészet lényegére vonatkozó alaptörvényeket. Költészetében nem kisebb szerepet játszik Homeros, mint a Goethéében. Homerost tanulja, az Iliast eszi. Ez ihleti Toldi megírására. Aranyt csak félig érti és élvezi az, aki Homerost nem ismeri, habár magyar géniusza is mindenütt csorbítatlanul érvényesül. Homeros nélkül nem volna Aranyunk. S mikor remélhetünk egy második Aranyt, ha ismét jelszó lesz a középkori: „Graeca sunt, ergo non leguntur?“

Hiszen ma nagyobb szükségünk van a görög irodalom egészséges, regeneráló erejére, mint bármikor. Költészetünk — tisztelet egy pár kivételnek! — szakítva Vörösmarty, Arany, Petőfi tiszta idealizmusával, gyökeres magyarságával, nem a Duna-Tisza rengő hullámaiban, hanem a Szajna szennyes vizében tükröződő égbolttól nyer ihletet; a modern magyar költő nem a tiszteletet érdemlő magyar női ideál előtt térdel, hanem az utcák céda rongya előtt fetreng, nem férfias erények kultuszának él, hanem életölő, ideg- és vérrontó élvezetekben „éli ki magát".

Az ilyen irodalmi dekadencia ellen nincs biztosabb menedék, hathatósabb orvosszer a görög és római klaszszikusoknál. Arany Jánosban a görög géniusz, nagy államférfiainkban az ősrómai erények keltek új életre. Apáink Horatius költészetében és életbölcseségében fürösztötték lelküket, ott találták meg a hazafiság és erkölcs jelszavait és átalltak volna kezükbe venni olyan könyveket, melyekből a mai ifjúságnak — sajnos — elég nagy része szívja szellemi táplálékát. Megüljük nagy költőink centennáriumát, de olvassuk-e elegen műveiket vagy mi is elavultaknak, meghaladottaknak tartjuk őket?

„Ki multjához érzéketlen,
Szebb jövőre érdemetlen."

Iránytű nélkül bolyong a ködben, aki a múlttól elszakad. A legérdekesebb kutatások ma is a múltnak felderítésén fáradoznak s a rég letünt korok búvárainak köszönhetjük, hogy a multra kiterjedő szemhatárunk egy századév alatt több ezer évvel kitágult. Az utilitárius irányzat, mely csak a ma mérlegelhető hasznot nézi, végzetes a szellemi fejlődésre nézve. Ha igaz az, hogy a szellemi, erkölcsi javak felülmulják az anyagiakat, akkor az is bizonyos, hogy hazánk boldogulásának csak az idealizmus hajnalhasadásában láthatjuk a biztosítékát. Ennek a hajnalhasadásnak egyik hirdetője lesz a humanisztikus

gimnáziumnak ma visszaállított és megerősített tipusa, ha nemcsak intenzive, hanem extensive is elfoglalja dominálló helyét Magyarország középfokú iskolái közt.

Kedves Kartársam és Barátom!

Szíves és lelkes üdvözletedért hálával eltelve fogadom azt a láncot, melynek átadásával a t. Kartársaim megtisztelő bizalmából nekem jutott kormányzás tisztjét reám átruháztad. Ezzel eljutottam hivatásom és pályám csúcspontjára, s ma én volnék a legboldogabb ember, ha ezt a napot az is megérhette volna, akinek ez a legtisztább örömöt okozná. De *„letörlöm könnyeimet s megyek rendeltetésem pályafutásain, a jobb s nemesb lelkeknek útján, merre erőm s inaim vihetnek.“* Eddig is a munka, a kötelességteljesítés volt mindennapi kenyerem: ebben a felelőséggel teljes esztendőben kétszeresen az lesz, s készebb leszek legkedvesebb foglalkozásaimtól is megválni, mint Egyetemünk érdekeit csak egy percre is elhanyagolni. 28 év óta jó és balsorsában osztozom. Adja a jóságos Isten, hogy kartársaim, különösen a most velem együtt beiktatott egyetemi tanács támogatásával egyetemünket életének 53-ik esztendejében úgy kormányozhassam, hogy hazafias és tudományos hivatásának teljesítésében előbbre haladjon.

4.

Elemi módszerek a felsőbb mathematikában.

Dr. *Riesz Frigyes* Rector Magnificus székfoglaló beszéde az 1925. október 11.-én tartott tanév-megnyitó közgyűlésen.

Tisztelt Egyetemi Közgyűlés!

Régi, tiszteletreméltó szokás, hogy a tisztségébe lépő rector székfoglaló értekezésének tárgyát saját tudományszakából választja. Ha véletlenül mathematikusra hárul ez a feladat, hogy tanártársai, az ifjúság és a művelt közönség előtt tudományról beszéljen, zavarban

van, mert úgy érzi magát, mintha vendégként messze országban járna, melynek lakosai az ő nyelvén nem értenek és beszédét reménytelenül, csupán tisztesség okáért hallgatják. Ne méltóztassanak tehát zokon venni és különösen ne vegyék zokon azok, akik a mathematikához közelebb állanak, ha én minden eszközzel a megértésre törekszem, ha itt-ott nem egészen tudományos hasonlatokkal élek is és tolmácsként segítségül hívom a szemléletet, a mathematikusnak ezt a sokszor kitünő, de nem mindig megbízható tanácsadóját. Maga az a tárgy is, amelyről szólni óhajtok, a megértés kérdésével kapcsolatos. Ez a kérdés nemcsak akkor aktuális, ha a mathematikus nem mathematikussal kerül össze, hanem azok között is, akiknek kenyerük a mathematika. Gyakran szembeállítják a mathematika elemeit a felsőbb mathematikával, vagy helyesebben a középiskolai mathematikát a főiskolaival, mint amelyeknek tárgya, fogalmai, nyelve egymástól idegenek. Felületesen és drasztikusan azt szokták mondani, hogy annak, aki a mathematikának középiskolában való tanítására készül, kétszer kell felejtenie; először akkor, amikor az egyetemre megy, másodszor pedig, amikor tanítani kezd; az első alkalommal mindazt, amit a középiskolában tanult, azután pedig mindazt, amit az egyetemen hallott. Fölösleges ezt cáfolnom, legalább is azok előtt, akik tudják, hogy az egyes tudományok és tudománycsoportok nem csupán izolált tételekre és paragrafusokra beosztott valamik, hanem szervesen összefüggő rendszerek. De részletesen is meghazudtolja ezt az a széleskörű irodalom, mely a mathematika középiskolai tanításának és a mathematikus tanárképzésnek kérdéseivel és ezekkel kapcsolatban a középiskolai anyagnak magasabb szempontból való megvilágításával foglalkozik és amelyben *Klein Félix*é, a nemrég elhunyt világhírű göttingai mathematikusé a vezetőszerep. Itt csak egy ellenargumentumot említek, azt t. i., hogy a középiskolai

és a felsőbb mathematika határai egyáltalán nem állandók, hanem idővel nagyon is megváltoztak. Ma már, egy-két évtized óta, csaknem minden ország középiskoláiban tanítják az infinitezimális számítás elemeit, mint amelyek a természettudományos műveltség elengedhetetlen kellékei és amelyeket megérteni és megtanulni különben is könnyebb, mint például némely sikmértani tétel bebizonyítását. Az infinitezimális számítás alapvető gondolatai tudvalevőleg már az ókori geométereknél megtalálhatók, *Archimedes* által már rendszeresen alkalmaztattak geometriai és mechanikai problémákra, majd hosszú szünet után a renaissance korában ébredtek új életre és egy századdal később *Newton* s *Leibniz* kezében hatalmas módszerré alakultak. Méltóztassék mindezt egybevetni azzal a ténnyel, amelyre *Gutzmer* német mathematikus, mint a Halle-Wittenbergi egyetem rectora emlékeztetett székfoglaló beszédében, hogy t. i. ennek az egyetemnek hirdetőtábláján *Melanchton* még azzal invitálta a hallgatóságot számtani előadására, hogy ennek a tudománynak nemcsak az elemei egészen könnyűek, de némi szorgalommal még az osztást is meg lehet érteni.

Mai előadásomban a fölvetett kérdéshez, hogy t. i. a tudományban, illetőleg a magam tudományszakában melyik probléma a nehéz és melyik a könnyű, mi a felsőbb és mi az elemi, nem a középiskolai oktatásnak és a tanárképzésnek, hanem a tudomány szempontjából akarok hozzászólni. Az egyetemnek és professzorainak az értelmiségi pályákra való tömeges előkészítésen kívül még más feladatuk is van; ez a tudományos munkára való nevelés és maga a kutató és alkotó tudományos munka. A tudós nemcsak kész eredményeket tradál, hanem fejlődő diszciplinákat is ismertet és azok egyikét-másikát előbbre viszi maga is, egyedül vagy tanítványai közreműködésével. Tehát maga is tanul, dolgozik és fejlődik. Méltóztassék már most megtekinteni azt a folyóirattömeget,

mely egy tudományszakban évenként megjelenik vagy csak egy bibliografiai munkát is, mely ezt az évi produkciót feldolgozza. Vajjon követheti, kiválogathatja, megszűrheti, magáévá teheti-e mindezt egyetlen agyvelő, még akkor is, ha csak egy kisebb tárgykörre speciálizálódik? Igen. Mert ennek a produkciónak a legértékesebb része, melyet a hivatott szem gyorsan kiválaszt, azt a célt szolgálja, amit *Mach*, a híres fizikus, az „Ökonomie des Denkens" névvel jelölt meg. Magyarul ez takarékosságot jelent a gondolkodásban. Ezt a célt szolgálja mindaz, ami a komplikáltat egyszerűvé, a sublimiort elemivé teszi, ezt szolgálják különösen azok az összefogó, átölelő fogalmak, amelyek távoli diszciplinákat közel hoznak egymáshoz, mintahogy régebben a gőzhajó és a vasút, ma a repülőgép és a rádió közel hozták egymáshoz a távoli országokat. A tudós épp oly szenvedéllyel és elszántsággal keresi a bonyolult problémák egyszerű nyitját, mint a feltaláló, és a szerszám, amellyel a zárhoz férkőzik, egyszer generációk finomra kicsiszolt munkája, másszor pedig pillanatnyi ötlet, melyet igaz, hogy rendszerint hosszú, részben tudatalatti munka előzött meg.

Ha én ma itt arra vállalkozom, hogy néhány a felsőbb mathematikából vett problémán és problémakörön mutassak rá arra, mint lehet a komplikáltat egyszerűvé, a nehezet könnyűvé tenni, ha én ilyesmire nem szakemberek előtt merek vállalkozni és ha ez a vállalkozásom csak némileg is sikerül, úgy elgondolhatják, hogy mit jelentenek az ilyen egyszerűsitő gondolatok a tudományosan előkészített hallgatóság és még inkább a kutató tudós számára.

Nem kezdem konkrét mathematikai problémával, hanem egy a mathematikusok közt ma nagyon népszerű ötlet ismertetésével, mely számos probléma nyitjához vezetett és érdemei elismeréseül az elv, a principium rangját és méltóságát nyerte el. Ezt az ötletet először a

maga népszerű vonatkozásaiban prezentálom. Ha egy négytagú családnak sikerül egy, két- vagy háromszobás lakást kapnia, akkor nem jut minden családtagra külön szoba, hanem legalább is az egyik szobában két vagy több családtag fog meghúzódni. És ugyanígy, ha három skatulyába osztok el 3-nál több gyufaszálat, akkor legalább az egyik skatulyába egynél több gyufaszál jut. Ez az úgynevezett *skatulyaprincipium* a maga legprimitivebb formájában, melyben konkrét személyeket vagy tárgyakat helyeztünk konkrét rekeszekbe, szobákba, illetőleg skatulyákba. Lássunk már most egy problémát, amelynek megoldását ez a principium szolgáltatja és amelyet először kisgyerek koromban olvastam egy tréfás számtankönyvben. Valamely világvárosban, mondjuk pl. Párisban, — egy francia író egyik regényében ide lokalizálja a problémát — van-e ebben a pillanatban két olyan nő, akinek egyforma sok hajszála van? Ez a kérdés; a válasz pedig az, hogy: *igen*. Hogy ezt bebizonyítsuk, alkossuk meg mindenekelőtt fogalmi skatulyáinkat, a kategóriákat, egy-egy kategóriába sorolván mindazokat a párisi nőket, akiknek ebben a pillanatban egyforma számú hajszáluk van. Egyik-másik kategóriánk üres is maradhat; mindenesetre legfeljebb annyi kategóriánk lesz, amennyi egy nő hajszálainak legnagyobb lehetséges száma. Ez úgy tudom, kevesebb 300,000-nél; lehet, hogy sokkal kevesebb. Viszont Párisban, a teljesen kopaszokat, ha ugyan vannak, még leszámítva, 1,000.000-nál több nő lakik. Tehát több a nő mint a kategória, éppúgy, mint ahogy előbb több volt a gyufaszál, mint a skatulya és így az egyik kategóriába egynél több nő jut. Quod erat demonstrandum!

Lássuk most ennek az elvnek egy tudományos mathematikai alkalmazását, az ú. n. *Dirichlet-Kronecker*-féle tétel legegyszerűbb esetét. Mellékesen megjegyzem, hogy *Le jeune Dirichlet*, a mult század első felének ez a

világhírű, francia nevű német mathematikusa állítólag a sixtusi kápolnában, a husvéti zene hallgatása közben eszmélt rá hirtelen a skatulyaprincipiumnak a számelmélet szempontjából való nagy jelentőségére. Jelentsen a egy tetszésszerinti törtszámot. Tekintsük ennek a számnak első n többszörösét, azaz az a, $2a$, $3a$, . . ., na számokat. A tétel azt mondja, hogy ezek között van legalább is egy olyan, melynek a legközelebbi egész számtól való különbsége nem nagyobb mint $1/n$; pl. ha $n = 1000$, van olyan, melynek a legközelebbi egész számtól való különbsége nem nagyobb 1/1000 résznél. Durván kifejezve, ha nagyon sok többszöröst tekintünk, akkor van ezek között olyan, amely majdnem egész szám; de a tétel finomabb ennél, mert pontosan megmondja, hogy ezt a „majdnem-et" hogyan értelmezzük. Az 1. ábrán, mely a tétel bizonyítását szemlélteti, $n = 12$. A 0, a, $2a$, . . . számokat egy pontból kiindulva, mint íveket rakjuk föl egy körre, melynek kerülete a mértékegység; azért körre és nem egyenesre, mert bennünket az egyes számoknak nem a pontos értéke, hanem csak a törtrésze érdekel; pl. a $2\frac{2}{3}$ és a $4\frac{2}{3}$ számok problémánk szempontjából aequivalensek. Az ívek végpontjait a hosszabb vonalkák jelzik. Fölosztjuk a kört n egyenlő részre. Akkor az $n + 1$ vonalka közül legalább az egyik ilyen részbe 1-nél több kerül; így az ábrán a $3a$ és a $10a$ ugyanabba a részbe esnek.

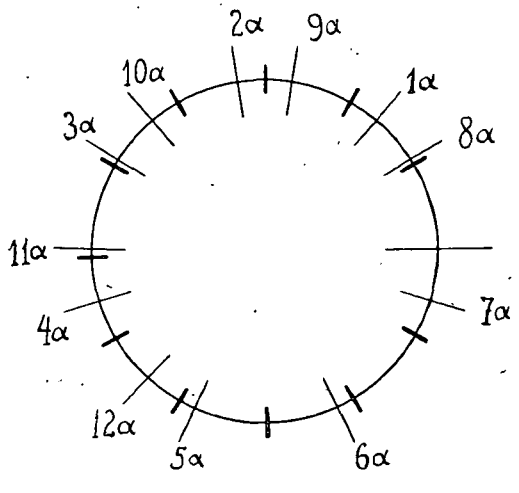

1. ábra.

De akkor egymástól való különbségüknek, azaz $7a$-nak megfelelő vonalka a legelső vagy a legutolsó részben van, tehát a legközelebbi egész számtól legfeljebb $^1/_{12}$-del különbözik. Itt csupán a szemléltetés kedvéért beszéltem bizonyos konkrét számszerű többszörösökről és nem n-ről, i, k és $(k-i)$-ről, amint az szokásos és ami által bizonyításunk általános érvényűvé válik.

Csak mutatóba adtam itt ezt a nagyon elemi meggondolást, mert ugyancsak a skatulyaprincipium megadja a nyitját bizonyos sokkal mélyebb és első pillanatra nagyon nehéznek látszó problémáknak is. Időm nem engedi, hogy ezeket ismertessem; csak azt említem meg, hogy ennek a gondolatsornak valahol a vége felé ott van az asztronómusok álmának, a világrendszer stabilitásának a problémája és benne az a kérdés is, hogyha nem is mi magunk, akik ma együtt vagyunk ebben a teremben, de legalább a molekuláink nem találkoznak-e még végtelen sokszor ugyanezen a helyen vagy ennek a helynek tetszésszerint való közelségében?

Rátérek most a skatulyaprincipium egy másik formájára, mely az előbbitől abban különbözik, hogy skatulyáinkba végtelen sok tárgyat szorítunk be. Ez az új principium azt mondja, hogyha végtelen sok különböző elem végesszámú kategória közt oszlik meg, akkor ezen kategóriák közül legalább az egyikbe ugyancsak végtelen sok elem jut. Lássunk mindjárt egy konkrét alkalmazást, mely az infinitezimális számítás sok problémájának adja egyszerű nyitját. Valamely egyenesdarabon vagy a sík vagy a tér egy véges részében valamilyen előírással jelöljünk ki végtelen sok különböző pontot. Így pl. egy egyenesen, amelyre az összes számokat bizonyos mértékegységben fölrakva képzeljük, tekinthetjük az $\frac{1}{2^n}$ számokat, azaz $^1/_2$ összes hatványait; vagy az összes racionális, vagyis olyan valódi törteket, melyek egész számok hánya-

dosai; vagy pl. az olyan 0-val kezdődő tizedes törteket, melyekben csak a 0 és 7 számjegyek szerepelnek s. i. t. Valamennyi esetben egy véges egyenes darabon jelöltünk ki végtelen sok pontot. Osszuk ezt az egyenes darabot két egyenlő részre; akkor legalább az egyik részre még mindig végtelen sok pont jut és ha ezt ismételten tovább felezzük, minden lépésnél a 2—2 fél darab közül legalább az egyiken pontjaink közül ismét végtelen sok fekszik. Eljárásunkat a 2. ábra szemlélteti. Ha a felezést végnélkül ismételjük, akkor az egymásban foglalt egyenes daraboknak egy végtelen sorozatához jutunk, mely, hogy úgy mondjam, egyetlen egy pontra húzódik össze. Ennek a pontnak az a sajátsága van, hogy annak bármilyen kis környezetében, azaz hozzá bármennyire közel maradunk is, ott a megadott végtelen sok pont közül még mindig végtelen sokat találunk; vagy a mathematikai terminológiát alkalmazva, mely ezt a jelenséget egy nagyon szemléletes kifejezéssel jelöli meg — és sokszor a szerencsés, a lényegre emlékeztető név segít egyszerűsíteni a gondolatmenetet — tehát ezt a terminológiát alkalmazva, meggondolásunk eredménye így fogalmazható meg: véges egyenesdarabon kijelölt végtelen sok pontnak van legalább egy *torlódási* helye. Ez az ú. n. *Bolzano—Weierstrass*-féle tétel, mely nemcsak egyenesdarabra, de sík- vagy térrészre is érvényes; ez a tétel — vagy nevezhetnénk azt torlódási principiumnak is — már 50 vagy 60 esztendő óta tesz kitűnő szol-

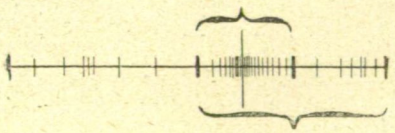

2. ábra.

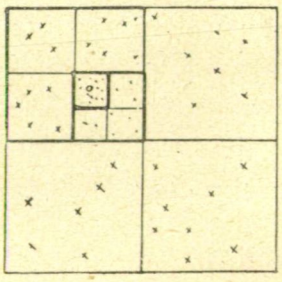

3. ábra.

gálatokat az analizis elemeiben, de a benne elrejtett gondolatnak igazi, nagy horderejét csak az utolsó 1—2 évtizedben ismerték föl, azóta t. i., amióta megszoktuk, a geometriának és a ponthalmazok elméletének módszereit más általánosabb összességekre is alkalmazzuk, hogy térnek tekintsük, a térhez hasonlóan kezeljük a formulák, függvények, görbék összességeit is. A geometriában ez a gondolat már a mult század közepe táján érvényesült, a közönséges, 3 méretű téren már akkor is bátran túl mentek 1—2—3 dimenzióval és azt is tudják Önök, hogy, hála a még a mathematikus számára is nagyon mély relativitási elmélet népszerűségének és különösen a napi sajtónak, a 4 dimenziós térben ma szinte többen érzik magukat otthon, mint az egyszeregyben. Talán így lesz ez egyszer azokkal a terekkel is, amelyekre a felső mathematika egyes újabb módszerei támaszkodnak és amelyek már nem 4 vagy 5 méretűek, hanem, ha itt egyáltalában beszélhetünk még dimenzióról, végtelen sok dimenziósak. Amikor ezelőtt 17 évvel, az 1908-ban Rómában tartott nemzetközi mathematikai kongresszuson ilyen magasabb terek általános elméletéről fejtettem ki néhány gondolatot, még csak kevesen voltunk úttörők; ma már sok mathematikus — egyelőre szerencsére még csak mathematikusok — otthon érzi magát és mozog és mozgat az ilyen terekben. Ezekben a terekben, legalább a céltudatosan, tervszerűen felépítettekben éppúgy van környezet, éppúgy van torlódás és torlódási principium is, mint a közönséges térben. Tekintsük pl. egy síkban az összes zárt és konvex, azaz domború, horpadással nem biró idomokat — példaképen tessék a körökre, ellipszisekre, négyzetekre, tojásidomokra stb. gondolni — és számítsuk ezekhez határesetként még az egyenesdarabot és a pontot is. Ezek összességét ilyen új térnek tekinthetjük; ebben a térben a környezet és a torlódás fogalma könnyen és természe-

tesen kínálkozó módon értelmezhető. A torlódási principium most így szól: Ha a sík egy véges részében megadunk végtelen sok konvex idomot, úgy ezeknek van torlódási elemük, azaz olyan konvex idom, amelynek bármely környezetében a megadottak közül végtelen sok fekszik.

Hasonló eredményre jutunk akkor is, ha idomainkról a konvexitás helyett azt tesszük föl, hogy kerületük hossza véges és nem nagyobb egy bizonyos megadott hosszúságnál. És hasonló torlódási principiumra jutunk még számos más esetben is, amelyeket ma nem sorolhatok föl. Ezeknek egyike-másika régi és új nehéz problémákon és problémakörökön való alkalmazásában frappáns hatásúnak bizonyult és sokszor kötetekre rugó munkát pár oldalra redukált. Hogy hasonlattal éljek, azt lehet mondani, hogy a torlódási principium a felvonókészülék szerepét játsza, mely magas toronyba, vagy hegycsúcsra visz föl; a mathematikusnak nincs egyéb teendője, minthogy nyugodtan, óvatosan körültekintve, de erőlködés nélkül lenn a földszinten, a síkságon megkeresse a felvonó-készülék ajtaját; a lift, a principium azután már viszi föl a magasba.

Lássunk egy klasszikus példát, mely történeti vonatkozásaiban az eposzkorba, egészen Dido és Aeneas szerelmi regényéig tekinthet vissza. Méltóztatik emlékezni, hogy a szerelmes királynő a nyughatatlan vándornak annyi földet kínált tulajdonul, amennyit egy tehén bőréből hasított szíjjal el tud keríteni. Innen datálódik az ú. n. isoperimetrikus probléma, mely így szól: Adott kerületű idomok között melyik legnagyobb területű? Válasz: a kör. Ennek legszemléletesebb bizonyítását *Steiner* hírneves berlini professzor adta. Szerinte, ha más idom volna a legkisebb, tehát nem a kör, úgy ezen találhatnánk négy olyan pontot, melyek nem feküsznek egy körön. Kössük ezeket össze egy az idomba rajzolt négyszöggé.

A négyszög, ha szögpontjaiban csuklókkal képzeljük ellátva, még alakítható, még pedig anélkül, hogy oldalainak hosszúsága megváltoznék és közben területe megnagyobbítható azáltal, hogy ú. n. húr-négyszöggé, vagyis körbeírható négyszöggé alakítjuk, mert egy elemi geometriai tétel szerint a megadott oldalú négyszögek közt a húrnégyszög a legnagyobb területű. A négyszöggel együtt, mint a 4. ábra mutatja, átalakíthatjuk az egész idomot. A kerület nem változott, a terület megnagyobbodott. Azaz idomunk nem lehetett a legnagyobb területű. Tehát idomaink közt csak a kör lehet a legnagyobb területű.

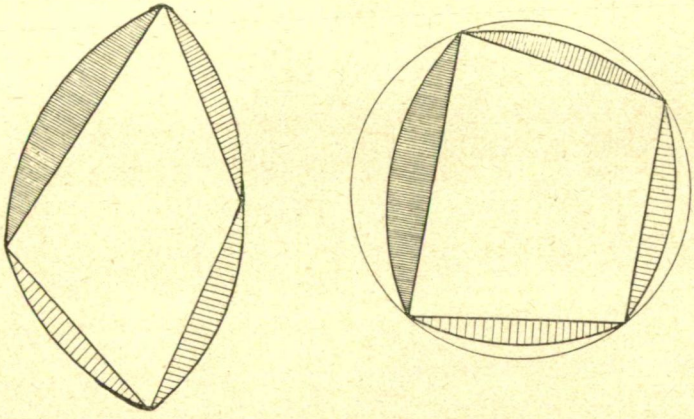

4. ábra.

Lehet. De vajjon tényleg az-e? Van-e egyáltalában idomaink közt legnagyobb területű? Ha van, akkor az csak a kör lehet; de azt, hogy van, *Steiner* a maga ötletes bizonyításában nem mutatta meg. Sokáig úgy látszott, hogy az a kritika, melyet *Weierstrass*, a berlini egyetem talán még nagyobb hírű professzora mondott az ilyen természetű bizonyításokra, ezeknek az érvényességét megdönti, úgy, hogy ezeket a régi, szép bizonyitásokat azután szigorú, de összehasonlíthatatlanul nagyobb apparátussal dolgozó bizonyításokkal pótolták. Ma már, pár

év óta tudjuk, hogy *Steiner* bizonyítását csak a torlódási principium felvonójába kell bevinnünk, éppen abba, amelyről az imént beszéltünk és azonnal felérünk a csúcsra, a szigorú, minden kritikát megálló bizonyításhoz.

Befejezésül csupán még egy ugyanebbe a gondolatkörbe tartozó problémán akarom illusztrálni, hogy hogyan okoskodik a tudós a maga kérdésének egyszerű megoldásán, ha már a segítő principiumot akár készen megtalálta, akár pedig saját agymunkájával megkonstruálta. Problémánk a következő: Egy megadott síkidom belse-

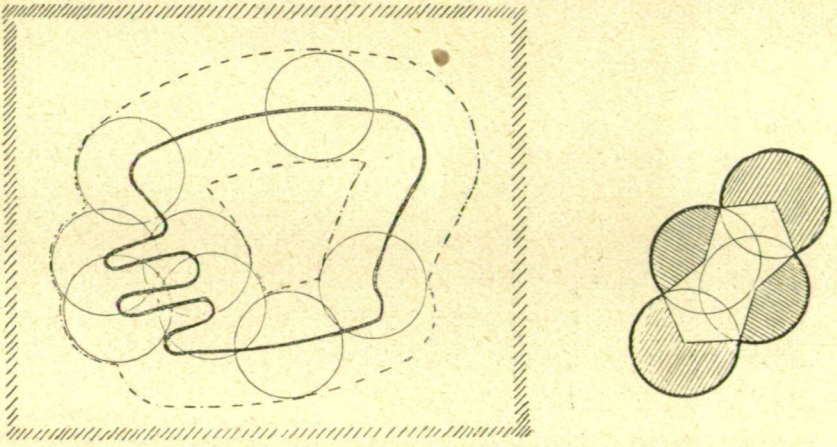

5. ábra.

jében tetszésszerinti hosszú, esetleg végtelen hosszúságú — mert ilyen is van — görbét rajzolok. Egy *r* sugarú körlapot úgy csúsztatok, hogy középpontja a görbét végig leírja. Egyszerűség kedvéért fölteszem, hogy az *r* sugár elég kicsi ahhoz, hogy a körlap állandóan az idomon belül maradjon; ez a föltevés különben problémánk lényegét nem érinti. A mozgó kör successive befödi idomunk belsejének egy részét és a befödött résznek is van egy vagy több görbéből álló határa. Mindezt az 5. ábra első részén szemlélhetik. A kérdés az, mit tudunk a kör által befutott területrész határának hosszúságáról? A válasz úgy szól, hogy ez a hosszúság nem lehet nagyobb, mint

idomunk kétszeres területe osztva a kör sugarával. Ebben a megbecslésben az az érdekes, hogy teljesen független attól, hogy a rajzolt görbe milyen hosszú vagy esetleg végtelen hosszú. Akármilyen cifra, végtelen hosszú görbét rajzoltam is eredetileg, annak a sávnak a határáról, melyet köréje vontam, már tudom, hogy legfeljebb csak ilyen meg ilyen hosszú lehet. A kérdés és rá a válasz inkább érdekes és meglepő, mint fontos; most egy esztendeje Innsbruckban, baráti körben fehér asztalnál vetette föl egy nagyon híres mathematikus. Bizonyítását, mely differenciálgeometriai számítással operált, mindjárt el is felejtettem, talán nem is figyeltem rá eléggé. Idehaza azután ismét eszembe jutott a kérdés és kezdett nagyon érdekelni. Hogyan fogjak neki? Gondolatmenetemet, mely eleinte nem volt ilyen egyszerű, mint ahogy most elmondom és csak később adtam magamnak számot lényegéről, lesímítván róla minden fölöslegest, röviden így vázolhatom. Első megállapításom az, hogy ha az eredményre nézve teljesen közömbös, hogy az eredetileg fölrajzolt görbe milyen hosszú volt, akkor valószínüleg teljesen mellékes magának ennek a görbének a szerepe is, mellékes az, hogy a kör középpontja éppen ezt a görbét írja le és valószínűleg csak az a lényeges, hogy véges vagy végtelen sok egyenlő sugarú körrel födtem be a megadott idom egy részét. És itt már megvillan az egyszerűsítés ötlete. Belekapaszkodom abba a lehetőségbe, hogy csak véges számú körről, véges számú kör által befödött területrész határáról van szó. Ez már elemi eset. De ha nagyon sok kört és elég sűrűen választok, akkor az elemi esettel közeledtem az általánoshoz; közeledtem hozzá olyan pontossággal, amilyennel csak akartam. Megvan! — agyvelőm egyik fiókjában már ott vár készen a principium. Ez a principium azt mondja, hogyha egy görbe torlódási görbéje olyan vonalaknak, tehát ha tetszés szerinti pontosan megközelíthető olyan vonalakkal, melyek-

nek egyike sem hosszabb valamely adott hosszúságnál, pl. 500 méternél, akkor maga a görbe sem lehet ennél hosszabb. Amint tehát az elemi esetre bebizonyítottuk állításunkat, csak ezt a principiumot kell működésbe hoznunk és eredményünk érvényessé lesz az általános esetre is.

De az elemi esetre a bizonyítás nagyon egyszerű; ott látjuk azt szemléltetve az 5. ábra 2-ik részén. Csak néhány kört, illetőleg az ezek által befödött területrészt rajzoltam oda kissé megnagyítva, hogy az ábra szemléletesebb legyen. A területrész határa az egyes köröknek azokból az íveiből áll, amelyek kívül maradnak a többi körön. Ezeket vastagon rajzoltam. Minden ilyen ívnek két végét összekötve az illető kör középpontjával, körcikkeket kapunk és tudvalevőleg a körcikk területe egyenlő az illető ív hossza szorozva a sugár felével, tehát az illető ívek hossza egyenlő az egyes körcikkek kétszeres területével, osztva az *r* sugárral. Az ívek összhossza, vagyis a befödött rész határa egyenlő tehát a körcikkek területeinek kétszeres összegével, osztva még az *r* sugárral. Mivel pedig ezek a körcikkek nem nyulhatnak egymásba és viszont benne foglaltatnak az eredeti idomban, azért területük összege nem lehet nagyobb, mint az eredeti idom területe. Azaz összefoglalva, a köreink által befödött terület határa nem lehet nagyobb, mint az idom kétszeres területe, osztva *r* sugárral; és éppen ez az, amit bizonyítani akartunk.

Nem akarom önöket már tovább fárasztani, ámbár még sok problémával illusztrálhatnám azt a tanulságot, amit már előre levontam, hogy a tudományban a felsőbb, a komplikált, a nehéz nem állandó érvényű jelzők és ami ma még ilyen, az holnap már nagyon is elemivé, egyszerűvé, könnyűvé lehet. Áll ez nemcsak a mathematikára, hanem minden olyan vizsgálódásra, mely a jelenségek okait és törvényszerűségeit kutatja, azaz minden tudományra. Aki valamely tudományt művel vagy előad, annak egyik legfontosabb törekvése a megértés,

tehát az elementarizálás kell, hogy legyen. És annak is, aki tanul, akár tudósnak, akár gyakorlati pályára készül, nem szabad megelégednie a hallott vagy olvasott kész anyag egyszerű beraktározásával, hanem föl kell tennie a kritikus szemüvegét, elemeznie kell, boncolnia, összehasonlítania, mert máskép az a megemésztetlen tudás, amit magába szedett, csak teher lesz számára.

Egyetemi Polgárok! Ne csak gyarapítani igyekezzenek Önök tudásukat, hanem mélyíteni is. Ezt ne csak addig, amig itt a mi padjainkban ülnek, azon túl is. Vajjon mi szükséges ehhez? „Nem elég ehhez a kötelességérzet és még kevésbbé elég hozzá az életföntartás ösztöne. Oly egyéniségek kellenek ehhez, amelyek jelvényei itt az egyetemen: izzó ifjúi vágyakozás az emberi ismeretek után, lelkesedés az emberi elme diadalain, hévvel őzött búvárkodás az emberi tudás föltárt kincsesházaiban, élénk gyönyörködés a meglátott igazságokban és fölkutatásuk módjaiban.“ Igy mondotta ezt 18 esztendővel ezelőtt, még odaát kincses Kolozsvár városában *Farkas Gyula*, akkori kitünő elődöm a rectori székben; és ha Önök ebben a képben magukra ismernek, akkor Önök a jövő reményei, akkor nekünk, akik már hovatovább a multhoz számítunk, nem kell félnünk: ezen a földön, mely ápol és eltakar, lesz még kikelet.

Isten áldását kérve munkánkra, a kezdődő tanévet ünnepélyesen megnyitom.

5.

Dr. Plósz Sándor emlékezete.

Dr. *Tóth Károly* Rector Magnificus székfoglaló beszéde az 1926. nov. 7.-én tartott tanév-megnyitó közgyülésen.

Tekintetes Egyetemi Tanács!
Igen tisztelt ünneplő Közönség!

Amidőn a Ferencz József-Tudományegyetem rectori székét most ünnepélyesen elfoglalom, hálás köszönetet

mondok a bizalomért, amellyel engem az egyetem kitűntetni kegyes volt. Igérem, hogy csekély erőm összességét az egyetem objectiv érdekeinek szolgálatába fogom állítani és igérem, hogy — az Egyetem Tanácsának és professzori karának nagyértékű támogatásával, amelyet legyen szabad ezen alkalommal is tisztelettel kérni — legfőbb törekvésem az lesz, hogy tovább folytassuk a munkát, amelynek alapjait a múlt év Rectora és Tanácsa immár lerakta. Érzem a felelősség nagy súlyát ezen ősi intézménnyel szemben, amelynek Aulájában most 54 év Rectorai tekintenek le rám, figyelmeztetve a kötelességekre, melyekkel az Alma Maternek tartozom, figyelmeztetve az ősi hagyományokra, melyeket az ő bölcs kormányzatuk fejlesztett ki és amelyek megbecsültté tették ezt az egyetemet bent és kint egyaránt.

Egyike ezeknek a hagyományoknak az a szokás, hogy amikor az egyetem kormányzata az új Tanácsnak ünnepélyesen is átadatik, akkor a Rector tudományszakának körébe vágó témáról értekezést tart.

Legyen szabad nekem ez alkalommal az én tudományszakom legkiválóbb magyar művelőjének *Plósz Sándornak*, az én nagy tanszéki elődömnek alakja felett meggyújtani az emlékezés fáklyáját. Ezt a mai napot az Ő nagy emlékének áldozni.

Alig múlt egy éve, hogy nemes leikét visszaadta az Úrnak, hogy a farkasréti temetőben a sírnak sötét mélyében tünt el a test, amelyhez az emberi és a tudományos értékek kivételes nagysága volt egybekapcsolva és ime egy kicsiny mécses már is kigyulladt, hogy halovány fényt vessen az Ő nagy egyéniségére.

Plósz Sándor 79 évet élt. Ez a hosszú élet tele van sok és nagy küzdelemmel, megpróbáltatással, szenvedéssel, veritékkel. Ám a nagyságnak, dicsőségnek mindenkor nagy ára is vagyon. Tele van az ő élete sok keserűséggel is, sok elszenvedett igazságtalansággal is. De kivel

szemben igazságos az élet? Különösen a legnagyobbak közül.

Ám tele van az Ő élete folyása sok nagy és fényes sikerekkel is.

Egészen fiatalon, 26 éves korában került a mi egyetemünkre, mindjárt az egyetem alapításának évében 1872-ben, a polgári törvénykezési jog tanszékére. Az a 9 év, amit Kolozsvárott töltött, nehéz, komoly és eredményes tudományos munkássággal tellett el, itt rakta le tudományos énjének alapjait. Előttem áll nemes alakja, amint benső barátaival, Concha Győzővel a nagy politikussal és Farkas Lajossal a mi nagy római jogászunkkal sétálnak a Szamos partján, a Fellegvár alatt, vitába merülve tudományos problémák és az egyetem megalapozásának kérdései felett. Tőlünk a budapesti egyetemre került. Innen a kathedráról hamarosan elszólította a politika. Elfogadja a bajai, a rigiczai, majd a lugosi kerület mandátumát. Igazságügyi államtitkár lesz, Széll Kálmán kabinetjében igazságügyi miniszter. Ezt a positiót megtartja a Héderváry kabinetben és gróf Tisza István kormányában is. A királyi Felség az I. oszt. vaskoronarenddel, majd Lipót-renddel tünteti ki. Elnyeri a valóságos belső titkos tanácsosi méltóságot és a főrendiházi örökös tagságot. Amikor a nemzet tulajdonképeni összeomlása kezdődött, az első koalició uralomra jutásakor, amikor az általa képviselt politika megbukott, 1905-ben visszatér tanszékére, a budapesti egyetemre, a tudomány tiszta, üditő, vigasztaló csermelyéhez. Fiatalon lett a Tudományos Akadémia tagja, később osztályelnöke, majd alelnöke. A lipcsei egyetem 400 éves fennállásának emlékünnepén a magyar tudóst díszdoctorává avatja. A világ minden részéből kapja az elismerést. A németek perjogászai Kohler, Wach és a többiek mind a csodálat hangján írnak tudományos fejtegetéseinek mélységéről, törvényalkotó munkásságának különös nagy értékéről. Az

általa alkotott pertörvényt a világ legjobb perjogi szabályzatának nevezik. A belgák mintául kérik el.

Ezek a külső tünetei az Ő élete folyásának, az Ő élete sikereinek.

De életének belső virága még ragyogóbb, mint amilyennek ezekből a külső tünetekből következtetni lehet.

Jó és igaz ember volt. Meleg, szerető szív. Sohasem felejtem el, amikor egyszer elmentem hozzá, Ménesi-úti villájába, megláttam Plósz Sándort, az ősz, a nagy tudóst, hatalmas kivilágított dolgozó szobájában, — két kicsi unokája ült a térdén, azoknak mesélt. Nem csöngettem, — lassan visszamentem. Kicsi unokáit annyira szerette, hogy lelkét érzékenyen érintette már az is, ha őket valaki, más kicsinyekkel összehasonlította. De nagyon szerette egész családját, hitvesét, gyermekeit, testvéreit. Testvérei maguk is kiváló tudósok. Egyik fivére Pál vele együtt került Kolozsvárra, a mi egyetemünkre a biologia tanszékére. Majd ő is budapesti egyetemi tanár lesz. A Tudományos Akadémia tagja. Kiváló tudós. A Magyar tudományos élet sajnos, már őt is elveszítette. A másik most egyetlen élő fitestvére, Béla, aki kegyes volt ünnepélyünket megjelenésével megtisztelni, éveken át volt a budapesti állatorvosi főiskolának egyik kitűnősége, a sebészeti műtéttan irója, a Szent István Akadémia tagja, tudományos irodalmunk egyik büszkesége, most a földmivelésügyi miniszterium államtitkára.

Ám *Plósz Sándor* szívjósága nem állott meg a családi körön belül. Állandó küzdelemben volt ez, erősen kifejlett jog- és igazságérzetével, úgy a kathedrán, mint a miniszteri székben. Neki fájt, ha valakit a szigorlaton meg kellett buktatni, ha valakit, mint miniszter nem tudott kinevezni. Legnagyobb öröme az volt, ha valakivel jót tehetett, ha valakin segíthetett.

Szerette a természetet. Szabad idejét Ménesi-úti kertjében töltötte. Kertészkedett. Büszke volt különösen

őszi-barackültetvényeire. Amikor ezek virágos pompában ragyogtak, vitték lelkét a tudomány ismeretlen vidékei felé. Kicsi papirszeletek voltak a zsebében, azokra jegyezgette fel gondolatait.

Emberi értékeinél nem kisebbek professzori tulajdonságai. Kötelességtudó, pontos és szigorú tanár volt. Előadásai gondolatokat adtak, gondolatokat termeltek. Nem tételes anyagot adott elő, nem a paragrafusokat tanította. A legtöbbet tette, amit magánember tehet: mélyen és élesen gondolkodni tanított. Vésőt és kalapácsot adott hallgatóinak a kezébe, hogy azok maguk tudjanak alkotni. Egyik igen tisztelt professzortársam, a budapesti egyetemen volt tanárom, Polner Ödön mondotta egyszer nekem: Plósz Sándor előadásai voltak azok, amelyek őt a tudományszeretetére, a tudományos pályára vitték.

De nagy volt Plósz Sándor, mint politikus, mint minister és mint jogalkotó is.

Képviselőházi beszédeit nagy felkészültség, a kérdés teljes ismerete és nagy lelkiismeretesség jellemzik. Kérlelhetetlen ellensége volt a parlamenti obstrukcióknak. Erősen konzervativ világnézetű lelke azokban látta a forradalmak gyökerét, nemzetünk pusztulásának kezdetét. Igaz, tántoríthatatlan híve volt az újabb idők legnagyobb államférfiának, gróf Tisza Istvánnak.

Mint igazságügyi államtitkár és mint igazságügyminister rajongója volt a birói függetlenségnek, előmozdítója a birák státusa emelésének. Ellenezte, hogy a birói hatáskörbe oda nem való kérdések eldöntése — politikai és más kérdések becsempésztessenek, mondván: Ezzel a módszerrel nem ezeknek a kérdéseknek objektiv eldöntése, de a bíróság tekintélyének aláásása történik. Minden alkalmat megragadott, hogy rámutasson arra a disparitásra, melyben a mi bíróságaink a nyugati kultúrállamok bíróságaival, különösképen az angol bírósá-

gokkal szemben e tekintetben állanak, szorgalmazván a bírák helyzetének javítását.

Mint kodifikátor: 200 évig tartott küzdelem után megalkotta a perjogi reformmozgalmak zárókövét, mai perjogi kódexünket. Megalkotta ezt a törvényt az anyagi igazság keresésének jegyében. Felépítve azt a szóbeliség, a közvetlenség és nyilvánosság nagy elveiben. Biztosította a bíróság pervezetési jogát. Megadta a bíróságnak a bizonyítékok szabad mérlegelésének hatalmát. Kimondotta a perben az igazmondás kötelességét. A törvény, amit alkotott, nagy sociális érzéktől van áthatva. A kis existenciákat, az adósokat, az alpereseket, a végrehajtást szenvedőket védi, kiméli. Ő léptette életbe a bűnvádi perrendtartást, alkotta meg az uzsoratörvény novelláját. Ő készítette a sommás törvényeket.

A legnagyobb azonban mégis csak mint tudós volt Plósz Sándor. Csodálatos mélységekbe tudott lemerülni, magasságokba emelkedni. A tudománynak végső célját az általánosításban látta. Tudományos nagyságát misem mutatja jobban, mint annak hangsúlyozása, hogy a tudományos igazságokat csak keresni lehet, hogy nincsen mérce, amelyen a tudományos eredmények mértékét autentikusan lemérni lehet. A nagy skót historikusoknak álláspontját osztotta: örüljünk, ha a bizonytalanságnak tengerében találunk egy-két pilótát, amelyben megfogózhatunk. Mutatja tudományos nagyságát az is, hogy tudta eldobni az általa megállapította tudományos tételeket, ha meggyőződött, vagy meggyőzetett más irányban. Élete végéig tanult. 78 éves korában tanult meg angolul, hogy az angol és amerikai forrásokat eredetiben olvashassa.

Messze vezetne tudományos munkáit felsorolni, tudományos eredményeit felfedni, értékelni.

Tudományos egyénisége egész nagyságában bontakozott ki már első munkájában, amelynek cime: „Adalé-

kok a kereseti jog elméletéhez." Különös érdekessége ennek a műnek, hogy az abban lefektetett perjogi alaptételek egyikét-másikát ugyanakkor egy nagy német perjogász: Degenkolb is felfedte. Plósz munkája magyar nyelven korábban jelent meg, mint Degenkolbé, német nyelven később. A világirodalom ezért az elsőbbséget egyik-másik kérdésben, sajnos, Degenkolbnak adja.

Ebben a munkájában fejti ki Plósz Sándor a per fogalmára, annak belső természetére vonatkozó, ma már általánosan elfogadott alaptételeket.

Nevezetesen: hogy a per jogviszony. És pedig közjogi természetű jogviszony. Közelebbről, hogy előrehaladó jellegű jogviszony. Következőleg a perbeli tényálladék, amelyből a pertörvény értelmében a viszony felfakad, egy összetett tényálladék. Respektive successiv tényálladék. A per olyan mint az élő szervezet: van embryonalis szaka. Van születése. Élete, érdemleges szaka. És van a pernek halála. Lis moritur.

A kereseti jog a magánjogtól külön létező alanyi közjog, amelynek hitelezője a magánjogában sértett fél, adósa az állam. A kereset jogállítás. A kifogás is az. Állítás a tagadás is. Valamely tény meg nem történtének állítása. Tényelőadás, tényállítás a beismerés is. A per a felperes jogállításával és az alperes tagadásával vagy kifogásával van megalapítva. A litis contestatio, a peralapítás egy új obligatio, amelyből az alanyi perjogok és az alanyi perkötelességek fakadnak fel. Ennek az obligatiónak tárgya a sértett magánjog. A perben ezért a jogosítványoknak és kötelezettségeknek két nagy csoportja szerepel. Az egyik a perjogoknak és perkötelezettségeknek, a másik a magánjogoknak, a magánjogi kötelezettségeknek csoportja. Ezen az alapon választja szét a per testét: in jure és in judicio eljárásra. A per-felvételi tárgyalásra és az érdemleges tárgyalásra.

A bizonyítás nem más, mint következtetés. Követ-

keztetés tényből tényre és tényből a törvény alapján jogra. A bizonyítás tárgya nem a tagadó tény, hanem a tagadott tényállítás. A bíró a perben nem arról győződik meg, hogy végbementek-e a kérdéses tények, hanem arról, hogy a két fél közül melyik az, akinek a tényre vonatkozó itélete, állítása igaz?

A mélységekbe száll le a részleteknél is. Így amikor a törvényes vélelem és az időleges igazság közötti különbséget keresi és arra az eredményre jut, hogy a különbség a kettő között csupán az, hogy míg a törvényes vélelemnél a vélelmező tény az állított ténytől qualitative; — időleges igazságnál csupán quantative divergál. Azaz a jogalkotó a törvényes vélelemnél a bíró elébe állít egy tényt, s azt mondja neki, ha ez a tény a per során beigazolódást nyer, akkor ebből következtess egy tényre, amely pedig egészen más, mint ez a vélelmező tény. Amiként van ez a törvényes szülöttség vélelménél. Amikor pedig a törvényhozó a bíró elé állít egy ténydarabot és azt mondja: ha a perben ennek a darabka ténynek a valódiságáról meggyőződtél, következtess arra, hogy a fél által állított egész tényálladék végbement; akkor a törvényhozó időleges igazságot construál. Amiként van ez az élveszülöttség kérdésében.

Hasonló nagy értéket jelentenek a bizonyítási teherről, a perbeli beismerésről, a semmiség kérdéséről, a per szerkezetéről írott munkái. Nemkülönben Tudományos Akadémiai elnöki megnyitó beszéde.

De nagy elmélyedésről tesznek tanúságot szorosan vett civiljogi munkái is. Különösképen váltójoga. És ezenbelül is főként az a rész, ahol a váltói kifogások kérdését szedi szét atomjaira és rostálja a jogi molekulákat. Plósz általában a magyar elme mélységével és a német elme rendszerességével, alaposságával dolgozott mindig jogtörténelmi és philosophiai fundamentumokon állva.

Legyen szabad ez alkalommal nekem tartózkodni az Ő tudományos megállapításainak kritikájától. Bármennyire növelné is az ő tudományos nagyságának értékét, ha rámutatnék, hogy még ott is, ahol megállapításai kritika tárgyává tétettek, mennyit használt a perjog tudományának, elvezetvén a kutatót eddig ismeretlen utakon. Mert ez a kritikai méltatás, legalább a perjog alaptételeinek ismereteit szükségkép feltételezi, indokoltnak látszik attól most e körben eltekinteni.

*

Legyen *Plósz Sándornak* a kolozsvári egyetem által nevelt nagy perjogásznak emléke közöttünk mindenkor áldott. Legyen forrása nagy tudományos gondolatoknak, emeltyűje a magyar civiljogi és perjogi tudománynak.

Végezetül legyen szabad azokat, akik a vérség szálaival vannak hozzáfűzve, és akik ez ünnepen, mely az ő emlékezetének van szentelve, kegyesek voltak minket megtisztelni megjelenésükkel, — legyen szabad a Plósz-családot nekem egyetemünk nevében tiszteletteljesen köszönteni azzal a kérelemmel, hogy ha kimennek Pesten a farkasréti temetőbe, vigyék el ezt a babérágat, amelynek szalagján Kolozsvár színei láthatók, — vigyék el ezt a babérágat az Ő sírjára a mi hálás emlékezetünknek jelképéül. Mondják el Neki, hogy az egyetem, amelyen tudományos pályafutását kezdette, kegyelettel, hálával és büszkeséggel gondol Őreá és mindenkor dicsekvéssel fogja őrizni emlékét.

Még csak egyet e helyről, az egyetem ifjúságához csak annyit: Dolgozzanak, tanuljanak kitartással, kemény igyekezettel. Szenteljék egész tanulmányidejüket a munkának és csakis a munkának, mert rájuk nagy kötelességek várnak. Nekik kell visszaszerezni azt, amit mi nem tudtunk megtartani. Legyen példaképük Plósz Sándor a kötelességteljesítésben, a puritán becsületességben, a

hazaszeretetben, a nemzet múltjának megbecsülésében a nemzet jövőjébe vetett sziklaszilárd hitben, hogy ha majd egyszer kitűzzük Kolozsvárott — amelyet Ő úgy szeretett s amelyet úgy siratott — a háromszínű lobogót, legyen akkor elég erő azt, amit visszaszereztünk, megtartani és egészben magyarrá összeforrasztani.

II.

Egyetemi ünnepélyeken elmondott beszédek és tudományos előadások.

1.

Bolyai János geometriájának jelentősége az egyetemes tudományban.

Dr. *Haar Alfréd*-nak, a mennyiségtan-természettudományi Kar dékánjának az 1923. május 29.-i évzáró-közgyülésen tartott előadása.

Tekintetes Egyetemi Közgyülés!

Az 1923-ik év a jubileumok esztendeje. Országos ünnepély keretében ültük meg Petőfi Sándornak, annak a költőnknek 100 éves születésnapját, akiben egy nagy kor nemzeti gondolatát csodáljuk, követendő példának állítva oda súlyos csapásoktól nyögő hazánknak. Megültük Madáchnak a legnagyobb magyar filozofiai költő születésének centenariumát, akinek halhatatlan műve minden magyar műveltségének elengedhetetlen oszlopa.

De centenariumot hozott ez az esztendő a magyar tudományos életnek is. 100 esztendős évfordulóját ünnepeljük a legnagyobb mathematikai felfedezésnek, amely ebben a Kárpátoktól övezett magyar hazában keletkezett, annak a gondolatnak, amely oly mértékben közkincsévé vált az egyetemes tudománynak, mint talán egy se a számosok közül, melyek magyar földön láttak napvilágot, 100 esztendős évfordulóját annak a levélnek, amit Bolyai János atyjának és mesterének Bolyai Farkasnak küldött, irván: „a semmiből új, más világot teremtettem", 100 esztendős évfordulóját a Bolyai-féle absolut geometria felfedezésének.

Ha közkincsévé vált Bolyai János felfedezése az egyetemes tudománynak, Bolyai János személye a mienk

maradt. Ott született ő a Királyhágón túl abban a városban, amely a mi egyetemünknek is anyavárosa, ott élte életét abban a környezetben, ahová szemeink minduntalan tekintenek. 20 esztendővel ezelőtt fényes egyetemi ünnepély keretében ültük meg születésének 100 éves évfordulóját, — ma száműzetésünkben sem feledkeztünk meg halhatatlan művének keletkezéséről. Meg akarom kísérelni mai közgyülésünkön képet adni az ő geometriájáról s arról, hogy milyen jelentősége lett gondolatainak nemcsak a mathematikában, hanem egyetemes természettudományi gondolkozásunkban.

A mathematika két főága: az analysis és a geometria — már történeti fejlődésükben, de lényegükből kifolyólag is — teljesen különböző módon épülnek fel. Az előzőnek — az analysisnek — egyedüli fundamentumai a közönséges egész számok; minden tétele, minden törvénye ennek a tudománynak áll és bukik az egész számoknak — az emberi elme ezen legprimitívebb produktumának — tanával. Úgy értendő ez az állítás, hogy ha valaki — legyen az földi lény vagy földöntúli — elfogadja az egész számokkal való azokat a műveleti szabályokat, melyekkel mi dolgozunk, s melyeknek helyességéhez soha kétely nem fért, az kényszerül elfogadni valamennyi igazságát az analysisnek. Találóan jellemezte ezt a körülményt néhány évtizeddel ezelőtt Kronecker, a nagy német mathematikus, mondván: „Die ganzen Zahlen schuf der liebe Gott, das Übrige ist Menschenswerk". Tömör kifejezése ez annak a ténynek, hogy az egész analysis a közönséges egész számokból a tiszta logikával épül fel. Elvetni az analysis bármely tételét azt jelentené, hogy kétségbevonni az egész számokat vagy a logikát, mely két terület egyébként egymástól fogalmilag is alig választható el.

Nem így a geometria, amelynek fundamentumaira vonatkoznak a Bolyaiak — apa és fiú — vizsgálatai. A

mathematika módszerének, a deductionak megfelelőleg más mód ennek megalapozásánál sem lehetséges, mint bizonyos tételekből kiindulni s ezekből a többit felépíteni. Ilyen kiindulási pontul — ezek játszák itt azt a szerepet, amit az egész-számok az analysisben — természetesen a lehető legegyszerűbb és legszemléletesebb állításokat kell majd választani. Mondom a legszemléletesebbeket s ezzel már utalok az analysis és geometria közti különbségre, ami abban leli magyarázatát, hogy a geometria terünk tulajdonságaival foglalkozva első felépítésében a térszemléletre kell, hogy hivatkozzék. A térszemléletből merítjük azokat a sarkalatos tételeket, — axiomáknak mondjuk őket — amelyekből kizárólag a tiszta logika segélyével a geometria többi tételeit levezetjük. De hogy a szemlélet nyújtotta és általa evidensként felismert állítások közül, melyeket állítunk mint bizonyíthatatlant a geometria élére, az bizonyos fokig tetszésünkre, sőt ízlésünkre is van bízva. Ily módon különböző igazságokból kiindulva építhető fel ez az egész disciplina, s ez úgy értendő, hogy az egyik felépítési módban például tétel lesz egy olyan igazság, amelyet a másik felépítésnél kiinduláspontúl vettünk és viszont. De minden ilyen felépítésnek bírnia kell az imént jellemzett közös sajátossággal: bizonyos axiomákból kiindulva egyedül a logika felhasználásával a többi igazságot deducálni. Egy ilyen axiomarendszer — a legfontosabb és a legmélyrehatóbb — Euklidesnek a klaszszikus kor egyik legnagyobb mathematikusának művében áll előttünk. Euklides műve, az „Elemek", paradigmájává vált a geometria imént vázolt felépítésének, annak a tudományos módszernek, amelyet utánozni a tudomány többi ágában — a more geometrico való következtetést — évszázadokon át igyekeztek a tudósok. A legmerevebb és legszigorúbb rendszer ez, a legmeggyőzőbb okoskodás, amelyre érthető módon vágytak a többi tudo-

mányágak képviselői. Annyira közkincsévé vált ez a mű az emberiségnek — az angol gimnáziumokban még ma is ezt a 2000 éves tankönyvet tanítják — annyira átment a köztudatba, hogy nélküle ma az egyetemes tudomány bajosan volna elképzelhető. A klasszikus kor racionalizmusának — de individualis és aristokratikus racionalizmusának — a görög művészet és Aristoteles philosophiája mellett legszebb gyümölcse ez az épület, melyről korántsem szabad azt hinni, hogy az Euklides kizárólagos műve. Homeros előtt is voltak poéták, Euklides előtt is geometerek; nem mint a habokból felmerült Aphrodite, nem egy csapással létesült az emberi elme ezen grandiosus épülete; Euklides művét ma mint összefoglalását, mint compendiumát tekintjük a korabeli geometriának.

Az Euklidesnél fellépő axiomák között van egy, amely korán magára vonta a mathematikusok figyelmét. Mig a többi olyan egyszerű állításokat tartalmaz, mint pl. két ponton át fektethető egyenes, három ponton át sík stb. hogy kritika tárgyává nem váltak, addig az utolsó axioma, ha nem is kételyt, de legalább azt a kívánságot szülte, hogy bebizonyítsák. Ez az utóbbi axioma azt mondja ki, hogy egy síkban egy adott egyeneshez egy kívülę fekvő ponton át egy és csakis egy párhuzamos vonható. Bebizonyítani ezt az állítást — ez volt évszázadokon át a geometerek álma — nem jelenthet mást, mint a többi axiomából deducálni. S a XVIII. és XIX. században számos ilyen bizonyítás készült, de mindegyikről csakhamar bebizonyosodott, hogy Euklidesnek megelőző axiomáin kívül, egyéb szemléleti tényeket is felhasználnak, tehát nem tesznek mást, mint pótolják a kérdéses axiomát egy másikkal. Évszázadok tudományos munkája után jutott ez a kérdés 100 esztendővel ezelőtt a mi Bolyai Jánosunk kezében abba a stádiumba, hogy választ kaphatunk erre a rejtélyre. Joggal választhatta

Bolyai kutatásaiban kiindulási pontjául azt a felfogást, hogy ha ennek a párhuzamosokra vonatkozó axiomának visszavezetése a többire nem sikerült, ennek oka az lehet, hogy ez nem *sikerülhet;* hogy ez az axioma a logika eszközeivel nem is vezethető le a többiből, s mikor ő ezt teljes szigorral kimutatta, példát adott a mathematika egész újszerű és mélyreható problémáinak, hogy esetleg egy feltett kérdésre nem az a válasz, hogy igaz vagy nem igaz, hanem, hogy eldönthetetlen. Egy új birodalma nyílt meg ezzel a mathematikának s a tudomány deductiokon felépülő világának, mely bőséges termést érlelt meg a legkülönbözőbb disciplinákban. Hogy csak egy példát említsek, a kör quadraturájáról akarok beszélni, erről a sokat vitatott kérdésről, mely 2000 évig foglalkoztatta a tudományt. A probléma a lehető legegyszerűbb: Körzővel és vonalzóval — de egész pontosan — megszerkeszteni egy akkora egyenes vonaldarabot, mely egyenlő egy adott kör kerületével. Hiszen az iskolákban tanitott Ludolph-féle szám, akárhány tizedesig irom is fel, még mindig nem lesz tökéletesen pontos. A kör quadraturájának is hasonló a története, mint Euklides axiomájának. Sok sikertelen próbálgatás után végre másfél emberöltővel ezelőtt Lindemann-nak sikerült kimutatnia, hogy ilyen szerkesztés kivihetetlen, hogy tehát minden tökéletes pontosságot igénylő eljárás szükségképen hamis. Ez az credmény zárja le a quadratura problémáját; ez is és sok hasonló mathematikai okoskodás a merész Bolyai János által elsőízben megnyitott csapáson indul el; abba a birodalomba tartozik, hogy egyes kérdések olyanok, hogy „ignorabimus"-t követelnek válaszul. De az effajta ignorabimus csak újabb diadala a mathematikának, amely tehát ott, ahol nem lehet más választ adni, ezt a körülményt rigorosusan be tudja bizonyítani.

Néhány szót még Bolyai János módszeréről, mellyel

erre a csodás eredményre eljutott. Bolyai első kutatásaiban úgy látszik elveti Euklides axiomáját a párhuzamosokról; feltételezi, hogy egy adott egyeneshez egy megadott ponton át nem egy, hanem 2 párhuzamos vonható; ekkor könnyen kimutatható, hogy ezen két párhuzamos által határolt szögletben fekvő bármely egyenes sem metszi az eredetit. Később erre az utóbbi álláspontra helyezkedett; van egy szöglet, — amelynek nagysága határozatlan marad — s amely azzal a tulajdonsággal bir, hogy a benne fekvő egyenesek az eredetit nem metszik; ha ennek a szögnek nagysága zérussal egyenlő az Euklides által felállított axiomával van dolgunk; ha nem zérus, egy ettől eltérő állítással. Bolyai már most az említett párhuzamossági axiomát ezzel az új állítással pótolja Euklides levezetéseiben. Ily módon a geometria új tételeit kapja, melyek eltérnek az euklidesi geometria tételeitől, helyesebben mondva csak abban a specialis esetben egyeznek velök, ha az említett szög zérussal egyenlő. Bolyainak minden tételében, minden formulájában szerepel tehát egy szám — mely az említett szög nagyságával függ össze, — úgy, hogy Bolyai nem is egy geometriát, hanem a geometriák egész láncolatát állítja fel; mindegyiknek formája ugyanaz: logikai consequentiáit keresni az ő axiomáinak, melyek csak egy pontban térnek el Euklideséitől. Bárhogy van választva a kérdéses szög nagysága, mindig a tételeknek egy olyan rendszerére jutunk, melyek ép oly szépen férnek meg egymással, amelyek ép oly tökéletes rendszert alkotnak, mint Euklides tételei. Ebben a körülményben leli magyarázatát az a tény, hogy a párhuzamosság axiomáját nem lehet a többiből levezetni, hiszen egy tőle különböző ép oly jól megfér velők. Ez nagyjában Bolyai módszere, még csak azt jegyzem meg, hogy célszerűség okából nem magát az említett szöget vezeti be formuláiba, hanem egy ezzel egyszerűen összefüggő mennyi-

séget, amely azonban annál nagyobb, mennél kisebb az említett szöglet, ugy hogy az Euklidesi geometria annak a határesetnek felel meg, amikor ez a Bolyai-féle szám végtelen nagy.

De már most joggal feltehető az a kérdés, hogy a mi terünkben melyik geometria érvényes: Euklidesé-e vagy azok egyike, amelyet Bolyai felállított? Ez a kérdés vezet át a filozofiára, hiszen világos, hogy meg sem fogalmazható problemánk anélkül, hogy a tér fogalma ne tisztáztassék. Nem áll ellentétben ez a probléma a geometriáról való felfogásunkkal, hiszen a geometria nem egyéb mint az axiomák logikai következményeinek tanúlmányozása s igy csak indirect az axiomákon át függ össze a térrel. Első pillanatban úgy látszik, hogy kérdésünkre a válasz igen egyszerű. Vegyünk pl. egy háromszöget s nézzük meg, vizsgáljuk meg tényleges mérés útján, hogy melyik tétel érvényes benne: Euklidesé-e vagy a megfelelő Bolyai-é. Pl. mérjük meg szögeinek összegét, 180^0 lesz-e mint azt Euklides kivánja, vagy 180^0-nál kevesebb, mint azt a Bolyai-féle geometria előírja. Világos, hogy lehetőleg nagy háromszögekkel kell majd dolgoznunk, hogy a mérés lehetőleg pontos lehessen. Gauss volt az első, aki ebből a szempontból 3 hegycsúcs alkotta háromszög szögeit kimérte, de nem talált eltérést Euklides állításától. Következik-e ebből a Bolyai-féle geometria csődje? Korántsem! mondottam u. i. hogy Bolyai formuláiban szerepel még egy numerikus állandó, s ha ez elég nagy, Bolyai tételei tetszőleges pontossággal símulnak Euklideséihez. A mérés sohasem tökéletesen pontos; bizonyos hibák — persze igen szűk hibakorlátok között — mindig lehetségesek, sőt valószinűek is. Gauss mérései csak azt mutatják, hogy a Bolyai-féle szám mindenesetre igen nagy. Azóta ezeket a vizsgálatokat rendkívüli módon kiélezték. Az asztronomis a nagy számok eldoradója. Akkora távolságokkal dolgozik, hogy egységül a fényévet

használja; azt a távolságot, amelyet a fénysugár egy esztendő alatt befut. A fénysugár, ez a leggyorsabb futárja a természetnek, másodpercenként 300.000 km.-t fut be, s ebből képet alkothatunk arról a távolságról, amelynek befutására 1 év szükéges. Az astronomia már most olyan távolságokat mér, melyek sok 1000 fényévvel egyenlők; vizsgálat tárgyává tették, hogy ilyen óriási háromszögre, mely tételek érvényesek Euklideséi vagy Bolyaiéi. Az eredmény az volt, hogy az euklidesi tételektől eltéréseket megállapítani nem sikerült, s hogy a Bolyai-féle konstansnak igen nagynak kell lennie. Sőt még nagyságát is megállapították: legalább 5 milliószor akkorának kell lennie mint a Földnek távolsága a Naptól; de ha ekkora, vagy ennél nagyobb, akkor Bolyai formulái ép oly jól egyeznek a tapasztalatokkal, mint Euklideséi. Milyen következtetés vonható le ebből a tér megismerésére vonatkozólag? Természetesen ez attól fog függni, hogy milyen filozofiai rendszert elfogadva milyen képzetet alkotunk magunknak a térről. Az empiristának, aki számára a tér az, amit megmér, azt az eredményt szolgáltatja, hogy sohasem fogja eldönteni tudni, hogy az általa kimért adatok között, s ezek alkotják az ő terét, ha tökéletes pontosságra törekszik, mely tételek érvényesek. Mert remélhető, sőt valószínű, hogy az asztronomia az évszázadok folyamán még sokkal nagyobb távolságokig fog elhatolni, hogy mérési pontosságát még fokozni fogja, de ha ezek eltérést az Euklidesi geometriától nem fognak eredményezni, akkor a Bolyai-féle konstanst elég nagynak választva el fogjuk érni, hogy Bolyai tételei épp oly jól egyezzenek a tapasztalatokkal. Geometriai mérések csak úgy dönthetik meg Bolyai rendszerét, ha megdöntik Euklidesét.

A psychologistának és azoknál a filozófiai rendszereknél, amelyeknél a tér csak az emberi lélek egy funkciója, az emberi lélek egy tulajdonságát jelenti Bolyai

felfedezése. Mert hiszen ezeknél a rendszereknél a geometria minden tétele a lélek tulajdonságává válik. A logistának, aki számára a tér a tapasztalat olyan praesuppositója, amely nélkül megismerés nincs, a megismerésre vonatkozó állítást tartalmaz. Minden filozofiai rendszerbe egy újabb ignorabimus-t dob be Bolyai felfedezése; akármint interpretáljuk a teret, a mondott kereteken belül egy eldöntetlen kérdés marad. S ez a filozofiai ignorabimus különbözik attól a mathematikai ignorabimustól, amelyről előbb beszéltem, mert míg az utóbbi egy logikai lehetetlenséget nem csak kimond, hanem bizonyít, tehát voltaképen positiv állítást tartalmaz, az előző — a filozofiai — tényleges kételyt hagy hátra.

Újabb impulzust nyert ez az egész felfogás másfél évtizeddel ezelőtt, amikor Lorentz és Einstein kutatásai alapján Minkowski mathematikai formába öntötte azokat az eredményeket, amelyeket hosszas kisérletezés alapján a physikusok az elektromos, mágneses és ezzel együtt a fénytünemények leírására nyertek. Hogy ezeknek összefüggését a Bolyai-féle eszmekörrel vázolhassam, néhány szóval kell kitérnem a többdimensiós sokaságok elméletére, amelynek systematikus tárgyalása Riemanntól ered. A síkot 2 dimensiósnak mondjuk, mert benne minden pont helyzetét két számadattal jellemezni tudom. Ha megadom pl. hogy ezen az asztallapon egy pont hány cm.-nyire van az asztal két szélétől, a pont helyzetét megadtam. Hasonlóan a tér 3 dimenisiós, mert 3 számadatra van szükség, hogy benne egy pont helyzetét meghatározhassuk. Tudnunk kell pl. ebben a teremben, avégből, hogy egy pont helyzete meg legyen határozva, hogy milyen mélyen fekszik a mennyezet alatt, és milyen távol két oldalfaltól. Ha már most a tér minden tulajdonságát, mely végelemzésben pontjainak tulajdonsága, átfogalmazzuk az analysis műnyelvére, azáltal, hogy minden pont helyett azt a 3 számadatot vezetjük be

tételeinkbe, amely a pont helyzetét meghatározza, megkapjuk az analytikai geometriát, azt az ágát a mathematikának, mely tartalma szerint geometria, alakja és írásmódja szerint analysis. Az analysisnek nincs olyan béklyója, mint a geometriának a szemléletben; merész fogalmazással felállíthat olyan formularendszert, amelyek teljesen analogok a tér analytikus geometriájának formuláival, csakhogy bennök 4 vagy több számadat szerepel, ott ahol 3 szerepelt elébb. Ezeket a formulákat — amelyeknek tehát geometriai vagy szemléleti jelentőségük nincsen — nevezik az analogiára való tekintettel a több dimensiós tér geometriájának. Riemann hervadhatatlan érdeme, hogy ezen u. n. több dimensiós geometriákon belül megtette azt a lépést, amit Bolyai kezdeményezett a közönséges geometriában, de meg is toldotta ezt azzal, hogy Euklides-nek nemcsak a párhuzamosakra vonatkozó axiomáját, hanem még másokat jelesen az u. n. congruentia axiomákat is másokkal helyettesíti.

Visszatérve már most az elébb említett physikai tüneményekre, azoknak leírásában a tér mellett az idő szerepel. Egy időpont meghatározása csak egy számadatot igényel, hiszen pontosan megadunk egy időpontot, ha megmondjuk, hogy időszámításunk kezdete óta, hány mp. telt addig el. A physikai tünemények leírása tehát 4 számadatot igényel, amelyek közül 3 térre vonatkozó, 1 az időre vonatkozó adat; a physikusok világa ily módon 4 dimensios sokaság. Mekkora volt a tudományos világ meglepetése, amikor Minkowski 15 évvel ezelőtt rámutatott arra, hogy azok a formulák, amelyekkel a physikusok az ő tüneményeiket leírják ebben a 4 dimensiós világban, nem egyebek, mint a 4 dimensiós térnek egy Bolyai—Riemann-féle értelemben vett geometriája, melyben a fénysebesség játssza azt a szerepet, amelyet Bolyai állandója az ő geometriájában visz. Közelfekvő volt az a gondolat, — igy interpretálják bizonyos physikai iskolák ezt az eredményt —

hogy a physikai világ tulajdonképen 4 dimensiós s csak emberi gyarlóságunk okozza, hogy ezen dimensiók közül 1-et mint időt, 3-at mint teret interpretálunk; de ha ezt a felfogást követjük, akkor jól megjegyzendő, hogy ebben a világban már nem az Euklidesi geometria érvényes, hanem a Bolyai—Riemann-féle.

Még tovább fejlesztették ezt a gondolatkört a legutolsó évtized kísérleti és elméleti kutatásai akörül az elmélet körül, amelyet általános relativitásnak neveznek, s amely ma is a legégetőbb és legvitatottabb kérdések egyike a természettudományokban, s amelyről — sajnos — napilapok hasábjain is nem egy cikk jelent meg, bár az ilyen elmélet, amíg a tudomány műhelyében nem forrik ki egy bizonyos fokig, véleményem szerint a nagy nyilvánosság elé nem tartozik. Hogy Einsteinnek erről az alkotásáról — hacsak röviden is — képet adhassak és feltárhassam, hogy milyen szerepe van benne a Bolyai-féle geometriának, néhány szóval jellemeznem kell ennek az elméletnek alapvetését. Einstein kiindulási pontja nem új; abból indul ki, hogy a mozgás vagy nyugvás a térben csak úgy érthető, hogy valami helyét változtatja vagy megtartja valamihez képest. Hiába mondom én, hogy holnap ilyenkor ugyanitt leszek, ahol most: ezen csak azt értettem, hogy ebben a teremben ugyanezen a helyen fogok ülni. De közben földünk óriás sebességgel száguldott tova az űrben, s a földdel együtt minden ami rajta van, úgy hogy biztosan nem ugyanazon a helyén leszek a térnek, mint ma.

Régi megjegyzése ez a physikusoknak, amin sokáig úgy iparkodtak segíteni, hogy az u. n. állócsillagokra pl. a Napra vonatkoztatták a mozgást, mondván: hogy nyugszik egy pont, ha az állócsillagoktól vett távolsága nem változik. De ma tudjuk, hogy az u. n. állócsillagok egymáshoz képest változtatják a helyzetüket. Napunk pl. 30 km. sebeséggel mp-ként száguld a Herkules csillagképe

felé, úgy hogy megint elvesztettük azt a fix pontot, melyre előbb a mozgást vonatkoztattuk. Mi marad hátra, mint feladni az absolut mozgást s mozgáson csak a relativ helyváltozását érteni két testnek. De ha ezt tesszük — s itt válik válságossá a kérdés — mi értelme van azt mondani, hogy Földünk forog a Nap körül és nem fordítva; mi értelme van a Kopernikus-féle heliocentrikus világnézletet a természettudomány egyik legnagyobb vivmányának tekinteni, szemben a régi geocentrikussal, mely a földet tette meg a világmindenség nyugvó központjának; mi értelme volt ezt az oly mélyreható nézetváltozást elfogadni, mely csak századok hosszú harcai után lett közkincsévé az emberiségnek? Tényleg a relativitás szempontjából ép oly jogosult az egyik, mint a másik. Tudták ezt már régen s ha mégis azt vallottuk, hogy a Föld forog a Nap körül, annak oka az volt, hogy ezáltal törvényeink sokkal egyszerübbekké váltak, s igazak maradtak a világmindenségre azok a mechanikai törvények, amelyeket laboratoriumainkban műszereinkkel megállapítottunk, jelesen az u. n. tehetetlenségi törvény. De ha — s itt kezdődnek Einstein kutatásai — tényleg eldöntetlen, hogy a Föld forog a Nap körül, vagy a Nap a Föld körül, akkor biztosan revideálandók és megváltoztatandók azok a mechanikai törvények, amelyekről most beszéltem, s amelyek a geocentrikus esetet kizárják. Ily módon jutott el Einstein egy új mechanikára, amelynek természetesen a régi igen jó megközelítése úgy, hogy csak a legfinomabb mérések tudnak a két elmélet között eltéréseket constatálni. Úgy viszonylik a két elmélet egymáshoz, mint Bolyai geometriája Euklideséhez s hozzáfűzhetem, hogy a kisérletek — bár eddig Einstein elmélete mellett látszanak szólani — még korántsem tekinthetők annyira lezártaknak, hogy ezt a kérdést elintézettnek vehetjük. Mindenesetre Einstein elmélete is még tökéletesítésre fog szo-

rulni, de a lépés, amit nagy merészen egy új felfogás felé tett, mindenesetre hatalmas lépés a tudományos megismerésben.

Miként függ össze ez a kérdés a mi Bolyai Jánosunk alkotásával? Egyszerűen úgy, hogy Einstein világában, ismét a physikusok 4 dimensiós világára gondolok, nem az euklidesi geometria uralkodik, hanem a Bolyai és Riemann által megállapított geometria, amelyben nemcsak a párhuzamosokra vonatkozó, hanem — amint említettem — az egybevágóságra vonatkozó axiomák is másokkal vannak pótolva. Ez épen Einstein érdeme; ő rájött arra, hogy a mozgások relativitása csak úgy vihető keresztül teljes conseqúentiával, ha egy ilyen Bolyai-féle geometriát építünk fel a physikusok világában s jelesen, hogy miként kell az egybevágóság axiomáit megváltoztatni, hogy ezzel megvilágosítást nyerjen az általános gravitacio, ez a legrejtélyesebb és egyszersmind legegyszerűbb, az egész természettudományt átfogó kérdése a physikának.

Tekintetes Egyetemi Közgyülés!

Bolyai János tudománya az egyetemes emberiségé, de személye a magyar tudományos világé, elsősorban pedig a miénk, a mi Egyetemünké, mely tudományos képviselője a magyar föld azon részének, amely Bolyait adta a tudománynak. Ez a tudat büszkeséggel tölt el bennünket, s ha elkalandoznak erre a földre azok a gondolataink, amelyekről beszélnünk tilos, de amelyeket néma ajakkal is tudunk közölni egymással, ne felejtsük el, hogy ez Bolyai földje, azé a Bolyaié, akit semmi földi hatalom se vehet el tőlünk. De ez a büszkeség kötelességet is ró ránk — s itt hallgatóinkhoz fordulok: a mi kötelességünk — ma — Bolyai tudományos munkáját folytatni s így fejezni ki hozzátartozásunkat az ő szülőföldjéhez, hisszük, s reméljük, hogy eljő az idő, amikor ezt másként is tehetjük.

2.

Bajtársi egyesületek a magyar lovagkorban.

Dr. *Erdélyi László*-nak, a bölcsészet-, nyelv- és történettudományi Kar dékánjának az 1925. május 29.-i évzáró-közgyűlésen tartott előadása.

Ha az államok, nemzetek életét teljes egészükben vizsgáljuk s keressük azt, hogy mi az állami lét igazi kezdete és mindvégig a leglényegesebb kelléke, akkor sok találgatás és kritika után kialakul és megérlelődik bennünk az a szilárd, megdönthetetlen és bár egyszerű, de sokszor nem ismert vagy elfeledett igazság, hogy az államélet kezdete és lényege, mindenkori követelménye egyetlen szóval kifejezve: a közbiztonság, részletezve pedig: az élet- és vagyonbiztonság a legprimitivebb fokon s a magasabb, nemesebb, erkölcsösebb, szebb lelki tehetségek kifejtésének biztosított szabadság a kultúrállamokban.

Mivel pedig az emberek nagyszámú tömegeiben nemcsak nemes, észszerű, hanem az észt lealacsonyító, állati ösztönöket szolgáló, még a kulturát is rombolásra használó nemtelen, anyagias s mások kárán és vagyonán élősködő törekvések vetődnek fölszínre és szívósan, leleményesen érvényesülni iparkodnak: azért, mikor a közbiztonságot, az élet-, vagyon- és nemes lélekbiztonságot s vele a közbéke szeretetét tűzzük ki a legelső és legfontosabb állami követelményül, ennek észszerű követelése egyszersmind az, hogy az emberi erények közt kiváló helyet adjunk tiszteletünkben a férfierényeknek s köztük a női gyöngédséggel, finomsággal, szép lelki, erkölcsi érzelmekkel, szellemi munkával szemben mint megkülönböztetett fő férfierénynek, a katonai nemességnek, az állami belső és külső közbiztonság önfeláldozásra kész őrének. Hogy ebben az emberi észkövetelés nem téved, erre isteni garanciánk van e krisztusi nyilatkozatban: „Mikor a bátor fegyveresen őrzi otthonát, békében vannak övéi, birtokai. Ha pedig más erősebb rátörve, legyőzi őt, akkor összes

fegyvereit elszedi, amelyekben bizakodott és zsákmányait szétosztja". (Lukács ev. 11., 21–22.) Isteni nyilatkozat az is, mely az ilyen önfeláldozó hivatást, a katonai embervédő hivatást a legmagasabbra értékeli e szavakkal: „Nincs nagyobb szeretet, mint ha valaki életét adja barátaiért". (János ev. 15., 13.) Már pedig a szeretet a legnagyobb érték a világon, mely nem csupán önmagát szereti, nemcsak önmagáért hoz áldozatokat, hanem amelyik föl tudja áldozni legnagyobb ideiglenes földi értékét, testi életét testvéreiért, véreiért, nemzetéért, nemzete s az emberiség legnagyobb kincseiért.

Éppen ezen utóbbi krisztusi mondást, az önfeláldozó szeretet nagy értékét hirdető elvet választotta jelmondatul, főelvéül a templomos lovagrend az első nagy keresztes hadjárat sikere után, a jeruzsálemi keresztény lovagkirályság megszervezésekor, 1118-ban, mikor nálunk Könyves Kálmán fia, II. István király uralkodott. A templomosrendben s az ennek példájára alakult szerzetes lovagrendekben emelkedett a legnagyobb férfierény, az önfeláldozó védő szeretet a leghősibb fokra. E nemes gyümölcs nemes fán termett, a világtörténet legeszményibb nyugateurópai, nemzetközi nagy vállalkozásán, a keresztes hadjáratok eszméjén és első szép sikerein. A kulturtörténelem tudja, hogy a keresztes hadjáratok nyomában hatalmas új szellemi áramlat, a gazdaságtörténelemben és szellemi tudományokban is nagy lendület indult meg, a keleti nagy világ megismerése, a sok új tapasztalat és világforgalmi új utak megismerése, ápolása folytán. De még magasabbra fokozza ezen értékeket az a legfőbb érték, hogy itt az önfeláldozás a legnagyobb szeretetért, a világmegváltó szeretet iránt való hálából és tiszteletből, viszontszeretetből s az ilyen szeretetért lelkesedő, örökboldogságkereső emberek védelméért történt. Csupa eszményiség, csupa hősiség, örök értékek mindenekfölött való megbecsülése az első és fő motivumai a népvándorlásból és kereszténységből

megszületett ifjú, életerős nemzeteknek. Hogy aztán még a legeszményibb férfierények kora is elfajult, elhanyatlott: az természetes, vele jár az emberi természettel. De az eszmény mintaképpen hatott később is, hat még ma is, hatni fog örökre, míg lesznek nemeslelkű, bátor, nagylelkű, hit-, jóság-, gyöngédségtisztelő és önzetlenül szeretni tudó, önfeláldozó hős férfiak és ilyeneket nevelő anyák e földön.

A lovagkorról szóló tudományos irodalom meglehetősen gazdag. Nagyon értékesnek látom különösen Otto Henne am Rhyn német kultúrhistórikusnak kétszázötvenoldalas összefoglaló művét, mely a kilencvenes évek közepe táján évszám nélkül jelent meg Lipcsében. Kitünően tájékoztat e kritikus, elfogulatlanul tárgyilagos, a középkort különösen nagy érdeklődéssel vizsgáló, hatalmas irodalmi munkásságot kifejtő tudós a lovagság egész fejlődéséről, összes viszonyairól. Hanem azért természetesen az ő műve sem tökéletes, főleg nem abban, ami minket magyarokat érdekel. A magyar lovagkort nagyon hamar s nagyon könnyedén intézi el azzal, hogy a lovagság „majdnem hiányozni látszik Lengyel- és Magyarországban". (20. l.) Mikor pedig a függelékben röviden elmondja „a modern lovagrendek", a fejedelmi lovagrendek történetét 1233-tól kezdve, a felsorolt húsz lovagrend közt hiába keresünk magyar lovagrendeket.

A magyar történettudomány is hozzájárult a magyar lovagrendek elsikkasztásához, amikor pl. Majláth Béla a Századok c. folyóirat 1885. évi 563. stb. lapjain a kalandos társulatokat ismerteti s ezek közé sorozza a Szent György vitézei társulatát is, mely 1326-ban keletkezett. Az 1408. évi Sárkány-rendet egyáltalán nem említi. Ez pedig közel állott olyan főuri szövetkezésekhez, aminőket az 1446. évi 6. törvénycikkely eltiltott és Majláth a kalandos társulatok történetébe bevont. Érdekes, hogy abban az időben históríkusaink, mint más közleményekből is látjuk, még nem tudták, hogy a kalandos társulatok

már Szent László király korában megvoltak s törvényeiben említve vannak (I, 14, 39., I. eszterg. zsinat I, 47). E kalandos társulatokat azonban nem szabad összecserélni a lovagrendekkel, amelyek ugyan szintén gondoltak elhunyt tagtársaikkal s érettök misét mondattak, mint minden vallásos társulat, de míg a „fraternitates Calendarum" vagyis a kalenda = ujhold körül halottjaikért imádkozó és tor-alamizsnát osztó társulatok tisztán vallásos egyesületek papok és világiak számára, kik közé csak visszaélésképpen lehetett becsempészni a Verbőczy nádort buktató pártpolitikát: addig a Szent György vitézeinek egyesülete s a sárkányjelvényes bárói testület valóságos lovagrendek voltak, egészen hasonlók azon fejedelmi lovagrendekhez, aminőket Henne am Rhyn felsorol és ismertet.

A magyar tudósoknál mindazonáltal már tisztán áll az a tudat, hogy itt valóban két magyar lovagrendről kell beszélnünk. De ezeket közelebbről megvilágítani és összehasonlítani egymással éppen nem fölösleges. A külföldiekkel összehasonlítva pedig meg kell állapítanunk, hogy *a magyar Szent György-rend csaknem a legkorábbi valamennyi világi fejedelmi lovagrend közt.* A dániai Daneborg és a svéd Szerafin-rend elsőbbségéhez komoly kétségek férnek. (1219? 1285?) De nem kétséges, sőt eleve valószínű az a gondolat, hogy a magyar király nyugati Európa keleti szélén talán mégsem volt kezdeményező a nagy újítás terén, hanem ott történt az első lépés, ahol az egész lovagi élet s a lovagság udvari kultúrája, költészete is kezdődött: t. i. Franciaországban. Henne am Rhyn Szent Lajos francia király Rekettye-rendjét, a Plantagenet-rendet teszi legelső helyre a fejedelmi lovagrendek közt, még pedig 1233-ra, száz lovaggal, kik a francia király testőrgárdáját tették. Meglepő, hogy ez az alapítás, mint Henne am Rhyn adatainak időrendbe szedéséből kitűnik, csaknem száz évig egyedüli kezdeményezés ma-

radt, hacsak a svéd Szerafin-rend alapítása évéül el nem fogadjuk az 1285-ik évet. A francia Anjou-törzsből olasz földön át gyerekkorban hozzánk átplántálódott, de olasz lovag nevelőtől ide kísért I. Károly király (nem Róbert, hanem Hubert, Ubert, Umbert a másik neve) csak jóváhagyója a magyar Szent György-lovagrend alapszabályainak 1326-ban s ez minden esetre jól megelőzi a 23 évvel később megalapított angol Szent György-lovagrendet, az ú. n. térdszalagrendet. Ezek után keletkezett a francia Csillag-rend, a nápolyi Szent Lélek-rend, a savoyai Anunciáta-rend, a Bourbon hercegek aranypajzs és sisakdísze miatt úgynevezett Bogáncs-rendje, a bretagnei herceg Hermelin-rendje, az orleánsi herceg Sündisznó-rendje s az angol Bath-rend: összesen nyolc fejedelmi lovagrend a XIV. század második felében.[1] A magyar Sárkány-rend után XV. századi eredetű fejedelmi lovagrend a burgundi Aranygyapjas rend, a jülichi Hubertus-, a dán Elefánt-, a portugál Torony- és Kard-rend, végül a francia Szent Mihály-rend.[2] Toscanai nagyherceg alapította a XVI. században a Szent István-rendet és a francia király a francia Szent Lélek-rendet.[3] Ezek alapításakor szüntek meg Nyugateurópában a lovagi tornák s a lovagkor határán túl keletkezett a XVII. század legvégén a francia katonai Szent Lajos-rend, az orosz Szent András-rend,[4] a XVIII. század derekán a magyar Szent István- és Mária Terézia-rend, a XIX. század elején a francia napoleoni Becsület-rend stb.

És ennek a hosszú s kései elszaporodása miatt már teljesen ki sem meríthető fejedelmi lovagrend-sorozatnak a legelején és a közepén találjuk a sorozatba tökéletesen beillő két nevezetes magyar lovagrendet, amelyeket a külföldi

---

[1] 1351—52? 1360 v. -62, -63, -70, -81, -94, 99-ben.
[2] 1430—14. -59, -62, -69.
[3] 1561—78.
[4] 1693, 1698.

kultúrhistória nem ismer s a magyar történetírás is csak mintegy adalékszerűen, homályosan ismertet.

A szép lovagkor a XI. században kezdődött, a XIII. század közepén beállott német interregnum ököljogi harcaival nagyon megzavarodott, hanyatlani kezdett, aztán külsőségekben virágzott fel, a legszebben díszített milanói vagy Miksa császár-féle lemezpáncélzatban s e császárral, mint „utolsó lovaggal" a lovagkor gyorsan letünt a XVI. században. A lovagkor annyira összenőtt a feudalizmussal és a katholikussággal, hogy mikor amazon a tűzifegyverek, ágyúk, puskák, ezen a nagyarányú vallási reformáció nagy réseket tört, akkor a lovagság is elvesztette fegyverzete ellenállóképességét és vallási idealizmusát s vagy elvadult az újfajta harcokban, vagy elpuhult az udvarokban, vagy vidéki tivornyákba fojtotta bele unalmát.

Magyarországon a lovagság csaknem egyidős a német lovagsággal. Hont és Paznán meg Wezelin sváb urak valóságos lovagok voltak, mikor Gyésza fejedelem és fia Szent István itt marasztalták őket s honti ispánság, fővezérség emléke fűződik a nevükhöz. A kései krónika híres lovagja, a Képes Krónika Bátor Aposa leírásában lehet XIII. s XIV. századi anachronizmus, késői szokások visszavetítése régibb időkbe; de Kálmán törvénye arról, hogy a megyeispánok, ha szabad telepeseiktől legalább száz ökör árával egyenlő dénárjövedelmet, írtásbért, földbért kapnak, akkor egy páncélost kötelesek tartani a király számára, eléggé mutatja, hogy a XI. század végén már járnak itt német szegény lovagok, kik beszegődnek zsoldosokul vagy hűbéresekként a királyi várak földjeire. A XII. század közepén sodronyszövet-páncél borítja a magyar királyi seregnek már egész derék hadát s nagyon érthető, hogy az óriás német lovagok és csatamének tomboló rohamát az 1146. évi sári—lajtai csatában csak a magyar kir. sereg főzömét tevő s nem kevésbbé hatalmas,

erős csataméneken száguldó páncélos lovagok verték viszsza döntő győzelemmel, mikor a nagyon könnyű, hitványnak mondott besenyő és székely lovasság mint a polyva rebbent szét a nagy csatamének és élő páncéltornyok zárt rendje elől. Az 1167. évi zimonyi csatában meg a görögök bámulták meg a magyar derék had csillogó páncél- és lándzsaerdejét s ők írják, hogy diadaluk után kétezer páncélt szedtek össze. A magyar király lovaghadát Ottó freisingi püspök ekkor még erősen német eredetűnek vallja, de húsz-harminc év múlva Anonymus, vagyis III. Béla király P. nevű jegyzője, úgy írja le a korabeli magyart, visszaképzelve a honfoglalás idejébe, mint amelynek vitézei nagy tornákat vívnak, lovagi tornákat a magyar fejedelem és udvara előtt s már csak a gyerekifjak játszanak nagy derültség közt ősi pogány módra nyilazással, könnyű fegyverzetben. Húsz évvel Anonymus után a magyar király és bárói templárius módra és a külföldi várurak módjára, részint előkelő lovagokkal, részint szabados származású serviens lovagokkal, páncélos vitézekkel vették magukat körül s már a magyar keresztes hadjáratra 1217-ben a magyar király és bárói bandériumokat, címeres zászlókat lobogtattak csapataik, lovag hűbéreseik előtt. Ez időtől kezdve ismerjük a leggazdagabb magyar nemzetségek címeres pecséteit; ezidőtől emlegetik s Anonymus óta a híresebb ősökről, rokonokról, elnevezett nemzetségeket családnévül, vezetéknévül; ez időből maradt reánk V. István vitéz királynak gyönyörű szép lovagpecsétje, sodronypáncélos, fazéksisakos, címerpajzsos, zászlós-lándzsás, csataménen száguldó lovagképével.

Vaskos tévedés történeti könyveinkben az az állitás, hogy a lovagság és bandériálizmus megalapítója Magyarországon az Anjou-ház, I. Károly; mert hiszen már Kézai krónikájában 1282 táján oly réginek tűnik fel a bandériumos hadrendszer, hogy az ország társadalmi viszo-

nyait és szokásait a maga korában jól ismerő királyi íródeák, majd jegyző, Kézai Simon a bandériumokat Attila korába, nyolcszáz évvel régibb időbe képzeli vissza. Hát ez óriási anachronizmus, de annyit kétségtelenül bizonyít, hogy a bandériumok Magyarországon legalább egy emberöltővel régibbek Kézai koránál. De nem régibbek Anonymus koránál, ki még csak vexillum nevű zászlókat emleget és sohasem bandériumokat. A két író közt a magyar keresztes hadjárat idejére, 1217 tájára illik legjobban a magyar bandérium zászlók és zászlóaljak kezdete, amikor a magyar bárók legrégibb címeres pecsétjét is megtaláljuk. Ha a hun krónika megírását Kézainál régibb írónak tulajdonítjuk, a bandériumok emlegetése e hun krónikában még nagyobb történeti tévedés, mert e korábbi író még jobban tudhatta volna a bandériumok kezdetének hozzá még közelebb eső idejét.

A lovagság tehát jó régi már Magyarországon, amikor francia példára Szent Lajos rekettye-címeres testőrlovagrendjének, mint csaknem százéves mintának szinte legelső utánzásaképpen a magyar lovagok 1326-ban Szent György ünnepén, április 24-én megalakítják a Szent György lovagrendet.[1] Jól megelőzték ebben az angolokat. Fő cél a krisztusi szeretetben való testvéri egység, unió s a király védelme, mert I. Károly királyt, ki Csák Mátyus halálakor kemény kézzel látott hozzá a királyi tekintély s az ország egységének helyreállításához, az akkori idők kommunistái többszöri merénylettel fenyegették. A lovagrend alapszabálya azt az érdekes megokolást adja, hogy „a magyar szent koronának s az ország urának felül kell mulnia hiveinek bőségével a hűtlenek sokaságát".

[1] Alapítólevelük, vagy alapszabályuk oklevélalakban megvan a Magy. Nemz. Múzeumban s képmása, facsimiléje közölve van a Szilágyi-szerkesztette nagy magyar történelem III. köt., 138/9. lapjai közt. A szabályzatot cikkelyekre osztottam a keltezésig 33 c.-re, utána még hatra, összesen 39 cikkelyre.

Mint lovagok természetesen kötelességöknek ismerték az Egyház védelmét s a nőkét is, az előbbit meg is említik alapszabályukban, (28. c.) de az utóbbi annyira magától értetődő, hogy külön nem tartották szükségesnek szólni róla. A lovagok megjelentek az esztergomi káptalan előtt s ott hiteles oklevélbe foglaltatták alapszabályaikat (statuta et ordinamenta) Károly király akaratával s az ország nyugati felének főpapjaitól, az esztergomi érsektől, a győri, veszprémi pécsi, boszniai, nyitrai, váci, egri püspököktől, prépostoktól, a pannonhalmi apáttól és más apátoktól, a domonkos, ferences, pálos testvérektől s más klerikus, vagyis diákemberektől helyeselve, jóváhagyva.

A *lovagrend címe:* „A Szent György lovagság testvéri társasága" vagy röviden „Szent György társasága" (societas fraternalis militie titulo Sancti Georgii insignita, röviden: societas Beati Georgii). A „társaság" szó jelentése abban az időben megfelel a „compania", „csapat" szónak is, mert „societas" pl. az olaszországi nagy német és magyar zsoldos csapat neve Nagy Lajos király nápolyi hadjárata korában s két századdal utóbb e nevet veszi föl Jézus csapata „compagnia di Gesù", „Jézus társasága", latinul „societas Jesu", a lovag loyolai Szent Ignác hitvédő tudós szerzetesrendje. A societas szó tehát a rend, lovagrend szónak is jól megfelel, főleg a „societas militie" alakban, ahol a militia a lovagkorban egyenesen a lovagságot jelenti.

Ruhája: Térdig érő fekete köpeny (cappa) csuklyával, *jelmondata* pedig ez: „Valóban igaz vagyok ezen testvéri társaság iránt" (in veritate iustus sum huic fraternali societati, 2. c.). A Szent György-lovagok *jelvénye*, mint a Sárkány-rend 1408-i alapszabályából látjuk: fehér mezőben piros kereszt.[2]

A *tagok száma*, mint külföldön is, numerus clausus, zárt szám: legfeljebb 50 lovag (34. c.)

[2] Fejér: Codex Dipl. 10/4, 684. l.

A *tagfölvétel* ugy történik, hogy mindegyik tag járuljon a iustitiariushoz, a királyhoz és a társaság kancellárjához s adják át nekik tetsző vagy nem tetsző szavazatukat. Ha csak egy szavazat ellene szól, a jelölt nem vehető föl. Akit fölvettek, *esküt* tesz, de egy évig kiléphet s ha nem lépett ki, akkor egész életén át köteles esküjét megtartani, mig ki nem zárják a testvérek. Az esküt az éltető kereszt vagy más szent ereklyék érintésével teszi le az új tag. A fölvételről *igazolványt* kap s ezt köteles magánál hordani és felmutatni, ha előljárói, nagyjai kivánják. Ha nem hordja magánál, fizessen annyi ezüstöt (dénárokban), amennyit nyom a köteles igazoló oklevél. S ha egyik hónapban nem szerezte meg ezen írást, köteles elkészíttetni a következő hónapra (1., 14., 15., 16., 18., 29., 30. c.)

Aki fölvételi esküjét az alapszabály valamely pontjának lényeges megsértésével megszegte, azt érseki felhatalmazással a lovagrend klerikus birája feloldozhatja elégtétel kiszabásával, ha az esküszegés tudatlanságból vagy véletlenül történt. Súlyos esetekben a testvérek döntenek. De akinek ügyében, viszályában a *rendi két bíró*, egy klerikus és egy laikus, egyházi és világi bíró ítéletet mondott s a rendtárs ennek végrehajtását megtagadja, ennek ellenszegül s magát nem igazolja, azt mint esküszegőt kappája letételével *zárják* ki a lovagrendből és ellene a társak keljenek föl, hogy a jogtalanságot szenvedő rendtársnak elégtételt szerezzenek. (19., 20., 37. c.).

A két lovagrendi bírón kívül, akik közül csak az egyik helyettesítheti magát, más ne merjen a lovagrend tagjain bíráskodni, még a király se! Itt teljes az *autonómia*. A két bíró halogatás és hirbehozás nélkül mondjon igazságot. Ha az alperes, a sértő fél nem rendtag, akkor a két bíró kérjen királyi parancsot a megyei bíró-

nak, hogy ez szerezzen elégtételt a sértett lovagnak királyi tekintéllyel, a panaszos lovag esküje alapján (31., 38. c.).

A *lovagrend előljárói* tehát, mint a szavazás eljárásából láttuk: a király, a iustitiarius és a kancellár (29. c.). Ez utóbbi kettő a lovagrend bírája, kik a havigyűlést összehívják (36. c.).

A *törvényhozásra* nézve az az elv, hogy évenkint egy jobb cikkellyel kell gyarapítani a társaságot (10. c.). *Három összejövetel van évenkint:* Szent György, Kisasszony ünnepén és újév nyolcadain, vagyis április 24-én, szeptember 8-án és január 8-án, az állapotok reformálására, a királyhűség tanusítására és igazságszolgáltatás végett (35. c.). A kúriában lévők a társaság bíráinak parancsára *havonkint egyszer* jönnek össze az egyik *hétfőn* a király és országa jobb állapotáról való tanácskozás végett. Ilyenkor együtt étkeznek. Aki a társak engedélye nélkül elmarad, fizet egy dénárt (= 12 aranyfillér) a szegények javára, kik a közös étkezés alkalmával dénárt kapnak és ételmaradékot. Étkezés előtt és után egy Miatyánkot, Üdvözlégyet imádkoznak a lovagok Sz. Mária tiszteletére és egy Miatyánkot Szent-György tiszteletére (21., 22., 23., 36.)

A további *kötelességek* vallásiak és világiak; ez utóbbiak kötelességek a király és a testvérek iránt.

Évenkint köteles minden Szent György lovag megünnepelni *Szent György napját* előző vigiliai bőjttel s az ünnepen misehallgatással, amelyre elfoglaltsága esetén elküldheti emberét. Hetenkint meg kell tartani a pénteket és vasárnapot olyképpen, hogy minden *vasárnap* a lovag vídám arccal jár, *pénteken* szomorú arccal kappában a miséig, s a misén egy dénárt ajánl fel a társaság jóllétéért és imádkozik tiz Miatyánkot, Üdvözlégyet, s ugyancsak pénteken ebédig lovagot vagy mást nem gyaláz, nem szid. Ez olyan treuga Dei-féle önmegtartóztatás. Aki pénteken

miséig nem hordja a kappát, aznap köteles kenyéren és vízen bőjtölni; aki pedig ebédig nem vigyázott a nyelvére, az annyi hamus kenyérfalatot eszik éhgyomorra, ahányszor mást gyalázott (4., 7., 17., 25. c.).

Fő kötelesség a *király* őrzése. Mulatságok, főleg lovagjátékok alkalmával a Szent György-lovagok legyenek mindig a király kíséretében s ha rosszat hallanak ellene vagy királysága, országa ellen, kötelesek jelenteni eskü alatt nyiltan vagy titokban (9., 13., 14., c.).

Másik fő kötelesség a *testvérek* segítése. Ha a lovagtárs, bajtárs, pajtás foglyul esett, minden társa igyekezzék kiszabadítani s egy márka (negyed kilogramm) ezüstnél (4 körmöci aranynál = 44 aranykoronánál) többel járuljon kiváltásához. Ha a tagtárs várostromkor árokba esett vagy csatában lováról leesett, társa ne hagyja ott. Egyik a másikat segítse előmenetelében, ne fondorkodjék ellene uránál vagy másnál; legalább tanáccsal segítse társuk ellen is, csendesítve az ellenségeskedést és ápolva a a szeretetet; a jogában sértettnek szerezzen mindegyik tagtárs elégtételt, megtorlást világi karhatalommal is, noha a sértő esetleg szintén tagtárs. Ne barátkozzanak társuk ellenségével, hanem jelentsék föl az ellenségeskedést esküszegés büntetésének, a társaságból való kizárásnak terhe alatt. Aki haragot tart társuk ellen, azt békítsék ki vagy dobják ki. A tagtársat szülőinek halálakor vagy más bánatában vigasztalják s halála esetén tíz misét mondassanak érte, temetésekor adjanak áldozatot az oltárra (3., 5., 8., 11., 12., 24., 26., 27., 32., 33., 39. c.).

A ránk maradt 1326. évi alapszabályzatban e cikkelyek keverve fordulnak elő, mi most itt logikus rendben tekintjük át őket. A 39 cikkelyben más-más szavakkal olykor ismétlődések is vannak s ebből, valamint a toldalék hat cikkelyből látjuk, hogy szabatos külföldi minta nélkül, ötletszerűen s a magyar viszonyok, szükségletek

szerint rögtönözték az esztergomi káptalan előtt felszólalók főleg az utolsó és toldalékos cikkelyeket.

Természetesen van itt rokonság a halott tagtársakért imádkozó kalandos társulatokkal és az iparuk szolídságának előmozdítására alakult s vallásos nevelést biztosító céhekkel is. Valamennyiben hangsúlyozott közös név a fraternitas, testvérség, a krisztusi szeretetben való unió. De a Szent György-lovagok testvéri társasága az egyház és király s országa különös védelmére alakult, hogy mintegy előkelő testőrséget képezzenek a szent korona viselője, a magyar, gyermekkora óta itt élő és igaz magyarrá férfiasodott, erőskarú, országát újra egyesítő, keménysége miatt merényletekkel fenyegetett I. Károly király körül, ki a szent korona országát archiregnum, nagyhatalom magaslatára emelte a korábbi bárói kommunizmus fejetlenségéből, lezüllöttségéből és csonkításaiból: ez a méltó lovagi cél, a lovagi általános kötelességekből a királyhűségnek ez a lelkesen s legerősebben hangsúlyozott, a magyar szent koronára is vonatkoztatott kiemelése, a magyar Szent György-rendet valóban fejedelmi lovagrenddé és sajátlagosan magyarrá tette.

A lovagrendi testvérek igazságos érdekeinek elősegítése és bajaikból való kisegítése, sérelmeik megtorlása lehetőleg bírói úton, a haragtartás ellen a szeretet ápolása, a pénteki önmegtartóztatás mások szidalmazásában legalább fél napig, áldozatkészség a bajtárs lelki üdvösségéért is: mind oly vonások, amelyek a lovagrendeket általánosan jellemzik és magas erkölcsi színvonalra emelik, egyszersmind méltó helyet juttatnak e lovagrendeknek a világtörténetben azzal, hogy jelentékenyen hozzájárultak a harcias idők szilaj hőseinek s általuk a többi társadalmi osztályoknak erkölcsi neveléséhez, szelídítéséhez. Sőt alkalmat nyújtott a Szent György-rend a politikai iskolázódásra is azzal, hogy a lovagrend évi három közgyűlésén s a havi hétfői köteles összejöve-

teleken egyenesen politizálniok kellett, tanácskozni az ország jobb állapotáról, reformálásáról.

Nyolcvan évvel később keletkezett a magyar *Sárkány-rend*, amelynek a magyar főbárókon, szerb despotán, bosnya-spalatói hercegen, oláh vajdán, a magyar szent korona ezen hűbéresein kívül osztrák hercegek, sőt az angol norfolki herceg is 1439-ben tagja lett. A sárkányrend feje a magyar király és királyné. A sárkány jelenti a Boszniában legyőzött patarénus lázadókat s a sátánt, a hitszakadás atyját. A boszniai győzelem után Zsigmond király szép fiatal feleségével, Cillei Borbála királynéval s a magyar főbárókkal elhatározták, hogy a Károly király alapította Szent György lovagrend mellé, mely a közrendü lovagokat is befogadta, egy hozzá hasonló, de bárói rangú lovagrendet alapítanak. Megokolásuk ez: Valamint jó hírünket növeljük a világi dolgokban, annál inkább föl akarjuk emelni szívünket az örök ország utainak előkészítésére tettekkel és tapintható jelvényekkel, Jézus nevének dicsőitésére, ki az éltető kereszt zászlaját szenvedésével megszentelte s a pokoli zárka, klastrom elpusztítására föltámadása után az ellenséges sárkány fejét a kereszt titkával, misztériumával letörte, amely kereszt segítségével Szent György vértanu a sárkányt lándzsájával megsebezve, földre vetette, Szent Margit szűz vértanu pedig a sárkánytól elnyelve, ezt szétnyitotta s belőle sértetlenül kijött. (Ez képletesen fejezi ki azon csodás hatást, amelyet Diokletianus császár idejében a kappadokai hős római főtiszt és a pisidiai pogány főpap leánya, mint keresztény, kegyetlen kínzások közt a kereszt jelével elért, a Bollandistáknál kiadott legrégibb emlékek szerint.) Mi tehát — folytatják a sárkányrend alapítói — az ősi ellenség, a sárkány veszélyes követőinek és pogány meg szkizmatikus viiézeknek legyőzésére nyiltan viselni akarjuk társaság, societas módjára a sárkány jelvényét vagy képét, melynek farka a nyaka köré fonódik s a

háta közepén fejétől a farkáig fehér mélyedésben vörös kereszt van, miként a Szent György zászlaja alatt vitézkedők (lovagok) fehér mezőben veres keresztet hordanak (1. c.)

Zsigmond király e társaságba fölveszi legkitartóbb híveit, s igéri, hogy őket fogja a magasabb tisztségekre emelni és özvegyeiket, árváikat védelmébe veszi. Ha pedig megneheztelne valamelyikre, akkor nem fog hevesen eljárni, hanem tudatja az esetet a társasággal, amelynek bárói tartoznak teljes igazságot szolgáltatni. — *Borbála* királyné hasonló igéretet tesz általánosságban (2—6. c.)

A társaság bárói, kiket a király és királyné a sárkányrend 24 tagsági helyére önmaguk mellé fölvettek, a következők: a szerb despota, két cilli gróf, a nádor, két volt erdélyi vajda és két tényleges erdélyi vajda, a macsói és horvát bán s a volt horvát bán, egy volt és egy tényleges székely ispán, a tárnokmester, a főkincstartó, az ajtós, asztalnok, pohárnok és lovászmester, a titkos kancellár és Bessenyei Pál meg Garai János, összesen 22 báró, kik hálából a király és királyné jótéteményeiért s fönti igéreteiért, viszont tiszta hittel igérik hűségüket őfelségük és születendő gyermekeik iránt, hogy védeni fogják őfelségüket javaikban, a királynét hitbérében; hogy közreműködnek a társaság gyarapításában s megbecsülésében; hogy megelőzik őfelségük kárát jelentéssel, tanáccsal, titoktartással; s hogy ápolják a testvériséget a társaságban úgy, hogy ha itt viszály merülne föl, ezt jelenteni kötelesek a királynak s a társaság báróinak, kik együtt döntenek; ha pedig harcra kerülne a sor, akkor a király és a társaság döntse el, mit nyujtsanak a harcoló tagtársnak s minden tag köteles a határozatot végrehajtani (7—13. c.).

Ezen külön kölcsönös igéretek után valamennyien együtt gondolnak a *közjogi* érdekekre is, először a szent

korona alattvalóinak régi jogos szokásaira, a szükséges bölcs újításokra és a haza védelmére, de még a jövendő királyra is, ekképen: a király és királyné, a bárók s az egész társaság igérik, hogy a magyar szent korona alattvalóit megtartják régi jogos szokásaikban; ha pedig újításokat gondolnak ki a közjó érdekében, akkor a király a társaságot illető tanácskozásban legalább öt társaságbeli báróval fog határozni. A társaság bárói mindig támogatják a felséget az ország védelmében a pogányok ellen s a társaság tanácsa szerint reájuk bízott feladatot teljesítik. Az egész társaság a király és királynéval igéri, hogy a jövendő magyar királyokat is rábírják koronázáskor a társaságba való belépésre, a társasági jelvény felvételére s a társaság megerősítésére esküvel (14—17., 26. c.).

A magánjogi és ezen közjogi igéretek után kegyeletes vallásos igéreteket tesznek egymásnak; az *elhunyt tag torára vagy temetésére* mindegyik báró személyesen megjelenik, máskülönben, ha akadályozva van, 30 misét mondat mindegyik az elhunytért, egy misére 4 nagyobb dénárt áldozva; egy napig az elhunytért minden tag gyászruhát hord, melyet a nap elmultával Krisztus szegényének ad alamizsnával; minden *pénteken* szintén fekete ruhát hord, máskülönben öt misét mondat Krisztus öt szent sebének tiszteletére (22., 23. c.).

Szabályozzák a *tagválasztást.* A király és királyné s a bárók fönntartják maguknak a jogot, hogy mindig ők vehessék föl a tagokat, mig derék, emberséges tagokat akarnak. Ha valamelyik báró meghal, a társaság folyó évének elteltével mást válasszanak báróul s gondoskodjanak számára bárósságról (vagyis királyi főtisztségről). Az új tag esküt tesz azzal az igérettel, hogy mindent teljesít, amit a társaság feje és tagjai határoznak. Akit fölvettek, az beléphessen a megengedett tanácskozásra s őt megvédik (18—21. c.).

Minden tag köteles a *sárkány jelvényt hordani*, kivéve, ha betegség, fogság vagy félelem akadályozná, vagy ha elvesztette volna; de ez esetben köteles újat készittetni. Aki a jelvényviselést mentség nélkül elmulasztja, öt misét köteles mondatni s erre husz dénárt áldoz (2·2 aranykoronát, 24., 25. c.).

Az alapszabályra Zsigmond király és Borbála királyné s a társaság huszonkét bárója az éltető keresztfát érintve megesküdtek s az oklevélre ráfüggesztették pecsétjöket.

Ez az alapszabály teljesen logikus sorrendben mondja el a kölcsönös igéreteket és a közös igéreteket, s nekünk itt a cikkelyek sorrendjén, amelyet szintén számoztunk, alig kellett változtatnunk. Az oklevél megfogalmazásában főrésze volt bizonyára Eberhard váradi püspöknek, mint kir. udvari főkancellárnak. A lovagrendek szokásos jelmondata az alapító oklevélben hiányzik, de a sárkányrendjelet ismerjük s rajta látható ez a jelmondat: „O quam misericors est Deus, iustus et patiens". (Ó mily irgalmas az Isten, igaz és tűrő.) Csak Horneck krónikájából tudjuk, hogy a 24 nagysárkányos tagon kívül volt közrendű osztálya is a sárkányrendnek, a kissárkányosok rendje, hol a taglétszám határozatlan.[1])

Zsigmond királynál, ki koronázása előtt közel nyolc évet töltött a budavári királynéi udvarban, hogy megtanulja a magyar nyelvet és szokásokat s aki aztán büszkén vallotta magát magyarnak a pozsonyi német birodalmi gyülésen, magyar urakat nevezett ki oda császári biztosaiul s a német birodalmi törvényszék tagjaiul; ki a konstanzi zsinaton és Spanyolország szélén, majd Párisban, Londonban, Németalföldön, Olaszországban is mindig magyar testőrökkel, urakkal s tanácsosokkal vette magát körül, nem kis jelentőségű igéret volt az, hogy hirtelen haragjában nem fog itéletet mondani a sárkányos bárók fölött. Mert bizony, hirtelenharagu és kegyetlen volt néhányszor,

[1]) Fejérpataky és Berzeviczy Edm. cikkei a Turul 1883. 1893. évf.-ban.

Korpádi János, Kont István és harminc társa, meg a két Laczkfi István széttépésénél, lefejezésénél, fölkoncolásánál. Amaz időkben a magyar alkotmányosság kifejlődésére s az igazságszolgáltatás helyes elveinek kifejlődésére (miután Szent István már 400 éve kimondta, hogy a király ne ítélkezzék hirtelen haraggal) jótékony hatást kellett gyakorolnia az olyan iskolának, amelyben maga a király is legfőbb tisztviselőivel együtt alávetik magukat az önfegyelmezésnek s a higgadt közös ítélkezésnek, másrészt a régi szabadságok biztosítása mellett az újítások mérlegelésében is gyakorolják magukat.

A lovagság elmult; de míg fönnállott és eszményeit híven szolgálta, nagy kultúrhaladást, virágzást, életvidámságot, finom modort, nagylelkűséget, honvédő bátorságot, nemességet, hűséget, vallásosságot jelentett; s bár külsőségei, formái, szokásai rég megszüntek, de a lovagiasság erénye, a nemzetek legderekabb férfiai számára s hölgyei, állami, vallási fő értékei iránt mindenkor dicséretre s magasztalásra méltók.

3.

Dr. *Pfeiffer Péter* záróünnepi dékáni értekezése.

Tekintetes egyetemi Közgyűlés!
Igen tisztelt Vendégeink!

Hagyományos szokás egyetemünkön, hogy tanévzáró ünnepélyen a rektort adó kar dékánja tudományos, vagy közérdekü értekezéssel vesz részt az ünnepély programjában.

Ennek a szokásnak megfelelően mint a rektort adó mathematikai és természettudományi kar e. i. dékánja és mint a gyakorlati fizika és elektrotechnika tanára, ez alkalommal a fizikának a többi tudományokhoz való viszonyáról és a modern kultura kifejlődésében való szerepéről kivánok szólani.

Tárgyalásom rendjén első sorba helyezem a „kultura“ szó jelentésének a megvilágosítását. A helyett azon-

ban, hogy a kulturának egy mondatba szorított definitióját adnám, kövessük Chwolson német fizikus és természettudományi irónak a kultura lényege, értelme mélyebb megismerésére alkalmas gondolat menetét.

Minden művelt ember előtt kisebb-nagyobb mértékben ismeretesek a kultura külső megnyilvánulásai, amelyekben látjuk, érezzük a létét és viszonylagosan megis itélhetjük a nagyságát is. Mielőtt a kultura külső megnyilvánulásainak részletezésébe mennénk, elemezzük azt a fontos és érdekes kérdést, hogy miképen fejlődött ki a kultura, hol vannak annak rejtett emeltyüi, rugói, melyek az emberiségnek a lehetőséget megadták mindazt elérni, a mivel ma a kultura tekintetében joggal büszkélkedhetik? Bizonyos, hogy az emberi kultura nem kész eredménye valamelyes az emberen kivül álló alkotó erőnek, hanem érezzük azt, hogy az emberi ész és az emberi folytonos munka az, a mi a kulturát a mai magaslatára emelte, tehát az ember teremtette meg a kulturát s igy annak forrásai az emberi cselekedetekben van. Mármost bizonyos az is, hogy egyetlen emberi cselekedet sincs olyan, melynek előre kitűzött célja, feladata a kultura emelése lett volna, de igen is van sok olyan emberi munkásság, amelynek köszönhető, hogy a kultura általa fejlődésnek indult, magasabbra emelkedett. Ebből következik, hogy a kultura az emberi tevékenységnek egy jellemző mellék terméke. Ha már most az emberi tevékenység sokféleségét vizsgáljuk, meg kell látnunk azt, hogy majdnem kivétel nélkül minden ember valami után törekszik, valamiért dolgozik, fáradozik, küzd, valamit elakar érni, valamiféle kivánságot kiakar elégíteni. Céljuk tekintetében tehát az emberi cselekedetek végtelen sokfélék. Az életküzdelem forgatagában egymást keresztező törekvések között az emberiség végtelen sokféle cél elérésére törekszik, végtelen sokféle cél elérését kisérli meg.

Ha áttekintjük eme végtelen sokféle célt és keressük

azokat a rugókat, hajtóokokat, amelyek hatása alatt az emberi cselekedetek eme sokféle cél elérésére irányulnak, azoknak a számát igen kicsinynek fogjuk találni. Kiderül az, hogy az összes emberi cselekedetek, a törekvések látszólagos chaosa, csak egy pár nagy indító okra vezethető vissza; ezek pedig — Chwolson megállapitása szerint — *törekvés a kényelmes életre* és *törekvés a megismerésre*. Ezek mellett, természetesen, vannak más kisebb indító okok is, mint pl. törekvés a hit, a szeretet érvényesítésére, a testi erő, a szépség, gazdagság stb. elérésére, de mindezek a modern kultura kifejlődésében elenyészően kisebb erővel működtek közre.

Tekintsük az első nagy indító okot: a törekvést a kényelmes életre, mely azért is nagy jelentőségű, mert kivétel nélkül minden emberi cselekedetet urai. A kényelmes szót itt természetesen a legtágabb értelemben kell venni. Kényelmesség alá tartozik elkerülése mindannak a mi életünket veszélyezteti, nehezíti, fölösleges munkát igényel, időt és erőt követel. Idetartozik megszabadítása magunknak mindattól, a mi nyugtalanságot, szenvedést okozhat, mint betegségtől, mindenféle veszélytől, melyek emberektől, állatoktól, természeti erőktől fenyegethetnek; idetartozik még a gazdagságra való törekvés, a szegénység elkerülése stb.

Igen tág kör az tehát, amelyre a kényelmesség fogalma kiterjed. Épen ezért, a kényelmes élet megvalósítása nemcsak megszámlálhatatlan tárgy, anyag szolgálatába való állítását, hanem különösen igen sok technikai eszköznek, berendezésnek alkalmazását, sőt ezeknek folytonos tökéletesítését igényli. Gondoljunk csak a távíró, telephon, világítási, vizvezetéki stb. berendezésekre, melyek mind a kényelmességet szolgálják. Ebből látható, hogy a kényelmes életre való törekvés az első nagyfontosságú indító ok, mely az emberi cselekedeteket mozgatja és amely ezáltal a technikát, az ipart is munkásságra készteti.

A második nagy cél, mely után az emberek, habár jóval kisebb számban is, de lankadatlanul törekszenek: a *megismerés*. Ami lényegesen különbözik a tudástól és abban áll, hogy az emberben egy ösztönszerű hajlam él, mindent kutatni és lényegében megismerni mindazt a mi érzékszerveire hatással van, vagy a mit érzékszerveinek hatásaiból következtetni tud. Ez a megismerésre való ösztönös hajlam teljesen független attól, hogy a megismerés eredménye nekünk hasznos, vagy káros, jólétünket, életünk kényelmét szolgálja, vagy akadályozza és távol áll az egyszerű kíváncsiságtól, de ennek mintegy magasabbrendű fajtája egyike az ember legősibb tulajdonságainak. E miatt akarja az ember megismerni az egész természetet, annak minden titkát, e miatt akar betekinteni minden történő belső lényegébe. A megismerésre való törekvés nyomokban még a legalsóbb rendű népeknél is megvan, de ezeknél leginkább csak olyan jelenségekre, tárgyakra terjed ki, amelyek első sorban a táplálkozásra hasznosak, vagy károsak; a megismerés lehetőségének hiányát azután különböző istenek, szellemek hatásaival pótolják.

Értelmileg magasabban álló embereknél is a megismerés hiányában jelenségeknek, tárgyaknak különféle babonával való magyarázata még ma is eléggé elterjedt. Azonban abban a mértékben, a mint az ember szellemileg magasabbra emelkedik mindinkább élénkebb lesz benne a vágyakozás az őt környező jelenségek rejtett végokaink megismerésére és azok való lényegének felderítésére. Nem szükséges a számtalan eset közül példakép felhozni egyeseket arra, hogy a megismerésre való törekvés mit derített fel abból a mi végbemegy a világűrben, a földön, az élettelen és élő szervezetekben. Elég lesz ha felhozom a megismerésre való törekvés végső nagy célját, megismerni magát az embert, az ő végtelenül bonyolult szervezetét, az ebben végbemenő folyamatokat és végső fokon megismerni az emberi észt, öntu-

datot, melyek az embert a teremtés koronájává teszik. És mert él az emberben a megismerésre való törekvés, bizton remélheti az emberiség, hogy ezekre a magalényét illető nagy kérdésekre is választ tud majd adni.

A megismerésre való törekvés tehát egyrangú nagy mozgató ok a kényelmes életre való törekvéssel, habár az előbbi nem olyan mértékben elterjedt is. Az élet chaossának örök forgatagában tehát e két nagy mozgató ok irányítja az ember majdnem minden cselekedét. Eddigi fejtegetéseinkből már most arra a következtetésre is juthatunk, hogy ez a két nagy mozgató ok képezi tulajdonképen az emberi kultura ősforrását, vagyis a kényelmes életre és a megismerésre való törekvés az a két ok, amelynek az emberi kultura keletkezését és fejlődését a legnagyobb részben köszönheti. Már most itt új kérdések merülnek fel, mégpedig, hogy az emberi cselekedetek mely sférájában koncentrálódnak az emberi kultura eme közvetlen forrásai? mi az a mi az emberi kulturát az ősállapotból a mai modern magaslatra emelte? mi az, a mi az ismeretlenséget a mai ismertséghez, a mai tudáshoz juttatta? Ezekre a kérdésekre minden további fejtegetés nélkül csak azt a választ adhatjuk, hogy az ember tudományos tevékenysége az, a mi neki a kulturát megadta. A tudomány emelte fel az embert és adta meg neki a kultura minden javait. A tudomány érteti meg velünk a körülöttünk levő tárgyakat és jelenségeket az által, hogy felfedi a testek legkülönbözőbb tulajdonságait, felvilágosít a tulajdonságokból folyó jelenségekről és megállapítja a jelenségek törvényeit s így lépésről lépésre felfedni igyekszik az élő és élettelen természet titkait. Valóban a tudomány egy világító fáklya, melynek sugarai felhatolnak az ég csillagaihoz, elterülnek a földön és behatolnak a föld mélyébe és az ember számára megvilágítják az élettelen és élő anyagok és szervezetek rejtett titkait. A megismerés utáni szomj vezetett a tudományhoz és egyedül a tudomány olthatja ezt a szomjat.

Eddig a tudományról mint egy egységes egészről szólottunk, mely minden megfigyelhetőt átvizsgálva az ismereteket szolgáltatja. Abban a mértékben azonban amint a legkülönbözőbb megvizsgált tárgyak, jelenségek száma mérhetetlenül növekedett, a tudomány is különleges területekre kezdett szétszakadozni. Ma a különböző tudományágak igen nagy számával van dolgunk, melyek mindenikének saját feladata, saját hatásköre, saját vizsgálati módszere van s mindenik többé kevésbbé önálló forrása az ismereteknek. Minthogy az anyag, mely a minket környező összes tárgyakat alkotja, élettelen testek és élőszervezetek formájában jelentkezik, ezért a tudományok is két nagy csoportra oszlanak, u. m. élettelen testekre és élőszervezetekre vonatkozó ismereteket tárgyalókra. Az élettelen testekkel foglalkozó tudományok között időbeli kifejlődés szerint is első a csillagászat, őt nyomon követi a fizika, ezután a chemia és erre következik a geologia, mineralogia. Élőszervezetekkel foglalkozik az állattan, növénytan és az orvosi tudományoknak majdnem minden ága.

A csillagászatot, a fizikát és még a kémiát is az exakt, vagyis szabatos tudományok körébe sorozzák, azért mert ezek a tudományok módszereikben a valódi exakt tudománynak, a mathematikának majdnem minden ágát alkalmazzák. Az exakt tudományok ilyen elhatárolódásából származhatott az a többször hallható mondás, hogy nem tudomány az, amelyben a mathematika nem alkalmazható. A valóságban a tudomány az itt felsorolt főbb tagozatokon kivül még igen sok speciális tudományágra oszlik szét, melyeknek számbavétele most igen messzire vezetne.

Ha áttekintjük mindezeknek a tudományágaknak feladatait, tárgykörét és vizsgálati módszereit, megállapíthatjuk, hogy a fizika e tudomány tagozatok között egy különös alkattal bir, amennyiben minden más tudomány felé éltető elágazása van és ezáltal minden más tudománnyal szoros kapcsolata áll fenn.

Ilynemű összefüggése a fizikának első sorban a csillagászattal van. Még nem is olyan régen a csillagászat az égitestek mozgásának megfigyelésében csak idő és szögméréseket tett s ezekből az adatokból és a mechanika egynehány törvényéből a mathematika segélyével legtöbbször pályameghatározásokat végzett csak. Az utóbbi évtizedekben azonban a csillagászatban egy egészen új irányzat fejlődött ki, mely a fizika módszerét, a kisérleti meghatározásokat vezette be a csillagászatba, a miért is astrofizika elnevezést nyerte. Az optikának, a fényerő mérés, a fotografálás, de különösen a spektroskopia terén tett nagy előhaladása az Astronomusokat rá utalta, hogy ezeket a módszereket a csillagok vizsgálatára is alkalmazzák. Az eredmény meglepő volt, mert különösen a spektroskopia nemcsak az egyes világító égitestek anyagi összetételére, szerkezetére, hanem azoknak a mult, jelen és még jövőbeli állapotára is bepillantást engedett. A csillagdákba igy folyton növekedő számban fizikai műszerek kerültek, úgy hogy ma egy csillagda működése teljes felszerelésű fizikai laboratorium nélkül el sem képzelhető. Igy létesült egy szoros kapcsolat a fizika és csillagászat között, amiért utóbbi a fizikától már többé el nem különülhet.

Még erősebb a fizikának a chemiához való kapcsolata. A megelőző évszázadokban a fizika és chemia testvér tudományok voltak és legtöbbször ugyanazon kezek művelték, még irodalmunk is, a mit az egy évszázadra terjedő Annalen der Physik und Chemi folyóirat legjobban bizonyít, egységes volt. Ez az egység állott fent mindaddig, amíg az anorganikus kémia, melyben leginkább érvényesültek, a physikai módszerek, uralta a chemia tudománykörének legnagyobb részét.

A legutóbbi évszázadban pedig úgy a fizika, mint a chemia oly nagy kiterjedésre tett szert, hogy tisztán praktikus szempontból is a két szak elkülönült egymástól. Ezt

az elkülönülést az idők folyamán nagyban elősegítette az organikus chemiának rohamos fejlődése. Kekulé nagy gondolata, hogy a szénatomok egy gyűrű alaku formatioba, az u. nevezett benzolgyűrűbe egyesülhetnek, a szerves chemiának új területeit nyitotta meg, melyek egy fél évszázad alatt nagyobbra növekedtek, mint a chemia összes többi részei.

Ez idő alatt majdnem valamennyi chemikus az organikus, az aromatikus és a festőanyagok chemiájában dolgozott, mi annál érthetőbb is volt, mert ezen a téren igen sok tudományos eredmény a gyakorlatban nagy értékre tett szert.

Az organikus chemia aránylag kevés kisérleti módszerrel, leginkább csak tisztán analog következtetések útján érte el nagy terjedelmét, igy nem volt nagy szüksége a fizikára és annak experimentális módszereire; haladt a maga útján, mind inkább elkülönülvén a fizikától. Ez alatt pedig az anorganikus chemia visszamaradt. Azonban a mult század nyolcvanas éveitől kezdve, előbb Raoult és vant' Hoft a chemiai műveletek legfontosabb anyagállapotára, az oldatokra a fizika gáztörvényeinek érvényességét mondta ki, reá csakhamar Arrhenius az elektrolitos dessociatio törvényeit állította fel, egyidejüleg a Curie-pár fizikai és kemiai módszerek útján a radio aktivitást fedezi fel, ugyanekkor az elektron és quantum elmélet felállítása és legutóbb a Bohr-féle atomszerkezet felderítése a régi anorganikus chemiát a fizikai módszerek és mathematikai műveletek özönével árasztották el, ezen kivül az egész optika és elektromosságtan a chemia körébe lépett s azt egy új széles körü tudománnyá, a fiziko kémiává alakították át. A fizikának a kémiával visszaállított ez az új kapcsolata, immár bensőséges és belátlhatatlan időkig egymásra utalja ezt a két tudományt.

A fizikának, mint élettelen tárgyakkal foglalkozó tudománynak, természetszerű kapcsolata van az ugyan-

csak élettelen tárgyakkal foglalkozó kristalografia, geologia és mineralogiával is. Mindezekben a tudományágakban a fizikai eszközöknek és módszereknek elsőrendű szerepe jut, amennyiben az élettelen testek megismerésére, az alak, sűrűség, keménység, hővezetés, olvadás, egyszerű és kettős fénytörés, mágnesség és villamosság stb. iránti magatartás fizikai jelenségek megállapítása és mérése szolgáltatja a legfontosabb adatokat, amelyeknek megszerzése a fizikai eszközök egész sorát igényli.

De az élő szervezetekkel foglalkozó tudományokban, mint az állati és növényi fiziologiában is nagy jelentősége van a fizikának, ezek a tudományágak is a fizikai megfigyelési módok és eszközök nagy számát veszik igénybe. Elég ha itt a mikroskopra gondolunk. Úgy az állati, mint a növény fiziologia fejlődését és vívmányai legnagyobb részét a mikroskop optikai tökéletesedésének köszönheti. A mikroskop nagyító erejének fokozása és legujabban a sötétterü és ultramikroskopokkal a láthatóság tovább fejlesztése a kicsinységben úgylátszik végnélküli fokozattal jelentkező élő szervezetek sorában a további felismerés lehetőségének nyitott a vizsgálódás számára új utakat.

Végül hozom fel a fizika jelentőségét az orvosi tudományokban, ahol úgy a diagnostikában, mint therapiában fizikai eszközöknek és módszereknek egész sora nyer alkalmazást és tesz nagyértékű szolgálatokat.

Igy a mechanika köréből kerülnek ki az excentrikus massage vibrálatok, centrifugák, a meleg, valamint sürített lég massage készülékek stb. A hőtan köréből a legváltozatosabb alakú hőmérők, thermostatok, thermó kauterek. A fénytan köréből származnak a külső testrészek és belső szervek megvilágítására tükrök, prizmák, lencsék változatos kombinálásával összeállított igen sokféle szerkezetek mellett, elektromos reflektorok, izzólámpa fényfürdők, a nevezetes hatású Finsen és uviol lámpák, sugárzó meleg fürdők stb. A mágnesség köréből nagy erejű elektromág-

nesek alkalmazást találnak a szemészetben. Az orvosi tudományokban a legkiterjedtebb és egyuttal a leghatásosabb alkalmazása a fizika elektromossági részének van. Az elektromosság minden jelentkezési formája és majdnem minden felismert hatása az orvosi tudomány szolgálatába is szegődött Elkezdve a dörzsölési és influenc elektromos gépek magas feszültségű villamosságának a Franklinizatio néven szereplő igen változatos eszközökkel kivitt alkalmazásain, utána az egyenáramok tesznek igen nagy szolgálatot a galvanisatio, elektrolyzis, elektrókaustika és eudoskopiának nevezett gyógykezelési ágakban. De nem kisebb a fontossága a váltakozó áramok alkalmazásának. A legkülönbözőbb formáju induktoriumok és ezekhez tartozó sokféleképen formált elektródok segélyével kivitt úgynevezett Fauadisatio és Voltaisatio kezelési ágakban. Még a magas frekventiáju elektromos hullámok is nevezetes alkalmazást találnak az Arsonvalisatio és fulgurationak nevezett kezelési eljárásokban. De mindezek fölött az orvosi tudományban is korszakalkotó az elektromos sugárzások között a Röntgen sugaraknak felfedezése és alkalmazása. Csak 35 évvel ezelőtt is fantasztikus óhajtás volt az, hogy az ember élő szervezetének belsejét, annak teljes épségben hagyása mellett szemmel láthatólag megfigyelhesse. Akiben akkor ilyen gondolat felmerült, az annak megvalósulását ha lehetőnek tartotta is, de messze távoli jövőben képzelhette el.

Röntgen felfedezése ezt a nagy feladatot egy csapással megoldotta, annyira, hogy ma a Röntgen sugarak nemcsak az orvosi diagnostika egyik legbiztosabb eszköze, hanem egynémely betegségnek talán egyedüli hatásos gyógyító szere lett. A Röntgen sugaraknak úgy a fizikában, mint az orvosi gyakorlatban való nagy jelentősége, azok előállításának, alkalmazásának módjait és eszközeit igen nagy mértékben kifejlesztette elannyira, hogy ma a Röntgen technika egy új tudományággá növe-

kedett, amelynek művelésében és tovább fejlesztésében az irányítás még mindig a fizikusok kezében van.

A felhozottakból is kitünik, hogy az orvosi tudománynak a fizikával sok ágú kapcsolata van, amelyek révén a fizikai vívmányok hathatósan támogatják, segítik az orvosi tudományokat magasztos céljai elérésében.

Az eddigiekben vázoltuk a fizika kapcsolatait a többi tudományokhoz, a felhozottakból is kitünik, hogy a fizika a tudománytagozatok között egy középpontot alkot, amely körül a többi tudományok nagy számmal csoportosulva elsajátítják az ő vizsgálati módszereit és eszközeit és ezáltal mind az ő tudománytartalmából merítenek. De kitünik egyuttal az is, hogy a fizika az emberiség törekvéseinek fejtegetéseink kezdetén vázolt két főcélja közül a megismerésre való törekvésben az emberiségnek mérhetlen szolgálatokat tett és tesz, egyfelől a maga részéről az élettelen természeti tárgyakon mutatkozó jelenségeknek és ezek törvényeink mélyreható megismerése, másfelől az élő szervezetek és folyamatok más tudományokban való kutatásának sok oldalú hathatós segítése által.

A megismerésre való törekvés különböző mértékben ugyan, de minden emberben meg van, mindenki ismerni kivánja a környezetét, mindenki megszámlálhatatlan kérdésre választ kiván kapni, de aránylag kevesen vannak, akiknek munkássága *tudatosan* a megismerésre irányul, akik *tudatosan* akarják az emberiséget az igazsághoz közelebb hozni. Ellenben az emberiség törekvéseinek másik főcéljára, a kényelmes életre kivétel nélkül minden ember törekszik, minden emberi cselekedetben ennek irányító hatása felismerhető.

Most lássuk mit tett a fizika ennek a másik nagy célnak, a kényelmes életnek elérésére? mit köszönhet a kényelmesség mindazok munkájának, akik életüket a fizikának szentelték?

A fizika a természeti erők tana és feladata, a termé-

szeti erők felkutatása és törvényeinek a megállapítása. Ezt a feladatát a fizika első sorban az ő hatalmas módszerével, a *kisérletezéssel* és azután a kisérletekből megállapított mérték egységekben nyert számszerű adatokra a *mathematika* alkalmazásával oldja meg.

A kisérletezés és számítás biztos eszközével a fizika nemcsak a látható anyagi mozgásoknak, hanem a láthatatlan kicsinységű tömegeken, sőt anyagmentes légüres terekben jelentkező tüneményeknek, mint a hő, fény, mágnesség, elektromosságnak mind újabb és újabb jelenségeit fedezi fel és ezeknek lényegét és törvényeit állapítja meg. Ezen az úton halad a fizika munkássága a célszerűség és hasznosságra való tekintet nélkül a tiszta tudás gyarapítására.

Ámde a fizikának mint exakt tudománynak vívmányait már régi időktől fogva egy tőle elkülönülő téren, tisztán a gyakorlati élet céljaira az egyéni hasznosság szempontjából kezdték alkalmazni és tovább fejleszteni. Az emberi munkásságnak a fizikából kiágazó ez a köre a *technika*. A mai egész technika is nem más mint alkalmazott fizika, melynek feladata a fizika által felismert természeti erőknek és jelenségeknek az emberiség szolgálatába állítása.

Amikor pedig a fizikának az alkotások terén való szerepéről van szó, akkor számba kell vegyük a ma már nagyra fejlődött és sokágú technikát is, amely a fizikával nemcsak a legszorosabb kapcsolatban van, hanem amelynek a fizika alkotja tápláló gyökerét és erőt adó törzsét. Anélkül, hogy a fizikának a technika építészeti, gépészeti és vegyészeti főágaiban való hathatós közreműködését fejtegetném, egyedül az elektrótechnikában való szerepét kívánom itt nagyvonásokban felemlíteni.

A 19-ik századot jogosan az elektromosság századának nevezik, mert ebben a században született az elektrótechnika és fejlődött minden más tudományos, vagy

gyakorlati munkakör előhaladását messze túlszárnyaló rohamossággal egy ma már számtalan mellékágra szétoszló nagy tudománnyá.

Az elektrótechnika kifejlődésének történelmi időrendben való áttekintése csakhamar rávezet arra, hogy az egész elektrótechnika a fizika elektromossági részének területén a 19-ik évszázadban tett nevezetes felfedezésekből sarjadt ki. Ezek a felfedezések pedig a következők valának: 1800-ban Volta Páviaban megalkotván a galván elemét, ezzel az emberiséget az elektromos áram nagy kincsével ajándékozta meg, amely csírája lett az elektrótechnika hatalmas fájának. Még ugyanabban az évben Carlisle és Nicholson Angliában megfigyelték, hogy egy elektromos áram által átfolyt vizcsepből hidrogén gáz gyöngyözik ki. Ez lett kiindulási pontja a fizikában az elektrolysisnek és ebből fejlődöttek ki a technikában az elektrometallurgia, az elektrostegia és a galvanoplasztika néven ismert nagyjelentőségű iparágak. 1810 táján Simon, Pfaff, Marum megfigyelik, hogy az elektromos áram által átfolyt vezetők fölmelegednek, ennek a fölmelegedésnek fokozásával Davy 1820-ban az ízzó és ívfényt állítja elő s ezzel alapjait veti meg a technikában a mai elektromos világításnak. 1820-ban Oersted az áram által átfolyt vezető mágnesi hatását fedezi fel, amit csakhamar az elektromágnes előállítása követ, melynek alkalmazása az elektrotechnikát az első nagyszabású vívmányához, a Morse-féle táviróhoz juttatja. 1831-ben Faraday Londonban közzéteszi azon kisérleteit, melyek az elektromos és mágnesi induktio jelenségeit derítették fel. Ez a korszakalkotó felfedezés előbb a lehetőségét adva meg a minden idők legzsenialisabb eszközének, a Bell-féle felefonnak a felfedezésére, csakhamar a dinamogépek megalkotásában alapja lett a modern erős áramú elektrótechnika kifejlődésének. 1887-ben Herz bonni tanár az elektromos hullámokat fedezi fel, mely az elektrótechnikában a drótnélküli

távirásnak adta meg a lehetőségét. 1895-ben Röntgen a róla elnevezett sugarak felfedezésével a Röntgen technikát kelti életre.

Egy évszázad eme nagyszabású felfedezéseivel alapozta meg a fizika a modern elektrótechnika mai díszes nagy épületét.

A fizika elektromossági területén a felfedezések a jelen 20-ik század kezdetén még sűrűbben jelentkeznek, ezek az elektrótechnikát újabb és újabb fényes vívmányokhoz juttatják. A többek között 1904-ben Wehnelt felfedezi az izzó kathód csövet, ezt De Forest 1906-ban további rács elektróddal látja el, mely a cső elektron áramát egy külső vezetékbe kapcsolhatóvá teszi, erre 1913-ban Laugumir az elektron áramnak elektromos hullámok iránti végtelen érzékenységét deríti fel. Ez a három felfedezés adta meg a lényegét a ma már számtalan változatban gyártott elektron lámpáknak, amelyek az óriási mértékben elterjedő radioberendezésekben minden képzeletet felülmuló távolságokról hang, zene felvételét tevék lehetővé.

A fizika impulziv hatása az elektrótechnikára minden kétségen felül még tovább is fog tartani s igy a jövőben az elektrótechnikát előre nem látható új csodálatos vívmányokhoz fogja még vezérelni.

Ez az egyoldalu vázlat is megmutatja, hogy a fizika terén tett felfedezések a technika utján az emberiséget megszámlálhatatlan mennyiségű olyan eszközökkel és szerkezetekkel látják el, amelyek az emberiséget a kényelmes életre való törekvésében a leghathatósabban szolgálják. Amit a fizika a technika utján az emberi kényelem tekintetében teljesített, nagyszerűségében nem kisebb értékű, mint az amit az ismeretszerzés területén a tudomány számára tett. A fizikának az emberi kényelem irányában való teljesítménye azonban sokkal szembetűnőbb. Mi látjuk annak gyümölcseit, bárhová tekintünk

is, mi folyton használjuk őket, azok kitöltik életünk kívánalmait oly mértékben, hogy existentiánk ma nélkülök el sem képzelhető.

Az eddig felhozottakból azt láthatjuk, hogy *a fizika* kincstárából merítenek a többi tudományok s onnan veszik fegyvereik nagyrészét az ismeretekért való küzdelemre, *a fizika* felfedezéseinek talaján értékes gyümölcsökként nőnek ki a tecknikai találmányok ezrei, melyek az emberiségnek az élet azon kényelmességeit adják, amelyek a modern kulturát a mai magaslatára emelték. Ezért végső következtetésül arra az igazságra kell, hogy jussunk, *miszerint a fizika terén van az emberi kultura, a civilisatio, legbővebben működő ősforrása.*

A természeti igazságok megismerése felé vezető úton nagy erejében bízva, a fizika tartja kezében a vezető zászlót, nyomában a technika halad és a fizika felfedezéseit értékesítve az emberiséget a kulturában az élet azon kényelmességeivel ajándékozza meg, amelyek nélkül élni már nem tud.

És mégis különös, hogy nálunk Magyarországon, ha kulturáról van szó, ez alatt száz ember közül kilencvenhét a költészet, az irodalom, a művészet termékeit érti, talán két ember számba veszi a technikát is és egy ember, vagy senkisem gondol a fizikára. Pedig vegyék ki a mai társadalmi életből a gőzgépet, a távirót, a dinamogépet, a telefont, az elektromos világítást, a Röntgen sugarakat, a drótnélküli távirót, a repülőgépet, a rádiót és ezeknek milliókra menő változatos eszközeit, melyek valamennyien a technika révén a fizika talajából sarjadtak ki, akkor a mai költészet, a mai irodalom és a mai művészet mellett is visszaesünk a közép- vagy ókorba, ahol a költészet, irodalom, művészet állott talán olyan magas fokon, mint a mai, irtak akkor is olyan verseket, prózát, szinműveket, festettek olyan képeket és faragtak olyan szobrokat — ha nem különbeket — mint a maiak, de ezért

mégis ezeknek a koroknak a kulturáját a modern kulturával senki össze nem mérheti. A különbséget, a kultura nagy fejlődését tehát *nem a költészet, irodalom és művészetek eredményezték*, hanem a kultura fejlődése legnagyobb részben a tudományos laboratoriumok, közöttük elsősorban a fizikai és technikai laboratoriumok folytonos nagy és nehéz munkásságának eredményeképen állott elő. Ha tehát kultura emeléséről, vagy pláne nálunk a mai időkben sűrűn hangoztatott *kulturfölényről* van szó, akkor ez alatt elsősorban a tudományos és technikai laboratoriumok munkásságának eredményeit és ezeknek a versenyképességét kell, hogy értsük. A kultura emelkedését eredményező ilynemű munkásságnak pedig két elengedhetlen kelléke van, egyik a szakember, a másik a laboratorium. Ez a két tényező pedig igen szorosan összefügg egymással, amely összefüggést röviden úgy fejezhetjük ki, hogy laboratorium és laboratoriumi kiképzés nélkül nincs szakember és viszont szakember nélkül nincs eredményes laboratoriumi munkásság.

Az emberiség nagyrészének az ismeretek szerzésére és ezek alapján *alkotásokra* való törekvése a tudományos laboratoriumok munkásságának nagy versenyét létesítette. Igen természetes, hogy ebben a versenyben az eredmények tekintetében a nagy és gazdag nemzetek vezetnek; ezt pedig azáltal érik el, hogy mind nagyobb és nagyobb anyagi befektetésekkel szakemberek kiképzésében és laboratoriumok felszerelésében is tartják a versenyt egymással szemben. De kicsiny és szegény nemzet is, amilyen jelenben mi is vagyunk, ha létét a nemzetek sorában biztosítani akarja, *be kell kapcsolódjék* az emberiség kulturtörekvéseinek *ezen az uton* haladó versenyébe. Ezt ismerte fel széleslátókörű és nagy tudású jelenlegi kultuszminiszterünk, amidőn ez év elején a magyar természet-, orvos- és technikai tudományi országos kongresszuson a magyar tudományos kutatások szakembereit és

szükségleteit számba véve, ezekre hatalmas erkölcsi segítsége mellett az ország súlyos helyzetében is jelentékeny anyagi támogatást biztosított.

Ez a tény arra a nagy reménységre jogosít, hogy a magyar tudományos kutató munkásság a nemzetek nagy kultur versenyében a magyar nemzetnek is méltó helyet fog biztosítani.

4.

Gróf *Klebelsberg Kunó* dr. vallás- és közoktatásügyi m. kir. Miniszter Úrnak, mint a Kormányzó Úr Ő Főméltósága képviselőjének 1926 szeptember 16-án elmondott beszéde Vitéz Guothfalvy-Dorner Zoltánnak államtudományi és Varga Sándornak bölcsészettudományi Sub Auspiciis Gubernatoris doktorrá való avatása alkalmából.

Magnifice Rector!
Tekintetes Egyetemi Tanács!
Tisztelt Ünneplő Közönség!
Fiatal Barátaim!

Professoraiktól őszinte örömmel hallottam, hogy nemcsak tanulmányaikban tanúsitottak különös előmenetelt, hanem komoly férfias egyéniségeknek is bizonyultak, mert csak a jellem és tudás találkozása adja a magasabb értelemben vett embert. Herbart pedagógiája nyomán korábban jóformán csak az elmeképzésre helyezték a súlyt. Abból indultak ki, hogy a tanult ember egyben jó ember is, mert a pallérozott elme belátja, hogy ami rossz, az alapjában véve nemcsak nemtelen, hanem egyben célszerűtlen is. Az élet azonban nem ad igazat a herbartizmusnak, mert gyakran látunk nagy észt, nagy tudást, a rosszasággal párosulva, minek azután romboló hatása rettenetes.

Ezzel szemben különös jónak tartom az angolok pedagógiai módszerét, akik a tanítással legalább is egyenrangúnak tartják a nevelést, a jellemképzést. Az iskola szakmunkájának egy nem kicsinylendő része a tanulmányi eredmény megállapítása és az osztályozás. Én azt hiszem,

hogy e téren eddig célszerűtlen rendszert követtünk. Az egyes tantárgyakban mutatott eredmény lemérése mellett, a bizonyítvány végén szerénykedő jegy a magaviseletből, amely alatt nem egy helyen az iskolában tanúsitott csendes magaviseletet értünk. Számos rá a példa, hogy a padban nyugodtan ülő, tanárainak árulkodó gyermeket példás magaviseletűnek tüntetik fel, holott cselekvéseinek rugója haszonlesés, ártási szándék, nemtelen verseny. Ezért az osztályozásnak oly rendszerét kövessük, amely az eredmény lemérésénél a jellembeli kiválóságot épp annyira honorálja, mint a tantárgyakban elért eredményt, s melynél a magaviseletből kapott jegy nem törpül el a tárgyak hosszú sorában tanúsított kitünők mellett. Kinek hivatása minden téren a legjobbakat keresni, szemem örömmel pihen meg Önökön, kik már kora ifjúságukban komoly férfias egyéniségeknek bizonyultak.

Ön — mondotta a Miniszter vitéz Dorner Zoltán felé fordulva — gépészmérnöki oklevelének megszerzése után kezdett államtudományi tanulmányaihoz. Intuitiv felismerte, hogy az államtudományi doctori diploma, mely nem támaszkodik mezőgazdasági, ipari, kereskedelmi, orvosi, vagy műszaki tanulmányokra, alig egyéb, mint másodrangú jogi minősités. Előljárónak azt az útat járta, amelyen az államtudományi oktatás reformjának járnia kell. A jövőben majd államtudományi doktorátus letételét csak annak szabad megengedni, aki megelőzőleg már gazdasági, kereskedelmi, orvosi, vagy mérnöki diplomát fog tudni felmutatni, mely szaktanulmányokat azután az államtudományi studiumok bekötik a mindent összefogó állami gondolat nagy egészébe.

És Ön dr. Varga, ki tanítói nemzetségből származik, mely jó katonákat is adott a hazának, talán átöröklött hajlandósággal fordult a tiszta filozófiai tanulmányok iránt. Tanulmányai nem ágaztak le sem a modern, vagy klassika filológia, sem a historia felé, hű maradt a tiszta filozó-

fiához és mély hazafiasságtól vezettetve a psychologábani és logikában a magyar lélek és magyar gondolkozás sajátos vonásait akarja kutatni.

Mindketten külföldi hungarikumokba, külföldi ösztöndíjakra pályáznak, hogy tanulmányaikat folytathassák. Igazuk van! Kevés veszedelmesebb szólásmód van nyelvünkben, mint a „Kész ember". Régi magyar közmondás csak a jó papról mondotta, hogy holtig tanul. A rohamosan haladó modern élet, az intelligentia minden tagját folytonos tanulásra kötelezi, hiszen a világtörténelem az utolsó évtizedben hatalmas fejezettel bővült és sem a háborús, sem a forradalmak, sem a rekonstruktiós idők lényegét nem ismerjük eléggé. A folytonos találmányok a természettudomány terén, folytonosan az uj problémák egész sorát vetik fel. Mezőgazdaságban, iparban, technikában és a közéletben tanácstalanul áll az, aki ugy gondolja, hogy tanulmányait befejezte, mikor az iskola padjaiból távozik.

Tovább akarnak tanulni! Majd következnek a könyvtárban eltöltött napok s lázas olvasásban eltöltött éjszakák, melyeknek gyönyörűsége azok számára, akikben a tehetség és tudvágy szent lángja lobog, összemérhetetlenül nagyobb, mint a tivornyák sorvasztó éjszakáié. Most mennek Párisba, mennek Berlinbe, mennek az idegenbe, de magyar lélekkel, azzal a nagyszerű lelkesedéssel, hogy visszajövet majd dolgoznak a Haza ujjáépitésén.

Az Isten áldása kisérje Önöket életutjukon!

5.

Dr. *Tóth Károly* Rector Magnificusnak, *gróf Klebelsberg Kunó* dr. m. kir. Miniszter Úrnak és *nagybányai Horthy Miklós* Magyarország Kormányzója Ő Főméltóságának 1926 október hó 5-én a Ferenc József-Tudományegyetem alapkőletételi ünnepén elmondott beszédei.*

a)

Főméltóságú Kormányzó Úr!
Királyi Fenség!
Kegyelmes Urak!
Mélyen tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Az első szó, amely a változásnak ezen a napján ajkaimat elhagyja, szálljon az örökkévaló Isten zsámolyához.

A hálaadás alázatos szava ez, amiért az Úr nem hagyta el a hazáját vesztett kolozsvári egyetemet.

És a könyörgés szava ez, amely áldást és kegyelmet kér a szegedi Ferenc József egyetemre.

Micsoda csodálatos, micsoda sajátos ünnep ez a mai!

Vajjon: az elmúlásnak és a teremtésnek a találkozója ez? A koporsó feletti gyász és a bölcső feletti öröm együttes napja ez?

Nem az!

A mai nap egy új frigykötésnek az ünnepe.

A tűzhelyét, otthonát, mindenét vesztett Egyetem a mai napon új frigyre lép.

És valamiképen a második esküvőjét tartó hitvesnek, nekünk is felszakad most szivünk mélyéből — félve, reszketve a kérdés: Erdélynek a lelke mit érez most vajjon?

Én tudom mit érez. Itt suttogják a Tiszának előttünk folyó habjai, a Szamosnak, Marosnak vízcseppjei, székelyeknek, erdélyi magyaroknak könnyei. Azt suttogják a habok nekünk, kolozsvári egyetemnek: Te csak élj

* Az ünnepély teljes leirását l. a *Magyar Királyi Ferenc József-Tudomány-Egyetem. Emlékfüzet.* 1926 c. egyetemi kiadvány 3—19. lapjain.

tovább, neveld a haza gyermekeit ezután is hitben, tudományban, hazafiságban. És még azt is suttogják a habok csendesen, lassan, hogy ne hallja senki más: Kolozsvár üzeni: Ne felejtsetek el engemet!

És mi válaszolunk: A falakba, amelyeken az új tűzhely felépül, kín, keserűség és könnyek vannak beépítve. A megaláztatás kínja. A számkivetés keserve. A bújdosás könnyei.

De bele van építve ezekbe a falakba: a nemzet jövőjébe vetett sziklaszilárd hit és az élniakarás lángja is.

Hallgassátok majd csöndes kövek, a Tisza partján, sötét éjjeleken a Szamos, a Maros vízcseppjeinek zúgását és feleljetek. Izenjetek a keletre szálló felhőktől az ott maradt testvéreknek. Izenjétek meg azt is, — amit nekünk most nem szabad elmondani.

És most — a múltnak emlékei fájó, marcangoló érzései után — immár a szegedi Egyetem nevében, az örvendezés hangján fordulok a jelen és a jövő felé. Fordulok azokhoz, akik az Úr akaratát e földön életre hívták.

Hódolattal és mély tisztelettel fordulok Magyarország Kormányzójához, a nemzeti kultúra legfőbb Patronusához, kinek bölcs uralkodása tette lehetővé, hogy Erdély Egyeteme itt tovább folytassa hányatott életét.

Őszinte hálával fordulok a magyar Nemzetgyűléshez, gróf Bethlen István miniszterelnök úrhoz, a királyi kormányhoz, gróf Teleki Pál volt miniszterelnök úrhoz és különösképen gróf Klebelsberg Kunó kultuszminiszter úr Ő Excellentiájához, amely magas tényezők harmonikus együttműködése eredményezte a mai napot.

A mélyen átérzett bensőséges köszönet, hála és szeretet szavával fordulok Szeged sz. kir. város közönségéhez, amely közönség példátadó nemes áldozatkészsége, életérdekeinek helyes felismerése nélkül ez a mai frigykötés nem következett volna be.

Amely frigykötésen, a mi második esküvőnkön, most

itt az Úr színe előtt fogadalmat teszünk: nekünk csak a székhelyünk változott, a lelkünk ugyanaz maradt.

Mi az új tűzhelyen is nevelni fogjuk a haza ifjúságát hitben, tudományban, hazafiságban.

És fogadalmat teszünk: feledni Erdélyt nem fogjuk soha!

b)

Főméltóságú Kormányzó úr!
Királyi Fenség!
Kegyelmes Urak!

Főméltóságod optimista lelke törhetetlenül bízik a magyar jövőben és valóban az optimizmus a politikai atmoszféra oxigénje. De ki képviseli ezt a szebb jövő reménységét? A magyar gyermek. A magyar gyermeket tehát nemcsak tanítani kell, hanem egészségét, életét óvni talán még nagyobb nemzeti kötelesség. Nem a puszta véletlen tehát az, hogy a szegedi Egyetem hatalmas építését a gyermekklinikával kezdtük; mely nemcsak Szegednek speciális gyermekkórháza lesz, hanem egyúttal gyermekorvosok képzésének főiskolája. De nem érjük be csak a gyermekklinikával, még ebben a hónapban kiírjuk az árlejtést a szülészeti és nőgyászati klinikák munkálataira is. A sebészeti klinika alapjait már ássák, ennek munkáit nyomon követik majd a többi klinikák és bonctani intézetek és csak ha a közegészségügynek ezek az elemi intézményei elkészültek, akkor látunk hozzá az orvosi elméleti és a természettudományi laboratoriumok emeléséhez. A szegedi Egyetem jövője ekként biztosítva van.

Mikor a kishitűek egyfelől látták a Kolozsvárról menekült Ferenc József- és a Pozsonyból menekült Erzsébet-Egyetemnek hajléktalanságát és másfelől látták pénzünk elértéktelenedését és állampénzügyeink ideiglenes zavarát, akkor felvetették a vidéki Egyetemek beszüntetésének esz-

méjét és mindig hangosabban követelték a magyar magas művéltség intézményeinek beszüntetését. Mikor a kishitűeknek szájából mindhangosabban csapott fel a lárma, eközben egymásután érkezett el hozzám a hír, hogy Szerbia egyszerre három orvosi fakultást épít, egyet Laibachban, egyet Zágrábban, és egyet Belgrádban, Szabadkán és Üszkübben pedig jogi- és bölcsészeti fakultásokat nyit meg. Értesültem, hogy Románia négy Egyeteme a bukaresti, a jassi-i, a tőlünk elvett kolozsvári és az osztrákoktól elvett csernovitzi számára 150 millió aranyfrank beruházási kölcsönt akar felvenni. Hallottam, hogy Csehország Pozsonyban orvosi elméleti intézeteket és a Dunaparton nagy múzeumot, Prágában pedig a jogi- és filozófiai kar számára külön palotát emel és óriási állami könyvtárat épít, sőt hogy még az annyit szenvedett Görögország is Szalonikiban új egyetemet alapít. A bennünket környező államoknak éppen a magas műveltség terén való ilyen hatalmas előretörésével párhuzamosan a mi Egyetemeink beszüntetése kulturális leszerelést jelentett volna. Hogyha kikényszerített katonai leszerelésünket ekként önkéntes, kulturális leszerelés követte volna, ez a magyar faj abdikációját jelentette volna.

Ha ebbe beleegyezem, ha ezzel emelt fővel és nyilt sisakkal szembe nem szállottam volna, az utókor méltán kiszórhatta volna csontjaimat síromból, mint olyan emberét, aki nem érdemes arra, hogy hazai földben nyugodjék!

Különben is vége annak a kornak, amikor mindent a nemzetiségi vidékre és Budapestre vittek és a szinmagyar Alföldet, meg a törzsgyökeres Dunántult elhanyagolták. Magyarország rekonstrukciójában éppen egyik vezetőgondolatnak kell lenni, hogy a magyar vidékbe mentül nagyobb erőt öntsünk.

1879. márciusában nagy katasztrófa érte Szeged városát. Az árvíz pusztításának hírére megérkezett a hely-

színére Istenben nyugovó nagy királyunk Ferencz József és történeti igéket intézett Szeged szenvedő népéhez: „Szeged szebb lesz, mint volt". E királyi szavak végrehajtásaképpen Tisza Lajos, a széles látókörü európer, keresztül is vitte Szeged szabályozását úgy, hogy ma ez a város, Budapestet is beleértve, az országnak legszebben, legtervszerűbben szabályozott városa.

De azután, amikor a 90-es évek végén a magyar belpolitika kezdett terméketlenné válni, az állami akció Szegeden alábbhagyott. Szomoru fejezet Szeged életében, midőn a két uj egyetem székhelyének kijelölésénél az ország második városát indokolatlanul, igazságtalanul és sértő módon mellőzték. Minket azonban köt Ferencz József királyi igérete, melynek megvalósulásához annál nagyobb lelkesedéssel látunk hozzá, mert éppen Szeged volt az, ahonnét Kormányzó Urunk az ország ujjáépítésének munkájára elindult. A nagy árvíz megkimélte Szeged belvárosának azt a magvát, amely a fogadalmi templom és a Tisza között terjed el, ott a régi kisházak állva maradtak és a legújabb időkig rontották Szegednek a Tiszára néző monumentális frontját. Most hatalmas egyetemi telepet építünk ezen az óriási térségen. Bizvást mondhatom, hogy beltelki elhelyezésben nincs Európának egyetlen olyan szép egységes és monumentális egyetemi telepe, mint amilyen éppen a szegedi lesz.

A kormánynak ezt az igyekezetét nagyban megerősitette Szeged város hatalmas áldozatkészsége, mely a mostani nehéz időkben a telkeken felül 3.2 millió aranykoronával járult az épités költségeihez, ennek ellenében azt az ünnepélyes igéretet nyerve a magyar kormánytól, hogy Szegednek meg kell kapnia, amit Debrecen megkapott. Köszönet a város közönségének és adózó polgárainak csodálatos áldozatkészségükért, mellyel városukat most már nemcsak az egyetemi város, de a nagy városok sorába emelték. Különösen ki kell emelnem Somogyi

Szilveszter polgármester urat, aki áttörve a vidékiesség szűk korlátait és elérve a német nagy kommunitások városépítő és városszervező polgármestereinek színvonalát, Szegedet a magyar nemzet közművelődési és gazdasági életének egyik erőforrásává teszi.

c)

Négy évvel ezelőtt résztvettem a Kolozsvárról menekült Ferencz József-Tudományegyetem félszázados jubileumi ünnepén.

Ma ennek az egyetemnek helyezzük el új székhelyén új alapkövét abból az alkalomból, hogy kezdetét veszi az egyetem klinikáinak épitése. Ezeknek a klinikáknak felépülésével tehet majd csak teljességgel eleget az Egyetem annak a nagy hivatásnak, mely itt reá vár.

Különös jelentősége van annak, hogy a klinikák alapkövét éppen a felépítendő gyermekgyógyászati klinika helyén tesszük le, mert ezzel is kifejezésre jut az a gondolat, hogy a nemzet jövőjéért, a testben és lélekben erős, egészséges jövő nemzedékért kell elsősorban mindent megtennünk.

Hálás szívvel gondolok arra a szeretetre, mellyel Szeged, ez a nagyjövőjű alföldi város a nagy multú erdélyi Egyetem előtt kapuit kitárta és arra a nagyszerű áldozatkészségre, mellyel azóta az államot mintegy nemes versenyre híva — küzd az Egyetem fejlesztéséért és intézeteinek kiépítéséért. Most, hogy e téren ismét egy jelentős lépéssel jutunk előre, Szeged városának nemes áldozatkészségét kivántam elismerni és jutalmazni azzal, hogy polgármesterének, aki a törvényhatóság élén fáradhatatlanul és olyan sikeresen küzdött az Egyetemért, a másodosztályú magyar érdemkeresztet adományozom s azt neki örömmel nyújtom át.

Erős a hitem, hogy a szegedi Egyetem régi tradicióihoz híven törhetetlenül és fáradhatatlanul szolgálja

ezentúl is a magyar kultura és tudomány ügyét, dísze lesz mindig hazánknak és oszlopa, vára tudományos életünknek.

6.

Dr. *Széki Tibornak,* a mennyiségtan-természettudományi Kar Dékánjának, Dr. *Tóth Károly* Rector Magnificusnak és Gróf *Klebelsberg Kunó* dr. m. kir. Miniszter Úrnak 1926 október 5-én, az egyetemépítő miniszter honoris causa doktorrá való avatásán elmondott beszédei.*)

a)

A Mathematikai- és Természettudományi Karhoz f. évi március hó 24-én megtartott VII. rendes ülésére, a Kar nyilvános rendes tanárainak aláírásával, nagyfontosságú inditvány érkezett be arra nézve, hogy gróf Klebelsberg Kunó dr. v. b. t. t., vallás- és közoktatásügyi magyar királyi Minisztert, nemzetgyűlési képviselőt, stb. stb., a Mathematikai és Természettudományi Kar a Bölcsészettudományok honoris causa doctorává leendő felavatásra ajánlja az Egyetemi Tanácsnak.

A Kar az inditványt beható tárgyalás alá vévén, egyhangú lelkesedéssel úgy határozott, hogy Ő Excellentiáját a honoris causa doctori címmel kivánja felruházni és ebben az értelemben irt át Egyetemünk Tanácsához.

Gróf Klebelsberg Kunó Ő Excellentiájával szemben Egyetemünk egésze és külön-külön minden Kara is, egyformán nagy hálára van kötelezve. Az ő nevével először akkor találkozott a mi, otthonából elüldözött és az ős anyaföldön ide-oda hányatott Egyetemünk, mikor hontalanságában fojtogató karok fonódtak vérvesztett nyakára, mikor a tudomány magas feladatával heves támadások hangzottak el a vidéki Egyetemekkel, s köztük különösen éppen a m. kir. Ferenc József-Tudományegyetemmel

*) Az ünnepély teljes leirását l. a *Magyar Királyi Ferencz József-Tudományegyetem Emlékfüzet 1926.* című egyetemi kiadvány 12—32 lapjain.

szemben. Ő volt az, aki az egyetemi problémát helyes megvilágításba helyezte s tekintélyének nagy súlyával a támadásokat kivédte.

De nemcsak életmentő Klebelsberg Kunó gróf Ő Excellentiája, hanem új életre keltőnk is. A vidéki góc-pontokban elhelyezett magyar Egyetemek fejlődésének szinte szárnyat adott jövőbe látó politikájával. A debreceni Egyetem klinikáit befejezéshez segítette. Az ősrégi pécsi Egyetemet — mondhatni — semmiből keltette új életre. A m. kir. Ferenc József-Tudományegyetem jövőjét a klinikai és természettudományi építkezések elhatározásával szilárd alapokra fektette.

S mennyi más tudományos létesítmény dicséri az ő alkotó erejét! A gyüjteményegyetem megalapítása; csonka országunkban egy modern csillagvizsgáló intézet felállítása; az egyetemi nyomda modern rendszerű ujjáépítése; a tanyavilágnak iskolahálózattal való ellátása; a középiskolai reform; a Magyar Tud. Akadémia megsegítése; a külföldi magyar Collégium Hungaricumok és a kész tudósok számára berendezett kutató intézetek, köztük a nagy jövőre hivatott balatoni Élettudományi Állomás létesítése; mindmegannyi hatalmas lépések azon az úton, melyek a Trianon miatt elárvult magyar kultúrát a nemzetközi elismerés magas foka elé vezetik.

De karunkat legközelebbről érdeklőleg kell megemlékezni arról a hatalmas támogatásról, melyet Gróf Klebelsberg Kunó Ő Excellentiája a hazai tudományos munkának azzal nyújtott, hogy a folyó év elején az emlékezetes természettudományi kongresszust összehíván, a tanácskozások eredményét azzal biztosította, hogy a természettudományi kutató munka számára az egykori normális idők szükségleteihez mérten is nagy összeget, egymillió aranykoronát eszközölt ki.

Ily sok maradandó becsű — nem csupán a mának szóló — érdemmel szemben a négy magyar egyetem

egyetlen Mathematikai- és Természettudományi Kara örömmel ragadta meg a legelső alkalmat, a hálás elismerés kinyilatkoztatására. S amidőn Gróf Klebelsberg Kunó Ő Excellentiáját az Egyetemek részéről nyujtható legmagasabb tudományos fokozattal kivánta felruházni, valójában nem tett Karunk egyebet, minthogy hálájának némi jelét rótta le örömmel a magyar tudományos életnek legfőbb őrével és páratlan istápolójával szemben.

A Kar határozatát Egyetemünk Tanácsa 1926. évi április hó 26-án 1275. szám alatt a Miniszterelnök úr Ő Nagyméltóságához felterjesztvén, Tanácsunk f. évi julius hó 6-án értesítést nyert arról, hogy a Miniszterelnök úr előterjesztésére a Kormányzó Úr Ő Főméltósága f. évi május hó 31-én kelt magas elhatározásával megengedni méltóztatott, hogy Gróf Klebelsberg Kunó v. b. t. t., m. kir. vallás- és közoktatásügyi Miniszter Urat a hazai tudomány és a vele kapcsolatos felső oktatás előmozdítása, valamint a válságba került egyetemes magyar kultura megmentése körül szerzett érdemeiért a m. kir. Ferencz József-Tudományegyetem Mathematikai és Természettudományi Karán tiszteletbeli doctorrá avassa s részére a tiszteletbeli díszoklevelet átnyújtsa.

Bátor vagyok mindezek alapján — mély tisztelettel — kérni a Tekintetes Tanácsot, hogy Gróf Klebelsberg Kunó Ő Excellentiáját Karunkon a bölcsészettudományok honoris causa doctorává avatni méltóztassék.

b)

Honoris causa Doctor Ur,
Kegyelmes Uram!

Akit a végzet a nemzet életének válságos korszakában állít oly pozicióra, ahol a nemzet létének megmentésében alkotó munkát végezhet, — azt a legnagyobb emberi feladatra hivta el.

Az ilyen feladat betöltésének nyomán fakad fel a lélekben a horatiusi érzés: „non omnis moriar".

Amidőn Nagyméltóságod Egyetemünket magas látogatásával legutóbb kitüntette, az uj egyetemi telepen rámutatva az épülő falakra, azt mondotta nekünk, mondotta lassan, hogy alig hallhatta valaki: „ime a vetés, amit megmunkáltam, érik, kalászol".

Ezeket a szavakat Kegyelmes Uram ez a benső, ez a horatiusi érzés váltotta ki akkor Nagyméltóságod lelkéből.

A mai díszdoctoravató ünnepélyünk tanuságtétel e benső érzés jogossága mellett.

A díszdoctori diploma, amelyet a mi ősi egyetemünk ma Nagyméltóságodnak mély tisztelettel átadni fog, fennen hirdeti, hogy Nagyméltóságod hatalmas kulturalkotásai a nemzet megújhodásának legfőbb pillérei.

Kultúrát teremteni, fejleszteni gazdag, virágzó államban a kultuszkormány fejének kötelessége. De hatalmas kulturalkotásokat létesíteni egy szegény kifosztott, meggyötört országban, ez a nemzet életerejének leghatalmasabb megnyilatkozása.

Ennek az életerőnek felszínre hozataláért a nemzet géniusza mond most Nagyméltóságodnak Egyetemünk útján köszönetet. Mindezek őszinte átérzését kívánta Egyetemünk Tanácsa külsőleg azzal is kifejezésre hozni, hogy a doctori kézfogás ünnepi actusára lelépett az emelvényről és maga járult új honoris causa doktora elé. Amidőn Nagyméltóságodnak a díszdoctori oklevelet mély tisztelettel átadom, arra kérem az Istent, hogy hosszúra nyuló és boldog élete folyamán adjon Nagyméltóságodnak, az egyetemünket megmentő és ujjáépítő Miniszternek lehetőséget egész nagy kultúrprogrammjának megvalósítására.

c)

Rector Magnifice!

Tekintetes Egyetemi Tanács!

Úgy érzem, hogy e kitüntetés csak igen kis mértékben szól személyemnek. Az ember parányi féreg és Isten megsegítő kegyelme nélkül hiu minden emberi törekvés. Ezért, ha sikerült nekem némileg a magyar közművelődés ügyét előbbre vinni, azért ebben a pillanatban elsősorban Istennek mondok köszönetet. De át kell hárítanom a megtiszteltetést munkatársaimra. Aki ismeri a miniszteriumok munkájának technikáját, jól tudja, hogy az intézkedésekből aránylag csak kisebb százalék jut a felelős vezetőknek. A dolgos munkatársaknak egész sora kell ahhoz, hogy siker mutatkozzék. Az engem ért megtiszteltetés tehát munkatársaimnak szól.

Engedjék meg nekem, hogy most már, mint az Egyetem tagja, a tanári karhoz is pár barátságos szót szólhassak. Az állam és a város csak épületeket, klinikákat, laboratóriumokat és tantermeket emelhet. Tudományos szellemet azonban ezekbe a külső keretekbe mi nem lehelhetünk bele. Ezt a tanári kar adja meg. A Ferencz József Tudományegyetem tanári karában megvan mindaz az erkölcsi és szellemi kincs, amely szükséges, hogy egy főiskola igazán Egyetem legyen.

A német tudományosság kiveszi a részét a nemzeti újjáépítés gigászi munkájából. Csepfolyóssá teszi a szenet, hogy nélkülözhesse a külföldi petróleum behozatalát. Az osztrák és francia mechanikusok pedig már elnevezhették fehér kőszénnek az Alpesek lerohanó vizét, mert turbinákat hajtatva a hegyi forrásokkal és patakokkal a mérhetetlenségig hatványozzák a nemzeti termelés rendelkezésre álló hajtóerőit. A szegedi természettudományi karnak, mely doktorai közé fogadott, egyik legnagyobb feladata lesz, hogy a magyar föld, a magyar víz, a magyar levegő csodás erőit hazánk újjáépítése szolgála-

tába kényszerítse. Ez nagy és szent hivatás és ezért tiltakozom minden demagógia ellen, mely a népműveltség ápolását szembe akarja állítani a magas műveltség pártolásával. Nem: „népiskola vagy egyetem", hanem: „népiskola és egyetem", ez a sarkköve kulturpolitikánknak és ezt szimbolizálja az is, hogy amint tegnap a Főméltóságu Kormányzó Úr Kecskeméten 361 készülő tanyai iskolát avatott fel, ugyanakkor eljöttünk ide is a szegedi egyetemet avatni. Tanyai iskola, népiskola és egyetem frázis- és demagógiamentesen, ez legyen a kultúrpolitikának alapköve.

7.

Dr. *Tóth Károly* Rector Magnificusnak és dr. *Kolosváry Bálint*-nak, a jog- és államtudományi Kar Dékánjának Istenben boldogult I. Ferenc József apostoli királyunknak, Egyetemünk nagynevű alapítójának emlékezetére halála tizedik évfordulója alkalmából, 1926. nov. 22.-én tartott kegyeletes ünnepen elmondott beszédei.*

a)

Tekintetes Egyetemi Tanács!
Méltóságos Professor Urak!
Egyetemi Ifjúság, Kedves Barátaim!
Igen tisztelt Közönség!

Tíz esztendővel ezelőtt, november hó 21-én, kedden este 6 órakor hagyták el az agg fejedelem ajkait az utolsó szavak: „Aludni akarok. Reggel fél négykor fogok felkelni". Nyugovóra tért és nem volt több reggele. Kilenc órakor este, megnyiltak az öröklét kapui a magyarok királyának nemes lelke előtt.

Tíz esztendővel ezelőtt, — négy napra rá — a Kapucinusok ősi sírboltjának nehéz tölgyfa ajtaján, hangzott el háromszor egymásután sötéten, tompán a hagyományos kopogtatás.

* Az ünnepély teljes leírását l. a *Magyar Királyi Ferenc József-Tudományegyetem. Emlékfüzet. 1926.* című egyetemi kiadvány 51—62. lapjain.

„Quid petitis“ kérdezte bentről, a zárt ajtók mögül a kapucinus barát.

„A Császári és Apostoli Királyi Felség kíván őseihez bebocsáttatást.“

Néma csend belül.

Jött a második koppanás és rá a kérdés: „Quid petitis.“ Mit kívántok?

„A hitnek, a szent hitnek legfőbb világi patronusa előtt nyissátok ki kapucinus barátok a kaput“.

Válasz nem jött erre sem.

„Quid petitis“, — hangzott el a harmadszori kopogtatásra a kérdés.

„Egy elfáradt vándor, egy sokat szenvedett halandó szeretne megpihenni boltíveitek alatt Szent Atyák“.

„Intrate“ Lépjetek be! — hangzott a felelet. És kitárultak a kapucinusok ősi sírboltjának nehéz ajtajai — a sírboltnak utolsó lakója előtt.

Ez az elfáradt vándor volt a mi Egyetemünknek kegyes alapítója, nevének adományozója.

1872-ben szentesítette és hírdette ki a törvényt:

Adjuk tudtára mindenkinek, akiket illet: „Kolozsvárott, a tanszabadság elvének alapján magyar királyi tudományegyetem állíttatik fel“.

Most, amikor egy lustruma immár, hogy nincs többé, aki ezt a törvényt szentesítette, — az Egyetem, amely ime a szabadság elvének alapján állíttatott fel, amely repraesentánsa a tudománynak, amely végső céljaiban csak kereshető, de el nem érhető és amely éppen ezért örök, — az Egyetem, mely mindezeknél fogva bírja a tudomány szabadságát és souverainitását, mely nem függ senkitől és semmitől: elsőnek gyújtja meg a hálaadás, a kegyelet világosságát az Egyetemet alapító nagy király emlékezete felett.

Arcképét Kolozsvár színeivel és a szomorú emlékezés fekete fátyolával födte és felállította aulájában az

Ő ércből kifaragott képmását, hogy itt álljon minden időben emlékeztetni a mi Egyetemünket dicsőséges múltjára és a jövő iránti nagy kötelességekre.

Egyetemi Tanácsunk úgy határozott, hogy e kegyeletes ünnepen jog- és államtudományi karunk dékánja: *Dr. Kolosváry Bálint* ny. r. professor úr, ki most a Magyar Tudományos Akadémiát is képviseli, hozza külső kifejezésre Egyetemünk minden tagjának benső érzéseit.

Tisztelettel felkérem ezért a Professor Urat ünnepi beszédének megtartására.

b)

Magnifice Rector!
Tekintetes Egyetemi tanács!
Tisztelt Hallgatóság!

Valóságban minden nap egy-egy szomorú és fájdalmas évforduló.

S az egyén életének az volna talán a legnagyobb tragikuma, ha a gondviselés nem vont volna fátyolt a szemek elé, hogy ne lássák, nem tompította volna le a szív verését, hogy ne érezze: *mi* az, amit minden nap, minden órában temetünk, amit visszavonhatatlanul és visszaszerezhetetlenül belevesztettünk a megettünk elmaradó múltnak a homályába. Ezernyi gondjával, ezernyi törődésével leköt a ma. És ez természetes, mert ez a ma az életet, ez a ma a valóságot jelenti. Aki mindig a tegnapra tekint vissza, aki lelkét csak a múltnak eseményeiben tudja elmeríteni: kincsek után kapkod, amelyeknek drága, ragyogó fénye meg-megvillan előtte, de sóvár kezei közül kisiklik, mert örökre elérhetetlen.

És ha ez így van az ember egyéni életében, menynyivel inkább áll a nemzetek életére? Hiszen a nemzetek élete százszorosan és ezerszeresen tükrözteti vissza mindazokat a vágyakat, mindazokat a törekvéseket, amelyek az embert a bölcsőtől sírjáig elkísérik; mindazokat a

csalódásokat, amelyeknek csontkezű szorítása alatt összeporlad és összezúzódik minden reménység; mindazokat a tetteket, mindazokat a tanulságokat, amelyek csak azért látszottak olyan szépeknek, olyan dicsőknek és nagyoknak, mert az emberi sors szűkkörű világát teljesen be tudták tölteni és mindazokat az érzéseket és gondolatokat, amelyeket ezer és ezer véges emberi elme és véges emberi szív termelt és táplált, hogy a boldogság szivárványával aranyozza be a kinek-kinek osztályrészül jutott rövidke életet.

A nemzetek élete az ő fiainak külön-külön egyéni élete. A nemzetek életében is szakadatlan a soha nem pótolható veszteségek, a soha vissza nem térő értékek pusztulásának gyászos sorozata.

A nemzetek életében is az volna talán a legnagyobb tragikum, az volna talán maga a halál, ha azt a lebírhatatlan ösztönt, amely a mának keserves munkájában és munkája után mindig a holnapnak gyümölcsét és eredményeit lesi és várja, ha azt a nyughatatlan harcot, amely a mindig szebbnek és mindig jobbnak vélt jövő sokszor délibábos, csalóka célkitűzései felé hajtja és űzi: le tudná verni, beteggé tudná halványítani a múltnak tanulsága, a múltnak tapasztalása és az a sötét árnyék, amely minden évfordulón olyan ijesztően, olyan aggasztóan merül fel előttünk a történelemből.

És mégis az évfordulóknak megszentelése a jövőért való életnek a követelménye. És mégis a múltakba való megfontolt visszagondolás: a mohó, a semmi zabolát nem ismerő és nem tűrő őrült iramnak az egyetlen fékezője. A mérlegnek egyik serpenyőjébe veti a megtörtént tényeket, a történeti valóságokat és azoknak erkölcsi súlyával ellensúlyozza azt a másik serpenyőt, amelyben a vágyak, a törekvések, de sokszor a féktelen indulatok és a vak szenvedélyek és a kíméletet nem ismerő önzés állanak ott, hogy romboljanak és a nemzeti életet oly

utakra, oly irányokba tereljék, melyeknek végén katasztrófális csapások várnak rája.

A múlt és jövő között az emberi értelem előtt talán misztikus, de a valóságban végzetes okozatosság fon csodálatosan összefüggő láncolatot.

És boldog az az ember, aki az ő egyéni életének jelenén keresztül ezt az összefüggést meg tudja érezni s az ő egyéni életét addig, amíg akaratszabadságának szűk határai engedik, megfelelően képes berendezni és kialakítani.

És boldog az a nemzet is, még ha ezernyi csapás sújt is le a maga grandiózus arányokban lepergő életére, — mely a mának adott megpróbáltatásaiban és adott szenvedéseiben a múlt tanulságain keresztül szemléli jövőjének feladatait és értékeli a holnapnak eshetőségeit, hogy jövendőjét évszázadok folyamán kifejlett nemzeti mivolta, nemzeti individualitása és a nemzeti individualitásában testet öltő nemzeti rendeltetése és annak parancsai szerint készíthesse elő. Bölcsességgel, amelyre a múltnak okulása tanította, lelki energiával, amelynek forrása éppen a múlt és a jövő közti titokzatos összefüggéseknek tudatos érzésében rejlik és azzal a bizalommal és hittel, amely az őt alkotó egyes polgároknak lelkében akkor is lobogó lánggal éghet, ha az oltárokat feldulták, halomra döntötték a balsorsnak csapásai.

Ha tehát időnkint ismét és ismét felszakítjuk a régen behegedt sebeket, amelyek az Örökkévaló Isten megpróbáltatásaként jutottak osztályrészünkül és a felszakított sebekből ismét és ismét felbuzog, kibuggyan a vér, az a drága vér, amelynek minden cseppje talán egy elvesztett mennyországot, fájdalomban porráégett, derékbantört reménységeket jelent: nem szabad arra gondolnunk, ami e veszteségekben talán koldusszegénnyé tette a lelkünket, hanem arra, ami életünket a szenvedések által megnemesítette és örökkévaló, magasztos értékekkel tette gazdagabbá.

És ha a nemzet életének valamely évfordulóján annak gyászos emlékezései merülnek fel lelki szemeink előtt: akkor sem azon kell könnyeket hullatnunk, ami fájt, nem azon, ami rég elmúlt, rég elpusztult ősök és nemzedékek lelki energiáját haszontalan harcokban, kilátástalan küzdelmekben felőrölte — hiszen a fájdalom újra meg újra átélésének nincs a jövő szempontjából semmi jelentősége, — de lehiggadt szívvel és érett elmével kell levonnunk a tanúlságokat. Azokat a tanúlságokat, amelyek olyanok, mint a gyöngytermő kagylónak fájdalomszülte gyöngyszemei; csillogásuk, ragyogásuk hideg és szenvedélytől mentes az a tűz, amely kiárad belőlük, — hiszen elhalt és elmúlt érzelmeknek melege nincs, — értékük azonban abszolut és önmagában való és ezért a mának ezeket az értékeket kell a jövő számára befektetésül felhasználnia.

Ime, mélyen tisztelt hallgatóság, ez az a lelki dispositió, ez az az elgondolás, amellyel ezen az éjszakának hajló estén I. Ferencz József Őfelsége halálát, mint magyar nemzeti történelmünk egyik legsúlyosabb és határkövet jelentő mementóját, mélységes kegyelettel és alázatos hódolattal felidézzük.

Iszonyú az a kor, iszonyú az az időszak, amelynek világrengető eseményeiről akaratlanul is fel kell lebbentenünk a fátyolt, legalább arra az egyetlen pillanatra, amelyben egy hosszú, egy csodálatosan gazdag élet után a haldokló nagy király ajkáról elszállott az utolsó, gyönge sóhaj. Ezrek és ezrek halálhörgése töltötte be akkor a félvilágot; a pusztulás démona tűzcsóvájával végigszáguldott hajdan virágzó boldog tájakon; a fájdalomnak, a jajgatásnak szózatai az egeket ostromolták és mégis ez az utolsó, ez a gyönge, ez az elhaló sóhaj mindennél mélyebben szántott a mi magyar nemzeti életünk, a mi magyar nemzeti sorsunk kialakulásába. Több volt, mint történelmi esemény; jelentőségében messze túlszárnyalt minden sorscsapást, hiszen az új, a romok és a tövisek

közül kibontakozó modern Magyarország gondolata öltött testet abban az Isten áldotta, abban a koronától megszentelt főben, amelynek viselője elválaszthatatlanul forrott össze a mi második nagy nemzeti reneszánszunknak minden, bármily kicsiny és bármily nagy eseményével . . .

De nem az érzelmekről és nem az érzelmekhez akarok beszélni. Hadd múljanak el azok és pusztuljanak el a szívvel együtt, amely titokzatos mélyéből ezeket az érzelmeket szárnyukra bocsátotta. A hideg, a rideg fényű igazságokat, az elpusztíthatlan értékeket kell keresnünk, amelyeknek becsét és súlyát a *ma* szempontjából is lemérhetjük és amelyek a mi nemzeti kincsesházunk gazdaságához tartoznak hozzá. És ennek a szellemi kincsesháznak nem volt talán soha lelkiismeretesebb és hűségesebb őriző pásztora, sőt bőkezűbb sáfára, mint maga I. Ferencz József Őfelsége.

Századok óta állott a harc és pusztult a mi nemzetünk. A dinasztia és az ő népe nem tudtak egymásra találni. Ideálokat hajszolt mind a kettő, de ezek az ideálok, egyfelől a magyar nemzet függetlenségének, szabadságának és teljes önkormányzatának magasztos és szent gondolata, másfelől egy világra kiterjedő, túltengő, gyámkodó hatalom, amely az ő polgárairól csak egyedül önmaga akart gondoskodni, szöges ellentétben állottak egymással. Mennyi nemes vér omlott ki hasztalanul, mennyi energia pusztult el, prédálódott fel eredmény nélkül, mennyi érték ment veszendőbe évről-évre, évtizedről-évtizedre, évszázadokon át és az a dicsőséges nagy alkotás, amelynek fundamentumát honszerző Árpád rakta le s amelyre egy Szent István, Nagy Lajos és Mátyás király építette fel az új kor felé haladó új világ egyik leghatalmasabb államát: rommá lett. A düledező falak közt az önmagával meghasonlott, ezer és ezer sebből vérző nemzet, egyre gyengülő erővel vívta meg az ő kétségbeesett, elkeseredett szabadságharcait.

Legutolsó fellobbanása, a legdicsőségesebb, de talán legtragikusabb is, már szorosan hozzátartozik történelmileg ahhoz a korszakhoz, amelynek elejét a haláláig fojtogató elnyomás, szinte a halálnak a vergődése, közepét egy csodálatos fellendülés isteni hozsánnája, végét pedig ismét a fegyverek zaja és a közeledő bukásnak rémes sejtelme, nyomasztó előérzete töltötte be.

De a történelmet nem az emberek csinálják, hanem olyan tényezők, melyek a nemzetek lelki világából fakadnak elő és örök törvények alatt álló gondolatoknak, eszmei irányoknak a szószóli azok által és azokon keresztül, akiknek nemes egyéniségében a legélesebben tudtak kiverődni.

Ez az oka és ez a magyarázata annak, hogy a magyar nemzet második nagy reneszánszának minden dicsősége és minden vívmánya egy-egy névben és egy-egy heroikus történelmi alakban, elsősorban pedig I. Ferencz József nevében és történelmi alakjában kapta meg a maga közvetlen megszemélyesítőjét. I. Ferencz Józsefben oldódott meg évszázadoknak legnehezebb problémája, a nemzet és dinasztiájának a dualizmus rendszerében megintézményesített kibékülése. I. Ferencz József egyéniségében oldódott meg az a nagy államjogi kérdés, amely 1867-től kezdve Európa összes népei békés, nyugodt fejlődésének és két testvérnemzet, két testvérország egymáshoz való viszonyának leghatékonyabb és legreálisabb garanciáit adta meg. Amit karddal, amit vérrel, amit gyűlölettel, sokszor könnyeket fakasztó emberfeletti áldozatokkal, avagy hősiességgel, aminek jellemzésére a a mithoszok csodás világának csapongó fantáziája sem volna elégséges: nem tudott megvalósítani, nem tudott megteremteni évtizedek, évszázadok egyesített munkája és törekvése, azt megvalósította, megteremtette egyetlen fejedelmi szózat, egyetlen fejedelmi elhatározás.

Ám ne gondolja senki azért azt, hogy az 1867-es ki-

egyezés teremtette dualizmus az ő gyakorlati kiépítésében csalhatatlan, az ő végső következményeiben örökéletü alkotás lehetett volna. Emberi mű volt és bár kétségtelenül a történelem lelke sajtolta ki az események zűrzavarából és bölcsőjénél ott állott a kölcsönös bizalom és engesztelődés, de viszont ott állott már a kölcsönös bizalmatlanság is, amely mindent elkövetett, hogy a nagy műnek garanciáit és védfalait a maga egyoldalú érdekében minél inkább és minél teljesebben építhesse ki.

Semmi sem természetesebb tehát, mint hogy a kiegyezés művének előbb-utóbb szemben kellett találnia magát a támadásokkal. Ezek a támadások nem tőlünk, hanem a másik, a Lajtán túli államféltől jöttek, ahol annak az államnak züllött és elfajult viszonyaiból merítették a maguk ütőerejét.

És ma hol van a dualisztikus államszervezet? Mivé lett a kiegyezés örökéletreszánt nagy alkotása? Hol van az az államszervezet, melynek keretein belől — senki sem tagadhatja, — bár sok önmegtagadás, sok lemondás, még több áldozat mellett, de a magyar nemzet évszázadok óta fájó, égő sebei közül annyit, de annyit tudott mégis begyógyítani?

De nem is ez érdekel minket e percben, hanem az, ami a kiegyezés művében értéket jelent. Az, ami a kiegyezés művében a mellett, hogy a történeti múltnak nagy emléke, egyúttal a jelen s a jövő számára is mély és csodálatos tanúlságokat rejt magában.

Ez a tanulság pedig az, hogy a történelem szelleme, a történelem lelke a maga sorsdöntő alkotásait, amelyek arra vannak hivatva, hogy egy állam, egy nemzet sorsát legalább egy fél évszázadra megállapítsák és meghatározzák, nem a vérengzésekkel, nem zsarnoki önkénnyel, még kevésbbé pedig az emberi gonoszság agyafurt, bosszútlihegő és elfajult mesterkedéseivel valósítja meg, hanem csak ott és csak akkor, ahol és amikor az igaz-

ságnak az eszméje, a minden nép és minden nemzet felett álló erkölcsi világrend örök törvényei szállnak alá az elmélkedésnek elvont, messze szférái közül s lesznek a földön tetté és valósággá és válnak az emberek között hússá és vérré azokban, akiket bajnokaikul, megszemélyesítőikül felavattak.

Annak a gondolatnak, amely a 67-es kiegyezésben ezeknek az örökérvényű igazságoknak a kialakulását, érvényrejutását jelképezi, hűségesebb őre, lovagiasabb védelmezője nem volt, mint I. Ferencz József.

Ha I. Ferencz József a dualisztikus államszervezetnek megalkotásával a magyar nemzetet ismét az európai nagyhatalmak közé emelte és ha a nép és a dinasztia közötti kiengesztelődés az államéletnek minden vonatkozásában és a fejlődésnek minden iránya számára egyre újabb és tágabb horizontokat nyitott meg: egészen természetes és önként következő dolog, hogy minden egyes lépés, amelyet nemzetünk a haladás terén megtehetett, I. Ferencz József nevével szimbolizálható, I. Ferencz József egyéniségével kapcsolható össze.

Az a szegény kizsarolt ország, amely a XIX. század két első harmadában gazdaságilag még évszázadokkal volt messze mögötte a nyugateurópai államoknak, egyszerre mértföldes lépésekkel haladt gazdasági fellendülésének hihetetlen nehézségekkel, szinte járhatatlanná tett útján előre. Évtizedes megerőltetéssel rendbe hozta államháztartásának egyensúlyát és már 1890-ben a magyar zárószámadás több mint 28 millió forint felesleget mutatott. Az államadósságoknak ismételt konvertálása, az adóügyeknek, különösen a fogyasztási adóknak korszerű reformja, a regálénak a megváltása, az 1892-ben megindúló valutarendezés és hogy talán a legjellegzetesebb, a legélesebb példára hivatkozzam, a vasúti politikának a története azok a főétapeok, melyek a mezőgazdaság kevésbbé rohamos, de biztos ütemű haladása mellett:

mind azt igazolják, hogy áldásos volt az a kor, amelynek magvetője, a bölcs és nagy király, termőföldje pedig az a mesebeli Kanaán, amely napról-napra és évről-évre mindinkább a mesék világából a valóságokéba lépett elő.

De nem történelmet mondok, mélyen tisztelt hallgatóság. Száz és száz adat kisiklik és elvész kezeim közt. S bár azt szeretném, hogy a megemlékezésnek fáklyája minél messzebb ható lángokkal lobogjon, mégis ezer és ezer apró kis lángocskát, amelyek pedig a maguk összetett fényükkel talán fároszként világítanának be mai sorsunk sötét éjszakájába: hagyok ellobbani észrevétlenül és nyomtalanul. Csak a tanuságokat keresem itt is, — csak a gondolatot, mely a múltakkal való összefüggést közvetíti és megóv attól, hogy az évfordulónak annyi árnya keserű cseppként hulljon bele a magasra emelt áldozati kehely borába.

Megyek tehát tovább és keresem azokat a mára átmentett diadalmas értékeket, a szenvedélyektől és fájdalmaktól mentesen fénylő gyöngyszemeket, amelyek I. Ferencz József uralkodását jelképezik és amelyek ő benne kapták meg eszmei tartalmuk megszemélyesítőjét.

S mire hivatkozhatnám itt elsősorban másra, mint épp erre az Alma Materre. Erre a Tudomány-Egyetemre, amely hajlékának homlokán büszkén hordja I. Ferencz Józsefnek, alapítójának nagy nevét. S aki visszagondol egy keserű korra, melyben a nemzeti kultura munkásainak hallgatniok kellett s egyedül a nemzet csalogányai, az ihletett költők zenghették el burkolt allegoriákban azt a fájdalmat, azt a keserűséget, amely milliók és milliók lelkét betölté, és aki tovább kíséri figyelemmel a történelem eseményeinek folyását és hallja, hogy miként szólal meg az alkotmányos életre való visszatérés reményének legelső felcsillanásával a rég nem hallott, az örömre és vídámságra késztető lyra és megindul a tudományosság, a művészet és az irodalompártolás és a

közoktatásügy minden vonalán egy lázasan eleven és pezsgő tevékenység: az meg fogja érteni, hogy az 50-es éveknek büszke, dacos, de szomorú jelmondatát: „Peragit tranquilla potestas, quae violenta nequit" miért váltotta fel az a hozsannaszerű diadalmas ének, mely a magyar nemzeti kultura minden irányú extenziv és intenziv fejlődésének volt magasztos kísérő zenéje.

Szent István koronájába új és ragyogó szellemi ékítmények kerültek. És a legdrágább egyike közöttük az, melyet sorsa arra hívott el, hogy 50 esztendős múlt után szülötteföldjétől távol itt terjessze a tudományosságnak és ismereteknek világosságát a nagy alföldi róna ezernyi emlékektől megáldott végvárában.

Oszlop kell, hogy legyen ez az Alma Mater, amely *aere perennius* hirdeti I. Ferencz József nevét, mert nem kőből, nem márványból, hanem ezrek és ezrek hálájából való és ezrek és milliók szívében állították fel. Botránkozás köve kell, hogy legyen ez az Alma Mater, mindazok számára, akik szellemi kincseit, egy évezredes múltat átszövő kulturértékeit akarták elrabolni, de nem maradt kezükben egyéb, mint a porlandó anyag, mint a pusztulásra ítélt tégla. Örökkétartó, soha el nem muló és évről-évre magasabban szárnyaló bizonyságtétel kell, hogy legyen ez az Alma Mater a magyar nemzet újjászületésének hihetetlen erőfeszítéseiről és arról az örök energiaforrásról, amely a jobb jövőnek, az új feltámadásnak egyetlen igazi és biztos záloga.

Tüneményes kor, mélyen tisztelt hallgatóság, a mi apáinknak, a mi közvetlen elődeinknek boldog korszaka. Nincs egy perc sem, amely újabb és újabb alkotásoknak ne adott volna életet; nincs egy gondolata, nincs egy megmozdulása sem, amely ne jelentett volna egy újabb lépést előre, az ezeréves nemzet minden szellemi, erkölcsi és anyagi erejének, átöröklött tulajdonságainak teljes kibontakozása, korlátlan érvényesülése felé.

De megszakadt s az új évezred hajnalán már árnyak borították el a szemhatárt.

Az árnyak nőttek és végül viharos, villámos fellegekké tornyosultak felettünk. És ime ma, amikor a tízesztendős évfordulón egy nagy dicső korszak szellemi értékeit számoljuk össze és kegyelettel emlékezünk meg annak nemes egyéniségéről, akiben ezeknek az értékeknek megszemélyesítőjét küldte el számunkra a gondviselés: nem is kell régi, behegedt sebeket felszakítani, hiszen annyi sebből, amennyit egy nemzet csak elbírhat magán, harc és háború nélkül is ömlik és folyik a magyarság drága vére. De elvérezni azért nem fog soha. És ha ellankadna is a küzdelmekben elfáradt nemzet szívének verése, Keletről vagy Nyugatról, Délről vagy Északról az elszakított magyar testvérek millióinak rajongó szeretete, hűséges ragaszkodása, csodálatos hite és meg nem rendíthető bizalma és reménysége önt majd új erőt beléje . . . mert azt a szellemi és erkölcsi egységet, amely mindenféle faji és nyelvi közösségnél is szorosabb és acélosabb kapocs egy nemzet fiai között és melynek szétsugárzó, magikus hatása előtt nincs földi akadály, nincs emberkéz által felállított sorompó, meg nem bomlaszthatja, szét nem tagolhatja semmi hatalom.

Ez az erkölcsi és szellemi egység, a magyar nemzet második reneszanszának egyik legnagyobb értéke, legértékesebb vívmánya. A leglovagiasabb, a legbölcsebb király nemes egyéniségétől pedig ezt a vívmányt elválasztani, az ő személyétől elkülöníteni nem lehet.

Legyen azért az ő emléke százszorosan és ezerszeresen áldott és kísérje azt mártir sorsra jutott magyar nemzetének mélységes kegyelete.

8.

Az arckép és a jog.

Dr. *Kolosváry Bálint*-nak, a jogtudományi Kar dékánjának, az 1927. május 29.-iki évzáró közgyülésen tartott előadása.

Régi nagy mesterek remekművei tanúskodnak világszerte híres gyűjteményekben arról, hogy azok, akiknek módja volt rája, arcvonásaiknak, külső alakjuknak megörökítéséről — akár hiúságból, akár az utódok számára szánt kegyeletes emlékezetül — mindenkor előszeretettel gondoskodtak.

Kinek jutott volna eszébe a festészeti, vagy szobrászati úton való képmáskészítésnek abban a korában, melyből a képzőművészetnek annyi tiszteletre, sőt sokszor bámulatraméltó emléke maradt reánk — arra gondolni, hogy a festő ecsetje, illetőleg a szobrász vésője megett, mikor alkotó geniejének a lefestett arcban, vagy kifaragott szoborban érzékelhető alakot ad: igen kényes jogi vonatkozások is lappanghatnak, melyek az egyetemes emberi haladás rendjén szükségessé tehetik a jogrend hathatós közbelépését és szigorú sanctiókkal ellátott szabályok felállítását.

A XVIII. század második és a XIX. század első felének silhouette-faragói, a maguk ollóból és fekete papirosból álló felkészültségével már sejthetővé tették, hogy az arcvonások és a mindenkire nézve egyéni körvonalak megrögzítése, sokszorosítása és esetleges profanizálása is: nem teszi okvetlenül szükségessé a közvetlenül érdekeltek beleegyezését és közreműködését azzal, hogy a sokszorosító művész elé önkéntes modellként odaüljenek. A silhouettek divatja azonban forradalmat nem csinálhatott; eszközei felette korlátoltak lévén — a fekete profilokból — bármily ügyesek voltak is — hiányzott az igazi, meleg élet. *Konewka* remekbekészült híres silhouettjei, Shakespeare „Szentiványéji álmá"-hoz, a kimetszett alakokba

belevitték ugyan az eleven mozgást, de a lelket nem és jogi problémákat ez a fekete síkábrázolás — így nem termelhetett.

Valami másnak kellett tehát jönnie, hogy azt a tiszta és nemes lelki élményt, amit az emberi arcnak és alaknak márványba vésett vagy vászonra festett mássa a műélvezet üdítő és felemelő szellemi gyönyöreként felkelthet: az idealizmus világából a realitások porába húzza le s az arcképet gyakran anyagi érdekektől át-meg átszőtt jogviták központjába állítsa oda. Ez a más valami a fényképírás fölfedezése volt s ható ereje az a csodálatos fejlődés, melyen keresztül az emberi tudásnak és technikának ez az aránylag fiatal hajtása — azt mondhatnók, szinte a képzőművészetek színvonaláig emelkedett.

Napjainkban a helyzet az, hogy hirtelen, pillanatnyi gyorsasággal elpattan valahol egy Kodak, — és az érzékeny lemezen ott van, amit a gép lencséje lopva megrögzített; ott van valaki, tudta és akarata nélkül, a maga szolgai hűséggel lemásolt valóságában és a negativról tetszés szerinti számban készíthető levonatok a fényképész zsákmányát teszik. Hogy az ilyen képeknek igen változatos lehet a sorsa: ezt épp oly könnyű elgondolni, mint amennyire bizonyos az, hogy ez a sors a lefényképezettre nem feltétlenül kellemes. Egyébként a nem így, hanem egyenesen megrendelésre készült fényképészeti arcképeknél a helyzet hasonlóan alakulhat, sőt a titokban való képmás készítés, sokszorosítás és terjesztés lehetősége a festészet vagy szobrászat útján előállított képmásnál is fenforog.

Hosszú ideig sem a tudomány, sem a jogalkotás nem törődött a mindinkább előtérbe nyomuló problémával és nem vizsgálta azt, hogy nincs-e valamelyes és védelemre szoruló jogi érdek a képmás feletti rendelkezés biztosításában, s hogy az a védelem, amit különlegesen alakult helyzetekben a büntetőjog — esetleg

becsületsértés címén — adhat, nem szorul-e más vonatkozásokban is kiegészítésre?

A tudomány szempontjából ugyan a probléma elvi megoldása ma már körülbelül tisztázottnak tekinthető, s csak a gyakorlati kivitel mikéntje, a kérdés technikai constructiója az, ami vitás és eldöntve nincs. A jogalkotás is megtette az első, bár féleges lépést előre, mikor a szerzői jogok védelmének kiépítésével a képmás kérdését is érintkezésbe hozta. Sőt a mindennapi igazságszolgáltatás sem maradt egészen hátra ott és akkor, ahol és amikor a szokásjog kikristályosodásának számára egy-egy adott esetben útat tört és a fejlődés előtt a távolabbi perspectivákat feltárta. — Egészben véve azonban a kérdés még forrongóban van s ez legyen a magyarázó indoka annak, ha egy rövidre szabott jogi elmefuttatás számára a t. hallgatóság szíves figyelmét igénybevenni bátorkodom.

Mielőtt azonban a szorosan vett jogászi szempontokat az arckép körül összefoghatóan leszögezhetnők: előbb anyagot kell adnunk hozzájuk; az életből vett és megtörtént valóságokat, melyek százszor inkább, mint minden okoskodás, rámutathatnak arra, hogy az emberi képmás körül a visszaélések és az érdeksérelmek egész sorozata követhető el s jogérzésünk azoknak előzetes elhárítását és utólagos megtorlását, valamint az érettük járó elégtételnek minden irányú vonatkozását méltán postulálhatja.

Esetek a hazai judicaturából: Egy fűszerkereskedőnek új csomagoló papirosra, papírzsákocskákra volt szüksége s hogy azokat minél tetszetősebben állíttassa ki, valamelyik divatos fényképésznél egy costümös felvételt vásárolt, mely a helyi társadalom egyik közismert nőtagjáról készült. A kép ezer és ezer sokszorosításban, a fűszerüzletek szokásos jelvényeivel felcicomázva odakerül a csomagoló papirokra. Pakkoltak bele mindenfélét, amit

ilyen üzletekben árusítani szoktak és az elhasznált, elrongyolódott és összegyűrött papirok, szétszórva, széltől kergetve az ünnepelt szépség arcképének hűséges másával osztották a többi hulladékpapirok közös sorsát.

Tovább: A férjnek, ki felesége ellen házassági bontópert indított, bizonyítékra van szüksége, hogy tanúival annak a férfinak személyazonosságát igazolhassa, aki állitása szerint családi életét megzavarta. A tanúk az illető fényképéről ráismernének. A felperes férj tehát a szükséges képeket a fényképésztől szerzi be, s az részére a kérdéses férfiról három különböző nála készült felvételt minden scrupulus nélkül és persze nem ingyen, kiszolgáltat. A per sorsára a bizonyítás megkönnyítésére szolgáló képek döntő hatást gyakorolnak.

Más eset: Egy klasszikus arcélű fiatal leány, szülei beleegyezésével megengedi, hogy a fényképész felvételt készíthessen róla, hogy a kép majd a fényképkiállitáson is kiállítható s valamely amateur lapban leközölhető legyen. Rövid idő mulva a kép porcellán készítményekre égetve (tányérokra, csészékre) 100 és 100 példányban, árúraktárakban és kirakatokban mindenütt látható, mindenütt megszerezhető bizonyságául annak, hogy a fényképész a felvétel sikerének erkölcsi részével nem elégedett meg, hanem azt anyagilag is gyümölcsöztette.

Egy előkelő, vezető állást betöltött tisztviselő nyugdíjba vonulása után valamely közüzem igazgatóságában helyezkedik el, mire valamelyik napilap egész közéleti működését élesen és bántóan támadó közleményt hoz s annak élére a megtámadottnak arcképét helyezi. Továbbá:

A vőlegény eljegyzése felbontása után volt menyasszonyának meleg ajánlással ellátott arcképét egy fényképgyűjtő barátjának ajándékozza el, kinek kezéből a kép egy közismert roué albumjába kerül. Avagy:

a Margitszigeti romok egyik idillikus pontján időző ifjú párt a művész amateur, a magányt keresők tudta

nélkül a romokkal együtt gépében felveszi s a jól sikerült kép a képeslapok valamelyikének legközelebbi számában a romok szépségei mellett a nyilvánosság előtt leleplez egy titkot is, melyet senki sem bízott reá; — hát még ha a felvétel képeslevelezőlapra kerül!

Mindezen megtörtént, gyakorlati eseteken kívül százat és százat lehetne még felsorolnunk, hiszen a fényképek és festmények egyszerű kirakatbahelyezése, vagy a rosszmájú karrikatúrák készítése és élclapokban való kiadása; kifüggesztése egy visszaútasított arcképnek túlprofán helyeken; elhalt hozzánktartozó képmásának engedély nélkül a nyilvánosság elé hurcolása; kifogástalan hölgyekről a fürdőstrandon fényképfelvételek készítése s ezek esetleges közzététele stb. és hasonló cselekmények és eljárások azt, akit a kép, a felvétel ábrázol — ki tagadhatná el — igen közelről érintik.

De vissza lehet ám élni azokkal a különben tisztán művészi célokat szolgáló szokványos felvételekkel is, melyeket a művész az ő modelljéről készít. A modell keresete az, hogy alakját a festő, vagy a szobrász tanulmányainak tárgyává tegye. Ezért fizetik. De az ily célból készült felvételek, rajzok, vázlatok terjesztése, elajándékozgatása a műterem falain túl már nem búrkolódzhatik a művészetnek különben annyi mindent védő és oltalmazó palástjába.

A külföld rendkívül érdekes és a mienknél jóval gazdagabb judicaturájából további illustratioképpen, megemlíthetjük Bismarck 1879. évi sokat emlegetett perét a „Kladderadatsch“ szerkesztője és rajzolója ellen azért a jól ismert három hajszálas karrikaturáért, melyet a nagy államférfi tűrt-tűrt egy ideig, míg végre megsokalta. Felemlítjük Dumas-fils és Jaquet festő perét, melynek tárgya az volt, hogy a festő a híres írót, mint egy bazar oriental tulajdonosát festette le hosszú kaftánban s alájegyezve a magyarázatot, hogy „marchand juif“ a képet a Salonban

kiállította. Avagy a Cour de Paris egyik 1900-ban kelt ítéletével eldöntött azt a pert, melyben X. hercegnő a „Le siècle“ folyóiratot perelte be azért, mert valamely és egy csoportképpel illusztrált cikkében a felperesnőt egy úrral — a képen — oly beállításban ábrázolta, mely a kép alá helyezett kétértelmű aláírás folytán alkalmas volt — „à porter atteinte à l'honneur et à la considération de la personne représentée.“

S végül álljon itt még egy magyar (kolozsvári) eset. A büntető törvénykönyv XXII. fejezete alatt felsorolt egyik büntetendő cselekmény miatt (319. 320. §§.) bűnvádi eljárás indult valaki ellen, akinek szomorú foglalkozásához hozzátartozott az is, hogy félreeső lakását, találkahelyül, jó pénzért bárkinek rendelkezésére bocsássa. A jól elrejtett lakás bejárata csak egyetlen pontról volt szemmel tartható. A szomszédház egyik manzard lakásának ablakából, ahová egy amateur fényképészt vetett a sorsa. Ez a társadalmilag jobbadán elesett egyéniség sportot csinált abból, hogy a kérdéses lakásban megfordulókról pontos felvételeket készítsen. Az eljáró büntető bíróság elnöke egy napon több, mint 30 pompás fényképet kapott a bünügy irataihoz leendő csatolás végett s ezek a fényképek, az ügy természete szerint, súlyosan és végzetes következményekre alkalmat adóan compromitálták — okkal vagy ok nélkül, ez mellékes — a közvetlenül érdekelteknek egész hosszú sorát.

Az anyagból ennyi: bizonyára elég.

Igen messze vezetne már most, ha a felvetett problema legalsó és a jogfejlődés legmélyebb rétegeiből kiinduló gyökerére akarnánk visszamenni és azt fejtegetnők, hogy miként jelentkezik és érvényesül a primitiv állami életben már a jogvédelem gondolata és hogy lassanként megintézményesedve hogyan ágazódik, sokszorozódik és differentiálódik lépést tartva mindig a védelemre szoruló jogi érdekek ezerféle vonatkozásban megvalósuló kibonta-

kozásával. Ezt a hosszú levezetést mellőzhetjük, mert ma már — a mi kérdésünk peripheriáin — nemcsak az elméletben, hanem az élő, tételezett, illetőleg szokásos jogban s ott állunk, hogy az ú. nev. „személyiségi jogok" elismert és védett jogi érdekeknek a kifejezői, s az, ami még forrongóban van, — miként fentebb az arcképre utalva említettük is — az, csak a védelem formájára és fokozatára vonatkozik, értve a „fokozat" kitétel alatt a védelem minőségi és mennyiségi érvényesülési módját.

Ezek a személyiségi jogok pedig azt jelentik, hogy az ember, az ő egyéniségét, mely testi és szellemi, illetőleg erkölcsi tulajdonságainak értékelésétől és értékelhetésétől nyeri az ő determinansait: azok között a tág keretek között, melyeket a jogilag szervezett társadalom felállított, minden vonatkozásban szabadon érvényesíthesse és ebben senki által ne gátoltassék. Az egyéni és a materialis javak közti kapcsolatok a személyiségi jogok eszmeköréből itt kiesnek. Ezekről t. i. a jogrend, magánjogi, büntetőjogi, sőt közigazgatási jogi intézményeivel is már régóta és bőven igen intenziven gondoskodott. A személyiségi jogok ezzel szemben eszmei javak kizárólagos élvezetét és biztosítását szolgálják; eszmei javakét, melyeket aprópénzzel felváltani ugyan nem lehet, de azok mégis a gazdagnak minden anyagi javaival felérő — szegénynek pedig egyetlen értékét, egyetlen kincsét képezik. Ezeknek az eszmei javaknak egyrésze olyan, melyeket külső jelenségekben megtárgyiasítani nem tudunk. Ilyen a becsület, a jó hírnév, az élet és a testi épség. Más részük ellenben alkalmas arra, hogy megfogható módon objektivizáltassék; — ilyen a név, a levéltitok és ilyen a *képmás*.

Ezzel eljutottunk ahhoz, hogy a képmáshoz való jogot, *mint személyjogot*, közelebbről tartalma, terjedelme és védelme szempontjából elemezhessük.

A képmáshoz való jog két kérdésre ad, illetőleg két

kérdésre vár feleletet. Először: a) szabad-e valakiről festészeti, szobrászati, photográfiai úton, vagy bármely más technikai eljárás segélyével képmást készíteni, és másodszor: b) az elkészített képmás felett kit illet és meddig a határig a rendelkezési jog? A rendelkezési jog alatt közelebbről a képmás közzétételét, sokszorosítását, mindennemű applicatióját, vetítését, forgalombahelyezését értjük.

a) Az első kérdésre szinte önként tolul az ajkunkra az ösztönösen érzett egyedül helyes felelet, hogy *nem*. A képmás, vagyis az arcnak, az egész alaknak vonalakban, árnyékban és világosságban, színben és térben érzékelhető megjelenési formája az egyéniségnek névnél és egyéb megjelöléseknél sokszorosan biztosabb, sőt egyedül biztos meghatározója. A képmás az *én*-t jeleníti meg és sokszor a belső lelki tulajdonságokat is vissza tudja tükröztetni. A francia gyakorlatban különösen is élesen formálódott ki a tétel, hogy a képmáshoz való jog: „une propiété exclusive des traits du visage dans ce sens, qu'il soit défendu à tout le monde de les reproduire". Alapja a „liberté individuelle" s ebből az egyéni szabadságból folyik „que l'homme soit maître de soi même, c'est un droit sacré et inaliénable, que nous avons sur nous mêmes".[1]

Aki tehát másnak képmását az ő engedélye nélkül lefesti, emlékezetből lerajzolja, kifaragja vagy lefényképezi: sérelmet követ el a képmáshoz való jog ellen s a jogrendnek gondoskodnia kell arról, hogy az ilyen jogsérelmek megfelelő elégtételben részesüljenek; súlyos esetekben ezenfelül büntetőjogi sanctiók által is megtoroltassanak, praeventive pedig közigazgatási úton lehetőleg megelőztessenek. A jogosulatlan képmáskészítés ellen ezenkívül teljes mértékben szabad folyást kell engedni az önhatalmú védekezésnek, mely nem egyszer minden

[1] *Olshausen Th.* Das Recht am eigenen Bilde. (Beiträge zur Erläuterung des deutschen Rechts 46 Jahrg. Berlin, 1892)

utólagos hatósági védelemnél eredményesebb lehet. A magánjogi sanctiók egyébként az elkobzás, s a körülmények szerint igazolható erkölcsi, esetleg anyagi kárnak megtérítése; — a büntetőjogi megtorlás pedig — és itt gondoljunk pld. a legutóbb említett gyakorlati esetre — oly kérdés, mely legtöbbször a becsületsértés körében lesz megoldásra vihető.

Mindez oly önmagától értetődőnek és természetesnek látszik, — különösen azoknak a jogrendeknek szempontjából, melyek mint a mienk is — a *nevet* annyira hathatós védelemben részesítik. Pedig a név távolról sem olvad annyira az egyéniséggel össze, mint a képmás, mert hiszen miként azt *Keyszner*, egyik idevágó művében kiemeli,[2] ember van elég olyan, kinek neve nincs, de alak és képmásnélküli semmiesetre sem akad. Miért volna tehát a személyiség az ő neve vonatkozásában érzékenyebb és sérthetőbb, mint képmását illetőleg?

Mégis abból, hogy a mindennapi élet tanusága szerint ezer és ezer olyan képmás forog közkézen, melyek a bennük és rajtok ábrázoltak megkérdezése nélkül készültek és hozattak nyivánosságra: arra kellene következtetnünk, hogy a képmáshoz való jognak a fentiekben történt merev, egyenesen tulajdonszerű beállítása vagy nem helyes, vagy túl sok vagy legalább is lényeges korlátozások alá volna vetendő. Gondoljunk csak a képes lapokra, melyek kisebb-nagyobb események registrálásánál száz-számra közlik a szereplők képmásait, akár külön, akár csoportfelvételekben. Gondoljunk a magas állású személyek, uralkodók arcképeire, a közéletben tevékenykedő élclapokban, sőt a napi sajtóban is nap-nap után leadott karrikaturáira stb. S itt aztán akaratlanul is olyan conclusiók felé érzünk magunkban hajlamosságot, mint amilyenekre *Kohler* jutott[3] — s utánna egészben

[2] *Keyszner*, Das Recht am eigenen Bilde. Berlin, 1896; 23. l.

[3] *Archiv* für bürg. Recht Bd. V. S. 88.

véve a német tudományosság is — mely szerint az oly személyek arcképeinek elkészítését, akik közszereplésük okán a történelemhez tartoznak, vagy oda fognak tartozni, s hivatásuknál fogva állandóan a nyilvánosság színpadán mozognak: mindenkire nézve szabadnak és megengedhetőnek kellene tekinteni.

Ez a *Kohler*-féle nézet különben nem új. Mindegyre ott kísértett az a francia judicaturában is, mely bár a kérdést, az imént mondottak szerint igen szigorú álláspontról szemlélte, mégis nagy súlyt fektetett arra, hogy a tudta és akarata ellen lefényképezett vagy lefestett, lerajzolt egyén „une personne publique" vagy „une personne privée" volt-e? Az idevonatkozó ítéletek indokolásában elég sűrűn előfordul, hogy az, aki a nyilvánosság előtt él, tűrni tartozik, ha képe ugyanott szerepel, mert „— son rôle dans la société le soumet aux regards de tous". Egy amerikai — bostoni — ítélet pláne kimondja, hogy a nyilvánosságnak egyenesen joga van általánosan ünnepelt személyiségek képmásának ismerésére és birhatására. (Lásd az esetet *Olshausen*-nál, i. m.)

Az itt és ilyen módon persifláltak volnának az úgynevezett híres emberek, kik kiválóságukat egyebek közt azzal is fizetni volnának kénytelenek, hogy képmásuk közprédára volna bocsátva.

Ebben az okoskodásban azonban valami kétségtelenül sántít. Egyszer semmi logika sincs abban, hogy az embertársaik közül messze kimagasló egyéniségek személyi jogait az éppen nem kiváló, közönséges halandók személyi jogaival szemben lefokozzuk; másodszor; ki fogja megvonni a biztos határt, hogy hol kezdődik a lefokozott személyiségü kiválóságoknak kategóriája? és végül annak, hogy képmásuk ezrek és ezrek bámulatának és elismerő hódolatának tárgya — hiszen merő tiszteletből a legegyszerűbb reproductio akár valamely u. nev. „jó szoba" falára is felkerülhet — döntő jelentősége nincs, mert ez

a türelem nem végnélküli. (Bismark-féle eset.) Aki magát kiváló egyéniségnek tartja, arról vélelmezni lehet, hogy képmásának elkészítését, a principio, bárkinek megengedni hajlandó, de ezt a vélelmet a legelső alkalommal, mikor a subjektiv sérelem érzete feltámad benne: azonnal megdöntheti s a jog tőle a védelmet ilyenkor meg nem tagadhatja.

De igenis helye van a képmáshoz való jog korlátozásának ott, ahol az ábrázolás nem egyénies jellegű, mint pld. valamely tömegfelvételnél, hol merő véletlen, ha valaki a képben felismerhetően benne ül. Helye van nézetem szerint az élclapok rendszeresen hozott karrikaturái esetében is, mert az élclapok tulajdonképpen nem az egyént karrikirozzák, hanem a közélet eseményeit vázolják arról az oldalról, mely a jókedvet s a legszárazabb tényekben is bennrejlő humort aknázza ki és domborítja elő s mulattat nem az egyes rovására, hanem az egyeseken keresztül és azok által valamely társadalmi vagy politikai félszegséget támad és ostoroz. Persze itt is „sunt denique certi fines". S ha az élclapból és karrikaturáiból kifogy a szellem, elapad az élc és nem marad más hátra, mint bárdolatlan durvaság és goromba szemérmetlenség: a képmáshoz való jog sérelmét éppen úgy meg kell állapítanunk, mint azoknál a karrikaturáknál, melyek az élclapok egyénietlenítő közleményei közül kiragadva, önállóan és tisztán („dans une pensée dénigrement de nature") készültek s hozattak nyilvánosságra. (Dumas fils-Jaquet-féle eset.)

Végül lényeges korlátozás alá esik a képmáshoz való jog azoknál a gonosztevőknél és rendőri felügyelet alatt álló egyéneknél, kiknek hű képmásait az erre illetékes hatóságok a közrend és közbiztonság érdekében szerzik be, gyűjtik és őrzik — az itt érdekelteknek minden beleegyezése és hozzájárulása nélkül.

b) A képmáshoz való jog második vonatkozása az,

hogy egy már elkészült, létrejött képmás felett ki rendelkezik és hogy ennek a rendelkezési jognak hol van a határa?

A képmás lehet festészeti-szobrászati alkotás vagy fényképfelvétel, metszetektől és egyéb reproductióktól eltekintve. Két jog találkozik felette. A képmás eredetijének *képmáshoz való joga* és a festő, szobrász, illetőleg fényképész *szerzői joga*. A szerzői jog a magyar szerzői jogi törvény — az 1921:LIV. t.-c. 10. §-a szerint a többszörözés, közzététel, forgalambahelyezés, mechanikai vagy optikai készülékek segélyével való üzletszerű bemutatás jogát foglalja magában. Ekként mindezeket a cselekményeket, a szerzői jog bitorlásának terhe alatt, a szerző engedélye nélkül nemcsak idegen, de a képmás eredetije sem veheti foganatba, — kivéve, ha pusztán saját tanulmányai kedvéért önmaga által előállított másolatokról volna szó. Viszont, maga a szerző az ő szerzői jogának elősorolt tartalmát, az arckép vagy szobormű, illetőleg fénykép megrendelőjének beleegyezése nélkül szintén nem gyakorolhatja (64. §), amiből világos, hogy a törvényhozó ezzel az intézkedésével a képmáshoz való jog védelmét kívánta szolgálni.

Ez az a féleges lépés, melyet a már mondottak szerint a képmás-védelem érdekében a jogalkotás is már megtett. Megjegyzendő, hogy jogunk állásfoglalása a legmodernebbek közé tartozik s a német jogét pld. messze meghaladja. Hogy ez a törvényes szabályozás azonban éppen nem kielégitő, s valóban nem több, mint egy féleges és csak közvetetten ható rendelkezés: ezt könnyű megállapítani. A törvény mindenekelőtt csak mellékesen érinti a képmáshoz való jogot; főcélja a szerzői jognak hathatós védelme; előírja ugyan a képmás megrendelőjének a beleegyezését, de a beleegyezés kikérésének elmulasztását semmivel sem sanctionálja. Tilt, de jogkövekezmények nélkül; — s ha jogkövetkezmények

állanak is be, azok nem a képmáshoz való jog sérelme alapján, hanem a szerzői jog védelme címén nyugszanak; — lex imperfecta tehát, mely alig több, mint puszta intelem. Annyit ér, mint házassági jogunknak az a híres parancsa, hogy a férj feleségének okos és bölcs tanácsait meghallgatni és követni köteles.

S bár többször a képmás megrendelője ugyanaz szokott lenni, akit a képmás ábrázol: ez az összetalálkozás éppen nem szükségképpeni, s a kép eredetijének, ha nem ő egyúttal a megrendelő is, a félrendszabállyal tiltott visszaélések ellen tiltakoznia módjában nem áll.

Mindazáltal a szerzői jogról szóló törvény rendelkezéseiből bizonyos legalább annyi, hogy a festőnél, szobrásznál és fényképésznél *megrendelt* képmást engedély nélkül a szerző művész sem állíthatja ki — sem képzőművészeti tárlaton, sem az utcasarki fényképkirakatban — nem többszörözheti azt, nem hozhatja forgalomba, optikai vagy mechanikai úton be nem mutathatja, — ha azonban mindezt mégis megteszi, nem ugyan a törvény alapján, mely a képmásjogot csak közvetve érinti, hanem a közig. hatóságok discretionarius hatalmához folyamodva az engedély nélküli kifüggesztésnél *közigazgatási úton*, — a sérelem többi vonatkozásaiban pedig az ingadozó gyakorlatra támaszkodva, *birói* úton kell valamelyes orvoslást keresnünk. A képmás védelmének tátongó hézagai ekként nem is annyira itt, mint inkább ott mutatkoznak, hogy a szerzői jogi törvény az ő félrendszabályaival is csak *a megrendelt* arcképekkel való visszaéléseket érinti.

Vagyis, ahol a képmást *rendelés nélkül*, pld. egy pillanatfelvétel útján amateurök készítették: a jogvédelemnek a szerzői jogi törvényben lefektetett gyönge támasztékai is teljesen hiányzanak. Az ilyen képmás-reproduktiók kifüggesztésénél, többszörözésénél, közléseinél szintén előtérbe tolakodik az a mozzanat, amely már a képmáskészítés jogosultsága tekintetében is sok zavart okozott, t. i. a híres

és köznapi emberek közti különbség. Itt is érvényesülni látjuk azt a tendentiát, hogy a híres embereknek, amint a róluk szóló képmás elkészítését, úgy tűrniök kell annak kifüggesztését, leközlését is. De ha nem nyilvánvalóan „híres" egyéniségekről volna szó, akkor az elv így hangzik: „tout particulier a le droit d'interdire l'exhibition de son portrait sous une forme quelconque".

A megkülönböztetés azonban a képmás feletti rendelkezés különböző vonatkozásaiban logikailag éppen olyan gyenge alapon nyugszik, mint azt a képmás készítés kérdésénél láttuk.

Akár megrendelt, akár megrendelés nélkül az érdekelt tudta és beleegyezésével, vagy akarata ellen készített képmásról beszélünk azonban, — az eddigieken felüli súlyos sérelmekkel járhat a felettük való rendelkezésnek az a módja, amit a forgalombahelyezés alatt értünk. A forgalombahelyezés pedig nemcsak a többszörösített példányoknak árúbabocsátását, szétosztogatását, egyes példányok továbbadását, elajándékozását, hanem, az örökléstől eltekintve — mindazt a tulajdonosváltozást is jelenti, mely valamely arckép festmény, szobor vagy fénykép tekintetében elgondolható. A képmás eredetije, — aki arról, hogy valaki képmást készített róla merő véletlenségből és utólag értesül: mindezen esetekben ma még a pragmatikus alapon nyugvó jogvédelemnek teljes hiánya mellett kénytelen nézni képben megrögzített énjének ezt a kézről-kézre való vándorlását.

És itt akaratlanul is egy concret esetnek illustrativ erejéhez kell ismét folyamodnom. Egy neves festőművésznél X előkelő úrhölgynek életnagyságú arcképe, megrendelés folytán munka alatt állott. A kép nem volt még teljesen kész, mikor a festő hitelezője, más ingóságokkal együtt a képet is végrehajtási úton lefoglaltatta. A festmény árverésre került s vevője, egy fodrász mester, üzletében a falra kifüggesztette. Minden jogszerűen történt, ami

történt. A kép még a végrehajtást szenvedett festő tulajdona volt, a megrendelő még át nem vette, jogszerű és jóhiszemű az árverési vevő cselekedete is. A kifüggesztésben nincs becsületsértés — és mégis a kép, X úrhölgy képe, hű hasonmása; — hogy jut tehát hozzá, hogy estélyi öltözékben egy külvárosi borbély műhelyének falán díszelegjen?

És folytathatnók így még tovább, refrainszerűen ismételve egyre azt a megállapítást, hogy a képmáshoz való személyiségi jognak elvi elismerése dacára az elképzelhető sérelmek valamennyi esetében hiányzik a kellő, a jogérzetet kielégítő jogvédelem. Ezt a gyakorlatban felmerült esetek tapogatódzó, ingadozó és nagyon is „esetszerű" eldöntései igazolják.

A csomagoló papirokon reprodukált arckép esetében bíróságunk a polg. törv. könyv I. tervezete 90. §-ának hatása alatt elismerésreméltóan megállapította, hogy ott nem szerzői jogi bitorlásról, hanem arckép feletti rendelkezés, mint személyiségi jog megsértéséről volt szó; marasztaló ítéletében tehát alpereseket a sértő cselekménytől eltiltotta, a kérdéses papirok elkobzását elrendelte és pénzbüntetést is rótt ki. — A házassági per tanúinak bizonyítási könnyebbségére történt kiszolgáltatását az állítólagos csábító arcképeinek — ezzel szemben a Curia már szerzői jogi bitorlásnak minősítette s ezzel a képmásvédelem gondolatát ismét teljesen elejtette. — A porcellánkészitményekre engedély nélkül átvitt női arcképnél a Curia még mindig a szerzői jog bitorlásának eszmekörében mozgott, de a törvénynek a megrendelő engedélye megszerzésére vonatkozó intézkedését mégis, mint a személyiségi jog folyamányát tüntette fel. Ahol pedig akár a jogosulatlanul közzétett, kifüggesztett vagy sokszorosított arcképek körül a tettes a sértő tendentiáinak legkisebb jele mutatkozik: gyakorlatunk előszeretettel megragadja az alkalmat, hogy a kérdést

merőben a büntetőjog szempontjain át kezelhesse és a magánjogi elégtételadás következményei elől kitérhessen.

A jövő zenéje nyilatkozik meg ekként abban a néhány napja elbírált esetben, hol a közüzem vezetésénél elhelyezkedett magasállású nyugdíjas közhivatalnok részére 240 pengő erkölcsi kárt ítélt meg a budapesti kir. törvényszék, mert egy délutáni lap támadó cikkét az illető volt tisztviselő arcképének leközlésével vezette be. Az ítélet az ált. magánjogra hivatkozik, amely nem engedi meg, hogy a fénykép beleegyezés nélkül reprodukáltassék oly cikkel kapcsolatban, mely a fénykép eredetijét élesen támadja és őt a közvélemény előtt rossz színben igyekszik feltüntetni.

Mindezekután még egy pillantást szeretnék vetni arra a jövőre, melyet a gyakorlat félénk kezdeményezései mellett a magánjog kodifikációjára vonatkozó munkálatok elénk rajzolnak.

A polg. törv. könyv tervezete I. szövegének 90. §-a azt mondja, hogy „— aki jogos érdekében sérelmet szenved azáltal, hogy képmásával más visszaél, a visszaélés megbüntetését követelheti és kérheti az újabb visszaéléstől való eltiltást". A II. tervezet szövege már takarodót fúj és — mintha előzőjének álláspontját túlmodernnek találná — a német ptkv.-höz símul és egész általánosságban 21. §-ában csak arról beszél, hogy akit személyiségében valaki jogtalanul megsért, az, a háborításnak megszüntetését követelheti és ha ismétléstől lehetne tartani a jövőre nézve, a bírói eltiltás iránt is igényt emelhet. — A tervezetek alapján készült törvényjavaslat ismét visszatér az I. szöveg álláspontjára és kifejezetten megállapítja a személyiség jogának megsértését azzal, ha valaki másnak képmásával visszaél és az érdekeltnek jogos érdekét ezzel megsérti.

Ha ez az elaboratum valaha törvény erejére emelkednék: a mi kérdésünk szempontjából nem jelentene

egyebet és többet, mint puszta keretet, melyet élő tartalommal a bíróság gyakorlata lesz hivatott betölteni. S valóban, talán helyesebb is, ha a törvényhozó ott, ahol még nyilván sok időnek kell letelnie, míg az alkotandó jogszabályok hátterét megadó egységes és általános jogi meggyőződés kialakulhat: a tüzetes szabályozástól tartózkodik és nem köti meg a bíró kezét olyan téren, melyen a fejlődés, különösen a technikai vívmányok rohamos egymásrahalmozódása miatt, beláthatatlan.

A mozgófényképészet és a képmáshoz való jog érintkezését pld. nem is említettem. A képeknek, ábrázolatoknak nagy távolságra és mechanikai úton való közvetítését, mely pedig szintén a megoldás jegyében áll: mégkevésbbé. — Mennyire fontos tehát, hogy ne csak a szorosan vett jogászi közvéleményt, hanem a laikus közönség minél szélesebb rétegeit is áthassa a *merőben erkölcsi értékű jogok* tudatos átérzése s védelmük fokozásának szükségessége legalább addig a határig, ahol az anyagi érdekek jogi oltalma áll. Minden jogrend megnemesülésének igazi fokmérője az eszmei, az erkölcsi értékek védelmének intenzivitása. 1848-ban egycsapásra lerombolt régi jogunk egy ezeréves nemzet jogalkotó geniusának számos drága kincsét látta elpusztulni. Jogéletünk szervezete azóta gyors iramban sajátította el a nyugati, főleg a germán szellem jellegzetességeit. Elejtette az ingatlanjog szabályozásában is az erkölcsi alapokat; a birságos bántalmak intézményének megszüntetésével pedig a magán egyének ethikai érdekvédelmének gondosan kiépített rendszerét és belesülyedt egészen a materializmus ideologiájába. Minden *ismét* előre tett lépés tehát egy-egy gyönge fonál csupán, de egyrészt visszakapcsol a múlthoz és másrészt a jövő körvonalait symbolizálja és ezek nélkül a gyönge fonalak nélkül az igazság istennőjének bizony sokszor megtépett palástját az „ars boni et aequi“ aranyrózsáival nem fogja befonni, beszőni tudni senki.

III.

Rectori beszámoló beszédek.

1.

Dr. *Pfeiffer Péter* prorectornak az 1923 okt. 7-én tartott tanévmegnyitó közgyülésén felolvasott beszámolója az 1922—23. egyetemi évről.

Közgyűlésünket megnyitva, tisztelettel üdvözlöm egyetemünk Tanácsát, tanári karát, és vendégeinket, szeretettel köszöntöm egyetemünk egybesereglett ifjúságát.

Tekintetes egyetemi Közgyülés!

A m. kir. Ferenc József-Tudományegyetem a mai nappal fennállása óta 53-ik, ide Szegedre való áthelyezése óta immár 3-ik tanévét nyitja meg. Szabályaink a tanévmegnyitó ünnep tárgysorozatának első pontjául a lelépő Rectornak az elmult tanévről való beszámolóját tűzik ki. Ennek a kötelességnek megfelelően az elmult tanév történetének főbb eseményeit, jellegzetességeit kívánom előre bocsátani.

Hála a gondviselésnek, egyetemünk magasabb célok felé irányzott munkásságát az elmúlt tanévben sem országos, sem helyi rendellenes események, mozgalmak nem zavarták. Így csak az imént elhelyezkedett egyetemünk minden szellemi és anyagi erejét a tudományok terjesztése és előbbrevitele érdekében való szervezkedésre, újraépítésre fordíthatta. A tudományok terjesztésére és fejlesztésére hivatott szellemi erők egyetemünk tanári karában és a tudományos segédszemélyzetben, habár hiányos létszámmal, de nagyobb munkára való készséggel megvoltak; működésük eredményességét az oktatás magas színvonalon való zavartalan lefolyása mellett, a kifejtett

terjedelmes irodalmi munkásság (lásd melléklet) tanúsítja. Megvolt a szervezkedésre, az ujraépítésre az anyagi erő, az állam pénzbeli támogatása is. Ámde ez egyrészt az állam mai helyzetéhez mérten is igen szűkös vala, másrészt pedig ez a kevés is legtöbbször rendellenes késedelmezéssel nyújtatott. Normális viszonyok között azonban az így nyert támogatással is jelentős eredmények lettek volna elérhetők, de a világháborúban vesztes államok nagy nyomorúsága, pénzünknek folytonos elértéktelenedése és ennek nyomán a drágaság hatványozott emelkedése, elnyelte az alkotásra való eme elkésett szerény értékeknek is a nagy részét. Ez a körülmény okozta azt, hogy az elmúlt tanévben a nyugodtabb közállapotok mellett is egyetemünk meglévő intézményei valóban küzködtek fenmaradásukért, létesitendő intézményei pedig anyagiakban, felszerelésben alig észrevehető haladást mutathatnak fel. Szomorú kép ez, melyet legnagyobb részben egyetlen működő ok, pénzünk leromlása vetített reánk. De ama reményünk mellett, hogy ez az ok sem tarthat sokáig, egyetemünk múltévi történetéből kivilágít több olyan esemény is, mely bizalmunkat a jövőbe megerősíti és fokozottabb munkára ösztönöz.

Egyetemünkön az elmúlt tanévben lefolyt események során időrendben is előljárt az a nagy veszteség, a mi egyetemünket dr. Apáthy Istvánnak, az állattan ny. r. tanárának 1922. évi szept. hó 27-én bekövetkezett elhunytával érte. A mathematikai és természettudományi kar, egyetemünk és az egész magyar tudományosság kiválóságának elmúlását beszámolóm szűk keretében érdem szerint nem méltathatom. Ezen a helyen csak annak a mélységes űrnek felemlítésére szorítkozom, amelyet a szerves élettudományok e fáradhatatlan terjesztője és mélytudású avatott előbbrevivője maga után hagyott. Üres tanszéke várja a méltó utódot; mi pedig kegyelettel őrizzük emlékét.

A kérlelhetetlen végzet a tudományos segédszemély-

zet sorát is megapasztá Mihálik Kálmán szigorló orvossal, az orvosi vegytan-tanszék tanársegédével, kit 1922 szeptember 26-án ragadott el a halál. Rövid működésével kiérdemelte Alma Materünk becsülését; elmulásával egy reményteljes életpálya szakadt meg.

Gyász érte egyetemünket távoli tagjainak halálával is. Villari Pasqual európai hírű történetíró, az olasz felsőház elnöke, egyetemünk honoris causa doctora, 1922. év végén elhunyt. A magyar nemzet és történelme iránt nagy szeretettel viseltető idegen tudós távoli ravatalára csak a bölcsészeti kar részvétiratát juttathattuk el. A természettudományok magyar művelőit nagy veszteség érte dr. Semsey Andornak, a magyar főrendiház tagjának, a nemzeti muzeum c. osztályigazgatójának, a m. kir. földtani intézet tb. igazgatójának, egyetemünk h. c. doctorának elhunytával. Egyedül való egész életében az ásvány- és földtannak volt odaadó lelkes művelője, ezalatt pedig nagy vagyonának majdnem egész jövedelmét a természettudományok művelésének elősegítésére irányuló számos nagyméretű alapítványra, ösztöndíjra és megszámlálhatatlan mennyiségű kisebb adományra fordította. Magyarország Semsey Andorban a tudományművelés egyetlen bőkezű mecenását veszítette el. Emlékét alapítványai és adományai részeseinek sokasága áldja; egyetemünk pedig kegyelettel őrzi meg.

Az elmult tanévben személyi változás révén is veszteség érte egyetemünk tanári karát.

A tanév kezdetével a saját elhatározásából vonult nyugalomba Dr. Davida Leo, a leíró és tájbonctannak 40 év óta ny. r. tanára. Egyetemünk nehezen vált meg szellemi és testi erejének még teljességében levő régi nagyérdemű tagjától. Hosszu tanári működése alatt elismerést, kitüntetést nem keresve, munkásságát tudományága folytonos mívelése mellett a kezei alá jutó ifjú orvosnemzedéknek szaktárgyában szigoru rendszerességgel

való alapos kiképzésre fordította. Sokszor nehezedett vállaira egyetemi és kari ügyek vezetése, amelyekben mindenkor széleskörü ismeretei és mély igazságossága nyilvánult meg. Igaz örömet éreztünk a fölött, hogy nyugalomba vonulása alkalmából Kormányzó Úr Ő Főméltósága 1922. évi december 23-án kelt magas elhatározásával az orvosképzés terén 40 évi tanári működése alatt kifejtett kiváló és eredményes munkásságáért magas elismerését nyilvánitani méltóztatott.

A második félévben dr. Finkey Ferencet egyetemünkön a büntető perjog ny. r. tanárát Kormányzó Úr Ő főméltósága koronaügyész helyettessé kinevezni méltóztatott, aminek következtében f. é. május hó 29-én egyetemünktől megvált. Dr. Finkey Ferenc ezzel már másodszor távozik egyetemünkről, hogy a hazai jogtudományok fejlesztése érdekében kifejtett eddigi munkásságát most már magasabb légkörben a gyakorlat terén folytassa. Amidőn örömmel üdvözöljük előléptetését és igaz szívből szerencsét kívánunk új pályáján, nem titkolhatjuk el sajnálatunkat a veszteség fölött, mely egyetemünket kiváló tagjának távozásával érte.

A tanári karnak létszámcsökkenése állott elő azzal is, hogy dr. Ruzitska Béla, a II.-ik számú chemiai tanszék ny. r. tanára, egyetemünknek Szegedre való helyezése idején szabadságot kérve Kolozsváron maradt. Többszöri hívó szóra újabb szabadságkéréssel válaszolt, míg végre 1922 decz. 20-án hozzáintézett hivatalos felszólításra 1923 jan. 10-én jelentette, hogy az oláhok szolgálatába lépvén, tanári állásáról lemond.

Egyetemünk administratiós szerveiben is történt személyváltozás azzal, hogy Orbók Ferenc egyetemi questor saját kérelmére nyugalomba helyeztetett. Orbók Ferencnek egyetemünkön 30 év óta a pénzkezelés sokágú és felelősségteljes munkakörében teljesített szolgálatát szakértelem, lelkiismeretesség és szigorú pontosság jellemezte, ami által úgy min-

denkori fölötteseinek, mint egyetemünk minden tagjának nagyrabecsülését vívta ki. Méltóképpen érte tehát az a kitüntetés, hogy neki nyugalombavonulása alkalmából Minister úr ő nagyméltósága 4 évtizedes fáradhatatlan munkásságáért elismerését és háláját nyilvánította.

Egyetemünk tanári kara az otthonból való kiűzetéssel, az elhalálozásokkal, nyugalombavonulásokkal és áthelyezésekkel nagymértékben megfogyatkozott, elannyira, hogy itt Szegeden különösen az első, de a közelmult második tanévben is a nagyszámú főtárgy ellátása csak sokszoros helyettesítésekkel vált lehetővé. Egyetemünk itt Szegeden való meggyökeresedésének örömteljes jelét látjuk abban, hogy a vallás- és közoktatásügyi Minister úr a karoknak az üresedésben lévő tanszékek betöltésére tett javaslatai alapján az elmúlt tanévben Kormányzó Úr Ő Főméltóságánál jelentékeny számban új tanerő kinevezését javasolni méltóztatott. Ez a tény míg egyrészt egyetemünk rendeltetése a tudományok terjesztése és fejlesztése érdekében szükségesség volt, másrészt megtörténte egyetemünk jövője iránti bizalomnak nyújt szilárd alapot. Kormányzó Úr Ő Főméltósága az elmúlt tanévben egyetemünkhöz időrendben a következő professorokat méltóztatott kinevezni:

Dr. *Szabó József* egyetemünk magántanárát és adjunktusát az ideg- és elmegyógyászati tanszékre ny. r. tanárnak,

Dr. *Mészöly Gedeont*, a magyar tudományos akadémia könyvtárosát, az ural-altaji nyelv tanszékére ny. r. tanárnak,

Dr. *Poór Ferenc* egyetemi magántanárt, budapesti közkórházi főorvost, a bőr és bujakór tanszékére ny. r. tanárnak,

Dr. *Szentpétery Zsigmond* egyetemünk c. ny. r. k. tanárát az ásvány- és földtani tanszékre ny. rendkivüli tanárnak,

Dr. *Buza László* sárospataki jogakadémiai r. tanárt, a nemzetközi jog tanszékére ny. r. tanárrá,

Dr. *Kogutovicz Károlyt*, az Erzsébet nőiskola r. tanárát, az összehasonlító földrajzi tanszékre ny. r. tanárnak,

Dr. *Polner Ödönt*, az Erzsébet tud. egyetem ny. r. tanárát, a magyar közjog tanszékére ny. r. tanárnak,

Dr. *Hornyánszky Gyulát*, egyetemünkön a classica philologia ny. r. tanárát ugyanebbe a minőségben az ókori történet tanszékére, végre

Dr. *Huszti József* Eötvös collegiumi r. tanárt a classica philologia tanszékére ny. r. tanárnak.

Melegen üdvözöljük egyetemünk kötelékébe lépett új tanerőket azzal a biztos tudattal, hogy működésük egyetemünk dicsőségére fog válni.

Mindezek a kinevezések azonban korántsem töltik ki teljesen a tanári kar létszámának hiányosságát, csak apasztották a helyettesítések nagy számát. A múlt tanévben a még üresedésben lévő tanszékek ellátására a karok javaslatai alapján a vall. és közoktatásügyi miniszter ur a jogi karon 6, az orvosi, bölcsészeti és mathem. term. tudományi karon 5—5 tanszéken szükségessé vált helyettesítést vette jóváhagyólag tudomásul.

A tanári kar létszámának emelkedése mellett az elmult tanévben örvendetesen felnövekedett azoknak a fiatal tudósoknak a száma is, kik egyetemünkön magántanári képesítést szereztek.

Az orvosi kar habilitálta dr. Dávid Lajost a „gyógyszer vizsgálat-" és Dr. Genersich Antalt „a hasüri szervek sebészeti megbetegései" című tárgyból; a bölcsészet kar habilitálta Dr. Biró Venczelt „Erdély történeté-"ből és Dr. Miskolczy Istvánt „Olaszország története az Anjouk nápolyi uralma alatt" című tárgyból.

Egyetemünk Szegedre való helyezésekor a Kolozsváron volt altisztek közül csak néhányan jelentkeztek további szolgálatra, igy a szervezkedés idején a nagy

altiszti hiány ideiglenesen felvett napidíjasokkal töltetett be. Örömemre szolgált, hogy a napidíjasok közül egy évi megfelelő szolgálat után a vall. és közoktatásügyi Miniszter urnak 1923. évi március 26-án kelt jóváhagyó tudomásul vételével 2 műszaki másodaltisztet, 12 kezelő tisztet és 19 altisztet végleges állásba nevezhettem ki.

A szervezkedés munkája közepette egyetemünknek ünnepei is voltak; első ezek között széki gróf Teleki Pál államtudományi doctornak, a magyar Tudományos Akadémia tiszteleti tagjának, a budapesti egyetem közgazdaságtudományi kara nyilv. r. tanárának, egyetemünkön a bölcsészettudományok honoris causa doktorává való avatása volt. Már 1921. évi május havában dr. Márki Sándor ny. r. tanár a bölcsészeti karnak javaslatot tett, hogy a kar a földrajzi tudományok sikeres műveléséért gr. Teleki Pált a bölcsészet tudományok h. c. doktorává avassa. A kar 1922. május 26-án tartott rendes ülésében méltányolva a javaslat indokolását, azt elfogadta és felterjesztést intézett a vallás- és közoktatásügyi Miniszter urhoz az iránt, hogy a kar határozatát jóváhagyni és legfelsőbb helyen a hozzájárulást kieszközölni méltóztassék. A Miniszter ur 1922. évi junius hó 24-én kelt leiratában közli az egyetemi tanáccsal, hogy Kormányzó Ur Őfőméltósága magas elhatározásával megengedni méltóztatott, hogy gróf Teleki Pál a bölcsészettudományok h. c. doktorává avattassék.

A felavatás ügyének ilyetén előkészítése után mély sajnálatunkra a felavatás ünnepélye gróf Teleki Pálnak közbejött betegsége miatt nem volt megtartható, miként az előre tervezve volt, egyetemünk fennállásának 1922. junius havában lefolyt 50 éves jubileuma alkalmával, hanem halasztást szenvedett. 1922. évi október 2-án tartott tanévmegnyitón azután a múlt évi egyetemi tanács az egyetem aulájában díszes nagyközönség előtt gróf Teleki Pált h. c. doktorrá avatta és neki a doktori díszoklevelet

átadta. Emlékezetes marad erről az ünnepélyről felavatottnak meleg közvetlenséggel előadott s széleskörü, mély tudást eláruló köszönő beszéde. Egyetemünk szerencsésnek érezheti magát, hogy gróf Teleki Pálban a tudóson kívül közéletünk egy kiválóságát doktorai sorába iktatva magához fűzte.

Második ünnepe volt egyetemünknek dr. Lukács György v. b. t. t., kamarás, volt vallás- és közoktatásügyi Minister, nemzetgyülési képviselőnek tiszteletbeli orvosdoctorrá avatása. Az orvosi kar dr. Imre József ny. r. tanár előterjesztésére elhatározta, hogy dr. Lukács Györgyöt hazánkban a közegészség és gyermekvédelemre hivatalos és társadalmi úton hatalmas alakulatok megszervezéséért, szanatóriumok alapítása és fentartásáért, valamint minden orvosi esemény megvalósításában való hathatós közreműködéseért tiszteletbeli orvosdoctori cimmel ruházza fel, aminek alapján kérte a vall. és közoktatásügyi Minister urat, hogy határozatát jóváhagyni és legfelsőbb helyen a hozzájárulást kieszközölni kegyeskedjék. A Minister úr 1923 április 30-án kelt leiratában értesítette egyetemünk tanácsát, hogy Kormányzó Úr Ő Főméltósága magas elhatározásával megengedni méltóztatott, hogy dr. Lukács György a közegészségügy körül szerzett érdemeiért tiszteletbeli orvosdoctorrá avattassék. Ennek a magas engedélynek alapján 1923 junius 11-én egyetemünk tanácsa dr. Lukács Györgyöt az egyetem aulájában díszes közönség előtt h. c. doctorrá avatta és neki a doctori díszoklevelet átadta. Felavatott a magyar nemzet nagy szeretetétől és a nemzet testi épsége és ereje fejlesztése iránti lelkesedéstől áthatott beszédben mondott köszönetet. Egyetemünk csak háláját nyilvánította amidőn dr. Lukács György őnagyméltóságának kiváló érdemeiért azt a legnagyobb kitüntetést adta, amit adhatott.

Ünnepe volt még egyetemünknek 1922. év nov. 17-ike is, amikor a mostani vallás- és közoktatásügyi

Ministerünk gróf Klebelsberg Kunó őnagyméltósága, dr. Tóth Lajos államtitkár, dr. Nagy Árpád ministeri tanácsos, Palágyi János főszámtanácsos és Korb Flóris műépítész urak kíséretében egyetemünk megszemlélésére körünkbe jött. Egyetemünk régi óhajtása teljesült ebben a látogatásban, mert egyetemünknek Szegedre való helyezésével az intézeteknek átengedett s megelőzőleg más célokat szolgáló épületek és helyiségek új rendeltetésüknek megfelelő átalakítása nagyjában megtörtént ugyan, de az üzem- s különösen a tudományos felszerelés nagy mértékben hiányos, több intézetnél a semmivel egyenlő maradt. Ezeknek a hiányoknak a nagyságát és pótlásuk szükségességét egyetemünk ügyeinek legfőbb intézői is csak a helyszínen tett szemlélet és tapasztalat útján ítélhetik meg kellőleg. Ezért örömmel láttuk, hogy erre irányuló szándék vezérelte Ő Nagyméltóságát, amidőn két napon át az összes intézeteket sorra járva, a legapróbb részletekig megszemlélt és tudomást szerzett minden meglévőről és minden szükségletről. Ezután a szemle után szebb jövő iránt keltett remények hátrahagyásával távozott ő Nagyméltósága körünkből. A közeli jobb jövő iránti reményeink fellobbanó lángját egyetemünk felszerelésben való haladásához és gazdasági ügyeinek akadálytalan menetéhez szükséges anyagi erők megadására tett tapasztalatok — sajnos — csakhamar lelohasztották. Az 1922/23. évi állami költségvetésben intézeteink részére az elméleti és gyakorlati oktatás céljaira felvett 31 millió koronából 4 millió 1922 július havában, 2 millió 1923 február havában s a többi 25 millió pedig épen a tanév és költségvetési év legvégén utaltatott ki, még pedig úgy, hogy mind a három részlet egymagában osztatlanul az összes intézetek számára szólott. Ezeken a részleteken azután összesen 11 szeminárium, 7 természettudományi intézet és az egyetemi könyvtár nagy vitatkozások után meg-

állapított arányszámok szerint osztozkodott. Az egyes intézményeknek az osztozkodással is késleltetve jutott összegek pedig pénzünknek további nagy esése arányában vásárló értéküket veszítették. Ennek a sajnálatos körülménynek a következménye az, hogy intézeteinknek az elmult tanévben felszerelésben való fejlődéséről alig szólhatunk. Egyedül a létesítendő botanikus kert ügye tett egy lépésnyi előrehaladást. Ugyanis Szeged szabad királyi város törvényhatósági bizottsága már 1921. évi október hó 20-án hozott határozatával Egyetemünknek füvészkert céljaira Ujszegeden, a kendergyár mögött, örök használati joggal 20 kat. holdnagyságú területet engedett át. A törvényhatósági bizottság határozatát azonban megföllebbezték, ezért az átengedett területet tényleg csak a belügyministeriumnak döntése után, 1922 okt. 21-én vehette a m. kir. kincstár, illetőleg az egyetem birtokba. Egyetemünk ilymódon jelentékeny földterülethez jutván most reáhárult az a nagy feladat, hogy ezen botanikus kertet létesítsen. Mivel 1923 elején a növénytani intézet botanikus kert céljaira egy fillért sem kapott, az intézet s így a botanikus kertnek is igazgatója a rendelkezésére álló területet a tavasz beálltával felesbe munkáltatta meg egyrészt nehogy azon a ruderalis flora verjen tanyát, másrészt pedig abból a célból, hogy az így kikerülő termékek árával az első legszükségesebb beruházást megtehesse. Hogy mit jelent egy botanikus kert létesítése, arra élénk világot vet az a körülmény, hogy 1923 június havában a növénytani intézet igazgatója a botanikus kert céljaira kapott 5 millió felszerelési átalányból pénzünknek éppen akkor beállott nagymértékű tovább elértéklenedése miatt az első legszükségesebb beruházást: egy igaerőt sem szerezhette be. Ez mutatja, de szakemberek tudják, hogy botanikus kertről beszélni sem lehet pénzünk mai értéke mellett százmilliókra menő befektetés nélkül.

A drágaság folytonos emelkedése közben az előre

is szűkösen kimért járandóságoknak rendellenes késedelmezéssel történt kiutalása káros hatását leginkább a két gondnoki hivatal ügykörében éreztette.

Az egyetemi klinikák fenntartási átalánya az 1922/23-ik költségvetési évben sem havi, sem negyedévi időközöknek meg nem felelő rendszertelenséggel utalványoztatott. Ez a körülmény a folytonos áremelkedés közben lehetetlenné tette a szükséges anyagoknak a maga idejében való beszerzését, a minek káros hatását a klinikák nagymértékben meg is érezték. A megnyitáskor a klinikák annyira hiányosan voltak felszerelve, hogy majdnem leküzdhetetlen nehézségekkel lehetett a tömegesen jelentkező betegeket elhelyezni. A pénzügyi kormányzat az ország helyzetére való hivatkozással a múlt tanév legnagyobb részében mostoha elbánásba részesítette a klinikákat. De a helyzet kényszerítő hatása alatt a tanév vége felé a megértés terére lépve fokozatos fejlesztésre nyujtott kilátást és némi módott azáltal, hogy 1923 május végén 94 millió koronát bocsátott rendelkezésre. Ebből az összegből 30 millió fehérnemű felszerelésre a „Magyar Asszonyok Nemzeti Szövetségének" adatott, 20 millió klinikai ágyfelszerelésre és 44 millió a klinikai és elméleti orvoskari intézetek tudományos felszerelésére fordíttatott. Sajnos a megértés akkor következett be, amikor koronánk éppen nagy esésben volt, ami ezeknek az összegeknek vásárló erejét igen lecsökkentette.

Az egyetemi gondnok ügykörében az 1922/23-ik költségvetési év mindjárt kezdetben adósságokkal kezdődött, mert az első kiutalás csak julius 24-én érkezett s ez is olyan kevés volt, hogy második pénzkiutaláskor, október 16-án, már egy és félmillió korona volt a tartozás.

A késedelmes kiutalások sorozata következett ezután, ami a folyton emelkedő drágasággal párosulva elsősorban a fűtőanyagszükséglet mennyiségének beszerzését nehezítette meg annyira, hogy e miatt a tél folyamán több

ízben az előadások egyrészét hosszabb-rövidebb ideig szüneteltetni kellett, másodszor a személyzet illetményeinek a kifizetését akasztotta meg úgyhogy, majdnem minden hónap elején innen-onnan kölcsönzött pénzel lehetett csak már hangos zúgolódásra a béreket kifizetni. Ilyen pénzügyi helyzet mellett mégis az 1922. év augusztus havában az akkori árak szerint megállapított 26 millió költségvetési fedezettel szemben az évi számadások csak 6 millió korona hiánnyal zárultak. Igaz, hogy a költségvetésbe felvett épületjavítások, irodaberendezések és több más szükséglet kielégítéséről le kellett mondanunk.

Anyagi ügyeink ilyen sajnálatos állapota közben fölemelő hatással voltak azok az adományok, amelyeket egyrészt a tudomány terjesztése és fejlesztése, másrészt a hallgatóság segélyezése és tanulásra való ösztönzésre céljából egyesek és intézmények nemeslelkűen egyetemünknek juttattak. Az elmúlt tanévben örvendetes volt a száma az ilyen adományoknak.

A Magyarországi Gyógyszerész Egyesület szegénysorsú gyógyszerész hallgatók segélyezésére 1922. szeptember 7-én 26870·— koronát és 1923. április 10-én további 60000·— koronát juttatott.

Báró Gerliczy Félix szegénysorsu hallgatók támogatására 1922. november 4-én 50000·— koronát és 1923. julius 3-án további 100000·— koronát adományozott.

A Szeged-Csongrádi Takarékpénztár 1922. december 22-én 10 darab saját intézete részvényét alapítványként letétbe helyezte, az egyetem tanácsára bizván annak felhasználását. Ez az alapítvány 1923. február 3-án további 3 drb. részvénnyel gyarapíttatott.

A felsőoktatásügyi egyesület által a magyar főiskolák tudományos munkájának biztosítására alakított „Tudománymentő Bizottság 1922. december 15-én tudományos munkásság támogatására 100000·— koronát, ugyanerre a célra ugyanekkor az egyetem barátai körének 100.000

koronát, 1923. április 4-én a jubileumi emlékkönyv és az acta scientiarum nyomtatási költségeire egyenként 100—100000·— koronát, egy állattani és egy ásványtani dolgozat nyomtatási költségeire 50000·— koronát és végre pályadíjak kiegészítésére 30000·— koronát utalt át.

Hatvani Sándor örökösei 1923. február 24-én Vészi József főszerkesztő útján menekült hallgatók segélyezésére 200000·— koronát adományoztak.

Legvégül az országos menekültügyi hivatal a jubileumi emlékkönyv költségeire 60000·— koronát utalt ki.

Egyetemünk a legmélyebb háláját és köszönetét nyilvánítja a nagylelkű adományokért.

Az eddigiekben számot adva az elmúlt tanévben az egyetemi oktatás és egyetemünk fejlődése körében lefolyt főbb eseményekről, még egyetemünk hallgatóságát illetőleg kívánom a következőket felemlíteni.

Egyetemünkön az elmúlt tánév I-ső felében beiratkozott 1039 rendes és 101 rendkivüli, összesen 1140 hallgató; a II-ik félévben pedig 1000 rendes és 100 rendkivüli hallgató, összesen 1100 hallgató. Ez a hallgatói létszám a megelőző évivel szemben örvendetes nagy szaporulatot mutat.

Az egyetemi diákélet szervei sorában fokozott jelentőséghez jutott a lefolyt tanévben a „Horthy Miklós egyetemi internátus és diákasztal", amennyiben 150 diáknak adott lakóhelyet és napi átlagban 300 diáknak szolgáltatott ki aránylag olcsón és jó élelmezést. Ezt a teljesítményt azonban a napról-napra nehezedett életviszonyok között a vezetőség csak küzdelmes munkával tudta elérni. Mindjárt az év kezdetén súlyos válságon ment át az intézmény, amikor is eddigi keménykezű vezetője és nagyérdemű megszervezője Dr. Rigler Gusztáv ny. r. tanár elnöki tisztéről lemondott. Az elnök lemondása után egyetemünk Tanácsa a felügyelő bizottság elnökéül Dr. Kolosváry Bálint ny. r. tanárt; alelnökéül pedig Dr.

Schmidt Henrik ny. r. tanárt választotta meg. Ezt az új vezetőséget a megfelelően kiegészített felügyelő bizottsággal együtt a kérlelhetetlenül emelkedő drágaság állította a legsúlyosabb feladatok elé. Ennek illustrálására elég legyen itt csak annyit felemlíteni, hogy a tanév elején a kilónként 60 koronás húsárakkal összeállított költségvetéssel szemben a tanév végén 3000 koronás húsárakkal kellett számolni akkor, amikor a bevételeknek legnagyobb része változatlan maradván, csak a fizető diákok havi étkezési díjainak szűk határok között lehető emelése volt az egyedüli segítség. Ebből érthető, hogy dacára a környékbeli magyar társadalom áldozatkészen nyújtott természet- és pénzbeli adományainak a tanév nagy hiánnyal zárult le. Ennek a hiánynak elenyésztetésére a vezetőség végső lehetőségűl kénytelen volt a pénzügyminiszter úrnál — végeredményben sikerrel járt — lépéseket tenni.

A diákasztal fentartásának nehéz munkája és gondjai között is sikerült az internátust egy igen szükségelt résszel kibővíteni. A vezetőség ugyanis a népies irodalmi társaság támogatásával 5 elkülönített helyiséget menekült egyetemi hallgatónők számára rendeztetett be s ezzel a jövőbeli leányinternátus alapjait vetette meg. Úgy az egyetemi Tanács, mint a részes mindkét nembeli hallgatóság hálája illeti meg a Horthy internátus és Diákasztal vezetőségét, különösen pedig fáradhatatlan elnökét Dr. Kolosváry Bálint ny. r. tanárt, hogy ennek az intézménynek nehéz munka árán való fentartásával és fejlesztésével a hallgatóság jelentékeny részének egyetemi tanulmányai végzését megkönyítette, de a köszönet mélyen átérzett szavaival hálásan kell megemlékeznünk azokról a nemeskeblű adakozókról, akik adományaikkal ezekben a nehéz időkben a diákasztal segítségére siettek.

A diákasztalon kivűl önálló szervezettel fenállott még a „Keletmagyarországi Főiskolai hallgatók Bocskay

Internátusa", mely a népies irodalmi társaság által fentartva elsősorban keletmagyarországi illetőségű 50—60 hallgatónak adott jutányos áron, sőt többnek ingyenesen lakást, fűtést és világítást.

Az egyetemi Tanács fenhatósága körében működött még a „Ferencz József-Tudományegyetemi Kör" is, mely 80 taggal nehéz küzdelmek között tartotta fenn magát.

Egyetemünk tanácsa a tehetséges, de szegénysorsú ifjak anyagi gondoktól mennél nagyobb mértékben való függetlenítése, de különösen az egész egyetemi ifjúság erkölcsi állandó gondozása és támogatása feladatainak intézményes szolgálatára ez év április havában Diákjóléti és diákvédő irodát szervezett s ennek vezetésére az ifjúság érdekeinek fáradhatatlan, lelkes istápolóját Dr. Szandtner Pál ny. r. tanárt nyerte meg. Az iroda működését a jelen tanév elején megkezdte s már is szép eredményekre hivatkozhatik.

Egyetemünkkel szoros kapcsolatban alakult meg a „M. kir. Ferenc József-Tudományegyetem Barátainak Egyesülete", mely a tudományos kutató munkásság anyagi támogatásban való részesítésén kívül szegénysorsú hallgatókat is segélyezett.

Ezeken az intézményeken kívül még a M. kir. Ferenc József-Tudományegyetem Bajtársi egyesületei működtek és pedig helyi szempontok szerint szervezve: a „Székely Egyetemi és Főiskolai Hallgatók Egyesülete" 220 taggal és a „Délvidéki Egyetemi és Főiskolai Hallgatók Egyesülete" 200 taggal. Tudományszakok szerint szervezve: a jogászok „Verbőczy Bajtársi Egyesülete" 200 taggal, az orvosok „Csaba Bajtársi Egyesülete" 120 taggal és a gyógyszerészek „Rákóczi Bajtársi Egyesülete" 160 taggal. Vallási alapon szervezve: a katholikus „Szent Imre Kör" 150 taggal, a református „Bethlen Gábor Kör" 150 taggal, az evangelikus hallgatók „Ifjúsági Egyesülete" 40 taggal és végre az unitárius „Dávid Ferenc Ifjúsági Egye-

sület" 32 taggal. Mindezek a szervezetek a bajtársi együttérzés és önfegyelmezés ápolásán kívül szegénysorú tagjainak istápolását is hivatásokul tekintették.

Minden tanév szabályszerinti utolsó eseménye: a Rector és dékán választások a mult évben is május havában folytak le. Dékánná választattak a jogi karon dr. Ereky István, az orvosi karon dr. Demeter György, a bölcsészeti karon dr. Schmidt Henrik és a mathematikai és természettudományi karon dr. Ortvay Rudolf ny. r. tanárok. A négy kar által kiküldött Rector electorok egyhangú szavazatával pedig ez idei Rector Magnificussá dr. Veszprémy Dezső ny. r. tanár választatott meg. A teljes bizalom megnyugtató érzésével tekinthetünk egyetemünk így megalakult új tanácsának működése elé.

Rectori beszámolóm végére értem és amidőn Rectori működésem utolsó tényeképen Neked igen tisztelt collegám átadom a Rectori jelvényt, teszem ezt azzal az óhajtással, hogy ismert erélyességeddel, munkára való készségeddel és erre való képességeiddel vezéreld új tanácsunk élén Alma Materünket a haladás útján, hogy magasztos hivatását a magyar haza javára és dicsőségére tölthesse be.

2.

Dr. *Reinbold Béla* prorectornak az 1924 okt. 11-én tartott tanévmegnyitó közgyűlésén felolvasott beszámolója az 1923—24. egyetemi évről.

Tekintetes Egyetemi Közgyűlés!
Igen tisztelt Vendégeink!

(Egyetemünk 53-ik évében). Mielőtt tanévünket ünnepélyesen megnyitnók és az egyetem vezetésének tisztét az új egyetemi tanácsnak forma szerint is átadnók, pillantsunk vissza az évek hosszú sora által megszentelt szokás szerint az elmúlt évnek eseményeire.

Nem lehet megállás és szünet nélkül mindig csak

előre haladni. A haladásnak élettani követelménye a szakaszosság; a szünetek adnak pihenést, új erőt; a visszapillantások adnak összefoglalást, kritikát és új irányítást. Tekintsünk vissza elmúlt tanévünk eredményeire és bírálja meg e visszatekintés kapcsán lelkében önmagát mindenki, akinek Egyetemünk életéhez valamilyen köze van, *vajjon megtett-e mindent, mit az Egyetem érdekében tenni kellett és lehetett?* Gondolkozzunk azon, hogy vajjon miféle körülmények voltak azok, melyek egyetemi életünket kedvezően vagy kedvezőtlenül befolyásolták és igyekezzünk levonni a tanulságokat, hogy miként fokozhatnók a kedvező hatásokat és miként szoríthatnók vissza a kedvezőtleneket?

A szokás a lelépő rektor kötelességévé teszi a beszámolást. Igy jutok abba a helyzetbe, hogy a lefolyt tanév történetének vázlatát én tárjam a tekintetes egyetemi közgyülés elé, jóllehet Egyetemünk életét a tanévnek csaknem egész folyamán az enyémnél is hivatottabb kezek irányították.

Jelentésem során nem szabadulhatnék egy súlyos és nyomasztó érzéstől, ha minden idő-, rendi- és tárgybeosztástól függetlenül nem emelném ki elsősorban azt a súlyos veszteséget, mely egyetemünket ez év május havának 14. napján rektorának, Dr. Veszprémy Dezsőnek elhunytával érte. Az egyetem fakultásai által kiküldött rektorválasztók az 1923/24. tanévre egyhangúlag választották meg az orvosi karnak érdemekben dús kórbonctantanárát Dr. Veszprémy Dezsőt és ő lelkes munkakedvvel állott a tanév kezdetén az egyetem élére. Tisztán látta azokat a hátrányokat, melyek egyetemünket elhelyezkedésének ideiglenes jellegéből kifolyóan érik; látta a súlyos helyzetet, melyet az a sajnálatos körülmény teremtett, hogy tanáraink közül sokan nem tudtak Szegeden lakáshoz jutni; érezte a nehézségeket, melyek abból származtak, hogy az egyetem fenntartásához és működéséhez szük-

séges pénzösszegek nem csak elégtelen mennyiségben, hanem késedelmesen és rendetlenül utaltattak ki. Fáradhatatlan szorgalommal látott hozzá e hátrányok enyhítéséhez, kért, követelt, érvelt, buzdított és jórészben az ő tevékenységének köszönhető, hogy eme kérdésekben jelentős lépésekkel haladtunk előre. Sok sikert igérő munkája közben váratlanúl döntötte ki őt a rektori székből a kérlelhetetlen halál. Fájó szívvel emeltünk ravatalt neki központi épületünk előcsarnokában és innen kísértük Őt zúgó zivatarban utolsó utjára.

Fájdalmunkban is jóleső érzéssel láttuk gyászünnepünkön a nm. V. és K. miniszter ur képviseletében Nagy Árpád dr. helyettes államtitkár urat, továbbá *Kenyeres Balázs* dr., *Entz Béla* dr. és *Kováts Andor* dr. kartársakat, mint a budapesti, pécsi és debreceni egyetem küldötteit, Szeged város törvényhatóságának, valamint a városban levő hivataloknak és intézményeknek képviselőit. Fájdalmunkban is jól estek azok a szavak, melyek *Kenyeres Balázs* budapesti tanártársunk ajkairól hatoltak szívünkbe, feleleventve annak a sokszoros kapcsolatnak érzetét, mely a két egyetem tanári karát összefűzi. Meleg hálával hallottuk a debreceni és pécsi kiküldöttek együttérző szavait. Hálával őrizzük azt a sok részvétíratot, mellyel magánosok és intézmények velünk érzésüket tanúsították.

Egyetemünk tanácsa és orvostudományi kara *Demeter György* orvoskari dékán szavaival vett búcsút a szeretett kartárstól és vezértől, az egyetemi ifjúság fájdalmát pedig *Imre Mihály* o. h. meghatott szavai tolmácsolták. A gyászbeszédek elhangzottak, a tanítványok, a „fiúk" vállaikra vették mesterüknek koporsóját és gyászkocsira helyezvén melléje sorakoztak. Volt valami mélyen megható abban a kitartásban, mellyel a zuhogó esőben mellette maradtak az utolsó percig. *Veszprémy Dezső* emléke élni fog, *mert lelke megtalálta útját a fiatalság szívéhez.*

Ma nem időzhetünk e szomorú napok emlékénél tovább, haladnunk kell az események felsorolásával. A megüresedett rektori széket be kellett tölteni. A karok részéről kiküldött rektorválasztók a tanév hátralevő néhány hónapjára csekély személyemet ékesítették fel a rektori méltósággal és én — a választásnak miniszteri jóváhagyása megérkezvén — azzal a fogadalommal vettem át *Pfeiffer Péter* prorektornak kezéből a rektori láncot, hogy igyekezni fogok megboldogult elődöm irányát követni."

Az a körülmény, hogy a lefolyt tanév nagyobb részében nem én állottam az egyetemet érintő események középpontjában, szolgáljon mentségemül, ha jelentésemben talán kénytelen leszek a kivülálló krónikásnak esetleg túlságosan tárgyilagos hangján szólani.

A lefolyt tanév a multnak rázkódásai után megint egy lépést jelentett az újraéledés útján. Nem mintha nagyszabású alkotások, erőteljes fellendülés jellemeznék a lefolyt időt. Ilyenekről sajnos nem számolhatok be, bár jelentős előkészítő lépések tétettek. Egyetemünk állapota még mindig veszedelmesen hasonlít a *lábbadozó betegéhez*, ki súlyos vérvesztése után csak fokról-fokra, gyüjti össze elveszített erejét. Gondozói örvendenek, ha újabb baj nem éri, ha látják, hogy egyik-másik kidőlt szerv halkan újból kezdi rendes működését. Egyetemünk a megrázkódtatás által nem egy szervét veszítette el. Örömmel látjuk és mint az erősödés jelét jegyezzük fel, hogy az elmúlt évben több ilyen szerv újból éledett. Üresedésben lévő tanszékek töltettek be, szünetelő intézmények indultak újból működésnek. Tanszékeiket az elmult évben foglalták el, bár még az előző évben kineveztettek, *Polner Ödön* dr., a magyar közjognak és *Huszti József* dr. a klasszikus nyelvészetnek ny. r. tanára. Hosszú idő óta üresedésben levő tanszékekre neveztettek ki *Buday Árpád* dr. az érem és régiségtan ny. r. tanára, *Hainiss Elemér* dr. a gyermekgyógyászat ny. r. tanára.

Rendes tanárrá lépett elő *Szentpétery Zsigmond* dr. az ásvány és földtannak eddig ny. rk. tanára. Rendkívüli tanári címet kapott *Marót Károly* dr. a görög folkloré és vallástörténet magántanára és *Horváth Jenő* dr. az újkor történetének magántanára.

Magántanári képesítést nyert *Kovács Ödön* dr. a csecsemőbetegségek kór- és gyógytanából. Német lektornak megválasztatott *Schneider Ferenc*, műszaki előadások tartásával megbízattak dr. *Thiering Oszkár* és *Tóbiás László* fémipariskolai igazgató ill. tanár urak, kik előadásaik tartására díjtalanúl vállalkoztak.

Igen fontos haladásnak tekinthetjük, hogy az elmúlt évben betöltetett az évek óta üresedésben levő könyvtárigazgatói állás, melyre *Bibó István* dr. miniszteri tanácsos neveztetett ki.

A tanári karnak ezen örvendetes kiegészítődésével szemben veszteségekről kell beszámolnom. Ezek közül szomorúan emlékeztem már meg *Veszprémy Dezsőnek*, az egyetem rektorának, a kórbonctan ny. r. tanárának és a szövettan megbízott tanárának korai haláláról. E gyászt alig néhány hét múlva újabb szomoru veszteség követte, midőn egyetemünknek mindnyájunk által őszintén tisztelt és szeretett nesztora dr. *Lukács Adolf* a büntetőjog ny. r. tanára költözött el az élők sorából. 30 évig volt lelkes, buzgó tanára Alma Materünknek, kiterjedt tudományos munkásságával öregbítette hírnevünket, szeretetreméltó egyéniségével megnyerte hallgatóinak és tanártársainak szívét egyaránt. Egyetemünk veszteségei közé sorozzuk dr. *Tötössy Béla* budapesti műegyetemi tanárnak, egyetemünk tiszteletbeli doktorának és dr. *Pecz Vilmos* budapesti egyetemi tanárnak, egyetemünk volt nyilvános rendes tanárának elhunytát.

Hallgatóink sorát sem kimélte meg a halál, mindjárt a tanév elején elragatta tőlünk *Bus László* orvostanhallgatót.

Sajnosan nélkülöztük a lefolyt évben dr. *Schneller Istvánnak* a neveléstan ny. r. tanárának és dr. *Imre Józsefnek* a szemészet ny. r. tanárának működését. Mindketten hosszú és érdemekben dús munka után pihenésre vágyva szabadságra mentek és nyugdíjaztatásukat kérték. *Schneller István* kérését a kormány kiváló érdemeinek elismerése mellett 1924. jan. 1-én teljesítette, míg *Imre József* kérése még elintézés alatt áll. Sajátságos véletlen, hogy az *igazi egyetemi eszmének* e két kiváló képviselője és harcosa csaknem egy időben teszi le a fegyvert. Kívánjuk, hogy a közélet terheitől szabadulva még hosszasan nyugodtan élhessenek eszményeiknek.

Egy további megürült tanszékünk a természettani, minthogy *Pogány Béla*, e tárgynak ny. r. tanára, miután már körülbelől $1^1/_2$ évet töltött megtisztelő meghívás folytán Jenában tudományos kutatásokkal, elfogadta a budapesti műegyetem meghívását és tanártestületünkből most már végérvényesen kivált.

A halálozás, eltávozás, nyugdíjazás vagy tartós szabadságolás miatt üres tanszékeket, u. m. az ábrázoló geometria, állattani, érem- és régiségtani, francia nyelv és irodalmi, kórbonctani, neveléstani, természettani és II. vegytani tanszékeket szokásaink szerint részben az ujonnan kinevezett tanár megérkeztéig, részben egészen a tanév végéig a karok által kiküldött és a miniszter úr által megerősített helyettesek látták el.

Működött egyetemünkön összesen 45 (49*) nyilvános rendes tanár, 1 (0) nyilvános rendkívüli tanár, 6 (6) adjunctus, 35 (36) tanársegéd, 43 (43) gyakornok, 25 (24) magántanár, 1 (3) előadó, 3 (5) magántanító; volt ezeken felül 3 (5) c. rk. tanárunk, kiket azonban nem mind sorolhatunk az egyetem működő tagjai közé. Tartottunk a jogi karon 29 (30) előadást 113 (116) heti óraszámmal,

*) Az első szám az I., a zárjel között közölt szám a II. félévre vonatkozik.

az orvosi karon 44 (39) előadást 206 (209) heti óraszámmal, a mathematikai és természettudományi karon 42 (45) előadást 223 (211) heti óraszámmal, a bölcsészettörténettudományi karon 48 (49) előadást 112 (108) heti óraszámmal. Együtt 163 (163) előadást 654 (644) heti óraszámmal.

A tanári kar szigorúan vett tanítómunkáján felül végzett tudományos munkásságáról azok a tudományos közlemények nyujtanak képet, melyek az év folyamán megjelentek. E közlemények részletes felsorolása jelentésem mellékletei között lesz található, itt csak annyit említek, hogy összes számuk kb. 190. Nem mulaszthatom el e kérdéssel kapcsolatosan reámutatni arra, hogy a tudományos buvárkodás intézeteinknek bizony még nagyon is hézagos felszerelése, csekély átalánya, különösen pedig a legfontosabb szakmunkák hiánya miatt óriási nehézségekbe ütközik. Még szerencsés az, kinek magánviszonyai kedvező lehetőséget nyujtanak arra, hogy Budapest könyvtáraival közvetlen kapcsolatban álljon.

Míg az előzőkben felsoroltak szerint a tanári kar hiányai az elmult évben meglehetős kedvező fokban pótoltattak, addig a dologi felkészültségünk terén a haladás sokkal csekélyebb fokú volt.

Ezen a téren is történtek azonban jelentős lépések. Mint ilyent elsősorban könyvtári olvasótermünknek április 10-én történt megnyitását említem. Egyetemünk elvételével elvesztettük gyönyörű könyvtárunk pompás olvasótermét. Egyetemünk újraéledése óta könyvtárunk újra szerveződött, adományokból, letétekből, köteles és vásárolt példányokból immár tekintélyes anyag (70000 kötet) gyült össze, az olvasótermet azonban megnyitni, részben a megfelelő helyiség, részben a külön olvasótermi könyvanyag hiánya miatt mostanig nem lehetett. *Dézsi Lajos* kartársunknak, mint a könyvtár helyettes igazgatójának köszönhetjük azt, hogy fáradhatatlan munkájával részint az alapkönyvtár-

ból, részint külön adományokból összeállította az olvasótermi könyvtárt. A bölcsészet és történettudományi kar áldozatképen ajánlotta fel ideiglenesen egyik helyiségét olvasóteremnek. Az olvasóterem végre kényelmesen hozzáférhetővé teszi úgy az Egyetem tagjainak, mint a kívülállóknak azt a kincset, mi könyvtárunkban már is felhalmozódott, elsősorban pedig az olvasótermi könyvtárnak 6070 műből, 7852 darabból álló anyagát. Az olvasóterem szerény falai közt máris szorgalmas munka folyt.

Hálásan kell itt megemlékeznem arról, hogy könyvadományaikkal a lefolyt évben is többen gyarapították könyvtárunkat. Örök letétként könyvtárunkba kerülnek egyetemünk hajdani nagynevű tanárának *Imre Sándornak* értékes könyvei, miért *Imre József* kartársunkat, illetve az *Imre* családot illeti Egyetemünk hálája.

Különös köszönettel tartozunk és pedig nemcsak az adományért, hanem azért a megható lelkesedésért, mellyel Egyetemünk ügyét magáévá tette, *Winis Gáborné* úrnőnek, ki Amerikában Mc. Keesportban könyvtárunknak 100 dollárt adományozott és 30 dollárt gyüjtött.

Hálával adózom itt *Gyurman Emil* dr. emlékének, ki értékes könyvtárát belgyógyászati klinikánknak hagyományozta.

Egyetemünk másik szerve, mely az elmúlt évben kóros álmából felébredt, a földrajzi intézet. A földrajzi tanszék új tanára még az előző évben kineveztetvén, elérkezett az ideje annak, hogy elűzetésünk óta szünetelő földrajzi intézetünk új életre keljen. *Kogutowicz* tanár elismerésreméltó buzgalommal tudta összegyűjteni az intézet alapfölszerelését, úgy hogy szerény háziünnep keretében ez az intézet is megkezdhette működését.

Bizonyos mértékig a már előbb is meglévő szervek működésének anyagi feltételei is javultak. Egyetemünk, intézményeink, intézeteink és klinikáink a kormány részéről, ha nem is elegendő, de az azelőttinél mindenesetre

jobb és rendesebb pénzellátásban részesültek. Fölötte sajnálatos, hogy erre a javuló irányzatra a közel jövőben nem számíthatunk, minthogy a „szanálás" a kormánynak ezt a törekvését is megbénította. Ebben a szinte kilátástalan helyzetünkben reménysugárként látjuk felcsillanni a társadalom ébredni kezdő áldozatkészségét. Nem a nagy tömegek azok, melyek adakoznak. Talán még nagyon távol vagyunk attól, hogy a sűrűn érkező apró adományok gyűljenek tekintélyes összegekké. De az egyes adakozók példája buzdíthat másokat és ha a társadalom *széles rétegei* nem sajnálnák *apró adományokkal* segítségére sietni az Egyetemnek, amely az ő fiait és lányait van hivatva magasabb pályákra nevelni, eljuthatnánk abba a szerencsés helyzetbe, hogy anyagilag függetlenek lennénk lesújtott államunk szűkös pénzforrásaitól és a győző államok kezétől egyaránt.

A V. és K. miniszter úr látva, hogy az állam mostani helyzetében nem biztosíthatja Egyetemünknek azt a pénzellátást, mely működéséhez és fejlesztéséhez szükséges, január 13-án lelkes és nemeshangú levélben fordult a törvényhatóságokhoz, valamint a nagyobb üzleti vállalatok vezetőségéhez, kérve, hogy azt amit az állam ma nem tehet meg, tegye meg a társadalom és segítse ennek a tudományegyetemnek újbóli felvirágzását. E felhívásra az elmúlt tanév végéig 15 millió koronánál valamivel több adomány érkezett. Az adományok anyagi értékét jóval felülmulja azonban a jószándék becse, a mellyel ezek Egyetemünknek nyújtattak. Hálánk jeléül felolvasom az adakozók névsorát; megtehetem, nem tulságosan hosszú.

A *„Történelmi Magyarország Munkabizottsága"* $3^1/_2$ millió, *Tóth F. és Tsa gőzmalom r.-t.* Hódmezővásárhely 3, *Győr* városa 2, *Hódmezővásárhely, Makó, Szentendre* városok, valamint a *Debreceni I. tkpt. r.-t.* és a *Hangya Szövetkezet* 1—1 millió koronát, *Kelemen Béla*

nyug. miniszter, *Szeged Városi Nyomda r.-t.*, *Magyar Acélárúgyár r.-t.* egy-egy félmillió koronát, *Leinzinger Gyula* gyógyszerész 300.000 K-t, *Görögkeleti szerb egyházközség* 200.000, *Pavkovics Rezső* egyházközségi elnök 100.000, *Gyurgyevits István* gör. kel. plébános 100.000, *Kellner Márton* látszerész 100.000, az *Egri Tkpt. r.-t.* 100.000, a *Békéscsabai Tkpt.* 50.000, *Kispest városa* 50.000, *Apró István* MÁV felügyelő *20.000*, dr. *Csaba Jenő* kegyesrendi tanár 10.000 koronát adományozott. Nem tehetem azt, hogy e helyen felsoroljam mindenkinek nevét, aki kisebb-nagyobb pénzbeli vagy természetbeni adománnyal Egyetemünk segítségére sietett. Fogadják mindnyájan leghálásabb köszönetünket!

Ki kell azonban emelnem, *mint az évnek magában véve is legkimagaslóbb eseményét*, hogy *Szeged város* a falai közé telepített Egyetem iránti szeretetének és annak az őszinte törekvésnek, hogy ez az Egyetem ebben az új talajban, melybe átültetett, mély gyökeret verjen és terebélyes fává növekedjék, párját ritkító áldozatkészséggel adta tanúbizonyságát azzal, hogy június 30-i közgyűlésén 50 évre évi 24 vaggon búzát ajánlott fel földjeinek jövedelméből az Egyetem mielőbb megkezdendő építkezésének céljára. Örömmel ragadom meg az alkalmat, hogy ezért a fényes ajánlatért Egyetemünk nevében itt a nyilvánosság előtt mondjak köszönetet. Szeged városa megmutatta, hogy ápolja és szeretettel gondozza az ő Egyetemét. Mi, kik ennek az Egyetemnek vezetői és tanárai vagyunk, biztosíthatjuk Szeged város közönségét, hogy mindent el fogunk követni, hogy Egyetemünk a város lelki és anyagi gazdagságának, művelődésének és egészségének minél dúsabb forrása lehessen. — Vajha az építkezést mielőbb megkezdhetnők, hogy *saját épületeink fundamentumára állva* biztosan érezzük magunkat és annál jobban megfelelhessünk hivatásunknak.

A *tanítás* lehetőségeinek növelésén kívül igen fontos

feltétele a fejlődésnek a *tanulás* lehetőségeinek fokozása vagyis az, hogy ifjúságunk életviszonyai úgy szabályoztassanak, hogy ifjaink lelke az egyetem által nyújtott oktatás befogadására minél teljesebb mértékben képes legyen. Kétségtelen, hogy ezt a célt az angol college-rendszerrel lehetne legjobban elérni. Nálunk ez a rendszer hiányzik. Megkísérlem összefoglalni azt, hogy mit tehettünk az elmúlt tanévben diákjaink viszonylagos jólléte érdekében.

Városunkban az egyetemi ifjúság elhelyezéséről a lefolyt tanévben három intézet gondoskodott, úgymint a *Horthy Miklós*, *Bocskay* és *Szent Imre* internátus. Ezek közül csupán az első áll az Egyetem szervezetével közvetlen kapcsolatban. Az általános lakásinség, a bútorozott szobák drágasága szorítja az ifjúságot az internátusok felé. A *Horthy Miklós* internátus fiúknak szánt *135* és leányoknak szánt *31* helye hamar betelt. Az évközben jelentkezőket mind el kellett utasítani. Az internátus vezetősége gondoskodott új férőhelyekről, a bővítések azonban már a mostani tanév vívmányai lesznek. El nem mulaszthatom azonban, hogy ezzel az alkalommal is kérjem mindazokat, *kiknek a magyar ifjúság jövője nem közömbös*, hogy ennek az igen fontos intézménynek fejlődéséhez adományaikkal hozzájárulni ne sajnálják. Hiszen az új helyiségek csaknem üresek, fűtésüknek, világításuknak és az ágyak felszerelésének kérdése mind égetően sürgős. Örömmel állapítjuk meg az internátus vezetőjének dr. *Kolosváry Bálint* egyet. tanárnak jelentéséből, hogy az internátusban elhelyezett ifjúság példaszerű munkásságban töltötte idejét, fegyelmi vétségek egyáltalában nem fordultak elő.

A *Horthy*-internátussal kapcsolatos diákasztal szintén sokat segített tanulóifjúságunk megélhetési gondjain. Naponta átlagosan 300 diákunk kapott itt egyszerű és olcsó élelmezést. Kétségtelen, hogy ennek a fontos intézménynek működésben tartása nem egyszer súlyos gon-

dokat okozott a vezetőségnek. Hiszen a 300 diák élelmezésének egy napra sem volt szabad megakadnia. Hála az idejében érkezett adományoknak, nem kevésbbé a szállítók hitelkészségének, melyért e kereskedelmileg súlyos időkben őket a legnagyobb elismerés illeti, valamint a vezető tanár buzgóságának, a diákok asztalát sikerült mindennap megteríteni. Pedig hányszor állott már a pénztár üresen, hányszor volt már az intézmény teljesítő képességeinek végső határán! Az állami segély, melyet kormányunk az ország nehéz helyzetében a menzának juttatni tudott, aránylag csekély. Internátus és mensa együttesen 64,742.152 K-t kaptak e címen, minek nagyrésze a legszegényebb tanulók élelmezési díjának részben vagy egészben való megtérítésére fordíttatott. Az államsegélyt értékben szinte eléri a társadalom számos kisebbnagyobb pénzbeli és természetbeni adományainak összege. Nem lehetünk elég hálásak a nemeslelkű adakozóknak, mert valójában ők tették adományaikkal lehetővé a diákasztal működésének folytonosságát. Nem sorolhatom itt fel minden adakozó nevét — névsoruk a mellékletek közt megtalálható —, de belső szükség kényszerít arra, hogy kiemeljem dr. *Futó Jenő* hódmezővásárhelyi tanárnak érdemét, ki városában apostoli buzgósággal egymaga közel $3^1/_2$ millió korona készpénzt és 15 millió korona értékű élelmiszert gyűjtött a diákkonyhára.

A városunkban működő diákjóléti intézmények sorában meg kell emlékeznem a „*Népies Irodalmi Társaság*“ által fenntartott Bocskay internátusról és a dr. *Glattfelder Gyula* püspök úr által fenntartott Szent Imre internátusról is. Előbbi az elmúlt tanévben Egyetemünk 56 erdélyi származású hallgatójának nyújtott részben ingyenes, részben igen kedvezményes árú lakást, fűtést világítást. Az intézetet fenntartó Népies Irodalmi Társaságnak egyetemünk ifjúsága iránt érzett meleg jóindulatát mutatja az, hogy ez a társaság az internátus céljára épületet vásá-

rolt, azt berendezte és karbantartja és ezen felül a felvett ifjak internátusi lakásának, fűtésének és világításának költségeire részint a saját tőkéjéből, részint a hozzá befolyt adományokból 9 millió koronát meghaladó összeget fordított.

A legmélyebb hálával kell megemlékeznem dr. *Glattfelder Gyula* püspök úrról, ki az újszegedi róm. kath. tanítóképző intézettel kapcsolatosan katholikus egyetemi hallgatók részére saját költségén óriási befektetéssel internátust rendezett be és annak fenntartásáról évközben is saját költségén és 5 millió korona államsegély kieszközlésével gondoskodott. Az internátus, Szent Imre internátus néven az elmult évben 48 egyetemi hallgatónak adott hajlékot, kik közül 20-an ingyen reggelit, 11-en ingyen vacsorát és ketten ingyen ebédet kaptak, míg többen a kedvezményesen megállapított teljes díj ellenében kaptak élelmezést.

A városunkban levő három internátus tehát együttesen 270 hallgatónak, vagyis összes hallgatóink, 22·8 %-ának adhatott elhelyezést. El kell ismernünk, hogy ez aránylag csekély szám, különösen, ha figyelembe vesszük, hogy hallgatóinknak kb. 40%-a Magyarországnak elszakított területéről származik. Azt sem titkolhatjuk magunk elől, hogy egyetemi internátusunk berendezése meglehetősen kezdetleges; távol vagyunk például hajdani kolozsvári internátusunk kényelmétől és csínjától. Pedig egyetemünknek elsőrendű érdeke volna az, hogy a távolból idesereglő ifjak részére kényelmes, kedves otthont biztosítson, mely egy-két ifjú számára szánt szobáival alkalmat nyujtson a nyugodt, elmélyedő tanulásra. Bizony ezen a téren is sok még a tennivaló; elsőrendű feladataink közé kell sorolnunk internátusaink qualitativ és quantitativ fejlesztését.

Nevezetes mozzanata a tanévnek a diákjóléti és diákvédő iroda megszervezése.

Ez az iroda, melynek vezetésére a Tanács dr. Szandtner Pál nyilv. r. tanárt kérte fel, a tanév elején megkezdte működését s működésének már ebben az első esztendejében is igen érdemes tevékenységet fejtett ki.

Mint az ifjúság *erkölcsi* érdekeinek támogatója az Iroda az egyetem hallgatóit egyrészt tanulmányi felvilágosítások nyujtásával, másrészt különféle méltányos kérelmeik pártfogolásával és közvetítésével, nem egy esetben pedig alkalmazáshoz juttatással is segítette.

Az Iroda elnöke mindenkit, ki az egyetemi hallgatók közül valamely ügyes-bajos dolgában hozzáfordult, szeretettel meghallgatott s kellő utbaigazítással ellátott. E tevékenységének mértékét és körét, illetve azt, hogy az intézmény e téren minő szolgálatokat teljesített az ifjúságnak s a szülőknek, eléggé mutatja az a tény, hogy a tanév folyamán az Iroda az ifjúságot érintő 1076 írásos beadványt intézett el.

Nem kevésbé értékes tevékenységet fejtett ki az Iroda az egyetemi ifjúság *anyagi* támogatása körül is. Egyévi működése alatt elsősorban társadalmi tényezőktől összesen 57 és fél millió K.-t hozott össze a szegénysorsú egyetemi hallgatók segélyezésére. Ebből az összegből a szegénysorsú ifjak ingyenes vagy igen kedvezményes élelmezésben, ruházati-, betegségi-, lakbér-, vizsga- és tandíj, valamint tankönyvsegélyekben és kamatmentes kölcsönökben részesültek.

Igy az Iroda *azonfelül*, hogy az Egyetemi Mensa költségeihez 7 és félmillió koronával járult, 93 egyetemi hallgatót támogatott *élelmezési* pénzsegéllyel 14,171.610 K. értékben, 19 hallgatót részesített *lakbér* segélyben 877.000 K. értékben, 55 hallgatónak adott *tan- és vizsgadij* segélyt 2,883.000 K. értékben, 5 hallgatót segélyezett betegségében 250.000 K. értékben s 113 hallgatónak 230 esetben nyujtott hosszabb-rövidebb lejáratu *kamatmentes* kölcsönt 26,630.000 K. értékben.

Emellett a Diákvédő Iroda, részben a VKM. úr 12 milliós adományából, részben pedig a különféle ifjúsági egyesületek tankönyveinek egyesítéséből egy, ma legalább is 100 millió K. értékű s 800 kötetből álló Tankönyvtárat szervezett, melyből az anyagilag arra utalt egyetemi hallgatók 436 esetben kaptak használatra tankönyveket, hogy így a ma igen költséges tankönyvek beszerzésének leküzdhetetlen anyagi nehézségeitől mentesítve vizsgálataikra kellőleg előkészülhessenek.

Midőn egyetemünk ez áldásos intézményének nemcsak emberbaráti, hanem nemzeti szempontból is jelentős működését vázolom, el nem mulasztható köteleségemnek tartom, hogy azoknak a nemeslelkű emberbarátoknak és hazafiaknak, kik az intézményt az ő nemes céljainak szolgálatában akár erkölcsileg, akár anyagilag támogatták, egyetemünk s a szegénysorsú egyetemi ifjúság nevében ez alkalommal nyilvánosan is hálás köszönetet mondjak.

Különös hálával emlékezem meg a Diákvédő Iroda jótevői közül a VKM. úr őnagyméltóságáról 13 millió koronás adományáért, egy magát megnevezni nem akaró erkölcsi testületről 10 és félmillió korona értékű gyüjtéseért, Reverend Drumond Hamilton William angol unitárius lelkész úrról 50 angol fontot kitevő gyüjtéseért, egyetemünk tanári Karáról az Irodának juttatott 3 millió koronás adományaért, a Szegedi Gyógyszerésztestületről másfélmillió koronás gyüjtéseért, a Szegedi Építő Ipari RT.-ról, valamint Szentes r. tanácsú város tanácsáról, az Amerikai Magyar Hirlapról s őrgróf Pallavicini Alfonz Károly úrról egy-egy millió K. értékü adományukért, a Hódmezővásárhelyi Székely Magyar Társas Körről, Wolf Ferenc főorvos úrról s Heinrich István kir. közjegyző úrról egyenkint félmilliót meghaladó adományukért, Győrffy István prof. úrról 400.000 koronás gyüjtéseért, Józan Miklós unit. püspök úrról 360.000 koronát meghaladó adományaért, Tholt István jogszigorlóról, Kovács

Miklós körjegyző úrról és Csiki Gábor unitárius esperes úrról egyenkint 300.000 koronás adományukért, Kétegyháza község előljáróságáról a község negyedmilliós adományáért, Makó város tanácsáról, a Szeged-Csongrádi Takarékpénztárról, Hankinson Frigyes angol unit. lelkész úrról, valamint a Szegedi Ügyvédi Kamaráról egyenkint és kereken 200—200.000 koronás adományukért, s végül az Országos Menekültügyi Hivatalról, mely intézmény a tanév folyamán a menekült egyetemi hallgatókat a Diákvédő Iroda vezetője utján 10.000 koronát meghaladó támogatásban részesítette.

Köszönet illeti mindezeken felül azonban Szandtner Pál tanár urat is, ki az intézményt tulajdonképpen megteremtette és a legnagyobb lelkesedéssel vezette.

Az egyetemi ifjúság ügyét szolgálják azok a különböző alapítványok, melyeknek jövedelme ösztöndíjak és jutalmak formájában kerül kiosztásra, valamint azok az adományok, melyek a maguk egészében adattak ki azoknak, akik erre érdemesnek mutatkoznak. Egyetemünknek Kolozsvár városához, valamint sok nagylelkű fiának és hírneves tanárainknak nevéhez fűződő alapítványai, sajnos idegen kézbe kerültek. E tekintetben is üres kézzel jöttük Szeged falai közé, de nem maradtunk sokáig vagyontalanok.

A „dr. Mészáros András és neje Szabó Teréz“ alapítvány jövedelméből két szorgalmas növendékünk, *Varga Sándor* bölcsészetkari hallgató és *Szász Sándor* orvostanhallgató részesült egyenként 500.000 K. segélyben.

Hálával említem meg dr. *Hermann Antal* ny. rk. tanárunknak nevét, ki nejével újabb összeget csatolt „Néprajzi Pályadíj“ című alapítványához. Az alapítvány összege most 174.900 korona, mi az alapítók kívánságához képest Szeged-Csongrádi Takarékpénztári részvényekbe helyeztetett. Jövedelme néprajzi pályamű jutalmazására lesz fordítandó.

Egyetemünk hálás köszönetét fejezi ki dr. *Grósz Emil* budapesti egyetemi tanár úrnak, ki, mint írta — „a kolozsvári otthonából elmenekült F. J. Tud. Egyetem iránt érzett meleg tisztelete és együttérzése jeléül" „hazafias, szorgalmas és tehetséges egyetemi hallgatók" évenkénti jutalmazására dr. Tóth Lajos államtitkár úr nevére 200.000 koronás alapítványt tett, kifejezve azt a reményét, hogy alapítványát még gyarapíthatja és annak gyarapításához mások is hozzájárulnak.

Ezen a helyen említem meg, bár nem szorosan ide tartozik, a Szeged-Csongrádi Takarékpénztárnak 1922-ben tett alapítványát, melynek alapító levele az elmúlt év folyamán állíttatott ki. Az alapítvány 1924. április 23-án 24 darab Szeged-Csongrádi Takarékpénztári részvényből és 131.201 K. készpénzből állott. Jövedelme az alapítólevél szerint a tanítószemélyzet tudományos működésének támogatására fordítandó.

Szorgalmas és önálló munkásságra hajlamos növendékeink buzdítására az elmúlt évben is pályatételek tüzettek ki. A pályadíjakról ezuttal is nemes adakozók gondoskodtak, kiknek egyetemünk annyival is inkább adózik hálás köszönetével, mert ilyen célu adományaikkal *nem most első ízben* igyekeznek az ifjúságot nemes versenyre buzdítani. A *Főiskolai Tudománymentő Bizottság* 397.000, *Szeged város törvényhatósága* és a *Szeged-Csongrádi Takarékpénztár Igazgatósága* 100—100 ezer koronát, a *Magyar Egyetemi és Főiskolai Hallgatók Szövetsége* pedig 50000 K.-t adományozott erre a célra. Sajnálattal kell megállapítanom, hogy a beérkezett pályamunkák száma nem felel meg a várakozásnak. Mindössze két pályadíjat osztottunk ki *Kolosváry Gábor és Teles Máté* hallgatóink között összesen 320.000 K értékben. A megmaradó összegek a folyó évi pályadíjakhoz csatoltatnak. Külön pályatételt írt ki a Délmagyarországi Kultur-Egylet vezetősége 100.000 K pályadíjjal, amely összeg *Vitos*

Gerő orvostanhallgatónak itélték oda, ki ezt a gyermekgyógyászati klinikának adományozta.

Azok között az intézkedések között, melyek arra voltak szánva, hogy az ifjúság anyagi terheit könnyebbítsék, felemlítem végül azt, hogy szegénysorsú és jó előmenetelű hallgatóink jelentékeny tandíjmérséklésben részesültek. Tandíjkedvezmények címén elengedtetett összesen 22 millió 507.000 korona, az összes esedékes tandíjaknak mintegy 11%-a.

Mindezt összefoglalva megállapíthatjuk, hogy úgy a *tanítás* mint a *tanulás* lehetőségének fejlesztésében jelentős lépésekben haladunk előre.

Lássuk most már, hogy ifjúságunk milyen mértékben élt a kinálkozó alkalommal.

Lefolyt tanévünk I. felében 1186, II. felében 1057 hallgató iratkozott be Egyetemünkre. Legnépesebb volt az orvosi fakultás a maga 552 ill. 482 hallgatójával, kik közé beszámíttattak azonban a II. éves gyógyszerész hallgatók is (75 ill. 72). Az orvostudományi kart a népesség szerinti sorrendben követte a jogtudományi kar (501. ill. 444 hallgató), majd a mathematikai és természettudományi kar (93 ill. 92 hallgató, kikből 43 ill. 40 I. éves gyógyszerész). A bölcsészettudományi karnak az I. félévben 40, a másodikban 39 hallgatója volt.

A hallgatóságnak ez az aránytalan megoszlása kétségkivül azokkal a különbségekkel függ össze, melyek a különféle életpályákon a megélhetés viszonyaiban mutatkoznak. Jelenleg a tanári pálya nem látszik nagyon kecsegtetőnek, a jogi pálya is sokat veszített régi vonzóerejéből. Némelyek panaszkodnak, hogy indokolatlan az orvosi pálya megrohanása és az orvosok látszólagos tultermelése ellen mesterséges eszközöket óhajtanának igénybe venni, melyek közül különösen egyes orvosi fakultások szüneteltetését látnák célravezetőnek. Miután e tekintetben épen a mi Egyetemünk orvosi karára is célzás történt

és épen az elmult tanév folyamán látott napvilágot az a művecske, mely egyebek mellett ezt a bölcsességet is tartalmazza, legyen szabad itt megjegyeznem, hogy ezt az okoskodást teljesen elhibázottnak tartom. Az, hogy valamely országban évente hányan lépnek olyan pályára, mely egyetemi végzettséget igényel, távolról sem függ attól, hogy abban az országban hány egyetem működik. Ez a szám tisztán attól függ, hogy a kérdéses életpálya mennyire kecsegtető a fiatalság szemében.

Ha kitűnik, hogy az illető pálya csak szűkös megélhetést biztosít, rövidesen elmaradnak azok, kiknek főcélja a jómód, ellenben hívek maradnak azok, kik a pályáért önmagáért lelkesednek. *A szellemi színvonal emelkedik.* Ha majd a számbeli apadás folytán szükség áll be a kérdéses életpályán, és ennek folytán javulnak a kedvező elhelyezkedés lehetőségei, megint nagyobb számban fognak jönni a jelentkezők. Ez a dolgok természetes hullámzása, melyet megakasztani nem lehet. Mi történik, ha a megfelelő fakultások számát apasztjuk? Tódulni fog a fiatalság a megmaradó fakultásra és annak tanítási lehetőségeit nagy számával rontja. Mi történik, ha egy szigorú rendelkezéssel a megmaradó fakultáson is korlátozzuk a felvételeket? Bejutnak a törtetők, kik csak a fényes megélhetést keresik — és hogyne volna a kilátás fényes, mikor az egészséges versenyt maga az államhatalom korlátozza — ellenben kimaradnak azok a többnyire szerény ifjak, kik a pályára valódi hivatottságot éreznek. A várható eredmény nyilvánvaló: megtelik az illető életpálya törtető, anyagi érdekeket hajszoló emberekkel és nem lesznek olyanok, kik igazi hivatottsággal és lelkesedéssel tudományuk ügyét előbbre vigyék. *A szellemi szint feltétlenül alább száll.*

Arra a kérdésre, hogy vajjon szükség van-e arra, hogy az ifjúságnak az orvosi pályára érzett kedvét lecsendesítsük, nem óhajtok kiterjeszkedni. Meghozza e

kérdésre a választ az idő, létrehozván a jelentkezők számában az előbb említett természetes kilengéseket.

Az egyetemi fiatalság szorgalmának egyik fokmérője a szigorlatok száma és eredménye.

A jogtudományi karon tartatott 384 vizsga, melyből 51 kitünő eredményű, 923 szigorlat, melyből 54 kitűnő eredményű.

Az orvostudományi karon tartatott 537 orvosszigorlat, melyből 181 kitűnő eredményű, 152 gyógyszerészszigorlat, melyből 53 kitünő eredményű.

A bölcsészeti karon tartatott 11 doktori szigorlat, melyből 3 summa cum laude eredményű.

A mathematikai és természettudományi karon tartott 165 gyógyszerész elővizsgálat, melyből 10 kitűnő eredményű, 4 doktori szigorlat, melyből 1 summa cum laude eredményű.

Az egyetem különböző vizsgálóbizottságai előtt tartatott tehát összesen 2176 vizsgálat és szigorlat, melyekből 357 kitűnő, illetve „summa cum laude" eredményű volt.

Kánonjogi doktorrá avattunk 8, jogtudományi doktorrá 153, államtudományi doktorrá 180, orvosdoktorrá 47, bölcsészet-doktorrá 13, összesen tehát 401 jelöltet, fogadalmat tett 402 gyógyszerész.

A fiatalság szorgalmának *ez* a fokmérője tehát igen jó eredményt mutat. Megerősiti ezt a kedvező bírálatot az a tapasztalat is, hogy a beiratkozottak az előadásokat kellő szorgalommal látogatták.

Sokkal kevésbbé kedvező az eredmény, ha a másik fokmérőre, t. i. az egyetemi pályakérdésekre beérkezett pályamunkák számára tekintünk. Reméljük, hogy az az alapjában véve elszomorító közöny, melyet ezen a téren tapasztaltunk, csak látszólagos. Hiszen el kell ismernünk, hogy sok körülmény gyakorolhatott a pályázatok eredményére hátrányos befolyást. Találhatunk sok mentő körülményt, érzésem azonban mégis az, hogy az ifjúság tettvágyának le kellett volna győznie az akadályokat.

Reméljük, hogy ebben az évben már másként lesz és fiatalságunk tavaszra megmutatja, hogy az önálló munkásság terén is megállja a sarat.

Az egyetemi ifjúság az elmult évben is főleg a Magyar Egyetemi és Főiskolai Hallgatók Szövetségébe tartozó bajtársi egyesületekbe tömörült és saját körében most is rendes és fegyelmezett életet élt.

Az ifjúság egész évi magatartását egyes kivételektől eltekintve, dícséretes szorgalom, rend és fegyelmezettség jellemezte.

A testi ügyességek fejlesztéséről a rendes vívó- és tornatanfolyamok mellett a „Kitartás Egyetemi Atlétikai Club" gondoskodott. A club lelkes vezetőjének, Schmidt Henrik kartársunknak jelentéséből kitünik, hogy ifjúságunk a sport terén is igyekszik magát előreküzdeni. Az egylet azon aránylag csekély állami támogatás mellett, melyben az elmúlt évben részesült, az egyetemi hallgatóktól a beíratás alkalmával szedett csekély hozzájárulásból, ezenfelül pedig sportversenyeink jövedelméből fedezte kiadásait és gyarapította sportfelszerelését. Az egylet életének ebben az évben legfeltűnőbb mozzanata volt egy új tennistelepnek létesítése az újszegedi parkban.

Nem adnám hű képét Egyetemünk életének, ha nem számolnék be azokról az alkalmakról, melyeket felhasználhattunk arra, hogy a bel- és külföldi egyetemekkel és más intézetekkel a barátságos viszonyt ápoljuk.

Küldöttség által képviseltette magát Egyetemünk a debreceni *Tisza István* egyetem klinikáinak megnyitó ünnepén.

Az *Erzsébet* tudományegyetem pécsi első megnyitó ünnepén (Veszprémy és Demeter tanárok), ugyanezen egyetem Sopronban székelő hittudományi fakultásának felavató ünnepén (Ereky István dr.), valamint az Állami Polgáriiskolai Tanárképző Főiskolának emléktábla leleplezési ünnepén (Szádeczky Lajos dr.).

A nápolyi egyetem május 9-én fennállásának 700 éves emlékünnepét ülte. E ritka ünnepen *Huszti József* dr. tanártársunk tolmácsolta az Egyetem üdvözleteit.

Írásban küldtük el üdvözletünket a lipcsei *„Világgazdasági Intézetnek"* megnyitása alkalmából, valamint a prágai német egyetemnek *Kant Immánuel* születésének 200-ik évfordulóján tartott emlékünnepe alkalmából.

Az egyetemi életnek mindig jellegzetes eseményei az egyetem különböző ünnepélyei. Az elmult tanévnek három ilyen ünnepélyét kell följegyeznem.

Október 10-én tartott emlékünnepélyünk keretében áldoztunk 1922 jan. 19-én elhunyt nagynevű orvosprofesszorunk dr. *Lechner Károly* emlékének. Az elhunytnak kiváló egyéniségét, munkásságát és Egyetemünk újraélesztése körül szerzett érdemeit dr. *Szabó József* tanártársunk méltatta emlékbeszédében.

November hó 7-én a szokásos ünnepélyes formák között avattuk „sub auspiciis Gubernatoris" az államtudományok doktorává Ő Főméltósága a Kormányzó személyének képviselője nagyméltóságú gr. Klebelsberg Kunó V. és K. Minister úr jelenlétében monostori *Haubert Kamillót,* egyetemünk kiváló tanítványát.

Széles körben keltett érdeklődést május 24-i ünnepélyünk, melyen Rew. William Hamilton *Drummond* angol unitárius lelkészt avattuk a társadalomtudományok tiszteletbeli doktorává, hogy kifejezzük vele szemben azt a hálát és elismerést, melyet irányában az elnyomott erdélyi magyarság helyzetének javítása érdekében kifejtett önzetlen munkásságáért érezünk. Ünnepélyünkön a felavatotton kívül megjelent az erdélyi magyarságnak, különösen pedig az ottani unitárius egyháznak több képviselője. Örömmel láttuk mindezen ünnepi összejöveteleinken a város törvényhatóságának képviselőit és társadalmunk előkelőségeit megjelenni.

Azon látogatások közül, melyekkel az elmult tanév

folyamán az előbbieken felül Egyetemünk megtiszteltetett, különösen kettőt kell kiemelnem. Magyarországi tanulmányai rendén nov. 16-án vendégül tekinthettük *Reynold* francia szenátort. A szenátor úr aulánkban előadást tartott „Magyarország kultúrszerepe keleten" címmel. Úgy véljük, hogy magyar hazánknak és Egyetemünknek elfogulatlan és őszinte barátját ismertük meg ő benne, ki hajlandó lesz érdekünkben szavát felemelni.

Hazafiúi örömmel fogadtuk június 15-én falaink között egyetemünk tiszteletbeli doktorának, gr. *Apponyi Albertnek* minden magyar által nagyrabecsült személyét. Fájó szívvel láthatta Önagyméltósága, hogy az az Egyetem, melyért ő annak idején olyan sokat tett, mit veszített a háború következményei által. De láthatta már azt is, reménytelt szívvel mutathattuk neki, hogy a főnixmadár poraiból újra éled. Megmutathattuk neki és megmutatjuk a világnak, hogy az *Egyetem lényege nem a kő, hanem a gondolat.* Szertehullott a kőrakás, de megmaradt az eszme. A mag, mit Erdély sziklás talajáról Szeged termékeny homokjába sodort a vihar, itt már csírába szökkent; gondozóitól függ, hogy hatalmas, tehetséges fává erősödjék.

Tekintetes Egyetemi Közgyülés! Változatos beszámolómnak végére értem; elérkezett a pillanat, melyben forma szerint is lelépek a rektori székről. Hálásan mondok köszönetet kartársaimnak, kiknek segélyével zökkenés nélkül sikerült vezetnem az Egyetem hajóját és a jövőben szilárdul bízva adom át a kormányt utódom kezébe.

Magnifice Rektor! Igen tisztelt Barátom!

Felékesítlek Téged szeretett Alma Materünk legfőbb tisztségének jelvényével. Ez a lánc, melyet általam tanártársaid összességének egyhangú bizalma nyújt feléd, fénynyel és hatalommal ruházza fel a Te személyedet, egy-

úttal azonban odaköt Téged Egyetemünk kormánykerekéhez, mint ahogyan Odysseust odarögzítette hajójának árbócához az önként vállalt kötelék. Forrón kívánom, hogy a Magad és bölcs Tanácsod kipróbált erejével Scylla és Charybdis szirtjeit elkerülve, szerencsésen kormányozd hányatott hajónkat biztos tengerek felé. Forrón kívánom, hogy a láncnak, melyet ime vállaidra helyezek, élvezzed fényét, terhét pedig könnyen viseljed.

Szeretett Egyetemünk nőjjön, virágozzék! Egyetemünk új Rectora éljen!

3.

Dr. *Csengery János* prorektornak
az 1925. okt. 11-én tartott tanév-megnyitó közgyűlésén felolvasott beszámolója az 1924—25. egyetemi évről.

Mélyen tisztelt Egyetemi közgyűlés!
Kedves vendégeink!

Az új egyetemi tanév megnyitó ünnepének szokás szentesítette két fő pontja: a mult évi rektor beszámolása arról az időről, mely alatt az Egyetem kormányát kezében tartotta, és az új rektor és tanács beiktatása, melyyel kapcsolatban az új rektor valamely tudományos vagy tanügyi kérdést fejtegető előadást tart. Az első pont tehát ez alkalommal nekem teszi kötelességemmé, hogy a mult tanév nevezetesebb mozzanatairól összefüggő képet rajzoljak. Erre és csakis erre vállalkozhatom s nem arra, hogy a múlt év történetét megírjam. A történetírás sokkal nagyobb távlatot s az eredmények megítélhetése szempontjából a korábbi és későbbi eseményekkel való összehasonlításnak sokkal nagyobb lehetőségét kívánja, hogysem bármilyen pontos egykorú feljegyzésekkel feladatait meg lehetne oldani. Meg kell tehát elégednem avval, ha egyetemünk majdani történetírójának adalékokat szolgáltatok; ha a fölemelendő épülethez használható köveket

hordok össze épen úgy, mint igen tisztelt elődeim, egyetemünk eddigi rektorai tették.

Bennem, és talán mindazokban, akiknek egyetemünk sorsa szívükön fekszik, akik iránta igazi szeretettel, meleg érdeklődéssel vannak eltelve, a mult tanév egész folyamának áttekintése általában vegyes érzelmeket ébreszt, melyeknek csak egy részét teszi a kötelességteljesítés adta boldogító megnyugvás, másik részét zaklató kétségek, csüggedő remények és borongó hazafias fájdalom harmoniabontó egyvelege alkotja. Bátran mondhatom, hogy egyetemünk minden tanára a múlt évben is azzal a hagyományos kötelességtudással, azzal a lankadatlan lelkesedéssel végezte magasztos feladatát, amely egyetemünknek 53 éves multja alatt szent örökségképen szállott mindazokra, akik Alma Materünk veteményes kertjében munkára vállalkoztak. Azonban a leglelkesebb kötelességtudás is meg-megbénul, ha egyrészt hiányzanak a siker eszközei és biztosítékai, másrészt ha a biztató s eredményekkel kecsegtető jövő helyett a Nirvana ijesztő mélységeit látja nyiladozni maga előtt. A legkomolyabb munkát is megzavarja félrevert harang vagy a *De profundis* szomorú hangzata. A lefolyt esztendő, sajnos, azt bizonyította, hogy egyetemünk még nincs túl minden veszedelmen, hogy nem volt még elég a válságos küzdelemből, a megpróbáltatásból, mert hiszen még az addiginál is ijesztőbb fergeteges felhők borították el fölötte a kék eget és az áldó napsugarat. A múlt évben ismét aktualissá vált az a kérdés: szükséges-e vagy célszerű-e megnyomorított kis országunknak négy egyetemet fenntartani? s mert a feleletet adók jelentős része ezt kétségbe vonta: nem kellene-e épen a szegedi egyetemet megszüntetni, melyre az állam eddig legkevesebbet költött és áldozott?

Azok előtt, akikhez itt beszélek, nem szükséges új apologiát mondanom, hogy egyetemünk fenntartásának

szükséges-voltát bizonyítgassam. Azt sem akarom kérdezni, vajjon mivel szolgált rá több mint félszázados egyetemünk, hogy épen az ő feje fölött kongassák a lélekharangot s ne inkább arra törekedjenek, hogy a meg nem érdemelt háttérbe szorítást mentől teljesebb mértékben pótolja helyre az állam gondoskodása? Nem, nem rekriminálok! „Új nap fénye derült annyi veszélyek után". Az irányadó tényezők közt győzött az a felfogás, mely a kultura bármely várának lerombolásában végzetes veszedelem inaugurálását látja; győzött a hazafiság, mely nem engedheti, hogy Mátyás városának egyeteme meghalni jött légyen az Alföldnek tudományért és kulturáért sóvárgó metropolisába. Mély hálával tartozunk azoknak, akik ezt a kedvező fordulatot lelkes sorompóba-lépésükkel előidézték, akik egyetemünket a támadások ellenében megvédelmezték, az élethez, a fennmaradáshoz való jogát biztosították. E tekintetben mi magunk, a legközelebbről érdekeltek is megtettük, amit megtenni módunkban volt; azonban actiónk aligha idézte volna elő a kívánatos eredményt a távolabb állóknak, egyetemünk igazi barátjainak fáradságot és áldozatot nem kimélő, buzgó és lelkes támogatása s a legfőbb intézőknek egyetemünk iránt való szíves jóakarata nélkül. Hálás köszönetet mondok azért e helyről Alma Materünk nevében Horthy Miklós Kormányzó Ő Főméltóságának, Gróf Bethlen István kormányelnök, Gróf Klebelsberg Kuno kultuszminiszter úr Őnagyméltóságuknak, valamint a kultusz- és pénzügyminiszterium vezérférfiainak, különösen Dr. Tóth Lajos államtitkár úr Őméltóságának, egyetemünk tiszteletbeli doktorának és szívvel-lélekkel tántoríthatatlan barátjának, hogy egyéniségük súlyával és szavuk erejével közre hatottak igaz ügyünk diadalra juttatására. És épen úgy tolmácsolom egyetemünk hálaját Dr. Somogyi Szilveszter tiszteletbeli doktorunk, Szeged város fáradhatatlan polgármestere, Gróf Teleki Pál Őnagyméltósága, Dr. Kószó

István államtitkár, Dr. Aigner Károly Szeged és Hódmezővásárhely főispánja, Dr. Glattfelder Gyula csanádi püspök, Várhelyi József pápai praelatus iránt, akik hozzánk csatlakozva, ügyünket a magukévá téve illetékes helyeken fő-fő szószólóinkként jelentek meg, hogy Szeged városának az egyetemhez való jussát dokumentálják, a kettőnek egymástól való elszakítása ellen tiltakozzanak s az egyetem kivánatos és halaszthatatlan kiépítését szorgalmazzák. Ezzel az akcióval valóban oly szorossá, oly erőssé vált Szegednek és az egyetemnek egymással való kapcsolata, hogy azt sem ma, sem a jövőben nem lazíthatja, nem gyöngítheti meg se földi erő, sem emberi rosszakarat.

Első szavam a köszönet és hála volt: hiszen a jótetteket, melyekben részesültünk, meghálálni az emberi kötelességek elseje.

Áttérek most mai tisztem tulajdonképeni tárgyára: a múlt tanévről való beszámoló jelentésemre.

Emlékezzünk meg először is azokról, akiket a kérlelhetetlen sors kiszakított sorainkból s nehezen pótolható űrt hagytak maguk után. Ez év januárius havának 20-án hunyt el alig élete delén dr. *Demeter György*, a törvényszéki orvostan ny. r. tanára, 7 évi buzgó lelkiismeretes és szakavatott működés után, s július 1-én hagyott itt bennünket az egyetemes történet ny. r. tanára, egyetemünk dísze és büszkesége dr. *Márki Sándor*, cui Pudor et Justitiae soror, incorrupta Fides, nudaque Veritas quando ullum inveniet parem? S valóban elmondhatjuk róla Horatius szavait folytatva: „multis ille bonis flebilis occidit". Lesújtó gyászunkból csak az a tudat és a Mindenható iránt való az a hálaérzet emel föl bennünket, mely eltölti szivünket azért, hogy Ő miénk volt, működése összeforrt az Alma Mater életével és legnemesebb törekvéseivel s ezért ő a mienk is marad mindörökre.

Kegyelettel emlékezünk meg azokról az elköltözöttekről is, akik régebben tartoztak egyetemünk kötelékébe, majd másfelé tért életük útja anélkül, hogy a zászlóhoz, melyre fölesküdtek, hűtlenekké váltak volna. Május 29-én hunyt el dr. *Plósz Sándor*, a kolozsvári, majd a budapesti egyetem ny. r. tanára s későbbi igazságügyminiszter, a kiváló jogász, kinek érdemeit méltatni nem a jelen perc feladata. Febr. 1-én halt meg Kolozsvárt dr. *Ákontz Károly* a nőgyógyászat finomlelkű, nagyműveltségű magántanára, aki a háború utolsó éveiben a dr. Szabó Dénes halálával megürült nőgyógyászati tanszék egyik helyettesítője is volt s a rábízott tisztet nemes ambitióval és lankadatlan buzgósággal teljesítette. Megbecsülhetetlen szolgálatok után nyugdíjazás következtében vált meg a szemészet tanszékétől 1924 nov. 1-én dr. *Imre József* ny. r. tanár, szakjának elsőrangú művelője, kinek, mivel fejéig kezem fel nem ér, az elismerés koszorúját csak lábaihoz tehetem le. A Kormányzó Úr Ő Főméltóságának elismerése s az ezt kifejező érdemrend a polgári signum laudis kísérte őt nyugalomba vonulásakor az egyetemi oktatás és közegészségügy terén kifejtett érdemes szolgálataiért, s ezt az elismerést az érdemrenddel együtt az egyetem tanácsának küldöttsége adta át nagyrabecsült kartársunknak budapesti lakásán, az ő meleg családi körében.

A „szanálás" parancsolta létszámapasztás a mi egyetemünket sem kímélte, bárha alkalmazottaink létszáma messze mögötte maradt a kolozsvárinak. Igy B-listára helyeztetett egy adjunktusi, 1 segéd kartársi, 1 kezelő altiszti, 3 napidíjasi, és 2 napibéresi altiszti állás, továbbá *Molnár Mózes* műszaki altiszt, *Klein Erzsébet* napidíjas, *Izsó Lajos* könyvtári kezelőtiszt, *Miháltz István* gyakornok és *Krim János* napibéres altiszt. Fegyelmi úton elbocsáttatott *Csuri József* klinikai laboráns.

Viszont örvendetes gyarapodása történt egyetemünk-

nek egyes tanszékek felállítása, illetőleg üres tanszékeknek betöltése következtében. Az 1924 aug. 26-án kelt kormányzói elhatározás egyetemünk rég kipróbált tanerőjét, magántanárát dr. *Farkas Béla* adjunktust az állatrendszertani tanszékre ny. rk. tanárrá nevezte ki s ezzel egy második zoologiai tanszéket kreált egyetemünk math. term. tud. karán. Ezzel egyidejűleg kelt az a kormányzói elhatározás, mely dr. *Kiss Árpád* bpesti egyet. tanársegédet az újonnan kreált harmadik chemiai tanszékre ny. rk. tanárává kinevezte. Az 1924 szept. 19-én kelt kormányzói elhatározás a természettan ny. rk. tanárává nevezte ki dr. *Fröhlich Pál* bpesti egyetemi magántanárt. Az 1925 jan. 31-én kelt kormányzói elhatározás dr. *Imre Sándor* kultuszminiszteri államtitkárt, egyet. magántanárt nevezte ki a dr. Schneller István nyugalomba vonulása következtében megürült paedagogiai tanszékre. Az 1925 jún. 18-án kelt kormányzói elhatározás dr. *Zolnai Béla* egyet. magántanárt, bpesti reáliskolai r. tanárt nevezte ki a francia nyelv és irodalom üresedésben levő tanszékére. A f. évi augusztus 19-én kelt kormányzói elhatározások dr. *Jankovich László* bpesti e. m. tanárt és tanársegédet a dr. Demeter György halálával megürült törvényszéki orvostani tanszék ny. r. tanárává, dr. nemes *Balogh Ernő* egyet. m. tanárt, a bpesti Szt. László közkórház boncoló főorvosát pedig a dr. Veszprémy Dezső halálával megürült kórbonctani és kórszövettani tanszék ny. rk. tanárává nevezte ki. Mindezek a kinevezések egyetemünk hathatós fejlesztését és izmosodását jelentik s örvendetes bizonyítékai annak, hogy egyetemünknek ma is megvan az a hagyományos vonzóereje, mellyel a tudomány ambiciozus ifjú művelőit magához tudja láncolni.

Itt említem meg a Kormányzó Úr Ő Főméltóságának 1924. dec. 31-én kelt azt a magas elhatározását is, melylyel dr. *Ereky Istvánt*, az alkotmány és jogtörténet ny. r. tanárát, a közigazgatási és pénzügyi jog ny. r. taná-

rává kinevezte s egyben a magyar alkotmány és jogtörténet előadására vonatkozó jogosultságát elismerte. Továbbá, hogy a vallás- és közokt. miniszter úr 1924. évi 74.601. sz. rendeletével dr. *Polner Ödönt*, a közjog ny. r. tanárát a politika, dr. *Szandtner Pált*, a politika ny. r. tanárát pedig a magyar közjog jogosított tanárának ismerte el.

Megemlékszem itt egyes tanszékeknek helyettesítés vagy megbízás útján való ellátásáról. A vallás- és közokt. miniszter úr a jogi kar fölterjesztésére dr. *Menyhárth* Gáspár ny. r. tanárt a kereskedelmi és váltójog, dr. *Búza* László ny. r. tanárt az anyagi büntetőjog helyettesítésével bízta meg. Ő nagyméltósága továbbá jóváhagyta a bölcsészeti karnak azt a határozatát, mellyel dr. *Bartók* György ny. r. tanárt a paedagógiai, dr. *Schmidt* Henrik és dr. *Huszti* József ny. r. tanárokat az indogermán tanszékek helyettesítésével bízta meg. Ugyanő jóváhagyta a math. term. tud. karnak azt a határozatát, mellyel dr. *Riesz Frigyes* ny. r. tanárt az ábrázoló geometriai tanszéknek a tanév II. felében való helyettesítésével megbízta, valamint a bölcsészeti karnak azt a határozatát, mellyel *Lápossy Hegedűs Géza* festőművészt a rajz és festészet lectorává megválasztotta, végre a jogi karnak azt a határozatát, amellyel dr. *Vinczi Károly* titkárt az oláh nyelv lectori teendőivel megbízta.

A tanév folyamán egyes tanárainkat kitüntetések is érték. Már megemlékeztem arról az elismerésről és kitüntetésről, mellyel a Kormányzó Úr Ő Főméltósága Dr. *Imre* József ny. r. tanárt nyugalomba vonulása alkalmából az egyetemi oktatás és a közegészségügy terén kifejtett érdemes szolgálataiért jutalmazta. Hasonló kitüntetés érte Dr. *Schneller* István ny. r. tanárt nyugalomba vonulásakor értékes, buzgó, tudományos és hazafias szolgálataiért. Ugyancsak Ő Főméltósága 1925. jan. 22. kelt magas elhatározásával Dr. *Finkey* Ferenc koronaügyész-helyettes,

volt tud. egyetemi tanárnak — az egyetemi oktatás és a tudományos irodalom terén szerzett kiváló érdemeinek elismeréseül — a tiszteletbeli egyetemi ny. r. tanári címet adományozta.

Ő Főméltósága 1925. jul. 28-án kelt magas elhatározásával Dr. *Orbán* Sándor egyetemi klinikai gondnoknak buzgó és eredményes szolgálataiért az egyetemi gazdasági hivatali igazgató címet adományozta.

Mint nagyra értékelendő kitüntetést örömmel említem meg itt, hogy Dr. *Győrffy* István ny. r. tanárt a Polskie Towarzystwo Botaniczne (Société Botanique de Pologne, Warszawa) levelező tagjává választotta. Ugyanőt t. tagjává nevezte ki a budapesti m. kir. Madártani Intézet.

A lefolyt tanévben tanulmányi szabadságolások is történtek. Igy a V. K. miniszter úr Dr. *Hornyánszky* Gyula ny. r. tanárnak történet-bölcsészeti dolgozatainak sajtó alá rendezése céljából a tanév első felére szabadságot engedélyezett. Hasonlókép tanulmányi szabadságot engedélyezett a tanév második felére Dr. *Fröhlich* Pál ny. rk. tanárnak s tanszékének helyettesítésével Dr. *Pfeiffer* Péter ny. r. tanárt bizta meg. Ugyancsak Őnagyméltósága 6 havi szabadságidőt engedélyezett Dr. *Papp* Carola tanársegédnek külföldi tanulmányút céljából.

Egyetemünk kivánatos és örvendetes fejlődését jelentik a magántanári habititatiók egyrészt a tanári succrescentia, másrészt egyes tudományszakok speciális részleteinek intensiv művelése szempontjából. A V. K. miniszter úr 1925. évi 40.277. sz. rendeletével jóváhagyta a jogi karnak azt a határozatát, mellyel Dr. Báró *Petrichevich Horváth Emil* államtitkárnak a politikai tudomány c. tárgykörből egyetemi magántanárrá képesítette s nevezettet ebben a minőségben megerősítette. E magántanári habilitatió a szokottnál fényesebb kereteket öltött, amennyiben a próbaelőadáson ápr. 29-én magas megjelenésével tisztelte meg egyetemünket József Ferenc kir.

herceg Ő fensége, miután az nap központi egyetemünket, az egyetemi könyvtárt, a classica philologiai intézetet, a math. term. tud. kar intézeteit és a közegészségtani intézetet is meglátogatni és a tapasztaltakon való örömét nyilvánítani kegyeskedett.

A V. K. miniszter úr 1925. évi 46379. sz. rendeletével jóváhagyta a jogi karnak azt a határozatát, mellyel Dr. *Papp* Antal helyettes államtitkárt a magyar pénzügyi jogból egyetemi magántanárrá képesítette s nevezettet ebben a minőségben megerősítette. Ugyanő 1925. évi 53351. sz. rendeletével jóváhagyta az orvosi karnak azt a határozatát, mellyel Dr. *Jeney* Endre tanársegédet a baktériumtan c. tárgykörből magántanárrá képesítette s nevezettet ebben a minőségben megerősítette.

Ugyancsak Őnagyméltósága 1925. 50121. sz. rendeletével megerősítette Dr. *Gayer* Gyula törv. bírónak a növényföldrajzból magántanárrá történt habilitatióját.

A V. K. min. úr az egyetem kebelében felállítandó fogászati rendelő intézet ügyében az egyetem és a szegedi honvédkórház között létrejött szerződést jóváhagyván, a nevezett rendelőintézetben működését Dr. Viola György ezredorvos úr három tanársegéddel megkezdette.

A V. K. miniszter úr Ő nagyméltósága a mostoha viszonyok közt rendelkezésére álló eszközökkel egyes tanárok tudományos törekvéseinek istápolásához is hozzájárult. Igy 1925. évi 9004. sz. rendeletével dr. *Dézsi Lajos* ny. r. tanárnak külföldi tanulmányúti segélyül 10 millió koronát, 59.864. sz. rendeletével pedig dr. *Ortvay Rudolf* ny. r. tanárnak külföldi tanulmányútja költségeinek részben való fedezése címén 3 millió koronát utalványozott.

Örömmel emlékszem meg arról az egyetemünk múlt évi történetében kimagasló eseményről is, hogy a Kormányzó Úr Ő Főméltósága 1924 dec. 31-én magas elhatározásával megengedni méltóztatott, hogy dr. *Berzeviczy Albert* belső titkos tanácsos, nyug. m. kir. vallás- és

közokt. minisztert, a Magyar Tud. Akadémia és a Kisfaludy-Társaság elnökét írói és közéleti működésének 50-ik évfordulója alkalmából egyetemünk tanácsa a bölcsészet, nyelv- és történettudományi kar tiszteletbeli doktorává felavathassa és részére a tiszteletbeli doktori oklevelet kiszolgáltathassa. Az ünnepies felavatás előkelő, díszes közönség jelenlétében az 1925. évi március 29-én az egyetem aulájában tartott rendkívüli tanácsülésen ment végbe, melyet a Kass-szállóban rendezett ünnepies társasebéd követett. Az ünnepies felavatás fölemelő mozzanatokban gazdag ünnepnapja marad mindenkor egyetemünk annaleseinek. Az Őnagyméltósága által elmondott magas színvonalú köszönetnek a kitüntetést a legteljesebben értékelő kijelentései mély benyomást tettek az ünnepségben résztvevőkre.

Ugyancsak Ő Főméltósága 1925 április 14-én kelt magas elhatározásával megengedni méltóztatott, hogy *Biró Lajos* új-guineai kutatót és természettudományi írót, tudományos érdemeinek elismeréseül egyetemünk tanácsa tiszteletbeli doktorrá felavathassa és részére a tiszteletbeli doktori oklevelet kiszolgáltathassa. Örömmel nézünk az ünnepies felavatás elé, mely ezideig nem mehetett végbe.

A Ferenc József-Tud. Egyetem mindenkor testvéries érzülettel osztozott más egyetemek és főiskolák örömében és szívesen részt vett az általuk bizonyos alkalmakkor rendezett ünnepségeken, sőt a külföld tudományos mozgalmaiban s a nemzetközi kongresszusokon is.

Igy jelent meg egyetemünk képviseletében az Egyetemes Ref. Jogakadémiának Kecskeméten 1924. szept. 28-án tartott megnyitó ünnepségén dr. *Moór Gyula* jogkari dékán és dr. *Kiss Albert* ny. r. tanár.

A földmívelésügyi miniszter úr által Szegeden létesített „Alföldi Mezőgazdasági Intézet"-nek 1924 okt. 26-án történt ünnepies megnyitásán egyetemünk képviseletében dr. *Moór Gyula*, dr. *Erdélyi László* és dr

Győrffy István dékánok jelentek meg. Az üdvözlő ünnepi beszédet dr. *Győrffy István* tartotta.

Az Országos Jókai-Egyesület Jókai Mór születésének százados évfordulóját 1925 március 15-én ünnepelte a csehektől megszállva tartott Komáromban s erre az országos emlékünnepre egyetemünket is meghívta. Egyetemünket a Rector képviselte s az egyetem nevében üdvözlő beszédet mondott.

Az orsz. m. kir. Zeneművészeti főiskola 50 éves jubileumán egyetemünket dr. *Kováts* Ferenc és dr. *Hornyánszky* Gyula ny. r. tanárok képviselték.

A budapesti egyetemek azon ünnepségén, melyet Pázmány Péter szobrának leleplezésére rendezett, egyetemünket dr. *Moór* Gyula jogkari dékán, dr. *Ortvay* Rudolf prodékán és dr. *Rigler* Gusztáv ny. r. tanárok képviselték.

A paviai egyetem meghívta egyetemünket 11 százados évfordulóján tartott jubileumi ünnepségére. A tetemes utiköltségre fedezetünk nem lévén, egy dr. *Márki* Sándor által fogalmazott s a Rector által latinra fordított üdvözlő iratot intéztünk az ünneplő egyetemhez.

A *poseni* egyetem 1924 nov. 23-ikán avatta fel I. Paderewszkit a bölcsészettudományok honoris gratia doctorává s erre az ünnepségre egyetemünket is meghívta. Anyagi födözet hiányában képviselőt nem küldhetvén, a Rector latin nyelven írt meleghangú üdvözletet intézett egyetemi tanácsunk nevében az ünneplő egyetem tanácsához és Rektorához.

Az a kiválóan sikerült tanulmányút, melyet még tavaly nyáron dr. *Kogutowicz Károly*, dr. *gróf Teleki Pál* közgazdasági egyetemi tanár úr őnagyméltóságával Lengyelországon keresztül Finnországba s a magas északra rendezett, idézte elő azt a kedves látogatást, melyben 1924 október 23-án lengyel testvéreink tiszteltek meg bennünket. Sawiczky Lyubomir warszawai egyetemi

tanár dr. Kappel magántanárral és 24 egyetemi hallgatóval másfélnapot töltött körünkben. Október 14-én itt az Aulában volt az ünnepies fogadtatás, mely alkalommal a Rector üdvözölte a vendégeket, Sawiczky professzor pedig német nyelven nagyérdekű előadást tartott siámi útjáról. Este a Kass-szállóban kedélyes társasvacsora volt vendégeink tiszteletére.

Tekintve az ilyen tanulmányútaknak a tudományos képzés szempontjából való messzevágó hatását és semmi mással nem pótolható képző erejét, örömmel jelentem, hogy a vázolt tanév áprilisában huzamos előmunkálat után sikerült felújítanom a háború előtti időben négy évenként főleg az antik művészet és a klasszikus népek földjének megismerése céljából rendezett tanulmányútakat. Ebben a szent évben, melyben a művelt keresztény világ ezrei és százezrei sereglenek az örök városba s Itáliába, a világ paradicsomkertjébe, mi is elzarándokoltunk 30-an — egyetemi tanárok, tanárnék, egyetemi hallgatók s a művelt közönség több kiváló nő- és férfitagja — Rómába, meglátogattuk Nápolyt, Pompeit, Sorrentot, Caprit, Firenzét, Veneziát és Padovát s a jól kihasznált három hétnek feledhetetlen emlékeit hoztuk haza magunkkal. Hálás köszönetet mondok itt a Tudománymentő bizottságnak 5 milliós, Szeged városának 1 milliós adományért, mellyel két igen szorgalmas bölcsészethallgatónak tették lehetővé a tanulmányútban való részvételt.

Áttérek most jelentésemnek arra a részére, mely az Alma Mater szárnyai alatt élő studiosa iuventusról szól s igaz örömmel állapítom meg, hogy ifjúságunk viselkedése, magatartása, a múlt tanévben semmi komolyabb kifogásra vagy észrevételre nem adott okot, mert az az egynapi strike, melyet a budapesti egyetemi ifjúsággal való solidaritás érzete idézett elő, mint vélt kötelességből származó szabálytalanság, nem eshetett szigorúbb elbírálás alá. Az ifjúság, a bajtársi egyesületek tagjai és

derék vezetői átértették hivatásukat, tudatában voltak az elérendő célnak s az arra vezető eszközöknek, s ha szükségét érezték, bizalommal fordultak hozzám s atyai jóindulat sugalta tanácsaimat szívesen megfogadták. Ennek köszönhető, hogy egyetértő működésünket disharmonia nem zavarta meg.

Röviden számot kívánok adni az ifjúság számáról és működéséről.

Egyetemünk hallgatóinak száma a múlt tanév első és második felében a köv. volt:

A jogi karon I. félévben 504, II. félévben 479; az orvosi karon I. félévben 443, II. félévben 406; a bölcs. karon I. félévben 50, II. félévben 59; a math. term. t. karon I. félévben 93, II. félévben 90. Összesen I. félévben: 1090 (tavaly: 1186), II. félévben: 1034 (tavaly: 1057).

Az apadás a magas tandijak mellett érthető, sőt szinte jelentéktelen. Egyetemünk különben azoknak is módot nyújtott a beiratkozásra, akik a magas tandíjat fizetni nem bírták, amennyiben egész tandíjmentességben 224, féltandíjmentességben 189, $^1/_4$ tandíjmentességben 3 hallgatót részesített s ezzel összesen 282,494.000 kor. tandíjat engedett el.

Az elért tanulmányi eredmények illusztrálásául megemlítem az egyes karokon végbement vizsgálatok és szigorlatok számát és eredményét.

A jogi karon egyhangú kitüntetéssel tett vizsgálatot vagy szigorlatot 17, szótöbbs. kitüntetéssel 28, egyhangú sikerrel 131, szótöbbséges sikerrel 399, egy tárgyból visszavettetett 104, teljes ismétlésre utas. 38, pótszigorlatot tett 119 (nem felelt meg 3). Összesen: 827.

Az orvostud. karon vizsgálatot vagy szigorlatot tettek:

Orvostanhallgató 450, ezek közül kitünő 54, jó 136, elégséges 196, elégtelen 64.

Gyógyszerészhallgató: 130; ezek közül kitünő 7, jó 39, elégséges 61, elégtelen 23.

Bábanövendék: 33.

A bölcsészet, nyelv- és tört. tud. karon doctori szigorlatot tettek heten. Ezek közül kitünően 1, dícséretesen 3, megfelelt 1, visszautasíttatott 2.

A math. term. tud. karon bölcsészeti doktoratust tettek 8-an, gyógyszerészelővizsgálatot 112-en. Ismétlésre utasíttatott 4, javított 2.

A két utóbbi kar hallgatói közül tanári alapvizsgálatra állott 15 (bukott 3); tanári szakvizsgálatra állott 11 sikerrel; paedagogiai vizsgálatra állott 8 sikerrel. Oklevelet kapott 7; oklevélszerű bizonyítványt 1. Kitünő eredménnyel vizsgázott 2, dícséretesen 12, jól 7, elégségesen 10, nem felelt meg 3.

Ha a mai nehéz viszonyok közt szívesen részesítjük elismerésben és dícséretben azt, aki kötelezettségeit derekasan teljesíti, még szívesebben adózunk elismeréssel, dícsérettel azoknak, akik kötelességükön felül is érdemet szereznek tehetségük és szorgalmuk még nagyobb mértékük kifejtésével s egyetemi pályakérdések sikeres megoldásával. A múlt tanévben hirdetett pályatételekre a négy kar hallgatói részéről 11 pályamunka érkezett s ezek mindegyike megérdemelte a pályadíjat vagy a szorgalmi díjat, ami jelentős előrehaladás a megelőző tanév pályázati eredményével szemben. Legnagyobb számmal vettek részt a pályázatokban orvostanhallgatók, kik közül ifj. Jancsó Miklós IV. éves hallgató 1 millió korona pályadíjban s kiváló elismerésben részesült. 300.000 K jutalomban részesültek Pap János, Vecsernyés András és Aszalós János V. éves, Farkas József III. éves, Engel Pál és Barsich Pál II. éves orvostanhallgatók. 500 ezer korona pályadíjban részesültek Haász Imre IV. és Juhász Béla III. éves bölcsészethallgatók. 450 ezer korona jutalmat nyertek: Paraszkay Gyula III. éves és Szögi Géza végzett joghallgató.

A Délmagyarországi Közművelődési Egyesület egy

arra érdemes egyetemi hallgató tanulmányainak kiegészítése céljából 3 millió koronát ajánlott fel pályadíjul. Ezt az összeget az egyetem tanácsa Szász Sándor szigorló orvosnak ítélte oda kiváló előmenetele és lankadatlan szorgalma elismeréseül.

Kiváló örömmel emlékezem meg azokról az intézményeinkről, melyek elsősorban vannak hivatva arra, hogy ifjúságunk szellemi és anyagi érdekeit felkarolják, és segítő kezet, szeretettel teljes gyámolítást nyujtsanak azoknak a rászorulóknak, kik a támogató istápolásra érdemessé tették magukat. Szólok itt mindenekelőtt az egyetemi tanács által Dr. Szandtner Pál ny. r. tanár conceptiója szerint az 1923/24. tanév végén szervezett Diákjóléti és Diákvédő Iroda működéséről. Ez az iroda, melyet a lefolyt tanévben is Dr. Szandtner Pál fáradhatatlan buzgalma és szakértelme vezetett, a fölötte elmúlt második esztendő alatt egyetemünknek, s főleg ifjúságunknak igen jelentős s szinte irígység tárgyává lett intézményévé nőtte ki magát.

Az Iroda elnöke mindenkit, aki ügyes bajos dolgában hozzá fordult, szeretettel meghallgatott s útbaigazított. E tevékenység mértékét s az iroda ügyforgalmát eléggé jellemzi, hogy az év folyamán 2037 irásos beadványt intézett el, 760 drbot tett póstára, 1315 esetben szolgált ki 262 egy. hallgatót összesen. 1249 drb tankönyvvel, pénztári naplójában 1976, kölcsönkiadási és bevételi főkönyvében 940 tételt naplózott s 376 egyet. hallgatót tartott közvetlen védelme alatt. Tan- és vizsgadíj-segélyek címén 211 hallgató között 73,274.000 koronát osztott ki; 103 szegény diáknak élelmezésre és lakására 79,546.000 koronát fordított; ruhasegéllyel 15,596.000 kor. értékben 30 hallgatót támogatott; 11 beteg hallgatót 2,145.000 koronával gyámolított; kölcsönkönyvek beszerzésére 32,105.000 koronát fordított s 262 hallgatónak 1249 drb könyvet adott kölcsön; 13 szegény

hallgatót hazautazásban vagy tanulmányútjokban 2 millió 480,000 koronával segélyezett, s 205 hallgatót 192 millió 421.000 kor. kamatmentes tanulmányi kölcsönnel segített ki s 48,400.000 koronával az Egyetemi Diákasztalt is támogatta. Mindezekről valamint a szellemi irányítása mellett működő Keletmagyarországi Főiskolai hallgatók Bocskay internátusáról és működéséről, a Dr. Raskó Istvánné, Dr. Regdon Károlyné és Gárgyán Imréné nagy hálára kötelező fáradhatatlan buzgalmából új alapításként működött Kath. Nővédő Egyesület Szent-Erzsébet Leányotthonáról részletesen beszámol az a nyomtatott jelentés, melyet Dr. Szandtner Pál az Iroda múlt évi működéséről szerkesztett s melyben bensőséges köszönetet mond mindazoknak, akik a Diákjóléti és Diákvédő Irodát céljainak elérésében anyagilag vagy erkölcsileg támogatták. Én sem mulaszthatom el ez alkalommal, hogy egyetemünk hálás köszönetét ne tolmácsoljam mindazoknak a nemeslelkű emberbarátoknak és lelkes hazafiaknak, akik ez intézményt nemes céljaink szolgálatában támogatták, nemkülönben egyetemünk hálás elismerését fejezem ki az intézmény lelkes megteremtőjének és fáradhatatlan vezetőjének, Dr. Szandtner Pál ny. r. tanár úrnak önzetlen, nemes emberbaráti és kulturális munkájáért, melyet egyetemünk ifjúságának s így magának egyetemünknek érdekében kifejteni szíves volt.

Zavartalanul és magasztos céljának a sok nehézség közt is megfelelően működött egyetemünk legnagyobb diákszociális intézménye a dr. Kolosváry Bálint ny. r. tanár vezetése alatt álló Horthy Miklós egyetemi internátus és a vele kapcsolatos Diákasztal is. Az előbbi 150 férfi és 35 nőhallgatónak nyújtott havi 45 ezer korona ellenében — hiányos felszerelése mellett is — barátságos, meleg otthont; az utóbbi pedig átlag 240—300 hallgatónak napi 10.000 koronáért reggeli, ebéd és vacsorából álló egyszerű, de egészséges étkezést.

A megelőző évi állapothoz képest rektori évem alatt a bentlakásnak mindkét tagozata a bentlakók számában némi fejlődést mutatott, különösen a leányinternátus, mely Somogyi Szilveszter polgármester úr szíves közbenjárásával a Vásárhelyi-sugárút 31. szám alatt két újabb lakóhelyiséghez jutván, nyolc újabb internátushellyel gazdagodott.

A két diákszociális intézmény vezetését a DMKE képviselőivel kibővített felügyelő-bizottság, az adminisztrativ ügyek intézését a felügyelő-bizottság elnöke, pénztárosa és épületfelügyelője teljesítette. Kifogás, rendellenesség az egész év folyamán sem az ifjúság között, sem az ügymenetben nem fordult elő, s egyetemünk tanácsának fegyelmi hatóságát egyszer sem kellett gyakorolnia.

Az egészségügyi állapotok az intézeti orvos, illetőleg orvosnő jelentése szerint teljesen kielégítők voltak és fertőző betegség egyáltalán nem fordult elő.

A két internátus támogatásában az állam, Szeged városa és a környék magyar társadalma, valamint a különböző hatóságok részéről a lefolyt évben sem volt hiány, erről dr. Szandtner Pál föntemlített jelentése tüzetesen beszámol; reám e részben csak az a kedves kötelesség háramlik, hogy a jóakaró támogatóknak Tanácsunk nevében hálás köszönetünket fejezzem ki.

A diákok segélyezése terén a Horthy Miklós internátus és diákasztal közvetetlenül is kivette a maga részét azzal, hogy államsegélyének és a kisebb adományoknak teljes felhasználásával az I. félévben 55, a II.-ikban 90 hallgatónak napi 2000 kor.-tól 7000-ig terjedő étkezési segélyt juttatott, mely segélyeknek évi végösszege 85,200 000 koronát tett ki.

Nem mulaszthatom el azonban a megnyugtató eredmények mellett is hangsúlyozni, hogy a diákszociális kérdések tekintetében még számos és évenként növekvő jelentőségű probléma vár megoldásra s hogy egyetemünk

ez egyik legfontosabb létfeltételének biztosítása mind az állam, mind a társadalom részéről további áldozatokat kíván.

Kedves kötelességet teljesítek, midőn a Horthy M. internátus és diákasztal fáradhatatlan, gondos vezetőjének, dr. *Kolosváry Bálint* ny. r. tanárnak, megbecsülhetetlen értékű munkájáért és az említett szép eredményekért egyetemünk tanácsának hálás köszönetét nyilvánítom.

Nem hagyhatom elismerő említés nélkül a dr. Szandtner Pál jelentésében szintén ismertetett egyetemi *Szt. Imre kollegiumot*, melyben dr. *Erdélyi László* egy. ny. r. tanár 50 egyetemi hallgatónak volt lelki és testi gondozója s nagylelkű jótevője. Az ő áldozatkészsége, épen úgy mint az intézet megalapítójának és fenntartójának, dr. *Glattfelder Gyula* csanádi püspök úrnak áldozatos nagylelkűsége mély hálára kötelezi egyetemünket és egyetemünk, ifjúságunk minden barátját.

Nagyon örvendetes az a kép, melyet az egyetemnek és az egyetemi ifjúság tanulmányozásának egyik legfontosabb szerve, az *egyetemi könyvtár* mutat. Tudvalevő, hogy páratlan szép könyvtárunk minden megbecsülhetetlen értékével betolakodott idegenek zsákmánya lett s itt úgyszólván a semmiből kellett új könyvtárt teremteni. Ez az itt lefolyt négy esztendő alatt minden reményt felülmúló mértékben sikerült s ez jórészt a könyvtár régi gárdájának és vezetőinek lankadatlan buzgalma és munkássága idézte elő. A könyvtár gyarapodása és célszerű berendezése még nagyobb lendületet vett a lefolyt tanévben az 1924 április hava óta igazgatóként működő dr. *Bibó István* szakavatott, fáradhatatlan buzgalma következtében, melynek illusztrálására csak azt hozom fel, hogy a lefolyt tanév alatt a könyvtár 3915 művel s 656 ajándékkönyvvel gyarapodott, a jól berendezett olvasótermet 5994-en látogatták és használták, az előbbi év 141 folyóirata 225-re emelkedett; hogy munkában van

a könyvtár használhatóságát előmozdító betűrendes katalogus, a souterrainben asztalos műhely működik a könyvtár érdekében s tervbe van véve a könyvkötőműhely felállítása is. Könyvvásárlásra a tanév alatt 70 millió korona költtetett s a könyvtár jelenlegi állománya 90 ezer kötet.

Minthogy a bölcsészet nyelv- és tört. tud. kar átköltözése következtében a könyvtár most az egész emeletet megkapja, a legcélszerűbb berendezkedés és a fejlődés fokozott lehetősége jó ideig biztosítva van. Az eddig végzett céltudatos, derekas munkáért Dr. Bibó István igazgatónak és a vezetése alatt működő könyvtári személyzetnek egyetemünk nevében elismerésemet és köszönetemet nyílvánítom.

Az egész egyetemi ifjúság szellemi érdekeit szolgáló könyvtáron kívül az ifjúság szaktudásának, a tanulmányozás lehetőségének és föltételeinek leghatalmasabb tényezői az egyes karok kebelében működő s az elméletet a gyakorlattal összekötő egyetemi intézetek. Ezek közül két újabb jórészt a múlt tanévben fölszerelt vagy alakult intézetről akarok megemlékezni, t. i. a bölcsészeti kar kebelében működő földrajzi és archaeologiai intézetről.

A Dr. *Kogutowicz* Károly ny. r. tanár vezetése alatt álló földrajzi intézet részint vásárlás, részint ajándékozás útján könyvtárát és egyéb gyűjteményeit a lefolyt tanévben tekintélyesen megnövelte. A könyvtári állomány meghaladja az 1200-at, a térképtár csaknem 3000 darabból áll. 3000 a diapositiv képek száma s 4 vetítő gépe van. Az intézetnek az oktató film előadások országos megszervezéséből 21 milliót meghaladó jövedelme volt. Szeged városa 4 millió pénzsegéllyel és több vaggon fuvarköltségével segítette az intézetet, s átengedte a Manika-féle földrengésregisztráló műszert. A már említett lengyel vendégeken kívül a nyáron egy nagyobb észt kiránduló társaság is meglátogatta az intézetet. Az ered-

ményes munkában hathatós segédkezet nyújtott Dr. Lippay György főig. úr, Gombkötő Antal kir. tanfelügyelő, Huber Imre kegyesrendi tanár, Mayer Márton és Firbás Oszkár középisk. tanár urak. Halászy Imre ny. póstafőigazgató úr több száz (főleg erdélyi) fényképnegativot ajándékozott az intézetnek. Becses adományokkal gazdagította a gyűjteményt Dr. Tonelli Sándor keresk. kamarai főtitkár úr is. Dragodán Pál miniszteri tanácsos úr is hálára kötelezte egyetemünket a kirándulások előmozdításával. Fogadják mindannyian egyetemünk legbensőbb köszönetét. Megemlítem, még azt a szép eredményt is, melyet a földrajzi intézet — már második éve — a működő geografus tanárság továbbképzése terén elért.

Az archaeologiai intézet, melynek nagyértékű gyűjteményei Kolozsvárt maradtak s tanszéke is a múlt évben töltetett be Dr. *Buday Árpád* ny. r. tanárral, a kolozsvári szellemi hagyományok lelkes ápolójával, voltaképen csak a múlt évben kezdhette meg szegedi működését. Egy egyablakos kis szoba állt rendelkezésére egy hosszú asztallal, egy-két szekrénnyel s vagy 60 kötet könyvvel. E kézi könyvtár gyarapítása érdekében Dr. Buday Árpád és adjunktusa, Dr. Banner János szakfolyóíratot indítottak csereviszonyt keresve az egész világ szaktudományával. Költségeit vidéki előadások tartásával teremtették meg. Társadalmi uton nyert támogatással a nyáron ásatásokat is végeztek, amivel a gyűjteményt gyarapították. A Magyar Nemzeti Múzeum is hozzájárult a gyűjtemény gyarapításához 80 db régiségnek letétként való átengedésével. Ma az őskori és római régiségek száma 388, a könyveké 390, érmeké és pénzjegyeké 4130. Mindezek leltári értéke 84 millió kor. Most pedig, mikor az archaeologiai intézet új helyiségeibe költözött, a fejlődésnek egész nagy perspektivája tárul szemünk elé, mely remélnünk engedi, hogy az archaeologiai intézet hivatásának megfelelő és hatalmas tényezőjévé fog válni az egyetemi tudomány-

nak s az Alföld régiségeinek felkutatása szempontjából oly fontos archaeologiai munkásságnak.

Ezzel a jelentésemnek a végéhez jutottam. Szeretném annak a kijelentésével végezni szavaimat, hogy a régen sürgetett, várva-várt klinikai építkezések most már megindúlnak s fölemelkednek azok a várfalak, melyek egyetemünk létének, jövő fejlődésének kétségtelen biztosítékai. Fájdalom, ezt nem tehetem. A kétségnek, az aggodalomnak — legalább a kivánatos haladás és fejlődés szempontjából — ma sincs vége, s nincs vége a folytonos kérelemnek, ami az 53 éves multra tekintő Ferencz József tud. egyetemhez méltatlan. Mi nem magunkért, nem személyes létünkért küzdünk, mi az egyetemért dolgoztunk és dolgozunk. Egyetemünk pedig egy fél századon keresztül hatalmas tényezője volt kulturális fejlődésünknek. Kulturánk egy ilyen szervének sorvadozni, működésének stagnálni nem szabad. A Ferencz József Tudományegyetem kezdettől fogva a haladás jelszavát írta zászlajára s ehhez hű akar maradni. Irígység nem bántja a szerencsésebb testvér-egyetemek iránt, de a meg nem érdemelt hátratételbe nem nyughatik bele. Hivatásának, teljesített szolgálatainak tudatában igazságos osztályt kér a hazai tudományosság érdekében való működéséhez s elveszettnek tart minden évet, sőt minden hónapot, melyben az eszközök elégtelensége miatt egész tetterejét ki nem fejtheti.

Ebben a helyzetben s ebben a hangulatban vigaszt csak abban az örvendetes tényben találhatunk, hogy tanügyi kormányunk az illetékes tényezőkkel egyetértve a nyáron megszervezte és rendelkezésünkre bocsátotta az ú. n. Leszámoló-palota felszabadult helyiségeit s ezzel megteremtette a lehetőségét annak, hogy a Bölcsészeti kar és a Math. term. tud. karnak egy pár intézete megfelelő elhelyezéshez és működéstérhez jusson. A klinikák mizériáin ezzel természetesen nincs segítve, de maga az,

hogy egyetemünk működése így igen jelentős tért nyert, bíztató arra nézve, hogy a klinikai építkezéseknek is közeledik az ideje, mert hiszen az a mai körülmények közt igen nagy adomány, melyben egyetemünk részesült, biztosítéka és záloga a tanügyi kormány igaz jóakaratának és áldozatkészségének.

Ép ezért szívemből örvendek, hogy az egyetem kormányát s annak symbolumát, a rektori láncot, mégis kedvező auspiciumok mellett adhatom át utódomnak. Mielőtt azonban ezt tenném, mégis hátra van valami, amit nem mulaszthatok el. Ez a hála és köszönet szava. Hálás köszönetet mondok t. tanártársaimnak, kiknek szíves jóakarata és előlegezett bizalma engem tavaly arra méltatott, hogy az egyetem legmagasabb tisztségét ruházza reám, s hálás köszönetet mondok nekik azért a baráti támogatásért, amelynek köszönhetem, hogy az általam kormányzott hajó nagyobb veszedelmeket kikerülve tehette meg múlt évi útját.

Tisztelt Barátom! Azzal a kívánsággal teszem rá erős vállaidra ezt a rektori láncot s adom át izmos kezeidbe hajónk kormányát, hogy mint egyetemünk hagyományainak őre, a tudományosság elismert bajnoka s az igazság tántoríthatatlan védője Isten segítségével, Isten áldásával szerencsésen vezéreld egyetemünk hajóját zátonyok és szirtek között is a nyugodt tudományos munkásság óhajtott révpartjára.

4.

Dr. *Riesz Frigyes* prorektornak az 1926 nov. 1-én tartott tanév-megnyitó közgyülésén felolvasott beszámolója az 1925—26. egyetemi évről.

Tekintetes Egyetemi Közgyülés!
Tisztelt Vendégeink!

Egyetemünknek az elmúlt tanévben működött Tanácsa még egyszer megjelent ezen az emelvényen, hogy

számot adjon működéséről és mindarról, ami jelentős esemény egyetemünk életében az elmúlt esztendőben történt.

Első szavunk legyen a kegyeletes megemlékezésé! Abból a tanári gárdából, mely 54 évvel ezelőtt, reménységgel tele ott állott egyetemünk bölcsőjénél, csak kevesen érték meg hazánk és benne Erdély és egyetemünk tragédiáját. Közülük ebben az esztendőben megint két öreg tanártársunktól kellett elbúcsúznunk: dr. Óvári Kelementől (meghalt 1925 dec. 17.), a magyar alkotmány és jogtörténet nyug. ny. r. tanárától, a jó embertől, sokunknak atyai barátjától, aki 44 éven át, 1916-ig tanított és dr. Vályi Gábortól (meghalt 1926 május 16.), a statisztikának 33 évi tanítás után, 1905-ben nyugalomba ment ny. r. tanárától. Ott várják a Feltámadást a kolozsvári temetőben, ahova csak a távolból küldhettünk utánuk egy utolsó Isten Hozzád-ot.

Régi tanáraink közül elragadta még a halál dr. Réthy Mór műegyetemi és dr. Hegedűs István budapesti egyetemi nyug. ny. r. tanárokat. Az első 1874-től 1886-ig, a másik 1886-tól 1891-ig volt egyetemünknek professora.

Tiszteletbeli doctoraink sorából kidőlt Zsilinszky Mihály, v. b. t. t., nyug. m. kir. vallás- és közoktatásügyi államtitkár, akit bölcsészeti karunk történetírói működésének elismeréseül 1896-ban avatott tiszteletbeli doktorává.

Működő tanerőink közül is elragadott kettőt a halál (1926). Április 16-án meghalt dr. Hermann Antal cz. ny. r. tanár, az ethnográfiának lelkes művelője és egyetemünkön 25 év óta magántanára, az igénytelen, önfeláldozó búvár prototipusa. A nagy szünidőben (1926 július 29.) halt meg Sárospatakon, élete derekán, dr. Batta István, a kiváló gyakorlati pedagógus, egyetemünknek 1920 óta magántanára.

Egyetemünk tisztviselői közül megroppant lélekkel,

önként ment a halálba március 5-én Nagy Kálmán egyetemi gondnok. Halála után dr. Orbán Sándor gazdasági hiv. igazgató, addig a klinikai gondnoki hivatal vezetője vállalta és végezte példás, sokszor túlzott kötelességtudással az egész egyetem gazdasági ügyeinek intézését; beteg szíve és túlfeszített munka aug. 5-én őt is sirba vitte.

Veszteségeink rovatán kell még elszámolnunk három kitűnő tanártársunk távozását is, akiket a budapesti egyetem és műegyetem meghívása szólított el új poziciójukba. Dr. Hornyánszky Gyulát, egyetemünkön a classica filológia, majd az ókori történet ny. r. tanárát, a Kormányzó Úr Ő Főméltósága a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetem II. classica filológiai tanszékére, Dr. Laky Dezsőt, a statisztika ny. r. tanárát a József műegyetem alkalmazott közgazdaságtan és statisztika tanszékére, Dr. Kubinyi Pált a szülészet és nőgyógyászat ny. r. tanárát pedig a Pázmány Péter Tudományegyetem I. számu szülészeti és nőgyógyászati tanszékére nevezte ki.

Az első kettőt dékáni tisztségükben érte a kinevezés; mindhárman nemcsak tudományszakuk kiváló művelői, de egyetemünk újjáépítésének lelkes, harcos munkásai is. Távozásukkal nagyon sokat vesztettünk és csak az vigasztal, hogy a főváros tudományos poziciójában jóbarátaink száma hárommal gyarapodott.

Egyetemünk tanítótestületébe az elmúlt tanévben új tagok is jöttek. A Kormányzó Úr Ő Főméltósága a büntetőjogi tanszékre Dr. Heller Erik budapesti egyetemi magántanárt, az igazságügyminiszteriumba beosztott királyi főügyészhelyettest (1925. szeptember 23-án), a szemészetre Dr. Ditrói Gábort, egyetemünk magántanárát és adjunktusát (1925. november 24-én) ny. r. tanárokká, a geometriai és ábrázoló geometriai tanszékre Dr. Kerékjártó Bélát, egyetemünk magántanárát (1925. november 30-án) ny. rk. tanárrá, végre a középkori és újkori tör-

ténelem tanszékére Dr. Fógel József budapesti egyetemi magántanárt, a M. T. Akadémia könyvtárnokát (1926. március 18-án) ny. r. tanárrá nevezte ki. A vallás és közoktatásügyi miniszter úr Őnagyméltósága pedig kinevezte Dr. Dávid Lajos egyetemi magántanárt, gyógyszertári vegyészt az egyetemi gyógyszertár vezetőjévé. Magántanárrá habilitáltattak: dr. Radó Tibor az analizis és geometria, dr. Nyirő Gyula az elmekórtani diagnostika, dr. Kuncz Andor a nőgyógyászati vizsgálási módszerek, dr. Stief Sándor az ideggyógyászati diagnostica és a neurohistopathológia és végül dr. Engel Rudolf a belgyógyászati diagnostica, dr. Papp Antal az államszámviteltan, dr. Dudich Endre az izeltlábúak rendszertana, dr. Horváth Barna a jogbölcselet, dr. Kovrig Béla a közgazdaságtan című tárgykörből. A bölcsészeti kar dr. Santeli Viktort az olasz nyelv, dr. Kappel Gyulát pedig a francia nyelv lektorává választotta meg. Az egyetem Tanácsa megvalósította azt a határozatát, amellyel minden hallgatót a testgyakorlásra kötelezett és a gyakorlatok vezetésével Kovács Buna Jánost bízta meg. Megragadom az alkalmat, hogy erről a helyről is hálás köszönetet mondjak a vallás- és közoktatásügyi miniszter Úr Őnagyméltóságának és az Országos Testnevelési Tanácsnak azért a kb. 700 millió koronára rugó anyagi támogatásáért, amellyel a testgyakorlás megvalósítását és az egyetemi sportpálya építését lehetővé tette.

Gyarapodott azoknak a férfiaknak díszes sora is, akiket a tudomány és a közélet jelesei közül egyetemünk a honoris causa doctori címmel kapcsolt magához. A mathematikai és természettudományi kar határozata és annak legfelsőbb jóváhagyása alapján Biró Lajos újguineai kutatót és természettudományi irót, a jog és államtudományi kar határozata és legfelsőbb jóváhagyása alapján pedig dr. Némethy Károly v. b. t. t. nyug. belügyminiszteri államtitkárt és Kovács Alajos h. állam-

titkárt az Országos Statisztikai Hivatal igazgatóját avattuk fel ünnepélyes tanácsüléseken honoris causa doktorainkká.

Tanáraink közül többen részesültek hivatalos, illetőleg tudományos fórumok részéről kitüntetésben. Dr. Imre Józsefet, kiérdemesült professorunkat, mint 50 éves orvosdoktort a budapesti egyetem aranydiploma átnyújtásával ünnepelte. Dr. Laky Dezső ny. r. tanárt a M. T. Akadémia levelező tagjául választotta meg. Dr. Almási Antal magántanár, kir. Curiai bírónak a Kormányzó Úr Ő Főméltósága az egyetemi ny. rk. tanári címet adományozta.

Tanáraink és segédtanerőink tudományos munkásságáról a karok jelentései alapján csak a számszerűség szempontjából alkothattam magamnak képet; de a dolgozatok nagy számából örömmel állapítom meg a nagy munkakészséget, mely dacol tudományos felszerelésünk szinte kétségbeejtő hiányaival. Kedvező auspicium ez a jövőre, amikor majd a tudományos dolgozás normális feltételei rendelkezésünkre állanak. Hogy ebben az irányban az elmúlt tanévben mennyire igyekeztünk és mennyire sikerült előrejutnunk, arról még részletesen be fogok számolni.

Ifjúságunk fegyelme az elmúlt tanévben példás volt; tanulmányi előmeneteléről a karok jelentései kedvező képet mutatnak. Hogy a nehéz anyagi viszonyaink között az ifjúság a háborús kedvezések elmúlásával immár ismét békeparitásra emelt követeléseknek is megfelel, azt akaraterején és szorgalmán kívül annak az altruista intézménynek köszönheti, mely a Diákvédő Iroda szerény neve alatt minden hozzáforduló hallgatót tettel és tanáccsal támogat. Pár héttel ezelőtt jelent meg nyomtatásban ennek az irodának a jelentése; ahhoz nincsen mit hozzátennem, dícsérő szavaknál ékesebben beszélnek az ott felsorakoztatott statisztikai adatok. Kötelességem azonban, kedves, szívesen vállalt kötelességem, hogy erről a helyről is forró köszönetet mondjak egyetemünk minden

barátjának, intézményeknek és egyeseknek, akik ifjúságunk nyomorát enyhíteni igyekeztek és közöttük a Diákvédő Iroda önzetlen, lelkes, önfeláldozó vezetőjének, az ifjúság atyjának, Szandtner Pál professornak.

Tekintetes Egyetemi Közgyülés! Végeztem jelentésemnek, hogy úgy mondjam, krónikás részével és rátérek a tulajdonképeni beszámolásra. Amikor a mi száműzött, mindenétől kifosztott, de új hajlékra talált és élni akaró egyetemünknek régi Tanácsa mandátumát visszaadja és számot ad működéséről, a legfontosabb, talán az egyetlen szempont, amely szerint megítéltetik az, hogy mit tett, mit és hogyan igyekezett és sikerült tennie egyetemünk jövőjéért?

Vándorlásunk kezdete óta váltakozó Tanácsaink mindegyike felismerte és ismételten hangoztatta azt, hogy nem elegendő az egyetem elnevezés, az egyetemi szervezet, nem elegendő a fennmaradásunkat megpecsételő törvény és a Kolozsvárról magunkkal hozott tudásunk sem elegendő ahhoz, hogy igazában egyetem legyünk és hogy a tudomány nagy világversenyében helyünket megtarthassuk. De társadalmunk súlyos kórsága, országunk pénzügyi delirálása, a pénzforgalom mérőszámainak a szemmértéket meghaladó nagysága és a pénz értékének folytonos változása, amely még a régihez képest aranyértékben mérve elenyészően csekély dotációink felhasználásában is ötletszerűségre kényszerített, minden tervet, minden törekvést, hogy valamivé legyünk, szinte csírájában elfojtottak. Panaszaink, erőfeszítéseink hiábavalóknak bizonyultak és sokan voltunk, akik éveken át nagyon sötéten láttuk egyetemünk jövőjét. Szinte egyetlen eredmény, igaz hogy elvi jelentőségében és mint a későbbi tárgyalások csírája, következményeiben is döntő fontosságú eredmény Szeged sz. k. város törvényhatóságának az a nemes elhatározása volt, amely a klinikák építéséhez 50 éven át évi 25 vagon búza értékének megfelelő

hozzájárulást biztosított. A második jelentős eredmény kevéssel az elmúlt tanév megkezdése előtt a megszünt vasúti leszámoló hivatal palotájának az egyetem tulajdonába való átengedése volt.

Egyetemünknek az a Tanácsa, amely most búcsúzik, az idők változása miatt sokkal szerencsésebb auspiciumok között kezdte meg működését, mint elődei. Az u. n. szanálási periódus már utolsó esztendejéhez ért, az állam pénzügyei bizonyos fokú stabilitást mutattak és alighogy hivatalba léptünk, beletekinthettünk a 11 esztendei szünet után ismét nyomtatásban megjelent állami költségvetési tervezetbe. Fájdalommal állapítottuk meg azt az évek óta sejtett, de részleteiben az adatok ismerete híján eddig pontosan nem látott valóságot, hogy egyetemünk a munkásságának anyagi feltételeiről való állami gondoskodás rendjén évek óta igen nagymérvű mellőzésben részesült.

Az állami költségvetés készítésének és tárgyalásának technikája szerint alig remélhettük ennek az 1925/26-iki költségvetési évre készült tervezetnek javunkra való lényeges megváltoztatását. Kötelességünk volt azonban a bennünket ért mellőzésre sürgősen rámutatni és azt összehasonlításokkal részleteiben is feltárni, mert igazunk tudatában és annál a rokonérzésnél fogva, mellyel politikai és tudományos életünk számottevő faktorainak nagy része, élén a Kormányzó Úr Ő Főméltóságával és a kormány tagjaival, egyetemünk iránt viseltetik, fölvilágosító munkánktól, ha nem is azonnal, de a jövőre, sorsunk lényeges javulását remélhettük. Informativ munkánknak, melyben összes tanártársaink segítettek, első eredménye a nemzetgyülés pénzügyi bizottságának 1925 okt. 27-én hozott az a határozata volt, mely a jövő költségvetési évre egyetemünk fejlesztésére külön fedezetek beállítását javasolta. Nagy hálával tartozunk ezért a határozatért a bizottságnak és a nemzetgyülésnek, mely azt magáévá

tette. Ennek a határozatnak volt közvetlen következménye, hogy az 1926/27. költségvetési évre szóló tervezetben, melynek előkészitése akkor már előrehaladott stádiumban volt, az új gyermekklinika építésére első részletül 400.000 aranykorona irányoztatott elő. De ez csak kezdet volt. A m. kir. kormány a legnagyobb jóindulattal és megértéssel fogadta előterjesztéseinket. Elsősorban az építkezés ügyét karolta föl, eléje helyezve azt más, sokkal szerényebb anyagi eszközökkel teljesíthető igényeinknek. Tette ezt, úgy tudjuk, amiatt, mert az építkezés ügye szorosan összekapcsolódott a munkanélküliség és a közegészségügy égető problémáival. Csakhamar megindultak a tanácskozások; az illetékes minisztériumok egymásközt és Szeged város tanácsával mérlegelték elsősorban a pénzügyi kérdéseket; idelenn Szegeden pedig már az egyetemi telep — illetőleg akkor még csak klinikai telepről volt szó — elhelyezésének kérdése foglalkoztatta a város és az egyetem illetékes tényezőit és természetesen a közvéleményt. Március 22-én jött le hozzánk gróf Klebelsberg Kunó vallás- és közoktatásügyi Miniszter Úr Ő Nagyméltósága teljes vezérkarával, hogy maga vezesse a tárgyalásokat. 23-án helyszíni szemlét tartott és a tiszaparti megoldás mellett döntött. Március 24-én tartotta az építési bizottság első ülését a miniszter úr elnöklésével és egyhangúlag az általa proponált nagyszabású program megvalósítása mellett foglalt állást, mely szerint a város az összes telkeken kívül azonnal 3,200.000 aranykoronával, az állam a költségvetés megtakarításaiból 4,000.000 a. koronával, a költségvetésben belül pedig 5 év alatt további 3,600.000 aranykoronával járul az összes klinikák, orvosi és természettudományi elméleti intézeteknek a tiszaparti komplexumán való megépítéséhez. Ebben az értelemben határozott április 7-én egyhangúlag a város közgyűlése is. Április 20-án a közgyűlés határozatát küldöttség vitte föl a Kormányzó Úr Ő Főméltósá-

gához, valamint a miniszterelnök és a pénzügyminiszter urakhoz. Április 24-én a vallás és közoktatásügyi miniszter úr Szeged város polgármesteréhez sürgönyt intézett, melyben örömmel közölte, hogy az első millió május és junius hónapokban rendelkezésre áll. Az építkezés a nyár elején megindult; haladásáról majd már utódaink fognak számot adni. De már nekünk, lelkünk mélyéből fakadó, örömmel vállalt kötelességünk, hogy forró hálánkról biztosítsuk mindazokat a férfiakat, akik törekvésünkben segítettek. Mély hálával tartozunk a kormány minden tagjának és különösen a vallás és közoktatásügyi miniszter urnak, aki a legnagyobb megértést tanusította ügyünk iránt és nagy koncepcióval többet hozott, mint amit remélni mertünk, és összes munkatársainak, élükön dr. Tóth Lajos államtitkár úrral, az építési bizottság elnökével és dr. Nagy Árpád h. államtitkár úrral, az egyetemi ügyosztály vezetőjével. Legmélyebb hálánk illeti meg még különösen a miniszterelnök úr Őnagyméltóságát is, egyetemünk régi barátját és a pénzügyminiszter úr Őnagyméltóságát, egyben megértő professzortársunkat, odaadó támogatásukért.

De ép oly nagy hálával tartozunk nagy áldozatkészségéért Szeged szabad királyi város közönségének és vezetőinek, a főispán és a polgármester uraknak. Szeged város közéleti tényezői közül különösen hálára köteleztek bennünket őnagyméltósága, dr. gróf Teleki Pál, Szeged város I. kerületének nemzetgyűlési képviselője és dr. Glattfelder Gyula megyéspüspök őméltósága, akik informatív munkáinkban a legerélyesebben támogattak.

Még egy örvendetes eseményről kell beszámolnunk. Ennek az évnek januárjában a vallás- és közoktatásügyi miniszter úr országos kongresszust hívott össze azzal a céllal, hogy a természet-, orvos-, műszaki és mezőgazdasági tudományok terén a kutató munkát országosan organizálja. Ezen kongresszus munkálatai alapján került

felosztásra az ország összes kutató intézetei között a legsürgősebb eszközök megszerzésére és a miniszter úr által kieszközölt 1 millió aranykorona állami támogatás és ebből egyetemünk érdekelt intézeteinek 2.154,000.000 K., tehát kb. 15% jutott. Köszönhetjük azt a nagyon méltányos részesedést egyrészt egyes professzoraink tudományos nevének és hitelének, de másrészt annak a nagy jóindulatnak, mellyel őnagyméltósága és a miniszterium tudományos ügyosztálya, valamint a kongresszus elnöksége és végrehajtó bizottsága kéréseinket fogadták és támogatták. Fogadják érte mindannyian hálás köszönetünket.

Kötelességünk még, hogy beszámoljunk azokról a törekvésekről is, amelyek nem, vagy csak nagyon kevéssé vezettek eredményre és hogy ezeket utódaink gondjaiba ajánljuk. Röviden szólva, nem sikerült elérnünk sem azt, hogy klinikáink, intézeteink, szemináriumaink felszerelésére, a legégetőbb hiányok pótlására, sem pedig, hogy a rendes évi szükségletek kielégítésére az állami költségvetésben nyújtott hitel csak némiképen is elegendő mértékben állapíttassék meg. Ez az ünnepi óra nem alkalmas arra, hogy a hiányokat minden részletükben feltárjuk. Csupán egy hiányra akarok rámutatni, amelyet a legégetőbbnek, egyetemi színvonalunkra és tudományos hírnevünkre nézve a legveszedelmesebbnek tartok. Könyvtáraink, úgy az egyetemi könyvtár, mint a klinikák és intezetek könyvtárai, de különösen a legmostohábban dotált intézményeink, a szellemi tudományokat szolgáló szemináriumok nem tudták még megszerezni a legfontosabb folyóiratok, bibliografiai és enciklopedikus munkák szükséges sorozatait, a nélkülözhetetlen kézikönyveket és tankönyveket, sőt évi budgetjük még arra sem elegendő, hogy a kurrens irodalom legfontosabb részét megszerezzék. Már pedig van egy minimum, minden szakban vannak bizonyos könyvek és folyóiratok, van egy bizonyos könyv-

tári standard-anyag, melynek birtoklása, figyelemmel kísérése, ismerete a tudományos együttműködés elengedhetetlen premissája. Amig ezeket nélkülözzük, állandóan az a veszély fenyeget, hogy szellemi energiánkat régen elintézett részletkérdésekre pazaroljuk és amire kutatásunk céljához elérkezünk, ott már mosolyogva várnak ránk mások, kevésbbé tehetségesek, de anyagilag szerencsésebbek. De fenyeget az a veszély is, hogy régi szellemi tulajdonunkat megdézsmálják vagy elrontják, eltorzítják anélkül, hogy mi ez ellen a kellő időben védekezhetnénk. Hiába hivatkozunk majd, hogy késésünket igazoljuk, arra az alibire, hogy ebbe vagy abba a munkába nem volt módunkban beletekinteni. A háború után 2—3 esztendőn át, amikor még szünetelt a nemzetközi érintkezés, amikor még egyetemünk vándorúton volt, menthettük magunkat izoláltságunkkal, szegénységünkkel, de nem tehetjük ezt ad infinitum, ha tovább is egyetemnek óhajtjuk magunkat nevezni és neveztetni.

Tekintetes Egyetemi Közgyülés!

Beszámoló jelentésem végére értem és csak az van hátra, hogy még egyszer köszönetet mondva tanártársainknak a belénk helyezett bizalomért, mandátumunkat visszaadjuk és egyetemünk új Tanácsát tisztébe ünnepélyesen beiktassuk.

Rector Magnifice! Kedves Barátom!

Fogadd és viseld ezt a láncot, a rektori méltóság jelvényét. Nagy terhet és súlyos felelősséget adok vele tovább. De viselését könnyűvé teszi majd számodra az a rajongó szeretet, amelyet a mi sokat hányatott egyetemünk iránt érzesz, az a másokat is fascináló lelkesedés, amellyel a közönség érdekeit mindenkor szolgáltad és mindazok a kiváló képességeid, amelyek a kormányzásra predestinálnak. Az Úristen áldása legyen alkotó munkádon!

IV.

Az egyetemi személyzet tudományos tárgyú irodalmi munkássága.

1.

A jog- és államtudományi Karban:

1922—23.

Dr. KOSUTÁNY IGNÁC egyetemi ny. r. tanár:

1. Egyházjog c. kisebb munkájának második kiadását dolgozta fel.

2. A Nemzeti Munkavédelem megbízásából előadásokat tartott, úgyszintén a Szabad Iskolában is.

3. A helybeli sajtóban iránycikkeket írt.

Dr. KOLOSVÁRY BÁLINT egyetemi ny. r. tanár:

1. Magánjog. Vezérfonálul a magyar magánjogból tartott egyetemi előadásokhoz. Budapest, 1922. Studium kiadása, 1—360. l.

2. Ungarische Bibliothek. Ungarisches Privatrecht, von Anton Almási stb. Kritika. Megj. a Magyar Jogi Szemle IV. évf. 24—32. l. (1923).

3. Neue Entwickelungstendenzen des Ungarischen Immobiliarrechtes Szeged, 1923. Megj. az Acta Litterarum ac scientiarum Regiae Univ. Francisco Josephinae, Sectio Juridico-politica. Tom. L. Fasc. 2. 57—74. l.

4. Vadászati jog. Tanulmány a jogtörténet, magánjog dogmatika és a tételes magánjog köréből. Budapest, 1923. A Studium kiadása. 1—364. l.

Dr. MENYHÁRTH GÁSPÁR egyetemi ny. r. tanár:

1. Az opcio mibenléte. A kereskedelmi jog c. folyóirat 1923. évf. 5—6. sz.

2. A legújabb kamattörvény. A kereskedelmi jog c. folyóirat 1923. 8. sz.

Dr. EREKY ISTVÁN egyetemi ny. r. tanár:

1. A társadalomtudományban: Concha Győző irodalmi működésének méltatása.

Dr. MOÓR GYULA egyetemi ny. r. tanár:

1. A társadalomtudomány és a tételes jogtudomány határkérdéseiről. A Társadalomtudomány c. folyóirat 1922. évf. Concha szám. 249—263. l.

2. Bevezetés a jogfilozófiába. Filozófiai könyvtár. Szerk. Kornis Gyula. III. kötet. Budapest, 1923. 356. l.

3. Az ember tragédiája jogbölcseleti megvilágításban. Napkelet I. évf. 7-ik szám 615—627. l.

4. Max Ernst Mayer: Rechtsphilosophie. Kritika a Magyar Jogi Szemle 1923. szept. számában, 222—224. l.

Dr. LAKY DEZSŐ egyetemi ny. r. tanár:

1. Agrárpolitika. Budapesti Szemle 1922. dec. 175—196 l.

2. Geőcze S.: Szociologia ethikai alapon. (Kritika.) Közgazdasági Szemle 1923. jan. 67—72. l.

3. Schneller K.: Többtermelés. Népesedéspolitika. (Kritika.) Közg. Szemle 1923. febr. 142—144. l.

4. Fellner Frigyes: Széljegyzetek a fizikai mérleg kérdéséhez. (Kritika.) Közg. Szemle 1923. márc. 294—237. l.

5. Buday László: A statisztika elmélete és története. (Kritika.) Magyar Gazdák Szemléje 1923. ápr.—május 266—296. l.

6. Szőnyi Gyula: Külkereskedelmünk története. (Kritika.) Közg. Szemle 1923. május 318—322. l.

7. Moór Gyula: Bevezetés a jogfilozófiába. (Kritika.) Közg. Szemle 1923. jún. 422—427. l.

8. Schwartzer Márton emlékezete. Ünnepi előadás a M. Statisztikai Társaság 1923 májusi közgyűlésén. M. Statisztikai Szemle 1923. 3. szám 205—212. l.

9. En mémoire de Martin Schwartzer. Revue de la Société Hongroise de Statistique. 1923. No. 3. 103—105. l.

10. Elrabolt Kulturintézményeink. Ismertetés. Pesti Hirlap Naptára, 1923.

Dr. BUZA LÁSZLÓ egyetemi ny. r. tanár:

1. Dato spanyol miniszterelnök gyilkosának kiadása a Németbirodalom által. Magyar Jogi Szemle 1923. 5. szám.

Dr. KOVÁTS FERENC egyetemi ny. r. tanár:

1. Városi adózás a középkorban. Pozsony, 1900.

2. A középkori magyar pénztörténet vázlata (Klny. a Közg. Lexikon III. kötetéből) Bp. 1901.

3. Nyugatmagyarország árúforgalma a XV. században. Bp., 1902.

4. A magyar népesség foglalkozása. Pozsony, 1909.

5. Pressburger Grundbuchsführung und Liegenschaftsrecht im Spätmittelalter. Klny.: Zeitschr. Savigny-Stift. Germ. Abt. XXXIV. és XL.) Weimar, 1918.

6. A pozsonyi városgazdaság a középkor végén. Pozsony, 1918.

7. A magyar arany világtörténeti jelentősége és kereskedelmi összeköttetéseink. (Klny. a Tört. Szemléből.) Budapest, 1923.

8. Die Uranfänge der Wirtschaft. (Ztschr. für pädagog. Psychologie 1899.)

9. Pénzértékviszonyok Pozsonyban 1435—1460. (Magyar Gazdatört. Szemle 1900.)

10. Adalékok a dunai hajózás és a dunai vámok történetéhez. (U. ott 1902.)

11. Über die Nachmünzung der Wiener Denare in Pozsony. (Wiener Numism. Zeitschr. 1902.)

12. A városba tömörülés jelenségei hazánkban. (Közgazd. Szemle 1907.)

13. Széchenyi emlékezete. (Pozsonyi jogakad. évkönyve 1907.)

14. A Boldogasszonyos magyar aranyforintok. (Numizmatikai Közlöny 1912.) stb.

1923—24.

Dr. KOSUTÁNY IGNÁC egyetemi ny. r. tanár:

1. A nemzeti munkavédő szövetségben tartott három nyilvános felolvasást.

Dr. KOLOSVÁRY BÁLINT egyetemi ny. r. tanár:

1. Ungarische Bibliothek. Könyvismertetés és bírálat. Megj. a Magy. Jogi Szemle V. évf. 3. sz.

2. Csonka Magyarország megszállásának közgazdasági kárai. Könyvismertetés. Megj. u. ott V. évf. 4—5. sz.

Dr. MENYHÁRTH GÁSPÁR egyetemi ny. r. tanár:

1. A köteles rész kiszolgáltatásának módjáról. Magyar jogi szemle V. évf. 4—5. sz.

Dr. TÓTH KÁROLY egyetemi ny. r. tanár:

1. Polgári törvénykezési jog. Alapismeretek. Második kiadás. 1923.

Dr. POLNER ÖDÖN egyetemi ny. r. tanár:

1. Dr. Magyary Zoltán: A magyar állam költségvetési joga című munkájának megbeszélése a Társadalomtudomány című folyóiratban.

Dr. MOÓR GYULA egyetemi ny. r. tanár:

1. Eine Rechtsphilosophie des kritischen Relativismus. Archiv für Rechts- u. Wirtschaftsphilosophie. Bd. XVII. H. 2. (1924. jan.) 91—102. l.

2. A jogi normák változásának problemája. Athenaeum 1924. évf. 1—3. füz. 1—12. l.

3. Kant hatása a jogtudományra. Jogállam. 1924. ápr.—máj. sz. 181—186. l.

4. A jogerő problemája és a jogrendszer lépcsőzetes tagozódásának problemája. (Kritika.) Magyar Jogi Szemle 1924. febr. sz. 88—95. l.

5. A nemzetközi alkotmány, a nemzetközi jog és a szuverenitás problemája. (Kritika.) Magyar Jogi Szemle 1924. ápr.—máj. sz. 166—171. l.

6. Max Ernst Mayer: Rechtsphilosophie. (Kritika.) Magyar Jogi Szemle 1923. szept. sz. 222—224. l.

7. Az idegen megszállás gazdasági kárai. (Ismertetés.) Közgazdaság 1923. okt. 20. sz.

8. Laky D.: Csonka-Magyarország megszállásának közgazdasági kárai. (Ismertetés.) Napkelet 1924. jan. szám. 88—89. l.

Dr. LAKY DEZSŐ egyetemi ny. r. tanár:

1. Csonka-Magyarország megszállásának közgazdasági kárai. Magyar közgazdasági könyvtár és remekírók tára. XXII. A Magyar Tudományos Akadémia kiadása, VIII. 468. l. Budapest, 1923.

2. Az Alföld gazdasági jövője. Dr. Kováts Ferenccel és dr. Tonelli Sándorral közös jelentés a szegedi kereskedelmi és iparkamara pályázatáról. Közgazdaság. Szeged, 1923. 52. szám. 7—9. l.

3. Az 1923. évi magyar statisztikai irodalom I. (Dr. Buday

László munkái.) Magyar Statisztikai Szemle, 1924. 1. szám, 27—36. l.

4. Az 1923. évi magyar statisztikai irodalom II. (Dr. Szabóky Alajos és dr. Schneller Károly munkái.) Magyar Statisztikai Szemle, 1924. 3—4. sz. 155—162. l.

5. Magyarország gazdasági romlásának okai. Pesti Hirlap 1924. évi naptára.

6. A nyugatmagyarországi magyarság sorsa. Pesti Hirlap 1924. évi jún. 22.

7. Heller Farkas: Pénzügyi politika. Közgazdasági Szemle 1924. 1—6. szám.

1924—25.

Dr. KOSUTÁNY IGNÁC egyetemi ny. r. tanár:

1. Bevezetés a kánoni perjogba. Szeged, 1924.

2. Az új codex és a partikularis magyar egyházjog.

3. A kánoni perjog sajátosságai.

4. A szegedi munkás otthonban: felolvasás a munkásoknak.

5. A Mikes irodalmi társaságban: elnöki megnyitó.

6. Az erdélyi róm. kath. egyház autonómiája.

7. Könyvismertetés Ghibu Onisifor: Catolicismul Unguresc in Transilvania. Cluj, 1924. Ismertetés és bírálat.

8. Több politikai cikk a szegedi sajtóban.

Dr. KOLOSVÁRY BÁLINT egyetemi ny. r. tanár:

1. Birtokreform és társadalom. Megj. a Társadalomtudomány c. folyóirat 1925. évi számában.

Dr. MENYHÁRTH GÁSPÁR egyetemi ny. r. tanár:

1. Közvélemény és jogalkalmazás. Székfoglaló a Dugonics-társaságban.

2. Az életbiztosítások valorizációjáról. Nyolc órai ujság. 1924. aug. 28. és 29.

Dr. TÓTH KÁROLY egyetemi ny. r. tanár:

1. Beismerés a polgári perben. Felolvasta az Egyetem Barátai Egyesületének jog- és társadalomtudományi szakosztályában.

Dr. KOVÁTS FERENC egyetemi ny. r. tanár:

1. A kapitalizmus mint gazdaságtörténeti korszak. A Magyar Társadalomtudomány c. folyóiratban.

2. A pozsonyi középkori zsidókönyv. A Tört. Társulat által kiadott gróf Klebelsberg Kunó-Emlékkönyvben.

Dr. EREKY ISTVÁN egyetemi ny. r. tanár:

1. A Magyar Társadalomtudományi Társulatban felolvasást tartott a főrendiház készülő javaslatával kapcsolatban és ezen értekezése a fenti társulat kiadásában meg is jelent.

Dr. LAKY DEZSŐ egyetemi ny. r. tanár:

1. A gümőkórhalandóság Magyarországon az 1901—15. években. A Magyar Statisztikai Közlemények 62. kötetének szöveges jelentése. Budapest, 1925. VIII. 148. l.

2. Adalékok Magyarország kulturális viszonyainak fejlődéséhez. 36. l. Budapest, 1924.

3. Az európai gümőkórhalandóság az utolsó évtizedekben. Népegészségügy. 1925. évi 7—8. sz.

4. Az elválások alakulása a háború előtt és a háború után. Társadalomtudomány 3. sz.

Dr. BUZA LÁSZLÓ egyetemi ny. r. tanár:

1. A képviselők felelőtlensége. (Protestáns Szemle, 1924. 8. sz.)

2. A helyreállítási kölcsön nemzetközi jogi biztosítékai, különös tekintettel a főbiztos jogállására. Magy. Jogi Szemle, 1924. IX. f.

3. Die Entstehung der tschechoslowakischen Republik in Lichte des Völkerrecht. Zeitschrift für Völkerrecht. XIII. Band, Heft 1.

4. Frend: Das zivilrecht Sowjet Russlands. Könyvismertetés. Társadalomtudomány. 1924. 6. sz.

5. Magyarország katonai ellenőrzése a nemzetközi jog szempontjából. Magy. Jogi Szemle 1925. V. f.

6. A lakásügy és a lakók védelme külföldön. Társadalomtudomány. 1925. 2. sz.

1925—26.

Dr. KOSUTÁNY IGNÁC egyetemi ny. r. tanár:

1. Az egyetem barátainak szakülésén két ízben tartott előadást.

Dr. KOLOSVÁRY BÁLINT egyetemi ny. r. tanár:

1. A jogfolytonossági gondolat. Társadalomtudomány 1926. évfolyam.

Dr. SZANDTNER PÁL egyetemi ny. r. tanár:

1. Véleményes jelentés Dr. Horváth Barna kir. közalapítványi ügyésznek magántanári habilitáció végett benyújtott irodalmi dolgozatairól.

2. Az egyetemi Tanács megbízásából átdolgozta és sajtó alá rendezte az egyetem tanulmányi-, fegyelmi- és leckepénzszabályzatát.

Dr. MOÓR GYULA egyetemi ny. r. tanár:

1. A szocializmusról. Berzeviczy-Emlékkönyv.

2. A történettudomány, társadalom-, állam- és jogtudomány viszonyáról. Gróf Klebelsberg-Emlékkönyv.

3. A jogi személyek elmélete. Akadémiai székfoglaló.

4. A történettudomány módszertana. Athenaeum.

Dr. LAKY DEZSŐ egyetemi ny. r. tanár:

1. Buday László élete és munkássága. A Magyar Statisztikai Társaság kiadványai. 1. sz. Budapest, 1925. 64. l. Megjelent a Közgazdasági Szemle 1925. évi 69. sz.-ban, valamint a Revue de la Société Hongroisé de Statistique 1925. III. sz. 2—70. l., francia nyelven is.

2. Magyarország gazdasági földrajza. Kritika Fodor Ferenc egyet. m. tanár hasonló című művéről. Föld és Ember. 1925. 39—49. l.

3. Elkészítette az Egészségügyi Reformiroda megbízásából a Csonka-Magyarország tuberkulózis halandósága c. tanulmányt kb. 7 ív terjedelemben.

4. Az egyetemi Tanács megbízásából elkészítette és sajtó alá rendezte az egyetem közigazgatására vonatkozó fontosabb szabályzat gyűjteményét.

Dr. BUZA LÁSZLÓ egyetemi ny. r. tanár:

1. L'affaire des colons hongrois de Bánát et de la Transylvanie devant la Société des Nations. Revue de Hongrie. 15. Mars 1926.

2. A biztonság kérdése és a locarnói egyezmény. Magyar Jogi Szemle 1926. V. és VI. füzet.

1926—27.

Dr. KOSUTÁNY IGNÁC egyetemi ny. r. tanár:

1. A Budapesti Hirlapban fejtegette a kolozsvári minorita rend templomának és ingatlanainak elvételét a Codex juris Canonici szempontjából.

Dr. KOLOSVÁRY BÁLINT egyetemi ny. r. tanár:

1. Magánjog. Vezérfonál a magyar magánjogból tartott előadásokhoz. II. átdolgozott és bővített kiadás. Budapest, 1927. Studium könyvesbolt R. T. kiadása.

2. Emlékbeszéd I. Ferencz József Ő császári és Apostoli királyi Felsége halálának 10-ik évfordulóján. Megjelent az egyetemi Emlékfüzetben Szegeden, 1926.

3. Az arckép és a jog. Előadás az egyetem 1926—27. tanévének záróünnepélyén. Szeged, 1927. A Széphalom 7—9. számában.

Dr. MENYHÁRTH GÁSPÁR egyetemi ny. r. tanár:

1. Észrevételek az özvegyi jog körüli újabb gyakorlatunkra. A Magyar Jogi Szemle 1927. évi júniusi számában.

Dr. POLNER ÖDÖN egyetemi ny. r. tanár:

1. Deák Ferenc emlékezete. Felolvasás a Magyar Luther-társaságban.

2. Nemzeti erőnk és állami létünk. Székfoglaló a Szegedi Dugonics-társaságban.

Dr. EREKY ISTVÁN egyetemi ny. r. tanár:

1. Két tanulmány a felsőházról. Megjelent a Társadalomtudomány c. folyóiratban és külön lenyomatban.

Dr. SZANDTNER PÁL egyetemi ny. r. tanár:

1. Jelentés a m. kir. Ferencz József-Tudományegyetem Diákjóléti és Diákvédő Irodájának harmadik évi működéséről. Szeged, 1926. 8°, 20. l.

2. A magyar főiskolai ifjúság válsága. Szeged, 1926. 8°, 22. l.

3. Szegedi egyetemi tájékoztató. Szeged, 1927. 8°, 72. l.

4. Az egyetemi tanács megbízásából magyarázó jegyzetekkel s tárgymutatóval ellátta az egyetem tanulmányi-, fegyelmi- és leckepénzszabályzatát.

5. Az 1926. évi okt. hó 24—30-i társadalompolitikai országos kongresszus vezetőségének felkérésére a kongresszuson előadást tartott a magyar főiskolai ifjúság válságáról.

Dr. MOÓR GYULA egyetemi ny. r. tanár:

1. Sajtó alá rendezte és előszóval ellátta a) Somló Bódog: Gedanken zu einer ersten Philosophie c. posthumus munkáját.

Berlin W. de Gruyter, 1926., b) Somló: Juristische Grundlehre c. munkájának 2. kiadását. Leipzig F. Weiner, 1927.

2. Lefordította és előszóval ellátta Kelsen: Az államélet alapvonalai c. művét, Szeged, 1927.

3. Bírálatot írt Ottlik László: A társadalomtudomány filozófiája c. munkájáról. Társadalomtudomány c. folyóirat 1927. 1—2. sz.

Dr. BUZA LÁSZLÓ egyetemi ny. r. tanár:

1. Die rechtliche Natur der Mandate des Völkerbundes. Zeitschrift für öff. Recht. Band VI. 1927.

2. A naptár-reform és a Nemzetek Szövetsége. Protestáns Szemle. XXXVI. évf. 1927.

3. Véleményes jelentést készített az Egyetem jog- és államtud. Karának s a Külügyi Társaságnak felkérésére azokról a tervezetekről, melyeket a Nemzetek Szövetsége által a nemzetközi jog fokozatos kodifikációja tárgyában kiküldött bizottság 1926. jan. 29-iki kelettel hozzászólás végett az egyes államok kormányaival közölt.

Ugyane tervezetekre tekintettel előadást tartott 1927. márc. 3-án a Magyar Külügyi Társaságban: 1. a part melletti tenger; 2. a kalózkodás; 3. az államot azon károkért terhelő felelősség kérdéséről, melyek területén idegeneket értek.

4. Nemzetközi tárgyú közleményeket írt a Magyar Irodalmi Társaság kiadásában megjelent Lexikon számára.

2.

Az Orvostudományi Karban:

1922—23.

Általános kór- és gyógytani intézet.

Dr. LŐTE JÓZSEF egyetemi ny. r. tanár, intézeti igazgató:

1. Újabb vizsgálatok ispora festésre.

2. Kísérleti veszettség visszaeső esete. (Előadatott az Orvosegyesület jún. 16.-ki ülésén.)

Dr. JENEY ENDRE I. tanársegéd:

1. Hazai adatok az isohaemagglutinatió fajmeghatározó értékéhez. Megjelenik a Magyar Orvosi Archivum-ban. Rassenbiologische Untersuchungen in Ungarn. Deutsch. med. Woch. 1923. Nr. 17.

2. Über die Vertilgung der Nisse mittels Antiforminlösung. Cbl. f. Bakteriologie I. Abt. Orig. 89. 1923. 718.

3. Experimentelle Untersuchengen über antagonistische Wirkungen innerhalb der Typhus-Coligruppe. (Még nem jelent meg.)

4. Ein Beitrag zur Kentniss der gonokokkenähnlichen Microorganismen der menschlichen Urethra. (Még nem jelent meg.)

5. Referatumok a Magyar Orvosi Archivum számára.

Sebészeti klinika.

Dr. VIDAKOVITS KAMILL egyetemi ny. r. tanár, klinikai igazgató:

1. A magyar sebésztársaság nagygyűlésén előadást tartott a) Mikor operáljuk az epeköves beteget? és b) A kulcscsonttörés kezelése (új kötés bemutatása) címeken. Megjelent németül: Ein einfacher Verband zur Behandlung der Schlüsselbeinbrüche nach dem Principe Borchgrevinks. Zentralblatt f. Chir. Nr. 42. 922.

2. A m. kir. F. J.-Tudományegyetem Barátai Egyesületének Orvosi Szakosztálya és a vele egyesült Szegedi Orvosegyesület ülésein következő előadásokat tartotta: a) az ízületi merevségek megelőzése és merev ízületek mozgékonyá tétele. 1922. nov. 21.-én. b) Az atlas rotacios ficama, az atlas és dens epistrophei törése. Gyógyult eset. Betegbemutatás. 1922. nov. 28. c) Pseudotumor cerebri (Reinchart-féle betegség) operatioval gyógyult esete. Betegbemutatás. 1923. febr. 3. d) Esetek bemutatása a gyomorsebészet köréből. 1923. febr. 10. e) Ileus spasticus esete, Röntgenbesugárzásra gyógyult. 1923. febr. 20. f) Diagnostikai tévedések. Esetek bemutatása. 1923. április 28. g) Esetek bemutatása a gyomor- és duodenalis fekély sebészetének köréből. 1923. április 28. h) Echinococcus pulmonum. Beteg bemutatása. 1923. jan. 27.

Dr. KENESSEY BÉLA I. tanársegéd:

1. Traumás combaneurysma körkörös érvarrással. (Lexer) gyógyult esete. Betegbemutatás. 1923. febr. 17.-én tartott ülésen.

2. Idült bélelzáródás kórképét adó invaginatio ilecoecalis esete. (Betegbemutatás.) 1923. febr. 24.-én tartott ülésen.

3. Tünetnélküli jobboldali kővese és baloldali vesekörüli

daganat esete. (Betegbemutatás.) 1923. ápr. 28.-án tartott ülésen.

Dr. JÉCSAY JÁNOS műtőnövendék:

1. Diverticulum urethrae esete. (Betegbemutatás) a Magyar Sebésztársaság 1922. szept. 14—16.-iki nagygyűlésén.

Dr. HINTS ELEK II. tanársegéd:

1. Madelung f. kézdeformitás esete. (Betegbemutatás ugyanott.)

2. Epehólyag subserosus tályogjának esete. (Betegbemutatás.)

Dr. HEDRI ENDRE:

1. A phenolkamphor alkalmazása ízületi fertőzéseknél.

2. Syncipitalis kephalokelevel társult hydrokephalus internus esete. (Betegbemutatás.)

3. Az u. n. prostata — túltengéséről.

Dr. BUGYI ISTVÁN műtőnövendék:

1. A narkozis és a műtéti előkészületek kézikönyve. Magyarra fordítás: Dr. Walter Kühl után. Megjelent a Franklin Társulat kiadásában. 1923.

Dr. TREER JÓZSEF műtőnövendék:

1. Gyógyuló középfülgyuladás mellett fejlődő mastoiditis. (Betegbemutatás.)

2. Laryngofissióval eltávolított idegen test. (Betegbemutatás.)

3. Az orrgaratlégzés élettanáról és kórtanáról.

4. Latens rostasejt genyedés. (Betegbemutatás.)

5. Fogcysta két foggyökérrel. (Készítmény bemutatása.)

Belgyógyászati klinika.

Dr. PURJESZ BÉLA I. tanársegéd:

1. A hasi aorta emboliájának két esete. Erdélyi Orvosi Lap 922.

2. A situs viscerum inversus-ról. Erdélyi Orvosi Lap 1922.

3. Az arteriosclerosis tüneti gyógykezelésére vonatkozó vizsgálatok. Erdélyi Orvosi Lap 1923.

Dr. ENGEL RUDOLF II. tanársegéd:

1. Nyúltvelő gümő esete. Erdélyi Orvosi Lap 1922.

2. A veseműködés vizsgálatok klinikai értékéről. Erdélyi Orvosi Lap 1923.

Dr. KOVÁCS KÁLMÁN II. tanársegéd:

1. A haemorrhagiás diathesisek tanácsnok mai állása Morbus maculosus Werlhofi egy esete kapcsán. Erdélyi Orvosi Lap 1922.

2. A vörös vértestek sülyedési reactiójának értéke belső betegségeknél. Orvosi Hetilap 1923.

3. Über die Senkungsreaktion der roten Blutkörperchen bei inneren Erkrankungen. Deutsche med. Wochenschrift 1923.

4. Mellkasi echinococcus két esete. Röntgenologia. 1923. Társszerkesztője a Röntgenologia c. lapnak.

Dr. TOKAI LAJOS gyakornok:

1. A duodenalis sonda alkalmazásának diagnostikai értéke epekőbántalmaknál. Orvosi Hetilap 1923.

Szemklinika.

Dr. IMRE JÓZSEF egyetemi ny. r. tanár, klinikai igazgató:

1. Műtét az alsó szemhéj görcsös befordulása ellen. Orvosi Hetilap 1923. 29. sz.

Dr. RÖTTH ANDRÁS I. tanársegéd:

1. Novatropin a szemészetben. Gyógyászat 1922. 52. sz.

2. Über das einseitige Trachom. Klinische Monatsblätter f. Augenheilkunde 1923. Mai—Juni.

3. Délnémetországi levél. Orvosi Hetilap 1923. 28. sz.

Dr. ERNYEI ISTVÁN II. tanársegéd:

1. A rivanol szemészeti alkalmazásáról. Orvosi Hetilap 1923. 16. sz.

Gyógyszertani intézet.

Dr. ISSEKUTZ BÉLA egyetemi ny. r. tanár, intézeti igazgató:

1. Über die Ursache der Digitalisgiftfertigkeit des Krötenherzens. Pflügers Archiv f. d. gesammte Physiologie 1923. 198. köt. 5—6. füzet.

2. Über den Einfluss der Temperatur auf die Wirkung und Verteilung des Salycilamids. Megjelenik ugyanott.

Gyógyszerészeti intézet és egyetemi gyógyszertár.

Dr. DÁVID LAJOS magántanár, gyógyszerészi vegyész:

1. Magántanári próbaelőadás az Illó olajokról. Magyarországi vegyészek II. Országos Congressusán két előadást tartott:

2. Adatok az Ipecachuana forrázat, illetve főzet alkaloid tartalmához.

3. Nehány Opium alkaloid új reakciójáról.

Közegészségtani Intézet.

Dr. RIGLER GUSZTÁV egyetemi ny. r. tanár, intézeti igazgató:

1. A Nagymagyar Alföld artézi kútjai és sziksóstavai. Megjelent a Természettud. Közl. f. é. 804. sz. füzetében. Előadás a m. kir. Ferencz József-Tudományegyetem Barátai Egyesületének orvos-természettudományi szakosztálya f. évi márc. 10.-én tartott ülésén.

2. Szikvízgyártás az Alföldön. Népegészségügy 1923. IV. 1. sz.

3. Repülés hygieneje. Budapesti Orvosi Hetilap 1922. febr. 23. sz.

4. Több apró közlemény a hygiene köréből.

Dr. PAPP KAROLA tanársegéd:

1. Védekezés a gyermekkori fertőző bántalmak ellen. Megjelent az Erdélyi Orvosi Lap f. é. máj. 1. és máj. 15.-i számában. Előadás fenti szakosztály f. é. február 3.-án tartott szakülésén.

Női klinika.

Dr. KUBINYI PÁL egyetemi ny. r. tanár, klinikai igazgató:

1. Az öregkori méhvérzések némely alakjáról. Hysterotomia vaginalis anterior, mint a méhüri vizsgálat eszköze. Orvosi Hetilap 1923. 13. sz.

Bemutatások a m. kir. F. J.-Tud.-egyetem Barátai Egyesületének orvos-természettudományi szakosztályán.

2. Nehéz magzatdarabolás esete torzképződés miatt. Extraperitonealis császármetszés esete. Nov. 25. ülés.

3. Szűk medence miatt végzett relativ indikatiójú császármetszés esete. December 16. ülés.

4. Medencébe szorult petefészek daganat, abszolut szülési akadály, császármetszés. Május 5. ülés.

Dr. KUNCZ ANDOR tanársegéd:

1. Az Alexander-Adams műtét gyógyító értékéről. Orvosi Hetilap 1923. 24. sz. — Ugyanaz németül. Megjelenés alatt.

2. A méhenkívüli terhességről. Megjelenés alatt. Előadás a m. kir. F. J.-Tud.-egyetem Baráti Egyesületének orvos-természettudományi szakosztály május 26.-i ülésén.

Dr. POLGÁR ISTVÁN tanársegéd:

1. A helyi érzéstelenítésről kisebb nőgyógyászati műtéteknél. Budapesti Orvosi Ujság 1923. 9. sz. — Ugyanaz németül. Megjelenés alatt. Előadás a m. kir. F. J.-Tud.-egyetem orv.-term.-tud. szakosztály 1922. dec. 16.-i ülésén.

2. Hydrocephalussal kombinált nyitott spina bifida esete. 1922. dec. 16.-i ülés.

Dr. BURGER KÁROLY tanársegéd:

1. Alkalmas-e a phloridzin reakció a korai terhesség felismerésére. Magyar Orvosi Archivum XXIII. köt. 6. füz. — Ugyanaz németül. Centralblatt für Gynaekologie 1923. No. 7.

2. A lepényi szaknak Beer eljárása szerint való kezeléséről. Megjelenés alatt. — Ugyanaz németül. Megjelenés alatt.

3. Fall von status epileptikus während der Geburt und im Wochenbett. Megjelenés alatt.

4. A mély besugárzásos Röntgen therapia női betegségeknél. Előadás a m. kir. F. J.-Tud.-Egyetem orv.-term.-tud. szakosztály 1922. dec. 2.-i ülésén.

5. Epilepsia, mint szülési szövődmény. 1923. május 5. ülés.

Gyermekklinika.

Dr. HAINISS ELEMÉR egyetemi magántanár, adjunctus:

1. Oltókasein és savkasein szerepe csecsemők enteralis infectióinál. Budapesti Orvosi Ujság 1923. 4. sz.

2. Az újszülöttek táplálásának helyes vezetéséről. Orvosképzés 1923. 2. sz.

3. A savanyú sóványtej alkalmazása csecsemőkori táplálkozási zavarok diaetetikájában. Orvosi Hetilap 1923. 24. sz.

4. Anwendung sauerer Magermilch bei Ernährungstörungen der Säuglinge. Monatschrift. f. Kinderheilkunde 1923. Bd. XXVI.

5. A szoptatott csecsemők gyarapodása és a székletreactió közti összefüggésről. Orvosi Hetilap 1923. 27.

6. A csecsemőkori pyelocystitisről. Budapesti Orvosi Ujság 1923. 20. sz.

7. Über den Zusammenhang der Gewichtzunahmeder Brustkinder mit der Reaction ihrer Stühle. Medizinische Klinik részére elküldve.

8. A m. kir. F. J.-Tudományegyetem Barátai Köre Orvosi Szakosztályának ülésein tartott tudományos előadások: Fehérjekészítmények gyógyító és ártó hatásáról enteralis infectióknál. 1922. november 11.

9. Az újszülöttek helyes táplálásáról a szoptató nő és a csecsemőkor érdekében. 1923. március 3.

10. A decompositió és therapiája új megvilágításban. 1923. április 21.

11. Az Országos Gyermekegészségügyi kiállítás alkalmával Budapesten tartott előadás: A mesterséges táplálás káros következményeiről. 1923. ápr. 23.

Dr. HAINISS ELEMÉR m. tanár és Dr. HELLER ISTVÁN externista:

12. Az emésztési fehérvérsejtváltozás újszülötteknél. Orvosi Hetilap.

13. Die Leukocytenveränderung bei Neugeborenen während der Verdauung. Monatschrift f. Kinderheilkunde.

14. Icterus neonatorum und haemoklasische Krise. Zentralblatt f. Gynäkologie.

Dr. TÖRÖK GÁBOR tanársegéd:

1. A cukorvizelés diagnostikai értéke táplálkozási zavarban szenvedő csecsemőknél. Orv. Hetilap 1923. 31. sz.

2. Epituberkulosis csecsemőknél. Bud. Orv. Ujság 1923.

3. Bismuththerapiával nyert tapaszfalatok csecsemők kongenitális syphilisénél. Bud. Orv. Ujság 1923. 15. sz.

4. Erfahrungen mit Bismoluol bei congenitaler Syphilis der Sauglinge. Medizinische Klinik.

5. A m. kir. F. J.-Tudományegyetem Barátai Köre Orvosi Szakosztálya ülésein tartott tudományos előadások: A cukorvizelés diagnostikai értéke csecsemők táplálkozási zavarainál. 1923. május 12.

Dr. SIMON BALÁZS egyetemi gyakornok:

1. A chinin alkalmazása csecsemők bronchopneumoniájánál. Budapesti Orvosi Ujság.

Dr. HELLER ISTVÁN externista:

1. Beteg csecsemők haemoklasiás krizise. Orv. Hetilap 1923. 14. sz. — Ugyanez németül. Monatschrift f. Kinderheilkunde 1923. Bd. XXVI. Előadva: Egyetem Barátai Köre orv. szakosztály ülésén. XII. 22.

2. Mindkétoldali vena renalis thrombosisa újszülöttnél. Bud. Orv. Ujság 1923. 25. sz. — Ugyanaz németül. Zentralblatt f. Gynäkologie 1923.

Ideg- és elmeklinika.

Dr. NYIRŐ GYULA I. tanársegéd:

1. Lues endemia következménye egy elmegyógyintézetben. 1922. okt. 3.-án a magyar elmeorvosok országos kongresszusán Budapesten.

2. Az epilepsia kezelése luminállal. 1923. március 17. orvosszaktudományi gyűlés.

Dr. STIEF SÁNDOR II. tanársegéd:

1. Korai agylues malignus esete. 1923. márc. 3.-án orvostudományi szakülésen.

Bőr- és nemibeteg klinika.

Dr. HEINER LAJOS I. tanársegéd:

1. Tejinjectióval kezelt 2 Röntgen fekélyről. Röntgenologia 1922. 5. sz.; Erdélyi Orvosi Lap 1923. jan. 1.

2. Novatropin jó hatása hátsó gonorrhoea-nál. Erdélyi Orvosi Lap 1922. dec. 1.

3. Syphilis kezelése bismoluol-lal. Gyógyászat 1923. 18. sz.

Dr. BERDE KÁROLY II. tanársegéd:

1. A bismut mint antiluetikum. Erdélyi Orvosi Lap 1923. 10—11. sz.

2. Az intra-muscularis bismut depot sorsáról. Bőrgyógyászati, Venereologiai és Urologiai Szemle 1923. 6. sz.

Élettani intézet.

Dr. VERESS ELEMÉR egyetemi ny. r. tanár, intézeti igazgató:

1. Az izomnak meleggel előidézhető merevségéről, különös tekintettel az izom élettani tevékenységére. 5 nyomt. ív, 147 eredeti graphikai felvétellel, szövegközti ábrákkal, táblarajzokkal. A M. Tud. Akadémiától jutalmazott pályamunka. Megjelent a M. Tud. Akadémia kiadásában. Math.-Természettudományi Értesítő.

Leiró és tájbonctani intézet.

Dr. DAVIDA LEÓ egyetemi ny. r. tanár, intézeti igazgató:

1. Rendellenes szívgyűjtőerekről stb. Előadás az Egyetem Barátai Egyesületének Orvos-Természettudományi Szakosztályán. Megj. a Magyar Orvosi Archivum folyó évi első füzetében és németül a Zeitschrift für Anatomie und Entwicklungsgeschichte. Band 68., Heft 2—3-ban.

Dr. DAVIDA JENŐ egyetemi ny. r. tanár:

1. Proportiovizsgálatok a csonttérfogat alapján és a térfogat index címen előadás az Egyetem Barátai Egyesületének Orvos-Természettudományi szakosztályában.

Kórbonctani és kórszövettani intézet.

Dr. VESZPRÉMY DEZSŐ egyetemi ny. r. tanár, intézeti igazgató:

1. Elsődleges rák a ductus hepaticusban.
2. Epehólyag átfúródás érdekesebb esete kő mellett. Készítmények bemutatása 1922. okt. 21.-iki orvosi szakülésen.
3. Glioma cerebri esetek.
4. Hydrokephalus congen. maj. gradus. Készítmények bemutatása 1923. ápr. 14.-iki orvosi szakülésén.

Törvényszéki orvostani intézet.

Dr. DEMETER GYÖRGY egyetemi ny. r. tanár, intézeti igazgató:

1. Gyermekölésnél az élettartalom megállapításában előforduló kérdések forrásai. Megjelent az Erdélyi Orvosi Lap 1923. június 1. számában.
2. Szándékos emberölés, a fejen fejszével okozott sérülések, a holttest elégetése. Bemutatás az Egyetem Barátai Egyesületének orvos-természettudományi szakülésén 1922. december 16.-án.

3. Hirtelen halál a légcsőnek a túltengett thymus által való összenyomása miatt. Bemutatás fenti egyesület 1923. február 17.-én.

4. A helyszini szemléről. A szegedi kir. bírósági segédek továbbképző tanfolyamán 1923. április hó 17.-én tartott előadás.

1923—24.

Általános kór- és gyógytani intézet.

Dr. LŐTE JÓZSEF egyetemi ny. r. tanár, intézeti igazgató:

1. A tudományos kutatás eredményének irodalmi feldolgozásáról. (Elnöki megnyitóbeszéd az egyetem barátai és a szegedi orvosok egyesületének 1923—24. évi ülésén.) Orvosi Hetilap 68. évf. 25. szám.

2. A gümőbacillus festéséről. (Előadatott az egyetem barátai és a szegedi orvosok egyesületének 1924. május 3.-iki ülésén.) Kéziratban van. Referatuma megjelent Orvosi Hetilap 68. évf. 18. sz.

Dr. JENEY ENDRE egyetemi tanársegéd:

1. Hazai adatok az isohaemagglutinatio fajmeghatározó értékéhez. Magyar Orvosi Archivum XXIV. kötet, IV. szám.

2. Experimentelle Untersuchungen über Antagonistische Wirkungen innerhalb der Typhus-Coli Gruppe. (Ein Beitrag zur Gruppeneinteilung der Paratyphusarten.) Zeitschrift für Hygiene und Infectionskrankheiten 100 Band. Heft 1.

3. Aendert sich der Paratyphus *A* bacillus durch Tierpassage? (Beitrag zur Theorie der Agglutination.) Centralblatt für Bakteriologie Originale 96 Band. Heft 6.

KANYÓ BÉLA egyetemi gyakornok:

1. Az alkat-tan, constitucionalismus elvének fejlődése. Erdélyi Orvosi Lap 1924. V. évf. 5—6. szám.

2. Referatumok a Magyar Orvosi Archivum számára XXIV. kötet.

3. Referatumok az Orvosi Hetilap számára 68. évf.

4. Veszprémy Dezső dr. a ravatalon. Nekrolog. Szegedi Friss Ujság 1924. május 16.

5. A magyarság táncai. Ismertetés. Szegedi Uj Nemzedék 1924. márc. 2.

Sebészeti klinika.

Dr. VIDAKOVITS KAMILL egyetemi ny. r. tanár, klinikai igazgató:

1. A genyesztő sebfertőzésről. A magyar sebésztársaság 1923. évi nagygyűlésének egyik referatuma. Előadatott 1923. évi szept. hó 14.-én a nagygyűlésen.

2. Az első és második nyakcsigolya törése és ficama. Előadatott ugyanott, ugyanakkor. Ugyanezen nagygyűlésen részt vett az állkapocsnekrosis-, az anthrax-, a rectális narkosis- és gyomorátfúródásokról szóló vitában.

3. Epekőrohamot utánzó májechinoccus. Előadta a szegedi szakülésen 1923. dec. hó 1-én.

4. Spasticus bélelzáródás esete. Betegbemutatás u. o. 1924. febr. 9.-én.

Dr. HEDRI ENDRE:

A Pepsin-Pregl-oldat alkalmazásáról. Előadta a sebésztársaság nagygyűlésén 1923. szept. hó 13.-án. Megjelent a Zentralblatt f. Chirurgie-ban.

Dr. KENESSEY BÉLA tanársegéd:

1. Tapasztalatok tömény cukor oldat intravenas befecskendezéséről operált betegeken. Előadás a Magyar Sebésztársaság 1923. évi X. Nagygyűlésén. 1923. IX. 16.

2. Inoperabilis hasi-daganatot utánzó rendkívüli nagyságú gennyes-vese. Bemutatás ugyanott, ugyanakkor.

3. Gyomor-sarcoma esete. Bemutatás ugyanott, ugyanakkor.

4. A sympathectomiáról. Előadás a m. kir. Ferencz József-Tudományegyetem barátai egyesülete orvostudományi szakosztályának 1924. ápr. 5.-i ülésén.

Belgyógyászati klinika.

Dr. JANCSÓ MIKLÓS:

1. A pellagráról. Orvosi Hetilap 1924. 5—6. sz.

Dr. PURJESZ BÉLA:

1. A vegetativ idegrendszer vizsgálata különböző megbetegedéseknél. Előadatott a m. kir. Ferencz József-Tudományegyetem Barátai Egyesületének orvos-természettudományi szakosztályának 1924. jún. 7.-i ülésén.

Dr. ENGEL RUDOLF:

1. A gyomor és nyombélfekély protein kezeléséről. Orvosi Hetilap 1924. 35. sz.

2. Az ingerkezelés hatása a vegetativ idegrendszere. Megjelenés alatt.

Dr. KOVÁCS KÁLMÁN:

1. Beszámoló külföldi tanulmányutamról. Előadatott a m. kir. Ferencz József-Tudományegyetem Barátai Egyesülete orvos-természettudományi szakosztályának 1924. április 19.-iki ülésén.

Dr. TOKAI LAJOS:

1. A Digiclarin klinikai értékéről. Orvosi Hetilap 1924. 37. sz.

Szemklinika.

Dr. DITRÓI GÁBOR:

1. A Caseosan alkalmazása a szemészetben. Orvosképzés.

2. Weitere Angaben zur Entwicklung der Angiomatosis retinae. (Kl. Monatsbl. f. Aug.)

Dr. RÖTTH ANDRÁS:

1. Fluorescein a szemészeti diagnostikában. Bp. O. U. 1923. 35. sz.

2. Über das einseitige Trachom. Kl. Monatsbl. f. Aug. 1923. 70. köt.

3. Über eine konkrierte Bindesubstanzgeschwulst der Orbita. Kl. Monatsbl. f. Aug. 1923. 71. köt.

4. A tekintőtér. M. O. Arch. 1924. 2. sz.

5. A trepanatios párna áteresztőképességéről. O. H. 1924. 38. sz.

6. A Prowazek-testecskék jelentőségéről. Megjelenés alatt. O. H.

7. Az egyneműek tekintőtere. Megjelenés alatt. M. O. Arch.

Dr. INCZE ANTAL:

1. A vakfolthatárok kampimetriás meghatározásáról. Megjelenés alatt.

Gyógyszertani intézet.

Dr. ISSEKUTZ BÉLA és TUKATS SÁNDOR:

1. Über die Wirkung des Jodaethylurethans und allophanats. Biochemische Zeitschrift. 1924. 145. köt. 1.

Dr. ISSEKUTZ BÉLA:

2. Über den Einfluss der Temperatur auf die Wirkung und Verteilung des Salicylamids, Pflügers Archiv. 1924. 202. köt. 371. l.

3. Über die Wirkung des Insulins auf die Zuckerbildung der Froschleber. Klinische Wochenschrift. 1924. No. 7.

4. Az insulin hatásáról. Orvosi Hetilap. 1924.

5. Beiträge zur Wirkung des Insulins. Biochemische Zeitschrift.

LEIZINGER MÁRIA:

1. Az erjedés hatása az anyarozs histamin tartalmára. Gyógyszerészdoktori értekezés. 1924.

BACH IMRE:

1. Über die Wirkung der H-Jonenkonzentration auf die Guanidinvergiftung des isolierten Froschmuskels. Klinische Wochenschrift. 1923. No. 52.

Közegészségtani Intézet.

Dr. RIGLER GUSZTÁV egyetemi ny. r. tanár, intézeti igazgató:

1. Védekezés a pestis ellen az utolsó három évben. Budapesti Orvosi Ujság.

2. A Közegészségtan és a Járványtan rövid tankönyve. II. kiadás. Városi nyomda 1924.

Dr. PAPP KAROLA egyetemi I. tanársegéd:

1. Salan a gyermekgyógyászatban. Budapesti Orvosi Ujság 1924.

Női klinika.

Dr. KUBINYI PÁL egyetemi ny. r. tanár, klinikai igazgató:

1. Hozzászólás a bábaképzés reformjához. Orvos. 1924. 1—2. sz.

2. A méhrákkal szövődött óriási hólyag hüvely sípolynak egy ülésben operált és gyógyult esete. 1923. nov. 3. Bemutatás. A Ferencz József-Tud.-egyet. Barátai Egyesületében tartott előadás.

Dr. KUNCZ ANDOR tanársegéd:

1. Méhen kívüli terhességről. Orvosi Hetilap. 1924. 4. sz.

2. Über die Heilungserfolge der Alexanders Adams Operation Ztbk. Gym. Z. a. 1924.

Dr. POLGÁR ISTVÁN:

1. A fluor albus gyógyításának irányelvei. B. O. U. 1924. 12. sz.

2. A fluor albus gyógyításának irányelvei. 1924. II. 9.-én megtartott előadás. A Ferencz József-Tud.-egyet. Barátai Egyesületében tartott előadások.

3. Über die Lokalanäesthesie bei kleinen gynaekologischen Operationen. Ztblt. f. Gyn. 1924. 14. sz.

Dr. BURGER KÁROLY tanársegéd:

1. A lepényi szaknak Baer eljárása szerint való kezeléséről. Orvosi Hetilap. 1923. 40. sz.

2. A Wassermann és Sachs Georgi reaktiok értékelése a szülészetben. Orvosi Hetilap. 1924. 11. sz.

3. Daganatok és terhesség szövődménye. Orvosi Hetilap. 1924. 29. sz.

4. Fall von Status epileptikus während der Geburt und im Wochenbett. Ztblk. f. Gyn. 7. 1924.

5. Die Bewertung der Wassermanschen u. Sachs Georgi'schen Reaktion in der Geburtshilfe. Ztblt. f. Gyn. No. 7. 1924.

6. Die behandlung der Nachgeburtsperiode nach Bäers Verfahren. Ztblt. f. Gyn. No. 20. 1924.

7. Komplikationen der Schwangerschaft u. Geburt mit. Genitaltumoren. Ztblt. f. Gyn. No. 20. 1924.

8. Terhesség és daganatok szövődménye 1923. XI. 17. előadás. A Ferencz József-Tud.-egyetem Barátai Egyesületében tartott előadás.

9. Dr. Heiner L.: Wassermann és Sachs Georgi reaktiók értékelése a szülészetben. 1924. márc. 1. A Ferencz József-Tud.-egyet. Barátai Egyesületében tartott előadás.

Dr. FALTA BÉLA:

1. Vörös vérsejtek süllyedésgyorsaságáról a szülészet és nőgyógyászatban. Orvosi Hetilap 1924. 2. sz.

2. Über die Verwendung der Senkungsgeschwindigkeit, der roten Blutkörperchen in der Geburtshilfe u. Gynäkologie. Ztblt.-f. Gyn. No. 27. 1924.

Dr. MOLNÁR JÓZSEF:

1. A dosismérés mai állása a Röntgen therapiában. Erdélyi Orvosi Ujság. 924.

2. A dosismérés mai állása a Röntgentherapiában. A Ferencz-J.-Tud.-egyet. Barátai Egyesületében tartott előadás.

Dr. PÁLL GÁBOR:

1. Organotherapiás készítmények alkalmazása a szülészetben és nőgyógyászatban. B. O. U. 30. 1924.

2. Über den Einfluss der Temparatur auf die Wirkung u. Verteilung des Salicylamids von Prof. Issekutz. III. Teil. Über die Aufnahme des Salicylamids durch das Herz. (von Páll).

Dr. FILEP ALADÁR:

1. Ritka daganat esetek bemutatása 1924. A Ferencz J.-Tud.-egyet. Barátai Egyesületében tartott előadás.

Gyermekklinika.

Dr. HAINISS ELEMÉR:

1. Über den Zusammenhang der Gewichtzunahme der Brustkinder mit der Reaction ihrer Stühle. Medizinische Klinik. 1923. X.

2. A csecsemők fejlődési zavarainak systematikájáról. Egyetembarátok orvosi szakülésén 1924. márc. tartott előadás.

Dr. HELLER ISTVÁN:

1. Thrombose der vena renalis bei einen Neugeborenen. Zentralblatt für Gynäkologie. 1923. No. 50.

Dr. HAINISS és HELLER:

1. Az emésztési fehérvérsejtváltozás újszülötteknél. Orvosi Hetilap 1923. nov. 43. sz.

2. Das Verhalten der Leukocytenzahl während der Verdauung bei Neugeborenen. Monatschrift f. Kinderheilkunde. Bd. XXVII.

3. Icterus neonatorum und hämoklasische Krise. Zentralblatt f. Gynäkologie 1923. No. 48—49.

Dr. TÖRÖK GÁBOR:

1. Epituberculosis csecsemőnél. Bud. Orvosi Ujság. 1923. No. 35.

2. Plasmalabilitas vizsgálatok beteg csecsemőknél. Orvosi Hetilap. 1923. 46. szám.

3. Untersuchungen der Plasmalabität bei kranken Säuglingen. Monatschrift f. Kinderheilkunde. 1924. Bd. XXVII.

Dr. TÖRÖK és Dr. KELLNER:

1. A csecsemőgyomortartalom neutralis és sósavchlórjának viszonyáról. Orvosi Hetilap 1924. 32. sz.

2. Über salzsäure und neutralen Chlorgehalt des Mageninhaltes von Säuglingen. Monatschrift f. Kinderheilkunde 1924. XXVIII. Bd.

Ideg- és elmeklinika.

Dr. NYIRŐ és Dr. STIEF:

1. A Dementia paralytica progressiva maláriás kezelése.

Dr. NYIRŐ és ROTHAUSER:

1. Hyperemesis gravidarum hypnosissal gyógyított esete.

Dr. STIEF SÁNDOR:

1. Zur Kenntniss der Frühlues und Frühparalyse des Zentralnervensystems.

2. Zur Kenntniss d. Gliome des Nervensystems.

3. Beiträge zur Hystopathologie der senilen Demenz mit besonderer Berücksichtigung der extrapyramidalen Störungen.

4. Zur Kenntniss der Frühparalyse und der malignen Frühlues des Zentralnervensystems. Zeitschrift. f. d. g. N. u. Psych. 85. K. 1923.

Bőrgyógyászati klinika.

Dr. POÓR FERENC:

1. A női genitalis systema zavaraitól kiváltott bőrbántalmak. Orvosi Hetilap. 1924. 33. sz.

2. Az átöröklés néhány vonatkozása a dermatologiában. (Sajtó alatt.)

Dr. HEINER LAJOS:

1. További adatok a bujakórnak bismuttal való kezeléséhez. Orvosi Hetilap. 1924. 9. sz.

2. Tapasztalataim a bismosalvannal. Erdélyi Orvosi Hetilap. 1924. 15—16. sz.

3. Die Bewertung der Wassermannschen und Sachs-Georgi-schen Reaktion in der Geburtshilfe. Orvosi Hetilap. 1924. 11. sz.

4. Über die Verhütung von komplikationen bei männlicher Gonorrhoe mittelst Novatropin. Deutsche Med. Wochenschrift 1924. No. 40.

5. A Wassermann és Sachs-Georgi reactiók értékelése a szülészetben. Orvosi Hetilap. 1924. 11. sz. és Zentralblatt f. Gynaecologie.

6. További adatok a bujakórnak bismuttal való kezeléséhez. Orvosi Hetilap. 1924. 9. sz.

7. Tapasztalataim a bismosalvannal. Erdélyi Orvosi Lap. 1924. 15—16. sz.

Dr. vitéz BERDE KÁROLY:

1. A vörös vértestek süllyedési sebessége bőr- és nemibetegségeknél. Orvosi Hetilap. 1923. 51. sz.

2. Az antilueses kúrák a süllyedési reactió megvilágításában. Bőrgyógyászati Szemle. 1924. 3. sz. és D. Med. Wochenschrift.

3. Toxicoderma menstruale esete erysipeloidszerű jelenségekkel. Dermatologische Wochenschrift. 1925. No. 5.

4. Levél a párisi Hopital Saint-Louisból. Orvosi Hetilap. 1924. 35. sz.

Dr. NAGY GYÖRGY:

1. A vér cukortartalma bőr- és nemibetegségeknél 120 eset kapcsán.

Dr. REJTŐ KÁLMÁN:

1. A Bruck-féle Syphilis reactióról. (Sajtó alatt.)

Leíró és tájbonctani intézet.

Dr. DAVIDA JENŐ egyetemi ny. r. tanár:

1. Proportiovizsgálatok a csonttérfogat alapján és a végtagcsontok térfogati indexe. Orvosi Archivum. 1924.

2. Ein Fehl von eine Lymphkunde an der Hohland. Anatomischer Anzeige 1924.

Törvényszéki orvostani intézet.

Dr. DEMETER GYÖRGY:

1. A szegedkörnyéki elmérgezésekről című az Egyetem évzáró díszközgyűlése előtt 1924. június 15.-én tartott előadás.

1924—25.

Általános kór- és gyógytani intézet.

Dr. LŐTE JÓZSEF egyetemi ny. r. tanár, intézeti igazgató:

1. Emlékezés Szászvárosra. Megjelent a Szászvárosi ref. Kun-Kollegium Emlékkönyvében. 1925.

Dr. KANYÓ BÉLA gyakornok:

1. Tenyészetek és górcsövi készítmények bemutatása az 1925. jún. 30. tartott Orvosi szakülésen.

Sebészeti klinika.

Dr. VIDAKOVITS KAMILL egyetemi ny. r. tanár, klinikai igazgató:

1. Adatok az ileus spasticus kóroktanához. Előadás a Magyar Sebésztársaság nagygyűlésén 1924. szept. 11—13.

2. Az ileus spasticus kóroktanáról és pathogenesiséről. Orvosi Hetilap 1925. 4—6. sz.

3. Ugyanaz: előadás az Egyetemi orvosi szakülésen Szeged, 1924. okt. 15.

4. Spina bifida operált esete. U. o. 1925. máj. 23.

5. Megacolon congenitum esete. U. o. 1925. máj. 23.

6. A sebészet fejlődésének alapjai a XVIII. században, különös tekintettel Semmelweis tanára. Előadás Hódmezővásárhely Bábaegyesületben. 1925. márc.

Dr. KENESSEY ALBERT:

1. A Höpfner-féle műtéttel gyógyított phimosis esetek. Magyar Sebésztársaság nagygyűlésén tartott előadás. 1924. szept. 11—13.

2. Húgycsősipolyban képződött kövek. U. o.

Dr. TOMASOVSZKY LAJOS tanársegéd:

1. A bordaporc tovaterjedő gyuladása. U. o.

Dr. HEDRI ENDRE:

1. A rekesz sérüléseiről. Előadás u. o.

Dr. TEMESVÁRY ERNŐ műtőnövendék:

1. Luxatio coxae supracotyloidea esete. Betegbemutatás u. o.

Dr. HÉJJ JÁNOS:

1. A Beya—Bier-féle gastropexia módosítása Vidakovits szerint. Előadás u. o.

Dr. TREÉR JÓZSEF tanársegéd:

1. Gégepapilloma esete. Betegbemutatás a szegedi egyetemi orvosi szakülésen. 1924. dec. 4.

2. Perisinuális abscessus. Előadás. u. o. 1925. márc. 7.

Belgyógyászati klinika.

Dr. ENGEL RUDOLF egyet. tanársegéd:

1. A maláriás fertőzés lehetősége a paralysis progressiva gyógykezelésénél. Orvosi Hetilap 1925.

2. Seltener histologischer Befund bei Malaria perniciosa syncopalis. Centralbl. für. Bakt. 1925.

3. A gyomor- és nyombélfekély protein kezelése. Orvosi Hetilap. 1924.

4. Die Uebertragbarkeit der Impfmalaria durch Anophelen. Deutsch. med. Wochenschrift. 1925.

5. Az ingerkezelés hatása a vegetativ idegrendszerre. Magyar Orvosi Archivum. 1925.

6. Vészes váltóláz esete érdekes szövettani lelettel. Bemutatás és előadás az orvosi szakosztály ülésén.

7. Emberi malleus esetek kórbonctani és kórszövettani készítményei. Bemutatás és előadás az orvosi szakosztály ülésén.

Dr. KOVÁCS KÁLMÁN:

1. Tüdő és mellhártya echinococcus esete. Röntgenologia. 1925.

Dr. vitéz VARGA LAJOS gyakornok:

1. Pár szó párisi utamról. Városi nyomda.

Dr. KOVÁTS FERENC:

1. A gümőbacillus kitenyésztése a vizsgálati anyagból Petroff eljárása szerint. Orvosi Hetilap. 1924.

2. A tuberculosus megbetegedés kórismeje a csapadékos eljárás segítségével. Orvosi Hetilap. 1924.

3. Die Diagnose der Tuberculose mittels Ausflockungsreaktion. Beitr. z. Klinik der Tuberculose. 1925.

4. Einfache Pipettierungsansätze für Laboratoriumsbedarf. Deutsch. med. Wochenschrift. 1924.

5. Schutz der Bakteriennährböden gegen Austrocknung mittels Paraffinscheiben. Deutsch. med. Wochenschrift. 1925.

Dr. TOKAI LAJOS II. tanársegéd:

1. Cardiospasmus egy esete. Bemutatás.

2. Az epekőképződés aetiologiájáról. Előadás.

3. Az epekőbántalom gyógyszeres kezelése. Előadás.

Dr. BERKESY LÁSZLÓ gyakornok:

1. Heveny takonykór két esete. Bemutatás.

Gyógyszertani intézet.

Dr. ISSEKUTZ BÉLA egyetemi ny. r. tanár, igazgató helyettes:

1. Az insulin hatásáról. Orvosi Hetilap. 1924.

2. Über die Wirkung des Insulins auf die Zuckerbildung der Froschleber. Klinische Wochenschrift. 1924. No. 7.

3. Beiträge zur Wirkung des Insulins I. Biochem. Zeitschrift. 1924. 147. köt.

4. Über den Einfluss der Temperatur auf die Wirkung und Verteilung des Salicylamids. Pflügers Archiv. 1924. 202. köt.

5. A gyógyszerek rövid áttekintése. Megjelenik a Müller-féle Recipe könyvben.

Dr. ISSEKUTZ BÉLA és VÉGH FERENC tanársegéd:

1. Az arsenhez való hozzászokásról. Magyar Orvosi Archivum.

Dr. ISSEKUTZ BÉLA és BÉRES JÓZSEF gyakornok:

1. Egyszerű módszer a cukornak 1—14 mg. mennyiségben való meghatározására. Megjelenik u. o.

Dr. TUKATS SÁNDOR tanársegéd:

1. Ein Beitrag zur Kenntniss der Anthranole in Rhabarber. Pharm. Monathefte. 1925.

Női klinika.

Dr. KUBINYI PÁL egyetemi ny. r. tanár, klinikai igazgató:

1. Homloktartás, mély harántállás két esete. A Kielland fogó mint forgató műszer. Orvosi Hetilap. 1925. 26. sz.

Zwei Fälle von tiefem Querstand bei Stirnlage Kiellandsche Zange als Rotations instrument. Zentralblatt. f. Gyn. 1925. 33. sz.

2. A vetélések gyógykezeléséről és a védekezés módozatairól a mesterséges vetélések járványos terjeszkedése ellen. Referáló előadás a m. nőorvos társaság I. nagygyülésén.

Dr. KUNCZ ANDOR I. tanársegéd:

1. A méh kóros helyzetváltozásainak gyógyításáról. Megjelenés alatt.

2. A szegedi női klinikán használatos gyógyító eljárások. Müller Recipekönyv. Megjelenés alatt.

3. Sarcoma polyposum uteri. Archiv f. Gyn. Bd. 123.

Dr. POLGÁR ISTVÁN II. tanársegéd:

1. A szeméremízület sérülése spontán szülésnél. Orvosi Hetilap. 1925. 27. sz. Symphysenruptur bei Spontangeburt Zentralblatt. f. Gyn. 1925. 33. sz.

2. Fistula cervicis laqueatica.

Dr. BURGER KÁROLY tanársegéd:

1. A lepényi időszak helyes kezeléséről. Bp. O. U. 1925. 31. sz.

2. Halálos végű felnyársaltatás esete. O. H. 1925. 31. sz.

3. Vérzések kezelése a lepényi szakban. O. H. 1925. 33. sz.

4. Zur Diagnostik der Nabelschnurumschlingung Zenrblt. f. Gyn. 1924. 48. sz.

5. Kongenitaler Hautdefect am Scheitel eines Neugeborenen. Monatschrift. f. Geb. u. Gyn. Bd. LXX. — Zur Frage der Nachgeburtsblutungen. Zentralblatt. f. Gyn. 1925. 30. — Újszülöttek koponyabőrének veleszületett hiányáról. Orvosi Hetilap.

6. A méhelőesés kóroktana és a konstitutió.

7. A serumfehérje értékének műtét utáni változásáról. Fall von tödlicher Pfählung. — Prolaps Aetiologie und konstitution. — Über das Verhalten des Serumweises nach Operationen.

Dr. MOLNÁR JÓZSEF tanársegéd:

1. A dosismérés mai állása a Röntgen therápiában. Erdélyi Orvosi Lap. 1924. 14. sz.

2. A rák gyógyítása röntgen sugarakkal. Bp. O. H. 1925. 32. sz.

3. A diathermia a nőgyógyászatban. — Diathermie in der Gynaekologie.

Dr. FILEP ALADÁR gyakornok:

1. A Ruge II. Philipp. f. virulentia meghatározás értékéről.

2. Hypnosissal gyógyított hyperemesis gravidatum súlyos esete.

3. Primär ovariális tbc. Igen nagy uterus cysta.

Dr. PÁLL GÁBOR gyakornok:

1. A vese medencegyuladás gyógyításáról.

2. Tapasztalatok a gonorrheának Orsós-féle vaccina kezelésével.

Gyermekklinika.

Dr. HAINISS ELEMÉR egyetemi ny. r. tanár, igazgató:

1. Erwiderung auf Stranskys Bemerkungen zur Arbeit über das Verhalten der Leukocytenzahl Während der Verdauung bei Neugeborenen. Monatschrift für Kinderheilkunde Bd. XXVIII.

2. A gyermekkori étvágytalanság aetiologiájának kérdéséhez. Orvosképzés. 1925. I. sz.

3. Zur Appetitlosigkeit im Kleinkindesalter.

4. A csecsemőkori sorvadás alakjairól. Orvosképzés 1925. 2. sz.

5. A csecsemőkori fejlődési zavarok beosztásáról. Orvosképzés 1925. 3. sz.

6. A csecsemőgyomor savszélességéről. Orvosi Hetilap. 1925. 33. sz.

7. Die Formen der Säuglingsabzehrung.

8. Über das system der Säuglingsentwicklungsstőrungen.

Dr. TÖRÖK GÁBOR tanársegéd:

1. Csecsemők gyomortartalmának neutrális- és sósavchlórtartalma. Orvosi Hetilap. 1924. 32. sz.

2. A gyermekkori tuberculosis zsírtherapiájához. Bud. Orvosi Ujság. 1925. 5. sz.

3. A csecsemőkori hydrokele kezelése quarzfénnyel. Bud. Orvosi Ujság. 1925. 10. sz.

4. Vegetativ-idegizgatók befolyása egészséges csecsemők fehérvérsejt számára emésztés alatt. Orvosi Hetilap. 1925. 21. sz.

5. Csecsemőkori hyperaciditásokról. Orvosi Hetilap. 1925. 33. sz.

6. Sorvadt csecsemők vizeletének reductiós indexe. Orvosi Hetilap. 1925. 35. sz.

7. Der Reductionsindex des Harnes atrophischer Säuglinge. Monatschrift für Kinderh. Bd.

8. Quarclichtbenandung der Säuglingshydrokele. Medizinische klinik. 1925. No.

9. Hyperacidität im Säuglingsalter. Monatschrift für Kinderh. Bd.

Dr. WALTNER KÁROLY tanársegéd:

1. A csecsemő és gyermekkori dysenteria therapiája. Orvosi Hetilap. 1925. 2. sz.

2. Insulin und elektrische Erregbarkeit. Klinische Wochenschrift. 1925. No. 4.

3. A csecsemőgyomor fermentjei. Magyar Orvosi Archivum. XXVI. kötet. 1925.

4. Adatok a tetania és rachitis problemájához. Orvosi Hetilap. 1925.

5. Zur Aetiologie der temporären Oedeme im Neugeborenenalter. Zntrlblt. f. Gyn. 1925. No.

6. Beiträge zur Rachitis-Tetanie Problem. Monatschrift für Kinderh. Bd.

7. Insulinkumulation oder Insulingewöhnung? Wiener klinische Wochenschrift. 1925. No.

8. Insulin und Cholin. Wiener klinische Wochenschrift 1925. No.

9. Über die Fermente des Säuglingsmagens. Monatschrift f. Kinderh. Bd.

Dr. LUKÁCS JÓZSEF tanársegéd:

1. Zur Behandlung der Pleuritis exudativa im Kindersalter. Medizinische Klinik. 1925. 30. sz.

2. Trypsinvizsgálatok egészséges és beteg csecsemőknél. Magyar Orvosi Archivum. XXVI. kötet. 1925.

3. Az intravénásan adott resorcinról. I. A gyógyszer hatásmechanizmusa. Magyar Orvosi Archivum. XXVI. kötet. 1925.

4. Postgrippale Herzdilatation in Kindersalter. Monatschrift für Kinder. Bd.

5. A study of trypsinexeretion in Infancy. Am eric. Yournal of Childrendisease.

6. Trypsinstudien, insbesonders bei rachitischen Säuglingen. Monatschrift für Kinderh. Bd.

Dr. KOVÁCS LÓRÁND gyakornok:

1. A csecsemőkori pneumoniák kezeléséről. (Chininuretlán alkalmazása csecsemőkori pnaumoniáknál) Bud. Orvosi Ujság. 1925. 13. sz.

Ideg- és elmeklinika.

Dr. STIEF SÁNDOR II. tanársegéd:

1. Beiträge zur Histopathologie der senilen Demenz, mit besonderer Berücksichtigung der Extrapyramidalen Bewegungs störungen. Zeitscht. f. d. g. N. B. 91. sz. 1924.

2. Zur Kasuistik der Cavernome des Gehirns. Zeitschft. f. d. g. N. B. 93. sz. 1924.

Dr. NYIRŐ GYULA és Dr. STIEF SÁNDOR I. és II. tanársegédek:

1. A paralysis progressiva malaria tertianas kezelése. Orvosi Hetilap. 1924.

Dr. NYIRŐ GYULA és ROTHAUSER:

1. Súlyos hyperemesis gravidarum hypnosissal meggyógyított esete. Orvosi Hetilap. 1924.

Bőrgyógyászati klinika.

Dr. POÓR FERENC egyetemi ny. r. tanár, igazgató:

1. A női genitalis systema zavaraitól kiváltott bőrbántalmak. Orvosi Hetilap. 1924. 33. sz.

2. Az átöröklés néhány kérdésének vonatkozása a dermatologiához. Nékám Emlékkötet. 1924.

3. A leucoderma acquisitum centrifugum (Sutton) első európai esete. Orvosi Hetilap. 1925.

4. U. a. németül. Dermatologische Wochenschrift. Hamburg. 1925.

Dr. HEINER LAJOS I. tanársegéd:

1. Gonorrhoea kezelése ezüstglykosida készítménnyel. Budapesti Orvosi Ujság. 1925. 2. sz.

2. Serologiai reactiók 60° mellett inaktivált vérsavókkal. Orvosi Hetilap. 1925. 7. sz.

3. Adatok a bőr sugárérzékenységéhez xeroderma pigmentosumnál. Orvosi Hetilap. 1925. 23. sz.

4. Psoriasis 4 nemzedékben. Erdélyi Orvosi Lap. 1925. 13—14. sz.

5. A gonorrhoea kórtana és gyógyítása. 17 íves monographia. Szeged, Bartos Lipót kiadása.

Dr. vitéz BERDE KÁROLY II. tanársegéd:

1. A szegedi mikrosporiasis járvány tanulságai. Orvosi Hetilap. 1925. 13. sz.

2. A mikrosporiasisról. Erdélyi Orvosi Lap. 1925. 1—4. sz.

3. A mikrosporiasisnak Oppenheim-féle tartarus kezeléséről. Budapesti Orvosi Ujság. 1925. 19. sz. és Dermat. Wochenschrift. 1925. 35.

4. A mikrosporon Audouini ellenálló képességéről. Magyar Orvosi Archivum.

5. Tapasztalataim az Orsós-féle autovaccinával. Orvosi Hetilap.

Dr. NAGY GYÖRGY gyakornok:

1. A vér cukortartalma bőr- és nemibetegeknél 120 eset kapcsán. Orvosi Hetilap. 1924. 45. sz.

2. A neosalutan nevű lengyel-gyártmányú salvarsan készítményről. Orvosi Hetilap. 1925. 12. sz.

3. Neosalvarsan okozta haematuria paroxysmalis. Orvosi Hetilap. 1925. 35. sz.

Dr. REJTŐ KÁLMÁN gyakornok:

1. A Bruck-féle syphilis reactioról. Orvosi Hetilap. 1924. 46. sz.

2. Leucoderma centrifugum verruca senilis körül. Orvosi Hetilap.

Dr. BODÓ LÁSZLÓ gyakornok:

1. Az erythrocyanosis cutis symmetrica kórtanához. Orvosi Hetilap. 1925. 21. sz.

1925—26.

Általános kór- és gyógytani intézet.

Dr. LŐTE JÓZSEF egyetemi ny. r. tanár, intézeti igazgató:

1. A gümőbacillus festékcserén alapuló festéséről. Rigler-Emlékkönyv.

2. Ugyanaz német nyelven: Über Färbung der Tuberkelbacillen auf Grand des Farbentausches. Centralbl. f. Bakteriologie-ba szánva.

3. Visszaeső veszettség (Lyssa recurrens) esete nyúlon. Rigler-Emlékkönyv.

4. Ugyanaz német nyelven: Über einen Fall von rückfallender Tollwut (Lyssa recurrens) bei Kaninchen. Centralbl. f. Bakt.-ba szánva.

Dr. JENEY ENDRE magántanár:

1. Role de la peau dans le cholera du cobaye Comptes rendus des séances de la Societé de Biologie Tome XCIII. page 1921.

2. A bőr jelentősége a fertőzés és mentesség szempontjából. A „localis" mentesség kérdésének mai állása. Rigler-Emlékkönyv.

3. Az alapanyag forgalomról ép és kóros körülmények között. Orvosképzés. 1926. XVI. évf. 3. füz.

4. Légzési anyagcsere vizsgálatok vérszegény állatokon. Máj és lép kivonatok hatása a vérregenerációra. Magyar Orvosi Archivum. XXVIII. évfolyam. 4. sz.

5. A vitalisan festhető koszorús vörös vértestekről. Magyar Orvosi Archivum XXVII. évf. 4. sz.

6. Recherches sur l'action de la dépression atmospherique sur le globule rouge du sang circulant. (avec Dr. Beyner, Paris).

Sebészeti klinika.

Dr. VIDAKOVITS KAMILL egyetemi ny. r. tanár, klinikai igazgató:

1. Elnöki megnyitó, a Magyar Sebésztársaság nagygyűlésének megnyitásához 1925. szept. 10.-én.

2. Az epekőbetegségnek nehány aktuális kérdéséről 118 műtét tanulságának megvilágításában. Előadás a szegedi Egyetembarátok Egyesülete orvosi szakosztályának 1926. IV. 24. ülésén. Megjelenik az Orvosképzés IV. sz. füzetében.

3. A thoracoplastikáról. Előadás ugyanott.

4. A spina bifidáról. Előadás ugyanott.

5. Az epebetegség korai műtétjéről. Rigler-Emlékkönyv.

Dr. TROJÁN EMIL I. tanársegéd:

1. Ductus omphaloentericus apertus. Egyetem barátainak orvosi szakülésén. 1925. nov. 14.

2. Idegentest szellemileg gyengén fejlett egyénnél a végbélben. Egyetembarátainak orvosi szakülésén. 1925. nov. 28.-án.

3. Angina pectoris sympathectomiával gyógyult esete. Egyetembarátainak orvosi szakülésén. 1925. nov. 28.

4. Angina pectoris sebészi kezelése. Rigler-Emlékkönyv.

Dr. TREER JÓZSEF tanársegéd:

1. Lúgmérgezés utáni pylorus elzáródás.

2. Idült középfül gyuladás (cholesteatoma) circumscript labyrintitissel.

3. Cholesteatoma alapján extraduralis abscessus, sinus thrombosis és purulens meningitis. Készítmény bemut.

4. Gyógyult meningitis és sinus thrombosis, amely cho-

lesteatoma alapján extraduralis abscessusból fejlődött. Rigler-Emlékkönyv.

5. A lúgmérgezés okozta bárzsingszűkületek kezelésének újabb elvei. Hamburgban 1926. V. 20—22.-én a német orvosok fül-, orr- és gége kongresszusán tartott előadás:

6. Vorläufige Mitteilung über die Behandlung der Speiseröhrenverätzungen.

Dr. FERENCZY GYÖRGY tanársegéd:

1. Súlyos tünetekkel járó coecum mobile resectióval gyógyult esete. A magyar Sebésztársaság 1925. évi nagygyűlésen.

Dr. TEMESVÁRI ERNŐ tanársegéd:

1. A gyuladásos eredetű végbélszűkületek gyógyításáról. Előadás a magyar Sebésztársaság 1925. évi nagygyűlésén.

2. Pylorus spasmus Ramstedt szerint operált esete. Egyetembarátainak orvosi szakülésén. 1925. okt. 17.

Dr. HOSSZU LÁSZLÓ műtőnövendék:

1. A Haecker-Kleinschmidt-féle műtétről. A magyar Sebésztársaság 1925. évi nagygyűlésén.

2. A Haecker-Kleinschmidt-féle műtétről. Egyetembarátainak orvosi szakülésén 1925. okt. 17.

Dr. TÓTH JÓZSEF műtőnövendék:

1. A Hirschsprung-féle betegségről. A magyar Sebésztársaság 1925. évi nagygyűlésén.

Dr. FÜLÖP ANDOR műtőnövendék:

1. A vena cava inf. sérülése mint a nephrectomia szövődménye. Rigler-Emlékkönyv.

Dr. KORALEWSZKY GÉZA műtőnövendék:

1. Ulcus ventriculi permagnum. Rigler-Emlékkönyv.

Belgyógyászati klinika.

Dr. JANCSÓ MIKLÓS egyetemi ny. r. tanár, igazgató:

1. Egy visszatérőláz endemia tanulságai. Rigler-Emlékkönyv. 1926.

2. Az oltási váltólázról. Orvosképzés 1926.

3. A váltóláz Magyarországon. Referatum az országos közegészségügyi és társadalompolitikai értekezleten.

Dr. PURJESZ BÉLA adjunctus:

1. Az asthma cardialeról. Rigler-Emlékkönyv. 1926.

Dr. ENGEL RUDOLF tanársegéd:

1. Diagnostikai nehézségek a lymphogranulomatosis kórjelzésében. Orvosi Hetilap. 1926. 10.

2. Halálos lefolyású bariummérgezés. Adatok a bariummérgezés klinikai és kórbonctani képéhez. Rigler-Emlékkönyv.

3. Az alimentaris hyperglykaemia vizsgálatának diagnostikai értékéről. Orvosi Hetilap.

4. A reticuloendothelialis anyagforgalmi készülék működésének vizsgálatáról. Orvosképzés.

Dr. BERKESY LÁSZLÓ tanársegéd:

1. Tüdőben támadt takonykóros fertőzések esetei. Rigler-Emlékkönyv.

2. A gyomorműködés vizsgálata neutralvörös izombafecskendezésével. Orvosi Hetilap.

Dr. vitéz VARGA LAJOS tanársegéd:

1. A halált közvetlenül megelőző és követő vérképekről. Rigler-Emlékkönyv.

2. Az 1925. tavaszán fellépő influenza vérképéről. Orvosi Hetilap.

3. A Schilling vérkép és a leukocyta fajok jelentősége. Magyar Orvosi Archivum.

4. Pár szó párisi utamról. Szeged Városi Nyomda kiadása.

Dr. POGÁNY ISTVÁN díjtalan tanársegéd:

1. Tapasztalataink a syphilises egyének oltási váltólázáról. Rigler-Emlékkönyv.

2. Typhus kontakt fertőzések a szegedi sebészeti klinikán. Orvosi Hetilap.

Szemészeti klinika.

Dr. DITRÓI GÁBOR egyetemi ny. r. tanár, klinikai igazgató:

1. A szegedi m. kir. Ferencz József-Tudományegyetem szemklinikáján használatos gyógyeljárások. Müller-féle klinikai recipekönyvben.

2. A chinin amblyopiáról.

Dr. INCZE ANTAL I. tanársegéd:

1. A vakfolt meghatározásról.

2. Adatok a szem központi vivőerének elzáródásához. (Lőrincz Ferenc dr.-al együtt; kéziratban.)

3. Kötőhártyahegesedés öröklött luesnél.

Dr. BARTHA ELEMÉR gyakornok:

1. A szemkankóról.

Dr. SÁRKÁNY ÁRPÁD II. tanársegéd:

1. A migraine ophthalmoplegiqueről.

2. A degeneratio pigmentosa retinaeről.

Dr. HEYDER STEFÁNIA gyakornok:

1. Ismétlődő abducens bénulat terhességnél.

2. Multiplex érhártyai gümő esete.

Gyógyszertani és Gyógyszerismereti intézet.

Dr. ISSEKUTZ BÉLA egyetemi ny. r. tanár, intézeti igazgató:

1. A gyógyszertan multja, jelene és jövő fejlődésének alapjai. A természettudományi kongresszus munkálatai. 1925—26.

Dr. ISSEKUTZ BÉLA és Dr. VÉGH FERENC:

1. Arsenhez való hozzászokásról. Rigler-Emlékkönyv. 1926.

2. Ugyanez németül: Über die Arsengewöhnung (Archiv f. experimentelle. Pathologie und Pharmakologie. 1926. 114. k.)

Dr. TUKATS SÁNDOR adjunctus:

1. Halmozódik-e fel jód a szervezetben jódtartalmú gyógyszerek adagolása alatt. Rigler-Emlékkönyv. 1926.

2. Fructus cubebae hamisítása. Magyar Gyógyszertudományi Társaság Értesítője. 1926.

Gyógyszertár.

Dr. DÁVID LAJOS egyetemi m. tanár, gyógyszerész:

1. Über die neuen Reaktionen einiger Opium Alkaloiden.

2. Néhány szó a Liquor Burowiról.

3. Egy új Chinin meghatározó módszerről. — Eine neue Chininbestimmung.

4. A Chinaalkaloidákat meghatározó módszerek haladásáról.

5. Fontosabb morphin meghatározó módszerekről.

6. A Sal Carolin fact. minőleges és mennyileges vizsgálata.

7. Néhány szó a gyógyszerészképzés reformjáról. Szakügyet tárgyaló dolgozat.

Dr. DÁVID LAJOS és Dr. BARI ZSIGMOND:

1. Az ammon. acet. sol. mennyileges meghatározása.

Dr. BARI ZSIGMOND gyógyszertári vegyész:

1. A Tinct. Chinae spl. és composita alkaloid tartalmáról. Doktori értekezés.

Dr. HUTTKAY MARGIT tanársegéd:

1. A mandula magvak olajtartalma és az abból előállított emulsios készítmények vizsgálata. Doktori értekezés.

Közegészségtani Intézet.

Dr. RIGLER GUSZTÁV egyetemi ny. r. tanár, intézeti igazgató:

1. Magyarország járványstatisztikája. 17 fertőző betegség 1878—1920-ig. 17 kötet. Egyetlen példány.

2. Betegedés és halálozás a cholerajárványokban Magyarországon. 1831—1920-ig. 1 kötet. Egyetlen példány.

3. A magyarországi összes népszámlálások statisztikája 1828—1920-ig. 1 kötet. Egyetlen példány.

4. Vesztegzár és rostély Szegeden 1738-ban. Népegészségügy VII. évf. 5. sz. 1926. III. 1.

Női klinika.

Dr. KUBINYI PÁL egyetemi ny. r. tanár, klinikai igazgató:

1. Zwei Fälle von tiefen Querstand beim Stirnlage. Kiellandische Zange als Rotationsinstrument. Zentralblatt. 1925. 33. sz.

2. Homloktartás — mély harántállás 2 esete. A Kielland fogó mint forgató műszer. O. H. 1925. 26. sz.

3. Gyógyító eljárások a vetélésnél, különös tekintettel a fertőzött esetre. Orvosképzés 1926.

Dr. KUNCZ ANDOR adjunctus:

1. Über Extrauteringravidität Zentl. f. Gyn. 1925.

2. A szegedi női klinikán használatos gyógyeljárások. Müller recipe könyv. 1926.

3. A méh koros helyzetváltozásainak műtéti gyógyítása. Előadva a nőorvos kongresszuson 1925. Orvosi Hetilap. 1926.

4. A modern nőiklinika berendezése. Rigler-Emlékkönyv. 1926.

Dr. BURGER KÁROLY I. tanársegéd:

1. Újszülöttek koponya bőrének veleszületett hiányáról. Orvosi Hetilap. 1925.

2. Kongenitaler Hautdefect am Scheitel eines Neugeborenen. Z. f. G. 1925. 4. XX.

3. A méhelőesés koroktana és a konstitutió. Orvosi Hetilap. 1925.

4. Beitrag zur Prolaps aetiologie in Verhältniss zur Constitution Z. f. Gyn. 1926.

5. A serumfehérje értékének műtét utáni változásáról. M. o. arch. 1926.

6. Über das Verhalten des Serumeiweises nach Operation Z. f. Gyn. 1926.

7. A fokozott sebvédelem elve a szülészetben. Bp. O. U. 1926.

8. A terhességi vészes vérszegénységi esetek tanulságai. Rigler-Emlékkönyv. 1926.

Dr. MOLNÁR JÓZSEF tanársegéd:

1. Diathermia a nőgyógyászatban.

2. Az electromosság orvosi alkalmazásainál előforduló szerencsétlenségekről. Bp. O. U. 1926.

Dr. FILEP ALADÁR tanársegéd:

1. A Ruge II-Philipp-féle virulentia meghatározások értékéről. Orvoskép. 1926.

2. Ritkább daganatesetek. Rigler-Emlékkönyv. 1926.

Dr. PÁLL GÁBOR tanársegéd:

1. A vesemedence gyuladás gyógyításáról. Bp. O. U. 1925.

2. A manualis lepényleválasztásról. Rigler-emlékkönyv. 1926.

Dr. KÜHBACHER FERENC tanársegéd:

1. Tapasztalatok a gonorrhoeanak Orsos-féle vaccina kezelésével. Bp. O. U. 1925.

2. A Dührssen-tamponadról. Rigler-Emlékkönyv. 1926.

Gyermekklinika.

Dr. HAINISS ELEMÉR egyetemi ny. r. tanár, klinikai igazgató:

1. A csecsemőgyomor savszélességéről. Orvosi Hetilap. 1925. 33. sz.

2. A csecsemőkori fejlődési zavarok beosztása. Orvosképzés 1925. 2. sz.

3. Über den Formen der Säuglingsatrophie. Orvosképzés német cserepéldánya.

4. Über Einteilung der Entwicklungsstörungen der Säuglinge. Orvosképzés német cserepéldánya.

5. Észleletek a colostrum és a női-tej immunanyagairól. Rigler-Emlékkönyv.

6. Dick oltások és scarlat probléma. Orvosképzés 1926. 3. sz.

7. Beiträge zur Kenntniss der Immunsubstanzen des Kolostrums. D. M. W. 1926.

Dr. TÖRÖK GÁBOR tanársegéd:

1. A csecsemőkori hyperaciditásokról. Orvosi Hetilap. 1925. 33. sz.

2. Sorvadt csecsemők vizeletének reductios indexe. Orvosi Hetilap. 1925. 35. sz.

3. Der Reductionsindex des Harnes atrophischer Säuglinge. Monatschr. f. Kinderh. 1925. 31.

4. Quarzlichtbehandlung der Säuglingshydrokele. Monatschr. f. Kinderh. 1925. 31. sz.

5. Insulin und Leukocytenzahl. Wiener kl. Wochenschr. 1925. No. 44.

6. Insulinnak a fehérvérsejtszámra gyakorolt antagonismusáról. Orvosi Hetilap. 1925. 39. sz.

7. Einfluss vegetativer Nervenerreger auf die Leukocytenzahl gesunder Säuglinge während der Verdanung. Monatschr. f. Kinderh. 1925. 31.

8. Insulin és vérkatalase. Orvosi Hetilap.

9. A csecsemőkori pylorus-spasmus ingerkezelése. Rigler-Emlékkönyv.

10. Insulin und Blutkatalaze. Wiener kl. Wochenschr.

11. Csecsemők vérének katalyticus hatásáról. Orvosi Hetilap.

Dr. WALTNER KÁROLY tanársegéd:

1. A csecsemőgyomor fermentjei. Magyar. Orv. Arch. XXVI.

2. A tetánia és a rachitis problemájához és a tetánia gyógykezeléséről. Orvosi Hetilap. 1925. 40. sz.

3. Zur Aetiologie der temporären Oedeme Neugeborenenalter. Zentralbl. f. Gyn. 1925. No. 35.

4. Beiträge zur Rachitis-Tetanie Problem. Monatschr. f. Kinderh. 1925. 31.

5. Insulincumulation oder Insulingewöhnung? Wiener kl. Wochenschr. 1925. No. 41.

6. Insulin und Cholin. Wiener kl. Wochenschr. 1925. No. 46.

7. Über die Fermente des Säuglingsmagens, Monatschr. f. Kinderh. 1925. No. 31.

8. Anyagoknak angolkórellenes hatásúvá tétele ibolyántúli sugarakkal. Rigler-Emlékkönyv.

9. Anyagoknak angolkórellenes hatásúvá tétele ibolyántúli sugarakkal. II. Magyar Orvosi Arch.

10. Anyagoknak angolkórellenes hatásúvá tétele ibolyántúli sugarakkal. III. Magyar Orvosi Arch.

Dr. LUKÁCS JÓZSEF tanársegéd:

1. Trypsinvizsgálatok egészséges és beteg csecsemőknél. Magyar Orvosi Arch. XXVI.

2. Intravénásan adott resorcinról. Magyar Orv. Arch. XXVI.

3. A study of trypsinexcretion in Infancy. American Journal of Child. 1925.

4. Trypsinstudien insbesonders bei rachitischen Säuglingen. Monatschr. f. Kinderh. 1925. 31.

5. A nem fajlagos ingerkezelés és a vegetativ idegrendszer. Rigler-Emlékkönyv.

6. Proteinkörpertherapie und vegetatives Nervensystem. Wiener kl. Wochenschr.

7. A csecsemőpankreas sejtmagoldó képességéről. Orvosi Hetilap. 1926.

Dr. WALTNER KÁROLY és Dr. LUKÁCS JÓZSEF tanársegédek:

1. Postgrippelle Herzdilatation im Kindesalter. Monatschr. f. Kinderh. 1925. Bd. XXXI.

Dr. IMRE MIHÁLY gyakornok:

1. A csecsemők hospitalismusáról. Rigler-Emlékkönyv.

Ideg- és elmeklinika.

Dr. SZABÓ JÓZSEF egyetemi ny. r. tanár, klinikai igazgató:

1. Tudatosság a reflexelmélet megvilágításában. Rigler-Emlékkönyv.

Dr. NYIRŐ GYULA I. tanársegéd:

1. A m. kir. Ferencz József-Tudományegyetem elme- és ideggyógyászati klinikáján használatos gyógyító eljárások. Müller f. klinikai recipe könyv.

2. A praemorbid személyiség pathoplastikus hatásának jelentősége az elmebajok felismerésében.

3. A praemorbid személyiség pathoplasticus hatása az organikus Psychosisokra. Orvosi Hetilap. 1925.

Dr. STIEF SÁNDOR II. tanársegéd:

1. Az extrapyramidalis rendszer rövid vázlata. Szeged Városi Nyomda. 1925.

2. Az extrapyramidalis betegségek osztályozása. Rigler-Emlékkönyv.

3. A senilis izommerevség. Orvosi Hetilap. 1925.

4. Über die anatomischen Grundlagen der vegetativen Störungen bei Geisteskrankheiten. Zeitschr. f. d. g. N. 1925.

Dr. TOKAY LÁSZLÓ Gyakornok:

1. Adatok az encephalitis epidemica tünettanához. Rigler-Emlékkönyv.

Dr. SZABÓ JÓZSEF és Dr. NYIRŐ GYULA:

1. Elmekórtan. Lázár kiadás. 1925.

Dr. SZABÓ JÓZSEF és Dr. STIEF SÁNDOR:

1. Az agy- és gerincvelő betegségek székhelyének felismerése. Bing. Fordítás. 1925.

Dr. STIEF SÁNDOR és Dr. TANKA DEZSŐ:

1. A féloldali arcsorvadás ritka esete. Orvosi Hetilap. 1925.

Bőrgyógyászati klinika.

Dr. POÓR FERENC egyetemi ny. r. tanár, klinikai igazgató:

1. Durch Funktionsstörungen des weiblichen Genitalsys-

tems hervorgerufene Hauterkrankungen. Dermatologische Wochenschrift. 1926. No. 9.

2. Egyezések és ellentétek a lues és a tuberculosis korfolyamatában. Orvosi Hetilap. 1926. No. 15.

3. A syphilis kezelés modern problémái. Orvosképzés. 1925. IV. füzet.

4. A csecsemő bőrének gondozása.

Dr. vitéz BERDE KÁROLY adjunctus:

1. Die antisyphilischen Behandlungsmethoden im Lichte der Blutkörperchen-sedimentierung. Deutsche Meditinische Wochenschrift. 1925. No. 41.

2. Hydrogenhyperoxiddal végzett hajszíntelenítést követő fejbőrgangraena esete. Bőrgyógyászati Szemle 1925. II. sz. és Dermatologische Wochenschrift 1926. No. 8.

3. Kísérletek a syphilisnek malária plasmodiummal való oltásos kezeléséhez. Rigler-Emlékkönyv.

Dr. HEINER LAJOS I. tanársegéd:

1. Adatok a psoriasis öröklésének. Bőrgyógyászati Szemle. 1926. No. 4. és Dermatologische Zeitschrift.

2. Komplement kötés gonorrhoeánál. Orvosi Hetilap. 1926. No. 25. és Derm. Zeitschr.

3. Adatok a Fox-Fordyce betegséghez. Rigler-Emlékkönyv.

Dr. NAGY GYÖRGY II. tanársegéd:

1. Bőrbetegségek sejtingerléses gyógyítása.

Dr. BODÓ LÁSZLÓ gyakornok:

1. Neobismosalván hatásáról luesnél. Orvosi Hetilap. 1926. No. 16.

Dr. KONCZWALD TIBOR gyakornok:

1. Hypertrichosis aquisita viszonya a belső elválasztáshoz. Orvosi Hetilap. 1926. No. 22.

Élettani intézet.

Dr. VERESS ELEMÉR egyetemi ny. r. tanár, igazgató:

1. Egyidejűleg alkalmazott különféle ingerek hatása. Rigler-Emlékkönyv. Grafikai felvételekkel.

Dr. CSINÁDY JENŐ tanársegéd:

1. Vizsgálatok Rana esculenta szivén kétkarú, érintkezési íróemlők segítségével. Rigler-Emlékkönyv. Grafikai felvételekkel.

Leíró és tájbonctani intézet.

Dr. DAVIDA JENŐ egy. ny. r. tanár, intézeti igazgató:

1. Proportionsuntersuchungen auf Grund des Knochenvolumens und der Volumenindex der Extremitätsknochen. Anatomischer Anzeiger, 61 Band 1926. Verlag von Gustav Fischer in Jena.

Kórbonctani és kórszövettani intézet.

Dr. nemes BALOG ERNŐ egy. ny. r. tanár, intézeti igazgató:

1. Tanszékfoglaló.

2. Szöveti elváltozások biologiai felértékelése fertőző betegségekben.

3. Kórbonctan multja és jövője. Az O. T. T. kongresszus számára készült hozzászólói referatum.

Dr. KÁLLÓ ANTAL I. tanársegéd:

1. Weitere Beiträge zur Icterus Forschung. Beiträge zur Path. Anatomie u. zur Allg. Pathologie. 75.-ik kötet, 1926.

2. Szöllőcukor hatása kísérleti sárgaságra.

Dr. PUTNOKY GYULA II. tanársegéd:

1. Néhány fertőtlenítő szer bakteriumokat ölő hatásáról. Budapesti Bakteriologiai Intézetben készült dolgozat. Orvosi Hetilap. 1926. 26. sz.

2. Fertőtlenítő szerek vizsgálatai közben tett egyes megfigyelésekről.

Dr. LŐRINCZ FERENC tanársegéd:

1. Adatok a vena centralis retinae elzáródásáról. (Társdolgozat Incze Antal dr. tanársegéddel.)

Törvényszéki orvostani intézet.

Dr. JANKOVICH LÁSZLÓ egy. ny. r. tanár, intézeti igazgató:

1. Die Gasbildung im Leichenherzen. Deutsche Zeitschrift für die gesammte gerichtliche Medizin. 1926. VI. füzetben.

2. Érdekes lúgmérgezések. Therapia. 1926. II. számában.

Orvosi vegytani intézet.

Dr. REINBOLD BÉLA egy. ny. r. tanár, intézeti igazgató:

1. Az orvosi vegytan multja, jelene és jövője. Országos Természettudományi kongresszus munkálatai.

2. Néhány adat a methaemoglobin-képződés mennyiségi viszonyaihoz. Rigler-Emlékkönyv.

1926—27.

Általános kór- és gyógytani intézet.

Dr. LŐTE JÓZSEF egyetemi ny. r. tanár, intézeti igazgató:

1. A gümőbacillus festékcserén alapuló festéséről. Rigler-Emlékkönyv.

2. Visszaeső veszettség. (Lyssa recurrens) esete nyúlon. Rigler-Emlékkönyv.

3. Über Färbung der Tuberkelbacillen auf Grund des Farbentausches. Centrlb. f. Bakt.

4. Über einen Fall von rückfallender Tollwut (Lyssa recurrens) bei Kaninchen. Centrlb. f. Bakt.

Dr. JENEY ENDRE adjunctus:

1. Über die normale Regelung der Magenbewegungen. Zeitschr. f. d. ges. exp. Medizin. LIV. H. 5—6. S. 695.

2. Bakteriophage Erscheinungen an einem Wasserbakterium. B. cloacae Szegediensis crystalliformans. Cbl. f. Bakt. I. Abt. Orig. Bd. 102. S. 263.

3. Thermophil és thermotolerans bakteriumok a hajduszoboszlói hőforrásból. Folia crytogammica. Szeged.

4. Effect of Organ Extracts on Blood Regeneration, Proc. of. the Soc. for. Exp. Biol. and Medicine. (New-york.) Vol. XXIV. No. 8. p. 733.

Sebészeti klinika.

Dr. VIDAKOVITS KAMILL egyetemi ny. r. tanár, klinikai igazgató:

1. Az epekőbetegség korai műtétjének szükségességéről. Rigler-Emlékkönyv.

2. Az epekőbetegségről. Előadás, tartotta a kecskeméti Orvosszövetségben. 1926. okt. 18.

3. A teljes gégekiirtásról. Előadás, az orvosi szakosztály okt. 16.-iki ülésén.

Dr. TROJÁN EMIL tanársegéd:

1. Tüdőtályogot utánzó echinococcus. B. az orvosi szakülésen 1926. okt. 30.

2. A csepleszcsavarodásról. Előadás az orvosi szakülésen 1926. nov. 20.

3. Idegen test a végbélben törvényszéki orvosi szempontból. B. Sebésznagygyűlés 1926. szept.

4. Csontvarrás, új eljárás. B. Sebésznagygyűlés 1926. szept.

5. Az angina pectorisról. B. Sebésznagygyűlés 1926. szept. és a szakülésen.

Dr. SZTOLÁR ERNŐ tanársegéd:

1. Vesekő okozta hamis kórképek. B. Sebésznagygyűlés 1926. szept.

Dr. TREER JÓZSEF tanársegéd:

1. A módosított Salzer-féle eljárás. B. Sebésznagygyűlés.

2. A bárzsingszűkületek kezeléséről. Rigler-Emlékkönyv.

3. Heveny j. o. perilabyrintitis 3 hetes akut középfülgyuladásnál. B. Sebésznagygyűlés okt. 16.

4. Othaematoma esete. B. Sebésznagygyűlés. nov. 6.

5. Gyógyult otogén septikopyaemia. B. Sebésznagygyűlés nov. 6.

6. A tonsilla problemáról és a légutakon át történő bacteriuminvásióról. B. Sebésznagygyűlés. 1927. máj. 7.

Dr. FÜLÖP ANDOR:

1. A véna cava műtéti sérülése mint nephrectomia szövődménye. Sebésztársasági nagygyűlés. 1926. szept.

Dr. TÓTH JÓZSEF műtőorvos:

1. Luxatio coxae cong. műtéttel gyógyult esete. Sebésztársasági nagygyűlés 1926. szept.

Dr. HOSSZU LÁSZLÓ:

1. Különleges kulcscsonttörés. Sebésztársasági nagygyűlés 1926. szept.

Dr. KORALEVSZKY GÉZA díjas műtőnövendék:

1. Különösen nagy gyomorfekély. Sebésztársasági nagygyűlés 1926. szept.

Dr. FALTA LÁSZLÓ díjtalan műtőnövendék:

1. A szájüregi endotheliómákról. Sebésztársasági nagygyűlés 1926. szept.

Belgyógyászati klinika.

Dr. JANCSÓ MIKLÓS egyetemi ny. r. tanár, klinikai igazgató:

1. Egy visszatérőláz endemia tanulságai. Rigler-Emlékkönyv. 1926.

2. A malária. Közegészségügyi feladataink. 1926.

Dr. PURJESZ BÉLA adjunctus:

1. Az asthma cardialéról. Rigler-Emlékkönyv. 1926.

2. Adatok a gyomorfekély kórtanához. Előadatott az Egyetembarátok orvosztermészettud. szakosztályában, 1927. márc.-ban.

Dr. ENGEL RUDOLF tanársegéd:

1. Halálos lefolyású baryummérgezés Röntgen vizsgálatnál. Adatok a baryummérgezés tünettanához és kórbonctani képéhez. Rigler-Emlékkönyv. 1926.

2. A reticuloendothelialis készülék működésének vizsgálatáról. Orvosképzés. 1927.

Dr. vitéz VARGA LAJOS tanársegéd:

1. A halált közvetlenül megelőző és követő vérképekről. Rigler-Emlékkönyv. 1926.

2. A Schilling-Arneth vérkép diagnosticus és prognosticus jelentősége. Pályamunka. 1927.

3. A Schilling-Arneth-féle vérkép és a vörösvértestek süllyedési sebessége. Pályamunka. 1927.

4. Az 1925. év tavaszán fellépő influenzás megbetegedések vérképe. Orvosi Hetilap. 1926.

5. Adatok a malária vérképéhez. Orvosi Hetilap. 1927.

Dr. BERKESY LÁSZLÓ tanársegéd:

1. A tüdőben támadó takonykóros fertőzések esetei. Rigler-Emlékkönyv. 1926.

Dr. BARÁTH LÁSZLÓ gyakornok:

1. A vérkép diagnosticus értéke scarlatinánál. Közlésre beküldve.

2. Közvetlen érintkezés folytán fellépett diphteria esetek felnőtteknél. Közlésre beküldve.

3. Az agranulocytosisról. Közlésre beküldve.

Ifj. JANCSÓ MIKLÓS díjtalan gyakornok:

1. A vizsgálatok az idegsejtek apparatus reticularisa kórszövettani és élettani jelentőségének kiderítésére. Magyar Orvosi Archivum. 1927.

2. Új pharmakologiai hatástypus a reticuloendothelre. Orvosi Hetilap. 1927. 12.

3. Die Wirkung der von Kolloiden adsorbierten Stoffe auf das Reticuloendothel als neuer pharmakologischer Wirkungstypus. Zeitschr. für die gesamte experimentelle Medizin. 1927. Band LVL. Heft 1—2.

4. Neuer Weg zur pharmakodynamischen Beeinflussung des reticuloendothelialen Systems. Deutsche Medizinische Wochenschrift. 1927. Nr. 27.

5. Salvarsan és salvarsanderivatumok kimutatása a szövetekben. Előadás a magyar orvosok és természetvizsgálók 1927. évi pécsi vándorgyűlésén. Közlés alatt a kongresszus kiadványában.

6. Salvarsan és salvarsanderivatumok kimutatása a szövetekben. Orvosi Hetilap. Közlés alatt.

7. About the derivatives of arsenobenzene and the acid azo-stains and their similar distribution in the organism. Előadás a X. internationalis zoologiai congressus cytologiai szakosztályában. Budapest, 1927. szept. 9. Közlés alatt a kongreszszus jelentésében.

8. Recherches histologiques et physico-chimique sur le mécanisme des „phénoménes de choc" produits par les arsénobenzénes. Annal. de Dermatol. et de Syph. Közlés alatt.

9. Die reticuloendotheliale Speicherung des Salvarsanderivate und ihre Rolle in der chemotherapeutischen Wirkung. Experimentelle Untersuchungen. Zeitschrift für Hygiene und Infektionskrankheiten. Közlés alatt.

10. Experimentelle Untersuchungen zur Frage der Beziehungen zwischen Salvarsanvergiftung und anaphylaktische, bezw. anaphylaktoide Schockphänomene. Archiv für Dermatologie und Syphilis. Közlés alatt.

11. Hystologischer Nachweiss der Salvarsanderivate in Zellen und Geweben und die chemische, physico-chemische und

physiologische Bedingungen der Salvarsanverteilung in Organismus. Archiv. für Dermatologie und Syphilis. Közlés alatt.

12. Über die histologisch nachweisbaren Differenzen in der Verteilung von verschidenen Salvarsanderivate im Organismus. Biochemischer Zeitschrft. Közlés alatt.

13. Salvarsanmérgezés, anaphylaxiás és anaphylactoid choc. Orvosi Hetilap. Közlés alatt.

Dr. KOVÁTS FERENC egyet. magántanár:

1. Új pneumothorax készülék. Bemutatás a Magyar Orvosok tuberculosis Egyesülete pécsi nagygyűlésén. Megjelenik az évkönyvben.

2. Ein tansportabler Pneumothorax-apparat. Deutsche Med. Wochenschrift. 1927.

3. A gümőkór kórokozója. Gyógyászat. 1927.

4. A légmell készítése. Budapesti Orvosi Ujság. 1927.

Dr. KOVÁCS KÁLMÁN röntgenlaboratorium vezető:

1. Zur Biologie der Röntgenstrahlen. Strahlen Therapie. Bd. 26.

2. Kísérletes vizsgálatok a Röntgensugarak hatásmechanizmusának tanulmányozására.

Dr. JANCSÓ MIKLÓS tanár és ifj. JANCSÓ MIKLÓS díjtalan gyakornok:

1. Kísérleti adatok a reticuloendothel szerepéről a chemotherapeuticumok hatásában. Magyar Orvosok és Természetvizsgálók Munkálatai. 1927.

Dr. POGÁNY ISTVÁN tanársegéd és Dr. vitéz BERDE KÁROLY adjunctus:

1. Gyógyító kísérletek syphilisnél a váltólázzal. Rigler-Emlékkönyv. 1926.

Gyógyszertan és gyógyszerismereti intézet.

Dr. ISSEKUTZ BÉLA egyetemi ny. r. tanár, intézeti igazgató:

1. Az insulin hatásáról. II. Insulin-adrenalin antagonismus. Magyar Orvosi Archivum. 1927. 2. füzet.

2. Beiträge zur Wirkung des Insulins. II. Insulin-Adrenalin Antagonismus. Biochemische Zeitschrift. Bd. 183.

Dr. MÉHES GYULA tanársegéd:

1. Az altatószerek hatása nagyagy nélküli állatoknál. Magyar Orvosi Archivum. Kéziratban.

Dr. TUKATS SÁNDOR adjunctus:

1. A fructus Cubebae hamisítása. A gyógyszerésztudományi Társaság Értesítője. 1927. 1. szám.

2. Szegeden termelt rheum. Kéziratban.

3. A rheum gyöktörzsben és gyökérben előforduló zárványok és azok keletkezése. Kéziratban.

4. Új módszer antrachinon tartalmú drógok értékének megállapítására. Kéziratban.

5. Szegeden termelt opium. Kéziratban. 5 éves beszámoló.

Dr. ISSEKUTZ BÉLA igazgató és Dr. VÉGH FERENC díjas gyakornok:

1. Über die Arsengewöhnung. Archiv. f. exp. Path. u. Pharm. Bd. 114. 1926.

2. Insulin hatásáról. IV. Insulin hatása a teknősbéka anyagcseréjére. Kéziratban.

Dr. ISSEKUTZ BÉLA igazgató és Dr. BOTH JOLÁN díjas gyakornok:

1. Egyszerű módszer a szöllőcukornak 1—15 mg. mennyiségben való meghatározásra. Orvosi Hetilap. 1927. 7. sz.

2. Einfache Methode zur Bestimmung der Glucose in Mengen von 1 bis 15 mg. Biochemische Zeitschrift. Bd. 183. 1927.

Dr. ISSEKUTZ BÉLA igazgató és Dr. LEINZINGER MÁRIA tanársegéd:

1. Az anyarozs értékmeghatározása. I. közlemény. A Magyar Gyógyszerésztudományi Társaság Értesítője. 1927. III. évf. 3. sz.

Dr. ISSEKUTZ BÉLA igazgató és L. ZECHMEISTER:

1. Notiz über die physiologische Indifferenz des Capsantins. Biochemische Zeitschrift.

Dr. MÉHES GYULA tanársegéd és Dr. BOTH JOLÁN díjas gyakornok:

1. Az insulin hatásáról III. Befolyásolja-e az insulin az adrenalin érszűkítő hatását? Magyar Orvosi Archivum. Kéziratban.

Dr. MÉHES GYULA tanársegéd és Dr. VÉGH FERENC díjas gyakornok:

1. Higany vegyületek vizelethajtó hatása. Kéziratban.

Dr. LEINZINGER MÁRIA tanársegéd és Dr. TUKATS SÁNDOR adjunctus:

1. Arany meghatározások. Kéziratban.

Dr. LEINZINGER MÁRIA tanársegéd és KELEMEN JÓZSEF:

1. Az anyarozs értékmeghatározása. II. közlemény. A Magyar Gyógyszerésztudományi Társaság Értesítője. 1927. III. évf. 3. sz.

Gyógyszertár.

Dr. DÁVID LAJOS egyetemi m. tanár, egyet. gyógyszerész:

1. Néhány adat a III. magyar gyógyszerkönyvben hivatalos aromásvizek vizsgálatához.

2. Daten z. Untersuchung d. Cantharides u. ihrer Praeparate. Eine Neue Cantharidinreaktio. Ein Einfaches Verfahren zum Nachweiss d. Verfälschung Aeterischer Öle mit Alkohol.

3. Adatok a magyar gyógyszerkönyvben hivatalos egynéhány készítmény qualitativ vizsgálatához.

4. Über die qualitative Untersuchung einigen Präparate.

5. Az Apomorphin színreaktiója és morphin melletti kimutatása.

Dr. DÁVID LAJOS egyetemi m. tanár és Dr. BARI ZSIGMOND gyógyszertári vegyész:

1. Az ammon. acet. sol mennyileges meghatározása.

Dr. HUTTKAY MARGIT tanársegéd:

1. A mandula magvak olajtartalma és az abból előállított emulsios készítmények vizsgálata. Doktori értekezés.

Közegészségtani Intézet.

Dr. CSEGEZY GÉZA I. tanársegéd:

1. Szeged ártézi kútjairól. Rigler-Emlékkönyv.

Szülészet- és nőgyógyászati klinika.

Dr. KUNCZ ANDOR egyetemi m. tanár, helyettes igazgató:

1. A placenta praevia sebészi kezeléséről. O. H. 1927.

2. Női genitáliák vérzéseinek jelentősége diagnostikai szempontból. O. H. 1927.

3. A modern női klinika berendezése. Rigler-Emlékkönyv.

4. A német szülészet- és nőgyógyászat.

5. Terhesség és tuberculosis. Budapesti Orvosi Ujság. 1927.

6. Szűkmedencés szüléseink.

Dr. BURGER KÁROLY tanársegéd:

1. A császármetszés jelentősége a modern szülészetben.

2. Terhességi vészes vérszegénység esetek tanulságai. Rigler-Emlékkönyv. 1926.

Dr. MOLNÁR JÓZSEF tanársegéd:

1. Az ovariális kiesési tünetek és ezek gyógyítása. Orvosi Hetilap. 1927. 2. sz.

2. Röntgen-abortus esete, adat a röntgen-abortus indikátiójához. Orvosi Hetilap. 1927. 2. sz.

3. Ein Fall von Röntgenabort, zugleich ein Beitrag zur Indication desselben. Zentralbl. f. Gyn. 1927. No. 13.

4. Über Luft im Pericard. Fortschritte auf d. Geb. Röntgenstrahlen. 1927.

Dr. FILEP ALADÁR tanársegéd:

1. Ritkább daganat esetek I. Myxoendothelioma sarkomatosum ovarii. a) Fibroma lig. teres hepatis. b) Hasfali multiplex fibrosarkoma. Rigler-Emlékkönyv. 1926.

2. A szülészeti belső vizsgálat korlátozásáról, különös tekintettel a végbél vizsgálat jelentőségére. Budapesti Orvosi Ujság. 1927.

3. A másodlagos hüvely-gátvarrat jelentőségéről. Orvosi Hetilap.

4. A terhesek hüvelyflorájának jelentősége a gvermekágy szempontjából. Budapesti Orvosi Ujság.

5. Submucosus nyoma a gyermekágyban. Orvosi Hetilap.

6. A metrosalpyngographia a sterilitas diagnostikájában. Orvosi Hetilap.

Dr. PÁLL GÁBOR díjtalan tanársegéd:

1. A manuális lepényleválasztás. Rigler-Emlékkönyv. 1926.

2. Ventrofixált méhnek spontán rupturája a szülés alatt. Orvosi Hetilap. 1927.

3. Spondylolysthesises medencével komplikált szülés esete. Orvosi Hetilap.

4. Eine mit spondylolysthetischem Becken komplizierte Geburt. Ztbl. f. Gyn.

5. Szülés uterus bicornis unicollis esetében. Orvosi Hetilap.

6. Gangraen der unteren Extremität als Folge eines krim. Aborts. Ztbl. f. Gyn.

7. Az amylaze ferment terhesnők vizeletében bir-e értékkel a terhesség korai felismerésénél? (pályadíjat nyert dolgozat.) Orvosi Hetilap.

8. Das Amylazeferment im Harn von Schwangeren, kann es zur Frühdiagnoze der Schwangerschaft verwert werden? Ztbl. f. Gyn.

9. Laboratoriumi vizsgáló eljárások és az Arneth-Schilling f. vérkép értékelése chr. adnextumorok és méhenkívüli terhesség operált eseteinél. Orvosi Hetilap.

10. Laboratorische Untersuchungsmetoden und Wertung des Arneth-Schillig'schen Blutbildes bei Operierten Fällen von Adnexgeschwulsten und Extrauterinschwangerschaften. Ztbl. f. Gyn.

Dr. KÜHBACHER FERENC tanársegéd:

1. A Dührssen tamponádról. Rigler-Emlékkönyv. 1926.

2. Ischuria paradoxát okozó retrocervicális myoma. Orvosi Hetilap. 1927.

3. Beitrag zur Folge der Entstehung einer durch Myom verursachten Ischuria paradox. Ztbl. f. Gyn.

Gyermekklinika.

Dr. HAINISS ELEMÉR egyetemi ny. r. tanár, klinikai igazgató:

1. Beiträge zur Kenntniss der Immunsubstanzen des Colostrums. D. Med. W. 1926.

2. Dick-Toxin und Scharlachproblem. Orvosképzés cserepéldánya.

3. A mesterséges táplálás irányelveiről. Orvosképzés cserepéldánya. 1927.

4. A dispositio fogalmáról. Orvosi Hetilap. 1927.

5. A gyermekek ellenállásának csökkenéséről. Jerney n. iskola.

6. Betegség és hajlam. Csaba bajt. Egy. dísztáborozása.

7. Constitutio befolyása a csecsemőkori táplálkozási zavarokra. Orvosi továbbképző.

8. Gyermekkori nephritisek kezeléséről. Orvosi továbbképzés.

9. A bélhurut kezeléséről. Orvosi továbbképzés.

10. A mesterséges táplálásról szóló tan mai állása. Gyermekorvoskong. Debrecen.

11. A csecsemők gondozásának módszereiről. Anyák iskolája.

Dr. WALTNER KÁROLY tanársegéd:

1. Anyagoknak angolkór ellenes hatásúvá tevése ibolyántúli sugarak útján. Magyar Orvosi Archivum.

2. Über die Wirkung wiederholter Insulingaben. Bioch. Zeitschr. Bd. 176.

3. Antirachitisches Aktivierung unwirksamer Stoffe durch u. Strahlen. Fortschr. der. Med. 44. No. 26. 1926.

4. A vitamin kutatások mai állása tekintettel az angolkórra. Szegedi E. barátok egyesülete.

5. Tuberculosis és az ellene való védekezés. Népművelési előadások. Dorozsma.

6. A csecsemők és a gyermekek betegségeiről. Népművelési előadások. Dorozsma.

7. A csecsemők helyes táplálása és gondozása. Népművelési előadások. Dorozsma.

8. A vas hatása a csontnövekedésre. Gy. O. Kongr. Debrecen.

9. A mellékpajzsmirigy működése. Gy. O. Kongr. Debrecen.

10. A szegedi gyermekklinika táplálási táblája. Orvosegylet Budapest.

Dr. LUKÁCS JÓZSEF tanársegéd:

1. A csecsemőpancreas sejtmagoldó képességéről. Orvosi Hetilap. 1926.

2. Die kernlösende Fähigkeit der Bauchspeicheldrüse beim Säugling. Monatschrift. f. Kh.

3. A szegedi gyermekklinika táplálási táblája. Orvosegylet Budapest.

Dr. IMRE MIHÁLY díjt. tanársegéd:

1. A Demaltos és Sitmaltin alkalmazása csecsemők, ill. gyermekek táplálásánál. Bud. Orv. Ujság.

2. A csecsemő gondozása. Anyákiskolája.

3. Egészség és betegség. (Dorozsma.)

4. Az anyatej fontosságáról. Anyák iskolája.

5, Parenteralis ártalom okozta cukorvizelés (cystitis) esete. Orvosegylet Budapest.

Dr. TÖRÖK GÁBOR:

1. Csecsemők vérének katalyticus hatása.

Elme- és ideggyógyászati klinika.

Dr. SZABÓ JÓZSEF egyetemi ny. r. tanár, klinikai igazgató:

1. Az elmekórtan vázlata. Megjelent az „Egészség Lexicona" c. munkában.

Dr. STIEF SÁNDOR tanársegéd:

1. Über die anatomischen Grundlagen der vegetativen Störungen bei Geisteskrankheiten. Deutsche Zeitschrift für Nervenheilkunde. 97. köt. 1—3. füzet. 1927.

2. Az elmebetegségek vegetativ zavarainak bonctani alapjáról. Gyógyászat 1927. 21. és 22. szám.

Dr. NYIRŐ GYULA magántanár:

1. A praemorbid személyiség pathoplasticus hatásának jelentősége az elmebetegségek felismerésében. Gyógyászat. 1926.

2. Über die Hysterie. Psychiatrisch Neurologischen Wochenschrift XXIX. Jahrgang. No. 2.

Bőr- és nemibeteg klinika.

Dr. POÓR FERENC egyetemi ny. r. tanár, klinikai igazgató:

1. A bőr gondozása a csecsemőknél és gyermekeknél. Budapest, 1926. Stadium.

2. Egyezések és ellentétek a lues és a tuberculosis kórfolyamatában. Orvosi Hetilap. 1926.

3. A bőr gümős kórképeinek vonatkozása a szervezet immunitásához. Orvosképzés. 1926.

4. Archiv. f. Dermatologie. 1927.

5. Terhesek lueses fertőzésének hatása a magzatra. Rigler-Emlékkönyv. 1926.

6. A bőr fertőző ártalmairól. Orvosi Hetilap. 1927.

7. Analogien und Gegensätze in der Pathologie des Syphilis und Tuberculose. Dermatol. Wochenschrift. 1927.

Élettani intézet.

Dr. VERESS ELEMÉR egyetemi ny. r. tanár, intézeti igazgató:

1. Az idegrendszer élettana. Egészség Lexiconában.

2. Optikai tanulmányok: a látóerek vetélkedésére, továbbá

a stereoskopiai látás és a perspektiva közötti összefüggés természetére vonatkozólag.

Dr. CSINÁDY JENŐ tanársegéd:

1. A szív elhalására és rhytmusváltozására vonatkozó tanulmányok.

Szövet- és fejlődéstani intézet.

Dr. DAVIDA JENŐ egy. ny. r. tanár, intézeti igazgató helyettes:

1. Az epiphysisek és a diaphysis térfogatviszonyai egy 16 éves nő végtagcsontjain. Rigler-Emlékkönyv.

2. Untersuchungen über die Obliteration der Schädelnähte und Synchondrosen. Zeitschrift für Anatomie und Entwicklungs-geschicht. Band. 81. Heft 5—6.

3. Tájbonctan. 3-ik teljesen átdolgozott, bővített kiadás.

4. A fej tájbonctana. A tájbonctan kézikönyve első kötete.

Kórbonctani és kórszövettani intézet.

Dr. BALOGH ERNŐ egy. ny. r. tanár, intézeti igazgató:

1. A H-ion concentratio jelentősége a szervek színének a halál utáni tartós megőrzésében. Orvosképzés. 1927. 1. sz.

2. Gümőkórosok genykeltő bacteriumos társfertőzéseiről. Orvosképzés. 1927. júniusi szám.

3. Az egészség országa. Népszerű közlemény.

4. Az egyetemes orvosvilág legnagyobb magyar geniusáról. Szabad Egyetemi előadás 1926. december 2.-án.

5. A népbetegségek és a társadalom. Előadás a Szegedi Egyetem Barátainak Egyesülete hódmezővásárhelyi gyűlésén. 1927. febr. 12.-én.

6. Gümőkórosak genykeltő bacteriumos társfertőzéseiről. A Szegedi Egyetem Barátai Egyesületének orvosi szakosztályi ülésén 1927. április 30.-án tartott előadás.

Dr. KÁLLÓ ANTAL tanársegéd:

1. Tanulmányok az anaphylaxis köréből.

2. Máj-glycogen vizsgálatok icterogen mérgezéseknél.

3. Kísérleti mérgezések szöveti glycogen vizsgálatairól. A Szegedi Egyetem Barátai Egyesületének orvosi szakosztályában 1927. április 30.-án tartott előadás.

Dr. PUTNOKY GYULA tanársegéd:

1. Typhus bacteriumos genyedésekről.

2. A tejsav hatása a kísérleti gümőkóros fertőzésre.

3. A szövettenyésztési eljárásokból meríthető általános orvostani tanulságok.

4. Typhus bacteriumos genyedésekről. A Szegedi Egyetem Barátai Egyesületének Orvosi Szakosztályában 1927. április 30.-án tartott előadás.

Dr. KUP GYULA díjas gyakornok:

1. Férfi emlőrák.
2. A cholesterin hatása a kísérleti tuberculosis fertőzésre.

Dr. KUBÁNYI ERNŐ díjas gyakornok:

1. Hídban ülő gümő klinikailag localisált esete.

DUBRAUSZKY VIKTOR és GERLEY FERENC:

1. A kerek gyomorfekély alaki kóreredete.

3.

A bölcsészet-, nyelv- és történettudományi Karban:

1922—23.

Dr. MÁRKI SÁNDOR egyetemi ny. r. tanár:

1. A háromszáz éves enyedi kollegium. Magyarság 228. sz.
2. Menekült kurucok Havasalföldön. Ellenzék 258. sz.
3. Az Árpádkor. (Erdélyi L. könyve.) Uj Élet 37. sz.
4. Petőfi a történelemről. (Felolv. a M. Történelmi Társulatban jan. 18.) Századok, 1—16.
5. Rákóczi Leselotehoz. Hirnök (Kolozsvár) 96—98. 1.
6. A történelmi regények. Pásztortűz 41. sz.
7. Emlékbeszéd Kozma Ferenc levelező tagról. (M. T. Akadémiában, márc. 19.)
8. A turáni népek jelene és jövője. (Felolv. a budai keresztény ligában január 10.) Turán 1. füzet.
9. Az első török birodalom. (Felolv. Budapesten a Turáni Társaságban, márc. 22.)
10. A régi Erdély. (Felolv. Budapesten, a Szefhében, márc. 23.)
11. Beszéd Apáthy István temetésén. M. Akad. Értesítő.
12. A magyar „Szív". Magyarság, 511. sz.

13. Erdély, Moldva és Havasalföld 1538-ban. Ellenzék 140. sz.

14. A százesztendős Monroë-elv. (Felolv. az Iskolánkívüli Népművelő Bizottságban Szegeden, április 15.-én.)

Dr. SCHNELLER ISTVÁN egyetemi ny. r. tanár:

1. Az erkölcsi nevelésről — tekintettel a szülők hibáira című előadás. (A paedag. Társaság által rendezett cyclusban.)

2. Die centrale bedeutung des Geschichtsunterrichts für die moralische Erziehung című 28 lapra terjedő dolgozat. (A genfi moralpaedagogiai kongresszus alkalmával.)

Dr. DÉZSI LAJOS egyetemi ny. r. tanár:

1. Magyar haláltáncénekek címén a Magyar Irodalomtörténeti Társaságban.

2. Madách Imréről a Dugonics Társaság Madách ünnepén.

3. Erdély nagyasszonyai címen a szegedi Mikes Irodalmi Társaságban 1923. ápr. 30.-án tartott előadásokat.

4. Telamon király széphistóriája. Budapest 1922.

Dr. SCHMIDT HENRIK egyetemi ny. r. tanár:

1. Tisza István boldog évei. Studium 1923.

2. Goethe Egmontja. Budapesti Szemle 1923. évf.

3. Benedetto Croce: Goethe és Georg Brandes: Goethe című műveinek ismertetése. Napkelet I. évf.

Dr. ERDÉLYI LÁSZLÓ egyetemi ny. r. tanár:

1. Kultura és világháború. Szent Ferencz Hirnöke. Kolozsvár, 1915. jún.

2. A legrégibb magyar nemzetségek. Uj Élet okt. 15.

3. Lehet-e a tudomány és az egyetem vallásos? Kath. Ébredés nov.

4. Szent István korának nagy példaadója. U. o. 1923. jan. 7.

5. Tanszabadság. U. o. jan. 14.

6. Árpádházi B. Margit. U. o. jan. 20.

Számos cikk és közlemény a Kath. Ébredésben 1922. okt. 21.-ig. U. e. hetilapnak 1923. jan. 1.-től főszerkesztője. A cikkek többnyire névtelenül jelentek meg.

Dr. HORGER ANTAL egyetemi ny. r. tanár:

1. A tárgyas igeragozáshoz. Magyar Nyelv, XVIII, 7.

2. Gombocz Zoltán: Nyelvtörténeti módszertan. (Ismertetés.) U. o. XVIII, 173.

3. Több népszerű tudományos előadást tartott.

Dr. MARÓT KÁROLY egyetemi magántanár:

1. A költészet lényege és látszata címen felolvasást tartott a Budapesti Philologiai Társaságban.

Dr. BANNER JÁNOS egyetemi magántanár:

1. Békésmegye múltjából. (Békéscsaba, 1923.)

2. Török rabságban 1787—1791. (Szeged, 1923.)

3. Adatok Békésmegye település-földrajzához. (Föld és Ember 1922. 2. sz.)

4. Magyarország néprajza. (Négy előadás a népművelő előadások sorozatában.)

5. A békési Litterae Currentales viselettörténet adatai. (Kézirat.)

1923—24.

Dr. SZÁDECZKY K. LAJOS egyetemi ny. r. tanár:

1. A székely története és alkotmánya, két kötet, sajtókészen.

2. Az oláhok Erdélybe törése és kivezetése 1916-ban, kéziratban, sajtókészen.

3. Gróf Bethlen Miklós bécsi fogságában írt Vallomásai, imádságai és történetbölcselmi emlékiratai, sajtókészen.

4. Gróf Bethlen Miklós „Sudores et Cruces" c. történelmi emlékirata. (Sajtókész kéziratban.)

5. A székelyek dáko-román eredetének oláh meséje. (A m. Tudományos Akadémia II. o. felolvasás, kéziratban.)

6. Lengyelek részvétele az 1848—49. magyar szabadságharcban. Bem és Petőfi 1924. márc. 15. lengyel-magyar egyleti ünnepi felolvasás. (Kéziratban.)

Dr. MÁRKI SÁNDOR egyetemi ny. r. tanár:

1. Marlborough herceg és a kurucok. Hadtört. Közlem. 181—198. l.

2. Csiky Gergely életéből. Pásztortűz, I. 841—7. l.

3. Három leány legendája. Hirnök (Kolozsvár), 373—375.

4. Kisfaludy Károly életéhez. Pásztortűz, 1020—1. l.

5. Kozma Ferenc emlékezete. (Akad. Emlékbeszédek.) Budapest, 1923. 8. r. 10.

6. Madách és a magyar sors. Magyarság 1. sz.

7. A nemesség történetírója. U. o. 144. sz.

8. Emlékbeszéd Ortvay Tivadarról. Budapest, 1923. 8. r. 32. l.

9. Regénytárgy Attila idejéből. Pásztortűz. 4. sz., 34. sz.

10. Egy magyar bibliofil lap ötven év előtt. Bibliofil Szemle, 1. sz.

11. Egy székely tudós (Szántó Károly) halála. Ellenzék, 79. sz.

12. Tarcsafalvi Boros János Enchiridionja. Ker. Magvető, 36—40., 80—82. l.

13. Rákóczi és a tengeri hatalmak. Hirnök, 9. sz. 201—3. l.

14. Emlékezés Petelei Istvánra. Pásztortűz, 15. sz., 142—145. l.

15. Följegyzések Salamon Ferencről. Erdélyi Irodalmi Szemle, VII. 212—216. l.

16. Szeged közművelődési jelentősége. Közművelődés, VI., 249—251. l.

17. Följegyzések. Magyarság 1923. aug. 7.—dec. 19., tizenhét közlemény.

18. Iparosok a szabadságharcban. Ujság, 1. sz.

Dr. Dézsi Lajos egyetemi ny. r. tanár:

1. Ilosvai Péter: Tholdi Miklósnak jeles cselekedeteiről és baynokságáról való historia. Utószóval ellátta Dr. Dézsi Lajos. A Magyar Bibliofil Társaság kiadása. Budapest, 1924. (Betűhű kiadás.)

2. Byron. A sziget. A költő halálának százados évfordulója alkalmából angolból fordította Dr. Dézsi Lajos. 1924. Amicus-kiadás. Kis 8°. 88 l.

3. Magyar Bibliofil Szemle. Évnegyedes folyóirat. Szerkeszti Dr. Dézsi Lajos. I. évfolyam 1—2. szám. 1924. január—június. Bpest. A Lantos r.-t. könyvesboltja 1924. N. 8°. 128 l.

Dr. Erdélyi László egyetemi ny. r. tanár:

1. Róbert Károly igazi neve. Magyar Kultura, Bpest 1923. jún. (P. Benedictus.)

2. Magyar őstörténet és honfoglalás. (P. Szilveszter.) U. o. u. a. aug. 503—506. l.

3. Egyházi vagyon és a bandériumok. U. o. u. a. szept. 543—546. l.

4. Szekularizáció. Credo c. folyóiratban. Bpest. 1924. 9—10. l.

5. A kath. Ébredés c. hetilapban közel 50 kisebb cikkely a vallás, történelem és bölcselet köréből.

Dr. málnási BARTÓK GYÖRGY egyetemi ny. r. tanár:

1. A philosophia lényege. (Megjelent az Acta Scientiarum . . . Sectio philosophica 3. füzeteként.)

2. Kant emlékezete. (Az Athenaeum 1924. évfolyamában.)

3. Kant és a protestantismus. (A Protestáns Szemle 1924. évf. Kisebb cikkek, tanulmányok a Protestáns Szemlében és a Pásztortűzben.)

Dr. HORGER ANTAL egyetemi ny. r. tanár:

1. Keztyű, Magyar Nyelv XIX. 45. Reszket, u. o. 46. Felel, u. o. 92. Némber, u. o. 93. Fészer, u. o. 142. Bélpoklos, Magyar Nyelv XX. 31. Család és cseléd, u. o. 77. Görbe, u. o. 78. Költői nyelv, u. o. 135.

2. Keresztény és keresztyén, Napkelet II. 287.

3. Fraj, frajla és frajcimmer, Ungarische Jahrbücher IV. 118.

4. Magyar Szavak Története. Budapest. 1924. Kókai Lajos kiadása.

Dr. KOGUTOWICZ KÁROLY egyetemi ny. r. tanár:

1. Kogutowicz Zsebatlasza az 1923. évre.

2. Kogutowicz-féle iskolai atlaszok.

3. A Föld és Ember szerkesztése.

Dr. HUSZTI JÓZSEF egyetemi ny. r. tanár:

1. Marcus Aurelius római császár Elmélkedései. Bpest. (Filozófiai Könyvtár IV. kötet.)

2. The Beginning of the Renaissance in Hungary. (The Oxford Hungarian Review II. 3.)

3. Celio Calcagnini in Ungheria. (Corvina. Második közlemény.)

4. Kisebb cikkek, ismertetések, bírálatok az Egyetemes Philologiai Közlöny, Magyar Pedagogia, Magyar Művelődés, Napkelet stb. folyóiratokban.

Dr. BUDAY ÁRPÁD egyetemi ny. r. tanár:

1. A középkor értékelése. Ellenzék (Kolozsvár.) 1923. május 13.

2. Műtárgyak és régiségek hamisítása. U. o. u. a. 27.

3. Erdélyi problémák félezer év előtt. (I—III.) U. o. június 3., 10., 17.

4. Magyarország Havasalföld bölcsőjénél. U. o. július 1.

5. Keleteurópa a XV. sz. elején. U. o. júl. 29.

6. Magyarország Moldova bölcsőjénél. U. o. aug. 19.

7. Az új műemlék-törvény Romániában. U. o. szept. 18.

8. Arról, amit Ázsiából hoztunk. (I—III.) U. o. szept. 30., okt. 7., 14.

9. A középkori Erdély. (I—III.) U. o. dec. 2., 8., 25.

10. Báthory Zs. és Mihály vajda szövetségének okai U. o. febr. 17.

11. Ezernyolcszázéves katonai okmány. U. o. 1924. jún. 15.

12. A történelem megismétlődik. Magyar kisebbség. (Lugos.) 1923. évf. 792—94.

13. Seprődi János. (Tárca.) Ujság (Kolozsvár) 1923. III. 8.

14. Meddig terjedt a római uralom? U. o. u. a. V. 4.

15. Maecenás, dilettáns és amatőr. (I—II.) U. o. u. a. 12—13.

16. A tornatanítás pedagógiai értéke. U. o. u. a. 29.

17. Műgyűjtés és műgyűjtők napjainkban. U. o. 1923. VI. 10.

18. Erdélyi és regáti mentalitás. (I—II.) (Tárca.) U. o. u. a. VI. 21—22.

19. Balkáni emlékek. (Tárca.) U. o. u. a. 26.

20. A fanarióták. (Tárca.) U. o. u. a. 22.

21. Kufstein. U. o. u. a. 10.

22. Civilizáció és Kultura. (Tárca.) U. o. u. a. 15.

23. Az erdélyi ősember nyomában. (I—II.) U. o. u. a. 22—23.

24. Emlékezés egy magyar repülőre. U. o. u. a. szept. 2.

25. Régi óntárgyaink. (Tárca.) U. o. u. a. 12.

26. Régi kályhacserepeink. (I—II.) (Tárca.) U. o. u. a. 20—21.

27. Az angyalok ábrázolása. U. o. u. a. okt. 2.

28. A levéltitok. U. o. u. a. 5.

29. Régi kolozsvári história. U. o. u. a. 14.

30. Magyar-román műv. kapcsolatok. I—II. U. o. u. a. 21. és 1924. I. 27.

31. A Hunyadiak és a román vajdaságok. (I—II.) U. o. nov. 11., 18. és 25.

32. Erdély rómaikori műveltségének alapényezői. Hirnök (Kolozsvár) 1923. márc. 15. 141—44. lap.

33. Két nagy ókori háború tanulsága. I—II. U. o. 1923. szept. 15. 431—33. és okt. 1. 457—60. lap.

34. A gyulafehérvári székesegyház. U. o. 1924. jún. 8. 252—53. lap.

35. Középkori műveltségünk jellemzése. I—II. U. o. júl. 1. 305—307., júl. 15. 329—331. lap.

36. Kolozsvár eredete és neve. Evangelikus Néplap. (Kolozsvár) 1923. júniusi szám.

37. Kié legyen az emberiség bölcsője? Magyar Nép. (Kolozsvár) 1923. febr. 10.

38. Az észtekről. U. o. u. a. máj. 26.

39. A bolgárokról. U. o. u. a. júl. 7.

40. Kőrösi Csoma Sándor. U. o. u. a. aug. 11.

41. A finnekről. U. o. szept. 7.

42. A szász intézmények. Magyar Nép. (Kolozsvár), 1924. máj. 31.

43. Történelem — anekdotákban. Erdélyi Magyar Naptár. 1924.

Ezeken kívül igen sok vezércikk, tárca, egyházi és iskolai vonatkozású cikk a kolozsvári Ellenzék és Ujság c. napilapok 1923—24. évfolyamaiban, legtöbbször név és jelzés nélkül.

Dr. HORVÁTH JENŐ egyetemi c. nyilv. rendkiv. tanár:

1. A trianoni béke megàlkotása. Diplomáciai tanulmány 1915—1920. Budapest, 1924.

2. Módszeres Világtörténelem. Budapest, 1924.

Dr. MARÓT KÁROLY c. nyilv. rendk. tanár:

1. Der Eid als Tat; Acta Litterarum ac Scient, reg. univ. Francisc. Joseph Sectio Phil.-hist. I. köt. 1. füzet.

2. Néhány ismertetés az Egyetemes Philologiai Közlönyben.

Dr. SCHILLING GÁBOR adjunctus, magántanár:

1. Abrégé de la revue Föld és Ember Tome I—III. Budapest, 1924. 15 l.

Dr. BANNER JÁNOS adjunctus, magántanár:

1. Tarcsai halászok közt. Békéscsaba, 1923. 34. lap.

2. Pásztor élet a XVIII. században. (Sajtó alatt.)

3. A csökmői sárkány. Székfoglaló a Dugonics-Társaságban. 1923. X. 21.

4. Adatok a békési határ XVIII. századbeli vízrajzához (térképpel). Föld és Ember. 1924. 1.

5. Paraszt anekdoták. (Pisze Kovács János.) (Sajtó alatt.)

6. Bevezető előadás a Sasfiókhoz. 1923. XI. 3. és XI. 8.

7. Magyarország néprajza. (2 előadás az iskolánkívüli népművelő bizottság előadás sorozatában. 1923 XII. 8. és 10.)

8. Magelhäs: A Föld első körülhajózása. (Ismertetés a Föld és Ember 1924. 1. sz.)

9. Száz évvel ezelőtt. (Békéscsaba történetéből.) Békésmegyei Közlöny 1924. 51—52. sz.

10. Néprajzi képek. (Iskolánkívüli népművelő bizottság előadás sorozatában 1924. III. 30.)

11. Oda át . . . (Emlékezés Tömörkény Istvánról a Pusztaszeri Árpád Egyesület Tömörkény irodalmi szakosztály májusi ülésén. Megjelent a Hétfői Rendkívüli Ujság 1924. V. 26. VI. 10. és 17.)

12. Képek a magyar nép életéből. (Előadás Békésen 1924. IV. 24.)

13. A szegedi céhek életéből. (Múzeumi előadás 1924. VI. 14. és 15.)

Dr. MISKOLCZY ISTVÁN egyetemi magántanár:

1. Anjou-királyaink és Lengyelország c.-en a Szt. István-Társulat 1923.-ik évi jubiláris tagilletményében.

1924—25.

Dr. SZÁDECZKY K. LAJOS egyetemi ny. r. tanár:

1. A székely puccs 1877-ben. Székely légió szervezése az orosz török háborúban. Budapest, 1920. 154. l.

2. Nemzetgyűlési beszédek. (15.) 1920—1922. A Ngy. Naplóban.

3. Előszó Gróf Bethlen Kata írásai és levelezései bp. 1922. kiadáshoz.

4. Székelyek és oláhok. (A székely kongresszuson 1918. nov. tartott felolvasás.) Magyar Élet 1922. évf.

5. Gróf Bethlen Miklós bécsi fogságában írt imádságai, önvallomásai, elmélkedései. Bemutatta a M. T. Akadémia II. o. 1922. nov. 18. (Kéziratban.)

6. Gróf Bethlen Miklós ismeretlen műveiről. A Magyar Élet 1922. nov. és dec. füz.

7. Gróf Bethlen Miklós rabságában írt emlékiratai, imádságai. (1704—1914.) A Budapesti Szemle 1923. évf. és különnyomatban. Budapest, 1923. 34. l.

8. Gróf Bethlen Miklós: Moribunda Transylvania c. emlékirata 1688-ból. (Kéziratban.)

9. Gróf Bethlen Miklós: Sudores et Cruces s. emlékirata 1708-ból. (Kéziratban.)

10. A Székelyek története és alkotmánya. Két kötet. (Kéziratban.)

11. A székelyek oláh rokonságának meséje. Akadémiai felolvasás. (Kéziratban.)

12. Az 1791-iki lengyel alkotmányról. Felolvasás a Lengyel Magyar Egyesület 1923. május 3. ünnepén. (Kéziratban.)

13. Lengyelek az 1848—49. magyar szabadságharcban. Bem és Petőfi. Felolvasás a Lengyel-magyar Egyesület 1924. március 15. ünnepén. (Kéziratban.)

14. Az oláhok betörése Erdélybe és kiverésük 1916-ban. (Egy kötetnyi kéziratban.)

15. Az oláhok betörése Erdélybe és kiveretésük 1916-ban. Külügyi Szemle 1925. 1—2. füzet, 1 különlenyomatban. Uj, bővitett külön kiadása magyar, angol s francia nyelven készülőben.

Dr. málnási Bartók György egyetemi ny. r. tanár:

1. Erdély lelke irodalmában. (Pásztortűz 1924.)

2. A philosophia lényege. (1924. Acta Litteratum ac scientiarum Regiae Universitatis Franciscó-Josephinae. Sectio: Philosophia. Redigit: Georgius Bartók. Tom I. fasc. 3.)

3. Kant emlékezete. (A Magyar Phil. Társaság közgyülésén tartott előadás. Atheneum 1924.)

Dr. Horger Antal egyetemi ny. r. tanár:

1. György, Magyar Nyelv XX., 171. István, u. o. XXI., 56. Pénz, u. o. 57.

2. Több népszerű tudományos előadást tartott.

Dr. Mészöly Gedeon egyetemi ny. r. tanár:

1. Nagy feneket kerít. (Szólásmagyarázat.) Magyar Nyelv. XX. 71.

2. Veszteg, vesztegel. (Szófejtés.) Megjelent: Magyar Nyelv. XXI. 120.

Dr. HUSZTI JÓZSEF egyetemi ny. r. tanár:

1. Platonista törekvések Mátyás király udvarában. Minerva-könyvtár I. sz.

2. Refrom után. (Felolvasás a Kath. Tanáregyesületben.)

3. Thebaldeus költeménye Mátyás királyhoz. (Klebelsberg-emlékkönyv.)

4. Callimachus Experiens költeményei Mátyás királyhoz. (Akadémiai értekezés.)

5. Kisebb cikkek, bírálatok, ismertetések az EPHK, Társadalomtudomány stb. folyóiratokban.

6. Bibliotheca Discipilorum I—II. (Szerkesztés.)

Dr. BUDAY ÁRPÁD egyetemi ny. r. tanár:

a) *Szerkesztette:*

1. Dolgozatok a m. kir. Ferencz József-Tudományegyetem archaeologiai intézetéből — Arbeiten des archaeologischen Instituts der Franz Josef Universität — Trauvaux de l Institut archéologique le l'Université François Joseph című folyóirat 1. évf. 1—2. sz. Szeged, 1925. 8°. 96 lap.

2. Jelentés az Egyetem Barátai Egyesületének 1922—1924. évi működéséről. Szeged, 1925. 8°. 48 lap.

b) *Nyomtatásban megjelent:*

1. In memoriam. (K. Finály Henrik és Pósta Béla emlékezete.) A Dolgozatok — Arbeiten — Trauvaux 1—17. lapjain.

2. Rómaikori leletek — Römische Kleinfunde. U. o. 26—29. lap.

3. Az erdélyi reformátusok és a román állam. Prot. Szemle, 34. évf. 18—24. lap.

4. Az erdélyi ág. ev. magyar egyház a román imperium alatt. U. o. 98—103. lap.

5. Az erdélyi unitárius és római kath. egyházak a román imperium alatt. U. o. 172—175. lap.

6. Románia egyházpolitikája. U. o. 240—244. lap.

7. A magyar közoktatásügy kálváriája Romániában. U. o. 306—313. lap.

8. Főtitkári jelentés. Az EBE-nek fennebb említett kiadványa 1—17. l.

9. Lábbeli az ókorban. Cipészek szaklapja (Kolozsvár), 1924. évf. 24. sz.

10. Honfoglaló őseink lábbelije. U. o. 1925. évf. husv. sz.

11. K. Finály Henrik születésének századik évfordulójára. Ellenzék (Kolozsvár), 1925. febr. 2. sz.

12. Bevezető előadás az „Egyenlőség" c. darabhoz. Szegedi Szinházi Ujság 1925. febr. 27. sz.

13. Alkalmi cikkek az erdélyi magyarság helyzetéről a 8 Órai Ujságban és a Pesti Hirlapban.

14. Van-e archaeologiai alapja a dáko-román kontinuitás elméletének? Sajtó alatt a Gróf Klebelsberg-Emlékkönyvben.

15. Erdély lelke művészetében. Sajtó alatt a Mikes Irodalmi Társaság „Erdély Lelke" című előadásgyűjteményének kiadásában.

c) *Előadást tartott:*

1. Őslakók-e a románok Erdélyben? címen az EbE. történelmi szakosztályában, a Csongrád vármegyei vitézi szék előtt és a Szefhe körben.

2. Az ősember élete címen Kiskundorozsmán és Orosházán.

3. Erdély lelke művészetében címen a Mikes Irodalmi Társaságban.

4. A görög-perzsa és pun-háborúk következményei címen a szegedi Munkás Otthonban.

5. Jókai emlékbeszédet tartott Kiskundorozsmán.

6. Történelmi tanítás a romániai középiskolákban címen az EbE. tört. szakosztályában.

7. Az egyiptomi fáraók élete és temetkezése címen Orosházán és Makón.

Dr. IMRE SÁNDOR egyetemi ny. r. tanár:

1. Közigazgatás és köznevelés. Magyar Közigazgatás. 1924. 48. sz.

2. Gondolatok a jegyzőnevelésről. Ugyanott 1924. 51. sz.

3. Das ungarische Erziehungwesen. Pädagogisches Zentralblatt (Langensalza), 1924. 12. sz.

4. A nőnevelés szervezése. Kisdednevelés, 1925. 1. sz., különny. Bpest, 1925. Studium, 8°. 15 l.

5. Protestáns szellem és ujjáépítés. Protestáns Szemle, 1925. 4. sz., különny. Bpest, 1925. Studium, 8°. 10 l.

6. A közélet erkölcsi követelményei. Az Orsz. Reform.

Jogakadémia (Kecskemét) Évkönyve 1924—25-re; különny. Budapest, 1925. Studium. 8°. 18 l.

7. A köztisztesség. Bethlen-Naptár az 1925. évre.

8. A gyermekek hazugságai. Mindent tudok, Az Ujság hetilapja. 1925. febr. 7.

9. Az igazmondásra való nevelés. Ugyanott 1925. jún. 6.

10. Apácai lelke. Ellenzék (Kolozsvár), 1925. 96. sz. Apácai-melléklet.

11. Az első magyar tanító. (Apáczai Csere Jánosról.) Magyar Közigazgatás, 1925. 16. sz.

12. Előszó A testi fogyatékosságok okai és megelőzése. Gyógypaedagogiai Könyvtár I., Bpest (1924.) c. kiadványban.

13. Ismertetés Szőnyi Sándor tanító Beszédek c. kötetéről. Protestáns Szemle, 1925. 6. sz.

Dr. CSENGERY JÁNOS ny. r. tanár:

1. Herondas mimiambusai. Jelenetek az életből. Kis Helikon. Rózsavölgyi és társa. Budapest, 1925.

Dr. MARÓT KÁROLY egyetemi c. ny. rk. tanár:

1. Zur religionsgeschichtlichen Wertung Homers; Arsbok, 1924. (Yearbook of the new society of Letters at Lund) 149—169. lap.

2. W. Dörpfeld — H. Rüter, Homers Odyssee; Egyetemes Philologiai Közlöny, 1925. 64—70. lap.

Dr. MISKOLCZY ISTVÁN egyetemi magántanár:

1. Előadásokat tartott az Urániában és a Szabad Egyetemen (a középkori kereskedelemről), a Kath. Tanáregyesületben (a középkor tanítása a középiskolában), értekezést írt „Anjou Károly balkáni politikája" címen. „A középkori kereskedelem története" című munkája sajtó alatt van.

Dr. SZENTIVÁNYI RÓBERT egyetemi magántanár:

1. Egy terjedelmes essay és számos kisebb cikk az angol, holland és francia időszaki sajtóban.

2. Petrus Comestor parisi cancellár élete és művei, valamint Anonymus-tanulmányok. (Kéziratban.)

Dr. BANNER JÁNOS egyetemi magántanár:

1. Szeged és az insurrekció. Szeged, 1924. X—XI. számai.

2. Szegedi szükségpénzek. Dolgozatok 1925. 1—2. sz.

3. Emlékezés Létay Balázsról. Felolvasás a szakülésen 1924. X. 29.

4. A XVIII. század történelmének humora. Előadás a vitéziszék összejövetelén. XI. 8.

5. Az ősember temetkezése. Előadás Dorozsmán XI. 29. és Orosházán 1925. I. 23.

6. Élet a szegedi tanyákon. A Magyar föld és élete c. olvasókönyvben.

7. Az őskor kulturája. Két előadás az iskolánkívüli népoktatás felolvasásain. 1924. XII. 14. és 22.

8. Az ipar lovagkora. Előadás a Munkás Otthonban. I. 30.

9. Színház égés. Pethes Imre életéből. Színházi Ujság. I. 24.

10. Szegedi halászbárka építése. (Dolgozatok 1—2.)

11. Szeged települése. Föld és Ember. 1925. 1. sz.

12. Tuth Ankh Amon. (Előadások: Makó III. 20., Békéscsaba IV. 27., Békés IV. 28. és Orosháza V. 8.-án.

13. A magyarság táncai. Ismertetés. Földrajzi Közlemények. 1925. 4—5.

14. Viski-Haberland: Néprajz. Ismertetés. U. ott.

15. Szegedi telepítések Délmagyarországon. U. ott.

16. Az orosházi céhek életéből. Előadás Orosházán. V. 8.

Dr. SZAKÁLL ZSIGMOND egyetemi lector:

1. Visszapillantás a világháborúra. (Beszéd. 1925. jún. 28.)

2. Felolvasás a Ferencz József-Tud.-egyetem Barátainak Egy. és a Szegedi Mérnök-Egylet egy-egy ülésén.

3. Előadás Finnországról a Belvárosi Moziban. (Mozgó képekkel.)

1925—26.

Dr. SZÁDECZKY K. LAJOS egyetemi ny. r. tanár:

1. A békerevizió kérdése. Bp. 1926. 152. l. A M. N. Szövetség kiadványa.

2. Erdély politikai jelentősége Magyarország történetében. (Felolvasás Hargitaváralja 1926. jan. 23. estélyén. Megjelent a Nagyenyedi Albumban 1926. és A „tündér" Erdélyben. Bp. 1926.)

3. A székelyek oláh rokonságának meséje. (Felolvasás a M. Tud. Akadémia II. osztálya 1923. ápr. 23. ülésén. Átdolgozva megjelent a Csengery-Emlékkönyv-ben Szegeden, 1926.)

4. A „tündér" Erdély. Székelyek és oláhok. (A M. Nemz. Szövetség kiadása. Bpest, 1926. 40 l.)

5. A békerevizió kérdése angol kiadása. (Nyomtatás alatt.)
6. A székelyek története (sajtó alá átdolgozása).

Dr. DÉZSI LAJOS egyetemi ny. r. tanár:

1. Sajtó alá rendezte: Hungarica, Ungarn betreffende im Auslande gedruckte Bücher und Flugschriften. Gesammelt u. beschrieben von Graf Alexander Apponyi. III. Band. Neue Sammlung. I. XV. und XVI. Jahrhundert, besorgt von L. Dézsi. München. Verlag Jacques Rosenthal. 1925. 8°., IV., 413. l.

2. Átnézte és irányította a Magyar Lexikon-t, melyet Fóris Miklós, Tóth András közreműködésével dr. Ványi Ferenc szerkeszt.

Dr. ERDÉLYI LÁSZLÓ egyetemi ny. r. tanár:

1. A székely eredet-kérdés megoldásának sark-pontjai. Akadémiai Értesítő 1922. okt.

2. A legszebb tudomány. Szeged. A szerző kiadása. 1922. 98 l., 2. átdolg. kiad. 1924.

3. Árpádkor. A magyar állam, társadalom művelődés legrégibb története 1301-ig. Pallas 1922. 349 l.

4. A magyar művelődéstörténet újabb irodalmából. Uj Élet. Szeged, 1922. 9—13. sz.

5. Vegyes kis cikkek a Kath. Ébredésben. Sok névtelen.

6. Mit tudunk a magyarok eredetéről. Az Est Hármaskönyvében 81—88. l. 1925. karácsony.

7. Bajtársi egyesületek a lovag korban. Klebelsberg-Emlékkönyvben.

8. Képek a magyar lovagkorból. Csengery-Emlékkönyvben, 134—49.

9. Volt-e Magyarországon szabad-királyválasztás, értekezés. Önálló kiadvány.

Dr. málnási BARTÓK GYÖRGY egyetemi ny. r. tanár:

1. Kant és a protestantizmus. (A Prot. Szemle Kant számában. 1924.)

2. Petőfi művészete. (Prot. Szemle. 1925.)

3. A hit világalkotó ereje. (A szászvárosi Kun-Kollegium Emlékkönyvében. 1925.)

4. Kant. (Kolozsvár, 1925.)

5. Demokritos tana az erkölcsi értékről. (Csengery-Emlékkönyvben 1926.)

6. Széchényi és Fichte. (Budapesti Szemle. 1926.) Ismertetések és bírálatok a Pásztortűz, Napkelet, Protestáns Szemle és a Társadalomtudomány hasábján.

Szerkesztette: Az Acta Litterarum ac scientiárum Regiae Universitatis Franciscó-Jozephinae. Philosophiai sectió-ját.

Dr. HORGER ANTAL egyetemi ny. r. tanár:

1. A Nyelvtudomány Alapelvei. Második javított kiadás. Budapest, 1926. Kókai Lajos kiadása.

2. Oláh és olasz. Magyar Nyelv XXI. 175. Irha. U. o. 201. Pentele. U. o. 271. A-si képző alaktanához. U. o. XXII. 21. Kesztölc. U. o. 43. Lápisz. U. o. 44. Kukorékol. U. o. 127. Sarval. U. o. 207. Hazudtol. U. o. 208.

Dr. BUDAY ÁRPÁD egyetemi ny. r. tanár:

a) *Szerkesztés:*

1. Emlékkönyv Csengery János születésének hetvenedik, tanári működésének negyvenötödik és egyetemi tanárságának harmincadik évfordulójára. Szeged, 1926. évi 8°. 310 lap.

2. Jelentés a Ferencz József-Tudományegyetem Barátai Egyesületének 1925. évi működéséről. Szeged, 1926. 8°. 19 lap.

3. Dolgozatok a m. kir. Ferencz József-Tudományegyetem Archaeologai Intézetéből. — Arbeiten des Arch. Inst. der Franz Josef Univesität. — Travaux de l'Inst. Archéologique de l'Université François Joseph. Szeged, 1926. II. évf. 1—2. sz. n. 8° 23 lap.

b) *Tudományos cikkek és tanulmányok:*

1. Az u. n. thrák lovasisten problemája. — Das Problem des sog. thrakischen Reiters. — Dolgozatok — Arbeiten — Travaux, II. 1—71. lap.

2. Két régiségtani kérdés. Csengery-emlékkönyv 103—7. lap. A bronz kincsleletek. — Die Bronz-Schatzfunde és Bronzkori áldozóhelyek. — Opferstellen des Bronzezeitalters címeken a Dolgozatok — Arbeiten — Travaux II. 219—23. lapjain.

3. Erdély művésztörténeti jelentősége. A n.-enyedi Bethlen-kollégium javára kiadott albumban, 49—75. lap.

4. Mit hoztunk Ázsiából? Előadás a Turáni Szövetség Pusztaszeri szakosztályában, nov. 17.-én. Megjelent: Szegedi Uj Nemzedék nov. 29. és dec. 11.-iki számában.

5. Morzsák népünk művészetéből. Pásztortűz (Kolozsvár) X. évf. 10. sz.

6. Család és iskola. Előadás a szegedi ref. elemi iskola szülői értekezletén. Kivonatosan megjelent az Egyházi Hiradó V. évf. 22. sz.

7. Nehány rómaikori emlékről. Előadás az E. B. E. bölcsészet-, nyelv-, irod. tört. és tört. tud. szakosztályában, március 11.-én.

8. H. Dienes József emlékirata. Ism. Protestáns Szemle, XXXV. évf. 181—3. lap.

9. Művészeti lexikon. Ism. Dolgozatok, II. évf. 230—1. lap.

c) *Alkalmi irások:*

1. Románia és a numerus clausus. Szegedi Napló, I. évf. 25. sz.

2. Márki Sándor emlékezete. Elnöki székfoglaló az E. B. E. szakosztályában. Kivonatosan megjelent: Szegedi Napló II. évf. 7. számában.

3. A csonka-torony érdekében. U. o. 168. sz.

Még számos más a Szegedi Naplóban és az Erdélyi Magyar Naptárban.

d) *Alkalmi és ismeretterjesztő előadások:*

1. Tuth-Ank-Amon fáraó sírja. Kilenc előadás az intézeti folyóirat javára.

2. Utazás a régi görög földön. Három előadás az E. B. E. szabad-egyetemi előadás sorozatában.

3. A szellemi élet válsága most kétezer éve. Előadás a szegedi Munkás Otthonban, dec. 29.-én.

4. A román fascizmus. Előadás az Öreg Szefhében, jan. 5.-én.

5. Erdélyi hírek. Előadás Hargitaváralja jelképes székely község összejövetelén, febr. 13.-án.

6. II. Rákóczi Ferenc. Elnöki megnyitó az E. B. E. szakosztálya által rendezett emlékünnepen, márc. 27.-én.

7. Ünnepi beszéd II. Rákóczi Ferenc szobrának ünnepélyes megkoszorúzásakor, ápr. 11.-én.

8. Hogyan öltözködtek a régi magyarok? Előadás a Turáni Szövetség Pusztaszeri szakosztályában, június hó 1.-én.

Dr. IMRE SÁNDOR egyetemi ny. r. tanár:

I. *Külön megjelent:*

1. A családi nevelés főkérdései. Bevezetés a szülői gondolkodásba. Budapest, 1925. Studium, 8°. 152 l. Ebből részleteket

közölt a Szülők Lapja (Budapest) 1925. évf., Kisdednevelés (Budapest) 1925. évf.

II. *Közlemények:*

1. A nemzet jövője és a leányok. Olajág (Budapest) 1925. XXVI. évf. 3—4. sz.

2. Gróf Teleki László Tanácsadása a nevelésről. Adalék a M. T. Akadémia első elnökének életéhez. Protestáns Szemle. 1925. XXXIV. évf. 9. sz.

3. Az ideges gyermek a családban. Ujság (Budapest), 1926. febr. 21.

4. Műveltségünk reformja (tévesen: Apák és fiúk címmel). Pesti Napló, 1926. május 11.

5. Töredékes gondolatok az erdélyi szellemről. Nagyenyedi Album. Budapest, 1926.; különny.

6. Megnyitó beszéd a K. O. E. közgyűlésén. Kisdednevelés, 1926. (LI. évf. 7. sz.)

7. Szülők és gyermekek c. előadások vázlata. Ujság (Budapest), 1926. okt. 30. és nov. 21. (A gyermek a családban címmel.)

8. Ismertetés Horváth Ödön: Bredeczky Sámuel élete c. műről. Protestánc Szemle 1925. XXXIV. évf. 7. sz.

III. *Szerkesztés:*

1. Szülők Könyvtára. Gyakorlati tudnivalók a gyermeknevelésről c. sorozat. Budapest, Studium; 1925-ben 1—3. sz., 1926-ban 4. és 5. sz.

Dr. ZOLNAI BÉLA egyetemi ny. r. tanár:

1. Magyar janzenisták. 108. l. Minerva, 1925.

2. Modern irodalmunk és az irodalomtudomány. Szeged, 1927, 16 l.

3. Nyelvek harca. Különnyomat a Magyar Nyelv 1926. évf.-ból, 14 l.

4. A látható nyelv. Budapest, 1926. 56 l.

5. Juhász Gyula. (Előadás a szegedi Juhász-matinén.)

6. II. Rákóczi Ferenc könyvtára. Budapest, 1926. 28 l.

7. Két kisebb cikk a Klebelsberg- és a Csengery-Emlékkönyvben.

8. A janzenista Rákóczi. Szeged, 1927, 30 l.

9. A nyelvi kifejezőség formái. Pécs, 1927, 25 l.

10. Balassi és a platonizmus. Budapest, 1928, 64 l.

11. Körmondat és tiráda. Budapest, 1929, 32 l.

12. Kisebb irodalomtörténeti és kritikai cikkek a Minerva és a Széphalom c. folyóiratokban.

13. Szerkesztés: Széphalom, Széphalom-Könyvtár, Études Françaises (1927 óta).

14. Sajtó alatt: Az irodalmi gondolat útja.

Dr. FÓGEL JÓZSEF egyet. nyilv. rendes tanár, a Magy. Tud. Akadémia tagja stb.

1. Quomodo Wladislaus II. Cancellariaque ejus de rebus litterariis meriti sint in Hungaria. Budapestini 1911.

2. Velencei diplomaták Budán a XV. század elején. Budapest, 1912.

3. Hassensteini Lobkowitz Bohuslav unter den Ung. Humanisten. (Megjelent a Magy. Tud. Akadémia, kiadta Ungarische Rundschau IV. füzetében.)

4. II. Ulászló udvartartása (1490—1516). A Magy. Tud. Akadémia Gorove-jutalmát nyert pályamunka. Budapest, 1913. Kiadja a Magy. Tud. Akadémia.

5. II. Lajos udvara. A Magy. Tud. Akadémiától Gorove-díjjal kitüntetett pályamű. Budapest, 1917.

6. Ismeretlen Corvin-codexek a bécsi National Könyvtárban. (Megjelent a Dézsi Lajos szerkesztette Bibliofil Szemle I. évfolyamában.)

7. A Corvina-Könyvtár állapota Mátyás király halála után a mohácsi vészig. (Megjelent a Szent István Akadémia kiadta „Bibliotheca Corvina, Mátyás király budai könyvtára" c. nagy díszműben.) Budapest, 1927.

8. A Corvina-Könyvtár Katalogusa. (Megjelent ugyanott.)

9. Különféle ismertetések és bírálatok.

Dr. MARÓT KÁROLY egyetemi c. ny. rk. tanár:

a) *Önálló dolgozatok:*

1. Költészet és Philologia. (E. Philologiai Közlöny, 1926. 14—83. l.)

2. *Ἄτλας ὁλοόφρων,* (Philologische Wochenschrift, 1926 585—590. l.

3. Homeros harcleírásai és az epikus műfaj kialakulása. (Csengery-Emlékkönyv, Szeged, 1926. 206—223. l.)

b) *Ismertetések:*

1. Berichtigung. (Philologische Wochenschrift, 1926, 544.)

Dr. BANNER JÁNOS egyetemi magántanár:

a) *Önállóan jelent meg:*

1. Tűzoltás a XVIII. században.

b) *Folyóiratokban megjelent cikkek:*

1. Nagykamarási leletek.
2. Halászat a Feketekőrös torkolatánál.
3. Jelentés a magyarcsanád-bökényi ásatásokról.
4. Az átokházi éremlelet.
5. A Demeter templomi éremlelet. (Valamennyi a Dolgozatok 1926. évfolyamában.)
6. Rákóczi Szegeden. (Csengery-Emlékkönyv.)

c) *Könyvismertetések:*

1. Erdélyiek Szegeden. (Az egyetemen megjelent kiadványok ismertetése a Pásztortűz 1925. X. 18. számában.)
2. Thiering: Szegedi kalauz. (Földrajzi Közlemények 1926. l.)

d) *Beszédek a Dugonics-Társaság képviseletében és megbízásából:*

1. Gonda József hódmezővásárhelyi síremlékének leleplezésén.
2. Várossy Gyula temetésén.

e) *Kisebb cikkek:*

1. A Magyarság, Szegedi Napló és Békési Hirlap hasábjain.

f) *Szakelőadások:*

1. A fejedelem Szegeden. (Bölcs. szakosztály III. 27. ülésén.)
2. Beszámolás a nyári ásatásokról. (U. o. IV. 17.)

g) *Régészeti és néprajzi előadások a nagyközönségnek:*

Gyula, X. 26. — Mezőberény, XI. 12. — Gyoma, XI. 13. — Endrőd, XI. 14. — Munkás Otthon, XII. 18. és 22. — Szegeden, XII. 10., I. 3., II. 24. — Hódmezővásárhely, III. 6. — Dorozsma, III. 13. — Kondoros, III. 19. — Szarvas, III. 20. —

Ócsöd, III. 20. — Békésszentandrás, III. 21. — Csanádpalota, III. 22. — Balatonboglár, IV. 18. — Kistelek, IV. 28.-án.

Dr. SZAKÁLL ZSIGMOND egyetemi lector:

1. India öntözésének története. 1925. Hirlapkiadó- és Nyomdavállalat r.-t. Szeged, 7·5 iv, 2 térkép.

2. Az öntözésről. Különlenyomat a Föld és Ember 1926. évf. 1. számából.

3. Több könyvismertetés és kisebb értekezés a Föld és Ember 1925. és 26. évfolyamaiban.

Dr. SZENTIVÁNYI RÓBERT egyetemi magántanár:

1. A runák eredete. (Csengery-Emlékkönyv 286—301. l.)

2. A régi byblosi feliratok és az abc keletkezése. Budapest, 1926.

3. A szeretet útján. Székesfehérvár, 1926.

Dr. MISKOLCZY ISTVÁN egyetemi magántanár:

1. Nagy Lajos emlékezete. (A Corvin Mátyás-Társaság Nagy Lajos-emlékünnepére.)

2. Egy keresztes hadjárat terve a mohácsi vész előtt. (A Mohácsi csata-emlékkönyve.)

1926—27.

Dr. SZÁDECZKY K. LAJOS egyetemi ny. r. tanár:

1. A békerevizió kérdése átdolgozott angol kiadása: Revision of the peace. c. a. Bpest, 1926. 138. l.

2. A „tündér" Erdély. Székelyek és oláhok. Bpest, 1926. (Megjelent a Nagyenyedi Albumban, a Csengery-Emlékkönyvben és együttes külön kiadásban.)

3. Lengyelek az 1848—49. magyar szabadságharcban. (Megjelent a gróf Klebelsberg-Emlékkönyvben.)

4. A székelyek története és alkotmánya. (Nyomtatás alatt.)

Dr. CSENGERY JÁNOS egyetemi ny. r. tanár:

1. Latin nyelvtan. I. Alaktan. Dr. Orbán Jánossal együtt szerkesztette. (Franklin-Társulat. 1926.)

2. Latin Olvasókönyv. I. Dr. Orbán Jánossal együtt szerkesztette. (Franklin-Társulat. 1926.)

3. A magyar Pindaros bemutatása a m. tud. Akadémiában és a Dugonics-Társaságban. (Felolvasás.)

4. Mutatvány Pindarosból. (Széphalom 3. füzet.)

5. Historia Romanorum: Latin olvasó- és gyakorlókönyv a II. osztály számára. Szerkesztette Dr. Orbán Jánossal. Bpest. (Franklin-Társulat. 1927.)

Dr. DÉZSI LAJOS egyetemi ny. r. tanár:

1. Rosnyai Dávid. Horologium Turicum. A Magyar Nemzet Múzeumi Könyvtár kéziratából bevezetéssel és jegyzetekkel ellátva kiadta: Dr. Dézsi Lajos. Budapest (Akadémia), 1926. 8°. 260 l.

2. Jegyzetek a Régi Magyar Költők Tára hetedik kötetéhez. Irta: Szilády Áron. A Magyar Tud. Akadémia megbízásából sajtó alá rendezte és folytatta: Dr. Dézsi Lajos, M. Akad. r. tag. Budapest (Akadémia), 1926. 321—426. l.

3. Magyar történeti tárgyú szépirodalom. Irta: Dr. Dézsi Lajos, Budapest. Kiadja: a Magyar Történelmi Társulat. 1927. (A Magy. Történettudomány kézikönyve. Szerk.: Hóman Bálint. I. köt. 4/B. füzet.) N. 8°. 162. l.

4. Pesti György Haláltáncéneke Holbein képeivel. Bevezetéssel ellátva közli Dr. Dézsi Lajos. Magyar Bibliophil Társaság. 1927. 8°. 80 l. (350 példányban nyomatott a M. Bibliophil Társaság 1927. évi tagilletményeként; nem került könyvárusi forgalomba.)

Dr. málnási BARTÓK GYÖRGY egyetemi ny. r. tanár:

1. Az erkölcsi értékeszme története. I. Az erkölcsi értékeszme története a görög philosophiában. Acta Litterarum ac Scientiarum Regiae Universitatis Francisco-Josephinae. Sectio: Philosophica. II. kötete. Szeged, 1926.

2. A régi és az új lélektan. (Protestáns Szemle 1927. évf. májusi füzet.)

3. Szerkeszti: az Acta Litterarum ac Scientiarum Regiae Universitatis Francisco-Josephinae Philosophiai Sectioját.

Dr. HORGER ANTAL egyetemi ny. r. tanár:

1. Halális, Méreg, Sorompó, Magyar Nyelv XXII. k. 281. l.
2. Kémény és kemence, u. o. 317. l.
3. Avval, evvel, azzal, ezzel, u. o. 340. l.
4. A *cc* > *rc* változáshoz, u. o. 341. l.
5. Karom és karmol, u. o. 344. l.
6. Kortës, u. o. XXIII. 48. l.
7. Kiabál, u. o. 49. l.

8. Ólálkodik, Tápió, Tápé, u. o. 50. l.

9. A hangrendi párhuzam, u. o. 127. l.

Dr. MÉSZÖLY GEDEON egyetemi ny. r. tanár:

1. A Halotti Beszéd „eleve" szava s adverbrumból lett nomenek a magyarban és a voyulban. Magyar Nyelv, 1926.

2. A Halotti Beszéd alaktani tanulságai. Szeged, 1926.

3. A „fakó" szó eredete. Magyar Nyelv, 1927.

4. A Halotti Beszéd „umuttei" szavának magyarázata. Magyar nyelv, 1927.

5. Mátyássy József „Frankfurti Utazás"-a bevezetéssel és jegyzetekkel. Széphalom, 1926.

6. A „modern" irodalomtudomány. Budapesti Szemle, 1927.

Dr. KOGUTOWICZ KÁROLY egyetemi ny. r. tanár:

1. Kartografia fejlődése az utóbbi tíz esztendőben. (Gróf Teleki-féle Magyar Földrajzi Évkönyvben, 1927. 113—124. lap.)

2. Szeged emberföldrajzi problemái. (Föld és Ember 1927. I. számában, 1—18. lap, térképekkel.)

3. Az új iskolai atlaszról. (Kókai, Budapest, 1927.)

4. A Magyar Szent Korona országai a triánoni béke előtt és után, fali térkép II. kiadása, Kókai, Budapest, 1926.

5. Alföld kutatás, Budapest domborművű térképe, Ausztrália új fővárosa. (Föld és Ember. 1926. 231—237. lap.)

6. Két ismertetés a Föld és Emberben, 1926. évfolyam.

7. A Föld és Ember 1926-os évfolyama és az 1927. évfolyam I—II. füzete jelent meg szerkesztésében.

8. Különböző cikkek a Szegedi Naplóban.

9. Földrajzi Intézetről ismertetés. A Széphalom 1927. 4—6. számában. 198—200. lap.

Dr. HUSZTI JÓZSEF egyetemi ny. r. tanár:

1. Janus Pannonius és Mantegna. Századok. 1926.

2. Platon eszményi állama. Széphalom. 1927.

3. Philippus Beroaldus Junior költeménye Keserű Márkushoz. Egyetemes Phil. Közl. 1927.

4. La prima redazione del „Convito" di Marsilio Ficino. Giornale critico d. filosofia italiana. 1927.

5. Janus Pannonius asztrologiai álláspontja. Minerva, 1927.

6. Francesco Maturanzio magyar vonatkozású költeményei. Egyetemes Phil. Közl. 1927.

7. Contributo alla storia della Biblioteca Estense. Archivum Romanicum. 1927.

8. Le relazioni di Antonio Tebaldeo colla corte di Mattia Corvino. Archivum Romanicum, 1927.

9. „Bibliotheca Discipulorum" III—IV. k. (szerkesztés).

Dr. BUDAY ÁRPÁD egyetemi ny. r. tanár:

Szerkeszti: Dolgozatok a m. kir. Ferencz József Tudományegyetem Archaeologiai Intézetéből. (Arbeiten des Archaeologischen Instituts der kön. ung. Franz Joseph Universität; Travaux de l'Institut Archéologique de l'Université François Joseph) c. folyóirat III. évfolyamát.

Szakcikkek és ismeretterjesztő előadások:

1. Vitás kérdések: a) Limesproblémák, b) Az u. n. thrák lovasisten kérdéséhez. Magyarul és németül, a Dolgozatok sajtó alatt levő évfolyamában.

2. Régészeti kutatásaink megszervezése. U. o.

3. Reinbold Ignác önéletírása. Az Erdélyi Irodalmi Szemle sajtó alatt levő s dr. Márki Sándor emlékének szánt számában.

4. Attila kincse. Szabadegyetemi előadás, Szegeden 1926. XI. 25., Nagykőrösön 1927. II. 17.

5. Ármaximálás másfélezer évvel ez előtt. Előadás a szegedi munkás Otthonban, 1927. jan. 11.

6. Gróf Teleki Blanka és Leövey Klára martyruma. Előadás a MANSz. okt. 6.-iki ünnepén.

7. Emlékezés az aradi tizenháromra. Előadás Hargitaváralja jelképes székely község okt. 9.-iki ünnepi összejövetelén.

8. Két limeskérdés. Az Egyetem Barátok Egyesülete bölcsészeti szakosztályának 1926. nov. 10. ülésén.

9. Mi lesz velünk? Székfoglaló a Dugonics Társaságban. 1926. nov. 14.

10. A XVI—XVII. sz.-beli magyar nemzeti viselet. A Turáni Szövetség Pusztaszeri törzsének összejövetelén, 1926. dec. 15.

11. Március 15. emlékezete. A Csongrádmegyei Vitézi Szék ünnepén.

12. A dákó-román kérdés. Mikes Irodalmi Társ. 1927. márc. 13.

13. Árpád magyarjai. Pusztaszeri Árpád-Egyesület matinéján, 1927. május 15.

14. Kötelességtudás, felelősségérzet. A ref. el. iskola szülői értekezletén, 1927. febr. 20.-án; megj. Egyházi Hiradó VI. évf. 7. sz.

15. Dr. Roska Márton. Az ősrégészet kézikönyve. I. Ism. Prot. Szemle, 37. évf. 569—71. lap.

16. Dr. Dézsi Lajos: Erdélyi képek és arcképek. Ism. U. o. 36. évf. 32—34. l. és Szegedi Napló nov. 28. sz.

17. A sírrombolásokról. Békésmegyei Közlöny, 1926. nov. 12. (257. sz.)

18. Dr. Pais Dezső: Magyar Anonymus. Ism. Prot. Szemle 36. évf. 181—183. l.

Több vezércikk a Szegedi Naplóban.

Dr. IMRE SÁNDOR egyetemi ny. r. tanár:

1. A felelősség. Protestáns Szemle, 1926. nov.

2. A személyiség kérdése. Kisdednevelés, 1926. aug.—szept., kny. n. 8°. 16. l. — Ugyanez: The personality and its development. IV-éme Congrès Intern. d'Éducation Morale, Rome 1926. Vol. I. 218—229.

3. A közigazgatási tisztviselők képzése. Magyar Közigazgatás, 1926. 39. és 40. sz.

4. Az egyéni és társadalmi nevelés viszonya. A Jövő Útjain, 1926. 4. sz.

5. Szereplő gyermekek. A Nő, 1926. nov.

6. A gyorsírás tanulásának jelentősége. Nagy Sándor-Emlékkönyv, 1927.

7. Önmagunk nevelése. Az Erzsébet-Népakadémia működéséről szóló Jelentésben, 1927.

8. A legújabb irodalom és az ifjúság. Híd, 1927. 2. sz.

9. Ismertetés: Gina Lombroso, A női lélek. Protestáns Szemle, 1927. márc.

Dr. ZOLNAI BÉLA egyetemi ny. r. tanár:

1. A látható nyelv. Pécs, 1926.

2. Modern irodalmunk és az irodalomtudomány. Szeged, 1927.

3. A nyelvi kifejezőség formái. Pécs, 1927.

4. Les sources italionnes S'une ballade hongroise. Revue des Etudes Hongroises, 1926. évf.

Dr. MARÓT KÁROLY egyetemi c. ny. rk. tanár:

I. *Önálló dolgozatok:*

1. A „Der Eid als Tat" c. dolgozat önismertetése, magyar és német nyelven, az E. Phil. Közlöny 1926. évfolyamában és kivonatában.

2. Lényeg és gondolat, Szépfalom, 1927. 2. füzet és külön is.

3. Aus der Frühzeit der Epik; Ramorino-Emlékkönyv, Milano, 1927.

II. *Ismertetések és bírálatok:*

Az E. Phil. Közlönyben, az Ethnographiában és a Szépfalomban.

Dr. SCHILLING GÁBOR adjunctus, magántanár:

1. A francia földművelő lakosság csökkenése és az idegenek bevándorlása Franciaországba. (Föld és Ember apró közleményei között, VI. évf. 172—173. lapon.)

Könyvismertetések:

2. Raoul Blanchard: Les Alpes francaises. (Föld és Ember VI. évf. 59. lap.)

3. Machatschek Fritz: Länderkunde von Mittel-Europa. Ugyanott, 114—116. l.

4. Fallex-Mairey: Géographie d'après guerre l'Europe. Ugyanott, 167—168. l.

Dr. BANNER JÁNOS egyetemi magántanár:

I. *Tudományos dolgozatok:*

1. A magyarországi zsugorított temetkezések. (Dolgozatok III. évf. 50. oldal.)

2. Ugyanaz német nyelven ugyanott.

3. Ásatás a Bánkút-rózsamajori halomban. (U. o. 2. oldal.)

4. Népvándorláskori sírok Nagykamaráson. (U. ott 16. old.)

5. Jelentés az őszentiváni 1926. évi ásatásokról. (Három nyomtatott íves kézirat a Dolgozatok szerkesztőjénél a folyóirat IV. évfolyama részére.)

6. Eine neue Abart der Hackenkreuz-Gefaesse. (Sajtó alatt a bécsi egyetem praehistorikus professorának, Dr. O. Menghinnek folyóiratában a Wiener Praehistorische Zeitschriftban. 10. oldal.)

7. Áldozati edény Ószentiványról. (Sajtó alatt az Erdélyi Irodalmi Szemle Márki Sándor emlékfüzetében. 8 oldal.)

II. *Ismertetések:*

8. A Dolgozatok II. évfolyamának ismertetése az Erdélyi Irodalmi Szemle 1926. évi utolsó számában.

III. *Tudományos előadások:*

9. Ethnologiai problémák az ószentiváni ásatásoknál. (A bölcsészeti szakosztály 1927. III. 23. ülésén.)

10. Az Ószentivánon feltárt őskori telep és temető kormeghatározása. (Az Országos Régészeti Társulat szakülésén, Budapesten, 1927. III. 26.)

IV. *Népszerűsítő előadások:*

Szegeden, 1926. XI. 5. és 9-én, XII. 8-án.
Nagykőrösön, 1926. XII. 5.-én és 1927. III. 20.-án.
Mezőberényben: 1926. XII. 28-án.
Kecskeméten, 1927. I. 21.-én.
Pécsett, 1927. III. 11.

Dr. MISKOLCZY ISTVÁN egyetemi magántanár:

1. Károly királyunk nevéről. (Századok.)
2. A nápolyi királyi levéltár. (Levéltári közlemények.)
3. A történeti nevelés az olasz középiskolában. (Magyar Művelődés.)
4. Magyar nyomok Nápolyban. (Nemzeti Ujság.)

Dr. SZENTIVÁNYI RÓBERT egyetemi magántanár:

1. Az abc keletkezése. Budapest, 1927.

Dr. BARANYAI ZOLTÁN egyetemi magántanár:

1. A nemzetközi tudományos intézmények és szervezetek repertóriuma. „A Magyar Tudománypolitika Alapvetése" (Budapest, 1927. szerk.: Magyary Zoltán) 521—545. lapjain.
2. Nekrológ Gragger Róbertről. Revue des Études Hongroises, 1926. évf. (4. köt.) 182—184. lapjain.
3. Francia eredetű szépprózа fordításaink (XVIII. század). Szinnyei-Emlékkönyv, 1927. (Magyar Nyelv).
4. Amiel, traducteur de Petőfi. Revue des Études Hongroises, 1927. évf. (5. köt.), 125—143. lk.
5. Szerkesztette (Eckhardt Sándorral) a Revue des Études Hongroises 4. és 5. köteteit.

Dr. SZAKÁLL ZSIGMOND egyetemi magántanár:

1. A zágráb-spalatói vasút. (Föld és Ember 1926. évf. I. sz.)

2. A buza és termelése gazdaság földrajzi szempontból. Szeged, 1926. Városi Nyomda, különlenyomat a Föld és Ember 1926. III. számából.

3. A gazdasági földrajz lényege. Szeged, 1927. Városi Nyomda, különlenyomat a Föld és Ember 1926. IV. számából.

Könyvismertetések:

4. Brunhés Jean: La Géographie Humaine. (Föld és Ember, 1925. III—IV.)

5. Erich Obst: Die Thünenschen Intensitätskreise und ihre Bedeutung für die Weltgetreidewirtschaft. (Föld és Ember, 1926. I.)

6. Bogdánfy Ödön: Az Alföld hidrologiája. Vízi munkálatok az Alföldön. (Föld és Ember, 1926. II.)

7. Stein Aurél: Legbelsőbb Ázsia földrajzának hatása a történetében. (Föld és Ember, 1926. II. sz.)

8. Paul Graf Teleki: Die weltpolitische und weltwirschaftliche Lage Ungarns in Vergangenheit und Gegenwart. (Föld és Ember, 1926. III. sz.)

9. Tonelli Sándor: Szeged. (Föld és Ember, 1926. III. sz.)

10. Baker O. E.: The Potential Supply of Wheat. (Föld és Ember, 1926. III. sz.)

11. Penck Albrecht: Das Hauptproblem der physischen Anthropogeographie. (Föld és Ember, 1926. IV. sz.)

Dr. JUHÁSZ BÉLA egyetemi (Archael. Int.) demonstrator:

1. Magyar hadifoglyok a krimi tatár rabságban 1657-től. Szeged, 1926. (Bölcsészetdoktori értekezés.)

TOMANÓCZY GUSZTÁV egyetemi vívótanár:

1. Mit jelent a keresztény és nemzeti irány érvényesítése a sportban? (Mj.: a MOVE. Hiv. Értesítő 1926. 14. sz.)

2. A rendszeres testnevelés értékelése. (MOVE. Hiv. Ért. 1926. 20. sz.)

3. A MOVE. és a testnevelési reform. (MOVE. Hiv. Ért. 1926. 22. sz.)

4. Szükség van-e a keresztény és nemzeti irány érvényesítésére a sportban? (MOVE. Hiv. Ért. 1926. 24. sz.)

5. Számok és egy epizod a testnevelés történetéből. (MOVE. Hiv. Ért. 1926. 28. sz.)

6. A fegyelem. (MOVE. Hiv. Ért. 1926. 31. sz.)

7. Még néhány szó a fegyelemről. (MOVE. Hiv. Ért. 1926. 38. sz.)

8. A levente ügyek. (Felolvasás a MOVE. 1926. augusztus hó 15.-én megtartott országos nagygyűlésén. Mj.: a MOVE. Hiv. Ért. 37. sz.)

9. A rendszeres testnevelés szerepe és fontossága a nemzetvédelemben és nemzetnevelésben. (Az 1923. évi MOVE. nagygyűlésen és 1924-ben a Magyar Tudományos Fajvédő Egyesületben felolvasott tanulmány kiegészítése. Kézirat.)

4.

A mennyiségtan-természettudományi Karban.

1922—27.

Általános Állattani intézet.

Dr. GELEI JÓZSEF nyomtatásban megjelent irodalmi munkássága 1922. szept. 1-től 1927. jún. végéig:

I. *Önálló munka:*

1. Állattan a középiskolák felső osztályai számára. Írták: Gelei József és Husz Ödön. 362 ábrával. Kolozsvár, Minerva irod. és nyomd. műint. R.-T. 1927. 8°, p. 1—287.

II. *Önálló búvárlatok:* értekezések szakfolyóiratokban.

2. Weitere Studien über die Oogenese des Dendrocoelum lacteum. III. Die Konjugationsfrage der Chromosomen in der Literatur und meine Befunde. Mit 1 Textfig. Arch. f. Zellforsch. Bd. 16., p. 299—370. 1922.

3. Existiert eine Selbstbefruchtung bei den Planarien? Biol. Zentralbl. Bd. 44. Heft 6., p. 295—299. 1924.

4. Hypergenitalismus durch Hodentransplantation verursacht. Hühnerversuche. Acta litt. ac scient., Sect. scient. nat. Tom I. fasc. 5., p. 125—126. Szeged, 1924.

5. Beiträge zur Cytologie der Hydra grisea nebst einigen biologischen Bemerkungen. Mit 12 Textfig. Zeitschr. f. wissensch. Biol. Abt. B, Zeitschr. f. Zell- u. Gewebel. Bd. I., p. 471—498., Berlin, 1924.

6. Bemerkungen zu der morphologischen und physiologischen Gliederung des Körpers unserer Süsswasserpolypen. Mit 7 Textfigg. Zool. Anz. Bd. 64., p. 117—125. 1925.

7. Über die Sprossbildung bei Hydra grisea. Angaben über die Selbstgestaltungsfähigkeit des Organismus als eines Ganzen. Mit 16 Textabb. Zeitschr. f. wiss. Biol. Abt. D, Bd. 105., p. 633—654. 1925.

8. Über den Kannibalismus der Stentoren. Mit 8 Textfigg. Arch. f. Protistenk. Bd. 52., p. 404—417. Jena, 1925.

9. Trochiscia im Symbiose mit der Larve von Rana agilis. Mit 2 Textfigg. Folia cryptog. Vol. I., p. 89—92. Szeged, 1925.

10. Nephridialapparat bei den Protozoen. Mit 2 Textabb. Biol. Zbl. Bd. 45., p. 676—683. Leipzig, 1925.

11. Adatok a csalánsejtek problémájához. Állatt. Közl. 32. köt., 112. l.

12. A Paramaecium nephridiatum morphologiája. U. o. 32. köt., 110—111. l.

13. A ciliumok finomabb szerkezete. Orvosi Hetilap, 1925. 44. sz. Budapest.

14. Adatok a vetési varjú (Corvus frugilegus L.) táplálkozásához. Aquila, 32—33. évf. 163—164. l. Budapest, 1925—26. Németül is, p. 164—166.

15. Zur Kenntnis des Wimperapparates. Mit 24 Textabb. Zeitschr. f. Anat. u. Entwickl. gesch. I. Abt. Zeitschr. f. Gesamt. Anat., Festschr. f. M. v. Lenhossék. Bd. 81., p. 530—553. Berlin, 1926.

16. Új Paramaecium Szeged környékéről. (Paramaecium nephridiatum nov. sp.) 15 szöv. közti ábrával. Állatt. Közl. 1925. évf. 22. köt., 121—162. l. Budapest, 1926.

17. A potentia prospectiva és a differentiálódás. (Biologiai tanulmány a Dendrocoelum sziksejtjein; életszövettani adatok a Hydráról; a pete a fajfejlődésben.) 1 táblán 5 ábra és 2 szöv. közti rajzzal. Math. Termtud. Közl. 35. köt., 67—112. l. Budapest, 1926.

18. Sind die Neurophane von Neresheimer neuroide Elemente? Mit 6 Textfigg. Arch. f. Protistenk. Bd. 56., p. 232—242. Jena, 1926.

19. Eine neue Osmium-Toluidinmethode für Protistenforschung. Mit 8 Textfigg. Mikrokosmos, 20 Jhrg., p. 97—103. Stuttgart, 1926—27.

20. Zilienstruktur und Zilienbewegung. Mit 3 Textfigg.

Verhandl. d. Deutsch. Zool. Gesellsch. 31. Jahresversammlg. zu Kiel. (Zool. Anz. II. Suppl.-bd., p. 202—213. Leipzig, 1926.

21. Új készülékek a vízfenék kutatására. 5 ábrával. Arch. Balat. Vol. I. Német szöveggel együtt 164—172. l. Budapest, 1926. — Szerzői referatum u. ezen tárgyról: a Biological Abstracts University of Pensylvania-ban, 1928.

22. Mi vezeti az állatot a látatlan vízhez? 1 képpel. Term. Tud. Közl. 59. köt., 186—192. l. Budapest, 1927.

23. Eine neue Blindtriclade aus Ungarn. Mit 3 Fig. Zool. Anz., Bd. 72., p. 35—46. Leipzig, 1927.

24. Das Rätsel der Nesselzellen. Mit 8 Textabb. Biol. Zbl. Bd. 47., p. 327—343. Leipzig, 1927.

25. U. azon címen szakelőadás, megjelent: Sitzungsber. d. Gesellsch. naturforsch. Freunde. 3 ábrával. Berlin, 1927. p.

26. Van-e az állatoknak öntudatos alkalmazkodó készségük? Természet. 23. évf. 9—10. sz. Budapest, 1927.

27. Angaben zu der Synbiosefrage von Chlorella. Mit 5 Textfigg. Biol. Zentralbl. Bd. 47., p. 449—461. Leipzig, 1927.

28. Adatok a sejt biologiájához. Biologiai tanulmány a Hydra és a Microstomumok csalánsejtjein. 8 szövegbéli rajzzal. Székfoglaló értekezés a M. Tud. Akad. III. oszt.-nak 1927. évi május 23.-án tartott ülésén. Német kivonattal 1—36 old. M. Tud. Akad. Math. Termtud. Értesítője, 44. köt., 577—612. l. Budapest, 1927.

29. Der Bau der Tricladenmusculatur. Mit 8 Textfigg. Zool. Anz. Bd. 73., p. 21—32. Leipzig, 1927.

30. Beiträge zur Morphologie, Physiologie und allgemeinen biologischen Bedeutung des Tricladendarmes. Mit 41 Figg. Zool. Jhrb. 1927. Abt. f. Anatomie u. Ontog. d. Tiere, Bd. 50., p. 1—54. Szerzői referátum u. ezen tárgyról: Biological Abstracts University of Pennsylvania, 1928.

III. *Népszerűsitő tudományos cikkek:*

31. Éhinség pusztít legjobb barátaink között. Ellenzék, 1923. jan. 21.-i számában, Kolozsvár.

32. Aki a fekete halálon az első győzelmet aratta. Emlékezés Jenner Edwardra. U. ott, 1923. jan. 28.-i számban.

33. A vér csodavilága. U. ott, 1923. febr. 4.-i számban.

34. A vér átömlesztése. U. ott, 1923. febr. 11.-i számban.

35. Röntgen és az X sugarak szerepe az élettudományban. U. ott, 1923. febr. 1.-i számban.

36. A százéves Pasteur. Temesvári Hirlap, 21. évf. 37. sz. Temesvár, 1923.

37. Az emberiség két nagy jótevője, Jenner Edward és Pasteur Lajos. Ifjú Erdély, I. évf. 1., 2. és 3. számában 7 oldalon. Kolozsvár, 1923.

38. Hála a tudósoknak. Ki volt Röntgen? Magyar Nép, III. évf. 1923. febr. 24.-i sz. Kolozsvár.

39. A szabad vásár és a cserebere a szervek világában. A szabad transplantatió. Ellenzék, 1923. febr. 25.-i számában, Kolozsvár.

40. Az Ember első tragédiája. Pásztortűz, III. évf. Kolozsvár, 1923.

41. Az emberi életkor felső határa. Ellenzék, 1923. márc. 18.-i számában. Kolozsvár. 1923.

42. A hosszú életről. U. ott, 1923. márc. 25.-i számban.

43. Foglalkozásmód és a hosszú élet. U. ott, 1923. április 8.-i számban. (E három összefüggő cikk: 41.—42. és 43., csekély változtatással megjelent a Magyarság 1925. évi VI. évf. 188., 194. és 200.-ik számában, Budapest.)

44. Halál és helyrepótlás az élet ölén. Ellenzék, 1923. márc. 4.-i számában, Kolozsvár.

45. A bitófa helyett a tudomány oltárára. U. ott, 1923. május 20.-i számban.

46. A mi igazi tragédiánk. Tanári székfoglaló értekezés. Concordia könyvnyomda, Kolozsvár, 1923. április 14.

47. A sejt és az amoeba. Ellenzék, Kolozsvár, 1923. június 17.-i szám.

48. Amikor a természet pihenőre tér. Kevés változtatással u. az, mint a Keleti Ujság IV. évf. nov. 20. és 27.-i számában Kolozsvárt, 1921-ben „Elmúlás-e vagy csak megpihenés" címen megjelent két közlemény. — Dr. Kiss Ernő: Magyar nyelvtan és olvasókönyv középiskolák I. oszt.-a számára. Kolozsvár, 1923.

49. Befolyásolható-e a fiú- és leánygyermekek születési arányszáma? Vasárnapi Ujság, V. évf. 22. sz. Kolozsvár, 1924.

50. Az alsóbbrendű metazoon a társadalmi organisatio szempontjából. „Kultura" I. évf. 112—128. l. Résumé: Le Métazoire inférieur comparé a l'organisation sociale humaine, p. 182. Kolozsvár, 1924.

51. Az áldatlan házasélet. Pásztortűz, XI. évf. 12. sz. Kolozsvár, 1925.

52. Rengeteg kártékony rovar pusztít a legelőkön. Szegedi Uj Nemzedék, VII. évf. 141. sz. Szeged.

53. Az Alföld élettudományi problémái. Magyarság, VI. évf. 253. sz. Budapest, 1925. nov. 8.

54. Darwin és a fajok keletkezése. Az Est Hármaskönyve, 243—256. l. Budapest, Athenaeum, 1925—26.

55. Izlandi vendégek a szegedi tanyákon. Szegedi Uj Nemzedék, VII. évf. 273. sz. Szeged, 1925. november 19.

56. A csontok daktiloskopiája. Magyarság, VI. évf. 1925. nov. 29.-i szám, Budapest.

57. Állatok, melyek a maguk gyártotta szőnyegen járnak. U. ott VI. évf. 292. sz. Budapest, dec. 25.

58. A magyar strucc. Szegedi Uj Nemzedék. VII. évf. 284. sz. Szeged, 1925.

59. Az élőlények vegyi kapcsolatai. U. ott, VIII. évf. 42. sz. Szeged, 1926.

60. Mit tanított Darwin? U. ott, VIII. évf. 54., 57. és 64. számban. (Három közlemény.)

61. Az állati mérgek és gerjesztő anyagok. Term. Tud. Közl. 58. köt., 12. sz., 533—561. l.

62. Hozzászólás Dr. Gorka Sándornak „Az állattan multja, jelene és jövője fejlődésének biztosítása hazánkban" című előadásához. „Term., Orvos, Műsz. stb. orsz. kongresszus Munkálatai", Budapest, 1926. jan. 3—8-ban, 184—186. l.

63. Beszéd a tihanyi biologiai állomás alapkőletételén, 1926. aug. 25.-én. Arch. Balat. Vol. I. p. 262—268. U. ott németül is. Tihany, 1927.

IV. *Cikkek és hirlapi cikkek:*

64. Apáthy István élete. Tudományos felfedezései. Keleti Ujság V. évf., 1922. szept. 29.-i szám.

65. Apáthy István. 1863—1922. 5 órai Ujság, II. évf. 219. sz. Kolozsvár, 1922.

66. Országhíres Apáthy Istvánról. Három közlemény. Ellenzék, 43. évf. 221., 223. és 224. sz. Kolozsvár, 1922. október 1.-i, 4.-i és 5.-i szám.

67. Apróságok Apáthyról. U. ott. okt. 10.-i sz. 1922.

68. A természettudományi oktatás reformja az új középiskolában. Két közl. Pásztortűz, VIII. évf. 12. és 13. sz. Kolozsvár, 1922.

69. A Székelyföld egyik gyöngye. Magyar Nép, III. évf. 2. sz. Kolozsvár, 1923. január 13.

70. A családi név és a férfiágon való átöröklés, Pásztortűz, X. évf. 9. sz. Kolozsvár, 1924.

71. A gazdák tudósa. Magyar Nép IV. évf. 26. sz. Kolozsvár, 1924. jún. 28.

72. A székelyek bárója. Emlékezés báró Szentkereszthy Bélára. Magyar Nép V. évf. 36. sz. Kolozsvár, 1925.

73. Természete vagy sorsa magyarnak a föld? U. ott, VI. évf. 174. sz. 1925.

74. Gyergyó legszebb gyöngye. A Gyilkos tó. Ifjúság és Élet, II. évf. 5. sz. Bpest, 1926. márc. 10.

75. A tihanyi biologiai állomás. Magyarság, VII. évf. 54. sz. Bpest, 1926.

76. Nápoly és a tenger. Szegedi Uj Nemzedék VIII. évf. 66. sz. Szeged, 1926. márc. 21.

77. Első ismeretségem a tengerrel. A Szegedi Napló Karácsonyi Könyve 77—80. l. Szeged, 1927.

78. A szegedi általános állattani intézet kutató munkássága. Széphalom, I. évf. 4—6. sz. 197—198. l. Szeged, 1927.

79. Az új Szent-Anna tó. Ifjúság és Élet III. évf. 7. sz. 134—35. l. Bpest, 1927. dec. 10.

V. *Szakelőadás szakülésen, nyomtatásban megjelent kivonattal.*

80. A ciliumok mozgásállapota és a ciliumtakaró hullámmintázata. Állatt. Közl. 23. köt. 216. l. Bpest, 1926. Tartott ezenkívül 16 szakelőadást az E. B. E. természettudományi és Kir. Magy. Term.-tud. Társulat Állattani szakosztályán és több népszerű előadást a szabadegyemen s a Munkástovábbképzőben.

VI. *Könyvismertetés.*

81. Lambrecht Kálmán: Az ősember címen megjelent könyvének ismertetése. Széphalom, I. évf. 229—30. l. Szeged, 1927.

Dr. MÁTYÁS JENŐ nyomtatásban megjelent irodalmi munkássága 1922. szept. 1-től 1927. jún. 30-ig:

1. Mikrometrische vergleichend-anatomische Studien an den Knochen-Röhrchen. Mit 8. Textfigg., I—XLIII. Tabell. und 1—84 Taff. Acta litt. ac scient. Sect. scient, natur. Tom. II. p. 23—69. Szeged, 1925.

2. U. az, II. Teil. U. ott. Tom. II. p. 142—175. 1926.

3. U. az, III. Teil. U. ott. Tom. II. p. 229—253. 1927.

4. U. az, IV. Teil. U. ott. Tom. I. Nov. ser. p. 18—40. 1928.

5. A csontvizsgálatok fontossága a régészetben. „Dolgozatok" III. évf. Szeged, 1927. Német kivonattal. 167—187. l.

6. Demeter-Mátyás: Mikroskopisch vergleichend-anatomische Studien an Röhrenknochen mit besonderer Rücksicht auf die Unterscheidung menschlicher und tierischer Knochen. Mit 32 Textabb. und 15 Taff. Zeitschr. f. Anat. und Entwicklungsgesch. I. Abt. Zeitschr. f. die gesamte Anat. Bd. 87. p. 45—99. München-Berlin, 1927.

Dr. ROTARIDES MIHÁLY nyomtatásban megjelent irodalmi munkássága 1922. szept. 1-től 1927. jún. 30-ig:

1. Beiträge zur Kenntnis der sarmatischen Landschneckenfauna des Réz-Gebirges im Komitate Bihar. Mit 1 Textfigur. Annal. Mus. Nat. Hung. XXII. p. 127—141. Bpest, 1925.

2. Über die Bändervariationen von Cepaea vindobonensis Fér. Mit 3 Textfigg. und 3 Tabell. Zool. Anz. Bd. 47. p. 28—44. Leipzig, 1926.

3. Az Örvös csiga (Cepaea vindobonensis C. Pfr.) szalagvariációja. Állatt. Közl. 23. köt. 73—86. l. Bpest, 1926.

4. Adatok az Alföld Puhatestű-faunájának ökologiájához. U. ott, 23. köt. p. 179—187., francia resumé, p. 226.

5. A variabilitásról és tanulmányozásának módszereiről. Malakozoologiai tanulmány. 7 szövegábrával. U. ott, 24. köt. p. 143—165. (Francia kivonattal.)

Dr. KOLOSVÁRY GÁBOR nyomtatásban megjelent irodalmi munkássága 1922. szept. 1-től 1927. jún. 30-ig:

1. Az állatok lelki fejlődésének sajátságairól (vonatkozással az emberre). „Studium" kiad. Bpest, 1924. 1—16. l.

2. Kísérletek a Vízisiklóval labirintusban. 1 szöv. ábrával. Állatt. Közl. 22. köt. 178—179. l. Bpest, 1925.

3. Morphologische und biologische Studien über die Spinne Trochosa singoriensis (Laxm). Mit 14 Figg. Arch. f. Naturgesch. 91. Jhrg. 1925. Berlin, p. 137—155.

4. Über die Verbreitungsfrage der Trochosa singoriensis Laxm. in Ungarn und die Lebensweise dieser Spinne. U. ott, 91. Jhrg. p. 3—11. 1925.

5. A szongáriai Cselőpók Trochosa singoriensis Laxm. Morphologiai tanulmány 4 szöv. képpel és 1 táblán 8 rajzzal.

Acta litt. ac scient. Sect. scient. nat. Tom. II. p. 5—24. Szeged, 1926.

6. II. Über die Variabilität der Trochosa singoriensis Laxm. Mit 1 Texttab. u. 8 Textfigg. Acrh. f. Naturgesch. 91. Jahrg. 1925. Berlin, p. 265—276.

7. Lélektani kísérletek hangyákkal. Állatt. Közl. 24. köt. 181—184. l. 3 szöv. ábrával. Bpest, 1927.

Állatrendszertani Intézet.

Dr. FARKAS BÉLA egyetemi ny. r. tanár tud. irod. működése:

1. Csillangós hámsejtek az Izeltlábúakban. Előadás a Kir. M. Természettudományi Társulat állattani szakosztályában 1922. május 6. L. Állattani Közl. XIX. k. 89. l.

2. A neuronok és neurofibrillák. Előadatott a M. K. F. J.-Tud.-egyetem Barátai Egyesületének orvos-természettud. szakosztályában. L. Erdélyi Orvosi Lap 1923. 6. szám. 92. l.

3. Adatok a szívókarú véglények (Acinetaria) ismeretéhez. Előadatott a K. M. Természettud. Társulat állattani szakosztályában Budapest. L. Állattani Közlemények XXII. k. 238. l. 1923.

4. Dr. Apáthy István. Budapesti Szemle CXCII. k. 550. sz. 226—233. l. Budapest, 1922.

5. Dr. Apáthy István. 1863—1922. Különlenyomat az Erdélyi Orvosi Lap 1922. dec. 1. számából. Cluj-Kolozsvár, Minerva irod. és nyomdai műint. 1923.

6. Beiträge zur Kenntnis der Anatomie und Histologie des Darmkanals der Copepoden. Acta Litterarum ac Scient. reg. Univ. Fr. Jos. Sect. Scient. natur. Tom. I. fasc. 2. 47—76. l. m. 6 Textfigg. u. Taf. I. Szeged, 1923.

7. Apáthy István egyet. tanár a Magyar Adria Egyesület vál. tagja. A Tenger XIII. évf. 1923. 7—11. l.

8. Stefan v. Apáthy. Rivista di Biologia. Vol. 5. fasc. 4. 561—570. l. Róma, 1923.

9. Adatok a Poriferak finomabb szerkezetének ismeretéhez. Előadás a M. K. F. J.-Tud.-egyetem Barátai Egyesületének orvos-természettud. szakosztályában. L. Acta Litt. ac. Scient. Reg. Univ. Hung. Franc. Jos. Sect. Scient. nat. T. II. fasc. 1. 73. l. 1925.

10. Adatok a promitozis ismeretéhez. Előadás u. ott, l. u. ott 74. l.

11. A természettudományi szakosztály 1923. évi működé-

séről szóló jelentés. Acta Litt. ac. Scient. Reg. Univ. Hung. Fr. Jos. Sect. Scient.-nat. T. II. fasc. 1. 70—74. l. Szeged, 1925.

12. Beiträge zur Kenntnis der Suctorien. Taf. VII. u. 1 Textfigg. Archiv f. Protistenkunde Bd. 48. Heft 1. 125—135. l. Jena, G. Fischer, 1924.

13. Adatok a Spongyafélék szerkezetének ismeretéhez. Előadás a Kir. M. Termtud. Társ. Állattani Szakosztályában 1925. jún. 1. L. Állattani Közlemények XXII. k. 3—4 f. 240. l.

14. Adatok a külső elválasztású mirigyek ismeretéhez. Előadás a Kir. M. Természettud. Társulat állattani szakosztályában 1926. márc. 5. L. Állattani Közlemények XXIII. k. 210 l.

15. A tihanyi biologiai állomás alapköve. Nemzeti Ujság. Budapest. VIII. évf. 191. sz., 1926. aug. 25.

16. A Poriferek embryologiájáról. Előadás a Kir. Magy. Természettud. Társulat állattani szakosztályában. L. Állattani Közlemények, XXIII. k. 216. l.

17. Hol kell elhelyezni a Szegedi Egyetemet? Szegedi Uj Nemzedék VII. évfolyam. 83. sz. u. l. 1925. ápr. 12.

18. Embertan (Anthropologia). Hozzászólás a természet-, orvos, műszaki és mezőgazdaságtudományi országos kongresszuson. L. Munkálatai Bp., 1926. 171. l.

19. Állattan (Zoologia). Hozzászólás u. ott. 186. l.

20. Zur kennntnis der Tegumentaldrüsen der Dekapoden. Mit 1 Abbild. im Text und Taf. 1. u. 2. Zoologische Jahrbücher Abt. f. Anat. und Ontogenie der Tiene. Bd. 49. 1—56. l. G. Fischer, Jena, 1927.

21. Oxford és Szeged egyeteme. Szegedi Napló III. évf. 121. sz. 1927.

22. A faj fogalma és jelentősége. Előadás a F. J.-Tud.-egyetem Barátai Egyesülete által rendezett szabad egyetemen. L. Szegedi Napló IV. évf. 68. sz. 1928.

23. Az emberi szájban élősködő amoebákról. A magyar orvosok és természetvizsgálók Pécsen tartott XXXIX. vándorgyűlésének emlékkönyvében.

24. Dahlem és Tihany. Uj Nemzedék Budapest, 1928. júl. 12. sz.

25. Über den feineren Bau und Entwicklung der Spongien. Előadás a X. nemzetközi zoologiai kongresszuson Budapesten. 1927. szept.

Beiträge zur Kenntnis des feineren Baues und der Entwicklung der Spongien. Mi 3. Figg.

In X-e Congrès international de Zoologie Ferru à Budapest 2-me partie p 933—942.

Mint a „Derichte über die wissenschaftliche Biologie" Verl. Jul. Springer Berlin munkatársa, nevezett folyóiratban a következő kritikai referatumokkal:

26. Dudich, E.: Systematische und biologische Studien an den Phronima-Arten des Golfes von Neapel. Zool. Anz. Bd. 65. H. 5—6. S. 117—139. 1926. (Fenti folyóirat Bd. I. H. 1—2. 127. lap. 1926.)

27. Szalay, L.: Die Hydracarina Fauna des Balatonsees. I. Mitt. Archivum Balatonicum Bd. 1. T. S. 33—53. 1926. (F. f. Band I. H. 9. 651. lap. 1926.)

28. Schenk, I.: Die Reiherkolonie im Kisbalaton. Arch. Balatonicum Bd. 1. K. 1. S. 55—70. 1926. (F. f. Bd. I. H. 10. 730—31. lap. 1926.)

29. Abonyi A.: Über die Männchen des Apus cancriformis Schäffer auf Grund der in der Umgebung der biologischen Station zu Révfülöp gesammelten Exemplare. Arch. Balatonicum Bd. 1. Nr. 1. S. 71—81. 1926. (F. f. Band I. H. 11. 786. 1926.)

30. Kanajew, I.: Einige histologische Beobachtungen über das Entoderma der Pelmatohydra oligactis Pall. bei der Regeneration. (Laborat. d. exp. Zool. u. Genetik, naturwiss. Inst. Peterhof.) Zool. Anz. Bd. 67. H. 9—10. S. 228—234. 1926. (F. f. Bd. II. H. 3—4. 172—73. lap. 1926.)

31. Rotarides, M.: Über die Bändervariationen von Cepaea vindobonensis Fér. (Zool. Inst. Univ. Szeged.) Zool. Anz. Bd. 67. H. 1—2. S. 28—44. 1926. (F. f. Bd. II. H. 7—8. 369. lap. 1926.)

32. Wermel, Eugen: Cytologische Studien an Hydra. (Abt. N. Ut. Bogojawlensky, Forschungsinst. f. Zool., I. Staatsuniv. Moskau.) Zeitschr. f. wiss. Biol., Abt. B.: Zeitschr. f. Zellforsch. u. mikroskop. Anat. Bd. 4. H. 2. S. 227—236. 1926. (F. f. B. III. H. 1—2. 27—28. l. 1927.)

33. Oka, Asajiw: On the mode of gemmation in Dictyostyela depressa n. g. sp. (Ascidiae Sociales.) (Die Art der Gemmation in D. d.) Zool. inst. higher normal schoel, Tokyo.) Proc. of the imp. acad. Bd. 2. Nr. 7. S. 248—351. 1926. (F. f. Bd. III. H. 1—2. 96. l. 1927.)

34. Arndt, W.: Die Spongillidenfauna Europas. Arch. f.

Hydrobiol. Bd. 17. H. 2. S. 337—365. 1926. (F. f. Bd. III. H. 9—10. 639. lap. 1927.)

35. Panning, A.: Über die Statocyste des Astacus fluviatilis L. (Potamobius astacus Leach.) Mitt. a. d. Zool. Staatsinst. a Zool. Museum Hamburg. Bd. 42. S. 118-bis 125. 1926. (F. f. Bd. IV. H. 11—12. 660. lap. 1927.)

36. Méhely, L. v.: Neue Würmer und Krebse aus Ungarn. Ber. d. Zool. Inst. d. königl. P. Pázmány Univ. Budapest. 1—19. 1927. (F. f. Bd. 6. H. 2—3. 163. lap. 1927.)

37. Schulze, Paul: Zur Kenntnis der geographischen Verbreitung der Süsswasserpolypen. Zool. Anz. Bd. 74. H. 5—6. S. 129—140. 1927. (F. f. Bd. 6. H. 10. 622—23. lap. 1928.)

38. Goetsch, Wilhelm: Die Geschlechtsverhältnisse der Süsswasser-Hydroiden und ihre experimentelle Beeinflussung. Zeitschr. f. wiss. Biol. Abt. D. Wilhelm. Roux. Arch. f. Entwicklungsmech. d. Organismen Bd. 111. Festschr. Driesch. Bd. 1. S. 173. bis 249. 1927. (F. f. Bd. 6. H. 14. 847—48. lap. 1928.)

39. Véleményes jelentés Dr. Gáyer Gyula szombathelyi kir. törvényszéki bírónak „A növényföldrajz különös tekintettel Magyarország növényföldrajzára" c. tárgykörből tud.-egyetemi magántanári képesítése tárgyában. Szeged, 1925. ápr. 5.

40. Véleményes jelentés Dr. Dudich Endre, a Magyar Nemzeti Múzeum Állattára őrének az „Izeltlábú állatok (Arthropoda) rendszertana" című tárgykörből tud.-egyetemi magántanári képesítése tárgyában.

Ezeken kívül több kisebb politikai és szépirodalmi közlemény napilapokban.

Ásvány- és földtani intézet irodalmi müködése.

Dr. SZENTPÉTERY ZSIGMOND egyetemi ny. r. tanár, igazgató nyomtatásban megjelent tudományos dolgozatai:

1. Die petrologischen Ergebnisse der ungarischen geologischen Forschungen in Serbien in Jahren 1916—1918. Acta L. ac Scient. R. U. Hungaricae. Sectio Scient. T. I. 20—33. l. Szeged, 1922.

2. Diósgyőr és Szarvaskő vidéki paleo- és mesoeruptivumok földtani viszonyai. M. kir. Földt. Int. Évi Jelentése. Budapest, 1924. 75—88. l.

3. Soborsin vidékének kőzettani viszonyai. M. kir. Földt. Int. Évi Jelentése. Budapest, 1924. 110—156. l.

4. Paleo-mezoeruptivumok Magyarországról. M. kir. Földt. Int. Évi Jelentése. Budapest, 1924. 268—275. l.

5. A Torockói vaspataki vasbánya földtani szelvénye. Földt. Közl. LI—LII. k. 10—21. l. Budapest, 1924.

Ugyanaz németül. Ugyanott 87—95. l.

6. Erdély eruptiv kőzetei. Földtani Szemle I. k. 125—143. l. Budapest, 1924.

7. Physiographie der Gesteine des Torockóer Eisenerzbergwerkes. Acta etc. T. I. 134—153. l. Szeged, 1924.

8. Allgemeine Charakteristik des basischen Eruptivzuges im Bükkgebirge. Acta Scient. etc. T. II. 113—124. l. Szeged, 1923.

9. The copper ores and diabases of Transylvania. Economic Geology. Vol. XIX. 392—397. l. New Haven, 1924.

10. Gepresste Eruptivgesteine aus Ungarn. Verhandl. d. Geol. Bundesanstalt in Wien. 151—156. l. Wien, 1924.

11. Kemence vidékének földtani és kőzettani viszonyai Hontmegyében. M. kir. Földt. Int. Évi Jelentése 1923-ról. 26—29. l. Budapest, 1925.

12. Földtani megfigyelések Alsóhámor vidékén, Borsodmegyében. Tud. Társ. kiad. 1—16. l. Szeged, 1924.

13. Die Gesteine der Plavgegend am Grenzgebiete Nordalbaniens. Neues Jahrb. f. M. G. P. Bd. 485—493. l. Stuttgart, 1924.

14. Petrogenetische Beobachtungen an den Andesiten des Börzsönyer Gebirges. Acta etc. T. II. 117—130. l. Szeged, 1926.

15. Beiträge zur Petrographie des südlichen Gebirgsgegend von Prizren in Albanien. Jahrb. d. Ung. Geol. Anst. Bd. XXVIII. 47—70. l. Budapest, 1927.

Az 1922—1927. években 25 szakelőadást tartott a szegedi E. B. E. természettudományi szakülésein és a Magyarhoni Földtani Társulatban, népszerű tudományos előadásokat a Mikes irodalmi társaságban, a Szabad Egyetemen stb., stb.

Dr. vitéz LENGYEL ENDRE egyetemi magántanár, adjunctus:

1. Die Andesite der Umgebung von Fenyőkosztolány im Comitat Bars. Acta L. ac Scient. R. Univ. Hungaricae. Sectio Scient. T. I. 78—111. l. Szeged, 1923.

2. Adatok a Fenyőkosztolány-környéki andezitek ismeretéhez. Földt. Közl. LIII. k. 100—102. l. Budapest, 1923.

Ugyanaz németül, u. o. 160—162. l.

3. Adatok az Apátkúti-völgy andesites kőzeteinek ismeretéhez. Thd. Mentő Biz. kiadv. Szeged, 1923. 1—16. l.

4. Újabb adatok a tokaji Nagyhegy petrogenetikájához. Földt. Közl. LIV. k. 64—71. Budapest, 1924.

5. The role of resorption in the petrogenesis of Tokajese Nagyhegy. Földt. Közl. T. LIV. 181—183. l. Budapest, 1924.

6. Külföldi tanulmányutam. Bány. Koh. Lapok. 1925. 3—4. sz. Budapest, 1925.

7. Andesittypen aus der Szentendre-Visegráder Berggruppe. Tschermaks Min. Petr. Mitt. Bd. 36. 357—361. l. Wien, 1925.

8. Petrogenetikai megfigyelések a pilisszentlászló környéki andesiteken. Földt. Közl. LV. k. 118—127. l. Budapest, 1926.

Ugyanaz németül, u. o. 309—319. l.

9. A tokaji Nagyhegy andesites és rhyolithos kőzetei. Tisza István Tud. Társ. kiadv. 1926. 35—43. l. Karcag, 1926.

Ugyanaz németül, u. o. 3—14. l.

10. Újabb adatok Szentendre környékének geologiájához. Bány. Koh. Lapok. 1927. 1—6. l. Budapest.

11. Adatok a zónás plagioklasok ismeretéhez I. Földt. Közl. LVII. k. 3—12. l. Budapest, 1927.

Ugyanaz németül, u. o. 95—102. l.

12. Tengerparti éleskavicsok. Földrajzi Közl. LVI. k. 93—102. l. Budapest, 1927.

Ugyanaz németül, u. o. 102—105. l.

Tudományos szakelőadásokat (17) tartott az E. B. E. természettudományi szakosztályában és a Magyarhoni Földtani Társulatban, népszerű tudományos előadásokat pedig Szegedfelsőtanyán, Kettőshatáron, a Népművelési Bizottság felkérésére.

Dr. SÜMEGHY JÓZSEF tanársegéd:

1. Diósjenő környéke miocen-kori rétegei s azok faunái. Földt. Közl. LI—LII. 31—39. l. Budapest, 1923.

Ugyanaz németül, u. o. 100—102. l.

2. A baltavári lelőhely rétegtani helyzete. Földt. Közl. LIII. 28—34. l. Budapest, 1924.

Ugyanaz németül, u. o. 120—126. l.

3. Felsőtárkány környékének harmadkori faunája. Földt. Közl. LIII. 97—99. l. Budapest, 1924.

Ugyanaz németül, u. o. 156—158. l.

4. Földtani megfigyelések a Zala-Rába közé eső területről. Földt. Közl. LIII. 18—24. l. Budapest, 1924.

Ugyanaz németül, u. o. 114—120. l.

5. Szalonna és Mártonyi forrásmészkő faunája. Földt. Int. Évk. XXVI. 2—4. l. Budapest, 1924.

6. Szarmatakorú csigafaunák a Mátra meg a Bükk aljából. Földt. Közl. LIV. 59—64. l. Budapest, 1925.

Ugyanaz németül, u. o. 177—181. l.

7. Zalaegerszeg környékének levantei-korú képződményei. Föld. Közl. LV. 217—226. l. Budapest, 1926.

Ugyanaz németül, u. o. 370—378. l.

8. Középmiocaen korú szárazföldi csigafauna Környe és Bodajk vidékéről. Földt. Közl. LVI. 47—52. l. Budapest, 1927.

Ugyanaz németül, u. o. 185—190. l.

9. Adatok a Kis Alföld keleti öble pliocaen kavicstakarójának ismeretéhez. Acta etc. T. II. 131—138. l. Szeged, 1926.

10. Pannoniai-korú fauna az Alföldről. Földt. Közl. LVII. 41—53. l. Budapest, 1927.

Ugyanaz németül, u. o. 128—138. l.

Dr. MIHÁLTZ ISTVÁN tanársegéd:

1. Die Höhle von Kis Kóh. Acta Scient. R. Hung. Univ. Tom. II. 11—15. l. Szeged, 1925.

2. Adatok Kalotaszeg morfológiájához. Földrajzi Közlemények, LVI. 144—153. l. Budapest, 1926.

Ugyanaz németül, u. o. 153—156. l.

3. Magyarvalkó környékének földtani viszonyai. Acta etc. T. II. 95—114. l. Szeged, 1926.

Ugyanaz németül, u. o. 114—116. l.

TORDAI BORBÉLY ANDOR:

1. Pálháza környékének rhyolithos kőzetei. Szeged, 1922. 1—24. l.

KISS MÁRTON:

1. Szokolya és Nógrád közötti terület andesites kőzetei. Bány. és Koh. Lapok, 1—7. l. Budapest, 1924.

Növénytani Intézet.

Kiadványa:

Folia Cryptogamica (Magyarország Virágtalan növényeire vonatkozó közlemények — Zeitschrift zur Erforschung der ungarischen Kryptogamenflora) — 4°.

Megjelentek: 1. num. 1924, 2. num. 1925, 3. num. 1926, 4. num. 1926, 5. num. 1927, 1—144 col., I—IV. táblával.

Dr. GYŐRFFY ISTVÁN egyetemi ny. r. tanár megjelent cikkei:

1. Szeged növényfenologiája I. Földr. Közl. LI. 1923: 23—26.

2. Madárvonulási adatok Aquila XXIX. 1922: 108—109.

3. Novitas bryologica III—IV. — The Bryologist, New-York XXI. 1923: 38—39. (With Fig. 1—8.)

4. Kürze Bemerkungen zur Flora der Hohen-Tatra. M. B. L. (Magyar Botan. Lapok) XXI. 1922: 69—70.

5. Campylopus piriformis M. B. L. XXI. 1922: 70.

6. Xanthium echinatum in comitatu Csanád. M. B. L. XXI. 1922: 70.

7. Dr. Apáthy István búcsúztatója. Szeged, 1924: 1—19. 16°. Apáthy arcképével. Szerző kiadása. (Tiszta jövedelme beszolgáltatva a Székely főiskolai hallgatók Segítő Egyesületének.)

8. Van-e hazája az élő szervezeteknek? A Nép VI. évf. 58. szám: 5; 64. szám: 7; 70. szám: 7; 75. szám: 3—4.

9. Fekete hó nálunk is van. A Nép 1924. márc. 16: 8.

10. A „Bryophyta regni Hungarica exsiccata" részére begyüjtött és Kolozsvárott rekedt fajok jegyzéke. — Folia Cryptogamica 1. num. I. 1924: 25—40.

11. Szegedi babkávé. Szegedi Uj Nemzedék VI. évf. 1924. május 29: 2.

12. Péterfi Márton nekrologusa. Botan. Közl. XX. 1922: 117—128.

13. Adnotationes criticae in sched. Musci eur. exs. 32. ser. No. 1574; 33 ser. No. 1609, 1612; ser. 34 No. 1663.

14. Beiträge zur Kenntnis der Anatomie von Archidium phascoides Brid. (Mit Taf. VI.) Acta litt. ac scient. reg. univ. Hung. Fr. Jos. Sect. sc. nat. Tom I. fasc. I. 1924: 127—129.

15. A lengyelek nemzeti parkjai. T. A. XIV. 1924: 49—50.

16. Visszagyűrt pikkelyvégű lucfenyő tobozok a Szepességen (35 eredeti rajzzal). Botan. Közl. XXI. 1923: 60—63.

17. Kritische Übersicht der Standorte Molendoa Sendtneriana in der Tatry Polskie-Acta Soc. Botan. Poloniae, Warszawa. II. 1924: 212—215.

18. A mohák ellenálló képessége. Pótfüz. a Term. Tud. Közlönyhöz 1924. évf. 1—4. sz. CLIII—CLVI. Pótf. Bpest, 1924: 35—45.

19. Über die Variabilität des Dianthus Hungaricus Pers. in der Hohen Tatra und über Dianthus Genersichii hybr. nova. (Mit 26 Abbild. auf Taf. I.) M. B. L. XXIII. 1924: 65—71.

20. A növények rákos betegségei. Term. Tud. Közlöny LVII. k. 3. sz. 817. 1925: 119—121.

21. Bryologiai adatok a Magas-Tátra Flórájához. XIII. közl. M. B. L. XXIII. 1924: 81—86.

22. Molendoa Sendtneriana var. transcaspica Györffy nova var. és Molendoa seravschanica Broth. et Györffy latin diagnosisa in B. A. Fedts-chenko „Flora of Asiatic Rossis" Petrograd. Vyp. 4. pag. 147., Vyp. 13. p. 148.

23. Madárvonulási adatok 1923. Aquila XXX—XXXI. 1923—24: 213.

24. Szeged 1923. és 1924. évi növényphaenologiája. Acta litt. Tom. II. 1925: 16—22.

25. A mohák és a substratum. Földt. Közl. LIV. 1924: 45—56., 166—173.

26. Vértetű gazdafái kint a szabadban. Növényvédelem I. 1925: 271.

27. Floristicai töredékek a Magas-Tátra ismeretéhez. Fragmenta phytochorologica montium Tatraensium. I—XX. M. B. L. XXIV. 1925: 23—28.

28. A földkerekség legmagasabbra hatoló mohái. Pótfüzetek a Term. Tud. Közlönyhöz 1926, 58. kötethez. 161—162. pótf.: 53—54.

29. Oxymitra paleacea elterjedése hazánkban. 6 eredeti rajzzal. Bot. Közl. XXIII. Köt. 1926: 54—60., deutsch. Auszug u. o. p. (10)—(11).

30. Molnár fecske fészke a javorinai mészhavasok sziklafalán. Aquila XXXII—XXXIII. 1925—26: 257—258.

31. 1924—5. Madárvonulási adatok. Aquila, XXXII—XXXIII. 1925—6: 86—87.

32. Molendoa Sendtneriana (Br. eur.) Limpr. var. Yunnanica Györffy nova var. diagn. et 4 delineationes vide in M. Theriot: Reliquiae Coppeyanae fig. 1—4. p. 3.

33. A virágtalan növények kutatásának multja, jelene és jövője hazánkban. A természet-, orvos-, műszaki és mezőgazdaságtudományi kong. Munkálatai Budapest, 1926. jan. 3—8., Budapest, 1926: 191—201.

34. A Magas-Tátrai Campanula persicifolia-k virágrendellenességeiről. Blütenanomalien von Campanula persicifolia aus der Hohen Tatra. M. B. L. XXIV. 1925: 81—83.

35. Gyakorlati természetismeret. A Cserkésztiszt. Tiszti továbbképző előadások. Az I. kerület tiszti tanfolyamának anyaga. Sajtó alá rendezte 90/Ő. Sz. I. K. A pesti Sz. Imre Kollegium Öregcserkész-csapata. Budapest, 1926: 111—117.

36. Fás növények megtámasztási módja sziklafalakon. — Wie die Bäume auf glatten Felsenplatten fussen? (1 rajzzal és fénykép után készített két ábrával.) Magy. Tud. Akad. Math. Term. Tud. Értesítője XLIII. 1926: 182—185., németül u. o. 186—187.

37. Phytophaenologia Szegediensis anni 1925, Szeged 1925. évi növényphaenologiája III. közlemény. Acta litt. ac. sc. reg. univ. Hung. F. J. Sect. sc. nat. Tom. II. Fasc. 2. 1926: 139—141.

38. Dr. Degen Árpád főigazgatónak, a budapesti M. Kir. Vetőmagvizsgáló állomás élén eltöltött 3 évtizedes munkásságának 1926. XII. 12. megtartott megünneplésén a M. Kir. F. J.-Tud.-egyetem Növ. Int. nevében elmondott köszöntő beszéd. A Szegedi Uj Nemzedék VIII. 1926. karácsonyi mellékletéül megjelent szerző költségén. 4°, p. 1—2.

39. Szeged vidékének és a Nagy-Alföld Virágtalan növényeinek kutatása. Szegedi Uj Nemzedék VIII. 1926. dec. 25: 18.

40. Tátrai színes havakról (Györffy Boldizsár eredeti rajzával). Turist. és Alpinizm. XVII. 1927. jan.—febr. 1—2. száma: 8—9.

41. Virágtalan növények, meg környezetük mineműsége, megítélése. Alföldi Mezőgazdaság. II. évf. 1927. május 30. 3—4. szám: 4—5.

42. Bäumler János András (arcképpel). Folia Crypt. Szeged 5 Num. Vol. I. 1927: 263—266.

43. Teleki Arvéd gr. negyven évi tanulmány után könyvet írt a „Növények használáról". Magyarság VIII. évf. 1927. júl. 10: 22.

44. Über farbigen Schnee in der Hohen-Tátra (mit. 7 Bild.)

Turist. Alpinizmus Wintersport, Kesmark, 1927. 5—7. Folge: 85—90.

45. Fasciation der männlichen Blütenschaftträger v. Radiana rumänica Schiffn. (mit 2 Orig. Abbild.) M. B. L. XXV. 1926: 48—49.

46. Floristikai töredékek a Magas-Tátra ismeretéhez. Fragmenta phytochorologica montium Tatraensium. XXI—XXXIX. M. B. L. XXV. 1926: 65—70.

47. Az Elatine gyrosperma Düb. (E. Oederi, Moesz) előfordulása Magyarországon. — Über das Vorkommen v. Elatine gyrosperma Düb. (E. Oederi Moesz) in Ungarn. M. B. L. XXV. 1926: 254.

48. Bibliogr. bot. Tatraensis VI. (Rückblick auf die bot. Literatur über die Hohe Tátra.) VI. Teil. bis. 1924. — Turistik Alpinizm. Wintersport, Kesmark, 1927: 142—47., 166—167., 187—188.

49. Hazánk flórájára vonatkozó ismereteink fejlődése a szakosztály megalakítása óta. II. Virágtalan növények. Bot. Közl. XXIV. 1927: 101—112.

50. Szerkesztette Dr. Lengyel G.-vel a Degen-kötetet (M. B. L. XXV. Köt.-ét), 1927.

51. Über den auf der nördlichen Seite der Belaer Kalkalpen in der „Dol. Kepy" i. J. 1926. entdeckten grünen Schnee (mit 2 Textfig.). Acta Soc. Bot. Poloniae Vol. IV., 1927. Warszawa, 1927: 154—165.

52. „Déli végek" Virágtalanjai . . . A Dugonics Társaság 1927. nov. 27.-én tartott ülésén székfoglalóként elmondotta. Szegedi Uj Nemzedék IX. évf. 1927. Külön füzetben 16° alakban, 1—13. oldal.

53. A Magas-Tátra zöldszínű haváról (Die nive viridi in montibus Magas-Tátra anno 1926. lecta.) 1 színes, 1 autotyp. táblával. Math. term. tud. Értesítő 1927. XLIV. köt.: 1—27. Német kivonat u. o. (Dr. Tytus Chalubinskinek dedicáltan.)

54. Társauctor: Rosa Téryana Degen et Györffy n. sp., Rosa intercalaris Désegl. subsp. Rosa Fröhlichiana Degen et Györffy, l. Dr. Degen in M. B. L. 1927. XXVI.: 13—15.

55. Phytophaenologia Szegediensis anni 1926. IV. közl. Acta litt. ac sc. reg. univ. Hung. F. J. Sect. sc. nat. Tom. II. Fasc. 3. 1927: 226—228.

56. Referatumok: Botan. Közl. XX. 1922. H. 1—3: (12)—(15). — Botan. Közl. XX. 1922: 95—96. — Folia Crypt. 1 num.

1924: 41—42, 41—44. — A Nép VI. évf. 159. szám 1924. júl. 23: 7. — Botanical Abstracts (Baltimore) Vol. 14: No. 603, 615, 620, 624, 627, 640, 642, 643, 664, 683, 686, 687, 708, 710, 720, 779, 786, 864, 7406, 7537, 7559, 7561. — Fòlia Crypt. I. No. 2: col. 93—98, 97—100. — Botan. Közl. XXII. 1924—5. 1—6. füzet: 129, 129—130, 130. — Botan. Abstracts, New-York Vol. 15. 1926: No. 1209, 1213, 1304. — Botan. Közl. XXIII. 1926: 166—167. — Berichte über die wiss. Biologie Abt. A. Band III. Heft 3—4. 9. Febr. 1927: 166, 167, 277, Band IV. Heft 9—10: 544—545, Heft 11—12: 741—742.

57. Varia: A Bólyai obszervatorium. Földr. Közl. L. 1922: 225—6. Szegedi Uj Nemzedék V. évf. 1923:2. — A javorinai kérdés — Túristaság és Alpinizmus XIII. 1923: 60.

58. Exsiccatumok munkatársa: Musci eur. exs. No. 1279, 1574, 1592, 1609, 1612, 1640, 1660, 1661, 1663, 1671. Flora Hung. exs. No. 533, 535/II., 633, 609, 706, 728, 736/III., 771/I.

Dr. GÁYER GYULA magántanár:

1. Die alpinen Moorpflanzen des Balatongebietes. M. B. L. XXIII. 1924: 57.

2. Szenczy Imre herbariuma. Bot. Közl. XXII. 1925: 105.

3. Der letzte Kastanien-Urwald in Ungarn. Mitt. d. Deutschen Dend. Ges. 1925: 111.

4. Die systematische Gliederung von Vitis vinifera L., ibid.: 284.

5. Vasvármegye fejlődéstörténeti növényföldrajza és a praenoricumi flórasáv. Vasvárm. Múz. I. Évk., 1925.

6. Diagnoses novae. Fedde Repert. XXII. 1925: 189.

7. Rubus genus feldolg. Jávorka: A Magy. Flóra kis határozója számára. 1926: 143.

8. Rubus genus feldolg. Adatok Albánia flórájához c. műben. (A Magy. Tud. Akad. Balkánkutat. tud. eredm. III. 1926: 260.

9. Finnország erdőgazdasága. Erd. Lapok, LXV. 1926:459.

10. (és Polgár Sándor): Az Allium suaveolens Jasg. magyarországi előfordulása. M. B. L. XXIV. 1925: 109.

11. Die Wälder und Bäume des alpinen Vorlandes in Westungarn. Mitt. d. Deutschen Dendrol. Ges. 1926. II..: 83.

12. Abies Pinsapo Boiss. mit gehemmten Jahrestrieb., ibid.: 320.

13. Quercus tardiflora, ibid.: 328.

14. Yünnan. Kert Lapok, XXXI. 1927: 70.

15. Clusius Károly és Vasvármegye természetrajzi irodalma. Vasvárm. Múz. II. Évk., 1927: 163.

16. Új adatok Vasvármegye flórájához, ibid.: 204.

Dr. KOL ERZSÉBET adjunctus:

1. Előmunkálatok a Nagy Alföld moszatflórájához. I. Szeged és vidéke. (Tab. II—III.) Folia Crypt. vol. I. 2 num. col. 65—88.

2. Algák a Lomnici csúcs tetejéről (2634 m.). Folia Crypt. Vol. I. num. 4 col. 221—26., 1 képpel, 7 rajzzal.

3. Über ein neues Mitglied des Kryoplanktons der Hohen Tátra. — Ankistrodesmus Tatrae Kol nova spec. Taf. XVI. Acta soc. Bot. Poloniae, Warszawa, IV. 1927: 166—168.

4. Adatok a tátrai Desmidiaceák kocsonyakiválasztással történő helyváltoztatásához. 2 táblán 139 eredeti rajzzal. Fol. Crypt. I. 1927. Vol. I. 5 num.: 435—442.

5. Fragmenta algologica Hungariae I. — „Ewige Regen" vallis Felkaensis. M. B. L. 1926. XXV.: 261—66.

6. Kleine teratologische Notiz über einige Closterien Arten. Hedwigia LXVII. 1927: 119—21.

7. Ankistrodesmus Tatrae Kol. n. sp. Math. term. tud. Értesítő XLIV. 1927: 23.

8. Referatum in Folia Crypt. I. 1926: 250.

9. Prof. Gelei részére meghatározta és lerajzolta a Trochiscia Zachariasii-t (cf. Folia Crypt. I. (2. 1925: 89—92.) és Chlorella-t (cf. Gelei in Biol. Ctrbl. 47. Heft. 1927: 450.)

10. Munkatárs in Flora Hung. exs. Cent. VIII. No. 123/II., No. 323/II., No. 423/III.

Dr. PÁKH ERZSÉBET I. assistens:

1. Magyarország Vasbacteriumai. IV. táblán 19 eredeti rajzzal. Folia Cryptogamica. Szeged, 1926. 3 num. I. vol.: 201—212.

2. Leptothrix trichogenes Cholodny Erdélyben. 1 szövegközti képpel. M. B. L. 1926. 1—12.: 269—271.

FELSZEGHY ELEMÉR:

1. A Crassula caespitosa növényrendellenessége (5 rajzzal). Botan. Közl. XXII. 1924—5. 1—6. füzet, 1925: 108.

Geometriai intézet irodalmi müködése.

1922—1927.

Dr. KERÉKJÁRTÓ BÉLA egyetemi ny. rk. tanár:

Önálló könyv:

1. Vorlesungen über Topologie, I., Berlin, Springer, 1923. (270. o.)

Dolgozatok:

1. Az analysis és a geometria topologiai alapjairól. Acta, Szeged, I. 1922.

2. Folytonos leképezésekről. Math. Phys. Lapok 29. 1922.

3. Görbék és görbeseregek topológiájáról. Math. Term. tud. Ért. 1922.

4. Kurvenscharen auf Flächen. Göttinger Nachrichten. 1922.

5. Hauptsatz der Flächentopologie bei unendlich hohem Zusammenhang. Jahresbericht der Deutschen Math. Verein. 1923.

6. Note on continuous transformations. Proc. London Math. Soc. 22. 1923.

7. A gömb leképezéseinek véges csoportjairól. Math. term. tud. Ért. 1923.

8. Folytonos görbékről. Math. Term. tud. Ért. 1924.

9. Über stetige Kurven. Mitteil. d. Hamburg. Math. Seminars. 4. 1925.

10. On the variation of arcus on a simple closed curve. Records of London Math. Society, 1924.

11. On parametric representations of continuous surfaces. Proc. Nat. Academy of Sciences, Washington. 10. 1924.

12. Folytonos csoportok geometriai elméletéről. I. A sík egytagú csoportjainak pályavonalairól. Math. Term. tud. Ért. 1925.

13. On a geometrical theory of continuous groups. I. Families of path-curves of continuous one-parameter groups of the plane. Annals of Math. 27. 1925.

14. Sur les familles de surfaces et de courbes. Comptes Rendus de l'Académie, Paris, 1925.

15. Remarques sur des propritétes topologikues. Acta, Szeged, 2., 1925.

16. Sur les familles de surfaces et de courbes, I. Conditions de régularité pour les familles de surfaces. Acta, Szeged, 2. 1925.

17. Involutions et surfaces continues. Acta, Szeged, 3. 1927.

18. Folytonos csoportok geometriai elméletéről, II. A háromdimenziós tér euklidesi és hyperbolikus csoportjairól. Math. Term. tud. Ért. 1927. nov. 7.-i ülés.

19. Folytonos csoportok geometriai elméletéről, III. A háromdimenziós geometria megalapozása a Helmholtz-féle monodromia axiomával. Math. Term. tud. Ért. 1927. dec. 5.-i ülés.

20. Involutions et surfaces continues, II. Acta, Szeged, 3. 1927.

Dr. LIPKA ISTVÁN, Geometria és Ábrázoló Geometriai Intézeti tanársegéd tud. irodalmi működése:

1. Über die Abgrenzung der Wurzeln von algebraischen Gleichungen. Acta, Szeged, 3., 1927.

2. Über asymtatische Entwicklungen der Mittag-Lefflerschen Funktion. Acta, Szeged, 3., 1927.

Mathematikai szeminárium irodalmi működése.

Dr. RIESZ FRIGYES egyetemi ny. r. tanár irodalmi működése az 1922. szept.—1927. jún. tanévekben:

1. Sur le théorème de M. Egoroff et sur les opérations fonctionelles linéaires, Acta Litt. ac Scient. r. univ. hung. Franc. Jos., Sectio sc. math., 1. kötet, 18—26. oldal.

2. Sur les valeurs moyennes du module des fonctions harmoniques et des fonctions analytiques, ugyanott, 1. kötet, 27—32. oldal.

3. Sur les suites de fonctions analytiques, ugyanott, 1. kötet, 88—97. oldal.

4. Über subharmonische Funktionen und ihre Rolle in der Funktionentheorie und in der Potentialtheorie (előadatott 1924. szept. 15.-én a stockholmi, 1924. szept. 18.-án a koppenhágai math. társaságokban és 1924. szept. 24.-én a Deutsche Mathematikervereinigung Innsbruckban tartott gyűlésén), ugyanott, 2. kötet, 87—100. oldal.

5. Über die Randwerte einer analytischen Funktion, Math. Zeitschrift, 18. kötet, 87—95. oldal.

6. Über eine Verallgemeinerung der Parsevalschen Formel, ugyanott, 18. kötet, 117—124. oldal.

7. Über die erste Randwertaufgabe für $\Delta u = 0$. (közösen Radó Tiborral), ugyanott, 22. kötet, 41—44. oldal.

8. Sur les fonctions subharmoniques et leur rapport à la théorie du potentiel, Acta Mathematica, 48. kötet, 329—343. old.

9. Sur une inégalité de M. Littlewood dans la théorie des fonctions, Records of Proceedings at the Meeting of the London Math. Society, March, 1924. 36—39. oldal.

10. Jelentés az 1924. évi König Gyula jutalomról, Math. és Phys. Lapok, 32. kötet, 1—6. oldal.

11. Elemi módszerek a felsőbb mathematikában (a m. kir. Ferencz József-Tudományegyetemen 1925. okt. 21.-én tartott rektori székfoglaló beszédből), ugyanott, 32. kötet, 112—124. oldal.

Dr. HAAR ALFRÉD egyetemi ny. r. tanár irodalmi működése 1922. IX.—1927. VI. tanévekben:

1. Über eine Verallgemeinerung des Du Bois-Reymondschen Lemmas. Acta Litt. ac Scient. Univ. Franc. Joseph. Szeged, Sectio sc. math., T. I.

2. Über die Konvergenz der Funktionenfölgen. Acta Litt. ac Scient. Univ. Franc. Jos. Szeged, Sectio sc. math., T. I.

3. Über asymptotische Entwicklungen von Funktionen. Mathematische Annalen. Bd. 96.

4. Über lineare Ungleichungen. Acta Litt. ac Scient. Univ. Franc. Jos. Szeged, Sectio sc. math., T. II.

5. Über das Plateusche Problem. Mathematische Annalen. Bd. 97. (Riemann—Festschrift).

6. Über reguläre Variationsprobleme. Acta Litt. ac Scient. Univ. Franc. Jos. Szeged, Sectio sc. math., T. III.

Dr. RADÓ TIBOR egyetemi magántanár, adjunktus irodalmi működése az 1922. IX.—1927. VI. tanévekben:

1. Algebrai egyenletek gyökeiről, Math. és Phys. Lapok, 28—29. kötet, 30—37. oldal.

2. Zur Theorie der mehrdeutigen konformen Abbildungen, Acta Litt. ac Scient, r. univ. hung. Franc. Jos., Sectio sc. math., 1. kötet, 55—64. oldal.

3. Bemerkung zu einem Unitätssatze der konformen Abbildung, ugyanott, 1. kötet, 101—103. oldal.

4. Sur la représentation conforme de domaines variables, ugyanott, 1. kötet, 180—186. oldal.

5. Über die Fundamentalabbildung schlichter Gebiete, ugyanott, 1. kötet, 240—251. oldal.

6. Über die konformen Abbildungen schlichter Gebiete, ugyanott, 2. kötet, 47—60. oldal.

7. Über den Begriff der Riemannschen Fläche, ugyanott, 2. kötet, 101—121. oldal.

8. Bemerkung über die Differentialgleichungen zweidimensionaler Variationsprobleme, ugyanott, 2. kötet, 147—156. oldal.

9. Geometrische Betrachtungen über zweidimensionale reguläre Variationsprobleme, ugyanott, 2. kötet, 228—253. oldal.

10. Sur l'aire des surfaces courbes, ugyanott, 3. kötet, 131—169. oldal.

11. Über eine nicht fortsetzbare Riemannsche Mannigfaltigkeit, Math. Zeitschrift, 20. kötet, 1—6. oldal.

12. Über die erste Randwertaufgabe für $\Delta u = 0$ (közösen Riesz Frigyessel), ugyanott, 22 kötet, 41—44. oldal.

13. Über den analytischen Charakter der Minimalflächen, ugyanott, 24. kötet, 321—327. oldal.

14. Das Hilbertsche Theorem über den analytischen Charakter der Lösungen der partiellen Differentialgleichungen zweiter Ordnung, ugyanott, 25. kötet, 514—589. oldal.

15. Bemerkung über das Doppelintegral $\iint \sqrt{1+p^2+q^2}$, ugyanott, 26 kötet, 408—416. oldal.

16. Zu einem Satze von S. Bernstein über Minimalflächen im Grossen, ugyanott, 26. kötet, 559—565. oldal.

17. Hauptsatz der Uniformisierung, Math. Annalen, 90. kötet, 30—37. oldal.

18. Bemerkungen zur Arbeit von Herrn Ch. H. Müntz über das Plateausche Problem, ugyanott, 96. kötet, 587—596. oldal.

19. Ein Beispiel zur Theorie der konformen Abbildung, The Tohoku Math. Journal, 24. kötet, 164—167. oldal.

20. Bemerkung zu einem Blaschkeschen Konvergenzsatze (közösen K. Löwnerrel), Jahresbericht der deutschen Mathematikervereinigung, 32. kötet, 198—200. oldal.

21. Sur le calcul de l'aire des surfaces courbes, Comptes rendus de l'Académie des Sciences de Paris, 183. kötet, 588—560. oldal.

22. Sur l'aire des surfaces courbes, ugyanott, 184. kötet, 63—65. oldal.

23. Sur le calcul de l'aire des surfaces courbes, Fundamenta Mathematicae, 10. kötet, 197—210. oldal.

Dr. KALMÁR LÁSZLÓ egyetemi tanársegéd irodalmi működése az 1922. szept.—1927. jún. tanévekben:

1. Az interpolációról. Math. és Phys. Lapok, 33. kötet, 120—149. oldal.

A Kisérleti Fizikai Intézet alkalmazottainak irodalmi munkássága 1922. óta.

Dr. FRŐHLICH PÁL egyetemi ny. r. tanár, intézeti igazgató:

1. Neuere Beobachtungen über die Polarisation des bei der Totalreflexion gebrochenen Lichtes. (Annalen der Physik Band 63.)

2. A fénytörés geometriai törvényének érvényességi határáról. (Math. Termtud. Ért. XXXIX. kötet.)

3. Die Gültigkeitsgrenze des geometrischen Gesetzes der Lichtbrechung. (Annalen der Physik Band 65.)

4. További észleletek a fénytörés geometriai törvényének érvényességi határáról. (Math. Termtud. Ért. XL. kötet.)

5. Weitere Beobachtungen über die Gültigkeitsgrenze des geometrischen Gesetzes der Lichtbrechung. (Annalen der Physik Band 75.)

6. A fénytörésről. (Mathematikai és Physikai Lapok XXX. kötet.)

7. Die Polarisation des Fluoreszenzlichts von Farbstofflösungen. (Zeitschrift für Physik Band 35.)

8. On the polarisation of fluorescent light from colloid solutions. (Bulletin of the American Physical Society No. 9.)

9. A foszforescencia egy új törvényszerűségéről. (Székfoglaló a M. Tud. Akadémiában. Mathematikai és Természettudományi Értesítő.)

Dr. GYULAI ZOLTÁN magántanár, intézeti adjunktus:

1. Ein alter Versuch und ein neuer Fall des Flammeneingens. (Zeitschr. f. phys. und chem. Unterricht III. Heft 183.)

2. Zur Lichtelektrischen Leitung in Na.Cl. Kristallen. (Zeitschr. f. Ph. Bd. 31.)

3. Zum Quantenäquivalent bei der Lichtelektrischen Leitung in Na. Cl. Kristallen. (Zeitschr. f. Ph. Bd. 32.)

4. Zum Absorptionsvorgang in lichtelektrisch leitenden. Na. Cl. Kristallen. (Zeitschr. f. Ph. Bd. 33.)

5. Lichtelektrische und optische Messungen am blauen und gelben Steinsalz. (Zeitschr. f. Ph. Bd. 35.)

6. A Flettner-féle vitorla. (Természettud. Közlöny 1925.)

7. Zur additiven Färbung von Alkalihalogenid Kristallen. (Zeitschr. f. Ph. Bd. 37.)

8. Über den Vorgang der Erregung bei der Lichtabsorption in Kristallen. (Zeitschr. f. Ph. Bd. 39.)

9. Die Dispersion einiger Alkalihalogenide im Ultraviolett. (Zeitschr. f. Ph. Bd. 46.)

10. A fényelektromos vizsgálatok eredményei. (Math. és Phys. Lapok 1928.)

11. Elektrische Leitfähigkeit verformter Steinsalz Kristalle. (Zeitschr. f. Ph. Bd. 51.)

A Gyakorlati Fizikai és Elektrotechnikai Intézet alkamazottainak irodalmi munkássága 1922. óta.

Dr. PFEIFFER PÉTER egyetemi ny. r. tanár, intézeti igazgató:

1. A fizika viszonya a többi tudományokhoz és szerepe a modern kultura kifejlődésében. Acta Litt. ac Scient. r. univ. hung. Franc. Jos. 1922/23—25/26.

2. Rectori beszámoló az 1922/23. tanévről. Acta Litt. ac. Scient. r. univ. hung. Franc. Jos. 1922/23—1925/26.

HARTNY DOMOKOS egyetemi tanársegéd:

1. Kősó kristályok elektromos vezetőképessége egyoldalú nyomás alatt. Mathematikai és Physikai Lapok XXXV. kötet.

2. Elektrische Leibfahigkeit verformter Steinsalzkristalen. Zeitschrift für Physik. 51. Band.

Az I. sz. Vegytani Intézet alkalmazottainak irodalmi müködése.

Dr. SZÉKI TIBOR egyetemi ny. r. tanár, intézeti igazgató:

1. Über einige Kondensationsproducte des Oxyhydrochinontrimethylaethers. 1923. Berichte der deutsch. Chem. Gesellschaft Berlin. 56 kötet, 11. füzet.

2. A Chinin és tannin szerkezete. A Gyógyszerészet haladása (Bpest). 1924. 1. sz.

3. Über die Kondensation von Phenolaethern mit Carbinolen. A m. kir. F. J.-Tud.-egyetem Tudományos Közleményei (Acta). 1925. II. 1. füzet.

Dr. KŐSZEGI DÉNES egyetemi adjunktus:

1. Titrimetrische Wertbestimmung von Mercuriamidochlorid. Pharmazeutische Ztg. 1923. július 25. 577. l. — U. az magyarul: Térfogatos módszer a mercuriammoniumchlorid értékmeghatározására címen. Gyógyszerészi Közlöny 1923. 446. l.

2. Über die Essigsäureaufnahmefähigkeit der Wachse. A m. kir. F. J.-Tud.-egyetem Tudományos Közleményei (Acta). I. köt. 5. füz. 1924. július 10.

3. Titrimetrische Methode Zur Bestimmung der Unterphosphorigen Säure und der Hypophosphite. Zeitschrift für analytische Chemie 1926. 216. l. — U. az magyarul: Térfogatos módszer a hypofoszforossav, illetőleg a hypofoszfitek meghatározása címen. A Gyógyszerészet Haladása. I. évf. 1. sz.

4. Volumetrische methode zur quantitativen Bestimmung des Kupfers. Zeitschrift für analytische Chemie 1927. 297. lap.

5. Gyógyszerészgyakornoki tankönyv: Organikus Chemia. Budapest, Atheneum. A Magyarorsz. Gyógyszerész Testület hivatalos kiadása.

6. Eine bequeme und schnelle Methode zur Wertbestimmung von Schweinfurtergrün. Von D. Kőszegi und St. Gerő. Chemiker Zeitung 1927. 303. l. — U. az magyarul: „A Schweinfurtizöld értékmeghatározásának kényelmes és gyors módja" címén. Kísérletügyi Közlemények. 1927. XXX. 608. l.

A II. sz. Vegytani Intézet.

Dr. KISS ÁRPÁD egyetemi ny. r. tanár, intézeti igazgató:

1. Studien über Katalyse bei homogenen Gasreaktionen. I. Katalyse der Nitrosylchloridbildung durch Brom. (Rec. Trav. Chim. 42. 112. 1923.)

2. Über den Lichtzerfall des Nitrosylchlorids. (Rec. Trav. Chim. 42. 665. 1923.)

3. De Stralingshypothese van de chemische Reactiesnelheid. I. (Chemisch Weekblad. 20. 585. 1923.)

4. De Stralingshypothese van de chemische Reactiesnelheid. II. (Chemisch Weekblad. 21. 26. 1924.)

5. Studien über Katalyse bei homogenen Gasreaktionen. II. Katalyse der Nitrosylchloridbildung durch Nitrogendioxyd. (Rec. Trav. Chim. 43. 68. 1924.)

6. Beiträge zur Kenntnis der trimolekularen Gasreaktionen. I. Über den Mechanismus der Essigsäurebildung aus Aldehyd und Sauerstoff. Dr. KISS Á. és DEMÉNY L. (Rec. Trav. Chim. 43. 221. 1924.)

7. Über die Katalyse der Reaktion zwischen Persulfat- und Jod-Ionen. KISS Á. és ZOMBORY L. (Rec. Trav. Chim. 46. 225. 1927.)

8. Über die Katalyse bei den Homogenen Gasreaktionen. (Chemisch Weekblad. 24. 466. 1927.)

9. Über den Mechanismus der durch Metallionen katalysierten Zersetzung der Hydrogenhyperoxyd-Lösungen. Dr. KISS Á. és LEDERER E. (Rec. Trav. Chim. 46. 453. 1927.)

10. Über die Neutralsalzwirkung bei den Ionenreaktionen. 1. Über die spezifische Ionenwirkung Dr. KISS Á. és BRUCKNER V. (Zeitschrift f. phys. Chem. 128. 71. 1927.)

11. Über die Neutralsalzwirkung bei der durch Eisenionen katalysierten Zersetzung der Hydrogenhyperoxydlösungen. Dr. KISS Á. és LEDERER E. (Zeitschr. f. phys. Chem. 129. 186. 1927.)

Dr. ZOMBORY L. egyetemi tanársegéd: Über die jodometrischer Bestimmung des Persolfats. L. analyt. Chem. 1927. 217.

Dr. KOCSIS I. E.: Adatok a Nickelamminhomplex vegyületek ismeretéhez. Magy. Chem. Foly. 34, 33, 1927.

V.

Kinevezések, előléptetések, távozások, nyugdijazások, elhalálozások és magántanári képesitések.

1.

A jog- és államtudományi Karban.

1922—23.

Dr. KISS ALBERT karunkon a nemzetközi (összehasonlító) magánjog ny. r. tanára 1922. évi augusztus hó 12.-én a római jog nyilvános rendes tanárává neveztetett ki.

Dr. BUZA LÁSZLÓ, a sárospataki ref. jogakadémia ny. r. tanára 1923. évi április hó 3.-án karunkhoz az üresedésben volt nemzetközi jogi tanszékre az V.-ik fizetési osztályba nyilvános rendes tanárrá neveztetett ki.

Dr. POLNER ÖDÖN, a pozsonyi m. kir. Erzsébettudományegyetem ny. r. tanára 1923. évi május 25.-én az üresedésben volt magyar közjogi tanszékre neveztetett ki.

Dr. FINKEY FERENC, a büntető perjog ny. r. tanára 1923. évi május hóban koronaügyész-helyettessé neveztetvén ki, május 29.-én karunktól megvált.

1923—24.

Dr. CSIKY VIKTOR, az egyházjog és hűbérjog ny. r. tanára 1924. évi január hó 1.-én Seprősön, Arad megyében elhunyt.

Dr. LUKÁTS ADOLF, a büntető anyagi jog ny. r. tanára 1924. évi május hó 20.-án Budapesten elhunyt.

1924—25.

Dr. EREKY ISTVÁNT, a magyar alkotmány- és jogtörténet ny. r. tanárát a Kormányzó Úr Ő Főméltósága 1924. évi december hó 31.-én kelt magas elhatározásával a magyar közigazgatási és pénzügyi jog tanszékére nevezte ki, (1361—1925. V. K. sz. rendelet).

A V. K. Miniszter Dr. POLNER ÖDÖNt, a közjog ny. r. tanárát a politika,

Dr. SZANDTNER PÁLT, a politika ny. r. tanárát pedig a magyar közjog jogosított tanárának ismerte el 1924. évi 74.601. sz. rendeletével.

A Kormányzó Úr 1924. évi december 3.-án kelt magas elhatározásával elismerte Dr. EREKY ISTVÁNnak, a magyar közigazgatási és pénzügyi jog ny. r. tanárának a magyar alkotmány és jogtörténet előadására vonatkozó jogosultságát.

Dr. FINKEY FERENC, m. kir. koronaügyész-helyettes, egyetemünk volt ny. r. tanára részére a Kormányzó Úr Ő Főméltósága 1925. évi január hó 22.-én kelt magas elhatározásával a tiszteletbeli egyetemi nyilvános rendes tanári címet adományozta.

A V. K. Miniszter úr 1925. évi 46.379. sz. rendeletével jóváhagyta a jogi karnak azt a határozatát, amellyel Dr. PAPP ANTAL helyettes államtitkárt a magyar pénzügyi jogból egyetemi magántarrá képesítette és nevezettet ezen minőségében megerősítette.

A V. K. Miniszter úr 1925. évi 40.277. számú rendeletével jóváhagyta a jogi karnak azt a határozatát, amellyel Dr. báró PETRICHEVICH HORVÁTH EMIL államtitkárt a politikai tudomány című tárgykörből egyetemi magántanárrá képesítette és nevezettet ezen minőségében megerősítette.

A V. K. Miniszter úr 1925. évi 46.380. számú rendeletével jóváhagyta a jogi karnak azt a határozatát, amellyel Dr. SZTÉHLÓ ZOLTÁN miskolci ev. jogakadémiai ny. r. tanárt a római jogtörténetből egyetemi magántanárrá képesítette és nevezettet ezen minőségében megerősítette.

1925—26.

Nagykéri Dr. VÁLYI GÁBOR nyug. egyetemi ny. r. tanár meghalt Kolozsvárt, 1926. évi május hó 16.-án.

Dr. ÓVÁRY KELEMEN nyug. egyetemi ny. r. tanár ugyancsak Kolozsvárt, 1925. évi december hó 17.-én meghalt.

Dr. LAKY DEZSŐT, a statisztika ny. r. tanárát a Kormányzó Úr Ő Főméltósága Budapesten, 1926. március hó 23.-án kelt magas elhatározásával a kir. József műegyetem alkalmazott közgazdasági és statisztikai tanszékére ny. r. tanárrá méltóztatott kinevezni.

Dr. HELLER ERIK, a m. kir. igazságügyi minisztériumba beosztott kir. főügyész-helyettes, egyetemi magántanárt az

üresedésben volt büntetőjogi tanszékre a Kormányzó Úr Ő Főméltósága Gödöllőn, 1925. évi szeptember hó 23.-án kelt magas elhatározásával egyetemi ny. r. tanárrá méltóztatott kinevezni.

A V. K. Miniszter úr 1925. éiv 55.689. sz. rendeletével Dr. PAPP ANTAL h. államtitkárnak a magyar pénzügyi jogból magántanárrá történt habilitálását hatálytalanítja és az Államszámviteltanból magántanárrá történt képesítését megerősíti.

Dr. HORVÁTH BARNA közalapítványi ügyésznek a Jogbölcseletből magántanárrá történt képesítését 1925. évi 99.106. sz. rendeletével megerősíti.

Dr. KOVRIG BÉLA, miniszterelnökségi fogalmazónak a Közgazdaságtanból magántanárrá történt képesítését 1926. évi 34.475. sz. rendeletével megerősíti.

1926—27.

Dr. IVÁNYI BÉLA debreceni m. kir. Tisza István tud. egyetemi ny. r. tanárt Karunkhoz az üresedésben volt magyar alkotmány- és jogtörténeti tanszékre a Kormányzó Úr Ő Főméltósága Budapesten, 1927. évi február hó 8.-án kelt magas elhatározásával egyetemi ny. r. tanárrá méltóztatott kinevezni.

Dr. TURY SÁNDOR KORNÉL min. osztálytanácsosi címmel és jelleggel felruházott igazságügyi miniszteriumi min. titkár, egyetemi magántanárt Karunkhoz az üresedésben volt kereskedelmi és váltójogi tanszékre a Kormányzó Úr Ő Főméltósága Budapesten, 1926. évi augusztus hó 14.-én kelt magas elhatározásával nyilvános rendkívüli tanárrá méltóztatott kinevezni.

Dr. ALMÁSI ANTAL kir. curiai bíró, egyetemi magántanárnak a Kormányzó Úr Ő Főméltósága Budapesten, 1929 évi június hó 27.-én kelt magas elhatározásával a nyilv. rendkívüli tanári címet méltóztatott adományozni.

2.

Az orvostudományi Karban.

1922—23.

Dr. SZABÓ JÓZSEF magántanár ny. r. tanárrá kineveztetett 1922. évi augusztus 10.-én. (111.916/922. IV. ü. o. sz.)

Dr. Poór Ferenc m. tanár a bőrgyógyászati tanszékre ny. r. tanárrá kineveztetett 1923. évi május hóban.

Dr. Dávid Lajos gyógyszertári vegyész „a gyógyszervizsgálat különös tekintettel az alkaloidákra" c. tárgykörből magántanárrá habilitáltatott 1922. évi november 1.-én. (Jóváhagyási szám 165.023/1922. IV. ü. o. sz.)

Dr. Genersich Antal főorvos „a hasüri sebészet" című tárgykörből magántanárrá habilitáltatott 1923. IV. (Jóváhagyás száma 58.519/1923. IV. ü. o. sz.)

Dr. Davida Leo ny. r. tanár nyugalomba vonult 1922. évi december hóban.

1923—24.

Dr. Veszprémy Dezső, a kórbonctan ny. r. tanára meghalt 1924. május hó 24.-én.

Dr. Kovács Ödön gyermekmenhelyi főorvos „a csecsemőbetegségeknek kór- és gyógytana" c. tárgykörből magántanárrá habilitáltatott 1924. IV. (78.094/1924. IV.)

1924—25.

Dr. Hainiss Elemér adjunctus a gyermekgyógyászati tanszékre ny. r. tanárrá kineveztetett. 165.575/1924.

Dr. Demeter György, a törvényszéki orvostannak ny. r. tanára meghalt 1925. évi január hó 20.-án.

Dr. Jeney Endre adjunctus „a bacteriumtan" c. tárgykörből magántanárrá habilitáltatott 1925. máj. (Jóváhagyási szám: 53.341/1925. IV. ü. o.)

1925—26

Dr. Kubinyi Pál ny. r. tanár (szülészeti tanszék) meghívást nyer a budapesti Pázmány Péter-Tudományegyetem II. számú szülészeti tanszékére.

Dr. Jankovich László a törvényszéki orvostani tanszékre ny. r. tanárrá kineveztetett 1925. 17.181/1925. IV. ü. o. sz.

Dr. Ditrói Gábor adjunctus a szemészeti tanszékre ny. r. tanárrá kineveztetett 1925. M. 93.101/1925. IV. ü. o. sz.

Dr. Balogh Ernő a kórbonctani intézethez ny. rk. tanárrá kineveztetik. 1925. VIII. 19. 67.180/925. IV. ü. o. sz.

Dr. Imre József a szemészet ny. r. tanára nyugalomba vonul.

Dr. Nyirő Gyula tanársegéd „Az elmekórtani diagnosz-

tika" c. tárgykörből magántanárrá habilitáltatott 1926. VI. Jóváhagyás száma 50.701/1926. IV. ü. o. sz.

Dr. KUNCZ ANDOR adjunctus „a nőgyógyászati vizsgálási módszerek" c. tárgykörből magántanárrá habilitáltatott 1926. jún. Jóváhagyás száma: 50.701/926. IV.

Dr. ENGEL RUDOLF tanársegéd „a belgyógyászati functionális diagnosztika" c. tárgykörből magántanárrá habilitáltatott 1926. jún. Jóváhagyás száma: 50.701/1926. IV. ü. o. sz.

Dr. STIEF SÁNDOR tanársegéd „az ideggyógyászati diagnosztika" c. tárgykörből magántanárrá habilitáltatott 1926. jún. Jóváhagyás száma: 50.701/926. IV.

Dr. TUKATS SÁNDOR okl. gyógyszerész, tanársegéd adjunctussá kinevezve 1926. I. 1. Kin. sz. 30.350/926. IV. u. o.

1926—27.

Dr. BALOGH ERNŐ ny. rk. tanár a kórbonctani tanszékre ny. r. tanárrá kineveztetett 1926. IX. 11.

Dr. RIGLER GUSZTÁV, a közegészségtan ny. r. tanárát meghívják a budapesti Pázmány Péter-Tudományegyetem közegészségtani tanszékére.

Dr. HEINER LAJOS tanársegéd „a nemi betegségek" c. tárgyköréből magántanárrá habilitáltatott 1926. nov. Jóváhagyás száma: 87.296/1926. IV. ü. o. sz.

Dr. vitéz BERDE KÁROLY adjunctus „a bőr fertőző betegségei" c. tárgykörből magántanárrá habilitáltatott 1926. XI. 12. Jóváhagyás száma: 87.296/1926. IV. ü. o. szám.

Dr. BURGER KÁROLY tanársegéd a „szülészeti műtéttan" c. tárgykörből magántanárrá habilitáltatott 1927. január. Jóváhagyási szám 7342/1927. IV. ü. o. sz.

Dr. KOVÁTS FERENC orvos „a tüdőgümőkór kór- és gyógytana" c. tárgyköréből magántanárrá habilitáltatott 1927. Jóváhagyási szám 3372/1927. IV. ü. o. sz.

Dr. LŐTE JÓZSEF, a kórtan ny. r. tanára 44 éves szolgálat után nyugalomba vonult.

3.

A bölcsészet-, nyelv- és történettudományi Karban.

1922—23.

Dr. BANNER JÁNOS, szegedi főreáliskolai tanár „Magyarország tárgyi néprajza, kapcsolatban az ország demografiájával, különös tekintettel az Alföldre és Délmagyarországra" c.

tárgykörből magántanárrá képesíttetett és megerősíttetett 1922. június hó 5.-én. (88.110/1922. IV. ü. o. sz. r.)

Dr. FODOR FERENC egyetemi magántanárságáról lemondott 1922. évi szeptember hó 20.-án.

Dr. MÉSZÖLY GEDEON, a Magyar Tudományos Akadémia könyvtárosa kineveztetett az Ural-altáji nyelvészeti tanszék nyilvános rendes tanárává 1922. szeptember hó 18.-án. (120.470/1922. IV. ü. o. sz. r.)

Dr. KARL LAJOS egy. ny. r. tanár a tényleges szolgálat kötelékéből 1922. szeptember hó 21-én elbocsáttatott (118.071/1922. IV. ü. o. sz. r.) és 1922. évi szeptember hó 1.-évvel kegyelemből nyugdíjaztatott. (137.436/1922. IV. ü. o. és 57.904/1923. IX. ü. o. sz. r.)

Dr. MARÓT KÁROLY okleveles középiskolai tanár görög-latin nyelvi lektorrá megválasztatott és megerősíttetett 1922. december hó 27.-én. (150.155/1922. IV. ü. o. sz. r.)

Dr. KEREKES ZOLTÁN egyetemi magántanárságáról lemondott 1923. évi január havában.

Dr. DÉKÁNI ISTVÁN egyetemi magántanárságáról lemondott 1922. évi szeptember havában.

Dr. BANNER JÁNOS gyorsírási lektori tisztségéről lemondott 1923. évi április hó 24.-én.

Dr. KOGUTOWICZ KÁROLY, a budapesti Erzsébet Nőiskola Polgári Iskolai Tanárképző Főiskolája rendes tanára, kineveztetett 1923. évi április hó 14.-én az egyetemes és összehasonlító földrajzi tanszék nyilvános rendes tanárává. (54.926/1923. IV. ü. o. sz. r.)

ROCHAT GYÖRGY a genevei egyetem licenciatusa francia nyelvi lektorrá kiküldetett, megválasztatott és megerősíttetett a tanév II. felére 1923. évi május 19.-én. (22.043/1923. IV. ü. o. sz. r.)

Dr. BIRÓ VENCEL piarista tanár „Erdély történelme" című tárgykörből magántanárrá képesíttetett és megerősíttetett 1923. évi május hó 31.-én. (68.045/1923. IV. ü. o. sz. r.)

Dr. MISKOLCZY ISTVÁN kegyesrendi tanár „Olaszország története az Anjouk nápolyi uralma idején" című tárgykörből magántanárrá képesíttetett és megerősíttetett 1923. évi május hó 31.-én. (69.566/1923. IV. ü. o. sz. r.)

Dr. DÉKÁNI ISTVÁN, Dr. KEREKES ZOLTÁN és Dr. FODOR FERENC egyetemi magántanáraink habilitációjának a budapesti

egyetemre való átminősítése tudomásul vétetett 1923. február hó 8.-án.

Dr. HORNYÁNSZKY GYULA, a classica-philologiai tanszék nyilvános rendes tanára az ókori történelmi tanszék nyilvános rendes tanárává neveztetett ki 1923. augusztus hó 14.-én. (104.954/1923. IV. ü. o. sz. r.)

Dr. HUSZTI JÓZSEF egy. magántanár, az Eötvös Kollegium rendes tanára, kineveztetett 1923. évi augusztus hó 14.-én az ókori történelmi tanszék nyilvános rendes tanárává. (104.952/1923. IV. ü. o. sz. r.)

1923—24.

Dr. SCHNELLER ISTVÁN ny. r. tanár 1923. évi december hó végével 48 évi szolgálat után nyugdíjaztatott. (137.047/1923. IV. ü. o. sz. r.)

Dr. BORBÉLY ANDOR a földrajzi tanszék mellé 1923. évi december hó 1.-től I. o. tanársegéddé megválasztatott és megerősíttetett.

Dr. BANNER JÁNOS az archaeologiai tanszék mellé 1923. évi december hó 1.-ével VIII. f. osztályú adjunctussá megválasztatott és megerősíttetett. (155.804/1923. IV. o. ü. sz. r.)

SCHNEIDER FERENC 1924. évi február hó 12.-ével német nyelvi lektorrá megválasztatott és megerősíttetett. (157.640/1923. IV. ü. o. sz. r.)

Dr. SZENTIVÁNYI RÓBERT egyetemi magántanárrá való habilitációja megerősíttetett 1924. évi március hó 21.-ével. (26.963/1924. IV. ü. o. o. sz. r.)

Dr. BUDAY ÁRPÁD 1924. évi május hó 12.-ével a régészeti tanszékre egyetemei ny. r. tanárrá kineveztetett. (45.410/1924. IV. ü. o. sz. r.)

Dr. SCHILLING GÁBOR földrajzi intézeti adjunctus a VII. f. osztályba előléptetett 1924. évi május hó 28.-án. (38.015/1924. IV. ü. o. sz. r.)

1924—25.

Dr. SZAKÁLL ZSIGMOND szegedi Áll. Felsőkereskedelmi iskolai tanár angol nyelvi lektorrá választatott és megerősíttetett 1924. évi október hó 4.-ével. (80.580/1924. IV. ü. o. sz. r.)

LÁPOSSY HEGEDŐS GÉZA festőművész, a rajz és festészet lektorává választatott és megerősíttetett 1925. évi január hó 21.-ével. (1750/1925. IV. ü. o. sz. r.)

Dr. VINCZI KÁROLY jogi kari titkár, román nyelvi lektorrá választatott és megerősíttetett 1925. évi február hó 12.-évei. (119.183/1924. IV. ü. o. sz. r.)

Dr. IMRE SÁNDOR nyug. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumi államtitkár, egy. magántanár, a paedagogiai tanszék ny. r. tanárává kineveztetett 1925. évi január hó 31.-én. (17.055/1925. IV. ü. o. sz. r.)

Dr. ZOLNAI BÉLA egy. magántanár, székesfővárosi főreáliskolai tanár a francia philologiai tanszék nyilvános rendes tanárává neveztetett ki 1925. évi június hó 30.-án. (51.608/1925. IV. ü. o. sz. r.)

Dr. MÁRKI SÁNDOR, az egyetemes történelmi tanszék egy. ny. r. tanára 1925. évi július hó 1.-én elhunyt.

1925—26.

Dr. BARTÓK GYÖRGY egy. ny. r. tanár, a szegedi m. kir. Középiskolai Tanárképző Intézet elnökévé neveztetett ki (5 évi időtartamra) 1925. évi október hó 14.-én (78.792/1925. IV. ü. o. sz. r.)

Dr. SANTOLI VICTORt, aki az olasz kormány által olasz nyelvi oktatás céljából hazánkba küldetett, — a Miniszter úr egyetemünkhöz, illetve karunkhoz rendelte 1925. évi november hó 7.-én. (86.848/1925. IV. ü. o. sz. r.)

Dr. HORNYÁNSZKY GYULA ny. r. tanár a budapesti kir. magyar Pázmány Péter-Tudományegyetem III. classica-philologiai tanszékére nyilvános rendes tanárként kineveztetett 1925. december hó 18.-án (96.307/1925. IV. ü. o. sz. r.) s így egyetemünktől, illetve karunktól megvált.

Dr. SANTOLI VICTOR olasz nyelvi lektorrá választatott és megerősíttetett 1925. évi december hó 22.-én. (96.397/1925. IV. ü. o. sz. r.)

Dr. KAPPEL GYULA szegedi Áll. Felsőkereskedelmi iskolai tanár francia nyelvi lektorrá választatott és megerősíttetett 1926. évi február hó 13.-án. (5801/1926. IV. ü. o. sz. r.)

Dr. FÓGEL JÓZSEF, a budapesi kir. magyar Pázmány Péter-Tudományegyetem magántanára, a Magyar Tudományos Akadémia könyvtárnoka, a közép- és újkori egyetemes történelmi tanszék nyilvános rendes tanárává neveztetett ki 1926. évi március hó 18.-án. (23.846/1926. IV. ü. o. sz. r.)

Dr. HERMANN ANTAL címz. nyilv. r. tanár 1926. évi április hó 15.-én elhunyt.

ORAVETZ LAJOS a Földrajzi Intézet mellett megszervezett meteorologiai observatoriumhoz díjtalan observatorrá megválasztatott és megerősíttetett 1926. évi július hó 17.-én. (48.990/1926. IV. ü. o. sz. r.)

SZOKOLAY MARGIT a Földrajzi Intézet díjtalan gyakornokává megválasztatott és megerősíttetett 1926. évi szeptember hó 1.-től 1926. évi július hó 17.-én. (48.993/1926. IV. ü. o. sz. r.)

1926—27.

Dr. BARANYAI ZOLTÁN genfi szövetségi titkárnak, „a francia nyelv és műveltség XVIII. sz.-ban" című tárgykörből egyetemi magántanárrá való képesítése megerősíttetett 1926. évi december hó 6.-án. (88.393/1926. IV. ü. o. sz. r.)

Dr. BANNER JÁNOS egy. magántanár, archaeologiai intézeti (VIII. f. o.) adjunctusnak a VII. f. osztályba való előléptetése engedélyeztetett 1927. évi február hó 5.-én. (95.455/1926. IV. ü. o. sz. r.)

Dr. SZAKÁLL ZSIGMOND szegedi Áll. Felsőkereskedelmi iskolai tanár A gazdasági földrajz című tárgykörből egyetemi magántanárrá képesíttetett és megerősíttetett 1927. évi március hó 15.-én. (16.637/1927. IV. ü. o. sz. r.)

Dr. BANNER JÁNOS egy. magántanár, adjunctus gyorsírási lektorrá választatott és megerősíttetett 1927. évi június hó 2.-án. (35.444/1927. IV. ü. o. sz. r.)

Dr. TÜRR ALADÁR ügyvéd, nyug. tiszti ügyész, horvát-szerb nyelvi lektorrá választatott és megerősíttetett 1927. évi június hó 2.-án. (35.679/1927. IV. ü. o. sz. r.)

BIELA MÁRIA francia nyelvszakos igazgató-tanárnő francia nyelvi lektorrá választatott és megerősíttetett 1927. évi június hó 2.-án. (35.673/1927. IV. ü. o. sz. r.)

Dr. IRMÉDI MOLNÁR LÁSZLÓ 1927. évi szeptember hó 1.-től kezdődőleg földrajzi intézeti I. tanársegéddé megválasztatott és megerősíttetett, ezzel kapcsolatban Dr. BORBÉLY ANDOR díjtalan tanársegéddé minősíttetett 1927. évi május hó 31.-én, (illetve 1927. évi június hó 13.-án (37.123/1927. és 45.140/1927. IV. ü. o. sz. r.)

Dr. BATTA ISTVÁN egy. magántanár 1926. évi július hó 30.-án elhunyt.

Dr. CSENGERY JÁNOS egy. ny. r. tanár, a 70 évet elért korhatár folytán nyugdíjazását kérte és nyugdíjaztatott 1927. évi augusztus 31.-ével. (46.642/1927. IV. ü. o. sz. r.)

Dr. EGNER SÁNDOR, az új görög nyelv lektora az 1926—27. tanév I. felének befejeztével Karunktól megvált.

4.

A mennyiségtan-természettudományi Karban.

1922/23. tanév.

Dr. APÁTHY ISTVÁN ny. r. tanár 1922. évi szeptember hó 27.-én elhunyt.

Dr. RUZITSKA BÉLA ny. r. tanár 1922. évi október hó 19.-én lemondott.

Dr. SZENTPÉTERY ZSIGMOND ny. rk. tanárrá 1923. évi február hó 6.-án kineveztetett.

1923/24. tanév.

Dr. POGÁNY BÉLA ny. r. tanárnak a József Műegyetemre ny. r. tanárrá 1923. évi szeptember hóban történt kinevezése.

Dr. GELEI JÓZSEF ny. r. tanárrá 1924. évi március hó 22.-én kineveztetett.

Dr. SZENTPÉTERY ZSIGMOND ny. r. tanárrá 1924. évi április hó 11.-én kineveztetett.

Dr. FARKAS BÉLA ny. rk. tanárrá 1924. évi augusztus hó 28.-án kineveztetett.

Dr. KISS ÁRPÁD ny. rk. tanárrá 1924. évi augusztus hó 30.-án kineveztetett.

1924/25. tanév.

Dr. FRŐHLICH PÁL ny. rk. tanárrá 1924. évi szeptember hó 9.-én kineveztetett.

Dr. GÁYER GYULA c. tanácselnök törvényszéki bíró „a növényföldrajz, különös tekintettel Magyarország növényföldrajzára" c. tárgykörből magántanárrá habilitáltatott. Megerősítve a V. K. M. által 1925. évi július hó 2-án.

1925/26. tanév.

Dr. KERÉKJÁRTÓ BÉLA ny. rk. tanárrá 1925. évi november hó 30.-án kineveztetett.

Dr. DUDICH ENDRE a Magyar Nemzeti Múzeum állattárának őre „Az ízelt lábúak rendszertana" c. tárgykörből történt magántanári megválasztását a V. K. M. 1926. január hó 15-én erősítette meg.

Dr. RADÓ TIBOR egyetemi adjunctusnak „az analizis és geometria" c. tárgykörből magántanárrá történt megválasztását a V. K. M. 1926. évi július hó 22-én erősítette meg.

1926/27. tanév.

Dr. FRŐHLICH PÁL ny. r. tanárrá 1926. évi október hó 6.-án kineveztetett.

Dr. GYULAY ZOLTÁN egyetemi adjunctusnak „az electronok és ionok tana" c. tárgykörből történt magántanári megválasztása a V. K. M. által 1926. évi november hó 24-én erősíttetett meg.

Dr. KISS ÁRPÁD ny. r. tanárrá 1927. évi január hó 11.-én kineveztetett.

Dr. TÓTH LAJOS államtitkár Karunk tiszteletbeli doctora elhalálozott 1926. évi dec. hó 14-én.

KOCH ANTAL egyetemi tanár, Karunk honoris causa doctora elhunyt 1927. évi február hó 8-án.

Dr. RICHTER ALADÁR ny. r. tanár 1927. évi június hóban elhunyt.

Dr. FARKAS BÉLA ny. r. tanárrá 1927. évi augusztus hó 15.-én kineveztetett.

VI.

Kitüntetések, helyettesitések, megbizások.

1.

A jog- és államtudományi Karban.

1922—23.

Dr. MENYHÁRTH GÁSPÁR ny. r. tanár helyettesített a tanév I. és II. felében a kereskedelmi és váltójogi tanszéken.

Dr. EREKY ISTVÁN ny. r. tanár helyettesített a tanév I. és II. felében a magyar közigazgatási és pénzügyi jogi tanszéken.

Dr. SZANDTNER PÁL ny. r. tanár helyettesített a tanév I. és II. felében a magyar közjogi tanszéken és megbízatott a „Bevezetés az államtudományokba" c. collégium II. félévi előadásával.

Dr. MOÓR GYULA ny. r. tanár helyettesített a nemzetközi jogi tanszéken a tanév I. és II. felében és megbízatott a „Bevezetés a jogtudományokba" c. collégium I. félévi előadásával.

Dr. LAKY DEZSŐ ny. r. tanár helyettesített a tanév I. felében a nemzetgazdaságtan-pénzügytani tanszéken.

Dr. VINCZI KÁROLY egyet. s. titkár megbízatott az „államszámviteltan"-nak a tanév I. és II. félévi előadásával.

Dr. SZANDTNER PÁL ny. r. tanár:

1. Az Országos Menekültügyi Hivatal megbízásából vezette a hivatal szegedi diákvédelmi kirendeltségét.

2. A Népies Irodalmi Társaság megbízásából vezette a nevezett Társaság által a Keletmagyarországi Főiskolai Hallgatók részére alapított és fenntartott egyetemi Bocskay internátust.

3. Az egyetemi Tanács felkéréséből szervezte és vezette az egyetem diákjóléti és diákvédő irodáját.

4. Az egyetemi Tanács megbízásából résztvett az egyetem 50 esztendős fennállása alkalmából tartott ünnepély leírását tartalmazó egyetemi kiadvány szerkesztésében.

Rev. WILLIAM HAMILTON DRUMOND úr, a vallásos világszövetség titkára az erdélyi magyarság érdekeinek ápolása kö-

rül szerzett érdemeiért az államtudományok díszdoktorává választatott és felavatása engedélyeztetett 1923. július hó 19.-én. (92.237/1923. IV. ü. o. sz. r.)

HAUBERT KAMILLÓ végzett joghallgatónak sub auspiciis Gubernatoris az államtudományok doktorává való felavatása engedélyeztetett 1923. évi július hó 23.-án (100.214/1923. IV. ü. o. sz. r.)

1923—24.

Dr. MENYHÁRTH GÁSPÁR ny. r. tanárt a szegedi Dugonics Társaság és a Magyar Külügyi Társaság rendes tagjává választotta.

Dr. KOVÁTS FERENC ny. r. tanárt a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjává választotta.

Dr. SZANDTNER PÁL ny. r. tanár elnöke volt az egyetem diákjóléti és diákvédő irodájának, vezette az Országos Menekültügyi Hivatal szegedi diákvédő kirendeltségét. Előbbi minőségében az egyetemi Tanács, utóbbi minőségben az Országos Menekültügyi Hivatalt vezető népjóléti m. kir. miniszteriumi államtitkár fejezte ki elismerését és köszönetét a szegénysorsú, ill. menekült főiskolai ifjúság gondozásában kifejtett munkásságáért.

Dr. MOÓR GYULA ny. r. tanárt a Magyar Külügyi Társaság és a szegedi Dugonics Társaság rendes tagjává választotta.

✓Dr. LUKÁTS ADOLF ny. r. tanár helyettesített a tanév I. és II. felében a büntető perjogi tanszéken.

✓Dr. MENYHÁRTH GÁSPÁR ny. r. tanár helyettesített a tanév I. és II. felében a kereskedelmi- és váltójogi tanszéken.

✓Dr. EREKY ISTVÁN ny. r. tanár helyettesített a tanév I. és II. felében a magyar közigazgatási és pénzügyi jogi tanszéken.

Dr. SZANDTNER PÁL ny. r. tanár megbízatott a Bevezetés az államtudományokba c. kollégium II. félévi megtartásával.

Dr. VINCZI KÁROLY egyetemi s. titkár mindkét félévben előadta az államszámviteltant, mint megbízott előadó.

Dr. THIERING OSZKÁR iparoktatási főigazgató és

TÓBIÁS LÁSZLÓ ipariskolai tanár megbízatott a kar hallgatói részére műszaki ismeretek szerzése céljából műszaki előadások tartásával. (103.668/1923. IV. ü. o. sz. r.)

1924—25.

Dr. KOLOSVÁRY BÁLINT ny. r. tanár megválasztatott a Protestáns Irodalmi Társaság központi választmányának, a

Dugonics Társaságnak és a D. M. K. E. elnöki tanácsának tagjává, a szegedi ref. egyházközség presbyterévé, a Horthy Miklós egyetemi internátus felügyelőbizottságának és az Egyetem Barátai Egyesülete Jog- és társadalomtudományi szakosztályának elnökévé.

Dr. MENYHÁRTH GÁSPÁR ny. r. tanár helyettesített a tanév I. és II. felében a kereskedelmi és váltójogi tanszéken.

Dr. EREKY ISTVÁN ny. r. tanár helyettesített a tanév II. felében a magyar alkotmány- és jogtörténeti tanszéken.

Dr. MOÓR GYULA ny. r. tanár helyettesített a tanév II. felében a bűnvádi perrendtartási jogi tanszéken.

Dr. BUZA LÁSZLÓ ny. r. tanár helyettesített a tanév I. és II. felében az anyagi büntetőjogi tanszéken.

Dr. SZANDTNER PÁL ny. r. tanár megbízatott a tanév II. felében a Bevezetés az államtudományokba c. kollégium előadásával.

Dr. VINCZI KÁROLY egyetemi titkár a tanév I. és II. felében előadta az államszámviteltant, mint megbízott előadó.

1925—26.

Dr. KOSUTÁNY IGNÁC ny. r. tanár megválasztott Nagybánya szab. kir. bányaváros díszpolgárává, Hargitaváralja jelképes székely község mestertanítójává.

Dr. POLNER ÖDÖN ny. r. tanár megválasztatott a Dugonics Társaság tagjává.

Dr. KOVÁTS FERENC ny. r. tanár megválasztatott a Magyar Statisztikai Társaság és a szegedi Dugonics Társaság tagjává.

Dr. SZANDTNER PÁL ny. r. tanár megválasztatott a m. kir. Ferencz József-Tudományegyetem Barátai Egyesületének, a Magyar Társadalomtudományi Társaságnak s a Mikes Irodalmi Társaságnak választmányi tagjává, a Délmagyarországi Közművelődési Egyesület igazgatóságának s a Magyar Külügyi Társaságnak tagjává, az Acta Litterarum ac Scientiarum Regiae Universitatis Francisco-Josephinae jog- és államtudományi sectiojának társszerkesztőjévé.

Dr. LAKY DEZSŐ ny. r. tanár megválasztatott a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjává, a Közgazdasági Társaság választmányi tagjává, a főiskolai sportszövetség alelnökévé, az egyetemi torna- és vívóintézeti bizottság tanárelnökévé, a Kitartás Egyetemi Athlétikai Club tanárelnökévé.

Dr. MENYHÁRTH GÁSPÁR ny. r. tanár helyettesített a tanév I. és II. felében a kereskedelmi és váltójogi tanszéken.

Dr. EREKY ISTVÁN ny. r. tanár helyettesített a tanév I. és II. felében a magyar alkotmány- és jogtörténeti tanszéken.

Dr. MOÓR GYULA ny. r. tanár megbízatott a tanév I. felében a Bevezetés a jogtudományokba című kollégiumnak előadásával.

Dr. SZANDTNER PÁL ny. r. tanár megbízatott a tanév II. felében a Bevezetés az államtudományokba c. kollégium megtartásával.

Dr. VINCZI KÁROLY egyetemi titkár mindkét félévben megbízatott az Államszámviteltan előadásával.

Dr. ujfalusi NÉMETHY KÁROLY belső titkos tanácsos, főrendiházi tagot, nyugalmazott magyar királyi belügyminiszteriumi államtitkárt és

KOVÁCS ALAJOS helyettes államtitkárt, a Központi Statisztikai Hivatal igazgatóját tudományos és közéleti téren szerzett kiváló érdemeik elismeréseül Karunk tiszteletbeli államtudományi doktorokká választotta és felavatásuk engedélyeztetett 1926. évi május hó 17.-én. (36.330/1926. IV. ü. o. sz. r.)

Vitéz GUÓTHFALVY (DORNER) ZOLTÁN végzett joghallgatónak sub auspiciis Gubernatoris az államtudományok doktorává való avatása engedélyeztetett 1925. évi május hó 17.-én. (29.739/1925. IV. ü. o. sz. r.)

1926—27.

Dr. MENYHÁRTH GÁSPÁR ny. r. tanár a Felsőoktatásügyi egyesület igazgatóságának tagjává választatott.

Dr. TÓTH KÁROLY ny. r. tanárt a m. kir. Ferencz József-Tudományegyetem megválasztotta a magyar országgyűlés felsőházának rendes tagjává. Megválasztatott ezenkívül a Debreceni Tisza István Tudományos Társaság és Bács-Bodrogh vármegye törvényhatósági bizottságának tagjává.

Dr. EREKY ISTVÁN ny. r. tanár résztvett a vallás- és közoktatásügyi m. kir. Miniszter úr megbízása alapján a közigazgatási tudományok nemzetközi kongresszusán Párisban.

Dr. SZANDTNER PÁL ny. r. tanár a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úr 9110—1927. számú leiratával 1200 pengő tanulmányi díjban részesült egyes külföldi diákszociális és diákvédelmi intézmények meglátogatására és tanulmányozására.

Dr. TURY SÁNDOR KORNÉL ny. rk. tanár megválasztatott az igazságügyminisztériumban a polgári Törvénykönyv Javaslatának előkészítésére hivatott állandó bizottság tagjává és a biztosítás-mathematikai szakvizsga tagjává.

Dr. MENYHÁRTH GÁSPÁR ny. r. tanár helyettesített a tanév I. felében a kereskedelmi és váltójogi tanszéken.

Dr. KOVÁTS FERENC ny. r. tanár helyettesített a tanév I. és II. felében a statisztikai tanszéken.

Dr. EREKY ISTVÁN helyettesített a tanév I. és II. felében a magyar alkotmány- és jogtörténeti tanszéken.

Dr. SZANDTNER PÁL ny. r. tanár megbízatott a tanév II. felében a Bevezetés az államtudományokba c. kollégium előadásával.

Dr. MOÓR GYULA ny. r. tanár megbízatott a tanév I. felében a Bevezetés a jogtudományokba c. kollégium előadásával.

Dr. VINCZI KÁROLY egyetemi titkár mindkét félévben megbízatott az Államszámviteltan előadásával.

2.

Az orvostudományi Karban.

1922—23.

Dr. VESZPRÉMY DEZSŐ ny. r. tanár a szövet- és fejlődéstani tanszéket helyettesíti heti 10 órában.

Dr. ISSEKUTZ BÉLA ny. r. tanár a gyógyszerismereti tanszéket heti 5 órában.

Dr. JANCSÓ MIKLÓS ny. r. tanár belgyógyászati diagnostika heti 4 órában.

Dr. HAINISS ELEMÉR adjunctus a gyermekgyógyászatot heti 5 órában.

Dr. DÁVID LAJOS m. tanár a gyógyszerészetet heti 5 órában.

1923—24.

Dr. VESZPRÉMY DEZSŐ ny. r. tanár a szövet- és fejlődéstant heti 10 órában.

Dr. ISSEKUTZ BÉLA ny. r. tanár a gyógyszerismereti tanszéket heti 5 órában.

Dr. JANCSÓ MIKLÓS ny. r. tanár a belgyógyászati diagnostikát heti 4 órában.

Dr. HAINISS ELEMÉR adjunctus a gyermekgyógyászatot heti 5 órában.

Dr. DÁVID LAJOS m. tanár a gyógyszerészetet heti 5 órában.

Dr. DITRÓI GÁBOR adjunctus a szemészetet hét $7^1/_2$ órában.

1924—25.

Dr. IMRE JÓZSEF egy. ny. r. tanár nyugalomba vonulása alkalmából az egyetemi oktatás és közegészségügy terén sok éven át kifejtett érdemes szolgálataiért kormányzói elismerésben részesült.

Dr. ISSEKUTZ BÉLA ny. r. tanár a gyógyszerismereti tanszéket heti 5 órában.

Dr. DEMETER GYÖRGY ny. r. tanár a kórbonctan és kórszövettant heti 5 órában.

Dr. DITRÓI GÁBOR adjunctus a szemészetet heti 5 órában.

Dr. DAVIDA JENŐ ny. r. tanár szövettani gyakorlatokat heti 10 órában.

Dr. VIDAKOVITS KAMILL ny. r. tanár sebészeti műtéttant heti 5 órában.

Dr. JANCSÓ MIKLÓS ny. r. tanár a belgyógyászati diagnostikát heti 5 órában.

Dr. RIGLER GUSZTÁV közegészségtan heti 2 óra.

Dr. KUBINYI PÁL ny. r. tanár bábaoktatás heti 2 óra.

Dr. DEMETER GYÖRGY ny. r. tanár törvényszéki orvostan heti 2 óra.

Dr. DÁVID LAJOS m. tanár a gyógyszerészetet heti 5 órában.

Dr. POÓR FERENC ny. r. tanár a Szent István Akadémia a Deutsche Dermatologische Gesellschaft r. tagjává választatott.

1925—26.

Dr. ISSEKUTZ BÉLA ny. r. tanár a gyógyszerismereti tanszéket heti 5 órában.

Dr. JANCSÓ MIKLÓS ny. r. tanár a belgyógyászati diagnostikát heti 5 órában.

Dr. RIGLER GUSZTÁV közegészségtan heti 5 óra.

Dr. VIDAKOVITS KAMILL ny. r. tanár sebészeti műtéttan heti 5 órában.

Dr. DAVIDA JENŐ ny. r. tanár szövettan heti 10 óra, fejlődéstan heti 2 óra.

Dr. DEMETER GYÖRGY ny. r. tanár törvényszéki orvostan heti 2 óra.

Dr. VERESS ELEMÉR biologia heti 2 óra.

Dr. KUBINYI PÁL ny. r. tanár bábaoktatás heti 2 óra.

Dr. DITRÓI GÁBOR adjunctus a szemészetet het $7^1/_2$ órában.

Dr. DÁVID LAJOS m. tanár a gyógyszerészetet heti 5 órában.

Dr. PURJESZ BÉLA m. tanár, adjunktus, részére a rk. tanári cím adományozása.

Dr. RIGLER GUSZTÁV ny. r. tanár a gyógyszerészhallgatók szigorlataira kiküldött kormányképviselő.

Dr. VERESS ELEMÉR a Szegedi Képzőművészeti Társulat alelnöke.

1926—27.

Dr. ISSEKUTZ BÉLA ny. r. tanár a gyógyszerismereti tanszéket heti 5 órában.

Dr. KUNTZ ALADÁR adjunctus szülészet heti $7^1/_2$ óra.

Dr. DAVIDA JENŐ ny. r. tanár szövettan heti 5 óra.

Dr. VERESS ELEMÉR válogatott fejezetek a biologiából heti 1 óra.

Dr. JANCSÓ MIKLÓS ny. r. tanár a belgyógyászati diagnostikát heti 5 órában.

Dr. VIDAKOVITS KAMILL ny. r. tanár sebészeti műtéttan heti 5 óra.

Dr. DÁVID LAJOS m. tanár a gyógyszerészetet heti 5 órában.

Dr. KUNTZ ANDOR adjunktus szülészeti phantom gyakorlatok heti 2 óra.

Dr. HAINISS ELEMÉR ny. r. tanár a Deutsche Gesellschaft für Kinderheilkunde rendes, a Magyar Gyermekorvos Társaság Igazgató Tanácsának tagja.

Dr. BALOGH ERNŐ a Budapesti Kir. Orvosegyesület, a Deutsche Patologische-Gesellschaft rendes tagja.

3.

A bölcsészet-, nyelv- és történettudományi Karban.

1922—23.

Gróf TELEKI PÁL nemzetgyűlési képviselő 1922. évi október hó 1.-én az évnyitó ünnepélyen tiszteletbeli doktorrá avattatott.

Dr. MÁRKI SÁNDOR ny. r. tanár helyettesítette az egész tanéven át heti 5 órában az ókori történelmi tanszéket.

Dr. CSENGERY JÁNOS ny. r. tanár helyettesítette a tanév I. és II. felében heti 5, illetve 4 órában az archaeologiai tanszéket.

Dr. CSENGERY JÁNOS ny. r. tanár, mint megbízott előadó a tanév I. és II. felében heti 5, illetve 3 órában előadta a művészettörténelmi tanszéket.

Dr. málnási BARTÓK GYÖRGY ny. r. tanár helyettesítette az egész tanéven át heti 5 órában a paedagogiai tanszéket.

Dr. SCHILLING GÁBOR adjunctus, egyet. magántanár helyettesítette az egész tanéven át heti 5 órában a földrajzi tanszéket.

Dr. DÉZSI LAJOS ny. r. tanár helyettesítette a tanév II. felében heti 5 órában a francia-philologiai tanszéket.

Dr. MÁRKI SÁNDOR ny. r. tanár megválasztatott az Erdélyi Irodalmi Társaság, az Országos Eötvös-alap, a Kolozsmegyei Tanító-Egyesület t. tagjává.

Dr. CSENGERY JÁNOS ny. r. tanár megválasztatott a Goethe Társaság rendes tagjává.

Dr. DÉZSI LAJOS ny. r. tanár megválasztatott a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagjává.

Dr. SCHMIDT HENRIK ny. r. tanár megválasztatott a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjává.

Dr. málnási BARTÓK GYÖRGY ny. r. tanár megbízatott a szegedi Középiskolai Tanárképző-intézet igazgatói teendőinek ellátásával.

1923—24.

Dr. CSENGERY JÁNOS ny. r. tanár helyettesítette egész éven át heti 5 órában az archaeologiai tanszéket.

Dr. málnási BARTÓK GYÖRGY ny. r. tanár helyettesítette egész éven át heti 7 órában a paedagogiai tanszéket.

Dr. MARÓT KÁROLY egy. magántanárnak egyetemünk szolgálatában és a tudomány művelésében szerzett érdemei elismeréséül az egyetemi rendkívüli tanári cím adományoztatott. (20.286/1924. IV. ü. o. sz. r.)

Dr. HERMANN ANTAL címz. nyilv. rendkívüli tanárnak tudományos működése elismeréséül az egyetemi nyilvános rendes tanári cím adományoztatott. (53.757/1924. IV. ü. o. sz. r.)

Dr. HORVÁTH JENŐ egyetemi magántanárnak az egyetemi oktatás és a tudományos irodalom terén szerzett érdemei elismeréséül az egyetemi rendkívüli tanári cím adományoztatott. (85.095/1924. IV. ü. o. sz. r.)

Dr. MÁRKI SÁNDOR megválasztatott Egyetemünk hősi halottainak emlékét megörökítő bizottság elnökévé.

Dr. CSENGERY JÁNOS megválasztatott az ifjúsági szini előadásokat rendező bizottság elnökévé.

1924—25.

Dr. málnási BARTÓK GYÖRGY ny. r. tanár helyettesítette a tanév I. felében heti 7 órában a paedagogiai tanszéket.

Dr. TÓTH BÉLA okl. középiskolai tanár helyettesítette a tanév I. és II. felében heti 7 órában a francia filológiai tanszéket.

Dr. SCHMIDT HENRIK ny. r. tanár helyettesítette az egész tanévben heti 2 órában az indogermán összehasonlító nyelvészeti tanszéket.

Dr. HUSZTI JÓZSEF ny. r. tanár helyettesítette az egész tanévben heti 3 órában az indogermán összehasonlító nyelvészeti tanszéket.

Dr. SZÁDECZKY K. LAJOS megválasztatott a vilnai Báthory-Egyetem kebelében alakult Tudományok Barátainak Köre tiszteleti tagjává.

Dr. KOGUTOWICZ KÁROLY rendes, Dr. HORGER ANTAL póttagul kiküldetett az egyetemi építő bizottságba.

Dr. SCHNELLER ISTVÁN nyug. egy. ny. r. tanár nyugalomba vonulása alkalmából értékes, buzgó, tudományos és hazafias szolgálatáért kormányzói elismeréssel és ezt jelző koronás bronzéremmel tüntettetett ki. (84.455/1924. IV. ü. o. sz. r.)

Dr. BERZEVICZY ALBERT ő excellentiája írói és közéleti működésének 50 éves évfordulója alkalmából gazdag tudományos érdemeiért Karunk tiszteletbeli díszdoktorává választatott és felavatása engedélyeztetett 1925. évi január hó 13.-án. (1364/1925. IV. ü. o. sz. r.)

Dr. VARGA SÁNDOR végzett bölcsészettanhallgatónak sub auspiciis Gubernatoris a bölcsészettudományok doktorává való avatása engedélyeztetett 1925. évi április hó 4.-én. (29.734/1925. IV. ü. o. sz. r.)

Dr. SZÁDECZKY K. LAJOS megválasztatott a Magyar Történelmi Társulat alapító és a szegedi Dugonics-Társaság rendes tagjává.

Dr. CSENGERY JÁNOS megválasztatott a Külügyi Társaság művészeti és irodalmi osztályának tagjává.

Dr. DÉZSI LAJOS megválasztatott a Magyar Bibliofil Társaság igazgató-választmányi tagjává.

Dr. HORNYÁNSZKY GYULA megválasztatott a Magyar Társadalomtudományi Társulat elnökévé.

Dr. KOGUTOWICZ KÁROLY megválasztatott a Magyar Társadalomtudományi Társulat választmányi tagjává.

Dr. HUSZTI JÓZSEF megválasztatott a Philologiai Társaság, a Magyar Társadalomtudományi Társaság választmányi tagjává és a Katholikus Tanáregyesület igazgató-választmányának tagjává.

1925—26.

Dr. CSENGERY JÁNOS helyettesítette a tanév I. és II. felében heti 4, illetve 3 órában a II. classica-philologiai tanszéket. (Dr. Huszti József ny. r. tanár tanulmányi szabadságidejének tartama alatt.)

Dr. SCHMIDT HENRIK helyettesítette az egész tanévben heti 5 órában az indogermán összehasonlító nyelvészeti tanszéket.

Dr. SZÁDECZKY K. LAJOS ny. r. tanár helyettesítette a tanév I. felében heti 2 órában az egyetemes történelmi tanszéket.

Dr. ERDÉLYI LÁSZLÓ ny. r. tanár helyettesítette a tanév I. felében heti 2 órában az egyetemes történelmi tanszéket.

Dr. BUDAY ÁRPÁD ny. r. tanár helyettesítette a tanév I. felében heti 1 órában az egyetemes történelmi tanszéket.

Dr. BUDAY ÁRPÁD ny. r. tanár helyettesítette a tanév II. felében heti 5 órában az ókori történelmi tanszéket.

Dr. SZÁDECZKY K. LAJOS ny. r. tanár helyettesítette a tanév II. felében heti 3 órában az egyetemes történelmi tanszéket.

Dr. ERDÉLYI LÁSZLÓ ny. r. tanár helyettesítette a tanév II. felében heti 2 órában az egyetemes történelmi tanszéket.

HERCZEG FERENCet születésének 60. évfordulója alkalmából a Kar IX. rendes ülésén tiszteletbeli bölcsészetdoktorrá választotta.

Dr. SZÁDECZKY K. LAJOS megválasztatott a Lengyel Tudományos Akadémia kültagjává, a Magyar Nemzeti Szövetség választmányi és a Külügyi Társaság rendes tagjává.

Dr. DÉZSI LAJOS megválasztatott a szegedi Középiskolai Tanárképző Intézet igazgató-tanácsosává, a Protestáns Irodalmi Társaság, a szegedi Dugonics Társaság, a Magyar Bibliofil

Társaság igazgatósági és az Erdélyi Irodalmi Társaság rendes tagjává.

Dr. HORNYÁNSZKY GYULA ny. r. tanárt a budapesti Pázmány Péter-Tudományegyetem Bölcsészeti Kara meghívta a III. classica-philologiai tanszékére.

Dr. málnási BARTÓK GYÖRGY megválasztatott a Magyar Társadalomtudományi Társaság, a Magyar Protestáns Irodalmi Társaság választmányi tagjává, a szegedi Dugonics Társaság tagjává és a genfi Société de psychagogie et de psychothérapie levelező tagjává.

Dr. KOGUTOWICZ KÁROLY megválasztatott a M. L. Sz. délkerületének elnökévé.

Dr. BUDAY ÁRPÁD megválasztatott a Német-Birodalom Archaeologiai Intézetének levelező tagjává, az Egyetem Barátai Egyesülete bölcsészettudományi szakosztályának elnökévé és a szegedi Dugonics Társaság rendes tagjává.

Dr. IMRE SÁNDOR megválasztatott a kecskeméti református egyházmegyei Tanítóegyesület és a nagykőrösi Arany János Társaság tb. tagjává.

1926—27.

Dr. SCHMIDT HENRIK ny. r. tanár helyettesítette a tanév I. és II. felében heti 2, illetve 3 órában az indogermán összehasonlító nyelvészeti tanszéket.

Dr. HUSZTI JÓZSEF ny. r. tanár helyettesítette a tanév I. és II. felében heti 3, illetve 2 órában az indogermán összehasonlító nyelvészeti tanszéket.

Dr. HUSZTI JÓZSEF ny. r. tanár helyettesítette a tanév II. felében heti 2 órában az ókori történelmi tanszéket.

Dr. BUDAY ÁRPÁD ny. r. tanár helyettesítette a tanév I. és II. felében heti 5, illetve 3 órában az ókori történelmi tanszéket.

VARGA SÁNDOR bölcsészettanhallgató f. évi szeptember hó 16.-án sub auspiciis Gubernatoris doktorrá avattatott.

Dr. SCHNELLER ISTVÁN nyug. ny. r. tanárt 80 éves születésnapja alkalmából Egyetemünk Tanácsa nevében dr. Imre Sándor ny. r. tanár üdvözölte.

Dr. SZÁDECZKY K. LAJOS megválasztatott a Bp. Lengyel-Magyar Egyesület t. elnökévé, a Reviziós Liga, a Balatoni Szövetség választmányi és a Székely-Egylet rendes tagjává.

Dr. CSENGERY JÁNOS megválasztatott a Humanisztikus Gymnasium hívei Egyesületének elnökévé és a szegedi Dugonics Társaság igazgatósági tagjává.

Dr. málnási BARTÓK GYÖRGY megválasztatott a Magyar Tudományos Akadémia levelező, a genfi Société de psychagogie et de psychothérapie rendes és az Internationales Sozialwissenschaftliches Institut (Zürich) levelező tagjává.

Dr. MÉSZÖLY GEDEON megválasztatott a helsingforsi Finnugor Társaság és a nagykőrösi Arany János Társaság tagjává.

Dr. KOGUTOWICZ KÁROLY megválasztatott a Meteorologiai Társaság választmányi tagjává és a Délmagyarországi Rádió Club elnökévé.

Dr. BUDAY ÁRPÁD megválasztatott a szegedi református egyház iskolaszékének tagjává.

Dr. IMRE SÁNDOR megválasztatott a szegedi Dugonics Társaság rendes tagjává.

4.

A mennyiségtan és természettudományi Karban.

1922—23.

Dr. RIESZ FRIGYES ny. r. tanár helyettesként látja el a geometriai tanszék előadásait heti 3 órában.

Dr. HAAR ALFRÉD ny. r. tanár a görbék és felület című geometriai előadást heti 2 órában helyettesként előadja.

Dr. GAÁL ISTVÁN m. tanár, mint helyettes tart előadást a földtan köréből.

Dr. SZÉKI TIBOR ny. r. tanár látja el a II. számú vegytani tanszék és intézet előadásait, mint helyettes kari megbízás alapján.

Dr. GYULAY ZOLTÁN tanársegéd mint helyettes adja elő a kisérleti természettant, mivel Dr. POGÁNY BÉLA ny. r. tanár külföldi tanulmányúton van.

Dr. FARKAS BÉLA m. tanárt bízza meg a Kar az állattani intézet vezetésével és a tanszék ellátásával Dr. APÁTHY ISTVÁN elhalálozása folytán.

Dr. BODNÁR JÁNOS m. tanárt megbízza a Kar a II. számú vegytani tanszék helyettesítésével.

Dr. GYÖRFFY ISTVÁN ny. r. tanárt levelező taggá kinevezte a M. Kir. Madártani Intézet (Budapest).

1923—24.

Dr. RADÓ TIBOR tanársegédet megbízza a Kar a geometriai tanszéknek heti 2 órában helyettesként való ellátására.

Dr. LENGYEL ENDRE adjunctust a Kormányzó Úr vitézzé avatta.

Dr. GYÖRFFY ISTVÁN ny. r. tanárt levelező tagjává választotta a Polskie Towarzystwo Botaniczne (Warszawa).

1924—25.

Dr. RIESZ FRIGYES és Dr. RADÓ TIBOR megbízatása a geometriai tanszék helyettesítésével.

Dr. PFEIFFER PÉTER ny. r. tanárnak a II. félévre a kisérleti fizikai tanszék ellátásával való megbízatása.

Dr. ORTVAY RUDOLF ny. r. tanárt a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjául választja 1925. évi május hóban.

Dr. GYÖRFFY ISTVÁN ny. r. tanárt az Országos Magyar Cserkész szövetség V. kerülete elnökévé választotta. (1925.)

1925—26.

BIRÓ LAJOS új guineai kutatónak honoris causa doktorrá avatása 1926. évi március hó.

1926—27.

Gróf KLEBELSBERG KUNÓ kultuszminiszter Úr honoris causa doktorrá avatása 1926. évi okt. hó 5-én.

Dr. FRÖHLICH PÁL ny. r. tanárt a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjául választja 1927. évi május hóban.

Dr. GYÖRFFY ISTVÁN ny. r. tanárt a Protestáns Irodalmi Társaság természettudományi szakosztálya rendes tagjává választja. (1927.)

Nevéről keresztelték el: Rosa Györffyana Degen in Jávorka Flora Hung. 1924.: 565 et Acta II. 1925: 1—2; Galium Györffy Hulják in M. B. L. XXV. 1926: 268; Hieracium Györffy Lengyel et Zahn in M. B. L. XXV. 1926: 365—6.

Dr. SZENTPÉTERY ZSIGMOND ny. r. tanárt a nagykőrösi Arany János Irodalmi Társaság rendes taggá, a Magyar Talajtani Társaság és a Magyarhoni Földtani Társulat választmányi taggá, az E. B. E. természettudományi szakosztálya elnökké választotta.

VII.

Ösztöndijak, pályadijak, szorgalomdijak és egyéb jutalmak.

1.

A jog- és államtudományi Karban.

1922—23.

Egyetemi pályadíjjal tüntettetett ki:

Cserta Kálmán joghallgató A jog és az állam fogalma s a kettő viszonya egymáshoz című pályamunkájáért; pályadíj 2000 K.

Jobszt Gyula joghallgató A polgári per fogalma című pályamunkájáért; pályadíja 2000 K.

1924—25.

Egyetemi szorgalomdíjjal tüntettetett ki:

Paraszkay Gyula joghallgató A kötött ingatlanra vonatkozó újabb keletű intézmények című pályamunkájáért; szorgalomdíja 450.000 K.

Szögi Géza joghallgató A Nemzetek Szövetsége és az állami szuverénitás című pályamunkájáért; szorgalomdíja 450.000 K.

A szegedi kereskedelmi és iparkamara által kitűzött pályadíjjal tüntettetett ki:

Szögi Géza joghallgató Csonka-Magyarország külkereskedelmi forgalmának jellegzetesebb vonásai című pályamunkájáért; pályadíja 1,000.000 K.

A jog- és államtudományi Kar 250.000 K szorgalmi díjban részesítette:

Sebestyén Péter joghallgatót és megdícsérte

Judik Ferenc joghallgatót Csonka-Magyarország külkereskedelmi forgalmának jellegzetesebb vonásai című pályamunkájukért.

200.000 koronás jutalmat kaptak: *Gerzanich Tibor* II. éves, *Ürmössy Károly* III. éves, *Király Ferenc* IV. éves joghallgatók.

A Bécsi Magyar Főiskolai Kollégium egyik alapítványi helye adományoztatott: *Cserta Kálmán* joghallgatónak.

1925—26.

Egyetemi szorgalmi díjjal jutalmaztatott:

Tilger Béla joghallgató Az ítélet jogereje című pályamunka szerzője; szorgalmi díja: 250.000 K.

Judik Ferenc joghallgató Szeged nagyipara, különös tekintettel a mezőgazdasági iparra című pályamunka írója; szorgalmi díja: 250.000 K.

Versenyvizsgálati ösztöndíjat kaptak 1,000.000 K összegben: *Bánffy György* I. éves, *Ormós Zsigmond* II. éves, *Goltner Dénes* III. éves, *Paraszkay Gyula* IV. éves joghallgatók.

1926—27.

Egyetemi pályadíjjal tüntettetett ki:

Goltner Dénes Lajos joghallgató Az országgyűlési képviselőválasztások érvényességének kérdése című pályamunka szerzője; pályadíja 150 P.

Szorgalmi díjat kapott:

Brommer Andor joghallgató A büntető per fogalma és jogi természete, különös tekintettel a polgári perhez való viszonyára című pályamunka szerzője; szorgalmi díja: 30 P.

Judik Ferenc joghallgató A szocializmus államtana című pályamunka szerzője; szorgalmi díja: 25 P.

Buday György joghallgató A szocializmus államtana című pályamunka szerzője; szorgalmi díja: 25 P.

Magyarország Főméltóságú Kormányzója a bécsi Collegium Hungaricumban az 1926—27. tanév II. felére egy alapítványos helyet adományozott:

Dr. Horváth Barna egyetemi magántanár, közalapítványi kir. ügyésznek.

2.

Az orvostudományi Karban.

1922—23.

Versenyvizsgálati állami ösztöndíjat kapott (2000 K) ifj. *Jancsó Miklós.*

A *dr. Ferencz Áron* m. tanár által adományozott 550 K jutalomdíjat *Kovács Béla* oth. kapta.

Egyetemi pályadíjat nyert:

Veress Miklós Ember küzdj és bízva bízzál jeligés bonctani pályamunkájával (2000 korona).

Géber Ödön Az ízületek és megszakított csontösszeköttetések c. bonctani pályamunkájával 2000 koronás pályadíjat nyert.

Versenyvizsgálati díjat kaptak:

Incze Gyula, László Pál, Bitó Sámuel, Tóth István 960—960 koronát, *Popity József* oth. 1920 koronát, *Reck Endre, György Albert, Spiró Lajos, Pécsi László, Pongrátz Péter, Kenyeres Ferenc, Kozák Béla* 3360—3360 koronát, *Förgeteg János, Kovács Károly* 3820—3820 koronát.

1923—24.

Állami ösztöndíjban részesült: ifj. *Jancsó Miklós* (5000 korona).

A Demke által adományozott 100.000 koronás pályadíjat Magyar sorscsapások c. munkájával *Vitos Gerő* oth. nyerte el.

Dr. Jeney Endre tanársegéd a Rockfeller alapítvány ösztöndíját nyerte el.

1924—25.

Tanulmányi ösztöndíjban részesült:

Szász Sándor szig. orvos 350.625 koronát.

Pályadíjat nyertek:

Papp János és *Vecsernyés András* A veseműködési vizsgálatok értéke belbetegeknél című belgyógyászati pályamunkájával.

Bacsich Pál és *Engel Pál* oth. Előállítandó készítmények a nervus trigenismusra vonatkozólag című tájbonctani pályamunkájával.

Ifj. *Jancsó Miklós* Tanulmányoztassanak a trophospongiumok különböző sejtekben c. pályamunkájával.

Aszalós János és *Farkas József* oth. A fogazat értéke az életkor megállapításánál c. pályamunkájával.

1925—26.

A honvédelmi Miniszterium által adományozott két, havi 800.000 koronás ösztöndíjat vitéz *Veress András* és *Sauter Géza* szigorló orvosok kapták.

Dr. Waltner Károly Rockefeller alapítványi ösztöndíjban részesült.

Pályadíjat nyertek: *Gajdán Ernő* és *Tornyai József* IV. é. oth. Májműködési vizsgálatok értéke belbetegeknél c. belgyógyászati munkával 400—400.000 koronát.

Brusz Gyula, Barázs Gyula II. é. oth. Előállítandók később kijelölendő idegkészítmények című bonctani pályamunkájával 400—400.000 koronát.

Dancz Márta és *Stern Eleonora* IV. é. oth. A paralysis progressiva gyógyítására irányuló törekvések s az eddig elért eredmények című elmegyógyászati pályamunkájával 400—400.000 koronát.

Kovács Károly V. é. oth. Hirtelen halálesetek a törvényszéki orvostani intézet boncolási anyagából című törvényszéki orvostani pályamunkájával 700.000 koronát.

Dr. Burger Károly tanársegéd a *dr. Kubinyi Pál* tanár által adományozott 2,000.000 korona jutalomdíjban részesült.

1926—27.

Szorgalmi díjban részesültek:

Szilágyi Géza III. é., *Varga Aladár* 150—150.000 koronát.

Versenyvizsgálati díjban részesült:

Varga Aladár IV. é. oth. 24 pengőt.

Czimmer Anna és *Denk József* II. é. oth. A gerincvelői idegek gyökerei a spinális ducok és a gerincvelői idegek kezdetein című bonctani pályamunkájával 40—40 pengőt.

Ugyanazon pályamunkával 40—40 pengő pályadíjat nyert: *Csabai József, Kriszt József* II. é. oth.

Bacsich Pál és *Wlasics Gyula* oth. Előállítandók az organon acustico-staticumra vonatkozó készítmények emberből és állatokból című szövettani pályamunkájával 40—40 pengőt.

Brusz Gyula oth. A helyi jegy értékváltozásai hő és nedvesség hatására című élettani pályamunkájával 50 pengőt.

Dubrauszky Viktor és *Gerley Ferenc oth.* A kerekgyomorfekély alaki kór eredete című kórbonctani pályamunkájával 50—50 pengőt.

A Kubinyi alapítvány kamatait, 50—50 pengőt *dr. Waltner Károly* és *dr. Paál Gábor* tanársegéd nyerte el.

Tanulmányi ösztöndíjat kapott: 24 pengőt *Schneider Lajos* IV. é. orvostanhallgató.

3.

A bölcsészet-, nyelv- és történettudományi Karban.

1922—23.

a) Állami versenyvizsgálati ösztöndíjat kapott utólagosan az elmult tanévre 1000—1000 korona összegben: *Baló Irma, Kovács Mária Olga, Janicsák József, Jánossy Margit* bölcsészettanhallgató. A f. tanévre: *Haász Imre* II. é., *Boros Jenő* II. é., *Kőmüves Géza* II. é., *Janicsák József* III. é., *Kovács Mária Olga* II. é. bölcsészettanhallgató.

b) A Magyar Tudományos Akadémia könyvjutalmával kitüntettetett: *Devich Mária* IV. é. magyar nyelvészet és *Balla Mária* IV. é. magyar történelem szakos bh.

c) Egyetemi pályadíjat kapott: 1. A tudomány és költészet viszonya Ricarda Huch műveiben című pályamunka írója, *Jenőfi Ilona Sarolta* III. é. bh.; pályadíja 3000 kor. 2. Gróf Bethlen Kata élete című pályamunka írója. *Balla Mária* IV. é. bh.; pályadíja 3000 kor. 3. Tinódi Sebestyén krónikás verseinek történetforrási értéke című pályamunka írója, *Boros Jenő* II. é. bh.; pályadíja 1500 kor.

d) Külföldi tanulmányi ösztöndíjat kapott: 10.000 korona összegben *Jánossy Margit* bölcsészettanhallgató.

1923—24.

a) Versenyvizsgálati állami ösztöndíjat kaptak: 5000—5000 korona összegben *Boross Jenő, Haász Imre, Kőmüves Géza.*

b) A Magyar Tudományos Akadémia könyvjutalmában részesíttettek: *Pfitzner János* IV. é. magyar nyelvészet és *Janicsák József* IV. é. magyar történelem szakos bh.

c) Egyetemi pályadíjjal tüntettetett ki: *Telcs Máté* III. é. mathematikai kari hallgató Böhm Károly tana a logikai értékről című filozófiai pályamunkájával; pályadíja 150.000 K.

1924—25.

a) Versenyvizsgálati ösztöndíj helyett állami tanulmányi segélyt kapott: a tanév I. felében: 175.300—175.300 K összegben: *Metzner Károly* és *Schneider Erzsébet,* továbbá 350.625 K összegben: *Balogh Ilona;* a tanév II. felében, 170.000—170.000 K összegben: *Szatmári Róza* és *Tóth Margit* bh.

b) a Magyar Tudományos Akadémia könyvjutalmával ki-

tüntettetett: *Fövenyesi Margit* IV. é. magyar nyelvészet és *Boross Jenő* IV. é. magyar történelem szakos bh.

c) Egyetemi pályadíjjal tüntettetett ki: *Juhász Béla* bh. Zrinyi Miklós hadtörténelmi jellemzése című pályamunka írója; pályadíja 500.000 K. *Haász Imre* bh. A boszorkányhit genezise című pályamunkáért; pályadíja 500.000 K.

d) A bécsi Magyar Főiskolai Kollegium egy-egy alapítványos helye adományoztatott: *Debreczeni László* bh. és *Kőmüves Géza* bh.-nak.

1925—26.

a). Tanulmányi és versenyvizsgálati ösztöndíjat kapott 301.125 K összegben két egyenlő részben: *Juhász Béla* bh. és *Juhász László* bh.

b) A Magyar Tudományos Akadémia könyvjutalmával kitüntettetett: *Bálint Sándor* IV. é. magyar irodalom és *Juhász Béla* IV. é. történelem szakos bh.

c) Egyetemi pályadíjjal tüntettetett ki: *Juhász László* kari hallgató, a görög filológia tárgyköréből vett pályamunkájáért; pályadíja 500.000 K.

d) A bécsi Magyar Főiskolai Kollegium alapítványos helye adományoztatott: *Lakatos Géza* bh.-nak.

1926—27.

a) Tanulmányi és versenyvizsgálati ösztöndíjat kapott: a tanév I. felében: 24 pengő összegben *Vozáry Katalin* II. é. kari hallgató; a tanév II. felében: 24 pengő összegben *Borda László* III. é. kari hallgató.

b) A Magyar Tudományos Akadémia könyvjutalmával kitüntettetett: *Pertich Teréz* IV. é. magyar nyelvészet és magyar irodalom, *Fehér Ede* IV. é. magyar történelem szakos bh.

c) Egyetemi pályadíjjal tüntettetett ki: *Dr. Telcs Máté* mathematikai kari hallgató Kant hatása Magyarországon című pályamunkájáért; pályadíja 50 pengő. *Fehér Ede* IV. é. kari hallgató Művelődéstörténeti korkép I. Lipót törvényeiben című pályamunkájáért; pályadíja 80 pengő; *Metzner Károly* III. é. kari hallgató Művelődéstörténeti korkép II. Mátyás törvényeiből című pályamunkájáért; pályadíja 50 pengő; *Beke Ida* IV. é. kari hallgató Erdély társadalma és művelődése az Approbata Constitutiokban című pályamunkájáért; pályadíja 50 pengő.

d) A bécsi Collegium Hungaricum egy-egy alapítványos

helye adományoztatott: a tanév I. és II. felére: *Debreczeni László* és *Lakatos Géza* bölcsészettanhallgatóknak. A berlini Kollegium Hungaricum egy ösztöndíjas helye adományoztatott: a tanév I. felére: *Dr. Varga Sándor* végzett kari hallgatónak, sub auspiciis Gubernatoris bölcsészetdoktornak.

e) Szorgalmi díjat kapott: 100 pengő összegben (Bakó-Annonimus-adomány) *dr. Bálint Sándor* végzett kari hallgató.

4.

A mennyiségtan-természettudományi Karban.

a) Versenyvizsgálati ösztöndíjak: az 1924—25. tanév I. felében *Bodnár Béla* állattan, II. felében *Erdélyi Margit* chemia; az 1925—26. tanév I. felében *Scheitz Antal* növénytan, II. felében *Prasnik Lipót* mathematika; az 1926—27. tanév I. felében *Kuhn Anna* ásványtan, II. felében *Mikszáth Gyula* állattan.

b) Pályadíjak, szorgalomdíjak: 1923. május hóban *Kéri Pál* hallgató a vegytanból 1000 K szorgalomdíj; *Kol Erzsébet* növénytanból 2000 K pályadíj és szorgalomdíj; *Gulyás István* ásványtanból 2000 K pályadíj és szorgalomdíj; *Cholnoky Béla* növénytanból 2000 K pályadíj és szorgalomdíj. — 1924. május hóban *Kolosváry Gábor* állattanból pályadíj és szorgalomdíj. — 1926. május hóban *Uzonyi Rózsa* ásványtan 500.000 K. pályadíj.

VIII.

Adományok, alapitványok.

1.

A jog- és államtudományi Karban.

Az egyesített kari szemináriumi könyvtár részére könyveket adományoztak:

1922—23.

Özv. Kovács Gáborné úrnő, néh. fia, Dr. Kovács Gábor egyet. tanár alapítványa címén, mely ajándék a közgazdasági és statisztikai szemináriumi könyvanyag törzsét képezi; továbbá a m. kir. belügy- és kereskedelemügyi miniszterium, Szeged sz. kir. város, a szegedi, debreceni és budapesti kereskedelmi és iparkamarák, továbbá Dr. Tonelli Sándor, Dr. Póka Ervin, Dr. Joó Gyula, Dr. Kosutány Ignác, Dr. Finkey Ferenc, Dr. Kovács Ferenc, Dr. Moór Gyula és Dr. Kolosváry Bálint urak.

1923—24.

Dr. Kiss Albert, Dr. Moór Gyula, Dr. Kosutány Ignác, Dr. Kolosváry Bálint egyetemi professor urak, özv. Dr. Kolosváry Sándorné úrnő, Dr. Zehery Lajos m. tanár úr, Belügyminisztérium, Sopron sz. kir. város, Szt. István Akadémia.

1924—25.

Studium cég, Budapest, A diákv. i. letétként, Dr. Kosutány Ignác, Dr. Meszlény Artur, M. kir. Pénzügyminiszterium, budapesti kereskedelmi és iparkamara, Dr. Buza László, Dr. Moór Gyula, M. kir. Kultuszminisztérium, Magyar Tudományos Akadémia, Hamza Géza, Dr. Menyhárth Gáspár, Dr. Csekey István, Wittich József, Dr. Zehery Lajos és Dr. Tonelli Sándor urak.

1925—26.

M. kir. Belügyminisztérium, Dr. Laky Dezső, Dr. Tóth György, Szt. István Akadémia, Mátyás Jenő, Berzeviczy Emlékkönyv bizottság, Dr. Grandpiere Emil, Br. Petrichevich Hor-

váth Emil, Horváth Jenő, Dános Árpád m. tanár, Kultuszminisztérium, Dr. Menyhárth Gáspár, Dr. Buza László, Gedeon Emil urak.

1926—27.

Az Egyetemi Könyvtár, Alsó László úr, Szegedi keresk. és iparkamara, Kerner Pál ezredes úr, Egyetem Barátai Köre, Dr. Heller Erik egyet. tanár úr, Szt. István Akadémia, Hollós József úr, Dr. Kornis Gyula egyet. prof. úr, Dr. Buza László egyet. prof. úr, M. Tud. Akadémia, Carnegie alap, Kultuszminisztérium, Dr. Kiss Albert egyet. prof. úr, Dr. Kosutány Ignác egyet. prof úr, Bölcsészeti Kar.

2.

Az orvostudományi Karban.

1922—23.

Dr. Ferencz Áron magántanár szorgalmas szegénysorsú hallgató jutalmazására 550 koronát adományozott.

Br. Hatvany Sándor menekült hallgatók mensa segélyére és jó előmenetelű hallgatók vizsgadíjára 200.000 koronát adományozott.

Dr. Schuller Sámuel tanársegéd szigorlók segélyezésére 20.000 koronát adományozott.

Dr. Maros Tibor tanársegéd ugyanazon célra 10.000 koronát adományozott.

Dr. Szilágyi N. erdélyi orvos 5000 koronát adományozott.

1923—24.

D. M. K. E. kétszer 50.000 koronás pályadíjat tűzött ki.

A Történelmi Magyarország Munkabizottsága a hiányos felszerelés pótlására 50.000 koronát adományozott.

A Tudománytmentő Bizottság orvosi könyvek beszerzésére 500.000 koronát adományozott.

A Szegedi Gyógyszerész Testület két pályatétel jutalmazására két darab 20 K-ás aranyat adományozott.

1924—25.

Az Amerikai Hölgyek Egyesülete 100 dollárt adományozott a könyvtár céljára.

1925—26.

A Rockefeller-alap a Kórtani Intézet céljaira 636 dollárt és a Törvényszéki Intézet céljaira 817 dollárt adományozott.

Dr. Kubinyi Pál ny. r. tanár felesége elhunyta alkalmából, emlékére 20,000.000 koronás alapítványt tett, amelynek kamataiból minden évben egy tanársegéd tudományos munkája jutalmaztassék.

3.

A bölcsészet-, nyelv- és történettudományi Karban.

1923—24.

Erdélyi Mór cs. és kir. udvari fényképész a Földrajzi Intézet részére 60,000.000 koronát adományozott.

Dr. Hermann Antal címz. nyilv. rendkívüli tanár 30.865 korona névértékű alapítványát 174.900 koronára egészítette ki.

1924—25.

Gróf Széchenyi Aladár az Archaeologiai Intézetnek 1,000.000 koronát adományozott.

Kendi-Finály Henrik alapítványa 1,000.000 korona összegben, 1925. január 20.

1925—26.

Rüblein Richárd számvevőségi főigazgató az Archaeologiai Intézetnek 350 arany korona összegben adományozott érmeket és egy bronz plakettet.

1926—27.

Egyetemünk Tanácsa, Jókai Mór: A nagyenyedi két fűzfa című elbeszélésnek latin nyelvi fordításának kiadására 150 pengő rendkívüli segélyt utalt ki a classica-philologiai szeminárium számára.

Névtelen 100 pengőt adományozott magyar irodalomtörténeti vagy általános történelmi pályakérdés jutalmazására.

Dr. Csengery János életének 70., tanárságának 45. és egyetemi tanárságának 30. éves évfordulója alkalmából az 1925—26. szini évadban az ifjúsági előadások bevételének 1%-át dr. Szekszárdi József tanár 135.000 koronával 2,000.000 koronára kiegészítve Csengery János-féle alapítványt létesített.

Szeged, 1927. évi november hó 5.

A Magyar Tudományos Akadémia jelentős könyvadománya a Magyar Művelődéstörténeti és a Közép- és Újkori Történelmi Intézetnek.

Dr. Csengery János tekintélyes értékű könyvadománya a Classica-Philologiai és a Magyar Irodalomtörténeti Intézetnek.

A Földrajzi Intézet moteorológiai obszervatoriuma céljára beérkezett adományok:

Szeged sz. kir. város 50,000.000, Duna—Tiszaközi Mezőgazd. Kam. 5,000.000, Makó rt. város 1,000.000, Békéscsaba rt. város 5,000.000, Mezőtúr rt. város 5,000.000, Kiskunhalas rt. város 500.000, Hódmezővásárhely thj. város 2,000.000, Csongrád 1,000.000, Kiskunfélegyháza 1,000.000, Békés község 500.000, Szentes 200.000, Szegedi Lloyd társ. 500.000, Szarvas nk. 1,800.000, Szentes 500.000, Izsák 1,000.000, Ócsöd 200.000, Alsó Dunántúli kamara 3,000.000, Tiszaföldvár 500.000, Kunhegyes 500.000, Keczel 500.000, Mindszent 1,500.000, Csanád-Arad-Torontál vm. 1,000.000, Nagykőrös 20,000.000, Békés vármegye 5,000.000, Mezőhegyes 500.000, Kiskőrös 1,500.000 papírkorona, összesen 109,200.000 papírkorona, azaz 8736 pengő, továbbá Pusztaföldvár 8, Körösladány 16, Jász-Nagy-Kun-Szolnok vám 400, Magyarcsanád 10, Nagylak 8, Battonya 16, Orosháza 160, Pest-Pilis-Solt-Kiskun vm. 1200, M. kir. Honvédelmi minisztérium 1000, Almáskamarás 10 pengő, összesen 2828 pengő. Végösszeg: 11.564 pengő.

4.

A mennyiségtan-természettudományi Karban.

Adományok az 1922—23. tanévtől az 1926—27. tanévig.

Az Állatrendszertani Intézet részére:

A Magyar Nemzeti Múzeum, illetőleg a Magyar Kir. Madártani Intézettől az ornithologus Csathó János volt enyedi alispán madárgyűjteményének egyrésze, összesen 750 drb.

A Magyar Nemzeti Múzeumtól 216 fajból álló csigagyűjtemény és 10 drb. Kétéltű.

Dr. Gaál István egy. m. tanártól 145 fajból álló kövület gyűjtemény.

Dr. Bodnár Bertalan ny. gimn. igazgatótól 59 drb.-ból álló puhatestű gyűjtemény.

Dr. Dudich Endre egy. m. tanártól 19 rák faj.

Dr. Bolkay Istvántól 10 drb. kétéltű.

A m. kir. Kultuszminisztériumtól 4 kötet könyv. (Magyary, Gorkij, Napkelet, Harward Institute for tropical Biology and Medicine.)

A Pázmány Péter Tud. Egyetem bölcsészeti karától 75 drb. különböző tárgyú doktori értekezés.

A Magyar Nemzeti Múzeumtól 2 füzet Annales Musei Nationis Hung. és 2 füzet Archivum Balatonicum.

A Magyar Tud. Akadémiától 45 kötet könyv, akadémiai kiadvány és 35 drb. Math. és Term.-tudományi értesítő.

A M. Kir. Madártani Intézettől 2 kötet Aquila.

Dr. Györffy Istvántól a Folia Cryptogamica szerkesztőjétől, 1—6. füzet a folyóiratból.

Bruckner Elemértől: A Magyar Birodalom Állatvilága. 3 kötet.

Dr. Farkas Bélától 300 drb. separatum-ból álló angol, francia, német, olasz és magyar nyelvű szakgyűjtemény, — továbbá 4 hallgató teljes laboratóriumi felszerelése, és a tanári dolgozó részleges felszerelése.

Az Általános Állattani Intézet számára ajándékozott tárgyak:

Kitömésre való madártetem: Gelei professzortól 41, Gelei Gábortól 6, Királyhalmi iskolától 5, Bielek Vilmostól 6, Matanovich Kálmántól 1, Demeter Lajostól 2, Zsifka vadőrtől 1, Nedbál Elfridától 1, Győrffy Boldizsártól 1, Bokor Mihály mérnöktől 1 drb. madár, Mangold egyetemi gondnoktól 1 drb. darázsfészek.

Emlőstetem: Albu Kornél 1 drb. rókacsontváz és Dr. Gelei Józsefitől 3 drb. földikutya.

Fentieken kívül ajándékoztak az intézetnek *combcsontokat* egészben, illetőleg kifűrészelt darabkákat: a budapesti Állatkert, a budapesti Magyar Nemzeti Múzeum állattára, a bécsi Naturhist. Museum, a berlini Zool. Mus. der Universität, ásatásokból: Móra Ferenc, Csallány Bertalan, Banner János, Thie-

nemann (Jáva), Gelei József, Monck Gusztáv, Wellmann Oszkár.

Könyveket és különlenyomatot adományozott Gelei professzor 180 darabot.

Dr. Gelei József különböző festékeket 23 tubussal és mikrotechnikai fölszerelést (mikrotom, thermostat, eszköztokok és üvegneműek) 190 drb.

Az Általános és Rendszeres Növénytani Intézet részére.

Könyvadományozások: Dr. Istvánffy Gyula nyug. egyet. tanár algologiai, mycologiai irányú magánkönyvtára, 1927. Dr. Kanitz Ágost hagyatéka, 1927. Kir. Magyar Pázmány Péter Tudományegyetem Általános Növénytani Intézete, Magyar Földrajzi Társaság, Dr. Lengyel Géza állomás vezető, Dr. Moesz Gusztáv múzeumi igazgató, Dr. Fodor Ferenc közgazd. c. ny. rk. tanár, Dr. Gayer Gyula egyet. magántanár nagyobb könyvajándékai és kisebb ajándékok többektől.

Növénygyűjtemény ajándékok: Magyar Nemzeti Múzeum Növénytára duplum gyűjteménye, Trautmann Róbert magángyűjteménye 1923., Dr. Fodor Ferenc közgazd. c. ny. rk. tanár, Krassói gyűjtés 1920., Abo (Tartu)-i finn egyetem Növénytani Intézetétől 1925., Dr. Moesz Gusztáv igazgató (gombák) 1920—28., Dr. Lengyel Géza áll. vezető (virágosak), Hulják János (virágosak) 1923—28., Dr. Valentini Elvira (virágosak) 1928. és másoktól nagyobb számú növényajándékozás.

Ásvány- és Földtani Intézet részére:

A m. kir. Földtani Intézet igazgatósága ásvány- és kőzetsorozatot 1923.

Néhai Schafarzik Ferenc, mint a műegyetemi ásvány- és földtani intézet igazgatója kőzetsorozatot 1924.

Dr. Mauritz Béla, mint a budapesti egyetemi ásvány- és kőzettani intézet igazgatója kőzetsorozatot 1922—24.

Dr. Papp Károly, mint a budapesti egyetemi földtani intézet igazgatója, kövületsorozatot 1923.

Dr. Zimányi Károly, mint a Nemzeti Múzeum ásvány- és őslénytárának igazgatója, ásványsorozatokat, könyveket és folyóiratokat 1922—27.

Dr. Szentpétery Zsigmond könyv és folyóirat sorzatokat 1922—27.

Nagyértékű különlenyomat gyűjteményt kapott az intézet a következőktől:

Prof. Dr. Keilbach Konrad (Berlin), Dr. F. Becke (Wien), Dr. Emszt Kálmán, Dr. Koch Sándor, Dr. Lóczy Lajos, Dr. Noszky Jenő, Dr. Mauritz Béla, Dr. Papp Ferenc, Dr. Papp Károly, Pávay Vayna Ferenc, Dr. Pálfy Móric, Dr. Rakusz Gyula, Dr. Reichart Róbert, Dr. Telegdi Roth Károly, Dr. Schréter Zoltán, Dr. Tokody László, Dr. Moesz Gusztáv, Dr. Vendl Aladár, Dr. Vendl Miklós, Dr. Vendl Mária, Dr. Vigh Gyula, Dr. Schafarzih Ferenc, Dr. Zimányi Károly, Dr. Vadász Elemér, Dr. László Gábor, Dr. Zsiony Victor, Dr. Ferenczi István, Dr. Kadic Ottokár, Dr. Liffa Aurél, Dr. Löw Márton, Rozslozsnik Pál, Dr. Szontagh Tamás, Dr. Vogl Victortól.

A Mathematikai Szeminárium részére adományozott pénz- és könyvadományok:

1922—23. tanév:

Svéd mathematikusok gyűjtése 710 svéd korona, Somogyi Könyvtár ajándéka 98 kötet könyv.

1924—25. tanév:

Carnegie Institution ajándéka 20 kötet könyv.

1925—26. tanév:

Princeton University ajándéka 3 kötet könyv és 4 kötet folyóirat, American Math. Society ajándéka 1 kötet könyv, Szent István Akadémia ajándéka 9 kötet könyv, Mittag Leffler svéd mathematikus ajándéka 46 kötet folyóirat.

1926—27. tanév:

Dr. Kerékjártó Béla egy. ny. rk. tanár ajándéka 1 kötet folyóirat.

1927—28. tanév:

Dr. Haar Alfréd egy. ny. r. tanár ajándéka 2 kötet könyv.

Ezenkívül az Egyetem Barátai Egyesületének kiadásában megjelenő „Acta Litterarum ac Scientiarum Regiae Universitatis Hungaricae Francisco-Josephinae" című folyóirat mathematikai részéért cserébe kapunk 6 amerikai, 3 magyar, 3 angol, 3 lengyel, 3 hollandi, 3 japán, 2 német, 2 svéd, 2 belga, 2 orosz,

2 indus, 1 osztrák, 1 francia, 1 svájci, 1 olasz, 1 finn, 1 spanyol és 1 román folyóiratot, eddig összesen 230 kötetben; továbbá rendszeresen kapjuk ugyane folyóiratban való ismertetés végett több magyar, német, francia, amerikai és belga könyvkiadó mathematikai könyvujdonságait, eddig összesen 89 kötetet. E folyóiratsorozatok és könyvkötetek az Egyetem Barátai Egyesületének tulajdonát képezik, azonban a Mathematikai Szeminárium kezelésében vannak.

Kisérleti Fizikai Intézete részére:

Professor *Pohl,* a göttingai egyetem tanára, 1926—27. tanévben a következő eszközöket adományozta:

Thomson-féle galvanometer (rézkivitel), Thomson-féle galvanometer (fából), Wollaston-féle goniometer, Zamboni oszlop, Lágyvas amperemeter, Hangel-féle lemezes elektroskop, 12 cm. hosszú üvegprizma, 12 cm. hosszú üvegprizma, 425 P összes értékben.

IX.

Statisztikai kimutatások.

1. A tanárok és tanitók száma.

A tudomány-karok megnevezése	Tanév	Nyilvános rendes		Nyilvános rendkivüli		Cimzetes és tiszteletbeli nyilv. rendes		Cimzetes nyilvános rendkivüli		Helyettes		Magán		Előadó		Magán-tanitó		Összesen	
		I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.
Jog- és államtudományi kar	1922/23	12	12	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3	1	1	—	—	16	16
	1923/24	13	13	—	—	—	—	—	—	—	—	4	4	1	1	—	—	18	18
	1924/25	12	12	—	—	—	—	—	—	—	—	6	4	1	3	—	—	19	19
	1925/26	13	13	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3	2	2	—	—	18	18
	1926/27	12	13	1	1	1	1	1	1	—	—	5	5	2	2	—	—	22	23
Orvostudományi kar	1922/23	15	14	—	—	—	—	—	1	—	1	6	7	—	—	—	—	21	23
	1923/24	14	14	—	—	—	—	—	—	—	—	7	7	—	—	—	—	21	21
	1924/25	16	16	—	—	—	—	—	—	—	—	6	6	—	—	—	—	22	22
	1925/26	15	15	1	1	—	—	—	—	—	—	8	8	—	—	—	—	24	24
	1926/27	14	14	1	1	—	—	—	—	—	—	14	14	—	—	—	—	29	29
Bölcsészet, nyelv- és történettudományi kar	1922/23	10	11	—	—	—	—	1	1	—	—	6	3	—	—	4	4	21	19
	1923/24	11	12	—	—	—	—	—	2	—	—	4	3	—	—	3	3	18	20
	1924/25	13	14	—	—	1	1	1	1	1	1	3	3	—	—	6	6	25	26
	1925/26	14	14	—	—	1	1	2	2	—	—	10	10	—	—	9	11	36	38
	1926/27	14	14	—	—	1	1	4	3	—	—	9	11	—	—	11	10	39	39
Mennyiségtan- természettudományi kar	1922/23	7	7	—	1	—	—	1	—	6	5	10	10	—	—	—	—	24	23
	1923/24	6	8	1	—	—	—	—	—	2	2	10	9	—	—	—	—	19	19
	1924/25	8	8	3	3	—	—	—	—	—	—	8	8	—	—	—	—	19	19
	1925/26	8	8	3	4	—	—	—	—	—	—	8	7	—	—	—	—	19	19
	1926/27	9	11	3	1	—	—	—	—	—	—	11	9	—	—	—	—	23	21
Összesen	1922/23	44	44	—	1	—	—	2	2	6	6	25	23	1	1	4	4	82	81
	1923/24	44	47	1	—	—	—	—	2	2	2	25	23	1	1	3	3	76	78
	1924/25	49	50	3	3	1	1	1	1	1	1	23	21	1	3	6	6	85	85
	1925/26	50	50	4	5	1	1	2	2	—	—	29	28	2	2	9	11	97	99
	1926/27	49	52	5	3	2	2	5	4	—	—	39	39	2	2	11	10	113	112

2. A tudományos segédszemélyzet száma.

A tudomány-karok megnevezése	Tanév	Adjunktus		Valóságos tanársegéd		Díjtalan tanársegéd		Megbizott tanársegéd		Gyógyszertári vegyész		Díjas műtőnövendék		Díjtalan műtőnövendék		Díjas gyakornok		Díjtalan gyakornok		Megbizott gyakornok		Díjas demonstrátor és tud. segédmunkás		Díjtalan demonstrátor és tud. segédmunkás		Vegyész növendék		Praeparator		Összesen	
		I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.
		f		é		l		é		v		b		e		n															
Az orvos-tudományi karban	1922/23	4	4	17	17	—	—	14	14	1	1	4	4	4	4	26	26	9	9	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	80	81
	1923/24	3	3	24	24	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	38	38	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	65	65
	1924/25	1	1	31	31	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	44	44	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	76	76
	1925/26	5	5	41	41	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	41	41	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	87	87
	1926/27	5	5	37	37	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	32	32	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	74	74
A bölcsészet-, nyelv- és történettudományi karban	1922/23	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
	1923/24	1	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3
	1924/25	2	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	4
	1925/26	2	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	5
	1926/27	2	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	1	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	6	6
A mennyiségtan-, természettudományi karban	1922/23	2	1	7	7	—	—	3	3	—	—	—	—	—	—	2	2	1	1	2	2	—	—	—	—	2	2	—	—	19	18
	1923/24	4	4	12	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	21	22
	1924/25	4	4	11	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	21	21
	1925/26	4	3	10	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	23	22
	1926/27	5	5	9	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28	28
Összesen	1922/23	7	6	24	24	—	—	17	17	1	1	4	4	4	4	28	28	10	10	2	2	—	—	—	—	2	2	1	2	100	100
	1923/24	8	9	36	38	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	41	41	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	87	90
	1924/25	7	7	43	43	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	49	49	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	101	101
	1925/26	11	10	52	53	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	51	50	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	114	114
	1926/27	12	12	47	51	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	47	43	1	1	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	108	108

3. Az egyetemi előadások és heti órák száma.

A tudománykarok megnevezése	Tanév	A kollégiumok száma		A heti óraszám	
		I.	II.	I.	II.
		félévben			
A jog- és államtudományi karban	1922/23	31	28	113	107
	1923/24	29	30	113	116
	1924/25	35	33	118	117
	1925/26	32	31	114	113
	1926/27	32	33	116	112
Az orvostudományi karban	1922/23	42	39	213	210
	1923/24	44	39	206	209
	1924/25	40	34	204	230½
	1925/26	48	48	379	289
	1926/27	49	53	265	282½
A bölcsészet-, nyelv- és történettudományi karban	1922/23	41	46	146	140
	1923/24	48	49	112	108
	1924/25	56	66	131	148
	1925/26	83	73	148	148
	1926/27	84	84	182	184
A mennyiségtan- és természettudományi karban	1922/23	45	46	208	187
	1923/24	42	45	213	208
	1924/25	41	48	220	252
	1925/26	51	62	287	258½
	1926/27	64	70	282½	302
Összesen	1922/23	159	159	680	644
	1923/24	163	163	644	641
	1924/25	172	181	673	747½
	1925/26	214	214	928	808½
	1926/27	229	240	845½	880½

4. A hallgatók száma.

A tudománykar megnevezése	Tanév	Félév	Rendes	Rendkívüli	Vallásra nézve							Születésre nézve					Külföldi	Összesen
					római kath.	görög kath.	görög keleti	ág. h. ev.	ref.	unitárius	izraelita	Csonka Magyarország	Romániához	Szerbiához	Csehországhoz	Ausztriához		
													csatolt magyar terület					
Jog- és államtudományi kar	1922/23	I.	340	67	243	3	2	21	79	8	51	247	111	33	16	—	—	407
		II.	356	67	255	6	2	19	85	6	49	261	105	42	15	—	—	423
	1923/24	I.	440	61	306	9	3	31	90	6	56	350	95	36	17	—	—	501
		II	396	48	272	9	2	27	81	3	50	368	43	24	9	—	—	444
	1924/25	I.	482	20	289	7	2	24	104	8	68	349	92	44	16	1	—	502
		II.	484	16	292	4	5	24	104	6	65	340	89	49	21	1	—	500
	1925/26	I.	482	20	289	7	2	24	104	8	68	349	92	44	16	1	—	502
		II.	484	16	292	4	5	24	104	6	65	339	89	49	21	1	—	500
	1926/27	I.	566	25	354	8	3	31	118	4	73	445	86	37	12	1	—	591
		II.	541	24	341	7	2	31	112	6	66	423	91	35	14	1	1	565
Orvostudományi kar	1922/23	I.	519	7	222	3	5	28	123	13	132	278	198	39	11	—	—	526
		II.	480	3	211	4	3	25	108	12	120	251	181	39	12	—	—	483
	1923/24	I.	473	4	227	7	3	23	113	12	92	262	175	32	8	—	—	477
		II.	407	3	198	6	3	19	107	10	67	244	138	21	7	—	—	410
	1924/25	I.	373	3	204	4	2	18	101	8	39	209	132	26	9	—	—	376
		II.	353	1	190	5	2	18	98	4	37	188	126	30	10	—	—	354
	1925/26	I.	373	3	204	4	2	18	101	8	39	209	132	26	9	—	—	376
		II.	353	1	191	5	2	18	98	4	37	189	126	30	10	—	—	354
	1926/27	I.	343	5	195	4	1	17	93	5	33	209	101	32	6	—	—	348
		II.	328	6	191	2	1	15	89	3	33	205	102	23	3	—	1	334

A tudománykar megnevezése	Tanév	Félév	Rendes	Rendkívüli	Vallásra nézve							Születésre nézve					Külföldi	Összesen
					római kath.	görög kath.	görög keleti	ág. h. ev.	ref.	unitárius	izraelita	Csonka Magyarország	Romániához	Szerbiához	Csehországhoz	Ausztriához		
													csatolt magyar terület					
Bölcsészet-, nyelv- és történettudományi kar	1922/23	I.	29	2	17	—	—	1	8	—	5	20	9	1	1	—	—	31
		II.	27	7	19	—	—	1	9	—	5	24	8	1	1	—	—	34
	1923/24	I	30	10	22	—	—	2	10	—	6	28	7	4	1	—	—	40
		II.	34	5	20	—	—	2	12	—	5	29	7	3	—	—	—	39
	1924/25	I.	48	2	30	—	1	2	11	—	6	34	10	5	1	—	—	50
		II.	52	7	36	—	2	3	13	—	5	34	10	10	5	—	—	59
	1925/26	I.	51	6	37	—	1	2	11	—	6	42	7	7	1	—	—	57
		II.	51	3	36	—	1	3	10	—	4	36	10	5	3	—	—	54
	1926/27	I	87	3	57	—	—	8	15	—	10	77	8	4	1	—	—	90
		II.	83	3	54	—	—	6	15	—	11	80	4	1	1	—	—	86
Mennyiségtan-természettudományi kar	1922/23	I.	47	6	17	1	—	3	12	1	19	33	14	5	1	—	—	53
		II.	45	5	15	—	—	3	14	1	17	31	12	6	1	—	—	50
	1923/24	I.	44	6	18	—	—	5	6	2	19	33	13	4	—	—	—	50
		II.	44	8	23	—	—	5	6	—	18	39	8	5	—	—	—	52
	1924/25	I.	56	4	29	—	1	5	10	—	15	38	12	7	3	—	—	60
		II.	56	3	29	—	1	4	10	—	15	36	16	5	1	—	—	59
	1925/26	I.	67	1	33	—	2	4	11	1	17	45	15	5	3	—	—	68
		II.	58	1	33	—	1	3	10	1	11	37	12	9	1	—	—	59
	1926/27	I.	81	2	47	1	1	7	11	—	16	62	12	7	2	—	—	83
		II	72	1	45	—	1	7	7	1	12	62	7	4	—	—	—	73

A tudománykar megnevezése	Tanév	Félév	Rendes	Rendkívüli	Vallásra nézve							Születésre nézve					Külföldi	Összesen
					római kath.	görög kath.	görög keleti	ág. h. ev.	ref.	unitárius	izraelita	Csonka Magyarország	Romániához	Szerbiához	Csehországhoz	Ausztriához		
													csatolt magyar terület					
Első éves gyógyszerészhallgató	1922/23	I.	61	7	40	2	—	5	9	2	10	34	24	8	2	—	—	68
		II.	56	7	38	2	—	4	8	2	9	31	23	7	2	—	—	63
	1923/24	I.	42	1	23	—	—	2	12	2	4	16	17	8	—	—	—	43
		II.	39	1	22	—	—	3	10	1	4	19	14	5	2	—	—	40
	1924/25	I.	33	—	15	—	—	1	11	—	6	16	13	3	1	—	—	33
		II.	31	—	15	—	—	2	10	—	4	17	12	2	1	—	—	31
	1925/26	I.	37	1	19	—	—	1	11	1	6	18	14	4	2	—	—	38
		II.	35	1	17	—	1	—	11	1	6	16	15	3	2	—	—	36
	1926/27	I.	37	—	23	1	—	3	3	1	6	20	12	4	1	—	—	37
		II.	40	—	24	1	—	3	5	1	6	20	14	4	2	—	—	40
Második éves gyógyszerészhallgató	1922/23	I.	42	12	24	3	—	2	10	1	14	27	19	3	5	—	—	54
		II.	42	12	26	4	—	4	8	1	11	25	23	5	1	—	—	54
	1923/24	I.	66	9	46	2	1	5	10	1	9	36	32	6	1	—	f.n.l	75
		II.	64	8	43	2	—	4	9	4	9	36	28	5	3	—	f.n.l	72
	1924/25	I.	51	2	25	—	—	5	14	3	6	16	26	8	3	—	—	53
		II.	48	2	26	—	—	4	11	1	8	17	22	9	2	—	—	50
	1925/26	I.	40	—	23	—	—	1	9	1	6	17	19	3	1	—	—	40
		II.	40	—	22	—	1	3	9	1	4	17	16	6	1	—	—	40
	1926/27	I.	40	1	21	—	2	1	10	1	6	20	16	4	1	—	—	41
		II.	36	1	19	—	1	—	9	2	6	20	14	2	1	—	—	37

A tudománykar megnevezése	Tanév	Félév	Rendes	Rendkívüli	Vallásra nézve							Születésre nézve					Külföldi	Összesen
					római kath.	görög kath.	görög keleti	ág. h. ev.	ref.	unitárius	izraelita	Csonka Magyarország	Romániához	Szerbiához	Csehországhoz	Ausztriához		
													csatolt magyar terület					
Összesen	1922/23	I.	1038	101	563	12	7	60	241	25	231	639	375	89	36	—	—	1139
		II.	1006	101	563	16	5	56	234	22	211	623	352	100	32	—	—	1107
	1923/24	I.	1095	91	642	18	7	68	241	23	186	725	342	90	29	—	f.n.1	1186
		II.	984	73	578	17	5	60	225	18	153	735	238	63	21	—	1	1057
	1924/25	I.	1044	46	578	12	9	61	257	21	152	634	330	86	40	—	—	1090
		II.	1005	29	564	11	13	52	243	16	135	610	304	79	40	1	—	1034
	1925/26	I.	1050	31	605	11	7	50	247	19	142	680	279	89	32	1	—	1081
		II.	1021	22	590	9	11	51	242	13	127	634	268	102	38	1	—	1043
	1926/27	I.	1154	36	697	14	7	67	250	11	144	843	235	88	23	1	—	1190
		II.	1100	35	674	10	5	62	237	13	134	810	232	69	21	3	—	1135

5. A hallgatók évenkénti száma az egyetem alapítása óta.

Tanévben	Félév	Jogi	Orvosi	Bölcs. ny. és tört.-tud.	Math. és term.-tud.	Összesen	Gyógyszerészt.	Együttesen
		karokban						
1872/3	I.	173	27	21	32	253	5	258
	II.	158	28	16	26	228	5	233
1873/4	I.	154	46	43	52	295	11	306
	II.	135	41	39	46	271	18	289
1874/5	I.	170	51	66	66	342	24	366
	II.	163	48	52	64	327	26	353
1875/6	I.	187	65	55	67	385	32	417
	II.	170	57	48	56	331	32	363
1876/7	I.	164	74	67	62	367	24	391
	II.	152	74	62	61	349	23	372
1877/8	I.	185	81	72	60	400	23	423
	II.	170	79	70	54	373	24	397
1878/9	I.	208	72	66	62	406	16	422
	II.	193	68	68	54	381	19	400
1879/80	I.	212	88	74	60	436	26	462
	II.	194	87	68	52	402	25	427
1880/1	I.	228	96	71	46	441	29	470
	II	217	90	64	39	440	28	438
1881/2	I.	225	100	67	42	434	22	456
	II.	207	93	68	43	411	20	431
1882/3	I.	227	93	71	39	430	26	456
	II.	222	94	59	42	417	24	441
1883/4	I.	235	108	66	33	443	23	465
	II.	224	104	58	27	413	23	436
1884/5	I.	232	106	63	32	433	23	455
	II.	224	110	58	30	422	22	444
1885/6	I.	256	120	65	29	470	34	504
	II.	247	114	66	26	453	34	487
1886/7	I.	253	126	55	22	450	43	499
	II.	256	127	51	23	457	45	502
1887/8	I.	255	141	60	31	487	47	534
	II.	251	131	57	30	469	43	512
1888/9	I.	243	138	69	36	496	49	535
	II.	233	133	67	33	466	53	519
1889/90	I.	232	156	86	35	509	56	565
	II.	208	138	87	32	455	58	523
1890/1	I.	268	150	85	39	542	65	607
	II.	227	148	87	38	491	63	544
1891/2	I.	277	142	90	36	545	77	622
	II.	242	141	84	32	499	76	575

Tanévben	Félév	karokban: Jogi	Orvosi	Bölcs., ny., és tört.-tud.	Math. és term.-tud.	Összesen	Gyógyszerészt.	Együttesen
1892/3	I.	299	152	80	38	509	55	624
	II.	266	151	88	35	540	56	596
1893/4	I.	243	137	86	41	644	18	662
	II.	301	129	82	39	582	16	598
1894/5	I.	344	123	87	41	595	34	629
	II.	303	122	86	38	549	33	582
1895/6	I.	369	113	130	56	668	34	702
	II.	326	111	120	53	610	33	643
1896/7	I.	434	116	145	67	762	33	795
	II.	383	110	133	65	691	35	726
1897/8	I.	479	113	171	81	844	40	884
	II.	446	106	163	80	795	38	833
1898/9	I.	660	96	189	81	1026	43	1073
	II.	598	93	180	77	948	44	992
1899/1900	I.	771	102	214	74	1161	35	1196
	II.	674	94	204	73	1045	37	1082
1900/1	I.	960	98	220	91	1296	34	1403
	II.	817	96	207	84	1152	36	1240
1901/2	I.	1085	106	249	105	1545	47	1502
	II.	950	106	234	97	1387	45	1432
1902/3	I.	1181	134	254	124	1693	61	1754
	II.	1061	122	236	121	1540	58	1598
1903/4	I.	1333	122	267	134	1856	69	1925
	II.	1295	118	213	125	1791	64	1855
1904/5	I.	1646	140	297	137	2220	70	2290
	II.	1529	135	289	125	2078	67	2145
1905/6	I.	1687	182	304	133	2316	80	2386
	II.	1539	176	290	114	2119	82	2201
1906/7	I.	1701	214	300	116	2331	79	2410
	II.	1547	211	273	108	2049	82	2131
1907/8	I.	1644	252	305	120	2821	83	2404
	II.	1407	240	384	109	2040	88	2128
1908/9	I.	1562	285	269	116	2232	87	2319
	II.	1362	276	251	109	1998	80	2078
1909/10	I.	1550	326	225	94	2195	112	2307
	II.	1373	323	216	88	2000	110	2110
1910/11	I.	1578	363	212	96	2249	110	2359
	II.	1370	343	195	91	1999	108	2107
1911/12	I.	1624	399	199	85	2307	98	2405
	II.	1413	388	188	78	2067	90	2157
1912/13	I.	1467	491	186	92	2236	107	2343
	II.	1265	487	185	80	2017	107	2124

Tanévben	Félév	Jogi	Orvosi	Bölcs., ny., és tört.-tud.	Math. és term.-tud.	Összesen	Gyógyszerészt.	Együttesen
		karokban						
1913/14	I.	1352	559	189	87	2187	115	2302
	II.	1202	530	178	84	1994	125	2119
1914/15	I.	698	279	142	65	1184	32	1216
	II.	578	267	138	64	1047	30	1077
1915/16	I.	354	169	112	46	681	22	703
	II.	287	131	190	40	563	20	583
1916/17	I.	188	108	89	23	408	12	420
	II.	175	123	85	25	408	16	424
1917/18	I.	302	227	99	49	677	26	703
	II.	505	362	106	54	1027	60	1087
	III.	491	342	21	17	870	56	927
1918/19	I.	Rendkívüli időkre való tekintettel, pontos adataink nincsenek.						
	II.							
1919/20	I.							
	II.							
1920/21	I.	315	546	34	65	960	42	1002
	II.	380	743	34	67	1224	67	1291
1921/22	I.	317	510	39	46	912	95	1007
	II.	333	479	37	42	884	86	970
1922/23	I.	407	526	31	53	1017	122	1139
	II.	423	483	34	50	990	117	1107
1923/24	I.	501	477	40	50	1068	118	1186
	II.	444	410	39	52	945	112	1057
1924/25	I.	504	390	50	60	1004	86	1090
	II.	479	356	59	59	953	81	1034
1925/26	I.	502	376	57	68	1003	73	1081
	II.	500	354	54	59	967	76	1043
1926/27	I.	591	348	90	83	1112	78	1200
	II.	565	334	86	73	1058	77	1135

6. A kiadott távozási és végbizonyitványok száma.

Kiadatott	Tanév	Jog- és állam-tudományi		Orvos-tudományi		Bölcs- nyelv. és tört. tud.		Mathemath. és term. tud.		Összesen		Megjegyzés
		k a r o k o n										
		I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	
		f é l é v b e n										
Távozási bizonyitvány	1922/23	3	5	40	22	1	—	2	2	46	29	
	1923/24	7	7	29	21	2	1	1	1	39	30	
	1924/25	9	8	12	12	2	3	—	1	23	24	
	1925/26	7	5	7	9	3	—	1	2	18	16	
	1926/27	4	3	9	5	4	7	—	1	17	16	
Végbizonyitvány	1922/23	20	66	22	53	5	—	2	6	49	125	
	1923/24	25	66	32	50	5	6	2	8	64	130	
	1924/25	15	71	22	41	2	3	3	2	42	117	
	1925/26	22	85	19	53	5	4	6	9	52	155	
	1926/27	22	89	22	50	1	7	4	7	49	153	
Összesen	1922/23	23	71	62	75	6	—	4	8	95	154	
	1923/24	32	73	61	71	7	7	3	9	103	160	
	1924/25	24	79	34	53	4	6	3	3	65	141	
	1925/26	29	90	26	62	8	4	7	11	70	171	
	1926/27	26	92	31	55	5	14	4	8	66	169	

7. A tandijmentes hallgatók száma és az elengedett tandij összege.

A tudománykar megnevezése	Tanév	Kizárólag tanulmányi előmenetel és igazolt szegénység alapján								Vagyontalan köztisztviselői, hadiárva, stb. jogcim betudásával								A valamely mentességet élvezők összes száma		Az elengedett tandij összege				Az elengedett tandij évi összege		
		teljes tandijmentes		3/4		1/2		1/4		csak a tiszta kedv.		azon felül maradóból								korona		P	f	P	f	korona	P	f
		mentességet nyert																										
		I.		II.		I.		II.		I.		II.		I.		II.		I.	II.	I.	II.	I.		II.				
		f é l é v b e n																										
Jog- és államtudományi kar	1922/23	N i n c s e n e k p o n t o s a d a t a i n k																										
	1923/24	30	30	—	—	16	17	—	—	—	—	—	—	6	3	—	—	32	50	2,340.000	3,375.000	—	—	—	—	5,715.000	—	—
	1924/25	24	22	—	—	21	15	—	3	—	—	—	—	12	35	—	—	57	71	36,720.000	37,102.000	—	—	—	—	73,822,500	—	—
	1925/26	33	35	—	—	22	32	2	—	—	—	—	—	28	45	1	—	86	112	77,062.500	79,380.000	—	—	—	—	156,442.500	—	—
	1926/27	43	40	—	2	23	19	5	13	151	152	—	1	34	31	11	19	267	277	83,831.500	—	—	—	6.502	50	83,831.500 és	6.502	50
Orvostudományi kar	1922/23	N i n c s e n e k p o n t o s a d a t a i n k																										
	1923/24	43	36	—	—	16	17	—	—	—	—	—	—	8	12	—	—	67	65	2,750.000	9,450.000	—	—	—	—	12,200.000	—	—
	1924/25	44	63	—	—	11	15	—	—	—	—	—	—	19	35	—	—	74	113	54,060.000	76,372.500	—	—	—	—	130,430.500	—	—
	1925/26	45	44	—	1	18	15	—	—	—	—	5	1	29	55	2	1	89	117	76,654.375	84,803.000	—	—	—	—	161,457.375	—	—
	1926/27	56	69	1	1	26	32	—	—	118	91	—	—	37	39	—	—	238	232	101,725.000	—	—	—	9.741	—	101,725 000 és	9.741	—
Bölcsészet-, nyelv- és történettudományi kar	1922/23	N i n c s e n e k p o n t o s a d a t a i n k																										
	1923/24	11	11	—	—	1	3	—	—	—	—	—	—	3	—	-		12	17	690.000	2,317 000	—	—	—	-	3,007.000	—	—
	1924/25	18	25	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	3	4	—	—	23	29	19,767.500	26,010.000	—	—	—	-	45,777.500	—	—
	1925/26	26	31	—	—	3	2	—	—	—	—	—	—	1	6	—	—	30	39	35,381.250	42,714.000	—	—	—	—	78,095.250	—	—
	1926/27	30	23	—	4	4	5	—	2	25	20	—	4	6	11	—	1	65	72	42,712.500	—	—	—	3.493	50	42,712.500 és	3.493	50

A tudománykar megnevezése	Tanév	Kizárólag tanulmányi előmenetel és igazolt szegénység alapján								Vagyontalan köztisztviselői, hadiárva, stb. jogcim betudásával								A valamely mentességet élvezők összes száma		Az elengedett tandij összege						Az elengedett tandij évi összege		
		teljes tandijmentes		3/4		1/2		1/4		csak a tiszta kedv. mentességet nyert		azon felül maradóból 3/4		1/2		1/4				korona		P	f	P	f	korona	P	f
		I.	II.	I.	II	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.		II.				
		f é l é v b e n																										
Mennyiségtan- és természettudományi kar	1922/23	N i n c s e n e k p o n t o s a d a t a i n k																										
	1923/24	5	3	—	—	4	2	—	—	—	—	—	—	2	4	—	—	11	9	280.000	1,305.000	—	—	—	—	1,585.000	—	—
	1924/25	13	15	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	3	15	—	—	17	32	14,152 500	18,309.000	—	—	—	—	32,461.500	—	—
	1925/26	11	14	—	—	5	4	—	—	—	—	—	—	10	19	—	—	26	37	20,400.000	26,461.000	—	—	—	—	46,861.000	—	—
	1926/27	29	23	—	—	5	8	—	—	37	37	—	—	11	12	—	—	82	80	43,668.750	—	—	—	3.060	—	43,668.750 és	3.060	—
Összesen	1922/23	N i n c s e n e k p o n t o s a d a t a i n k																										
	1923/24	69	80	—	—	37	39	—	—	—	—	—	—	16	22	—	—	122	111	6,060.000	16,447.000	—	—	—	—	22,507.000	—	—
	1924/25	99	125	—	—	35	38	—	3	—	—	—	—	37	79	—	—	171	245	124,700 000	157,794.000	—	—	—	—	282,494.000	—	—
	1925/26	115	124	—	—	48	53	—	—	—	—	5	—	58	125	—	1	226	303	209,498.125	233,358.000	—	—	—	—	442,856.125	—	—
	1926/27	158	157	1	7	58	64	5	15	331	300	—	5	88	93	11	20	652	661	271,937.500	—	—	—	22.797	—	271,937.500 és	22.797	—

8. Az esedékes és a befolyt tandij összege.

A tudománykar megnevezése	1922/23.					1923/24.				1924/25.				
	Befolyt		Hátralék		Visszatérítés	Befolyt		Hátralék	Visszatérítés	Befolyt		Hátralék		Visszatérítés
	Korona					Korona				Korona				
	I.	II.	I.	II.	I—II.	I.	II.	I—II.	I—II.	I.	II.	I.	II.	I—II.
	félévben					félévben				félévben				
Jog- és államtudományi kar	Nincsenek pontos adataink					23,124.000	59,838.000	687.000	—	324,057.000	314,874.000	2,190.000	1,445.000	—
Orvostudományi kar	Nincsenek pontos adataink					24,110.000	49,407.000	285.000	—	216,027.500	165,114.000	85 000	2,091.000	—
Bölcsészet-, nyelv- és történettudományi kar	Nincsenek pontos adataink					1,234.000	2,956.500	—	—	17,110.500	18,870.000	—	—	—
Mennyiségtan-, természettudományi kar	Nincsenek pontos adataink					4,420.000	11,445.000	120.000	—	43,817.500	34,370.000	—	—	—
Összesen	Nincsenek pontos adataink					52,888.000	123,646.500	1,092.000	—	601,012.500	533,228.000	2,275.000	3,536.000	—

A tudománykar megnevezése	1925/26.					1926/27.					
	Befolyt		Hátralék		Visszatérítés	Befolyt		Hátralék		Visszatérítés	
	Korona					Korona, ill. a II. félévben pengő					
	I.	II.	I.	II.	I—II.	I.	II	I.	II.	I.	II.
	félévben					félévben					
Jog- és államtudományi kar	456,400.000	433,809.000	4.597.500	6,554.500	—	520,041.250	39.050·75	4,900 000	354·—	—	38·—
Orvostudományi kar	321,557.125	280,189.800	7,318 500	7,655.500	—	286,457.500	20.547·50	4,525.000	1832·—	—	196·—
Bölcsészet-, nyelv- és történettudományi kar	25,223 750	15,195.000	—	—	—	50,800.000	3.242·—	1,200.000	10·75	—	—
Mennyiségtan-, természettudományi kar	80,962.500	67,198.500	—	700.000	—	77,775.000	5.787·—	—	64·50	—	—
Összesen	884,143.375	796,392.300	11,916.000	14,910.000	—	935,073.750	68.627·25	10,625.000	2261·25	—	234·—

9. Az egyetemi vizsgák száma.

Tartatott	Tanév	Alap-	Állam-	Gyógyszerészi elő-	Gyógyszerész mesteri szigorú	Szak-	Paedagogiai	Szigorú	Összesen
		vizsgálat							
A jog- és államtudományi karban	1922/23	361	6	—	—	—	—	734	1101
	1923/24	376	8	—	—	—	—	770	1154
	1924/25	431	8	—	—	—	—	827	1266
	1925/26	502	5	—	—	—	—	838	1345
	1926/27	546	2	—	—	—	—	770	1318
Az orvostudományi karban	1922/23	—	—	—	102	—	—	500	602
	1923/24	—	—	—	90	—	—	500	590
	1924/25	—	—	—	129	—	—	440	569
	1925/26	—	—	—	129	—	—	469	598
	1926/27	—	—	—	114	—	—	368	482
A bölcsészet-, nyelv- és történettudományi karban	1922/23	—	—	—	—	—	—	13	13
	1923/24	—	—	—	—	—	—	11	11
	1924/25	—	—	—	—	—	—	7	7
	1925/26	—	—	—	—	—	—	13	13
	1926/27	—	—	—	—	—	—	13	13
A mennyiségtan- és természettudományi karban	1922/23	—	—	214	—	—	—	4	218
	1923/24	—	—	165	—	—	—	4	169
	1924/25	—	—	112	—	—	—	8	120
	1925/26	—	—	119	—	—	—	8	127
	1926/27	—	—	135	—	—	—	13	148
Az orsz. középiskolai tanárvizsgáló bizottság előtt	1922/23	21	—	—	—	16	10	—	47
	1923/24	10	—	—	—	9	16	—	35
	1924/25	15	—	—	—	11	8	—	34
	1925/26	33	—	—	—	14	8	—	55
	1926/27	39	—	—	—	19	15	—	73
Összesen	**1922/23**	382	6	214	102	16	10	1251	**1981**
	1923/24	386	8	165	90	9	16	1285	**1959**
	1924/25	446	8	112	129	11	8	1282	**1996**
	1925/26	535	5	119	129	14	8	1328	**2138**
	1926/27	585	2	135	114	19	15	1164	**2034**

9a). A jog- és államtudományi karon tartott vizsgálatok és szigorlatok.

I. Vizsgálat.

Tanév	Alapvizsgálat																Államvizsgálat									Összesen		
	Első						Második						Harmadik				Államtudományi				Jogtudományi							
	Teljes			Pót			Teljes			Pót			Teljes			Pót	Teljes			Pót								
	Tartatott	Elfogadtatott	%	Tartatott	Elfogadtatott	%	Tartatott	Elfogadtatott	%	Tartatott	Elfogadtatott	%	Tartatott	Elfogadtatott	%	Tartatott	Elfogadtatott	%	Tartatott	Elfogadtatott	%	Tartatott	Elfogadtatott	%	Tartatott	Elfogadtatott	%	Tartatott	Elfogadtatott	%
1922/23	119	98	82·36	13	13	100	109	91	83·92	11	11	100	105	94	89·52	4	4	100	4	4	100	—	—	—	2	2	100	—	—	—	417	367	85·24
1923/24	134	112	83·58	4	4	100	109	90	82·57	17	14	82·36	107	91	85·10	5	5	100	4	4	100	—	—	—	4	4	100	—	—	—	384	324	84·33
1924/25	142	110	77·46	19	15	78·95	145	115	79·31	8	6	75·—	113	96	85·95	10	10	100	7	7	100	—	—	—	1	1	100	—	—	—	445	360	80·90
1925/26	164	128	78·05	28	26	92·86	145	124	85·52	24	19	79·17	122	97	79·51	19	18	94·74	3	3	100	—	—	—	2	2	100	—	—	—	508	355	69·89
1926/27	184	151	81·07	20	16	80·—	159	131	80·28	24	17	70·83	134	101	75·38	25	24	96·—	2	2	100	—	—	—	—	—	—	—	—	—	548	442	80·65

II. Szigorlatok.

Tanév	Jogtudományi												Államtudományi											
	első			második			harmadik			pót			első			második			harmadik			pót		
	s z i g o r l a t																							
	Tartatott	Elfogadtatott	%	Tartatott	Elfogadtatott	%	Tartatott	Elfogadtatott	%	Tartatott	Elfogadtatott	%	Tartatott	Elfogadtatott	%	Tartatott	Elfogadtatott	%	Tartatott	Elfogadtatott	%	Tartatott	Elfogadtatott	%
1922/23	106	94	88·69	157	142	90·45	115	88	75·52	43	41	91·30	213	166	77·92	211	168	79·63	34	27	79·42	75	71	94·67
1923/24	85	75	88·24	118	94	79·67	109	32	76·64	50	48	96·—	145	118	81·37	140	99	70·72	25	22	88·—	58	58	100
1924/25	132	102	77·27	95	75	79·95	102	87	85·30	54	52	96·29	116	89	76·72	97	76	78·46	33	28	84·85	40	39	97·50
1925/26	114	85	74·56	107	86	80·37	125	98	72·—	62	61	98·38	89	61	68·54	94	74	88·72	19	15	79·95	44	42	95·45
1926/27	133	105	78·95	107	89	83·16	111	66	59·47	63	56	88·88	93	60	64·50	94	80	85·11	7	4	56·14	54	49	90·74

Tanév	Államtudományi doktorság után jogtudományi									Jogtudományi doktorság után államtudományi						Kánon-doktori									Összesen mindennemű		
	első			második			pót			teljes			pót			első			második			pót					
	s z i g o r l a t																										
	Tartatott	Elfogadtatott	%	Tartatott	Elfogadtatott	%	Tartatott	Elfogadtatott	%	Tartatott	Elfogadtatott	%	Tartatott	Elfogadtatott	%	Tartatott	Elfogadtatott	%	Tartatott	Elfogadtatott	%	Tartatott	Elfogadtatott	%	Tartatott	Elfogadtatott	%
1922/23	65	57	87·69	48	34	70·72	12	12	100	14	14	100	—	—	—	5	5	100	3	3	100	—	—	—	1101	921	83·65
1923/24	67	61	91·04	55	40	72·73	21	19	90·47	18	17	94·45	1	1	100	19	19	100	9	8	89·89	—	—	—	923	758	82·12
1924/25	59	50	84·75	56	44	78·57	16	16	100	6	6	100	—	—	—	5	4	80·—	16	14	87·50	—	—	—	827	682	82·46
1925/26	74	60	81·08	81	67	82·72	16	16	100	2	2	100	—	—	—	5	5	100	6	6	100	—	—	—	838	670	79·95
1926/27	40	33	82·50	35	22	62·85	17	16	94·11	6	6	100	—	—	—	7	7	100	3	3	100	—	—	—	770	596	77·40

9 b) Vizsgálatok eredménye az orvostudományi karon.

Tanév	Orvosi szigorlatok															Gyógyszerészi szigorlatok														Főösszeg (mindennemű szigorlat)		
	Első			Második			Harmadik			Negyedik			Összesen			Gyakorlati			Elméleti			Approbációs			Doktori			Összesen					
	tartatott	sikerült	bukott	tartatott	sikerült	bukott	tartatott	sikerült	bukott	tartatott	sikerült	bukott	tartatott	sikerült	bukott	tartatott	sikerült	bukott	tartatott	sikerült	bukott	tartatott	sikerült	bukott	tartatott	sikerült	bukott	tartatott	sikerült	bukott	tartatott	sikerült	bukott
1922/23	402	360	42	60	51	9	38	31	7	—	—	—	500	442	58	52	50	2	50	48	2	—	—	—	—	—	—	102	98	4	602	540	62
1923/24	402	223	179	60	51	9	38	31	7	—	—	—	500	305	195	40	32	8	50	48	2	—	—	—	—	—	—	90	80	10	590	385	205
1924/25	244	210	34	113	61	52	83	74	9	—	—	—	440	345	95	67	53	14	62	51	11	—	—	—	—	—	—	129	104	25	569	449	120
1925/26	267	216	51	120	98	22	82	73	9	—	—	—	469	387	82	71	58	13	58	48	10	—	—	—	—	—	—	129	106	23	598	493	105
1926/27	156	139	17	78	66	12	77	65	12	57	50	7	368	320	48	40	38	2	46	31	15	27	25	2	1	1	—	114	95	19	482	415	67

9 c) Vizsgálatok eredménye I. a bölcsészet-, nyelv- és történettudományi karon, II. a mennyiségtan-természettudományi karon.

Tanév	I. Bölcsészet-doktori szigorlat			II. Bölcsészet-doktori szigorlat			II. Gyógyszerészeti elővizsgálat			Jegyzet
	tartatott	elfogadtatott	visszautasíttatott	tartatott	elfogadtatott	visszautasíttatott	tartatott	elfogadtatott	visszautasíttatott	
1922/23	13	13	—	4	4	—	200	181	19*)	*) Ebből javított 14.
1923/24	12	12	—	4	3	1	148	131	17*)	*) Mindenik javított.
1924/25	7	5	2	8	8	—	112	108	4*)	*) Ebből 2 javított.
1925/26	13	13	—	8	8	—	119	113	6*)	*) Mindenik javított.
1926/27	13	12	1	13	11	2	129	123	6*)	*) Mindenik javított.

10. A m. kir. Középiskolai Tanárvizsgáló Bizottság előtt tett vizsgák.

Szakok	1922/23 tanévben									1923/24 tanévben								
	alapvizsgálat			szakvizsgálat			paedagogiai vizsgálat			alapvizsgálat			szakvizsgálat			paedagogiai vizsgálat		
	tartatott	sikerült	bukott	tartatott	sikerült	bukott	tartatott	sikerült	bukott	tartatott	sikerült	bukott	tartatott	sikerült	bukott	tartatott	sikerült	bukott
Magyar-latin	2	2	—	1	1	—	2	2	—	—	—	—	2	1	1	1	1	—
Magyar-német	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	1	1	—	1	1	—
Magyar-történelem	2	2	—	—	—	—	—	—	—	3	3	—	1	1	—	—	—	—
Latin-görög	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Latin-német	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—
Latin-történelem	2	2	—	1	1	—	1	1	—	2	2	—	2	1	1	1	1	—
Német-francia	2	2	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—
Történelem-földrajz	3	3	—	4	4	—	5	4	1	—	—	—	—	—	—	4	4	—
Természetrajz-földrajz	3	2	1	4	4	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	3	3	—
Természetrajz-vegytan	—	—	—	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—
Mennyiségtan-physika	6	3	3	1	1	—	—	—	—	3	2	1	2	2	—	2	2	—
Mennyiségtan-ábr.-geom.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Harmadik tárgy	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—
Negyedik tárgy	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—
Modern nyelv	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Összesen	21	16	5	16	16	—	10	9	1	10	9	1	9	7	2	16	16	—
Jegyzet:	*Ebből:* ióm. kath. 9 ref. 7 ág. h. ev. 1 izr. 4 nő: 10 férfi: 11			*Ebből:* róm. kath. 8 ref. 5 ág. h. ev. 2 unit. 1 nő: 8 férfi: 8			*Ebből:* róm. kath. 6 ref. 3 unit. 1 nő: 4 férfi: 6 oklevelet kapott: 10			*Ebből:* róm. kath. 5 ref. 2 ág. h. ev. 2 izr. 1 nő: 6 férfi: 4			*Ebből:* róm. kath. 3 ref. 4 ág. h. ev. 1 izr. 1 nő: 4 férfi: 5			*Ebből:* róm. kath. 6 ref. 5 ág. h. ev. 4 unit. 1 nő: 7 férfi: 9 oklevelet kapott: 15 kiegészitő biz: 1		

Szakok	1924/25 tanévben									1925/26 tanévben									1926/27 tanévben								
	alapvizsgálat			szakvizsgálat			paedagogiai			alapvizsgálat			szakvizsgálat			paedagogiai			alapvizsgálat			szakvizsgálat			paedagogiai		
	tartatott	sikerült	bukott	tartatott	sikerült	bukott	tartatott	sikerült	bukott	tartatott	sikerült	bukott	tartatott	sikerült	bukott	tartatott	sikerült	bukott	tartatott	sikerült	bukott	tartatott	sikerült	bukott	tartatott	sikerült	bukott
Magyar-latin	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	2	2	—	3	3	—	1	1	—	2	2	—
Magyar-német	—	—	—	1	1	—	2	2	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Magyar-történelem	3	3	—	—	—	—	2	2	—	6	5	1	4	4	—	—	—	—	2	1	1	3	3	—	2	2	—
Latin-görög	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—
Latin-német	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Latin-történelem	—	—	—	1	1	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	4	—	2	2	—
Német-francia	2	2	—	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	9	9	—	1	1	—	—	—	—
Történelem-földrajz	1	—	1	1	1	—	—	—	—	4	4	—	2	2	—	1	1	—	5	4	1	1	1	—	3	3	—
Természetrajz-földrajz	1	—	1	1	1	—	—	—	—	6	5	1	2	1	1	1	1	—	—	—	—	4	3	1	2	1	1
Természetrajz-vegytan	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1	2	1	1	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	1	—	1
Mennyiségtan-physika	5	4	1	3	3	—	2	2	—	11	4	7	4	4	—	2	2	—	12	9	3	4	4	—	3	3	—
Mennyiségtan-ábr.-geom.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—
Harmadik tárgy	2	2*)	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	1	1	—	—	—	—
Negyedik tárgy	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Modern nyelv	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	4	—	—	—	—	—	—	—
Összesen	15	12	3	11	11	—	8	8	—	33	22	11	14	13	1	8	8	—	39	33	6	19	18	1	15	13	1
Jegyzet:	*Ebből:* r. k. 5, ref. 6, ág. h. e. 1, izr. 3, nő: 6, férfi: 9 *) 1 magyar-történelem-földrajz szakos			*Ebből:* r. k. 5, ref. 3, ág. h. e. 1, izr. 2, nő: 6, férfi 5			*Ebből:* r. k. 3, ref. 4, ág. h. e. 1, nő: 2, férfi: 6, Teljes oklevelet kapott: 7, Kiegészítő oklevelet: 1			*Ebből:* r. k. 20, ref. 7, ág. h. e. 3, unit. 1, izr. 2, nő: 11, férfi: 22			*Ebből:* r. k. 7, ref. 5, ág. h. e. 1, izr. 1, nő: 8, férfi: 6			*Ebből:* r. k. 3, ref. 1, ág. h. e. 1, izr. 3, nő: 6, férfi: 2, Oklevelet nyert: 6 nő, 2 férfi.			*Ebből:* r. k. 24, ref. 8, ág. h. e. 4, gör. kel. 1, izr. 2, nő: 23, férfi: 16			*Ebből:* r. k. 3, ref. 10, unit. 1, izr. 5, nő: 5, férfi: 14			*Ebből:* r. k. 8, ref. 4, unit. 1, izr. 2, nő: 5, férfi: 10		

11. A Középiskolai Tanárképző Intézet tagjainak száma.

Milyen szakon	1922/23						1923/24						1924/25						1925/26						1926/27					
	tanévben																													
	első			második			első			második			első			második			első			második			első			második		
	félévben																													
	Rendes	Rendkivüli	Előkészitő	Rendes	Rendkivüli	Előkészitő	Rendes	Rendkivüli	Előkészitő	Rendes	Rendkivüli	Előkészitő	Rendes	Rendkivüli	Előkészitő	Rendes	Rendkivüli	Előkészitő	Rendes	Rendkivüli	Előkészitő	Rendes	Rendkivüli	Előkészitő	Rendes	Rendkivüli	Előkészitő	Rendes	Rendkivüli	Előkészitő
Magyar-latin	1	—	—	1	—	—	—	2	—	—	2	—	—	—	1	—	—	1	4	—	—	3	—	—	7	—	—	9	—	—
Magyar-német	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	2	—	—	2	5	—	—	5	—	—	5	—	—	6	—	—
Magyar-francia	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
Latin-görög	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	2	—	—	1	—	—	2	—	—	1	—	—
Német-francia	—	1	1	—	1	1	—	2	1	—	2	1	—	1	—	—	1	—	13	—	—	11	—	—	22	—	—	21	—	—
Magyar-történet	1	1	—	1	1	—	—	1	—	—	1	—	—	1	3	—	1	3	10	—	—	8	—	—	12	—	—	7	—	—
Latin-történet	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	1	—	—	1	1	—	—	2	—	—	5	—	—	3	—	—
Történet-földrajz	—	1	—	—	1	—	—	3	1	—	3	1	—	—	3	—	—	3	10	—	—	10	—	—	27	—	—	24	—	—
Mennyiségtan-physika	—	1	—	—	1	—	—	3	3	—	3	3	—	4	7	—	4	7	22	—	—	17	—	—	28	—	—	28	—	—
Mennyiségtan-ábr.-geom.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Természetrajz-földrajz	1	5	—	1	5	—	—	3	—	—	3	—	—	—	6	—	—	6	6	—	—	7	—	—	13	—	—	11	—	—
Természetrajz-chemia	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	3	—	—	3	6	—	—	6	—	—	5	—	—	5	—	—
Természetr.-földr.-chemia	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	2	—	—
Magyar-latin-német	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Latin-görög-történet	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	1	—	—	1	—	1	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—
Magyar-történet-földrajz	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	2	—	—	—	—	—	3	—	—
Természettan-chemia	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	3	—	—	9	—	—	6	—	—
Magyar-német-francia	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—
Történet-magyar-német	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	2	—	—
Francia	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Latin-német	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
Latin-francia	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—
Mennyiségtan-phys.-chem.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	2	—	—
Görög-latin-magyar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—
Összesen	4	9	1	4	9	1	—	19	7	—	19	7	—	7	28	—	7	28	87	—	—	79	—	—	141	—	—	134	—	—
Félévi főösszeg	**14**			**14**			**26**			**26**			**35**			**35**			**87**			**79**			**141**			**134**		

12. Kiadott oklevelek.

A) A jog- és államtudományi Karon.

a) *Jogtudományi oklevelet kaptak.*

1922—23-ban:

Ambrus Domokos
Antalváry László
Ábrahám Lajos
dr. Ábray Géza
dr. Balogh Árpád
Balogh István
Bartha Zoltán
Baum Imre
Bedő Albert
Beke Kálmán
Berténvi Iván
Bényey Zoltán
Biró Ferenc
Biró Zoltán
Boka Papp Ernő
Bolgár Kálmán
Boros Géza
Braun Imre
Bréger Sámuel
Buk József
Csaplár Sándor
dr. Csáky Lajos Antal
Csillag Ernő
Csillag Károly
Csintula Elek
Csorja Dezső
Czitrovszky Jenő
Diczig József
dr. br. Diószeghy Ottó
Demeter György
Deutsch Béla
Dobay G. Gyula
Dolch Sándor
dr. Domokos József
Ebergényi Gyula
Elek Gábor
Falcione Kálmán
Falk Antal
Falus Imre
Fazekas Géza
dr. Fábián Ferenc
Fisch Ignác
dr. Förstner Pál
Frank Sándor
Gábory László
Gál Károly
dr. Geher István
Gergely Albert
Gold Ferenc
dr. Göllner Gusztáv
Gömöry Jenő
Grottó László
Grünspan Ármin
Guttay Géza
Guth Ferenc
Habram Péter
Halász Ágoston
Hegedüs Antal
Hegedüs József
Herzlinger Dezső
Héjjas Pál
Hollóssy Antal
Horváth Antal
Hosszú Béla
Hunyadi János
dr. Iványi Liviusz
Jankovits Lajos
dr. Jármy Andor

Jelenits István
Kardos Imre
Katona József
Kazay László
dr. Kálmán József
Kátay Sándor
Kemény István Lajos
Király Aladár
Kisfaludy Jenő László
Kiss Dezső
dr. Kiss Ernő István
Kiszely János
Kocsis Árpád
dr. Koronkai János
Kovács József
Kottán Vilmos
Kövér János
Kristály Aladár
Kulitsy Béla
Kulitsy Zoltán
Láng Ádám
dr. László Gyula
Lázár Ferenc
Léderer Aladár
Lee Tibor
Leichner Miklós
Lichtner Lajos
Lőrinczi Miklós
Lutzer László
Mandel József
Mészáros Miksa
Mészáros Sándor
Molnár Kálmán
Nagy András
vitéz Nagy Endre
dr. Nagy Károly
Niedermann Zoltán
Orbanász Zoltán
dr. Orlovszky Béla
Orosz Sándor
Osváth Pál
dr. Ördögh Attila
Paksi István
Papházy Nándor
dr. Pápay Jenő
Perecskey János
Pető György
dr. Pongrácz Aladár
Radó György
Rápolti Károly
Ráthy Béla
Révész Gyula
Róbert Béla
Sáfár János
dr. Schreiber Endre
Simon Ferenc
Siska István
Smoczer Nándor
Sonkovics Mihály György
Sóós Albert
Stanzl Imre
Spiegl Imre
dr. Staub Aladár
Stokhez József
Strausz Andor
Stumpf Pál
Szabó Emil
Szabó Géza
dr. Szappanos Ferenc
Szánthó Lajos
Szánthó István
Szánthó Pál
Szolyvay István
dr. Szőcs Gerő Andor
Szücs Andor
Tolnay József
Tóth István
Tóth István
Túry Zoltán
Ungár Margit
Vajda Petur
Varga Kálmán
Vastagh Zoltán
Várhelyi Ödön
dr. Vázsonyi Emil
dr. Véber Árpád
Végh Andor
Vicsay Emil
dr. Weisz Márton
Weisz Sándor

1923—24-ben:

dr. Alstädter István
Andor Elek
dr. Aubermann Miklós
Balogh Imre

Barabás István
Baranyi Lajos
Barna Sándor
Biró József
dr. Bódi Lajos
dr. Bodó Attila
dr. Bodócs Gyula
Bogdán Gyula
Bokor Gyula
Bozóky Antal
Brenner Lajos
Bruder Vilmos
dr. Budaházy László
Bulyovcsich Alajos
Csenkey Géza
Csereklyei Gyula
dr. Csernus József
Csorba Sándor
Csukay Endre
Czitrom Márton
Dallos Kálmán
dr. Dalmy István
dr. Darkó Lajos
Demeter Kálmán
dr. Domonkos Ferenc
Erdélyi Gábor
Éltető Sándor
Farkas Ferenc
dr. Ferenczy Gyula
Flora Lajos
Fodor Jenő
Fodor Károly
Fogarassy Lajos
dr. Fóhn Sándor
dr. Furmann Béla
Glückmann Zoltán
dr. Goldstein Jenő
Gönczi Lajos
dr. Grodzki Sándor
Grün Jenő
Grünwald Ödön
dr. Gyenes Mihály
Hary József
Hasz Pál
Hasznos Ignác
Hegedüs Béla László
Hegyi Márton
dr. Heringer Gyula
Hetey István
Hirmann Ferenc
Horváth Ödön
dr. Horváth Zoltán
Istvánffy István
dr. Juhász Jenő
dr. Kalmár Szilveszter
Kálmán Ödön
dr. Kerekes Sándor
dr. Kiss Aladár
Kiss Árpád
dr. Komlóssy Albert
dr. Klein Béla
Kormos-Illés
dr. Köpe János
dr. Kőrössy Zoltán
dr. Krasznai János
dr. Krausz Lajos
dr. Kulik János
dr. Kun István
dr. Kurcz Emánuel
Kurián Gyula
Kurucz Gyula
Lajta Ernő
dr. Láng Lajos
dr. László Jenő
Lörincz Lázár
dr. Madách Jenő
dr. Makó Jenő
Markos Sándor
Márki Nándor
dr. Mártha Gyula
Misik Béla
Molnár János
Móré Márton
Muraközy Árpád
Muró Imre
dr. Neufeld István
Novák József I.
Novák József II.
dr. Nyúl Bertalan
dr. Ördögh Ottó
P. Pap Ignác
Pap Lajos
dr. Péterffy János
dr. Polgár Jenő
dr. Pongrácz Tibor
dr. Práger Elemér
Radics Miklós
Rácz Gyula

Rákossy Árpád
Rein Antal
105 Reinhardt Mihály
dr. Reiss Sándor
Rottenberg Béla
Saller Sándor
dr. Satzinger Frigyes
110. dr. Sándor András
Sárosi Lajos
Schächter Pál
dr Schier Jenő
dr. Schneider Ferenc
115 Sebestyén Mihály
dr. Sima László
Soltész Ignác
dr. Soltész János
Somossy József
120 dr. Stefánovics József
dr. Szalay Jenő
Szathmáry Béla
dr. Szánthó Sándor
Szántó Dezső
125 dr. Szász István
Szentgyörgyi Lajos
dr. Széchenyi Sándor
dr. Székely István
dr. Széll Béla
130 Szikszay Ferenc
Szilva Ferenc
dr. Szirbiusz Mihály
dr. Tholvay Zsigmond
Tomics György
135 Tóth János
Tóth József
Tóth László
Tréki Török Andor
dr. Ujvári István
140 Vadász Károly
dr. Varga Béla
Varga Jenő
dr. Varga Mátyás
dr. Vass Zoltán
145 Vágó Lajos
Vertán Sándor
Vintze Sándor
Weisz Károly
Weiss Tivadar
150 dr. Zakariás G. Sándor
Zémán Imre
Zinner Andor
153 dr. Zuckermann Ferenc

1924—25-ben:

Adler Dezső
dr. Alitisz Aladár
Alleram Ferenc
dr. Antal Géza
5 Bakos László
Balázs Rezső
dr. Balogh Ferenc
dr. Baltavári Jenő
Baráth Lajos
10 dr. Barthos Andor
Beöthy Károly
Berecsky Dénes
Berencsy Gusztáv
dr. Bibó Dezső
15 dr. Biró Károly
dr. Bleyer Imre
dr. Bodroghy József
dr. Bogyó József
Borbély Tihamér
20 Borza János Dezső
dr. Both Ödön
dr. Bjely Béla
dr. Csákay Albert
Cséka Alajos
25 dr. Csiha Endre
dr. Darabos István
Daróczy Bálint
Derosényi István
Deutsch Sándor
30 dr. Diószeghy István
dr. Dózsa Dezső
Eisler Andor
Emandity Virgil
Érsek Lajos
35 Faragó István
dr. Fekete László
Fendt Olivér
Fischmann Bernát
Forgách Béla
40 dr. Fuchs Sándor

Füle Benjámin
Gáspár Tivadar
Görgey Árpád
Grosz Imre
dr. Gross István
Győry Nagy István
Hajdu László
dr. Hattyasy Sándor
Hebrony Aurél
dr. Hirmann József
dr. Hódy Zoltán
Horovicz Andor
Horváth Géza
dr. Horváth József
Jakab László
Jekkel József
Jobszt Gyula
Kacsó Gyula
Kadácsy Géza
dr. Kalmár Gyula
Karácsony Jenő
dr. Kass Béla
dr. Kazár István
dr. Kiegl Lajos
Klokocska Gusztáv
Kolláth Lajos
Kollár Lajos
dr. Kovits Ákos
dr. Kószó György
dr. Kristóf Sándor
dr. Kubár Lajos
dr. Kup László
dr. László Gyula
dr. Lázár István
Lippay Pál
Malyáta Dezső
Martonossy Ferenc
Mayer Pál
dr. Mikovényi Béla
Móré Géza
Móré József
Muzsnay Lajos
Nagy Ferenc
Nagy Géza
Nagy Jenő
dr. Nagy Károly
Nagy Károly
Nagy László
Nagy Lajos
Nádaskay Oszkár
Nádor László
dr. Novák Ferenc
Orosz Sándor
dr. Osgyán Albin
Pallaghy István
Papp László
dr. Passuth László
Pálfy István
dr. Pálffy Miklós
Pálik Tibor
Pálinkás Jenő
Polonkay Gusztáv
Pongrácz György
S. Priegl Irén
dr. Rátz Oszkár
Regdon József
Reinhardt Béla
Rektenwald Kristóf
Róbert Andor
dr. Röth Jenő
dr. Sallay József
Schneider Márton
Schreiber Miklós
Sebessy Sámuel
dr. Sichermann Sándor
Simon György
dr. Simon Imre
Soós Géza
dr. Strausz László
dr. Szabados Sándor
Szabó László
Szagmeister Lajos
dr. Szalay Sándor
Szentpáli Zsigmond
Sziklay Dezső
Szilágyi István
Szilárdfy András
Sztrnád Károly
Szücs Imre
Tajthy Sándor
Terik Tibor
Tholt István
dr. Tóth József
Tóth Pál
dr. Török István
Török János
Urbancsik Ernő
dr. Vargyas János

Váczi László
Váczy János
dr. Vámos András
Vékes Bertalan
Vinkler Tivadar
Weiner Márk
Wilhelm Jenő

1925—26-ban:

Bajer László
Balogh Gerő
dr. Baróthy Károly
dr. Barta Ádám
Bartha Károly
dr. Batta Gyula
Bácsenszky Sándor
dr. Bárány Aladár
dr. Bedő Miklós
dr. Beöthy Elemér
Berger Kálmán
dr. Bodnár J. Jenő
Bodnár László
dr. Bognár Dezső
dr. Boros Kálmán
Boszó Ferenc Tibor
dr. Brachmann István
Braun Ferenc
Bródy László
Budaházy Menyhért
Buzinkay Lajos
dr. Csapó Ödön
Cserta Kálmán
dr. Csiszár Lajos
Deák Endre
dr. Dévai Károly
Dienes István
dr. Dietz Károly
vitéz Domokos László
Dormány Mihály
Elsztner Rezső
Enyedi Imre
dr. Erdős Pál
Fejes István
dr. Felméri Ernő
dr. Felsőhegyi András
Ferencz Tibor
Filipinyi Lajos
Fischer Ferenc
dr. Fronics Oszkár
dr. Galli Miklós
Gálfalvy György
Gászner Gyula
dr. Gyenes Sándor Dénes
dr. Georgevits J. Béla
Goltner Aurél Lajos
Gottfried László
Gottlieb Hugó
dr. Gottschall Sándor
dr. Gunesch Károly
Gyurits István
dr. Gyüre László
dr. Herberth Károly
dr. Hébel Lajos
Hécsey Lajos
Herskovits Imre
Hille Jenő Oszkár
dr. Hódi István
Hoffmann Ferenc
Hraskó Gyula
Hubay Kálmán János
Imreh Sándor
dr. Jablonszky György
Jakobinyi Béla
Jezernitzky Ákos
dr. Juhász Imre
Kapus István
Kasza Ferenc
Kaufmann Andor
dr. Kelemen Győző
Keresztfalvy Gyula
dr. Király Ferenc
Kiss Dezső
Klein Imre
Klein Jenő
Klemm Gyula
dr. Klingenberg József
dr. Konderth J. Elemér
Korányi Gyula
Korpos Ádám
Kosinszky József
dr. Koszmovszky Adolf
dr. Kovácsy László
dr. Kőrössy Dezső

Lendvay Ferenc
Lindenbaum Béla
dr. Maczkó György
Magyary-Kossa Zoltán
Manheimer László
Marik Dénes
Markó József
dr. Mazgon Sándor
dr. Menyhárt Andor
dr. Merkader Elemér
Mészáros Sándor
Miklós Ferenc
Molnár Kálmán
Nagy Sándor
dr. Nagy Valér
Neuwirth József
dr. Panyik-Tóth József
Papp Ferenc
dr. Papp Endre
dr. Parcsetich Béla István
Parcsetich József
dr. Polonkay Tivadar
dr. Pieri Viktor
Plutzer Gyula
Rabár Pál
Radda Gyula
Rácz Jenő
Ringhi Gyula
Rippl Péter
Rónay Elemér
dr. Sallér István
dr. Sáfár Pál
Sebessy Gábor
dr. Simon Árpád
dr. Simonyi István
Skultéthy Ödön
Spisovszky Ernő
Spitz Sándor
dr. Szabó Antal
Szabó László József
Szabó Vilmos
Szathmáry József
Száraz Ferenc
Száraz István
dr. Szentannay Félix
dr. Szentpétery Sámuel
dr. Szepesy Géza
Szécsi György
Szép Géza
Szilágyi Béla
Szilva Endre
dr. Szögi Géza
Szöllősy Ödön
Szuhay Zoltán
Szücs István
Tischler Ferenc
Sz. Tóth Gergely
Tóth József
dr. Tóth Károly
dr. Tóth Lajos
dr. Tóth Sándor
Török Árpád
Török István
dr. Tuchmann Antal
Uhrin András
dr. Ujfalvy Ernő
dr. Unger Jenő
Vajda Lajos
dr. Vajda Sándor
dr. Varga Mátyás
Vágó Lajos
Vámbéry László
Vetró Emil Ádám
Virág István
dr. Vitán László
dr. Vogl Károly
Vranka József
Weisz István
Weisz Izidor
dr. Zaboretzky Ervin
dr. Zemplényi Imre
dr. Zolnay Imre

1926—27-ben:

Ackermann Sándor
Adler Imre
Barabás Zoltán
dr. Benedek Zoltán
Benkő István
dr. Beregi Sándor
Beslits Demeter
Biró József
Borsos Dezső
Dancz István

dr. Deák Vidor
dr. Demkó Dezső
Dénis Béla
Dinnyés András
Eckensberger Zoltán
Eisler Sándor
Eremits János
Farkas József
Forray Sándor
dr. Gaál József
Gavallér László
dr. Gálffy Kálmán
Gárdon László
Gruber Béla
dr. Hajdu József
Hajdu György
Havas István
Hegedüs Miklós
Hellinger Andor
dr. Hirsch Elemér
Hirsch Tibor
Horváth István
Jancsó Károly
Jantyik János
dr. Jeney István
Jobban Ferenc József
Kalocsay József
dr. Kazatsay Emil
dr. Katona Béla
Kerner Imre
dr. Kilyén István
Kiss Ernő
Klein Zoltán
Koger János
Koncz Erzsébet
Korláth István
Kovács Lajos
Koszteleczky Ede
Kováts Jenő
Kováts Zoltán
Krausz Andor
Kulcsár Béla
Lázár Béla
dr. Losonczy Endre
Löw Tivadar
Lustig István
dr. Lutzer Géza
dr. Marcinik Jenő
Markovits Zoltán
Marselek Ferenc Aladár
Mató Sándor
dr. Márton Sándor
Mischung-Konrád
dr. Merész Károly
Molnár László
Cs. Nagy Béla
dr. Nyáry József
Nemecz Sándor
dr. Neumann Róbert
Németh Ernő
Nikl János
Osvald János
dr. Papp Antal
Pauer Loránt
Pirovits Gyula
Radó Dezső
Rádly Károly
dr. Regdon László
Richter Béla
Ritt József
Rochlitz József
Roósz Lajos
Rubovszky István
dr. Sátor József
Schaller Zoltán
Schäffer Imre
Schwarcz Ignác
Schütz József
Sebestyén Péter
Sinóros-Szabó Jenő
Soltész János
Somodi Sándor
Suba Károly
dr. Szabó István
Szabó Lajos
Szakállas Zoltán
Szalkai Sándor
dr. Szathmáry Dezső
Szeder István
dr. Szele Pál
Szemző István
dr. Szilvásy Miklós
dr. Tomcsányi Boldizsár
dr. Tomcsányi Károly
dr. Török Imre
dr. Ütő Endre
Valentiny Ágoston
dr. Cs. Varga Antal

Vértes József
Vild Sándor
dr. Vitális Dezső
Wallner Samu
Weiszburg Oszkár

b) *Kánonjogi doktori oklevelet kaptak:*

1922—23-ban:

Horváth Jenő
Mihálik István
Zahoray József

1923—24-ben:

dr. Baltavári Jenő
P. Béres Gaudentius
Baulovits Zoltán
Kiss Péter
Korének József
Molnár Sándor
Reimann Özséb

1924—25-ben:

Bartyik Mátyás
Belák Kálmán
Beöthy György Tibor
Csik József
Domanek Pál Henrik
Farkas István
Farkas László
Handlovits Miklós
Hariovszky János
Horváth Dömötör
Koráni Elemér
Lakatos Sándor
Olajkár Alajos
Székely László

1925—26-ban:

Giczy József
Horváth József
Rózsa Jenő
Takács Ferenc
Vajda József

1926—27-ben:

Kiss Andor Pál
dr. Magyary Gyula
Nacsa Lajos
Vécsy László

c) *Államtudományi doktori oklevelet kaptak.*

1922—23-ban:

Abari Antal
Almássy Dezső
Angyal Guidó
Arbanász Zoltán
Augusztin Ágoston
Ábrahám Béla
Ábrahám Lajos
Ábray Zsigmond
Ádám Ferenc
Bach László
Bakó Lajos
Bakó Pál
Bakoss Lajos
Balogh Béla
Banda István
Baranyai Lőrinc

Barta Ádám
Bartel Gyula
Bándy Dávid
Bárándi Imre
Bedő András
Beke Kálmán
Benjamin Pál
Benyó Bertalan
Berger István
Bernhardt Károly
Bessenyei Gyula
Bényi Tibor
Biró Gyula
Bisztricsányi Fodor P.
Bodnár József
Boros Jenő Mihály
Bóth Ödön
Budaházy László
Bugyinka János
Bunyitay Vince
Buzás Béla
Csekey István
Csernus József Pál
Csillag Ernő
Csőregh Gyula
dr. Czigler Alber
Daróczy Miklós
Dely Béla
Dely Ferenc
Dezső László
Dienes Ervin
br. Diószeghy Sándor Ottó
dr. Domonkos Béla
Domonkos Ferenc
Dunszt Ede Kálmán
Dvorcsák István Ágoston
Enton F.
Erdélyi Árpád
Erdösi Szilveszter Lajos
Erőss Sándor
Fantó Béla
Faragó János
Farkas Dénes
Fermann Béla
Fischer Jakab
Fischer Sándor
Fiuch Jenő
Fodor Gyula
Földváry Balázs
Gáliszter Lajos
Gatska Károly
Gálffy Gábor
Géber István
Génesi Sándor
Gittler István
Göndör Sándor
Gyöngyössi Szappanos József
György Lajos Mihály
Hajik József
Hajdrik Sándor
Hankovszky Gyula
Herberth Károly
Heringer Gyula
Hirmann József
Hirsch Samu
Hodánszky Géza
Horky János
Horváth Sándor
Hosszu Zoltán
Höniges Félix
Hucsky László
Ilonka Ferenc
Iványi Liviusz
Jánossi Gy.
Jelenits István
Jeles Béla
Józan József
Juhász Gyula
Kacsó Sándor
Kalmár Szilveszter
Kamarkez László
Kamaseder János
Kamocsay György
Karácson Sándor
Kassay Jenő
Kádár Béla
Kelemen Győző
Kerekes Kornél
Kerékgyártó János
G. Képes Ferenc
Kiss Márton
Klein Béla
Kohn József
Kólya Nándor
Komlóssy Albert
Kovács Sándor I.
Kovács Sándor II.
Kozma Gyula

Köpe János
Körössy Zoltán
Krasznai János
Krausz Lajos
Kronovitz Béla
Kulik János
Kun Bertalan
Kun István
Kup László
Kupinszky László
Lakatos Ferenc
László Jenő
Lieszkovszky Kálmán
Luncz Géza
Lutzer Géza
Magyary Lajos
Marselek Zoltán
Mathes József
Márton Gyula
Menráth Dezső
Merész Károly
Mezei Endre
Mikovényi Béla
Mohás Géza
Nagy Antal
vitéz dr. Nagy Endre
Nagy István
Návay Zoltán
Németh István
Neufeld István
Neumann Róbert
Nyirő Sándor
Olajos Dezső
csicseri Orosz István
csicseri Orosz Károly
Orosz Mihály
Osváth Gábor
Ősz Sándor
dr. óvári Papp Gábor
Papp József
Pál Béla
Pál Endre
Pálffy Miklós
Pilniszky Attila
Pieri Viktor
Plank Gyula
Polinszky Gyula
Popper Ignác
Poroszlay István
Práger Elemér
Pusztai Kálmán
Radnótfáy Nagy György
Rejtő Jenő
Reznek Jenő
Rédiger Zoltán
Révffy Ernő
Richter Károly
Ring József
Rosenmüller Zoltán
Rostás Ernő
Ruttkay Aladár
Sághy József
Sallak Imre
Sallay Géza
Sallér István
Saárossy József
Sági Béla
Sándor András
Schleifer M. József
Schmelzer József
Schneider Ádám
Schneider Péter
Schvoy Kálmán
Scrovina Imre
Simon Árpád Sándor Lajos
Sipos István
Soltész János
Steiger Imre
Svetitzke A.
Szabó Ferenc
Szabó István
Szabó Sándor
Szakay István
Szanyi Gyula
Szász Ferenc Zoltán
Szász Sándor
Szczepkovszky Árpád
Szekeres János
Székely Győző
Székely István
Szibelka Tibor
Szolvay István
Szopkó István
Takács Sándor
Tarr Lajos
Telek Mihály
Tenke Ferenc
Tepliczky István

Tereh Kálmán
Tihanyi Dezső
Tormássy Dezső
Timár Sándor
Tóth Aladár Elemér
Tóth Jenő
Tóth Sándor
Tukats Albert
Ujlaki László
Ütő Endre
Vajay Endre
Való Antal
Valnhoffer Ferenc
Vanyek János
Vas András
Végh János
Virágh Béla
Vitán László
Vitéz Dezső
Waitsuk József
Wentzel Ágoston
ifj. Wesselényi Kálmán
Wild Tamás
Zemplényi Imre

1923—24-ben:

Adonyi Béla
Altstädter István
Andriska József
Balogh Géza
Balogh János
dr. Baltavári Jenő
Balyi József
Baranyi Dezső
Bartha Béla
Bartos Lajos
Bán István
Bányai Károly
Benczák Lajos
Bentsik Levente
Beöthy Elemér
Bereczky Emil
Bibó Dezső
Biró József
Biró Kálmán
Biró Károly
Boda Kálmán
Bódi Lajos
Bognár Dezső
Bogyó József
Boros László
Bölöni Lajos
Bunda János
Csányi József
Csepi Lajos
vitéz Csepreghy István
Cserzy Mihály
Csizmadia Sándor
Daday József
Darabos István
Demjéndy Gusztáv
Dobos István
Domby Rezső
Dózsa Dezső
Dölle Jenő
Elián Márton
Égető Ernő
Fadgyas Rezső
Faragó Mihály
Fejérváry Bertalan
Fekete László
vitéz Fodor Alajos
Fóhn Sándor
Földvári György
Francziszczi Lajos
Fuchs László
Gacsályi István
br. Gudenus Imre
Gyenge Miklós
Gyenes Mihály
Gyüre László
Halmos Orbán
Hattyasi Sándor
Haubert Kamilló
Hegedüs József
Herepey Árpád
Hódy Zoltán
Hollós Árpád
dr. Hollósi Antal
Horváth János
Horváth József
Horváth József II.
dr. Horváth Ödön
Iklódy Ferenc

Jablonszky György
Jármy András
Jendrassik Ernő
Jeney István
Jeney István II.
Jets István Dezső
Juhász Attila
Juhász János László
Kacsóh Bálint
Kalmár Gyula
Kass Béla
Katona Zoltán
Kádár László
Kerekes Sándor
Kerestély István
Kilyén István
Kiss Jenő
Kliegl Lajos
Kloszter Antal
Kónya Kálmán
Kószó György
Kosztolányi Béla
Kovács E. György
Kovács László
Kőrössy József
Krausz Lajos
Krosnyitsky Sándor
Kubinyi Béla
Kuhár Lajos
Labancz Ferenc
Láner Aurél
László Gyula
Lázár István
Lengyel Pál
Lengyel Reinfuss Viktor
Lovász Pál
Lukács Emil
Lukács László
Magyary Béla
Martinovics Szilárd
Mazgon Sándor
Mályus Egyed
Márton Sándor
Máthé Dezső
Mátéffy Géza
Medgyessy Pál
Menyhárt Andor
Mezgár Ferenc
Mészáros Gyula
Miklós György
Molnár Béla
Nacsa Mihály
Nagy Gábor
Norsik Ferenc
Ötvös Endre
Papp Endre
Páska Zoltán
Pásztor Tibor
Péteri György
Polonkay Tivadar
Pongrácz Tibor
Rack Kálmán
Rácz István
Répásy István
Sallay József
Satzinger Frigyes
Sántha Béla
Sántha István
Schwartz Endre
Schupiter József
Simó Béla
Simon József
Sinkó Antal
dr. Siska István
dr. Soltész Ignác
Soós Gábor
Stroné Béla
Szabados Sándor
Szabó András
Szabó Gábor
Szabó József
Szabó Lajos
Szabó Sándor
Szabon János
Szalay Jenő
Szarka Sándor
Szánthó Dénes
Szentiványi Gyula
Szentpéteri Sámuel
Szász Imre
Szőcs Károly
Szőts Farkas
Tarján Pál
Tábi László
dr. Temesváry István
Tiszay Zoltán
Tompos Károly
Toperczer Péter

Topolánszky Jenő
Torkos Béla
Tóth Bertalan
Tóth Lajos
Tóth Liborius
Tótin József
Vajda Gyula
dr. Varga Jenő
Várhelyi Ferenc
Veress Sándor
Weinberger László
Weiszbraun Jenő
Wiener László
Zsigmond Elemér

1924—25-ben:

vitéz Ajtay Jenő
Balla Ferenc
Baranyi János
Batta Gyula
Batu Balázs
Bárány Aladár
Bárkányi Ferenc
Bedő Miklós
Benedek Zoltán
Bentsik György
dr. Biró Zoltán
Bokor János
Brachmann István
Csapó Ödön
Csányi Sándor
Cserszky Antal
Csia Sándor
Csiszár Lajos
Csorbits László
Dakits Mihály
Darkó Jenő
Deák Ferenc
Debreczeni Géza
Demeter Béla
Demény Ferenc
Dezső Balázs
Dévai Károly
Faragó Imre
Fettmann Márton
Fischer Ágoston
Fogel Antal
Fontos Géza
Földes Károly
Gábos Árpád
Gaál József
Gottschall Sándor
Görgei Ferenc
Herkner Elemér
Hermann Jenő
Hébel Lajos
Horváth Lajos
Ilosvay Ernő József
Józsa Géza
Juhász Ernő
Juhász Imre
Karsa Sándor
Katona Béla
Kertész István
Király B. József
Kiss Albert
Klokocska Árpád
Komlós Balázs
Körtvélyfáy Péter
Kövér József
Krausz József
Krudy László
Krupánszky László
Király Ferenc
Kubinyec Lajos
Kynsburg Béla
Lakatos Dániel
Lengyel Márton
Ligethi Zoltán
Linder Pál
dr. Losonczy Endre
Maczkó György
Marossy Ferenc
Marton László
Mayr Elemér
Menhardt László
Mercader Elemér
Miszlai György
Molnár Lukács
Thury Nagy Tivadar
Nyáry János
dr. Orosz Sándor
Osgyán Albin
Ördög Ernő

Pajor József
Panyik-Tóth József
Papp Antal
Pap Imre
Patócs István
Pápay Ignác
Poroszlay Ferenc
Prohászka Kálmán
Regdon László
Róna József
Sarkady Ferenc
Savanya Ferenc
Sáfár Pál
Sághy Zoltán
Schiebl Dezső
Schütze István
Semsey Tibor
Simonyi István
Somogyi József
Strausz Gyula
Striss Gyula
Szabó Antal
Szabó Béla
Szabó Géza
Szalay Szabolcs
Szalisznyó Lajos
Szeles János
Szelner Ferenc
Szintén György
Szögi Géza
Sztojka Miklós
Tamássy Emil
Temesváry Lajos
Tolvaly Károly
Tuchmann Antal
Tüzes László
Uhrin András
Vajda Sándor
Vágó Kálmán
Vincze Alajos
Vincze János
Zaboretzky Ervin
Zitkovszky Pál
Zolnay Imre
Zsinkó János

1925—26-ban:

Alpár János
Andrásovits Nándor
Aszalós Zoltán
Babó Gyula
Bartossik Emil
vitéz Benedek Mihály
Berényi János
Biacsy Béla
vitéz Bodolay Gyula
Cserzy István
dr. Csoma Kálmán
Csont Jenő
Csordás István
Ciffermayer Lőrinc
Derzsi Ede
Dobsa Béla
Dózsa Ferenc
Fadgyas István
Fehér Mihály
Fejes Sándor Imre
Friedmann Jenő
Gaál József
vitéz Gárgyán Imre
dr. Gerő József
Gulácsi Lajos
Gyenes Dénes
Gyöngyi Jenő
Győry Sándor
Haág János
Haimann Leó
Hajdu József
Harsányi József
Hendzsel Zsigmond
vitéz Hódi István
Hollós József
Jeles Endre
Jobba Péter Fülöp
Józsa Lajos
Juhász Jenő
ifj. Juhász Sándor
Juhász Lajos
Kakuszi József
Katona István
Kerekes K. Frigyes
Klingenberg József
Klonfár Alajos

Kovács Buna Károly
Kovács Gyula
Kovács László
Kovács Ödön
Kruppa Sándor
Lippert Henrik
Liszkovits László
Lukáts Pál
Magyar János
Magyari Mihály
Marczinik Jenő
Marosi István
Matuska Ágoston
Mezey Lajos
Mikulecz Antal
Misztrik László
Mokcsay Zoltán
Molnár József Jenő
Nagy Ferenc
Nagy Kálmán
Nemes István
Nyakas Sándor
Oberding Antal
Paál Sándor
Papp Árpád
Perecsényi Gyula
Petzkó-Szokolay Elemér
Pfeilmayer Elemér
Piller Kálmán
Polivka Lajos
Princz István
vitéz Rácz Gábor
Rehberger László
Rosenmüller Béla
Sárkány Lajos
Schaffer László
Skultéthy István
Skultéthy László
Sipos Vince
Suchy Lajos
Szabolcs Albert
Szalisznyó Sándor
Szarvady Pál
Szathmáry Dezső
Szász Dezső
Szele Pál
Szikes György
Szilágyi József
Szövérffy Pál
Tatár Andor
Tatár Ferenc
Temesváry Imre
Tomcsányi Károly
Tóth Ernő
K. Tóth Gyula
Tóth Károly
Vajda Kálmán
Varga György
Varga János
Veress László
Vitális Dezső
Vitányi Albin
Winternitz Sándor
Wolf Ivor Ottó
Zehntbauer János
Zsoldos Béla
Zsótér Bertalan

1926—27-ben:

Allender Félix
Angyal Lajos
Atanaczkovits Mihály
Balázs Sándor
Belényessy László
Berlekovits József
Bertsik Marcell
Bercsenyi Ferenc
Bleier Zoltán
Boér Benedek
Bokor Jenő
Boromissza Zoltán
dr. Boros Kálmán
Bosnyák Lázár
Bukovszky József
Cseh Zoltán
Csobály Miklós
Debreczenyi Aladár
Demjén Sándor
Dzsigurszki Mladen
Faragó Géza
Farkas József
Firon Jenő
Fischer Árpád

Gálffy Ferenc
Gidófalvy Pál
Goldstein József
Gonda Balázs
Grba Braniszláv
vitéz Guothfalvy Zoltán
Gyulai Tibor
Gyurki Gyula
Haverl Márton
Hertelendy Ferenc
Horváth József
Hunyady János
Huszár Zoltán
Kaim István
Kanyó József
Kaplárszky Kálmán
Kerner Géza
Kiss István
Koleszár Lajos
Koller Gusztáv
Konjavits Fedor
Kopanitsák Kálmán
Kováts Vilmos
Kréter Kálmán
Kun Viktor
Létmányi Antal
Lipp Károly
Loykó Béla
Lőwinger György
Matuz Károly
Mayer János
Mátis Géza
Miskolczy László
Moncsák Ernő
Nagy Arthur
Nagy Dezső
Nikolajevics Tihamér
Pákozdy Dezső
Pálfy György
Pátics Boriszláv
Pintér Sándor
Popovics Sándor
Pozsonyi Sándor
Predánovics Szvetiszláv
Purkovits István
Rablóczky Árpád
Radulovits Mladen
Radványi Imre
Rausch Alfréd
Reiczer László
Retkes József
Salgó Sándor
Satler Farkas
Sátor József
Scheiner István
Schiffer Sándor
Schuszter Brandó
Simonyi János
Somogyi István
Stief László
Szabó Bandi
dr. Szabó Vilmos
Szabó Zoltán
Szalay György
Szarka Árpád
Szeles Jenő
Székely István
Szilágyi Béla
Szilágyi Endre
Szobonya Endre
Sztankay Zoltán
Topalovics Boriszláv
Tóth Gyula
Tóth István
dr. Uy-Mészáros Dezső
Valentini Armand
Varga László
Vass Béla
Vinter Viktor
csiki Virág Gyula
Vlajkovics Mirkó
Zajzon István

B) Az orvostudományi Karon.

a) *Orvosdoktori oklevelet kaptak.*

1922—23-ban:

Ambrus György
Barabás László
Baracs Marcel
Boros Lajos

Ernyey István
Flamm István
Gál Sándor
Hirsch Henrik
Halkó Károly
Jancsó László
Jeney Lajos
Jónás Irén
Kanitz Ignác
Kovács Gábor
Mangel Gyula
Mester Gábor
Mike Imre
Nagy Mária
Pál Gábor
Salgó Irén
Sándor Dezső
Schwáb József
vitéz Varga Lajos
Weiss Zoltán
Zentner Erzsébet

1923—24-ben:

Barabás László
Bartha Elemér
Berkessy László
Bolgár Sándor
Boskovits István
Bőhm Sándor
Brandrisz Kálmán
Braun József
Deési Pál
Demeter Béla
Elekes Oszkár
Fejér Gyula
Fellegi György
Gábos Zoltán
Göllner Lajos
Győrfi György
Gyulai István
Hausner László
Incze Antal
Kander Viktor
Kek Emma
Kemény Zoltán
Kirschbaum Jenő
Konczwald Tibor
Kovács László
Kovács Lóránd
Lázok Tamás György
Marti János
Márványi József
Méhes Gyula
Nagy Lajos
Obrát József
Pogány István
Radich Geyza
Sárkány Árpád
Schwartz Dezső
Schwartz László
Solt Aladár
Szegő István
Szigeti Pál
Szinger Béla
Szönyi Sándor Zoltán
Tanka Dezső
Tókos Valentin
Tóth József
Vámos Gyula
Véber József

1924—25-ben:

Áts Lóránd
Bauer József
Békefi Károly
Blüm Lajos
Nagykászonyi Bodó Sándor
Bogdán József
Bolgár Bertalan
Braun Sámuel
Bruck Dezső
Citrom Ármin
Csinády Jenő
Darvas Imre
Deutsch György
Deutsch Sándor
Diamantstein Ilona
Domanyi András

Egri Lajos
Falta László
Fehér István
Füredi Gyula
Freiberger János
Frenkel Lajos
Gellért Albert
Gottlieb Árpád
Hajós Erzsébet
Halmos Sever
Kanyó Béla
Kardos Adél
Kassay Dezső
Katona Imre
Kazatsay Antal
Kemény Imre
Kemény Jenő
Kepes László
Korényi Elemér
Kornstein Jenő
Lászlóffy László
Leinzinger László
Léderer András
Lőrinc Ferenc
Márkus Ernő
Márton Sándor Sámuel
Mihálovits Sándor
Müller Sándor
Münz Frigyes
Nagy Károly
Nagy Mária
Nagyfalusi András
Németh Sándor
Práger Dezső
Reich Olga
Rizler Gyula
Schuller Sámuel
Seiler Zoltán
Simkó Lajos
Simon Ákos
Simon Imre
Sugár András
Székely László
Tokay László
Tóth Jenő
Wancsakovszky Károly
Weinmann Mária
Weisz Márton
Wolf Károly
Zajátz Lajos

1925—26-ban:

Ajtay Gyula
Andrássy József
Árva József
Balassa Ferenc
Baneth Klára Livia
Bartha László
Braun László
Bedő Jenő
Benyovits István
Berger Albert
Bokor Mária
Bruckner Mihály
Darabos János
Dénes Jenő
Dirner Zoltán
Farkas Irén
Fejér Jenő
Fischer Gyula
Förgeteg János
Gabányi László
Gábor Róbert
Gárdonyi Béla
Grószhaus László
Groszmann Lili
Hajnal Piroska
Incze Klára
Jancsó Erzsébet
Juhász István
Kiss Vilmos
Klazsik Imre
Kolb András
Komjáthy Dezső
Kölcsei Ferenc László
Kúp Gyula
Mari Ágnes
Mezei Kálmán
Mogán Klára
Nagy Ilona
Naschitz Tibor
Pavkovits-Bugárszki György
Pongrácz Péter
Radványi Géza

Sándor Miklós
Schiff Ede
Schwartz Miksa
Simák Béla
Simon Lipót
Simonyi Imre
Svéd Antal
Szabó Teréz
Székely Géza
Szőke Dezső
Sztavrovszky Pál
Tábor Pál
Timár Ferenc
Tischler Sándor
Tornyai József
Tóth Kálmán
Tyurosky György
Ürmössy Erzsébet
Varga Elemér
Vass Erzsébet
Veres András
Veress Mihály
Veress Miklós
Wolf Imre
Zemler Gyula

1926—27-ben:

Aszalós János
Bartha Vilmos
Berán Sándor
Both Jolán
Brunovszky Loránd
Dückstein Antal
Eisler Sándor
Frenkel Imre
Friedl Ferenc
Friedmann Ede
Gara Jenő
Geiringer Teréz
Hideg Klára
Imre Mihály
Iritz Julia
Kardos Sándor
Kiss Ferenc
Kovács Károly
Kósa Sándor
Kozma László
Kroó Imre
Löwenbach Ilona
Miklós István
Mlinarics József
Murvay Árpád
Német Dezső
Nyéki György
Papp Vince Antal
Pap Antal
Papp János
Péterffy János
Regdon Károly
Schönfeld Miklós
Schwartz Lajos
Sófalvy Ida
Stern Sándor
Ströbl Ferenc
Suchy Dezső
Sükösd Mihály
Szauter Béla
Szász Sándor
Szép Béla
Takács Károly
Tálas Mátyás
Ungár László
Urbán Lajos
Vecsernyés András
Végh Ferenc
Vig Gábor
Vitos György
Völgyi András
Weiszberger Sándor
Wieser Ervin
Zikéli Mihály

b) *Gyógyszerész-doktori oklevelet kaptak.*

1922—23-ban:

Berki József
Maros Dezső

1924—25-ben:

Leinzinger Mária

1925—26-ban:

Bari Zsigmond
Csegezy Géza
Huttkay Margit

1926—27-ben:

Kelemen József

c) *Gyógyszerészi oklevelet kaptak.*

1923—24-ben:

Baczoni Kálmán
Banelly Ferenc
Becker János
Bereczky Klára
Bodoni Sándor
Bonyhay Kálmán
Burger Jenő
Csábrády Gábor
ifj. Csikós Ede
Debelka József
Dobler László
Fargas József
lovag Fehrenteil Gruppenberg Béla
Fekete István
Ferenc József
Fehrling Jakab
Forgó Gábor
Forkly Zsigmond
Gaál Géza
Geml István
Gerő István
Hoffer Antal
Hosszú Béla
Jakab Géza
Jeney Adél
Jurácskó Valéria
Kabdebó Ottó Ferenc
Karabélyos Géza
Kemény Imre
Késmárky Elek
Kiss Lajos
Klein Miklós
Klémann István
Korcsok Béla
Laufer Imre
Losoncz Dezső
Maros Dezső
Maszalits József
Miklós Ilona
Mózes Margit
Páger Péter
Pozsgay Tibor
Rausz István
Rózsa Ottó
Róth Ignác
Sarkady Mária
Sándor László
Simonfay Ilona
Szabó József
Tihúry Géza
Tóbiás Jenő
Vutics Mátyás

1924—25-ben:

Bárány Bálint
Benczédi Ferenc
Berkovits Károly Géza
Biró Ernő
Dózsa Márta
Engel Sándor
Fejes József
Gaál Béla

Gergely Menyhért
Gerő István
Heczler Emil
Hepke Jenő
Ihász Ilona
Kadácsi Sándor
Keller Dezső
Kellner Géza
Kenyeres Mihály
Kiss Attila
Koroknay László
Kovács József
Nagy Ilona
Neurohr József
Peres Kornélia
Popper József
Radó László
Rátkay Ilona
Repáczky Gyula
Rochlitz Elemér
Scheitz Andor
Scholtz Károly
Scholtz Miklós
Sykó András
Szittner Erzsébet
Vattay Elemér
Várady Károly

1925—26-ban:

Bakos Béla
Barthos Endre
Baumholczer Eleonóra
Bányai József
Borst Anna
Csábrády János
Csillag József
Csokány Péter
Frankó Margit
Görög László
Hadfy Sarolta
Halász Klára
Horváth Tibor
Istók Irén
Jakab Árpád
Kemény László
Kovács Kálmán
Lovass Kálmán
Lukács Dénes
Lukács László István
Németh Andor
Pethő Ernő
Schwartz Mihály
Szászy Lajos
Téry Aurél
Timár Mátyás
Vámosi Margit
Zafir Sándor

1926—27-ben:

Barna István
Batáry István
Boros László
Deér Kálmán
Demeter János István
Dobay Pál
Führer Irén
Gábor Mária
Göbl Nándor
Kladek Imre
Mózes Elemér
Nagy Zoltán
Nits Sándor
Salamon Béla Jenő
Schönfeld Lajos
Spitz Sándor
Stäble Rudolf
Szántó Imre
Szeghy Tibor
Takács István
Weinberger Ármin

d) *Bába-oklevelet kaptak.*

1922—23-ban:

Ágoston Annáné
Bambach Róza
özv. Balogh Mihályné
Békési Józsefné

Bertók Katalin
Bishoff Frigyesné
özv. Csetényi Sándorné
Csirschka Fülöpné
Domonkos Antalné
Erdős Aranka
Galgóczi Julia
Gál Józsefné
özv. Geri Józsefné
Gyenes Teréz
Hegedüs Pálné
Kabódi Jánosné
Kelemen Ferencné
Kertes Istvánné
özv. Kiss Györgyné
Kiss Jánosné
özv. Kitsch Konrádné
özv. Koczika Andrásné
Kós Károlyné
Kovács Mátyásné
Kován Mária
Lengyel Pálné
Molitor Anna
Csüllög Teréz
Muladi Zsófia
Nagy Imréné
Hicz Mária
Pál Árpádné
Rónyai Ferencné
Roósz Józsefné
Sipos Imréné
Somoskövi Istvánné
Stef Györgyné
Szabados Rozália
Szabó Mária
Szakács Zsuzsanna
Szebegyinszky Katalin
Szimon Mária
Szillinger Rozália
Táskay Sándorné
özv. Tengeri Péterné
Trippa Julianna
Túri Pálné
özv. Veres Mihályné
Zseni Irma

1923—24-ben:

Ács Margit
Bozó Balázsné
Galgóczi Etel
Dauda Judit
özv. Guelminó Mihályné
özv. Gyuricza Istvánné
özv. Hebó Lajosné
Kerekes Julianna
Kovács Antalné
Kovács Béláné
özv. Korsós Imréné
Kremm Mihályné
Kurucz Mária
Lődy Lajosné
Magyar Istvánné
Németh Anna
özv. Papp Aladárné
Pápista Mária
Petrik Ferencné
Plejosovszki Jánosné
Sucher Józsefné
özv. Surányi Istvánné
Schmied Julianna
özv. Schneider Györgyné
Staub Györgyné
Strucska Józsefné
Szabadi Ferencné
Szabó Ilona
özv. Cs. Szabó Pálné
Szalai Györgyné
Szalai Rozál
Szimon Pálné
Szüri Istvánné
Tóth Mária
özv. Toldi Mihályné
Török Imréné
Vajda Eszter
Vass Józsefné

1924—25-ben:

Alexai Erzsébet
Balázs Sándorné
Berg Ádámné
Benczur Etelka

Bende Józsefné
Bereczki Mihályné
Csonti Mária
Dunai Frigyesné
Horváth Teréz
Iváncsik Margit
Jancsovits Istvánné
Juhász Gáborné
Kováts Gizella
Kovács Györgyné
özv. Kurila Antalné
Lakatos Tóth Pálné
Lédig Ádámné
özv. Longa Istvánné
Lőrincz Pálné
Magony Mária
Maróti Jánosné
Mató Gáspárné
Megyelka Jusztina
Nagy Pálné
Orlics Jánosné
Spamberger Józsefné
özv. Sternák Józsefné
özv. Sulucz Lászlóné
Szentgyörgyi Sándorné
Szücs Bálintné
özv. Timár Máténé
Tornyossy Angella
özv. Vidovics Jánosné
Király Ferencné

1925—26-ban:

Belopototzki Mária
Beretity Ferencné
Csicsó Jánosné
Darin Jánosné
özv. Diatcu Vazulné
Frank Istvánné
Geiger Józsefné
özv. Hoppál Andrásné
Kara Ferencné
özv. Kerekes Mátyásné
özv. Keresztes Imréné
Kuts Antalné
Lengyel Antalné
Lengyel Gáborné
Malik Istvánné
Milits Istvánné
Németh Pálné
Némethy Ilona
Ökrös Istvánné
Pléli Józsefné
Scher Károlyné
Skorka Mária
Strifler Anna
Sutyinszki Jánosné
özv. Szabó Ferencné
Szabó Imréné
Szász Vilma
Szekeres Lászlóné
Szilágyi Sándorné
özv. Tóth Mihályné
Török Mihályné
özv. Varchó Józsefné
Varga Lehelné
Volford Erzsébet
Wéber Györgyné
Ziha Józsefné
Zielbauer Teréz

1926—27-ben:

Allé Lajosné
Barakonyi Istvánné
Bányik Orbánné
Bakota Anna
özv. Balázs Vincéné
Bittó Aliz
Bittó Ferencné
Bódi Gáborné
Csatári Krisztina
Cziráki Anna
Furák Mária
Gelb Károlyné
Gáli Erzsébet
Gajda Erzsébet
Héjjas Jánosné
Jamniczki Aranka
Kis Károlyné
özv. Kricsán Jánosné

Kőrös Károlyné
Kós Erzsébet
Kondás Andrásné
Kovács Gergelyné
Labos Mihályné
Lengyel Albertné
Matuz Istvánné
Mollár Sándorné
Nagy Jánosné
Pomozi Antalné
Rácz Erzsébet
Szabó Jánosné
Schönbauer Ilona
Szebenyi Róza
Tóth Julianna
Tanács Gáborné
Tittl Jánosné
Ungár Sándorné
Urbán Antalné
Vig Jusztina
Vidovenyecz Mátyásné
özv. Zsolnai Jánosné

C) Bölcsészetdoktori oklevelet kaptak.

a) *A bölcsészet-, nyelv- és történettudományi Karon.*

1922—23-ban:

Boros Domokos
Csengery Erzsébet
Futó Jenő
Kati Erzsébet
Kelényi Béla Ottó
Kun Béla
Mihalovics Ernő
Orbán János
Pap Béla
Para Imre
Róth Jenő
Theodorovits Juliána
Winis Nándor

1923—24-ben:

Balla Mária
Balló Irma
Berta Orbán
Dési Daday Dezső
Devich Mária
Dávid György
Fülöp Klára
Fülöp Zsuzsanna
Jenőfi Sarolta
Nagy Pál
Nagy Gyula
Varga Sándor

1924—25-ben:

Gosztonyi Margit
Gyurácz Ferenc
Haász Imre
Lengyel János
Málnási Ödön

1925—26-ban:

Bálint Alajos
Bálint Sándor
Boros Jenő
Diósi Géza
Ilyés Endre
Jobbágy Anna
Kanszky Márton
Kemény István
Kőmüves Géza
Schatz Ágnes
Szalay J. Albert
Szivós Donát
Wagner Lilla

1926—27-ben:

Bárczi Géza
Cseﬁkó Gyula
Faludi János
Fehér Ede
Fekete Antónia
Juhász Béla
Kappel Gyula
Kovács Mária Olga
Lévay Lajos
Muzsnai Dénes
Neuhauser Frigyes
Cs. Sebestyén Károly

b) *A mennyiségtan-természettudományi Karon.*

1922—23-ban:

Borbély Andor
Hoffner Piroska
Kerekes Lajos
Lengyel Endre

1923—24-ben:

Cholnoky Béla
Kéri Pál
Sarló Károly

1924—25-ben:

Barabás Ida
Kiss Márton
Kol Erzsébet
Kudar János
Mátyás Jenő
Székely György
Varsányi Lili
Weisz Ferenc

1925—26-ban:

Holländer Irén
Kollár Paula
Kolosváry Gábor
Lakos Erzsébet
Pákh Erzsébet
Schatz Vera
Vajda Johán
Weinmann Aranka

1926—27-ben:

Balogh István
Benedek László
Berkovits Irén
Bruckner Győző
Kocsis J. Endre
Léderer Erzsébet
Mihálfz István
Sándor László
Simonfay Ilona
Ungváry Gyula
Zombory László

13. Kitüntetéssel vizsgázott tanulók.

A) A jog- és államtudományi Karon.

1922—23-ban:

I. Alapvizsga.

Gálffy Gábor	egyhangulag kitünő
Lányi János	„ „
Paraszkay Gyula	„ „
Richter Béla	„ „
Ürmössy Károly	„ „
Báyer László	szavazattöbbséggel kitünő
Csia Sándor	„ „
Farkas József	„ „
Gyurki Gyula	„ „
Hegedüs Miklós	„ „
Höckl Antal	„ „
Katona István	„ „
Kuhár Lajos	„ „
Polereczky Pál	„ „
Pintér Sándor	„ „
Sebestyén Péter	„ „
Szentpéteri Sámuel	„ „
Tarján Pál	„ „
Vad Imre	„ „

II. Alapvizsga.

Cserta Kálmán	egyhangulag kitünő
Höckl Antal	„ „
Kapus István	„ „
Nagy László	„ „
Csapó Ödön	szavazattöbbséggel kitünő
Jantyik János	„ „
Jezerniczky Ákos	„ „
ifj. Juhász Imre	„ „
Kovács László	„ „
Mercáder Elemér	„ „
Miszlay György	„ „
Szigyártó Dezső	„ „
Tarján Pál	„ „

III. Alapvizsga.

Nagy László	egyhangulag kitünő
Faragó Imre	szavazattöbbséggel kitünő
vitéz Gábos Árpád	„ „
Lázár István	„ „

I. Államtudományi szigorlat.

Hajdrik Sándor	egyhangulag kitünő
Kőrössy Zoltán	„ „
Balogh Béla	szavazattöbbséggel kitünő
Bárándy Imre	„ „
Biró Gyula	„ „
Dózsa Dezső	„ „
Fodor Gyula	„ „
Furmann Béla	„ „
Horváth Sándor	„ „
Kerékgyártó Sándor	„ „
Klein Béla	„ „
Lakatos Ferenc	„ „
Mathes József	„ „
Neufeld István	„ „
Sallér István	„ „
Szabó István	„ „
Tóth Jenő	„ „

II. Államtudományi szigorlat.

Gálffy Gábor	egyhangulag kitünő
Génesy Sándor	„ „
Hajek József	„ „
Körössy Zoltán	„ „
S. Priegl Irén	„ „
Tóth Jenő	„ „
br. Diószeghy Ottó	szavazattöbbséggel kitünő
Bartel Gyula	„ „
Bándy Dávid	„ „
Bessenyey Gyula	„ „
Dunszt E. Kálmán	„ „
Gaborjáni Szabó Gábor	„ „
Gittler István	„ „
Gyöngy Lajos	„ „
Hajdrik Sándor	„ „
Hankovszky Gyula	„ „
Hegedüs József	„ „
Horváth Sándor	„ „
Kalmár Szilveszter	„ „
Kass Béla	„ „
Kassay Jenő	„ „
Mathes József	„ „

Návay János	szavazattöbbséggel kitünő
Pilinszky Attila	„ „
Réffy Ernő	„ „
Saági Béla	„ „
Szabó István	„ „
Szász Ferenc Zoltán	„ „
Takács Sándor	„ „
Végh János	„ „

I. Jogtudományi szigorlat.

Nagy Endre	egyhangulag kitünő
Skrovina Imre	„ „
Csillag Károly	szavazattöbbséggel kitünő
Gréher István	„ „
Hollósi Antal	„ „
Kemény István	„ „
Kiss Dezső	„ „
Mandel József	„ „
Paksi István	„ „
Papházi Nándor	„ „
Páll Béla	„ „
Radics Miklós	„ „
Székely István	„ „
Tóth István	„ „
Ungár Margit	„ „

II. Jogtudományi szigorlat.

Géher István	egyhangulag kitünő
Mayer Pál	„ „
Barta Ádám	szavazattöbbséggel kitünő
Bényey Zoltán	„ „
Domonkos Ferenc	„ „
Éltető Sándor	„ „
Hosszú Zoltán	„ „
Kacsóh Bálint	„ „
Kadácsy Géza	„ „
Krausz Lajos	„ „
Paksi István	„ „
Papházi Nándor	„ „
Páll Béla	„ „
Rack Kálmán	„ „
Radnótfáy Nagy György	„ „
Sonkovics Mihály	„ „
Tóth István	„ „
Török János	„ „
Ungár Margit	„ „
Weisz Tivadar	„ „
Köpe János	„ „

III. Jogtudományi szigorlat.

Muró Imre	szavazattöbbséggel kitünő
Papházi Nándor	„ „
Dr. Szabó Géza	„ „

Combinált átmeneti államtudományi szigorlat.

Hosszú Zoltán	egyhangulag kitünő
Géher István	szavazattöbbséggel kitünő
Sándor András	„ „

I. Kiegészítő jogtudományi szigorlat.

Dr. Kálmán József	egyhangulag kitünő
Dr. Balogh Árpád	szavazattöbbséggel kitünő
Dr. Domonkos József	„ „
Dr. Jármy Andor	„
Dr. Takács Sándor	„ „

II. Kiegészítő jogtudományi szigorlat.

Dr. Kálmán József	egyhangulag kitünő
Dr. Balogh Árpád	szavazattöbbséggel kitünő
Dr. Takács Sándor	„ „

Kiegészítő államtudományi szigorlat.

Dr. Farkas Dénes	egyhangulag kitünő
Skrovina Imre	„ „
Dr. Czigler Albert	szavazattöbbséggel kitünő
Dr. Óvári Papp Gábor	„ „
Pál Béla	„ „
Práger Elemér	„ „

Átmeneti államtudományi szigorlat.

Marselek Zoltán	szavazattöbbséggel kitünő

1923—24-ben:

I. Alapvizsga.

Andrásovits Nándor	egyhangulag kitünő
Gálfalvy György	„ „
Goltner Dénes Lajos	„ „
Gerzanits Imre	„ „
Hraskó Gyula	„ „
Ördögh István	„ „
Paulovits Tibor	„ „
Páliy György	„ „
Bazsó Imre	szavazattöbbséggel kitünő
Balogh Sándor	„ „
Balló István	„ „
Forray Zoltán	„ „
Haág János	„ „

Hack Márton	szavazattöbbséggel kitünő
Herkner Elemér	„ „
Hille Jenő Oszkár	„ „
Horváth István	„ „
Kármán Andor	„ „
Magyary Kossa Zoltán	„ „
Micskey Zoltán	„ „
pávai Vajna Elek	„ „
Rádli Károly	„ „
Rimely Ádám	„ „
Sántha László	„ „
Szirmai József	„ „
Szabó Mihály	„ „
Telbisz István	„ „
Tilger Béla	„ „
Zajzon István	„ „

II. Alapvizsga.

Lányi János	egyhangulag kitünő
Lustig István	„ „
Paraszkay Gyula	„ „
Ürmössy Károly	„ „
Bódi Lajos	szavazattöbbséggel kitünő
Csia Sándor	„ „
Dömötör Gyula	„ „
Fehér István	„ „
Kiss Dezső	„ „
Pauer Lóránt	„ „
Richter Béla	„ „

III. Jogtudományi szigorlat.

Csia Sándor	egyhangulag kitünő
Cserta Kálmán	„ „
Hubay Kálmán	„ „
ifj. Juhász Imre	„ „
Jobba Péter Fülöp	szavazattöbbséggel kitünő
Kapus István	„ „
Király Ferenc	„ „
Kloszter Antal	„ „
Szigyártó Dezső	„ „
Szabados András	„ „
Szövérffy Pál	„ „

I. Államtudományi szigorlat.

Dr. Baltavári Jenő	egyhangulag kitünő
Fóhn Sándor	„ „
Bokor János	szavazattöbbséggel kitünő
Dorner Zoltán	„ „

Gáborjáni Szabó Gábor	szavazattöbbséggel kitünő
Medgyessy Pál	„ „
Svábyné Priegl Irén	„ „

II. Államtudományi szigorlat.

Csányi József	egyhangulag kitünő
Jets István Dezső	„ „
Szabados Sándor	„ „
Dr. Baltavári Jenő	szavazattöbbséggel kitünő
Dózsa Dezső	„ „
Föhn Sándor	„ „
Kliegl Lajos	„ „
Lovász Pál	„ „
Satzinger Frigyes	„ „

I. Jogtudományi szigorlat.

Kacsóh Bálint	egyhangulag kitünő
Nagy László	„ „
Pongrácz György	„ „
Grün Jenő	szavazattöbbséggel kitünő
Muró Imre	„ „
Misik Béla	„ „
Nagy Géza	„ „
Papp Lajos	„ „
Sárosi Lajos	„ „

II. Jogtudományi szigorlat.

Boros Kálmán	egyhangulag kitünő
Grün Jenő	„ „
Nagy László	„ „
Radics Miklós	„ „
Varga János	„ „
Alleram Ferenc	szavazattöbbséggel kitünő
Bereczk Dénes	„ „
Biró József	„ „
Sárosi Lajos	„ „
Székely László	„ „
Tarján Pál	„ „

Canonjogtudományi szigorlat (római jog).

Dr. Baltavári Jenő	egyhangulag kitünő
Domanek Pál Henrik	„ „
P. Béres Gaudentius	szavazattöbbséggel kitünő
Farkas István	„ „

Canonjogtudományi szigorlat (egyházi jog).

Baulovits Zoltán	egyhangulag kitünő

Combinált átmeneti államtudományi szigorlat.

Bartha Béla	szavazattöbbséggel kitünő
Boros László	„ „

I. Kiegészítő jogtudományi szigorlat.

Dr. Gittler István	szavazattöbbséggel kitünő
Dr. Hódy Zoltán	„ „
Dr. Szibrinsz Mihály	„ „

II. Kiegészítő jogtudományi szigorlat.

Dr. Körössy Zoltán	szavazattöbbséggel kitünő
Dr. Sándor András	„ „

Kiegészítő államtudományi szigorlat.

Kacsóh Bálint	egyhangulag kitünő
Dr. Soltész Ignác Imre	„ „
Vajda Gyula	„ „
Dr. Hollósi Antal	szavazattöbbséggel kitünő
Pongrácz Tibor	„ „
Dr. Siska István	„ „

1924—25-ben:

I. Alapvizsga.

ifj. Habermann Gusztáv	egyhangulag kitünő
Tölcséry László	„ „
Ambrús József	szavazattöbbséggel kitünő
Biliczky János	„ „
Csicseri Ormós Zsigmond	„ „
Fodor József	„ „
Fülöp József	„ „
Hertelendi Béla	„ „
Holló József	„ „
Kalmár Gyula	„ „
Korber Endre	„ „
Könyvessy László	„ „
Osváth Tibor	„ „
Schwarcz Izsó	„ „
Sipos József	„
Tichy Béla	„ „

II. Alapvizsga.

Balog Sándor	egyhangulag kitünő
Balló István	„ „
Dancz István	„ „
Gerzanits Imre	„ „
Goltner Dénes Lajos	„ „

Kármán Andor	egyhangulag kitünő
Lőwinger György	„ „
Ördög István	„ „
Grói György	szavazattöbbséggel kitünő
Kopanicsák Kálmán	„ „
Mátis Géza	„ „
Orbán István	„ „
Rádli Károly	„ „
Rimely Ádám	„ „
Szabó Mihály	„ „
Szirmai József	„ „
Telbisz István	„ „
Tilger Béla	„ „
Zajzon Béla	„ „

III. Alapvizsga.

Andrásovits Nándor	szavazattöbbséggel kitünő
Gönczy Miklós	„ „
Lusztig István	„ „
Lányi János	„ „
Markovics Zoltán	„ „
Paraszkay Gyula	„ „
Pauer Loránt	„ „
Richter Béla	„ „

I. Államtudományi szigorlat.

Csapó Ödön Albert	szavazattöbbséggel kitünő
Gyöngyi Jenő	„ „
Hébel Lajos	„ „
Klokocska Árpád	„ „
Szintén György	„ „
Szögi Géza	„ „

II. Államtudományi szigorlat.

vitéz Guothfalvy Dorner Zoltán	szavazattöbbséggel kitünő
Juhász Ernő	„ „
Karsa Sándor	„ „
Osgyán Albin	„ „
Patócs István	„ „
Tamássy Emil	„ „

I. Jogtudományi szigorlat.

Hubay Kálmán	egyhangulag kitünő
Jobba Péter Fülöp	„ „
Kiss Dezső	„ „
Szögi Géza	„ „
Csont Jenő	szavazattöbbséggel kitünő
Hraskó Gyula	„ „

Kapus István	szavazattöbbséggel kitünő
Klein Jenő	„ „
Szabó Vilmos	„ „

II. Jogtudományi szigorlat.

Hubay Kálmán	egyhangulag kitünő
Jobba Péter Fülöp	„ „
Varga János	„ „
Kaufmann Andor	szavazattöbbséggel kitünő
Kiss Dezső	„ „

III. Jogtudományi szigorlat.

Horovitz Andor	egyhangulag kitünő
Nagy László	„ „
Klokocska Gusztáv	szavazattöbbséggel kitünő

Canonjogtudományi szigorlat (egyház jog).

Belák Kálmán	egyhangulag kitünő
Domanek Henrik Pál	„ „
Farkas István	„ „
Handlovics Miklós	„ „

Combinált átmeneti államtudományi szigorlat.

Földes Károly	egyhangulag kitünő
Földes Károly	„ „
Gottschall Sándor	„ „
Csiszár Lajos	szavazattöbbséggel kitünő

I. Kiegészítő jogtudományi szigorlat.

Dr. Diószeghy István	egyhangulag kitünő
Dr. Baltaváry Jenő	szavazattöbbséggel kitünő
Dr. Jets István Dezső	„ „
Dr. Stražimir Iván	„ „

II. Kiegészítő jogtudományi szigorlat.

Dr. Baltaváry Jenő	szavazattöbbséggel kitünő
Dr. vitéz Diószeghy István	„ „
Dr. Passúth László	„ „

Kiegészítő államtudományi szigorlat.

Krausz József	szavazattöbbséggel kitünő

1925—26-ban:

I. Alapvizsga.

Bánffy György	egyhangulag kitünő
Haffner Zoltán	„ „
Richter János	„ „

Csányi Iván	szavazattöbbséggel	kitünő
Császár Ferenc	„	„
Dégi János	„	„
Jámbor Zsigmond	„	„
Kiss Pál	„	„
Kozma Endre	„	„
Kuthy Zoltán	„	„
Kümmel Frigyes	„	„
Lányi Aladár	„	„
Lippay László	„	„
Miklós Kálmán	„	„
Neumann Sándor	„	„
Ónodi András	„	„
Tekulits Elemér	„	„
Viczenty Ödön	„	„

II. Alapvizsga.

Fodor József	egyhangulag	kitünő
Ormós Zsigmond	„	„
Sipos József	„	„
Schwarcz Izsó	„	„
Tergulicza Lajos	„	„
Biliczky János	szavazattöbbséggel	kitünő
Brommer Andor	„	„
Dégi János	„	„
Hertelendy Béla	„	„
Judik Ferenc	„	„
Kárpáti Lajos	„	„
Korber Endre	„	„
Lányi Aladár	„	„
Martis Sándor	„	„
Somogyi Balázs	„	„
Schick Andor	„	„
Szabó László	„	„
Tichy Béla	„	„
Vályi Sándor	„	„
Voigt Vilmos	„	„
Zappe Lajos	„	„

III. Alapvizsga.

Boér Benedek	egyhangulag	kitünő
Goltner Dénes Lajos	szavazattöbbséggel	kitünő
Kármán Andor	„	„
Lőwinger György	„	„
Ördög István	„	„

I. Államtudományi szigorlat.

Boér Benedek	szavazattöbbséggel	kitünő
Nemes István	„	„

Salfer Lajos	szavazattöbbséggel kitünő
Schafer László	„ „

II. Államtudományi szigorlat.

Róth Miklós	egyhangulag kitünő
Boér Benedek	szavazattöbbséggel kitünő
Nagy Kálmán	„ „
Rehberger László	„ „
Streicher Sándor	„ „

I. Jogtudományi szigorlat.

Lányi János	egyhangulag kitünő
Micskey Zoltán	„ „
Bartha Károly	szavazattöbbséggel kitünő
Cserta Kálmán	„ „
Dénis Béla	„ „
Hraskó Gyula	„ „
Keresztfalvy Gyula	„ „
Klein Imre	„ „
Skultéthy Ödön	„ „
Vajda Lajos	„ „
Vallner Samu	„ „
Virágh István	„ „

II. Jogtudományi szigorlat.

Cserta Kálmán	szavazattöbbséggel kitünő
Jancsó Károly	„ „
Kaufmann Andor	„ „
Lustig István	„ „
Skultéthy Ödön	„ „
Szabó Vilmos	„ „
Vallner Samu	„ „
Virágh István	„ „

III. Jogtudományi szigorlat.

Boros Kálmán	egyhangulag kitünő
Hubay Kálmán János	szavazattöbbséggel kitünő
Pálik Ferenc	„ „

Canonjogtudományi szigorlat (római jog).

Rózsa Jenő	szavazattöbbséggel kitünő
Vajda József	„ „

Canonjogtudományi szigorlat (egyház jog).

Vajda József	egyhangulag kitünő

Combinált átmeneti államtudományi szigorlat.

Haág János	szavazattöbbséggel kitünő

1926—27-ben:

I. Alapvizsga.

Deák Géza	egyhangulag	kitünő
Fehér László	„	„
Grba Braniszláv	„	„
Mecsér József	„	„
Menyhárth Béla	„	„
Muráti György	„	„
Prokk Dániel	„	„
Szabó Mihály	„	„
Téchy Olivér	„	„
Vizvári Ernő	„	„
Zsoldos Ferenc	„	„
Adamovics-Kardos Miklós	szavazattöbbséggel	kitünő
Aulitzky Vilmos	„	„
Boda Gyula	„	„
Brüller Endre	„	„
Dániel Ferenc	„	„
Gresz György	„	„
Gubjer István	„	„
Kain Sándor	„	„
Molnár Zoltán	„	„
Nagy Endre	„	„
Piroska János	„	„
Rónay Ernő	„	„
Salzer István	„	„
Tengerics Ernő	„	„

II. Alapvizsga.

Császár Ferenc	egyhangulag	kitünő
Grba Braniszláv	„	„
Gyárfás Zoltán	„	„
Haffner Zoltán	„	„
Halász-Szabó László	„	„
Kiss Imre	„	„
Bánffy György	szavazattöbbséggel	kitünő
Csány Iván	„	„
Fehér Géza	„	„
Juhász-Nagy Béla	„	„
Kiss Pál	„	„
Kozma Endre	„	„
Kümmel Frigyes	„	„
Necsov József	„	„
Richter János	„	„
Szeitz Endre	„	„
Székács István	„	„
Viczenty Ödön	„	„

III. Alapvizsga.

Kalmár Gyula	szavazattöbbséggel kitünő
Neufeld Ernő	„ „
Sipos József	„ „
Schwarcz Izsó	„ „
Szepesy Bertalan	„ „

I. Államtudományi szigorlat.

Grba Braniszláv	egyhangulag kitünő
Mátis Géza	„ „
Gál Sándor	szavazattöbbséggel kitünő
Nagy Arthur	„ „
Nikolajevics Tihamér	„ „
Salgó Sándor	„ „

II. Államtudományi szigorlat.

Grba Braniszláv	egyhangulag kitünő
Kalmár Gyula	„ „
Kréter Kálmán	„ „
Retkes József	„ „
Allender Félix	szavazattöbbséggel kitünő
Hertelendy Ferenc	„ „
Nagy Arthur	„ „
Salgó Sándor	„ „
Szarka Árpád	„ „

I. Jogtudományi szigorlat.

Goltner Dénes	egyhangulag kitünő
Hódi László	„ „
Lustig István	„ „
Richter Béla	„ „
Ackermann Sándor	szavazattöbbséggel kitünő
Bense István	„ „
Gönczy Miklós	„ „
Habermann Gusztáv	„ „
Horváth István	„ „
Höckl Antal	„ „
Kovács Gyula	„ „
Paraszkay Gyula	„ „
Pálik Ferenc	„ „
Rubovszky István	„ „
Schwarcz Ignác	„ „

II. Jogtudományi szigorlat.

Lányi János Lajos	egyhangulag kitünő
Lázár László	„ „
Paraszkay Gyula	„ „
Gerzanits Imre	szavazattöbbséggel kitünő

Gönczy Miklós	szavazattöbbséggel kitünő
Habermann Gusztáv	
Horváth István	„ „
Pauer Lóránd	„ „
Pálik Ferenc	„ „
Török Lajos	„ „

III. Jogtudományi szigorlat.

Elek László	szavazattöbbséggel kitünő
Kármán Andor	„ „
Lányi János Lajos	„ „
Paraszkay Gyula	„ „
Praznovszky Vilmos	„ „
Trauber Hubert	„ „

Canonjogtudományi szigorlat (római jog).

Jansky Béla	szavazattöbbséggel kitünő
Vécsy László	„ „

Canonjogtudományi szigorlat (egyházi jog).

Vécsy László	egyhangulag kitünő

I. Kiegészítő jogtudományi szigorlat.

Dr. Kacsóh Bálint	szavazattöbbséggel kitünő

II. Kiegészítő jogtudományi szigorlat.

Dr. Tomcsányi Boldizsár	szavazattöbbséggel kitünő

Kiegészítő államtudományi szigorlat.

Dr. Boros Kálmán	egyhangulag kitünő
Dr. Szabó Vilmos	„ „
Dr. Uj-Mészáros Dezső	szavazattöbbséggel kitünő

B) Az orvostudományi Karon.

1922—23-ban:

az I. szigorlatot kitüntetéssel tették le:

Baneth Livia	Jancsó Miklós
Bolgár Bertalan	Kassay Dezső
Breisach Pálma	Kemény Jenő
Bucsy Piroska	Kiss Arisztid
Dobó István	Klug Mária
Dobó Margit	Kup Gyula
Farkas Irén	Mogán Klára
Förgeteg János	Nagy Ilona
Géber Ödön	Öhlbaum Gyula
Huszár Lajos	Radványi Géza

Riesler Gyula
Szász Sándor
Ürmössy Erzsébet
Vecsernyés András
Veress András
Veress Miklós
Weinmann Mária

a II. szigorlatot:

Elekes Oszkár
Kovács Loránt
Sárkány Árpád

a gyógyszerész-gyakorlati szigorlatot:

Huttkay Margit
Leinzinger Mária
Máyer Károly
Molitorisz Lajos
S. Nagy Miklós
Polivka Ilona

a gyógyszerész-elméleti szigorlatot:

Huttkay Margit
Máyer Károly
Polivka Ilona

1923—24-ben:

az I. orvosi szigorlatot:

Baneth Livia
Bucsy Piroska
Dobó Margit
Engel Pál
Farkas Irén
Fischer Miklós
Förgeteg János
Géber Ödön
Hegedüs Irén
Huszár Lajos
Jancsó Miklós
Kálmán Krisztina
Kemény Imre
Kinczler Mihály
Kup Gyula
László Pál
Mogán Klára
Nagy Ilona
Ohlbaum Gyula
Popityi József
Radványi Géza
Stern Eleonóra
Sztaszenka Margit
Tóth János
Ürmössy Erzsébet
Veress Miklós

a II. orvosi szigorlatot:

Elekes Oszkár
Imre Mihály
Incze Antal
Konczwald Tibor
Nagy Mária
Sárkány Árpád
Reich Olga

a III. orvosi szigorlatot:

Elekes Oszkár
Fellegi György

a gyógyszerész-gyakorlati szigorlatot:

Baczoni Kálmán
Bodomi Sándor
Farkas József
Jeney Adél
Mózes Margit
Páger Péter
Sarkady Mária

a gyógyszerész-elméleti szigorlatot:

Jeney Adél
Mózes Margit
Sarkady Mária
Simonfay Ilona
Vuits Mátyás

1924—25-ben:

az I. orvosi szigorlatot:

Benedek Andor
Dubravszky Viktor
Engel Pál
Frenkel Laura
Goldmann István
Hunyady János
Kovács Béla
Racsich Pál
Szabó Erzsébet
Széll József
Tranger József
Varga Aladár
Várady Miklós

a II. orvosi szigorlatot:

Aszalós János
Brunovszky Loránd
Fejér Jenő
Frenkel Imre
Fried Gusztáv
Öhlbaum Gyula
Papp János
Strobl Ferenc
Szanter Béla
Vass Erzsébet
Vecsernyés András
vitéz Veress András
Vitos Gerő

a III. orvosi szigorlatot:

Márkus Ernő
Reich Olga

A kitüntetéssel szigorlatozott gyógyszerészhallgatók névsora:

gyakorlati szigorlatból:

Engel Sándor
Gergely Menyhért
Hepke Jenő
Koroknay Sándor
Nagy Ilona
Popper József
Répáczky Gyula

elméleti szigorlatból:

Benczédy Ferenc
Biró Ernő
Ferencz István
Gergely Menyhért
Gerő István
Király Béla
Répáczky Gyula

1925—26-ban:

I. orvosi szigorlat:

Ádám Gyula
Barázs Gyula
Bodrogi György
Donáth Albert
Frenkel Laura
Lovász Tibor

Brusz Gyula
Csiby István
Czimmer Anna
Nagy Béláné
Nemecskay Tivadar

II. orvosi szigorlat:

Förgeteg János
Klug Margit
Kup Gyula
Mary Ágnes
Nagy Ilona
Radványi Géza
Szőke Dezső
Tápay István
Ürmössy Erzsébet
Veress Miklós

III. szigorlat:

Kósa Sándor
Suchy Dezső
Stróbl Ferenc
Szanter Béla
Vecsernyés András

IV. szigorlat:

Vecsernyés András
Vitos Gerő

Gyógyszerészi szigorlatok:

gyakorlati szigorlat:

Börst Anna
Csábrády János
Frankó Margit
Halász Klára
Hadfy Sarolta
Istók Irén
Timár Mihály

elméleti szigorlat:

Csábrády János
Hadfy Sarolta
Istók Irén

approbatios vizsga:

Bary Zsigmond
Huttkay Margit
Kreva Benő
Práger Péter

gyógyszerész-doktori vizsga:

Bary Zsigmond
Csegezy Géza
Huttkay Margit

1926—27-ben:

az I. orvosi szigorlatból:

Ádám Gyula
Barázs Gyula
Bodrogi György
Bölcskey Tibor
Brusz Gyula
Csiszér Ferenc
Deák Ferenc
Deutsch László
Donáth Albert
Elek Sándor
Fábián Lajos
Frenkel Laura

Gilicze József
Hammer Margit
Jánossy Gergely
Juracsek Valéria
Kőváry Ferenc
Lovász Tibor
Nagy Béláné
Nemecskay Tivadar
Neufeld László
Németh Gyula
Papp Sándor
Sándor Antal
Szabó Miklós
Vlasics Tibor
Zimmer Anna

a II. orvosi szigorlatból:

Armentánó Lajos
Bugán József
Goldgruber Géza
Kálmán Krisztina
Stern Eleonóra
Strassenka Margit
Vágó Ilona
Zombory Borbála

a III. orvosi szigorlatból:

Förgeteg János
Kup Gyula
Mogán Klára
Radványi Géza
Szőke Dezső
Vass Erzsébet

a IV. orvosi szigorlatból:

Förgeteg János
Kup Gyula

gyógyszerész-gyakorlati szigorlatból:

Deér Kálmán
Demeter József
Grossmann Ernő
Kladek Imre
Kovács Ilona
Szántó Imre

gyógyszerész-elméleti szigorlatból:

Kladek Imre
Kovács Ilona

gyógyszerész-approbatios vizsga:

Fejes József
Gerő István
Dr. Leinzinger Mária

C) A bölcsészet-, nyelv- és történettudományi Karon.

1922—23-ban:

Summa cum laude: P. Boros Domokos Fortunat, Csengery Erzsébet, Futó Jenő, Kati Erzsébet, Orbán János, Róth Jenő, Theodorovits Julianna.

Cum laude: Kelényi B. Ottó, Para Imre, Winis Nándor.

1923—24-ben:

Summa cum laude: Balla Mária, dési Daday Jenő, Varga Sándor.

Cum laude: Devich Mária, Fülöp Zsuzsanna, Fülöp Klára, Jenőfi Sarolta, Nagy Gyula, Nagy Pál.

1924—25-ben:

Summa cum laude: Haász Imre.

Cum laude: Gosztonyi Margit, Lengyel János, Málnási Ödön.

1925—26-ban:

Summa cum laude: Bálint Sándor, Kanszky Márton, Kőmives Géza.
Cum laude: Boros Jenő, Diósi Géza, Jobbágy Anna, Szalay János Albert, Schatz Ágnes, Wagner Lilla.

D) A mennyiségtan-természettudományi Karon.

1922—23-ban:

Summa cum laude: Hoffner Piroska, Lengyel János Endre.
Cum laude: Borbély Andor.

1923—24-ben:

Summa cum laude: Cholnoky Béla Jenő.

1924—25-ben:

Summa cum laude: Kiss Márton, Kol Erzsébet, Kuder János, Mátyás Jenő.

1925—26-ban:

Summa cum laude: Lakos Erzsébet, Kolosváry Gábor.

1926—27-ben:

Summa cum laude: Simonfa Ilona, Miháltz István, Kocsis J. Endre, Léderer Erzsébet, Zombori László, Bruckner Győző.
Cum laude: Berkovits Irén, Benedek László, Unghvári Gyula.

A gyógyszerészeti elővizsgálaton kitüntetéssel vizsgáztak.

1922—23-ban:

Fizikából:

Benczédi Ferenc
Bereczky Klára
Bodoni Sándor
Bonyhay Kálmán
Bucsányi Erzsébet
Dózsa Márta
Farkas József
Fekete István
Fehrling Jakab
Kemény Imre
Miklós Ilona
Mózes Margit
Németh Henriette
Paluska Mária
Róth Ignác
Sarkady Mária
Sándor László
Simonfay Ilona
Veli József
Hosszú Béla

Botanikából:

Baczoni Kálmán
Balásy Jolán
Bereczky Klára
Bonyhay Kálmán
Csábrádi Gábor
ifj. Csikós Ede
Dobler László
Farkas József
Forgó Gábor
Jenei Adél
Kiss Lajos
Maros Dezső

Miklós Ilona
Nosz Géza
Rósa Ottó
Simonfay Ilona
Szabó József
Thury Géza

Chemiából:

Apró Borbála
Benczédy Ferenc
Bereczky Klára
Bodoni Sándor
Debelka Károly
Dobler László
Farkas József
Fehrling Jakab
Jenei Adél
Karabélyos Géza
Mózes Margit
Paluska Mária
Sarkady Mária
Simonfay Ilona
Biró Géza
Thury Géza

1923—24-ben:

Fizikából:

Berkovits Károly
Gergely Menyhért
Gerő István
Király Lajos
Koroknay László
Kovács József
Popper József
Radó László
Repáczky Gyula
Rátkay Ilona

Botanikából:

Fejes József
Gergely Menyhért
Heczler Emil Ottó
Király Lajos
Koroknay László
Kosteleczky Margit
Kovács József
Lovas Kálmán
Mózes Elemér
Nagy Ilona
Neurohr József
Repáczky Gyula
Sánta János
Scholcz Károly
Scholcz Miklós
Thám Ferenc
Vattay Elemér
Várady Károly
Kovács Kálmán

Chemiából:

Bárány Bálint
Gergely Menyhért
Hepke Jenő
Koroknay László
Kovács József
Lovas Kálmán
Nagy Ilona
Scholcz Miklós
Thám Ferenc
Rátkay Ilona
Ferencz István

1924—25-ben:

Fizikából:

Bakos Béla
Engel Vilma
Frankó Margit
Istók Irén
Kemény László
Lukács Dénes
Székely Imre
Timár Mátyás
Zafir Sándor
Ihász Ilona

Botanikából:

Bakos Béla
Baumholczer Eleonóra
Börst Anna
ifj. Csábrády Sándor
Dermendzsin Petronella
Frankó Margit
Hadíy Sarolta
Halász Klára
Istók Irén
Laczka Katalin
Zafir Sándor

Chemiából:

ifj. Csábrády Sándor
Engel Vilma
Frankó Margit
Halász Klára
Istók Irén
Laczka Katalin
Cs. Szabó László
Zafir Sándor
Karoliny Gyula
Scheitz Endre
Téry Aurél

1925—26-ban:

Fizikából:

Deér Kálmán
Führer Irén
Kladek Imre
Kocsmár Julia
Kovács Ilona
Spitz Sándor
Szabó Árpád
Szántó Imre
Szeghy Tibor

Botanikából:

Balázs Erzsébet
Kocsmár Julia
Kovács Ilona
Nagy Zoltán
Szabó Árpád
Szeghy Tibor

Chemiából:

Balázs Erzsébet
Deér Kálmán
Kladek Imre
Kocsmár Julia
Kovács Ilona
Németh Andor
Spitz Sándor
Szántó Imre

1926—27-ben:

Physikából kitünő:

özv. Bánóczy Sándorné
Leinzinger Ilona
Major Erzsébet
Neumann Piroska
Halász Éva
Gottschling Kornélia
Paál István
Keresztessy Boriska
László Ida
Vandrák József

Botanikából kitünő:

Takács István
Halász Éva
Gergely Károly
Gottschling Kornélia
Paál István
Siska Miklós

Romhányi Gyula
Keresztessy Boriska
Jákó János
Kleitsch László
Vandrák József

Chemiából kitünő:

Takács István
Mok Sarolta
Major Erzsébet
Halász Éva
Gergely Károly
Siska Miklós
Vandrák József

14. Alapítványok.

Az egyetem quaestori hivatala 1927. jun. 30-án a következő alapítványokat kezelte:

Sor-szám	Kelte	Neve	Célja	Vagyona 1928. III. 8. takarékpénztárban	Vagyona 1928. III. 8. értékpapirban
				P.	P.
1	1924. III. 12.	Dr. Tóth Lajos államtitkár és gelencei Miháltz Ödön és neje Debreceni Julia egyesített alapítványa (32 P. tőke)	Karonként felváltva évenként egy-egy hazafias, szorgalmas és tehetséges hallgató jutalmazása	86·32	
2	1924. III. 25.	A Szeged-Csongrádi Takarékpénztár alapítványa (4 drb á 100 P. n. é. saját részvény)	Az egyetem tanárai, magán tanárai, adjunktusai, tanársegédei és gyakornokai tudományos tárgyú dolgozatainak kiadása	125·04	400·—
3	1924. IX. 4.	Dr. Hermann Antal és neje Jósa Aranka néprajzi pályadíj-alapítványa (50 P. tőke)	Valamely néprajzi tárgyú dolgozat jutalmazása	59·46	
4	1925. I. 26	Kendi Finály Henrik emlékdíj alapítványa (80 P. tőke és 4 drb 6%-os hadikölcsön-kötvény á 1000 K. n. é. ez idő szerint érték nélkül)	Valamely archaeologiai tárgyi dolgozat jutalmazása	87·06	
5	1926. V. 20.	Mészáros Andor és neje Szabó Teréz alapítványa (5 drb Pesti Magyar Keresked.-bank részvény á 50 P. n. é. 100 P. á. é. és 10 drb Mezőgazdasági és Ipari R.T. kötvényei á 15 P. n. é.)	A mindenkori szegedi egyetem hallgatóinak támogatása	127·10	500·— 150·—
6	1926. VI. 26.	Dr. Kubinyi Pálné sz. Bartányi Anna alapítványa (1600 P. tőke)	Valamely orvoskari tanársegéd tudományos dolgozatának jutalmazása	1685·10	
7	1926. X. 14.	A Müller Antal és Nyáry István vállalkozó cég önkéntes adománya (6275 P. 50 f. tőke)	Hozzájárulás a Szegedi Leány inernátus építési költségeihez	6772·—	
8	1926. XI. 29.	A Landesberg Mór cég önkéntes adománya (654 P. tőke)		696·38	
9	1927. VI. 30.	Közegészségtani hallgatók tanulmányúti alapja (114 P. 65 f. tőke)		117·75	

X.

Jelentések.

1.

Az egyetemi könyvtárról.

1922—23.

Az egyetemi könyvtár tisztviselői annak biztos tudatában, hogy az Egyetem feltámasztása és sikeres működése Könyvtár nélkül el sem képzelhető, teljes szellemi és testi energiájukkal résztvettek az új életrekeltés munkájában. Az Egyetem segítséget kérő szavára a budapesti Pázmány Péter Egyetem Könyvtára, a Magyar Nemzeti Múzeum Könyvtára, a Fővárosi Könyvtár értékes duplum-anyagokat a Magyar Tud. Akadémia könyvduplumai mellett összes kiadványait ajánlotta fel, ezeket mind átvették és Szegedre szállították.

Társadalmi támogatások voltak: Dr. Tarnovszky Géza nyug. törzsorvos 3071 kötetnyi ajándéka, egy kiváló könyvamateur drága és ritka nyomtatványokban gazdag könyvtára; néhai dr. Lechner Károly könyvhagyománya, melynek mintegy 3000 kötetnyi állománya főleg akadémiai könyvkiadóvállalati művekből, görög, latin klasszikusok német fordításaiból és német klasszikusokból áll; dr. Szádeczky Kardoss Lajos 352 műből álló ajándéka.

Vásárlások: Binder Jenő nyug. középisk. igazgató 1547 darabból álló, főleg német, francia irodalomtörténeti, nyelvészeti és folkloristikai művekből álló könyvtára; a győri kaszinónak megszerzett régi könyvtára 1000 kötetben, főleg magyar történelmi művek.

Az olvasóterem anyagának kiválasztása, szakok szerint való rendezése, katalogizálása és felállítása szakadatlanul tart s annyira előrehaladott, hogy alapos a remény arra, hogy az olvasóterem az 1923—24. tanév első felében megnyitható lesz.

Ennek mielőbbi lehetővé tételét a bölcsészeti kar saját tanácstermének átengedésével mozdítja elő. Nagy akadály e cél mielőbbi megvalósításánál a dotáció szűkös volta.

1923—24.

Ez év legfontosabb eseménye az egyetemi nyilvános olvasó terem anyagának kiválogatása, elrendezése, katalogusának elkészítése és az Olvasóterem megnyitása volt. Külön megemlítendő a Felső oktatásügyi egyesület tankönyv letétele, mint az olvasóteremi anyag törzse.

Jelentékeny hézagok maradtak azonban főleg az orvostud. szakban.

Az olvasóterem állománya szakcsoportok szerint: A) Kézikönyvtár: Lexikonok. Szótárak (70 mű, 205 kötetben). B) Jog- és államtudomány (1159 mű 1299 kötetben és 103 kötet folyóirat). C) Orvostudomány (389 mű 497 kötetben és 57 kötet folyóirat). D) Természettudományok (960 mű 1102 kötetben, 94 kötet folyóirattal). E) Mathematika (149 mű 173 kötetben). F) Filozófia. Pedagogia. Művészet. Zene. Vallás. Etnográfia (472 mű 524 kötetben). Ga) Világtörténet (218 mű 327 kötetben). Gb) Magyar történelem (421 mű 671 kötetben). Gc) Földrajz (215 mű 347 kötetben). H) Általános nyelvészet és irodalomtörténet (22 mű 24 kötetben). Ha) Magyar szépirodalom és nyelvészet, összehasonlító irod. történet és nyelvészet (775 mű 953 kötetben). Hb) Klasszika filozófia (262 mű 301 kötetben). Hc) Romanisztika (302 mű 350 kötetben). Hd) Germanisztika (514 mű 651 kötetben). He) Szlavisztika (52 mű 59 kötetben). Hf) Keleti nyelvészet (90 mű 115 kötetben). Az olvasóterem állománya 6070 mű 7852 kötetben. Az Olvasóterem 1924. ápr. hó 10.-én nyílt meg a közhasználat számára egyelőre a bölcs. kar átengedett tanácstermében 50 személyre szóló hellyel.

Könyvadományok: Orsz. Könyvforgalmi és Bibliográfiai Központ adománya 77 nyomtatvány (268 kötet), 5 értékes folyóirat (53 kötet); az Imre család örök letéteménye, dr. Imre Sándor volt egyet. tanár 3000 kötetnyi könyvtára; a Smithsonian Institut 324 darabból álló ajándéka.

Winis Gáborné 130 dollárt küld könyvbeszerzési célra Amerikából.

Az egyetemi könyvtár igazgatását eddig dr. Dézsi Lajos látta el, 1924. május 15.-én dr. Bibó István c. min. tanácsos neveztetik ki a könyvtár igazgatójává.

1924—25.

1924. évi aug. hó közepén az egyet. könyvtár igazgatását dr. Dézsi Lajos egyet. ny. r. tanár, mb. igazgatótól átveszi dr. Bibó István min. tanácsos, könyvtárigazgató.

Az új igazgató első feladata a könyvtár megfelelő elhelyezése volt. A könyvtári ruhatár a kapusnál helyeztetik el, a rendelkezésre álló helyiségek célszerű felosztása lehetővé teszi két külön osztály: a nyomtatvány- és hirlap- s folyóirat-osztály szétosztását külön vezetés alatt. Megállapíttatik véglegesen az a könyvtári rendszer, amely szerint berendeztetik az egész könyvtár. Betűrendes katalogus készítése kezdetét veszi, a szavak szerinti rendszer, a nagyság szerinti beosztás elvével kombináltan valósíttatik meg. A m. tanévben megnyitott olvasóterem megnagyobbíttatik, új berendezést kap.

A többféle úton folyton szaporodó könyvanyag szükségessé teszi a könyvtári munkaerők szaporítását is. Az addig nagyon hiányos irodai felszerelés is kiegészíttetik. A meglévő könyvanyag megfelelőbb elhelyezésére és elrendezésére megfelelő újabb rendszerű állványok állíttatnak be. Rector Magnificus engedélyével az egyetem souterainjében asztalos-műhely rendeztetett be, ahol a könyvállványok és egyéb könyvtári bútorok feleáron állíttatnak elő. Tervbe vétetett ugyancsak az egyetem souterain-jében könyvkötő-műhely beállítása is.

A nyomtatvány osztály gyarapodása e tanévben 5000 mű 8800 kötetben és füzetben; ebből ügyészségi anyag 1800 mű, vásárlás 970 mű, letét 126 mű, ajándék id. Imre Sándortól 1000 kötet, Szécsi Edétől 1000 füzet, Réz Mihály könyvtára 227 kötet, egyetemi földrajzi intézetből 59 kötet, dr. Bibó István ajándéka 100 kötet, Tomcsányi János ajándéka 30 kötet; vásárlás továbbá dr. Vladár Ernőtől 1074 kötetből álló orvosi és term.-tudományi művek, Szeged belvárosi kaszinótól 54 kötet. Folyamatban van továbbá több értékes és előnyös vásárlás.

Különös gonddal történt továbbá a folyóiratok gyarapítása is. Részben fokozott rendelés, részben pedig megfelelő csere akció útján lényeges a folyóiratok számának az emelkedése.

Tervbevétetett a *Szegedre* járó összes tudományos folyóiratok egy összesített jegyzékbe foglalása és e jegyzék kinyomatása.

A v. k. minisztérium könyvtárának duplumai címén 300 kötet folyóirat gyarapodása állott elő.

Dr. Farkas Lajos néhai egyet. tanár kéziratainak a könyvtárban való letéteményezésével megvettetett a kézirattár alapja is. Lépések tétettek arra, hogy Somló Bódog, Böhm Károly és Réz Mihály kéziratai ide helyeztessenek.

Az olvasóterem látogatottsága egyre nő. Látogató volt eddig 5000, olvasók száma ebből 3000. Egyet. tanár, főisk. hallgató, középisk. tanuló, szellemi és fizikai munkás. A könyvtárigazgató a könyvtár érdekében eredményes akciót folytatott arra nézve, hogy a könyvtár hagyassék meg a központi épületben.

1925—26.

Az egyetemi könyvtár a filozófiai karnak a Vasúti Leszámoló Palotába történt átköltözésével megkapta három helyiség kivételével a központi épület egész első emeletét. Ezáltal a könyvtár Nyomtatvány- és Hirlap- s Folyóirattára külön hivatali és raktárhelyiségeket nyertek. A nagy olvasóterem mellett külön folyóirat olvasóterem nyílik meg, 250 kurrens folyóirattal. Ez a terem évközben bővíttetett is. Külön tanári olvasóterem is beállíttatik. Az eddigi nagy olvasó terem is kicsinek bizonyulván, egy új, az eddiginél tágasabb terem felállítására készíttetett elő, amely 1926. szeptember hóban meg is nyílt. A látogatók száma már 8630-ra emelkedett, ebből több mint 50% volt az olvasók száma. A könyvtár állománya e tanévben 100.000 kötetre emelkedett vétel és jórészt ajándékozás és csere útján.

Nagyobb ajándékozások voltak: Orsz. Könyvforg. és Bibl.-grf. Központ 67 mű, Nemzetek Szövetsége 35 mű, Baranyi Zoltán 16 mű, Luther Társaság 36 mű.

1926—27.

A folytonos fejlődés tovább tartott. 1926. szept. hóban az aula alatti nagy központi terem új asztalokkal, székekkel, lámpákkal teljesen újonnan rendeztetik be olvasóteremnek, egyelőre 60 olvasó hellyel, de úgy, hogy az olvasóhelyek könnyen 100-ra szaporíthatók.

A folyóirat-olvasóterem is az eddigi 15 helyett 30 olvasó helyre rendeztetik be. A kurrens folyóiratok száma az eddigi 250-ről 283-ra emelkedik, amely szám nemzetközi viszonylatban is jelentős, a hazai egyetemi könyvtárak pedig ezt a számot meg sem közelítik. Egyidejűleg új katalogus készült az egyetem intézeteibe járó összes folyóiratokról is, melyek száma az egyetemi könyvtárba járókkal együtt 829.

A könyvtár jelenlegi állománya 112.851-re emelkedik. A mult tanévi állománnyal szemben mutatkozó 12.851 kötet gya-

rapodásban jelentős része van, a Gyuritza-féle 3500 kötetes igen értékes könyvtárnak és a műegyetem által átengedett Daday-féle zoologiai könyvtárnak. Benne van abban a tartui egyetemi könyvtár 271 kötetnyi, a Carnegie Institutnak 184 kötetnyi, a Smithsonian Institutnak 184 kötetnyi, dr. Kováts Ferenc egy. tanárnak 162 kötetnyi, a Nemzetek Szövetsége Magyar Képviseletének 139 kötetnyi, végül Backmann E. Louis upsalai egyetemi tanárnak 112 kötetnyi ajándéka. A többi vétel és csere útján, továbbá az ügyészségi anyaggal jutott a könyvtár tulajdonába.

A könyvtári látogatók száma 14.897-re, az olvasók száma 13.277-re emelkedett.

2.

Az egyetemi diákasztalról és a Horthy Miklós-Internátusról.

1922—23.

Az internátus és menza berendezése és felszerelése a rendelkezésre álló csekély fedezethez képest valamennyire kiegészittetik. A népies Irod. társaság és a m. kir. kormány támogatásával megszerveztetik s felállíttatik a „Keletmagyarországi nőhallgatók" Horthy Miklós internátusa az internátusi épület udvari földszinti részén. A kultusz-kormány és Szeged sz. kir. város segélye, ill. adománya s egyéb társad. adományok lehetővé teszik, hogy a szegénysorsú, jó előmenetelű hallgatók étkezési kedvezményben részesíttessenek.

1923—24.

A diákasztal, a fiú és leányinternátus az elmúlt tanévi keretek között teljesíti feladatát, bár nagy anyagi áldozatokkal jár fenntartása. A kultuszkormány, Szeged sz. kir. város és a társadalom adományai, amelyek részben pénzbeliek, részben pedig természetbeliek, összesen mintegy 110 millió papírkorona értékben, ez évben sem maradnak el, de a korona értékének folytonos csökkenése igen nehéz gondokat okozott, a felügyelő bizottság mindamellett megtalálta a módját, hogy a szegénysorsú, jóelőmenetelű hallgatókat ez évben is jelentékeny kedvezményben részesítse. Különösen kiemelendő Szeged sz. kir. város közönsége, a hatósági kenyérgyár útján biztosítja a menza liszttel és kenyérrel való ellátását igen előnyös hitel

nyújtása, majd pedig a tartozás egy jó részének elengedése által.

1924—25.

A diákasztal, de különösen a fiú- és leányinternátus keretei folytonosan bővülnek, így is elégteleneknek bizonyulnak. A korona értékének labilitása azonban ebben a tanévben is nagy nehézségeket okoz.

A leányinternátust ebben az évben is bővíteni kellett, Szeged sz. kir. város tanácsa a Vásárhelyi-sugárúton addig népgondozóul használt, egy termet átengedi internátusi célokra és ott megfelelő felügyelet biztosításával leányok részére rendeztetik be egy terem.

A fiú internátus felszerelése is pótoltatik a legszükségesebbekkel.

Az intézmény egész tanévi pénzforgalma meghaladja a 626 milliót; a bevételek ezen összegéből 134 millió az államsegélyre, 106 millió pedig társadalmi adakozásokra esik.

1925—26.

A diákasztal az egész tanéven át, 1925. szept. hótól 1926. jún. végéig, az ünnepi szünidők alatt is nyitva volt. A reggeli, ebéd és vacsorából álló élelmezés igen olcsó s aránylag jó, ízletes volt. Az államsegély és az adományok terhére igen jelentékeny kedvezmények voltak. A szegedi városi kenyérüzem e tanévben is 37 milliót meghaladó kenyér- és liszttartozást engedett el.

A fiú- és leányinternátus egész tanéven, a nyári nagy szünidőben is nyitva állott, bent lakott 160 ifjú és 38 nő hallgató.

A bentlakási díj nagyon méltányosan van megállapítva. A bentlakók egészségi igényei is biztosítva vannak.

A leányinternátus kiépítése és fejlesztése a m. kir. Miniszterelnök úr és a m. kir. Népjóléti Miniszter úr 10—10 millió adományából jelentős lépéssel haladt előre.

Az államsegély és az adományok, amelyek megkönnyítették az üzemet s lehetővé tették az egyébként is igen alacsony díjak mellett még a kedvezményeket is, meghaladták a 340 milliót.

1926—27.

Ebben a tanévben a leányinternátusnak még egy szobával történt kibővítése folytán a bentlakó nőhallgatók száma

44-re emelkedett. A fiúinternátusban 150 ágy volt berendezve. Itt a jórészt elhasznált s egyébként sem megfelelő bútorzat s ágyfelszerelés részbeni kicserélése és pótlása vált lehetségessé a m. kir. kultuszkormány 8000 pengős pénzbeli s igen jelentékeny természetbeli adománya folytán.

A diákasztal is jelentékeny államsegélyt élvezett, amely csaknem egészen étkezési kedvezményekre fordíttatott.

A menzai koszt is tetemesen megjavíttatott, az ennek révén mutatkozott hiány azonban szintén Szeged város jóvoltából eliminál tatott.

A menza felszerelése is pótlásra szorult; nagy segítséget jelent itt az egyetemi szállítók havi járuléka.

Az egyetemi diákvédő iroda mint minden évben, e tanévben is jelentékenyen járult hozzá, hogy fedezet hiánya miatt a Felügyelő Bizottság által kedvezményekben nem részesített hallgatók kedvezményesen étkezhessenek a menzán.

Az államsegély és adományok kitettek több mint 21 ezer pengőt. Az egész intézet egész évi pénzforgalma meghaladta a másfél milliárd papírkoronát.

Az internátusokban az egészségi viszonyok megfelelők voltak. A fegyelem is kifogástalan volt.

3.

Az egyetemi diákegyesületekről.

Egyetemi Kör.

Az Egyetemi Kör működése a legutóbbi két év folyamán szervezett Bajtársi Egyesületek túlsúlyra emelkedése következtében az 1922—23. egyetemi évben megszünt. A Bajtársi Egyesületek nem állanak az egyetemi Tanács közvetlen felügyelete alatt.

4.

Kitartás Egyetemi Athletikai Club-ról.

1922—23.

Működését anyagi nehézségek mellett, sport pálya nélkül, de folytatja. Labdarugó csapata résztvesz a déli kerületi bajnokságért folytatott mérkőzéseken elég szép sikerrel, athletikai szakosztálya is folyton erősödik, vívó szakosztálya az egyetemi vívómester odaadó munkája folytán országos viszonylatban is nevet szerez az egyetemnek.

1923—24.

A sportolás az elmúlt tanévhez képest mindinkább terjed az egyetem hallgatói körében, megalakul a lawn-tennisz szakosztály is, egyelőre egy pályával, az u. n. körlet-pályán. Labdarugó és athletikai célokra is megkapja az egyesület ezt a pályát a tél beálltáig. Megindulnak a lépések egy egyetemi sporthely megszervezése iránt.

Labdarugó és athléta csapatunk részt vesz az orsz. főiskolai versenyeken.

1924—25.

A szakosztályok működése mind intenzivebbé válik. A szegedi polgári evezős egylet kebelében megalakul az egyetemi evezős csapat is, amelyik főiskolai versenyen is részt vesz. Az egyetemi hallgatók mind nagyobb számban lépnek be az egyesületbe s vesznek részt annak munkájában.

A tanév végén az egyetemi tanács kötelezőnek mondja ki a testnevelést az egész hallgatóságra. Ezzel egyidejűleg kedvezően fejlődik az egyetemi sporttelep megteremtésének ügye is.

1925—26.

Szeged város, az Orsz. Testnev. Tanács és a m. kir. Kultuszkormány jóvoltából megindulnak az egyetemi sporttelep építési munkálatai.

Megalakul az asztali lawn-tennisz szakosztály.

A labdarugó sportban és az athletikában, továbbá a vívásban szépen szerepelnek a csapatok, az egyesület anyagi megerősödése lehetővé teszi, hogy a szakosztályok necsak a helyi, hanem országos főiskolai versenyeken is résztvegyünk, ahol is mindenütt szép helyezéseket értünk el. Különösen az egyetemi evezős, továbbá a vívócsapat tünteti ki magát.

Befelé az egyesület a kötelező testnevelés folytán mind erősebb lesz, mind nagyobb tömegét veszi fel a hallgatóságnak.

1926—27.

Elkészült az egyetemi sporttelep, okt. hó folyamán a Kormányzó Úr Ő Főméltósága, a m. kir. vallás- és közokt. Miniszter Úr Ő Nagyméltósága, az Orsz. Testnevelési Tanács és Szeged város tanácsa jelenlétében fényes ünnepség keretében avattatik fel s gróf Klebelsberg Kunó sporttelepnek neveztetik el.

Mindegyik szakosztály dícséretre méltóan dolgozik, de eredmény tekintetében legelől áll az új erőkkel, kiváló athlétákkal megerősödött athletikai szakosztály, amelynek három tagja: Orbán Ferenc és Ottovay Károly joghallgatók és Tass József orvostanhallgató kiválóan szerepelnek a római főiskolai olimpiászon, ugyanitt kiváló munkát fejtett ki a labdarugó szakosztály három válogatott főiskolai játékosa: Debreczeny Jenő, Szűcs András és Mezey István joghallgatók.

Eredményekben következik az asztali lawn-tennisz szakosztály, majd a vívó szakosztály.

A sportpálya megalapozta az egyesület működését, remény van arra, hogy a fejlődés most már még nagyobb lépésekkel fog előre haladni.

5.

A pályázatok eldöntéséről.

1922—23.

1. Jogi karnál a jogbölcseletből kiírt pályatételre Cserta Kálmán joghallgató által beadott munka a kitűzött pályadíj kétszeresére, a magyar polgári törvénykezési jogból kiírt pályatételre Jobszt Gyula joghallgató által beadott munka ugyancsak a kitűzött pályadíj kétszeresére érdemesnek ítéltetett.

2. Az orvostud. karnál kiírt pályatételekre Veress Miklós és Géber Ödön nyújtottak be egy-egy munkát, mindkettő 2000—2000 K díjjal jutalmaztatott.

3. A bölcs-, nyelv- és tört.-tud. karnál a német irodalomból Jenőfi Ilona Sarolta által beadott pályamunka 3000 K-ra, az egyik magyar történeti pályatételre Balla Mária által beadott pályamunka 3000 K-ra, a másik történeti pályatételre Boros Jenő által beadott pályamunka 1500 K-ra felemelt pályadíjjal honoráltatott.

4. A math.- és term.-tud. karnál a vegytanból Kéri Péter által beadott pályamunka 1000 K szorgalmi díjban, az ásvány- és földtanból Gulyás István Árpád által beadott pályamunka 2000 K pályadíjban, a növénytanból Cholnoky Béla által beadott pályamunka 2000 K pályadíjban részesíttetett.

1923—24.

1. Jogi karnál egyetlen pályadíj sem adatott ki.
2. Orvosi karnál egyetlen pályadíj sem adatott ki.

3. A bölcs-, nyelv- és történettud. karnál Telcs Mátének a philosophiából beadott pályaműve 150.000 K pályadíjjal honoráltatott.

4. A math.- és term.-tud. karnál Kolosváry Gábornak az állattanból beadott pályaműve 170.000 K pályadíjjal honoráltatott.

1924—25.

1. A jogi karnál Paraszkay Gyulának a magyar magánjogból beadott pályaműve 450.000 K, Szögi Gézának pedig a nemzetközi jogból beadott pályaműve szintén 450.000 K pályadíjjal honoráltatott.

2. Az orvosi karnál Papp János és Vecsernyés András által a belgyógyászatból együttesen beadott pályamű 600.000 K, Bacsich Pál és Engel Pál által a tájbonctanból együttesen beadott pályamű 600.000 K, a törvényszéki orvostanból Aszalós János és Farkas József által együttesen beadott pályamű 600.000 K, végül a szövettanból ifj. Jancsó Miklós által beadott pályamű 1,000.000 K pályadíjjal honoráltatott.

3. A bölcs.-, nyelv- és történettud. karnál a magyar történelemből Juhász Béla által beadott pályamű 500.000 K, a művelődéstörténelemből Haász Imre által beadott pályamű 500.000 K pályadíjjal honoráltatott.

4. A math. és term.-tud. karon pályamunka nem adatott be.

1925—26.

1. A jog- és államtud. karon Tilger Béla a polgári törv. jogból beadott pályamunkájáért és Judik Ferenc a közgazdaságtanból beadott pályamunkájáért egyenkint 250.000 K szorgalmi díjjal jutalmaztatott.

2. Az orvostud. karon Gajdán Ernő és Tornyai József által együttesen beadott belgyógyászati pályamunka egyenkint 400.000 K, Brusz Gyula és Barázs Gyula által együttesen beadott bonctani pályamunka egyenkint 400.000 K, Dancz Márta és Stern Eleonora által beadott elmegyógyászati pályamunka egyenként 400.000 K, Kovács Károly által a törvényszéki orvostanból beadott pályamunka 400.000 K pályadíjjal honoráltatott.

3. A bölcs.-, nyelv. és tört.-tud. karon Juhász Lászlónak a régiségtanból beadott pályamunkája 500.000 K pályadíjjal honoráltatott.

4. A math. és term.-tud. karon Uzonyi Rózsának az ás-

vány- és földtanból beadott pályamunkája 500.000 K pályadíjjal honoráltatott.

1926—27.

1. A jog- és államtud. karon beadatott összesen hat pályamunka. Ezek közül Goltner Dénesnek, a magyar közjogból beadott munkája 150 pengő pályadíjjal, Brommer Andornak a büntető perjogból beadott pályaműve 30 pengő szorgalmi díjjal, Judik Ferenc és Buday György által a politikából beadott munka 25—25 pengő szorgalmi díjjal honoráltatott.

2. Az orvostud. karon beadatott összesen 6 pályamunka. Ezek közül a bonctanból kettő: Czimmer Anna és Denk József egyiket, Csabai Béla és Kriszt József a másikat. Mindkét munka 50—50 pengő pályadíjjal honoráltatott. A szövettani pályatételre Bacsich Pál és Vlasich Tibor által beadott pályamunka 80 pengőre felemelt pályadíjjal honoráltatott. Az élettanból Brusz Gyula által beadott pályamunka 50 pengő pályadíjjal honoráltatott. A kórbonctanból Dubravszky Viktor és Gerlei Ferenc által beadott pályamunka 100 pengőre felemelt pályadíjjal honoráltatott.

3. A bölcs.-, nyelv- és tört.-tud. karon négy, jutalmazásra érdemes munka adatott be és pedig a művelődéstörténelemből három: Fehér Ede munkája 80 pályadíjjal, Metzner Károly és Beke Ida munkája 50—50 pengő szorgalmi díjjal; a filozófiából dr. Telcs Máté munkája 50 pengő szorgalmi díjjal honoráltatott.

4. A math.- és term.-tud. karon három pályamunka adatott be; az elméleti fizikából Prasnik Lipót pályamunkája 50 pengő pályadíjjal, az általános állattanból Boros Lajos pályamunkája 100 pengő kétszeres pályadíjjal honoráltatott.

XI.

Pályatételek és pályázati szabályok.

1.

A jog- és államtudományi Kar pályatételei.

1922—23.

1. *Magyar alkotmány- és jogtörténetből:* Perenkívüli igazságszolgáltatás az Árpádok korában. Jutalma 1000 K.

2. *Római jogból:* A kártérítési jog alapelvei a római jogban. Jutalma 1000 K.

3. *Jogbölcseletből:* Fejtse ki a pályázó *Kelsen* „Hauptprobleme der Staatsrechtslehre" c. műve alapján, pontos idézetekkel támogatva, hogy hogyan határozza meg Kelsen a jog, valamint az állam fogalmát s milyen összefüggés áll fenn szerinte a kettő között? Jutalma 1000 K.

4. *Magyar magánjogból:* Fejtse ki a pályázó a szavatosság intézményét hazai jogrendünkben. Jutalma 1000 K.

5. *Magyar polgári törvénykezési jogból:* A polgári per fogalma. Jutalma 1000 K.

1923—24.

1. *Magyar alkotmány- és jogtörténetből:* Perenkívüli igazságszolgáltatás az Árpádok korában.

2. *Római jogból:* A kártérítési jog alapelvei a római jogban.

3. *Magyar magánjogból:* Fejtse ki a pályázó a szavatosság intézményét hazai jogrendünkben.

4. *Büntető jogból:* Fejtse ki a pályázó az antropo-szociológiai és a jog-dogmaticai (classicai) büntetőjogi iskolák közötti különbséget.

5. *Statisztikából:* Fejtse ki a pályázó, hogy a háború milyen változtatásokat okozott a magyarországi kriminalitásban?

6. *Közgazdaságtanból:* Fejtse ki a pályázó a magyar közlekedési hálózat kiépítésének szükségét a többtermelés szempontjából, különös tekintettel a Magyar Alföldre.

Ez utóbbi pályatétel díjazása fejében a Szegedi Kereske-

delmi és Iparkamara a Magyar-Olasz Banknál búzakötvény formájában 6000 koronát helyezett el. Minthogy pedig ez az összeg f. é. november hó 1-én esedékes, a pályakérdés megoldásának határideje a többi pályakérdéstől eltérőleg már f. é. november hó 1-én jár le.

1924—25.

1. *A magyar magánjogból:* Fejtse ki a pályázó a kötött ingatlanra vonatkozó újabb keletű intézményeket.

2. *Az egyházjogból:* A Codex juris canonici és a partikuláris magyar egyházjog.

3. *A váltójogból:* Fejtse ki a pályázó a váltókötelezettség absztrakt természetét.

4. *A polgári törvénykezési jogból:* Az ítélet jogereje.

5. *A nemzetközi jogból:* A Nemzetek Szövetsége és az állami szuverénitás.

1925—26.

1. *A magyar alkotmány és jogtörténetből:* A királyi vármegye az Árpádok korában.

2. *Az egyházjogból:* A Codex juris canonici és a partikuláris magyar egyházjog.

3. *A váltójogból.* Fejtse ki a pályázó a váltókötelezettség absztrakt természetét.

4. *A polgári törvénykezési jogból:* Az ítélet jogereje.

5. *A közgazdaságtanból:* Szeged nagyiparának leírása, különös tekintettel a mezőgazdasági terményeket feldolgozó iparokra.

1926—27.

1. *A magyar magánjogból:* „Fejtse ki pályázó kritikailag a tulajdonközösség intézményét és annak különös alakjait a magyar magánjogban".

2. *A magyar közjogból:* „Fejtse ki pályázó az országgyűlési képviselőválasztások érvényességének kérdését".

3. *A magyar közigazgatási jogból:* „Az állami költségvetésről".

4. *A politikából:* „A szocializmus államtana".

5. *A büntető eljárási jogból:* „Kifejtendő a büntető per fogalma és jogi természete, különös tekintettel a polgári perhez való viszonyára".

2.

Az orvostudományi Kar pályatételei.

1922—23.

1. *Leíró és tájbonctanból:* Kidolgozandó szárított készítményképen a rekeszizom. Jutalma 1000 K.

2. *Belgyógyászatból:* Belbetegeknél a veseműködési vizsgálatok értéke. Jutalma 1000 K.

3. *Bőrgyógyászatból:* I. A gennyokozó bakteriumok szerepe az ekuma aetilogiájában. II. Mutatható-e ki okozati összefüggés a prurigo Hebrae és tuberculosis között? A jutalomdíj 1000 K.

4. *Élettanból:* Tanulmányozza a pályázó emberen graphicai felvételek kapcsán az érlökés és a légzés összefüggését és változásait. Jutalma 1000 K.

5. *Elmegyógyászatból:* Tanulmányozza pályázó a definitiós intelligentia vizsgálati eljárás értékét különböző elmebetegségekben. Jutalma 1000 K.

6. *Gyógyszertanból:* Tanulmányozza a pályázó a pajzsmirigy és mellékvese együttes hatását. Jutalma 1000 K.

1923—24.

1. *Kórbonctan és Kórszövettanból:* Tanulmányoztassék a szervek glykogén tartalma a hasnyálmirigy különböző betegségeinél.

2. *Kórtanból:* Vizsgáltassék irodalmi források és saját kisérletek segítségével a gyuladás folyamata, különös tekintettel az ereken észlelhető tágulás okára.

3. *Közegészségtanból:* Kutassa ki a pályázó Szeged szab. kir. városban lefolyt járványokat hiteles (levéltári) adatok alapján, — és állapítsa meg a betegedés és halálozás absolut és arányszámait az 1900. évig.

4. *Orvosi vegytanból:* Tanulmányozza a pályázó a haemochromogén származásait.

5. *Sebészetből.* Vizsgáltassék meg a colloidos jódkészítmények (főleg a Wander-féle) hatása a szövetekre és vérre.

6. *Szemészetből:* „Mi különbség van az eserinum és pilocarpinum és ezek sóinak hatása közt glaukomás szemek feszességére". Kisérletek és klinikai vizsgálatok alapján felderítendő.

1924—25.

1. *Kórtani intézet:* Vizsgáltassék irodalmi források és saját kisérletek segítségével a gyuladás folyamata, különös tekintettel az ereken észlelhető tágulás okára.

2. *Közegészségtani intézet:* Vizsgáltassék a Tisza és Maros vize chemiailag és bakteriologiailag Szeged mellett.

3. *Szemészeti klinika:* Mi különbség van a eserinum pilocarpinum és ezek sóinak hatása közt glaukomás szemek feszességére. Kisérletek és klinikai vizsgálatok alapján felderítendő.

4. *Belgyógyászati klinika:* A veseműködési vizsgálatok értéke belbetegeknél.

5. *Kórbonctani intézet:* Az atrió ventricularis izomrostok elváltozásai a szív különböző betegségeinél.

6. *Szövettani intézet:* Tanulmányoztassanak a trophospongiumok különböző sejtekben.

7. *Törvényszéki orvostani intézet:* A fogazat értéke az életkor megállapításánál.

8. *Orvosi vegytani intézet:* Tanulmányozza a pályázó az adrenalin mennyiségi meghatározására szolgáló eljárásokat.

9. *Szülészeti klinika:* Vizsgáltassék meg a hydrogen superoxid értéke a szülészeti kéz des infectio céljára.

10. *Sebészeti klinika:* Hasonlíttassék össze gyomorfekélyben és gyomorrákban szenvedő betegek gyomortartalmának bakterium flórája műtét előtt és műtét után.

11. *Gyógyszertani intézet:* Tanulmányozza pályázó a paizsmirigy és mellékvese hormon együttes hatását.

12. *Élettani intézet:* Vizsgálja meg a pályázó a bőr érzékszerveinek egymásrahatását s az ebből eredő vegyes érzéseket.

13. *Bonctani intézet:* Előállítandók később meghatározandó ideg- és érkészítmények.

14. *Elmegyógy. klinika:* Ismertesse a pályázó a Paralysis progressiva gyógyítására irányuló törekvéseket, elbírálván az eddig elért eredményeket.

15. *Bőrgyógy. klinika:* Vizsgálja a pályázó a vér calcium tartalmát, illetve annak esetleges ingadozását egyes bőrbántalmaknál.

16. *Gyermek klinika:* Tanulmányozza pályázó csecsemőkön táplálkozási zavaroknál a quarcfény hatását a cukrok assimilatióját illetőleg.

17. *Gyógyszertár:* Tanulmányozza pályázó a chininre vonatkozó chinin meghatározó módszereket s dolgozzon ki egy praktikus chinint meghatározó módozatot.

1925—26.

1. *Kórtani intézet:* Vizsgáltassék irodalmi források és saját kisérletek segítségével a gyulladás folyamata, különös tekintettel az ereken észlelhető tágulás okára.

2. *Közegészségtani intézet:* Vizsgáltassék a Tisza és Maros vize chemiailag és bakteriologiailag Szeged mellett.

3. *Szemészeti klinika:* Vizsgáltassék szegedi és szegedvidéki egyéneknél az egészséges kötőhártya bakteriumflórája.

4. *Belgyógyászati klinika:* A májműködési vizsgálatok értéke belbetegeknél.

5. *Kórbonctani intézet:* Az atrio ventricularis izomrostok elváltozásai a szív különböző betegségeinél.

6. *Szövettani intézet:* Előállítandók emberből és különböző állatokból az organon acusticostaticumra vonatkozó készítmények.

7. *Törvényszéki orvostani intézet:* Tanulmányoztassanak az intézet boncolási anyagában előforduló hirtelen halálesetek.

8. *Orvosi vegytani intézet:* Tanulmányozza a pályázó az adrenalin mennyiségi meghatározására szolgáló eljárásokat.

9. *Szülészeti klinika:* Vizsgáltassék meg a hydrogen superoxid értéke a szülészeti kéz des infectio céljára.

10. *Sebészeti klinika:* A rivanol értéke a sebészetben.

11. *Gyógyszertani intézet:* Az átáramló folyadék cukor és H-ion tartalmának befolyása az adrenalin érszűkítő hatására.

12. *Élettani intézet:* Vizsgálja meg a pályázó a bőr érzékszerveinek egymásrahatását s az ebből eredő vegyes érzéseket.

13. *Bonctani intézet:* Előállítandók később meghatározandó ideg- és érkészítmények

14. *Elmegyógy. klinika:* Ismertesse a pályázó a Paralysis progressiva gyógyítására irányuló törekvéseket, elbírálván az eddig elért eredményeket.

15. *Bőrgyógy. klinika:* Tanulmányozza a szerző a Szegeden otthonos hyphomycetákat.

16. *Gyermek klinika:* Tanulmányozza pályázó csecsemőkön, táplálkozási zavaroknál, a quarcfény hatását a cukrok assimilatióját illetőleg.

17. *Gyógyszertár:* Tanulmányozza pályázó chinin meghatározó módszereket s dolgozzon ki egy praktikus chinint meghatározó módozatot.

1926—27.

1. *Kórtanból:* Vizsgáltassék irodalmi források és saját kísérletek segítségével a gyulladás folyamata, különös tekintettel az ereken észlelhető tágulás okára.

2. *Közegészségtanból:* Vizsgáltassék a Tisza és Maros vize chemiailag és bakteriologiailag, Szeged mellett.

3. *Szemészetből:* Vizsgáltassék szegedi és szegedvidéki egyéneknél az egészséges kötőhártya bakteriumflórája.

4. *Belgyógyászatból:* Vizsgálja pályázó belső megbetegedéseknél a pancreas elválasztásának és belső elválasztásának zavarait.

5. *Kórbonctanból:* A kerek gyomorfekély alaki kóreredete.

6. *Szövettanból:* Előállítandók emberből és különböző állatokból az organon acusticostaticumra vonatkozó készítmények.

7. *Tvszéki orvostanból:* Részletesen vizsgálandók a lúgmérgezés okozta makro- és mikroskopos elváltozások, különös tekintettel a mérgezés után eltelt idő hosszára.

8. *Orvosi vegytanból:* Tanulmányozza pályázó az adrenalin mennyiség meghatározására szolgáló eljárásokat.

9. *Szülészetből:* Gyűjtessenek össze az u. n. túlhordott terhesség adatai anya és magzatra nézve.

10. *Sebészetből:* A rivanol értéke a sebészetben.

11. *Gyógyszertanból:* Az újabb anelepticumok (hexeton, cardiazol, coramin) hatása a béka szívére.

12. *Élettanból:* Vizsgálja meg pályázó a bőr érzékszerveinek egymásrahatását és az ebből eredő vegyes érzéseket.

13. *Bonctanból:* Kidolgozandók a törzs egész hosszában a gerincvelői idegek gyökerei, a spinalis dúcok és a gerincvelői idegek kezdetei.

14. *Ideg- és elmekórtanból:* Komplexusok szerepe a schyzophreniában.

15. *Bőrgyógyászatból:* Tanulmányozza a szerző a Szegeden otthonos hyphomycetákat.

16. *Gyermekgyógyászatból:* Tanulmányozza pályázó csecsemőkön, táplálkozási zavaroknál, a quarcfény hatását s cukrok assimilatióját illetőleg.

17. *Gyógyszerészetből:* Vizsgálja pályázó a különféle gentiana fajok kivonatának gentiopikrin tartalmát, s állapítsa meg a friss, illetve szárított növény és az ebből készített kivonat gentiopikrin értéke közötti összefüggést.

3.

A bölcsészet-, nyelv- és történettudományi Kar pályatételei.

1922—23.

1. *A philosophiából:* Böhm Károly tana a logikai értékről. Jutalma 1000 K.

2. *A magyar irodalom történetből:* A magyar hazafias költészet története a szabadságharc kitörésétől — máig. Jutalma 1000 K.

3. *A német irodalomból:* A tudomány és költészet viszonya Ricarda Huch műveiben. Jutalma 1000 K.

4. *A magyar művelődéstörténelemből:* Verbőczy Tripartituma, mint művelődéstörténelmi forrás. Jutalma 1000 K.

5. *Az egyetemes történelemből:* Francia-magyar érintkezések a XVI. században. Jutalma 1000 K.

1923—24.

1. *A magyar nyelvészetből:* A labiális magánhangzó illeszkedés története.

2. *Philosophiából:* Böhm Károly tana a logikai értékről.

3. *Paedagogiából:* Kant paedagogiája.

4. *Magyar történelemből:* Valamely tetszés szerint választandó korrajz, vagy történeti életrajz anyaga, valamelyik történetíró műveinek ismertetése és jellemzése.

5. *Művelődéstörténelemből:* Társadalom és művelődés a kir. törvények nagyobb csoportja alapján.

1924—25.

1. *Magyar irodalomtörténetből:* A magyar hazafias költészet története a szabadságharc kitörésétől.

2. *Philosophiából:* Kant hatása Magyarországon.

3. *Magyar történelemből:* Zrinyi Miklós hadtörténelmi jellemzése.

4. *Művelődéstörténelemből:* Társadalom és művelődés a XV. század törvényeiben.

1925—26.

1. *Magyar irodalomtörténetből:* Jókai stilusa.

2. *Philosophiából:* Kant hatása Magyarországon.

3. *Egyetemes történelemből:* Az európai diplomácia meny-

nyiben részes 1526. óta a törökök magyarországi hódításaiban és Magyarország 1568. évi első felosztásában.

4. *A Magyar nyelvészetből:* Nyelvjárási sajátságok szegedi írók munkáiban.

5. *Paedagogiából:* A szegedi iskolák hatása a környék művelődésére 1919-ig. Nyílt pályázat a szaktanár útbaigazításai nyomán.

6. *Archaeológiából:* Magyarország tiszántúli területe régészeti lelőhelyeinek és leleteinek jellemzése.

7. A Herrmann Antal és neje szül. Jósa Aranka-féle alapítványból (100.000 K): Valamely község néprajzi monografiája (lehet vázlat is). Vagy: szabadon választott néprajzi téma. (Egyenlő értékűek közt az első tétel előnyben részesül.)

1926—27.

1. *Philosophiából:* Kant hatása Magyarországon.

2. *Pedagógiából:* A szegedi iskolák hatása a környék művelődésére, esetleg valamelyik részletre való korlátozással 1919-ig. Nyílt pályázat a szaktanár útbaigazítása nyomán.

3. *Magyar irodalomtörténetből:* Jókai stilusa.

4. *Francia irodalomból:* Madame Gomez élete és művei.

5. *Classica philologiából:* Homeros magyar fordításainak tüzetes méltatása.

6. *Magyar történelemből:* Az 1815. bécsi és az 1919. párisi békekongresszus összehasonlítása.

7. *Művelődéstörténelemből:* Társadalom és művelődése egy-egy magyar király törvényei alapján (1499. után).

8. *Archaeológiából:* 1. Duna—Tisza-köze régészeti lelőhelyeinek és leleteinek ismertetése és méltatása. 2. A limestáborok villájának problemája. (Jutalma a K. Finály Henrik-féle alapítványból.)

9. A Herrmann Antal és neje szül. Jósa Aranka-féle alapítványvól (100.000 K) valamely község néprajzi monografiája (lehet vázlat is). Vagy: szabadon választott néprajzi téma. (Egyenlő értékűek közt első tétel előnyben részesül.)

4.

A mennyiségtan-természettudományi Kar pályatételei.

1922—23.

1. *A fizikából:* Szabadon választandó kísérleti tanulmány a fizika bármely ágából. Jutalma 1000 K.

2. *A vegytanból:* Szabadon választandó kísérleti vagy irodalmi tanulmány a vegytan bármely ágából. Jutalma 1000 K.

3. *Az ásvány- és földtanból:* I. Szabadon választandó tanulmány az ásványtani vagy földtani tudományok köréből. II. A Szentendre-visegrádi hegység valamely eruptivus centrumának petrologiája. Jutalomdíja 1000 K.

4. *Növénytanból:* I. Szabadon választandó tanulmány a Virágtalanok köréből. II. Valamely növénynemzetség vagy jobban tagolódó faj monographicus feldolgozása különös tekintettel a Nagy-Alföld flórájára.

Jegyzet. A dolgozatokhoz készült rajzok és nagyítós készítmények melléklendők. A praeparatumok a növénytani intézet tulajdonába mennek át. Jutalomdíja 1000 K.

5. *Az állattanból:* Vizsgálja pályázó a Szeged környékén előforduló félfödelesszárnyú bogarak (Hemiptera) szaporító sejtjeinek chromosoma készletét, különös tekintettel a bennük található idiochromosomákra. Észleleteit megfelelő rajzokkal és nagyítós készítményekkel támogassa. Mindenik rajz két példányban készítendő el. A nagyítós készítmények és a rajzok egy-egy példánya az állattani intézet tulajdona lesz. A dolgozat kiadásának joga a szerzőé. Jutalma 1000 K.

1923—24.

1. *Mathematikából:* Szabadon választható tanulmány a valós vagy komplex változós függvények elméletéből.

2. *Geometriából:* A három és többméretű tér absolut geometriájának infinitesimalis módszerekkel való tárgyalására vonatkozó vizsgálatok ismertetése.

3. *Az elméleti fizikából:* A Van der Waals-féle állapotegyenlet molekularis alapon való értelmezésére vonatkozó vizsgálatok ismertetése.

4. *Kísérleti fizikából:* Szabadon választható kísérleti tanulmány a fizika bármely ágából.

5. *Az állattanból:* A szongariai cselőpók (Trochosa singoriensis Laxm.) alkata és életmódja.

6. *A vegytanból:* Szabadon választható kísérleti vagy irodalmi tanulmány a vegytan bármely ágából.

7. *Az ásvány- és földtanból:* Szabadon választható tanulmány és ásványtani, vagy földtani tudományok köréből.

8. *A növénytanból:* I. Szabadon választható tanulmány a Virágtalanok köréből. II. Valamely növénynemzetség, vagy job-

ban tagolódó faj monographicus földolgozása, különös tekintettel a Nagy Alföld flórájára. (A dolgozatokhoz készült rajzok és nagyítós készítmények melléklendők. A praeparatumok a növénytani intézet tulajdonába mennek át.)

Minden pályatétel díja minimalisan 2000 koronával állapíttatott meg.

1924—25.

1. *Mathematikából:* Szabadon választható tanulmány a valós vagy komplex változós függvények elméletéből.

2. *Geometriából:* A három és többméretű tér absolut geometriájának infinitesimalis módszerekkel való tárgyalására vonatkozó vizsgálatok ismertetése.

3. *Az elméleti fizikából:* A Van der Waals-féle állapotegyenlet molekularis alapon való értelmezésére vonatkozó vizsgálatok ismertetése.

4. *Kísérleti fizikából:* Szabadon választható kísérleti tanulmány a fizika bármely ágából.

5. *Az állattanból:* Összehasonlító bonctani és szövettani tanulmány a magyar fauna valamelyik jellegzetes alakján. (A készítmények az egyetemi állattani intézet tulajdonává lesznek.)

6. *A vegytanból:* Szabadon választható kísérleti vagy irodalmi tanulmány a vegytan bármely ágából.

7. *Az ásvány- és földtanból:* Szabadon választható tanulmány az ásványtani, vagy földtani tudományok köréből.

8. *A növénytanból:* I. Szabadon választható tanulmány a Virágtalanok köréből. II. Valamely növénynemzetség, vagy jobban tagolódó faj monographicus földolgozása, különös tekintettel a Nagy Alföld flórájára. (A dolgozatokhoz készült rajzok és nagyítós készítmények melléklendők. A praeparatumok a növénytani intézet tulajdonába mennek át.)

Minden pályatétel díja minimalisan 50.000 koronával állapíttatott meg.

1925—26.

1. *Mathematikából:* Szabadon választható tanulmány a valós vagy komplex változós függvények elméletéből.

2. *Geometriából:* A három és többméretű tér absolut geometriájának infinitesimalis módszerekkel való tárgyalására vonatkozó vizsgálatok ismertetése.

3. *Az elméleti fizikából:* A Van der Waals-féle állapotegyenlet molekularis alapon való értelmezésére vonatkozó vizsgálatok ismertetése.

4. *Kísérleti fizikából:* Szabadon választható kísérleti tanulmány a fizika bármely ágából.

5. *Az állattanból:* Összehasonlító bonctani és szövettani vagy biologiai tanulmány a magyar fauna valamelyik jellegzetes alakján. (A készítmények az egyetemi állattani intézet tulajdonává lesznek.)

6. *A vegytanból:* Szabadon választható kísérleti vagy irodalmi tanulmány a vegytan bármely ágából.

7. *Az ásvány- és földtanból:* Szabadon választható tanulmány az ásványtani, vagy földtani tudományok köréből.

8. *A növénytanból:* I. Szabadon választható tanulmány a Virágtalanok köréből. II. Valamely növénynemzetség, vagy jobban tagolódó faj monographicus földolgozása, különös tekintettel a Nagy Alföld flórájára. (A dolgozatokhoz készült rajzok és nagyítós készítmények melléklendők. A praeparatumok a növénytani intézet tulajdonába mennek át.)

A pályadíj összegének nagyságát az egyetem tanácsa később állapítja meg.

1926—27.

1. *Mathematikából:* Szabadon választható tanulmány a valós vagy komplex változós függvények elméletéből.

2. *Geometriából:* A három és többméretű tér absolut geometriájának infinitesimalis módszerekkel való tárgyalására vonatkozó vizsgálatok ismertetése.

3. *Az elméleti fizikából:* Szabadon választható tanulmány az atomelmélet köréből.

4. *Kísérleti fizikából:* Szabadon választható kísérleti tanulmány a fizika bármely ágából.

5. *Az általános állattanból:* Összehasonlító bonctani, szövettani vagy biologiai tanulmány a magyar fauna valamelyik jellegzetes alakján. (A készítmények az egyetemi ált. állattani intézet tulajdonává lesznek.)

6. *A vegytanból:* Szabadon választható kísérleti vagy irodalmi tanulmány a vegytan bármely ágából.

7. *Az ásvány- és földtanból:* Szabadon választható tanulmány az ásványtani, vagy földtani tudományok köréből.

8. *A növénytanból:* I. Szabadon választható tanulmány a Virágtalanok köréből. II. Valamely növénynemzetség, vagy jobban tagolódó faj monographicus földolgozása, különös tekintettel a Nagy Alföld flórájára. (A dolgozatokhoz készült rajzok

és nagyítós készítmények melléklendők. A praeparatumok a növénytani intézet tulajdonába mennek át.)

A pályadíj összegének nagyságát az egyetem tanácsa később állapítja meg.

Pályázati szabályok.

1. A tudományegyetem részéről kihirdetett jutalomtételekre csak a m. kir. Ferencz József-Tud.-egyetem rendes és a gyógyszerészeti tanfolyam hallgatói pályázhatnak.

2. A pályázatok nyelve — ha csak különösen más nincs meghatározva — egyedül a magyar.

3. Valamennyi pályadolgozat beadásának határnapja 1928. évi április 15.-ike. A jutalom 1928. május 29.-én adatnak ki az egyetem ünnepélyes közgyűlésében.

4. A pályadolgozatok negyedrétben, tisztán más által írva, lapszámozva, bekötve és jeligével ellátva nyújtandók be.

5. A dolgozathoz használt források és segédeszközök pontosan megjelölendők.

6. A szerző nevét, egyetemi hallgatói minőségének megjelölését tartalmazó pecsételt levélen ugyanazon jelige álljon, amely a pályamű címlapján olvasható.

7. A pályaművek az illető karok dékáni hivatalaihoz küldendők be.

8. A nevezett kellékekkel nem biró, vagy a kitűzött határidő után érkezett dolgozatok pályázatra nem bocsáttatnak.

9. A beérkezett kéziratok semmi szín alatt sem adatnak vissza, hanem az illető kar levéltárában maradnak.

10. A jutalom viszonylag a legjobb munkának csak azon esetben adatik ki, ha az magában véve is díjra méltónak találtatik.

11. Rendszerint pályadíjat csak egy dolgozó nyerhet el; amennyiben azonban a pályakérdést kitűző kar többek közreműködését is helyénvalónak találná, a díj ezeknek is kiadatik.

12. A pályamű szerző tulajdona marad, ki annak kinyomatása felől szabadon rendelkezhetik. Ha azonban művének kiadása alkalmával az egyetemi pályázatra, illetve jutalmaztatásra hivatkozik, köteles a bírálatokat egész terjedelmükben a dolgozathoz kinyomatni.

TARTALOMJEGYZÉK.

Oldal

Előszó — — — — — — — — — — — — — — — — 3

I. Rektori székfoglaló beszédek. — — — — — — — — — — 5

1. *Veszprémy Dezső:* Az élet — — — — — — — — — 7
2. *Reinbold Béla:* Veszprémy Dezső emlékezete — — — — 20
3. *Csengery János:* A klasszikus tanulmányok jelentősége a középiskolában — — — — — — — — — — — 27
4. *Riesz Frigyes:* Elemi módszerek a felsőbb mathematikában 39
5. *Tóth Károly:* Plósz Sándor emlékezete — — — — — 53

II. Egyetemi ünnepélyeken elmondott beszédek és tudományos előadások. — — — — — — — — — — — — — — 63

1. *Haar Alfréd:* Bolyai János geometriájának jelentősége az egyetemes tudományban — — — — — — — — — 65
2. *Erdélyi László:* Bajtársi egyesületek a magyar lovagkorban 78
3. *Pfeiffer Péter* záróünnepi dékáni értekezése — — — — 95
4. *Gróf Klebelsberg Kunó* vallás- és közoktatási m. kir. Miniszter Úrnak, vitéz Guothfalvy-Dorner Zoltánnak és Varga Sándornak sub auspiciis gubernatoris doktorrá való avatása alkalmából elmondott beszéde — — — — — 111
5. *Tóth Károly* Rector Magnificusnak, *Gróf Klebelsberg Kunó* m. kir. Miniszter Úrnak és *nagybányai Horthy Miklós* Magyarország Kormányzója Ő Főméltóságának a Ferencz József-Tudományegyetem alapkőletételi ünnepén elmondott beszédei — — — — — — — — — — — — 114
6. *Széki Tibor*nak, a mennyiségtan-természettudományi Kar Dékánjának, *Tóth Károly* Rector Magnificusnak, és *Gróf Klebelsberg Kunó* m. kir. Miniszter Úrnak az Egyetemépítő Miniszter honoris causa doktorrá való avatásán elmondott beszédei — — — — — — — — — — — — 120
7. *Tóth Károly* Rector Magnificusnak és *Kolosváry Bálint*nak, a jog- és államtudományi Kar Dékánjának néhai I. Ferencz József apostoli királyunk emlékezetére rendezett kegyeletes ünnepen elmondott beszédei — — — — — — 125
8. *Kolosváry Bálint:* Az arckép és a jog — — — — — — 138

III. Rektori beszámoló beszédek. — — — — — — — — — 155

1. Pfeiffer Péteré 1922—23-ról — — — — — — — — 157
2. Reinbold Béláé 1923—24-ről — — — — — — — — 172
3. Csengery Jánosé 1924—25-ről — — — — — — — — 195
4. Riesz Frigyesé 1925—26-ról — — — — — — — — 216

IV. Az egyetemi személyzet tudományos tárgyú irodalmi munkássága 227

1. A jog- és államtudományi Karban — — — — — — — 229
2. Az orvostudományi Karban — — — — — — — — — 237
3. A bölcsészet-, nyelv- és történettudományi Karban — — 285
4. A mennyiségtan-természettudományi Karban — — — — 312

V. Kinevezések, előléptetések, távozások, nyugdíjazások, elhalálozások és magántanári képesítések. — — — — — — — 341

1. A jog- és államtudományi Karban — — — — — — 343

Oldal

2. Az orvostudományi Karban — — — — — — — — — 345
3. A bölcsészet-, nyelv- és történettudományi Karban — — 347
4. A mennyiségtan-természettudományi Karban — — — — 352
VI. **Kitüntetések, helyettesítések, megbízások** — — — — — — 355
1. A jog- és államtudományi Karban — — — — — — — 357
2. Az orvostudományi Karban — — — — — — — — — 361
3. A bölcsészet-, nyelv- és történettudományi Karban — — 363
4. A mennyiségtan-természettudományi Karban — — — — 368
VII. **Ösztöndíjak, pályadíjak, szorgalomdíjak és egyéb jutalmak.** — 370
1. A jog- és államtudományi Karban — — — — — — 373
2. Az orvostudományi Karban — — — — — — — — — 374
3. A bölcsészet-, nyelv- és történettudományi Karban — — 377
4. A mennyiségtan-természettudományi Karban — — — — 379
VIII. **Adományok, alapítványok.** — — — — — — — — — 381
1. A jog- és államtudományi Karban — — — — — — — 383
2. Az orvostudományi Karban — — — — — — — — — 384
3. A bölcsészet-, nyelv- és történettudományi Karban — — 385
4. A mennyiségtan-természettudományi Karban — — — — 386
IX. **Statisztikai kimutatások.** — — — — — — — — — — 391
1. A tanárok és tanítók száma — — — — — — — — 393
2. A tudományos segédszemélyzet száma — — — — — 394
3. Az egyetemi előadások és heti órák száma — — — — 395
4. A hallgatók száma — — — — — — — — — — 396
5. A hallgatók évenkénti száma az egyetem alapítása óta — 400
6. A kiadott távozási és végbizonyítványok száma — — — 403
7. A tandíjmentes hallgatók száma és az elengedett tandíj összege — — — — — — — — — — — — 404
8. Az esedékes és a befolyt tandíj összege — — — — — 406
9. Az egyetemi vizsgák száma — — — — — — — — 408
9/a. A jog- és államtudományi Karon tartott vizsgálatok és szigorlatok — — — — — — — — — — — 409
9/b. A vizsgálatok eredménye az orvostudományi Karon — — 412
9/c. A vizsgálatok eredménye 1. a bölcsészet-, nyelv- és történettudományi Karon, 2. a mennyiségtan-természettudományi Karon — — — — — — — — — — — 413
10. A m. kir. Középiskolai Tanárvizsgáló Bizottság előtt tett vizsgák — — — — — — — — — — — — 414
11. A Középiskolai Tanárképző Intézet tagjainak száma — — 416
12. Kiadott oklevelek — — — — — — — — — — — 417
13. Kitüntetéssel vizsgázott hallgatók — — — — — — 443
14. Alapítványok — — — — — — — — — — — — 465
X. **Jelentések.** — — — — — — — — — — — — — 467
1. Az egyetemi könyvtárról — — — — — — — — 469
2. Az egyetemi diákasztalról és a Horthy Miklós-kollégiumról 473
3. Az egyetemi diákegyesületekről — — — — — — — 475
4. A Kitartás Egyetemi Athletikai Clubról — — — — — 475
5. A pályázatok eldöntéséről — — — — — — — — 477
XI. **Pályatételek és pályázati szabályok.** — — — — — — — 481